

Kinnitatud
24.03.2017
Direktori kk nr 1-5/11

MÄEPEALSE ERAKOOLI

ÕPPEKAVA

Tallinn 2017

SISUKORD

1. ÜLDOSA.....	5
1.1. Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatustöö eesmärgid	5
1.2. Õppekorraldus ja ajakasutus	7
1.2.1. Õppeainete loend ja mahud.....	9
1.2.2. Valikkursuste loendid	11
1.2.3. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted	33
1.2.4. Lõimingu põhimõtted.....	42
1.3. Õppekeskkond ja selle mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused	45
1.4. III kooliastme läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimuva loovöö korraldamise põhimõtted ning temaatilised rõhuasetused	48
1.4.1. Loovtöö koostamise protsess	49
1.4.2. Loovtöö esitlemine.....	49
1.4.3. Loovtöö hindamine	50
1.5. Hindamise korraldus.....	51
1.5.1. Individuaalne õppekava	51
1.5.2. Kujundav hindamine	53
1.5.3. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus	54
1.5.4. Kokkuvõtavad hinded ja järgmise klassi üleviimine	55
1.5.5. Põhikooli lõpetamine	56
1.5.6. Järelvastamise ja järeltööde sooritamise kord.....	56
1.5.7. Põhikooli õpilase käitumise ja hoolsuse kohta õpilasele ja vanemale kirjaliku tagasiside andmise kord	57

1.5.8. Hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord	57
1.6. Karjääriteenuste korraldus	58
1.7. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted.....	59
1.8. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korralduse üldised alused	60
1.9. Kooli õppekava uuendamine ja täiendamine	61
2. AINEKAVAD	62
2.1. KEELE JA KIRJANDUSE AINEVALDKOND	62
2.1.1. Eesti keel	62
2.1.2. Kirjandus.....	103
2.1.3. Võõrkeelte ainevaldkond	147
2.2. Ainevaldkond matemaatika	213
2.3. Ainevaldkond loodusained	283
2.3.1. Loodusõpetus	285
2.3.2. Bioloogia.....	328
2.3.3. Geograafia.....	356
2.3.4. Füüsika.....	379
2.3.5. Keemia	399
2.4. Ainevaldkond sotsiaalsained	417
2.4.1. Ajalugu.....	423
2.4.2. Inimeseõpetus	452
2.4.3. Ühiskonnaõpetus.....	484
2.5. Ainevaldkond kunstained	510

2.5.1. Muusika.....	513
2.5.2. Kunstiõpetus	552
2.6. Ainevaldkond tehnoloogia.....	588
2.6.1. Tööõpetus.....	592
2.6.2. Käsitöö ja kodundus.....	603
2.6.3. Tehnoloogiaõpetus	646
2.7. Ainevaldkond kehaline kasvatus	670
2.8. Ainevaldkond valikained.....	714
2.8.1. Meediaõpe.....	714
2.8.2. Loovus.....	716
2.9. „Eesti keel teise keelena” ainekava põhikoolis	722

1. ÜLDOSA

1.1. Kooli väärtused ja eripära, kooli õppe- ja kasvatustöö eesmärgid

Mäepealse Erakool on hariduslike erivajadustega õpilaste põhikool, kuhu võetakse vastu:

- ▶ individuaalse haridusnõudlusega, sh hariduslike erivajadustega õpilasi, kellele ei sobi suure üldhariduskooli õpikeskkond, õppe eesmärgid, õppemeetodid;
- ▶ õpilased, kes vajavad individuaalset kohandatud õpet ühes või mitmes õppeaines;
- ▶ kes vahetavad õppekeelt, õppekorraldust/õppesüsteemi;
- ▶ kellele senised püstitatud õppe-eesmärgid ei ole jõukohased või on liiga üldised ning vajavad täpsustamist;
- ▶ kellele seni rakendatud õpetamise meetodikad ja õpimeetodid ei ole täitnud oma eesmärki ning vajavad jaotamist konkreetsemaks, ajaliselt lühemaks ja realselt saavutatavateks;
- ▶ kellel on vajadus individuaalse õppekava rakendamiseks.

Mäepealse Erakoolis õpivad õpilased, kellele on antud nõustamiskomisjoni soovituslik otsus õppeks:

- väikeklassis (4 õpilast)
- õpiraskustega õpilaste klassis (12 õpilast)
- ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpe (rakendatakse juhul, kui on olemas füüsiline ja materiaalne ressurss). Koolis võib moodustada liitklasse.

Õppe aluseks on Põhikooli riiklik õppekava ja Mäepealse Erakooli õppekava.

Kooli visioon: Meie kooli turvaline ja arendav õpikeskkond arvestab õpilaste individuaalsust, toetab ja suunab õpilast sobiva õpetamiseetodiga ning võimaldab igakülgset ja võimetekohast arengut.

Kooli missioon: Võimaldada igale õpilasele põhiharidus tema individuaalsust, võimeid ja oskusi arvestades ning luua toetav õpikeskkond lapse terviklikuks arenguks.

Kooli põhiväärtused: Koostöö. Inimlikkus. Rõõm. Iseseisvus. Loovus. Ettevõtlikkus. Tervislik ja loodustsäästev elustiil. Rahvuslikkus.

Mäepealse Erakool pakub lähedust, mõistmist ning koostööd soosivat koolikeskkonda, kus toimub lapse individuaalsusele suunatud õppe- ja kasvatustöö, lõiming ja koostöö põhikooli erinevate vanusastmete vahel

Mäepealse Erakooli põhieesmärk on toetada hariduslike erivajadustega õpilasi, aidata neil omandada põhiharidust ning toetada õpilasi nende tavakooli integreerumisel. Eesmärgi saavutamiseks teeme koostööd üldhariduskoolidega ning Põhja- Eesti Rajaleidja keskusega. Samuti on puuetega õpilastel võimalik saada rehabilitatsiooniteenuseid Meie Kool MTÜ Rehabilitatsioonikeskusest, mis tegutseb kooli ruumides.

Koolis toetatakse võrdsel määral õpilase vaimset, füüsilist, kõlbelist, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut. Koolis luuakse tingimused õpilaste erisuguste võimete tasakaalustatud arenguks ja eneseteostuseks ning teaduspõhise maailmapildi kujunemiseks. Kooli väärtuste kandjad on õpetajad, õpilased ja lapsevanemad. Oluliseks peetakse kõigi osapoolte tihedat koostööd ja toetavaid suhteid. Tähtis on, et lapsevanemad aktsepteerivad kooli poolt kinnitatud väärtushinnaguid ning usaldavad õpetajaid. Õpetajate koostöövormiks on korrapäraselt (vähemalt 1x kuus) aset leidev Õpetajate ovaallaua koosolek, kus arutatakse õppetöö korraldusega seotud küsimusi. Mäepealse koolis väärtustatakse toetavaid suhteid, avatud infovahetust. Iga kuu alguses liigub kogu kooli tegevusi puudutav info kodudesse infokirja kaudu. Koolis on väga oluline avatus, juhtumipõhine lähenemine ning sellega seoses õpilaste sotsiaalsete oskuste pidev kujundamine. Väga tähtis on terve hingega õpilane, kes tuleb kooli ja viibib koolis rõõmsana ning tunneb, et teda väärtustatakse.

Kool arvestab õppija individuaalsust ning toetab ja arendab õppija initsiatiivi ja iseseisvust. Väärtuskasvatuse üldprintsibiiks on kasvatada sotsiaalset, loovat ja koostöövõimekat noort.

1.2. Õppekorraldus ja ajakasutus

Mäepealse Erakooli õppekorraldus eeldab õpilaste haridusnõudluse ja erivajaduste arvestamist.

Vajadusel koostab kool igale õpilasele motiveeriva, tema oskustest ja võimetest lähtuva individuaalse õppekava, sest:

- ▶ õppimise jaoks peab õpilast suunates olema ise aktiivne, et õpetaja saaks teadmisi edasi anda. Õpetaja pole üksnes teadmiste edastaja, vaid eelkõige piisavat õpingutust nõudva õppekeskkonna looja, kus õpilane saab aktiivselt ise õppida
- ▶ tänapäeva ühiskond muutub kiiresti ning uusi teadmisi ja oskusi omandavad õpilased selleks, et oleks võimalus areneda ennastjuhtivaiks ja elukestvaiks õppijaiks.
- ▶ õpilased õpivad erineval viisil ning õpilaste oskused ja võimed on erinevates ainetes erinevad

Õpilased, kellel on tavaõppe õpikeskkonnast pakutavast erinev haridusnõudlus, vajavad individuaalset lähenemist ja juhendamist, et jõuda püstitatud eesmärkideni. Nt. õpilased, kellel esineb andekus ühes või mitmes arenguvaldkonnas vajavad süvendatud õpet; õpilased, kes vahetavad õppekeelt või õppekorraldust, vajavad erinevat õpikeskkonda ja individuaalset lähenemist. Kooli õppekavas käsitatakse õppimist väljundipõhiselt, rõhutades muutusi õpilase või õpilaste rühma käitumisvõimes. Konkreetsemalt tähendab see selliste teadmiste, oskuste, vilumuste, väärtushoiakute ja -hinnangute omandamist, mis on vajalikud igapäevaelus toimetulekuks. Õppimise psühholoogiliseks aluseks on kogemus, mille õpilane omandab vastastikus toimes füüsilise, vaimse ja sotsiaalse keskkonnaga. Kogemusi omandades muutub õpilase käitumine eesmärgipärasemaks. Õpilane on õppeprotsessis aktiivne osaleja, kes võtab võimetekohaselt osa oma õppimise eesmärgistamisest, õpib iseseisvalt ja koos kaaslastega, õpib oma kaaslasi ja ennast hindama ning oma õppimist analüüsima ja juhtima.

Kui koolis õpib eesti keelest erineva emakeelega õpilane, võib kool õpilase vanema nõusolekul eesti keele õpet korraldada «Eesti keel teise keelena» ainekava alusel. Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Lõimingu saavutamist kavandab põhikool kooli õppekava arenduse ning õppe- ja kasvatustegevuse planeerimise käigus.

Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisiseste projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldab põhikool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülest käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.

Sõltuvalt õpilase hariduslikust erivajadusest võib kool teha talle muudatusi või kohandusi õppeajas, õppe sisus, õppeprotsessis,

õpikeskkonnas, õpetamise meetodites, õppevahendites või taotletavates õpitulemustes. Nende muudatuste tegemisse kaasatakse õpilase vanem. Kui muudatuste või kohandustega kaasneb nädalakoormuse või õppe intensiivsuse oluline kasv või kahanemine võrreldes riikliku või kooli õppekavaga, tuleb muudatuste rakendamiseks koostada individuaalne õppekava.

Õpet kavandades ja ellu viies:

- 1) arvestatakse õpilase taju- ja mõtlemisprotsesside eripära, võimeid, keelelist, kultuurilist ja perekondlikku tausta, vanust, sugu, terviseseisundit, huvi ja kogemusi;
- 2) arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 4) kasutatakse teadmisi ja oskusi reaalses olukorras; tehakse uurimistöid ning seostatakse erinevates valdkondades õpitavat igapäevase eluga;
- 5) luuakse võimalusi õppimiseks ja toime tulemiseks erinevates sotsiaalsetes suhetes (õpilane-õpetaja, õpilane-õpilane);
- 6) kasutatakse nüüdisaegset ja mitmekesist õppemetoodikat, -viise ja -vahendeid (sealhulgas suulisi ja kirjalikke tekste, audio- ja visuaalseid õppevahendeid, aktiivõppemeetodeid, õppekäike, õues- ja muuseumiõpet jms);
- 7) kasutatakse asjakohaseid hindamisvahendeid, -viise ja -meetodeid;
- 8) kasutatakse diferentseeritud õpiülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida, arvestades sealjuures igäihe individuaalsust.

1. Õppeaasta kestus 1. septembrist järgmise aasta 31. augustini
2. Õppeaasta on jaotatud kolmeks hindamisperiodiks(trimestriks), kokku 175 koolipäeva.
3. Õppepäev on kalendripäev, mil õpilane on päevakava või individuaalse õppekava alusel kohustatud õppes osalema. Ühes nädalas on 5 õppepäeva.
4. Õppetund on kooli päevakavas või õpilasele koostatud individuaalses õppekavas juhendatud õppeks ettenähtud ajavahemik.
5. Juhendatud õpe on kooli määratud viisil toimuv õpe, näiteks loeng, individuaaltund, konsultatsioon, e-õpe ja õppekäik, mis on suunatud teadmiste ja oskuste omandamisele ning toimub õppekeskkonnas, milles osalevad nii õpilane kui ka pedagoog.
6. Õppetunni arvestuslik pikkus on 45 minutit. Õppetund vaheldub vahetunniga. Vahetunni pikkus on vähemalt kümme minutit iga õppetunni kohta, söögivahetund on 25 minutit.
7. Mäepealse Erakoolis on viis koolivaheaega. Vaheajad kooskõlastatakse ja kinnitatakse

1.2.1. Õppeainete loend ja mahud

Tunnijaotusplaan õppeaineti ja aastati:

	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1) eesti keel	7	6	6	19	6	3	3	12	2	2	2/3	6,5
2) kirjandus				0		2	2	4	2	2	2	6
3) inglise keel (A)			3	3	3	3	3	9	3	3	4	10
4) vene keel (B)				0			3	3	3	3	3	9
5) matemaatika	3	3	4	10	4	4	5	13	5	4	4/5	13,5
6) loodusõpetus	1	2	1	4	2	2	3	7	2			2
7) geograafia				0				0	1	2	2	5
8) bioloogia				0				0	1	2	2	5
9) keemia				0				0		2	2	4
10) füüsika				0				0		2	2	4
11) ajalugu				0		1	2	3	2	2	2	6
12)		1	1	2		1	1	2	1	1		2

inimeseõpetus												
13) ühiskonnaõpetus				0			1	1			2	2
14) muusika	2	2	2	6	2	1	1	4	1	1	1	3
15) kunst	2	1	2/1	4,5	1	1	1	3	1	1	1	3
16) tööõpetus	1	2	1/2	4,5								
17) käsitöö ja kodundus; tehnoloogiaõpetus					1	2	2	5	2	2	1	5
18) kehaline kasvatus	2	3	3	8	3	3	2	8	2	2	2	6
Kohustuslik maht	18	20	24		22	23	29		28	31	31	
Vaba tunniressurss	2	3	1	6	3	5	1	9	2	1	1	4

Järgnev tabel näitab põhikooli õppe täismahtu Mäepealse Erakoolis. Individuaalse õppekava puhul võib õpilase tegelik tunnijaotus näidatust mõnevõrra erineda, seda siiski riiklikus õppekavas sätestatud minimaalse tundide arvu piires. Väikeklassis või ühele õpilasele keskendatud õppe puhul võib rakendada muudetud tunnijaotusplaani ja/või vähendatud õppekoormust, kuid mitte alla 20 õppetunni õppenädalas (RÕK § 17 lg 10). Õpiraskustega õpilaste klassis lubatud õppekoormus koosneb riikliku õppekavaga määratud kohustuslikest tundidest ja kooli poolt valitud valiktundidest. Õpet kavandades ja ellu viies arvestatakse, et õpilase õppekoormus oleks ea- ja jõukohane, võimaldades talle aega puhkuseks ja huvitegevuseks. Võõrkeelte õpe Mäepealse koolis: A-võõrkeel- inglise keel- alates 3.klassist; B-võõrkeel- vene keel- alates 6.klassist

1.2.2. Valikkursuste loendid

	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1) meediaõpe	1	1	1	3	1	1	1	3	1	1	1	3
2) loovusõpe	1	1		2	1	1		2	1	1		2

Vaba tunniressursi jaotusel ja valikainete õpetamisel on lähtunud põhimõttest, et põhikooli lõpetaja suudaks edukalt jätkata õpinguid gümnaasiumis või kutseõppeasutuses.

Pädevused

1) Pädevus on asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogum, mis tagab suutlikkuse teatud tegevusalal või -valdkonnas tulemuslikult toimida. Pädevused jagunevad üld-, valdkonna- ja õppeainepädevusteks.

2) Üldpädevused on aine- ja valdkonnaülesed pädevused, mis on väga olulised inimeseks ja kodanikuks kasvamisel. Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka tunni- ja koolivälises tegevuses ning nende kujunemist jälgitakse ja suunatakse õpetajate ning kooli ja kodu ühistöös.

3) Üldpädevused on:

- 1) kultuuri- ja väärtuspädevus
- 2) sotsiaalne ja kodanikupädevuspädevus
- 3) enesemääratluspädevus

- 4) õpipädevus
- 5) suhtluspädevus
- 6) matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus
- 7) ettevõtlikkuspädevus
- 8) digipädevus

4) Lähedase eesmärgiseade ja õppesisuga õppeained moodustavad ainevaldkonna. Ainevaldkonna peamine eesmärk on vastava valdkonnapädevuse kujunemine, mida toetavad õppeainete eesmärgid ja õpitulemused. Valdkonnapädevuse kujunemist toetavad ka teiste ainevaldkondade õppeained ning tunni- ja kooliväline tegevus.

5) Õppekavas on järgmised ainevaldkonnad:

- 1) keel ja kirjandus;
- 2) võõrkeeled;
- 3) matemaatika;
- 4) loodusained;
- 5) sotsiaalsained;
- 6) tehnoloogia;
- 7) kehaline kasvatus;
- 8) kunstained

6) Ainekavades esitatakse nii kooliastmete õpitulemused kui ka õpitulemused õppeteemade läbimisel või osaoskuseti. Õpitulemused toetavad valdkonnapädevuste kujunemist.

Üld- ja valdkonnapädevuste kujundamine. Rõhuasetused üldpädevuste kujundamisel koolis.

1) Lisaks üldpädevustele on „Põhikooli riiklikus õppekavas“ sätestatud pädevused kooliastmeti. Pädevused, mille kujunemine toimub valdkonnapädevuste kujunemise ja läbivate teemade kaudu on kirjeldatud järgnevalt.

2) Üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist kirjeldatakse detailsemalt klassiti esitatud ainekavades.

1) Kultuuri- ja väärtuspädevus: suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast; tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega, loodusega, oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega, väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt, väärtustada inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust; teadvustada oma väärtushinnanguid;

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<ul style="list-style-type: none"> ▶peab lugu oma perekonnast, klassist ja koolist; ▶on viisakas, täidab lubadusi; ▶teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; ▶oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada; ▶teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt; ▶käitub loodust hoidvalt; ▶austab oma kodupaika, kodumaad ja Eesti riiki, tunneb selle sümboleid ning täidab nendega seostuvaid käitumisreegleid; ▶oskab ilu märgata ja hinnata; hindab loovust 	<ul style="list-style-type: none"> ▶hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena; ▶väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust; ▶tunnetab end oma riigi kodanikuna ning järgib ühiselu norme; ▶väärtustab kunstiloomingut ning suudab end kunstivahendite abil väljendada; ▶väärtustab säästvat eluviisi, oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi ja hankida loodusteaduslikku teavet, oskab looduses 	<ul style="list-style-type: none"> ▶tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlblus-põhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires; ▶tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt; ▶mõistab inimese ja keskkonna seoseid, suhtub vastutus-tundlikult elukeskkonda ning elab ja tegutseb loodust ja keskkonda säästes;

ning tunneb rõõmu liikumisest, loovast eneseväljendusest ja tegevusest.	käituda, huvitub loodusest ja looduse uurimisest.	►suudab väljendada ennast loominguiliselt, peab lugu kunstist ja kultuuripärandist.
---	---	---

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamine ainevaldkondades:

Ainevaldkond

Pädevuse kujundamine

Õpilaste kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamisel on ainevaldkonnal väga oluline koht, arvestades kirjanduse kui kunstiaine spetsiifikat. Kirjandusõpetuses on peamine rõhk kõlbeliste ja esteetilis-emotsionaalsete väärtuste ning kultuuriväärtuste kujunemisel loetavate ilukirjandus- ja aimetekstide alusel. Ka keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keelt kui rahvuskultuuri kandjat, keeleoskust kui inimese identiteedi tähtsat osa. Keeleõpetus väärtustab funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Keel ja kirjandus

Kultuuri- ja väärtuspädevust toetatakse õpitavaid keeli kõnelevate maade kultuuride tundmaõppimise kaudu. Õpitakse mõistma ja aktsepteerima erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Võõrkeeled

Matemaatika on erinevaid kultuure ühendav teadus, kus õpilased saavad tutvuda eri maade ja ajastute matemaatikute töödega. Õpilasi suunatakse tunnetama loogiliste mõttekäikude elegantsi ning õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega (nt sümmeetria, kuldlõige). Matemaatika õppimine eeldab järjepidevust, selle kaudu arenevad isiksuse omadustest eelkõige püsivus, sihikindlus ja täpsus. Kasvatatakse sallivalt suhtuma erinevate matemaatiliste võimetega õpilastesse.

Matemaatika

Loodusainetes saavad õpilased tervikülevaate looduskeskkonnas valitsevatest seostest ja vastasmõjudest ning inimtegevuse mõjust keskkonnale. Koos sellega arendatakse õpilaste kultuuri- ja väärtuspädevust - kujundatakse

positiivne hoiak kõige elava ja ümbritseva suhtes, arendatakse huvi loodusteaduste vastu, mis võimaldab uusi teadmisi rakendada elulistes ja praktilistes olukordades. Teadvustatakse loodusliku mitmekesisuse tähtsust ning selle kaitse vajadust, väärtustatakse jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning kujundatakse tervislikke eluviise

Loodusained

Kultuuri- ja väärtuspädevuse kujundamist toetavad kõik ainevaldkonna õppeained erinevate rõhuasetuste kaudu. Näiteks toetavad suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja jätkusuutliku arengu põhiväärtusi ning nendest oma tegutsemises juhendada ajalugu ja ühiskonnaõpetus; lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse süvendab usundiõpetus. Inimeseõpetus ja usundiõpetus toetavad väärtussüsteemide mõistmist, mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist, oma valikute põhjendamist ning enda heaolu kõrval teiste arvestamist. Oskust seista vastu keskkonna normide rikkumisele kujundavad ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus.

Sotsiaalsained

Tehnoloogia

Loovust arendavad tegevused ja projektid õpetavad arvestama arvamuste ja ideede paljust. Ühised arutelud ning töö ja selle tulemuse analüüsimine aitavad õpilasel kujundada ja põhjendada oma arvamusi, tunda tööõõmu ning vastutust alustatu lõpule viia.

Kehaline kasvatus

Kehalises kasvatuses toetatakse kultuuri- ja väärtuspädevuse kujunemist tervist ning jätkusuutlikku eluviisi tähtsustava õppega. Arusaam, et tervist tuleb kaitsta ja tugevdada, aitab õpilasel teha põhjendatud valikuid tervisekäitumises. Austus looduse ning inimeste loodud materiaalse väärtuste vastu soodustab keskkonda säästvat liikumist/sportimist. Abivalmis ja sõbralik suhtumine oma kaaslastesse ning ausa mängu põhimõtete tähtsustamine sportlikes tegevustes toetavad kõlbelise isiksuse kujunemist.

Kunstiained

Erinevad kunstiliigid võimaldavad omandada kultuurialaseid teadmisi ja oskusi ning neid väärtustada. Kõigis tegevustes väärtustatakse individuaalset ning kultuurilist mitmekesisust. Käsitletavate teemade, analüüsitud kunstiteoste ja -sündmuste kaudu toetatakse eetiliste ja esteetiliste väärtushoiakute kujunemist. Praktiline loominguiline tegevus ja selle üle arutlemine õpetavad kasutama erinevaid kunstiliike eneseväljenduse vahendina, hindama erinevaid ideid, seisukohti ja probleemilahendusi ning austama autorsust. Kasvatatakse teadlikku ja kriitilist suhtumist erinevatesse infokanalitesse.

KULTUURI- JA VÄÄRTUSPÄDEVUSE kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Koolis määratletakse ja sõnastatakse meeskonnatööna, kaasates õpilasi, lapsevanemaid ja õpetajaid, kooli põhiväärtused. Kooli põhiväärtused on igapäevaselt nähtaval kooli stendil.
- Õpetaja ülesanne on õpilastele eakohaselt tundides läbi arutada päevakajalised sündmused või ühiskonnas ja maailmas esiplaanil olevad aktuaalsed küsimused. Arutelusid läbi viies peab õpetaja käsitlema mingi sündmuse, nähtuse või seisukoha erinevaid tahke, demonstreerides sallivuse aluseks olevat mõtteviisi: igal nähtusel on vähemalt kaks põhjendust, igal sündmusel on vähemalt kaks tõlgendust, igal seisukohal on vähemalt üks vastandseisukoht.
- Koolis keskendutakse teiste loomingu väärtustamisele eelkõige õpilaste suutlikkuse kujundamise kaudu vältida plagiaati referaatide koostamisel. Korrekse viitamissüsteemi kasutamist referaatide koostamisel jälgivad kõik õpetajad alates juba esimesest kooliastmest.
- Koolis kujundatakse õpilaste ilumeelt ühelt poolt koolis valitseva esteetilise keskkonna kaudu. Teisalt järgitakse põhimõtet: ära tee teisele seda, mida sa ei taha et sulle tehakse.

2) Sotsiaalne ja kodanikupädevus: suutlikkus ennast teostada, toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut; teada ning järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning erinevate keskkondade reegleid; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suhtlemisel; austada erinevate keskkondade reegleid ja ühiskondlikku mitmekesisust, religioonide ja rahvuste omapära; teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides.

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<ul style="list-style-type: none"> ▶oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas; ▶teab, kelle poole erinevate probleemidega pöörduda ning on valmis seda tegema. ▶oskab ohtlikke olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne ning vastutab oma tegude eest. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi demokraatlikust arengust.

Sotsiaalse ja kodanikupädevuse kujundamine ainevaldkondades:

Ainevaldkond

Pädevuse kujundamine

Ainevaldkonna õppeained toetavad sotsiaalse pädevuse kujunemist, avardades õpilase maailmapilti ja ettekujutust inimsuhetest ning kujundades suhtluspädevust: suulise ja kirjaliku suhtluse oskusi, suhtluspartneri arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.

Keel ja kirjandus

Võõrkeeled

Sotsiaalne ja kodanikupädevus annab võimaluse ennast ka võõrkeeltes edukalt teostada.

Erinevates igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on lisaks sobivate keelendite valikule vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne pädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Pädevuse kujundamisele aitab kaasa erinevate õpitöövormide kasutamine (nt rühmatöö, projektõpe) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.

Matemaatika

Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse sellesisuliste tekstülesannete lahendamise kaudu. Rühmatöös on võimalik arendada koostööoskust.

Loodusained

Õpilaste sotsiaalse ja kodanikupädevuse areng kaasneb õppes toimuva inimtegevuse mõju hindamisega looduskeskkonnale, kohalike ja globaalsete keskkonnaprobleemide teadvustamisega ning neile lahenduste leidmisega. Olulisel kohal on dilemmaprobleemide lahendamine, kus otsuseid langetades tuleb lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele arvestada inimühiskonnaga seotud aspekte - seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti. Pädevust kujundavad ka loodusainetes rakendatavad aktiivõppemeetodid: rühmatöö uurimuslikus õppes ja dilemmaprobleemide lahendamisel, vaatlus- ja katsetulemuste analüüs ning kokkuvõtete suuline esitus.

Tööturg, kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine; oskus hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna

kujundamisel; kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Tehnoloogia

Sotsiaalne ja kodanikupädevus tähendab viisakat, tähelepanelikku, abivalmis ja sallivat suhtumist kaaslastesse. Koostöö liikudes/sportides õpetab inimeste erinevusi aktsepteerima, neid suhtlemisel arvestama, ent ka ennast kehtestama.

Kehaline kasvatus

Kunstiainete uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühismusitseerimine ja ühistes kunstiprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjutatakse oma seisukohtade kaitsmist ning teiste arvamustest lugupidamist.

Kunstiained

SOTSIAALSE JA KODANIKUPÄDEVUSE kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Vastutunde kujundamine toimub koolis eelkõige kokkulepete sõlmimise ja kokkulepetest kinnipidamise jälgimise teel. Kokkulepete saavutamine tähendab osapoolte arvestamist (selle mõistmist, kas kokkulepet on võimalik täita) ning kõigi osapoolte kokkuleppega nõustumist. Oluline roll on selle juures kõigi kooli töötajate asjakohasel suhtlemisel ja kannatlikkusel asju läbi rääkida ning järjekindlusega kokkulepetest kinnipidamist jälgida.
- Demokraatliku mõtteviisi kujundamine õpilastes toimub igapäevase õppe- ja kasvatusprotsessi korralduse kaudu. Õppeprotsessi kavandamine peab olema avalik, st õpilased peavad veerandi või kursuse alguses teadma, mida õpitakse, millised on oodatavad õpitulemused, kuidas toimub hindamine ning millised on hindamiskriteeriumid. Kõik muutused õppeprotsessi käigus arutatakse õpilastega läbi. Toimub pidev kujundav hindamine. Välistatud ootamatud kokkuvõtvad hindamised (tunnikontrollid, kontrolltööd).
- Õpilasi käsitletakse õppeprotsessis partneritena, õpetajad võtavad kursuse, veerandi, õppeteema lõpus neilt tagasisidet õppeprotsessi läbiviimise kohta.
- Kehtestatud reeglite järgimisel peab õpetaja näitama õpilastele ise eeskuju. Õpilastelt ei ole eetilise nõuda reeglite täitmist, mida õpetaja ise ei täida. Näiteks, kui õpilastelt nõutakse täpsust tundi tulekul, siis tundi ei tohi ka õpetaja hilineda jms.

- Eraldi tähelepanu pööratakse kõikides õppeainetes õpilaste koostööoskuste arendamisel meeskonnas töötamisel. Kui õpetaja on planeerinud õppemeetodina kasutada rühmatööd, siis peale selle läbiviimist järgneb peale rühmatöö tulemuste arutelu ka rühma kui meeskonna toimimise teemal ning tehakse järeldused edaspidiseks.

3) Enesemääratluspädevus: suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi; järgida terveid eluviise; lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhetes tekkivaid probleeme.

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<ul style="list-style-type: none"> ▶ tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel; ▶ oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; ▶ oskab koostada päevakava ja seda järgida; ▶ hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ oskab oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida; ▶ teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides; ▶ väärtustab tervislikke eluviise, on teadlik tervist kahjustavatest teguritest ja sõltuvusainete ohtlikkusest. 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu; ▶ mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele. ▶ väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne.

Enesemääratluspädevuse kujundamine ainevaldkondades:

Ainevaldkond

Pädevuse kujundamine

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja

Keel ja kirjandus	lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.
Võõrkeeled	Enesemääratluspädevus areneb võõrkeeles kasutatavate teemade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeele tunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.
Matemaatika	Matemaatikat õppides on tähtsal kohal õpilaste iseseisev töö. Iseseisva ülesannete lahendamise kaudu võimaldatakse õpilasel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid.
Loodusained	Enesemääratluspädevust arendatakse eelkõige bioloogiatundides, kus käsitletakse inimese anatoomia, füsioloogia ja tervislike eluviiside teemasid: selgitatakse individuaalset energia- ja toitumisvajadust, tervisliku treeningu individualiseeritust, haigestumistega seotud riske ning tervislike eluviiside erinevaid aspekte.
Sotsiaalsained	Suutlikkust mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse; järgida tervislikke eluviise; lahendada tõhusalt ja turvaliselt iseendaga, oma vaimse, füüsilise, emotsionaalse ning sotsiaalse tervisega seonduvaid ja inimsuhetes tekkivaid probleeme - toetab peamiselt inimeseõpetus, ent rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujundajana teisedki valdkonna õppeained.
Kehaline kasvatus	Enesemääratluspädevus on oskus hinnata oma kehalisi võimeid ning valmisolek neid arendada, samuti suutlikkus jälgida ja kontrollida oma käitumist, järgida terveid eluviise ning vältida ohuolukordi.
Kunstiained	Loovülesannetes saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainek ning sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Sihiks on integreerida noori nüüdisühiskonda ja toetada oma identiteedi väljendamist loomingus

ENESEMÄÄRATLUSPÄDEVUSE kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes kasutatakse kujundava hindamise raames õpilaste enesehindamist, mille käigus õpilased õpivad määratlema enda tugevaid ja nõrku külgi ning kavandama parendustegevusi.
- Õpilastega läbiviidavate arenguestlused põhinevad õpilaste eneseanalüüsil, mille aluseks on õpimapp. Õpimapp õppimise päevikuna sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet õpetajalt ja kaasõpilastelt. Kõikidele õpilaste poolt koostatud kirjalikele töödele peab andma kirjalikku tagasisidet soorituse tugevuste ja nõrkuste kohta. Tagasisidet võib saada eelnevalt teada olevate kindlate kriteeriumide põhjal õpetajalt, kaaslastelt või ka eneseanalüüsi korras.

4) Õpipädevus: suutlikkus organiseerida õpikeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat teavet; planeerida õppimist ning seda plaani järgida; kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades; analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi ning selle põhjal edasiõppimise vajadust.

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<ul style="list-style-type: none">▶suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet (sealhulgas andmeid, termineid, tegelasi, tegevusi, sündmusi ning nende aega ja kohta);▶oskab sihipäraselt vaadelda, erinevusi ja sarnasusi märgata ning kirjeldada;▶oskab esemeid ja nähtusi võrrelda, ühekahe tunnuse alusel rühmitada ning lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti lugeda.	<ul style="list-style-type: none">▶oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest;▶oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada;▶oskab teha vahet faktil ja arvamusel.	<ul style="list-style-type: none">▶oskab esitada loodusteaduslikke küsimusi, nende üle arutleda, esitada teaduslikke seisukohti ja teha tõendusmaterjali põhjal järeldusi.

Õpipädevuse kujundamine ainevaldkondades:

Ainevaldkond	Pädevuse kujundamine
Keel ja kirjandus	Keele- ja kirjandusõpetus arendavad olulisi õpipädevusi: kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, eri allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.
Võõrkeeled	Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).
Matemaatika	Matemaatikat õppides on väga oluline tunnetada materjali sügavuti ning saada kõigest aru. Probleemülesandeid lahendades arendatakse analüüsimise, ratsionaalsete võtete otsingu ja tulemuste kriitilise hindamise oskust. Väga oluline on üldistamise ja analoogia kasutamise oskus: oskus kanda õpitud teadmisi üle sobivatesse kontekstidesse. Õpilases kujundatakse arusaam, et keerukaid ülesandeid on võimalik lahendada üksnes tema enda iseseisva mõtlemise teel.
Loodusained	Loodusained toetavad õpipädevuse kujunemist erinevate õpitegevuste kaudu. Nii näiteks arendatakse õpipädevust probleemide lahendamise ja uurimusliku õppe rakendamisega: õpilased omandavad oskused leida loodusteaduslikku infot, sõnastada probleeme ja uurimisküsimusi, planeerida ja teha katset või vaatlust ning teha kokkuvõtteid. Õpipädevuse arengut toetavad IKT-põhised õpikeskkonnad, mis kiire ja individualiseeritud tagasiside kaudu võimaldavad rakendada erinevaid õpistrateegiaid.
Sotsiaalsained	Õpipädevust toetatakse oskuste kujundamise kaudu. Iga sotsiaalvaldkonna õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise planeerimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades. Õppetegevuse ja tagasiside kaudu omandavad õppijad eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Kehaline kasvatus	Õpipädevuse arengut soodustab õpilase oskus analüüsida ja hinnata oma liigutusoskuste ja kehaliste võimete taset ning kavandada meetmeid nende täiustamiseks. Koolis tekkinud huvi liikumise/sportimise vastu loob aluse õppida uusi ja sobivaid liikumisviise.
Kunstiained	Kunstides kujundatakse õpipädevust eriilmeliste ülesannete, õppemeetodite ja töövormide rakendamise kaudu, mis võimaldab õpilastel teadvustada ning kasutada oma õpistiili. Nii individuaalselt kui ka rühmas lahendatavad uurimis- ja probleemülesanded eeldavad info hankimist, selle analüüsimist ja tõlgendamist ning õpitu kasutamist uudsetes situatsioonides. Kunstides saavad õpilased ise jõukohaseid ülesandeid luua, oma valikute sobivust kontrollida, uusi oskusi katsetada ning järjekindlalt harjutada. Pidev tagaside ja eneseanalüüs aitavad järjest suurendada õppija rolli oma õpitegevuse juhtijana.
Tehnoloogia	Õpitakse nägema ja analüüsima tehnoloogia seost erinevate teadmistega ning kogetakse teisteski õppeainetes õpitu vajalikkust praktikas. Töö iseseisev korraldamine alates teabe kogumisest, materjalide ja töötlemisviisi valikust ning lõpetades töö tegemise ja tulemuse analüüsiga arendab suutlikkust probleeme märgata ning lahendada, võimeid hinnata ja arendada ning oma õppimist juhtida.

ÕPIPÄDEVUSE kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides õppeainetes keskendutakse ühe olulisema õpipädevuse komponendi, funktsionaalset lugemisoskuse arendamisele. Eelkõige kujundatakse õpilastel oskusi leida informatsiooni teatmeteostest. Õpikut käsitletakse koolis ühe teatmeteoste liigina. Järgitakse põhimõtet, et kirjalike kontrolltööde tegemisel kuni 50% juhtudest võivad õpilased kasutada õpikut õpetaja loal. Teiste abivahendite (arvuti, konspekt, töövihik, mobiiltelefon jt vahendid) kasutamise otsustab õpetaja.
- Õpiraskuste esinemisel koostatakse esmase õpiabimeetmena õpilase ja õpetaja koostöös õpilasele individuaalne õppekava ja individuaalne tegevusplaan raskustest ülesaamiseks.

5) Suhtluspädevus: suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, oma seisukohti esitada ja põhjendada; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt.

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<p>▶suudab tekstidest leida ja mõista seal sisalduvat teavet ja suuliselt ja kirjalikult esitada;</p> <p>▶mõistab ja kasutab õpitavas võõrkeeles igapäevaseid äraõpitud väljendeid ja lihtsamaid fraase.</p>	<p>▶oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta;</p> <p>▶oskab mõtestatult kuulata ja lugeda eakohaseid tekste, luua eakohasel tasemel keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid suulisi ja kirjalikke tekste ning mõista suulist kõnet;</p> <p>▶tuleb vähemalt ühes võõrkeeles toime igapäevastes suhtlus-olukordades, mis nõuavad otseselt ja lihtsat infovahetust tuttavatel rutiinsetel teemadel;</p> <p>▶oskab kasutada arvutit ja interneti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste.</p>	<p>▶suudab end olukorda ja suhtluspartnereid arvestades kõnes ja kirjas selgelt ja asjakohaselt väljendada, mõista ja tõlgendada erinevaid tekste, tunneb ja järgib õigekirjareegleid;</p> <p>▶valdab vähemalt üht võõrkeelt tasemel, mis võimaldab igapäevastes olukordades suhelda kirjalikult ja suuliselt ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid tekste.</p>

Suhtluspädevuse kujundamine ainevaldkondades:

Ainevaldkond

Pädevuse kujundamine

Keel ja kirjandus

Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlus - olukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna aineid.

Suhtluspädevus on võõrkeeleeõppe keskne pädevus. Võõrkeeleeõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendus-, teksti mõistmise ja tekstiloome oskus on eduka suhtlemise

Võõrkeeled

eelduseks võõrkeeltes.

Matemaatikas arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Eelkõige toimub see hüpoteese ja teoreeme sõnastades ning ülesande lahendust vormistades. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalikku infot. Matemaatika oluline roll on kujundada valmisolek erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem) esitatud info mõistmiseks, seostamiseks ja edastamiseks. Arendatakse suutlikkust formaliseerida tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitada matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.

Matemaatika

Suhtluspädevuse arendamine kaasneb loodusteadusliku info otsimisega erinevatest allikatest, sh internetist, ning leitud teabe analüüsiga ja tõepärasuse hindamisega. Olulisel kohal on vaatlus- ja katsetulemuste korrektne vormistamine ning kokkuvõtete kirjalik ja suuline esitus. Ühtlasi arendavad kõik loodusained vastavatele teadusharudele iseloomulike mõistete ja sümbolite korrektset kasutamist nii abstraktses teaduslikus kui ka konkreetses igapäevases kontekstis.

Lodusained

Suhtluspädevuse kujundamisel on oluline roll kõigil valdkonna õppeainetel. Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Sotsiaalained

Suhtluspädevus on seotud spordi ja tantsu oskussõnavara kasutamise, eneseväljendusoskuse arendamisega ning teabe- ja tarbetekstide lugemisega/mõistmisega.

Kehaline kasvatus

Suhtluspädevus. Kunstiainetes on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest, jms rääkimine, ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunstides referatiivsete ja uurimistööde koostamine eeldab teabetekstide mõistmist ning juhib kasutama

Kunstiained

mitmesuguseid info esitamise viise (teksti, joonist, skeemi, tabelit, graafikut). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides“ sõnumeid ühest keelest teise.

Tehnoloogia

Ühised ülesanded ja projektid võimaldavad õppida teisi arvestama, vajaduse korral teisi aidata ning kogeda koos töötamise eeliseid. Õpilasi suunatakse analüüsima oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.

SUHTLUSPÄDEVUSE kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Koolis on võimalik kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni. Õpetajad suunavad õpilasi neid järjekindlat kasutama.
- Eraldi tähelepanu pööratakse õpilaste esinemisalase pädevuse ja julguse kujundamisele. Järgitakse kahte peamist printsiipi: esinemine klassi ees on õpilasele vabatahtlik ja õpilane peab saama enne esinemist õpetaja poolset juhendamist ning peale esinemist personaalset tagasisidet. See, kas õpilased on valmis vabatahtlikult klassi ees esinema, sõltub eelkõige sellest, millise vaimse ja sotsiaalse keskkonna õpetaja on suutnud luua. Õpilasi ei tohi panna vastu nende tahtmist esinemissituatsiooni, vaid neid tuleb juhendada ja toetada nii, et nad on valmis ise esinema.
- Õpilastel kujundatakse oskused anda kaasõpilastele konstruktiivset kirjalikku ja suulist tagasisidet. Tagaside andmine toimub õpetaja juhendamisega ning järgitakse konstruktiivse tagasiside andmise reegleid.

6) Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus: Kõik valdkonna õppeained toetavad oskust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades. Õpitakse eristama sotsiaalteadusi loodusteadustest (sh mõistma nendes kasutatavate uurimismeetodite eripära). Õpitakse otsima teavet, kasutades tehnoloogilisi abivahendeid, ja tegema saadud teabe alusel tõendus põhiseid otsuseid.

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
►arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks	►on kindlalt omandanud arvutus- ja	►suudab lahendada igapäevaelu erinevates

<p>sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades.</p> <p>► tunneb lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi, keskendub looduse vahetule kogemisele ja praktilisele tegevusele.</p>	<p>mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades.</p> <p>► kujunevad keskkonnahoiakud.</p> <p>► suudab rakendada lihtsamaid tehnoloogiavõtteid</p>	<p>valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist.</p> <p>► suudab objekte ja nähtusi kvantitatiivselt kirjeldada ning süvendatakse info analüütilise töötlemise oskusi. Kujundatakse pädevusi, et sügavamalt mõista loodusainetes käsitletavaid nähtusi ja meetodeid.</p> <p>► suudab keskenduda loomingulisele tööle ning tööd teadlikult korraldada. Õpetuses järgitakse tootearendustsükli teabe kogumisest, idee leidmisest, eseme ning töö ajalisesest ja tehnilisest kavandamisest kuni toote teostuse ning esitlemiseni.</p>
--	--	---

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiapädevuse kujundamine ainevaldkondades:

Ainevaldkond

Pädevuse kujundamine

Keel ja kirjandus

Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Võõrkeeled	<p>Õpitakse võõrkeeles nt arvutama ning seejärel vastavalt keeleoskuse arengule mõistma erinevate elu- ja tegevusvaldkondade tekste, sh teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud teavet. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid eri liiki tekste luues, korrigeerides ja esitades.</p>
Loodusained	<p>Õpitakse mõistma loodusteaduslikke küsimusi, teaduse ja tehnoloogia tähtsust ning mõju ühiskonnale, kasutama uut tehnoloogiat ja tehnoloogilisi abivahendeid õppeülesandeid lahendades ning tegema igapäevaelus tõenduspõhiseid otsuseid. Kõigis loodusainetes koostatakse ja analüüsitakse arvjooniseid, võrreldakse ning seostatakse eri objekte ja protsesse. Uurimusliku õppe vältel esitatakse katse- või vaatlusandmeid tabelitena ja arvjoonistena ning seostatakse arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga</p>
Sotsiaalsained	<p>Suutlikkust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades. Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse sellesisuliste tekstülesannete lahendamise kaudu. Rühmatöös on võimalik arendada koostööoskust.</p>
Kehaline kasvatus	<p>Sportitehniliste oskuste analüüs, kehalise töövõime näitajate ja sporditulemuste dünaamika selgitamine eeldavad õpilastelt 3 matemaatikale omase keele, seoste, meetodite jm kasutamise oskust ning toetavad matemaatikapädevuse kujunemist. Õpitakse analüüsima tervisespordiga seotud teavet ja tegema tõenduspõhiseid otsuseid. Õpitakse kasutama tehnoloogilisi abivahendeid.</p>
Kunstiained	<p>Kunstiainetes rakendatavate ülesannete lahendamiseks tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahendusteede üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama kunstimõisteid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrdlema ja liigitama erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutama sümboleid. Kunstiterminoloogias kasutatakse matemaatika ja tehnoloogia sõnavara ja mõisteid. Loomeülesandeid täites õpitakse kasutama tehnoloogiavahendeid ning innovaatilisi lahendusi, mõistma teaduse ja tehnoloogia rolli muusika ning kunsti arengus.</p>
Tehnoloogiaained	<p>Tehnoloogiaainetes rakendatavad konkreetsed probleemilahendused nõuavad arvutamise- ja mõõtmisoskust, oskust kasutada loogikat ja matemaatilisi sümboleid. Pakutakse mõtlemist arendavaid tegevusi, milles on vaja püstitada probleeme, leida sobivaid lahendusteid, põhjendada oma valikuid ja analüüsida tulemusi. Õpitakse kasutama ja looma ning kriitiliselt hindama erinevaid tehnoloogiaid ja tehnoloogilisi abivahendeid. Õpitakse mõistma teaduse</p>

osa tehnika arengus ja vastupidi.

MATEMAATIKA-, LOODUSTEADUSTE JA TEHNOLOOGIAALASE PÄDEVUSE kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Kõikides ainetes pööratakse tähelepanu matemaatiliste esitusviiside (näiteks diagrammid, joonised) kasutamisele oma aines. Eraldi pööravad kõik õpetajad tähelepanu oma aines ja õpilaste vanusest tulenevalt statistiliste andmetöötluse erinevatele meetoditele.
- Keskendutakse uute tehnoloogiate loovale kasutamisele.
- Pööratakse tähelepanu loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsusele ning mõjule igapäevaelus, loodusele ja ühiskonnale; pööratakse tähelepanu teaduse ja tehnoloogiaga seotud piirangutele ja riskedele.

7) Ettevõtlikkuspädevus: suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades; näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi; seada eesmärged ja neid ellu viia; korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest; reageerida paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske.

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
▶oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid.	▶oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada; ▶on leidnud endale sobiva harrastuse ning omab üldist ettekujutust	▶on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest; ▶suudab tehnikamaailmas toime tulla ning

	töömaailmast.	tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada.
--	---------------	--

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamine ainevaldkondades:

Ainevaldkond

Pädevuse kujundamine

Keel ja kirjandus

Enesemääratluspädevuse ja ettevõtlikkuspädevuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka õpilaste igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamise, seisukohavõtu ja lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöodes. Enesekohase ja ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Võõrkeeled

Ettevõtlikkuspädevus kaasneb eelkõige enesekindluse ja julgusega, mida annab inimesele võõrkeeleskus. Toimetulek võõrkeelses keskkonnas avardab õppija võimalusi viia ellu oma ideid ja eesmärgid ning loob eeldused koostööks teiste sama võõrkeelt valdavate ea- ja mõttekaaslastega.

Matemaatika

Ettevõtlikkuspädevuse arendamine peaks matemaatikas olema kesksel kohal. Uute matemaatiliste teadmisteni jõutakse sageli vaadeldavate objektide omaduste analüüsimise kaudu: uuritakse objektide ühiseid omadusi, mille alusel sõnastatakse hüpotees ning otsitakse ideid hüpoteesi kehtivuse põhjendamiseks. Sellise tegevuse käigus arenevad oskus näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust. Tõenäosusteooria, funktsioonide ja protsentarvutusega ülesannete lahendamise kaudu õpitakse uurima objekti erinevate parameetrite põhjustatud muutusi, hindama oma riske ja toimima arukalt. Ühele ülesandele erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist ning ideede genereerimise oskust. Ettevõtlikkus-pädevust arendatakse mitmete eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu.

Ettevõtlikkuspädevust kujundades on oluline koht loodusainete rakendusteaduslikel teemadel, kus ilmnevad abstraktsete teadusfaktide ja -teooriate igapäevaelulised väljundid. Koos sellega saadakse ülevaade loodusteadustega seotud elukutsetest ning vastava valdkonnaga tegelevatest teadusasutusest ja ettevõtetest. Ettevõtlikkuspädevuse arengut toetab uurimuslik käsitlus, kus süsteemselt planeeritakse katseid ja vaatlusi ning analüüsitakse tulemusi. Tähtsal kohal on keskkonnaga seotud dilemmade lahendamine ja pädevate otsuste tegemine, mis lisaks teaduslikele seisukohtadele arvestavad sotsiaalseid aspekte.

Loodusained

Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained. Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, püstitama eesmärke, genereerima ideid ning neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema eesmärkide saavutamiseks koostööd; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse ideede teostamiseks valima sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega

Sotsiaalsained

Tehnoloogia valdkonna ainetes on olulisel kohal avatus loomingulistele ideedele ja originaalsetele vaatenurkadele. Esemid valmistades läbitakse toote arendamise tsükkel idee leidmisest kuni valmis esemeni. Aineprojektid võimaldavad õpilastel katsetada oma ideede elluviimist mitmesuguste ettevõtlusmudelite kaudu. Mudelitena võib mõista üksikisiku (õpilase) toodete disaini, valmistamist ja müüki (paralleel FIEga), meeskonnatööna näiteks ajutise kohviku rajamist koolis, mingi toote kavandamist ning selle valmistamise organiseerimist klassis.

Tehnoloogia

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist toetavad kunstides individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Kunstide valdkonnas on iseloomulik uuenduslike ja loovate lahenduste väärtustamine. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Kunstiained

ETTEVÕTLIKKUSPÄDEVUSE kujundamisel keskendutakse järgmistele aspektidele:

- Tundides kasutatakse kogemusõppel põhinevaid aktiivõppe meetodeid, mis võimaldavad simuleeritud olukordades ennast proovile panna ja õpitud teadmisi ja oskusi rakendada.
- Õppeprotsessis kavandatakse ühe aine piires kui ka õppeainete vahelisi projektipõhiseid õppemeetodeid, kus õpilased peavad meeskonnana saavutama tulemused.
- Õppeprotsessis kavandatakse ka erinevaid õpetamismeetodeid (õuesõpe, jm.), mille abil suurendada õpilaste motivatsiooni ja ettevõtlikkust oma oskusi ja teadmisi õppetöös ja igapäevases elus rakendada.

8) Digipädevus: suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat toimetulekuks kiiresti muutuvus ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui kogukondades suheldes; leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle asjakohasust ja usaldusväärsust; osaleda digitaalses sisuloomes, sh tekstide, piltide, multimeediumide loomisel ja kasutamisel; kasutada probleemilahenduseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades; olla teadlik digikeskkonna ohtudest ning osata kaitsta oma privaatsust, isikuandmeid ja digitaalset identiteeti; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Kooliastmeti taotletavad pädevused:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<p>▶ oskab kasutada lihtsamaid arvutiprogramme ning kodus ja koolis kasutatavaid tehnilisi seadmeid;</p>	<p>▶ oskab kasutada arvutit ja internetti suhtlusvahendina ning oskab arvutiga vormistada tekste;</p> <p>▶ oskab leida vastuseid oma küsimustele, hankida erinevatest allikatest vajalikku teavet, seda tõlgendada, kasutada ja edastada; oskab teha vahet faktil ja arvamusel;</p>	<p>▶ suudab tehnikamaailmas toime tulla ning tehnikat eesmärgipäraselt ja võimalikult riskita kasutada;</p>

Digipädevuse kujundamine ainevaldkondades:

1. Kasutatakse töövõtteid- ja ülesandeid, kus õpilastel oleks võimalik kasutada digitehnoloogiat, end proovile panna, teha koostööd, meeskonnatööd. Võimaldatakse oma oskusi rakendada ja arendada.
2. Kavandatakse digitehnoloogial põhinevaid ainesiseseid kui ka õppeainetevahelisi tööülesandeid, kus õpilastel oleks võimalik individuaalselt või meeskonnana tulemusi saavutada.

1.2.3. Läbivad teemad ja nende käsitlemise põhimõtted

1. Läbiv teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“

Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutavas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elu teadlike otsuste kaudu, sealhulgas tegema mõistlikke kutsevalikuid.

Õpilast suunatakse:

- 1) teadvustama oma huve, võimeid ja oskusi, mis aitavad kaasa adekvaatse enesehinnangu kujunemisele ning kutseplaanide konkreetsemaks muutumisele;
- 2) arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö- ja otsustamisioskusi ning teabega ümberkäimise oskusi;
- 3) arendama oskust seada endale eesmärged ning tegutseda neid ellu viies süsteemselt;
- 4) kujundama valmisolekut elukestvalt õppida ja kutseotsuseid teha ning tundma haridus- ja koolitusvõimalusi;
- 5) tutvuma erinevate ametite ja elukutsetega, nende arenguga minevikus ja tulevikus, tundma õppima töösuhteid reguleerivaid õigusakte ning kodukoha majanduskeskkonda.

Läbiva teema käsitlus kooliastmeti:

I kooliaste

Aidatakse õpilasel kujundada positiivset hoiakut õppimisele ning toetada esmaste õpioskuste omandamist. Mänguliste tegevuste abil aidatakse õpilasel kujundada ning õppida tundma ennast ja lähiümbruse töömaailma, tuginedes õpilase kogemustele igapäevaelust. Õpilasele tutvustatakse erinevaid tegevusalasid ja ameteid, nende olulisust ning omavahelisi seoseid.

II kooliaste

Keskendutakse õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma huvide ja võimete tundmaõppimisele ning arendamisele.

Eesmärk on aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi. Õpilasele tutvustatakse erinevaid elukutseid ja töid ning nende seost inimeste individuaalsete eelduste ja huvidega.

III kooliaste

Keskendutakse õpilase võimete, huvide, vajaduste ja hoiakute teadvustamisele, õpioskuste arendamisele ning esmaste kutsevalikutega seostamisele. Õpilasi juhatakse mõtlema oma võimalikele tulevastele tegevusvaldkondadele ning arutlema, millised eeldused ja võimalused on neil olemas, et oma soove ellu viia. Tähtis on käsitleda töö ja kutsega seotud stereotüüpseid suhtumisi kriitiliselt, et need ei muutuks õpilase tulevikuväljavaadete piirajateks.

Õpilasi teavitatakse erinevatest tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama. Õpilasele vahendatakse teavet edasiõppimisvõimaluste kohta ning luuakse võimalus saada kutsenõustamist.

2. Läbiv teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“

Läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes hoiab ja kaitseb keskkonda ning väärtustades jätkusuutlikkust, on valmis leidma lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele.

Õpilast suunatakse:

- 1) aru saama loodusest kui terviksüsteemist, inimese ja teda ümbritseva keskkonna vastastikustest seostest ning inimese sõltuvusest loodusressurssidest;
- 2) aru saama inimkonna kultuurilise, sotsiaalse, majandusliku, tehnoloogilise ja inimarengu erinevate tunnuste vastastikusest seotusest ning inimtegevusega kaasnevatest mõjudest;
- 3) väärtustama bioloogilist (sealhulgas maastikulist) ja kultuurilist mitmekesisust ning ökoloogilist jätkusuutlikkust;
- 4) arutlema keskkonnaprobleemide üle nii kodukoha, ühiskonna kui ka üleilmsel tasandil, kujundama isiklikke keskkonnavalaseid seisukohti ning pakkuma lahendusi keskkonnaprobleemidele;
- 5) võtma vastutust jätkusuutliku arengu eest, kasutama loodussäästlikke ja jätkusuutlikku arengut toetavaid tegutsemisviise;

Läbiva teema käsitlus kooliastmeti:

I kooliaste

Tuginetakse õpilase kogemustele, igapäevaelu nähtustele ning looduse vahetule kogemisele. Õppe ja kasvatuse kaudu taotletakse õpilase keskkonnataju kujunemist, pööratakse

II kooliaste

Keskendutakse peamiselt koduümbruse ja Eesti keskkonnaprobleemide käsitlemisele. Arendatakse tahet osaleda keskkonnaprobleemide ärahoidmises ja lahendamises ning

III kooliaste

Keskendutakse kohalike ning globaalsete keskkonna- ja inimarenguprobleemide käsitlemisele. Eesmärk on kujundada arusaama loodusest kui terviksüsteemist,

tähelepanu kodu- ja kooliümbruse keskkonnaküsimustele ning tegutsemisviisi-

Dele, mille abil on keskkonnaprobleeme

Võimalik praktiliselt ära hoida ja lahendada.

kujundatakse keskkonnaalast otsustamis-
oskust.

Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskkonna väärtustamist, õpitakse teadvustama end tarbijana ning toimima keskkonda hoidvalt.

looduskeskkonna haprusest ning inimese sõltuvusest loodusvaradest ja

-ressurssidest. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, rühmatööd, juhtumiuuringud, arutelud ning rollimängud. Õpitavad teadmised, oskused ja hoiakud loovad eeldused vastutustundliku ning säästva suhtumise kujunemiseks oma elukeskkonda ning eetiliste, moraalsete ja esteetiliste aspektide arvestamiseks igapäevaelu probleemide lahendamisel.

3. Läbiv teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“

Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

Õpilast suunatakse:

- 1) väärtustama ühiselu demokraatlikku korraldamist, koostööd, kodanikualgatus ja vabatahtlikkusele põhinevat tegutsemist ning konfliktide rahumeelset ja vägivallatut lahendamist;
- 2) olema algatusvõimeline ja ettevõtlik, kujundama isiklike seisukohti ning neid väljendama;
- 3) tundma õppima ja kaitsma enda ja teiste õigusi ning mõistma nendega kaasnevat vastutust ja kohustusi;
- 4) mõistma avaliku, ettevõtlus- ja mittetulundussektori seoseid ning toimimist;
- 5) mõistma enda kui üksikisiku rolli ühiskonnas ning omandama oskusi osaleda otsustamisprotsessides;
- 6) mõistma ettevõtluse rolli ühiskonnas ning suhtuma positiivselt ettevõtlusse ja selles osalemisse.

Läbiva teema käsitus kooliastmeti:

I kooliaste

II kooliaste

III kooliaste

Kesksel kohal on saada koostöö ja ühiste otsuste tegemise kogemusi. Selle viisid on õpilaste vabatahtlik tegevus, nt talgutöö, ühisürituste korraldamine vms. Lähtudes paikkonna võimalustest, tutvustatakse õpilasele kodukandi ettevõtteid, noorteühin-

guid ja teisi vabatahtlikke organisatsioone või huvirühmi, kes korraldavad üldkasulikke tegevusi, milles õpilased saavad osaleda.

Toetatakse õpilase initsiatiivi ning pakutakse talle võimalusi ja abi ühisalgatusteks. Õpilasi innustatakse iseseisvalt tegutsema ühise eesmärgi nimel ning võtma sellega kaasnevat vastutust ja kohustusi. Oluline on suunata õpilasi leidma jõukohastele probleemidele loomingulisi lahendusi ning aidata neil kogeda koos tegutsemise kasulikkust ja vajalikkust.

Keskendutakse ühiskonna eri sektorite (avaliku, tulundus- ja mittetulundussektori) toimimisele ning nende seostele. Tähtsal kohal on riigi demokraatliku valitsemise korraldus ning üksikisiku või huvirühma osalemis- ja mõjutamisvõimalused kohaliku ja ühiskonna tasandi otsuste tegemisel. Kodanikualgatused ning vabatahtlikuna tegutsemise mõistmiseks ja motiveerimiseks ning ettevõtlikkuse arendamiseks tutvustatakse õpilasele võimalusi osaleda tegevustes paikkonna hüvanguks ning teda julgustatakse neis tegevustes osalema.

4. Läbiv teema „Kultuuriline identiteet“

Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ning kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktikate eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust ning on kultuuriliselt salliv ja koostööaldis.

Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma ennast kultuuri kandjana, edasiviijana ja kultuuride vahendajana;
- 2) mõistma kultuuridevahelise suhtlemise ja koostöö tähtsust ühiskonna jätkusuutlikkuse kujundajana;
- 3) olema salliv ja suhtuma lugupidavalt teiste kultuuride esindajatesse ning nende tavadesse ja loomingsusse, taunima diskrimineerimist;
- 4) tundma õppima ning väärtustama oma ja teiste kultuuride pärandit ja eripära, toetudes ühelt poolt erinevates õppeainetes õpitule ning seda üldistades, teiselt poolt ka omaalgatuslikult loetule, nähtule ja kogetule;
- 5) teadvustama ning tundma õppima mineviku ja nüüdisaja ühiskondade kultuurilist mitmekesisust;
- 6) omandama teadmisi kultuuride (sealhulgas eesti rahvuskultuuri) kujunemise ja vastastikku rikastavate mõjutuste kohta.

Läbiva teema käsitus kooliastemeti:

I kooliaste

Pakutakse õpilasele võimalust osaleda oma kultuurikeskkonna tavades ja kogeda sellega seonduvaid emotsioone. Õpilasel aidatakse jõuda mõistmiseni, et teatud tavad ja kombed on omased teatud kultuurile. Õppe ja kasvatusesakujundatakse meie kultuuriruumis üldiselt tunnustatud käitumisharjumusi, toetatakse uudishimu uue ja erineva suhtes ning positiivset suhtumist sellesse. Õpilaste erinevaid kogemusi kokku viies saavutatakse üldpilt oma kultuurist ja selle kokkupuudetest teiste kultuuridega.

II kooliaste

Kujundatakse positiivseid hoiakuid erinevate kultuuride ja inimeste suhtes ning väldiatakse eelarvamusliku suhtumise kujunemist. Õpitakse respektierima erisusi ja hindama neid kui kultuurilist mitmekesisust ning kultuuride vastastikuse rikastamise vahendit. Õppes ja kasvatuses leitakse võimalusi, kus õppija saab rakendada oma teadmisi ja oskusi omakultuuri tutvustamiseks näiteks koolide ja rahvusvaheliste projektide kaudu.

III kooliaste

Aidatakse õpilasel mõista, et omaenda tugev kultuuriline identiteet toetab teda teistes kultuurides orienteerumisel. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest, saada elamusi erinevatest kunsti- ja kultuurivaldkondadest, sealhulgas võimalust kaasa lüüa kohalike kultuurisündmuste ettevalmistamises ja läbiviimises.

5. Läbiv teema „Teabekeskond“

Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist teabeteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat teabekeskkonda, suudab seda kriitiliselt analüüsida ning toimida selles oma eesmärkide ja ühiskonnas omaksvõetud kommunikatsioonieetika järgi.

Õpilast suunatakse:

- 1) mõistma vahetu ja vahendatu sarnasusi ning erinevusi;
- 2) valima sobivat suhtlusregistrit ning sidekanalit olenevalt olukorrast ja vajadusest;
- 3) määrama oma teabevajadusi ja leidma sobivat teavet;
- 4) kujundama tõhusaid teabeotsingumeetodeid, mis hõlmavad erinevaid teavikuid ja teabekeskondi;
- 5) arendama kriitilise teabeanalüüsi oskust.

Läbiva teema käsitus kooliastmeti:

I kooliaste

Õpetaja abil ja kaaslaste toel harjutakse kirjeldama oma tegevust teabekeskkonnas. Õpilane õpib mõistma temale suunatud teadete suhtluseesmärki ning eristama olulisi teateid ebaolulistest. Samuti harjub õpilane mõistma, millised seaduspärasused kehtivad privaatses ja millised avalikus ruumis, sealhulgas internetis. Läbiva teema rõhuasetused toetavad I kooliastmes inimeseõpetuse, emakeele ning teiste õppeainete kaudu toimuvat suhtlemisõskuste kujundamist. Õpilase eakohast meediakasutust arvestades pööratakse rohkem tähelepanu visuaalsele meediale ning visuaalse teksti analüüsile.

II kooliaste

Keskendutakse avalikus ja privaatses ruumis toimimise seaduspärasustele ning põhilistele kommunikatsiooniformaatide tundmaõppimisele.

Õpilane harjub internetis liikudes eristama avalikku ja isiklikku sfääri ning valima selle põhjal õiget suhtlusviisi. Teise kooliastme jooksul harjutakse lugema ja kuulama uudist kui üht ajakirjanduse põhilist tekstiliiki, hindama selle kvaliteeti ning tuvastama uudises puuduvat teavet.

III kooliaste

Õpitakse mõistma ja analüüsima meedia rolle ühiskonnas, sealhulgas majanduselusel, ning kasutama meediat teabeallikana. Senisest olulisemaks muutub teabe usaldusvääruse kriitiline hindamine, kuna õpilane hakkab leitud teavet järjest rohkem kasutama isiklike otsuste tegemiseks (nt õppimisvõimalusi valides).

Õpetus ja kasvatus töös aitavad õpilasel mõista internetis leiduvaid võimalusi ja ohte ning ennast ja oma privaatsust kaitsta; iseseisev teabeotsing muutub õpilasele harjumuspäraseks. Läbiva teema käsitlemine loob võimalused analüüsida meediaga seotud problemaatilisi olukordi (eraellu sekkumine, väärteabe edastamine, huvide kahjustamine, kallutatud teabe edastamine vms).

6. Läviv teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“

Läviva teema „Tehnoloogia ja innovatsioon“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja nüüdisaegseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Õpilast suunatakse:

- 1) omandama teadmisi tehnoloogiate toimimise ja arengusuundade kohta erinevates eluvaldkondades;

- 2) mõistma tehnoloogiliste uuenduste mõju inimeste töö- ja eluviisile, elukvaliteedile ning keskkonnale nii tänapäeval kui ka minevikus;
- 3) aru saama tehnoloogiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste uuenduste vastastikustest mõjudest ning omavahelisest seotusest;
- 4) mõistma ja kriitiliselt hindama tehnoloogilise arengu positiivseid ja negatiivseid mõjusid ning kujundama kaalutletud seisukohti tehnoloogia arengu ja selle kasutamisega seotud eetilistes küsimustes;
- 5) kasutama info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat (edaspidi IKT) eluliste probleemide lahendamiseks ning oma õppimise ja töö tõhustamiseks;
- 6) arendama loovust, koostööoskusi ja algatusvõimet uuenduslike ideede rakendamisel erinevates projektides.

Läbiva teema käsitus kooliastemeti:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Õpitakse tundma infotehnoloogia kasutamise põhivõtteid, vormistades arvutiga loovtöid. Soovitav on kasutada eelkõige frontaalset õpetamismeetodit ning mängulisi arvutiprogramme. Tehnoloogia rakendamise võimalusi mitmekesistatakse foto või video tegemise ning mudelite ja makettide meisterdamise integreerimise kaudu õppetegevusse.	Keskendutakse eelkõige kooli ja õppetööga seonduvatel praktilistel ülesannetel, mis eeldavad tehnoloogia rakendamist erinevates ainetundides või huvitegevuses. Arvutipõhises õppes on soovitatav kasutada rühmatööd ja aktiivõppemeetodeid.	Kujundatakse IKT rakendamise pädevusi igapäevaelus ja õpingutes. Nende pädevuste kujundamiseks tuleb erinevate õppeainete õpetajatel loimida oma ainetundidesse IKT rakendamisel põhinevaid meetodeid ja töövõtteid. Lisaks arvutiklassis peetud ainetundidele on III kooliastmes soovitatav kasutada nüüdisaegseid IKT vahendeid ka kodutööde ja õuesõppe puhul.

7. Läbiv teema „Tervis ja ohutus“.

Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist vaimselt, emotsionaalselt, sotsiaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline järgima tervislikku eluviisi, käituma turvaliselt ning kaasa aitama tervist edendava turvalise keskkonna kujundamisele.

Tervisekasvatus põhineb õpilaste tervisega seonduvate teadmiste ja hoiakute ning sotsiaalsete toimetulekuoskuste arendamisel. Seda toetab tervist edendava kooli põhimõtete rakendamine koolis.

Ohutuse valdkonnas õpetatakse käituma ohutult liiklus-, tule-, veeohu ja teiste keskkonnast tulenevate ohtude puhul ning otsima vajaduse korral abi.

Õpilast suunatakse:

a) tervise valdkonnas:

- 1) terviseteadlikkuse arenemisele, sealhulgas oma tervise ja turvalise käitumise väärtustamisele;
- 2) kasutama oma teadmisi, enesega toimetuleku oskusi ning üldisi sotsiaalseid oskusi enda ja teiste turvalisuse, sealhulgas turvalise koolikeskkonna kujundamiseks;
- 3) teadvustama oma otsuste ja käitumise ning selle tagajärgede seost tervise ja turvalisusega;
- 4) leidma ning kasutama usaldusväärset tervise teavet ja abiteenuseid;
- 5) teadvustama keskkonna mõju oma tervisele.

b) ohutuse valdkonnas:

- 1) tundma eri liiki ohuallikate ja ohtlike olukordade olemust ning nende võimalikku tekkemehhanismi;
- 2) vältima ohuolukordadesse sattumist;
- 3) kujundama turvalisele kooli- ja kodukeskkonnale ning liiklusohutusele suunatud hoiakuid ja käitumist;
- 4) omandama teadmisi ning oskusi ohu- ja kriisiolukordades tõhusalt käituda;
- 5) kujundama õiget liikluskäitumist, harjuma järgima liikluses kehtivaid norme ning arvestama kaasliiklejaid;
- 6) tundma õppima ja väärtustama liikluse ning ohutuse reeglitest tulenevaid õigusi, kohustusi ja vastutust.

Läbiva teema käsitlus kooliastemeti:

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Rõhutatatakse tervislikke ja ohutuid käitumisviise. Õppija omandab eakohased teadmised ja oskused seonduvalt tervise füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui sotsiaalse tervise aspektiga ning kujuneb tervist väärtustav hoiak. Selles vanuses on tähtis, et	Pööratakse teadmiste ja oskuste kujundamise kõrval tähelepanu eelkõige vastavasisuliste väärtushinnangute kujundamisele, õpetuse elulähedusele ja levinuma riskikäitumise ärahoidmisele (käitumine, millega kaasnevad nt vigastused, ohu tekkimine, alkoholi jt	Pööratakse tähelepanu tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamisele ning tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamisele. Õppemeetoditest on kesksel kohal aktiivõppemeetodid, diskussioon, juhtumianalüüsid, rühmatöö, uurimisprojektid

õpilane mõistaks ohu olemust ja selle tekkepõhjusti oma igapäevases keskkonnas ning omandaks oskused käituda ohutult ja turvaliselt. Õppemeetoditest on rõhk jutustustel, aruteludel, rühmatöödel, demonstratsioonidel, rollimängudel ja käitumise modelleerimisel.

uimastite kuritarvitamine, suitsetamine, seksuaalne riskikäitumine, ebatervislik toitumine, vähene kehaline aktiivsus ja kehaline ülekoormus). Õppemeetoditest sobivad aktiivõppemeetodid, arutelu, rühmatöö, rollimängud ja demonstratsioonid. Õppetööd ainetundides saavad täiendada noortelt noortele meetodikal põhinevad tunnivälised projektid.

ja rollimängud. Tähtsal kohal on ka õpilastega korraldatavad klassivälised ennetusprogrammid ning õpilaste maksimaalne kaasamine tervist edendavatesse ja ümbritseva turvalisust suurendavatesse tegevustesse.

8. Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus.”

Läbiva teema „Väärtused ja kõlblus“ käsitlemisega taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb ühiskonnas üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

Õpilast suunatakse:

- 1) tunnustama väärtusi, kõlblisi norme ja viisakusreegleid;
- 2) analüüsima süstemaatiliselt kõlblisi norme ja väärtusi;
- 3) arutlema üldtunnustatud eetiliste printsiipide üle ja neid omaks võtma;
- 4) juhinduma oma käitumises neist põhimõtetest ning hindama iseenda ja kaasinimeste käitumist nende alusel;
- 5) osalema kollektiivi (klassi, kooli, huviringi jm) eetikakoodeksi ja käitumisreeglite väljatöötamises ning neid järgima;
- 6) reflekteerima nii iseenda kui ka kaasinimeste käitumispõhimõtete üle, kasutades kõlbliste konfliktide lahendamise ning vastutustundlike valikute tegemise oskusi.

Läbiva teema käsitus kooliastemeti:

I kooliaste

Rõhutatatakse iseenda tundmaõppimist, heade kommete omandamist ja sellise klassikollektiivi kujundamist, kus peetakse oluliseks õiglust, ausust, hoolivust, sallivust, inimväärikust, lugupidamist enda ja teiste vastu, lubaduste pidamist ning demokraatlikku osalemist ja rahvuslikkust. Õppemeetoditest on esikohal töö jutustustega, rollimängud, arutelud ja õpetaja selgitused, mille vältel õpitakse oma kogemusi teadvustama ning oma tegutsemist jälgima ja reflekteerima.

II kooliaste

Teadvustatakse ja mõtestatakse kõlbelisi norme ning kujundatakse sallivust ja lugupidamist erinevate inimeste vastu. Erinevaid vaatenurki pakkuva käsitluse kaudu taotletakse õpilase isiklike seisukohtade kujunemist humanistlike kõlbeliste normide taustal. Õpilase mõttearendustesse tuleks suhtuda paindlikult, jättes õpilasele võimaluse säilitada oma arvamusi. Õppemeetoditest on kesksel kohal lugude analüüs, aktiivõppemeetodid, rühmatöö, konfliktsete juhtumite arutelu ning rollimängud.

Õppevara kaudu tutvustatakse õpilasele positiivseid kõlbelisi eeskujusid ja ideaale.

Igapäevases koolielus pakutakse võimalusi rakendada omandatud teadmisi.

III kooliaste

Erinevate maailmavaadete ja religioonide tutvustamisega (ajaloos ning tänapäeval) toetatakse sallivuse ja lugupidava suhtumise ning maailmavaatelistes küsimustes orienteerumise oskuste kujunemist. Eri allikatest teabe kogumisega, erinevates õppeainetes käsitletu ning kogemuste põhjal juhitakse õpilasi arutlema väärtuste ja kõlbelisuse teemade üle, võrdlema erinevaid seisukohti ja põhjendama oma seisukohti, pidades silmas eelarvamusteta, taktitundelist, avatud ja lugupidavat suhtumist erinevatesse arusaamadesse. Sobilik on teha uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda küsimusi sügavamalt ja mitmekülgsemalt.

1.2.4. Lõimingu põhimõtted

1. Õppetegevus ja selle tulemused kujundatakse tervikuks lõimingu kaudu. Lõiming toetab õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Lõimingu saavutamist kavandatakse kooli õppekava arenduse ning õppe- ja kasvatustegevuse planeerimise käigus õpetaja töökava ja kooli üldtööplaani tasandil.
2. Lõimingu mõte avaldub selles, et ühel või teisel moel seostades eraldiseisvaid õpetatavaid teadmisi ja oskusi ning asetades need reaalse elu konteksti aitudes õpilastel neid mõtestada ning seostada üheks tervikuks.

3. Õppe lõimimine saavutatakse erinevate ainevaldkondade õppeainete ühisosa järgimisel, õppeainete, koolisiseste projektide ja läbivate teemade ühiste temaatiliste rõhuasetuste, õppeülesannete ning -viiside abil. Lõimingu saavutamiseks korraldab kool õpet ja kujundab õppekeskkonda ning õpetajate koostööd viisil, mis võimaldab aineülel käsitlust: täpsustades pädevusi, seades õppe-eesmärke ning määrates erinevate õppeainete ühiseid probleeme ja mõistestikku.
4. Lõiming on tegevus, mis eeldab suhtlemist ja arutelu ning toimub peamiselt õpetaja vahetel juhendamisel. Õpetajate poolse lõimingu kaudu pakutakse õpilastele motiveeritud õppimist, seostades teadmisi õpilase huvidest lähtuvalt ning soodustades sellega õpilase aktiivsust.
5. Lõimingu kaudu vähendatakse päheõppimist ja soodustakse leidmist, lahendamist ja oma lahenduste põhjendamist. Lõimingu kaudu püüdleme selles suunas, et teadmisi õpitakse kriitiliselt ja läbimõeldult ning seostatakse reaalse eluga. Lõimingu kaudu muutub õppimine tähenduslikumaks ja tulemuslikumaks. Seda soodustavad suhtlemine ja arutelud. Kui õppetegevus on õpetajal kavandatud õpilasekesksena, arvestades õpilase ealisi iseärasusi, hariduslikke erivajadusi, eelnevaid teadmisi ja kogemusi ning õpilasele antakse valikuvõimalusi ning pühendatakse aega arutelule, siis on ka lõimingu kasutamise eesmärk saavutatud.
6. Lõiming võimaldab püüelda suunas, kus õpilased areneksid aktiivseteks ennastjuhtivateks õppijateks, kes konstrueerivad oma teadmisi varasematele teadmistele tuginedes ning õppimise käigus omandatud kogemuste põhjal ja seostatuna.
7. Lõiming on õpetajate teadlik katse seostada erinevaid teadmisi ja oskusi ning õppemeetodeid omavahel nii, et saavutada õppekava ja õpetuse terviklikkus. Õpetuse terviklikkuse saavutamise kaudu püüeldakse selles suunas, et toetada parimal moel õpilase sisemise lõimingu tekkimist ning üldpädevuste kujunemist.
8. Lõimingu puhul on oluline keskse teema või teemavaldkonna määratlemine, mille ümber kavandatakse kogu õppetegevus. Keskne teema või teemavaldkond võib olla mingi teadmine, oskus või suhtumine või mingi pädevus.
9. Keskse teema või teemavaldkonna määratlemiseks võivad olla erinevad õppeviisid (individuaalne, paaris- ja rühmatöö, diskussioon, ajurünnak, probleemõpe, õppekäik, ekskursioon, matk), mis aitavad õpilasel omandada erinevaid töövõtteid ja saada kogemusi. Või õppeülesanded (projekt, referaat, uurimistöö, loovtöö, essee), mis täidavad olulist rolli sisemise lõimingu saavutamisel.

10. Lõimimise esimeseks sammuks on keskse teema või teemavaldkonna määratlemine, mille leiab õppekava üldosast ja ainekavadest esitatuna ainevaldkondade kaupa. Üldpädevuste kujundamist on käsitletud täpsemalt ainevaldkondade kirjeldustes. Valdkonnasisese lõimingu aluseks on vastava valdkonnapädevuse kujunemine. Valdkonnaülese lõimingu aluseks on pädevused kooliastmeti.

11. Kui lõimingu keskne teema või teemavaldkond on valitud, tuleb selle käsitlemiseks leida sobiv lõiminguviis ja sellega seotud tegevused. Tegevused peavad olema õpetaja poolt valitud hariduslikult tähenduslikud ja soodustama iga aine õpitulemuste saavutamist ka siis, kui nad ei sisalda endas lõimingu. Lõimingu väljendatakse õpetaja töökavas õppetegevustena. Tegevusteks võivad olla projektide kavandamine ja teostamine, probleemide lahendamine, uurimine, küsimuste esitamine ja neile vastuste leidmine.

12. Lõimingu kavandamise aluseks on tagasiside, mis saadakse kujundava hindamise või arenguveestluste kaudu.

1.3. Õppekeskkond ja selle mitmekesistamiseks kavandatud tegevused, sh õppekava rakendamist toetavad tegevused

1. Mäepealse Erakoolis on ebatraditsiooniline, samas õpilast igakülselt toetav ja arendav õppekeskkond.
2. Õppekeskkond peab toetama õpilase arenemist iseseisvaks ja aktiivseks õppijaks, kandma õppekava alusväärtusi ja oma kooli vaimsust ning säilitama ja arendama edasi koolipere traditsioone.
3. Kool korraldab õppe, mis kaitseb ning edendab õpilaste vaimset ja füüsilist tervist ning õppekoormus peab õpilasele olema ea- ja jõukohane.
4. Sotsiaalse ja vaimse keskkonna kujundamisel:
 - ▶ osaleb kogu koolipere;
 - ▶ luuakse vastastikusel lugupidamisel ja üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad ning kokkuleppeid austavad suhted õpilaste, vanemate, õpetajate, kooli juhtkonna ning teiste õpetuse ja kasvatuses seotud osaliste vahel;
 - ▶ koheldakse kõiki õpilasi eelarvamusteta, õiglaselt, austades nende eneseväärikust ning isikupära;
 - ▶ märgatakse ja tunnustatakse kõigi õpilaste pingutusi ja õpiedu;
 - ▶ hoidutakse õpilaste sildistamisest ja nende eneseusu vähendamisest;
 - ▶ välditakse õpilastevahelist vägivalda ja kiusamist;
 - ▶ luuakse õhkkond, mis rajaneb inimeste usalduslikel suhetel, sõbralikkusel ja heatahtlikkusel;
5. Füüsilise keskkonna seisukohast on oluline, et kasutatavate rajatiste ja ruumide sisustus ning kujundus oleks õppe seisukohast otstarbekas ning sisustus turvaline ning vastaks tervisekaitse- ja ohutusnõuetele. Seda jälgitakse pidevalt.
6. Õpet korraldatakse ka väljaspool kooli ruume (sealhulgas looduses, muuseumides, keskkonnahariduskeskustes, ettevõtetes ja asutustes jne).

Mäepealse Erakoolis toetatakse õpet läbi praktilise tegevuse ja mängu. I kooliastmes on mängul suur roll, sest uusi teadmisi ja oskusi on kergem omandada, arendada ja kinnistada läbi mängu õppides.

Võimalusel korraldatakse tunde praktikute juures (kunstitudide korral nt. sepikoda, puutöökoda, kunstniku ateljee, tööõpetuse tund Mectory töökojas või oma ala spetsialistide külalistunnid). Väga oluline on kaasata kõiki lapsi erinevate ürituste, tegevuste planeerimisel, ettevalmistamisel ja korraldamisel. Meie kooli õpilaskontingendile on väga oluline osalemine sotsiaalsetes situatsioonides väljaspool kooli,

kogedes erinevaid suhtlussituatsioone ja õppides nendes hakkamasaamist. Tunnid võivad toimuda kaupluses, postkontoris, raamatukogus jne. Loodustundide raames toimuvad sageli õuesõppetunnid, minnakse võimalikult tihti matkadele, õppekäikudele ning kaasatakse selleks pädevaid spetsialiste. Looduse tundmisel on Mäepealse Erakoolis suur roll, jälgitakse looduse muutumist aastaegade lõikes, õppides nii tundma Eesti loodust ja loodusnähtusi. Sageli osaletakse RMK üle-eestilistes koolitusprogrammides.

Kõikides õppeainetes korraldatakse võimalusel aineülest õpet linnaruumis- erinevad õppekäigud muuseumitesse, erinevatesse asutustesse, keskustesse. Selline õpe võimaldab meie õpilastel paremini omandada ainealaseid teadmisi, arendada sotsiaalseid oskusi ning kasvatada üldist käitumiskultuuri linnaruumis. Õppetöö käigus teadmiste omandamiseks on oluline roll positiivsel atmosfääril, motiveerimisel ja rühmatöödel. Erinevate praktiliste tegevuste, aineülest õppekäikude käigus omandatakse mitmeid pädevusi ja täidetakse erinevaid õppe- ja kasvatusesmärke.

1. Ülekoolilised ja koolidevahelised projektid kavandatakse kooskõlas õppekavaga ning üldtööplaaniga üldjuhul õppeaasta alguses.
2. Kooli õpilased ja pedagoogiline personal planeerivad ja viivad läbi projekte või osalevad järgmistes projektides:
 - ▶ ainenädalad
 - ▶ spordiüritused
 - ▶ rahvakalendri tähtpäevade tähistamine
 - ▶ konkursid
 - ▶ võistlused
 - ▶ kogu kooli hõlmavad ühisprojektid- ühisüritused, õppekäigud, ekskursioonid, teatri- ja kinokülastused jne.
 - ▶ heategevusprojektid- vabatahtlik töö Tallinna Toidupangas
 - ▶ koolidevahelised, üleriigilised või rahvusvahelised projektid

Mäepealse Erakoolis korraldatakse hulgaliselt erinevaid tegevusi õppekeskonna mitmekesistamiseks ja õppekava rakendamiseks. Väga olulise tähtsusega on erinevate rahvakalendri tähtpäevade korraldamine ja tähistamine, nt kadri- ja mardipäev, adventihommikud, vastlapäev, ülestõusmispüha jne. Õppeainete lõimimisega seotud üritused- tegevused on sageli pikemaajalise ettevalmistusega, nendes osaleb kogu koolipere:

- isadepäev
- jõulupidu
- sõbrapäev
- emakeelenädal
- stiilinädal

- teatripäev
- emadepäev
- laadad- õpilaste ja õpetajate valmistatud käsitööesemete müük
- näitused
- aktused

Läbi erinevate tegevuste on suurepärane võimalus õppeaineid teemapõhiselt lõimida ja panna ühise eesmärgi nimel meeskonnatööd tegema erinevates vanustes õpilased.

1.4. III kooliastme läbivatest teemadest lähtuva või õppeaineid lõimuva loovöö korraldamise põhimõtted ning temaatilised rõhuasetused

Loovtöö ehk uurimus on projekt vms mis lähtub õppetööd läbivatest teemadest ja see koosneb kavandamisest, materjali kogumisest, kogutud andmete analüüsist ja süstematiseerimisest ning üldistamisest, järelduste tegemisest ja tagasisidestamisest. Loovtöö eduka sooritamise üheks eelduseks on teabevahendite kasutamise oskus, olulise ebaolulisest eristamise oskus ja analüüsi oskus.

Loovtöö koostamine kolmandas kooliastmes on kohustuslik ning on eelduseks põhikooli lõpetamisel. Loovtöö võib teha nii individuaalselt, kui ka kollektiivselt. Õpilased sooritavad loovtöö 8. klassis.

Loovtöö tegemise tingimusi tutvustatakse õpilasele septembri kuu kahel esimesel nädalal. Oktoobri teiseks nädalaks peab õpilane esitama loovtöö koordinaatorile teema ja valitud juhendaja kirjaliku nõusoleku. Nõusolekus fikseeritakse:

- töö sooritaja/sooritajad;
- loovtöö teema pealkiri;
- millal töö teostatakse;
- juhendaja.

Loovtööks võib olla:

- uurimus;
- konkursi, kontserdi, võistluse, konverentsi või muu ülekoolilise sündmuste korraldamine;
- kunsti-, käsitöö või tehnoloogiõpetuse projekt;
- pikaajalist ettevalmistust nõudvast piirkondlikust, vabariiklikust või rahvusvahelisest õpilasvõistlustest osavõtt;
- foto või kunstinäitus;
- õppematerjali (audiovisuaalse või elektroonilise) loomine;
- giidituuri ettevalmistamine ja läbiviimine;
- matemaatiline sisekujundusprojekt;
- matemaatiliste ruumiliste kujundite komplekti valmistamine;
- toidukalkulatsiooni koostamine;

- omaloomingulise muusikateose loomine;
- omaloominguline kava;
- luulekava ja selle esitus;
- väitlus;
- teatrietenduse, filmi või näituse analüüs;
- mõni muu loomingu tegevus.

Juhendaja aitab õpilasel valida kitsama uurimisteema, toetab materjali ja vahendite otsingul ning annab õpilasele regulaarselt tagasisidet tehtud töödest. Juhul kui õpilasel on iseseisvalt välja valitud teda huvitav teema, pakutakse talle juhendajaks selle teemaga kõige paremini kursis olev õpetaja.

Loovtöö kajastub kirjalikult koostatud dokumendis – kokkuvõttes, mis esitatakse töö kaitsmisel.

1.4.1. Loovtöö koostamise protsess

- 1) Õpilane koostab juhendaja soovitude abil kirjaliku kava loovtöö teostamiseks ja selles on kirjas: töö eesmärk, ülesanded, töö teostamise etapid ja ajakava.
- 2) Õpilane teostab eelnevalt koostatud kava terve õppeaasta vältel, järgides mentorõpetaja soovitusi.
- 3) Andmeid kogutakse peamiselt oma kaasõpilastelt ja koolitöötajatelt.
- 4) Loovtöö vormistamisel lähtutakse Mäepealse Erakooli õpilastööde koostamise juhendist.
- 5) Õpilasel on õigus loovtöö teostamisel ja esitlemisel kasutada kooli õppe- ja tehnilisi vahendeid.
- 6) Juhendaja on kohustatud juhendama õpilast kogu tegevuse vältel vastavalt vajadusele, kuid mitte vähem kui kavas ette nähtud.

1.4.2. Loovtöö esitlemine

Loovtöö esitlemisele lubatakse õpilane (-sed), kes on kokkulepitud ajaks (so III veerandi lõpuks) esitanud juhendajale ja hindamiskomisjonile loovtöö kirjaliku osa ja praktilise töö kirjelduse.

Loovtööd esitletakse suulise ettekandena, kasutada võib Power Point esitlusprogrammi, kuid see ei ole kohustuslik. Mitme autori poolt koostatud töö esitlemisel osalevad kõik rühma liikmed, iga liikme ettekande aeg on 10-15 minutit. Kokku on suulise ettekande ajaks rühmale ette nähtud maksimaalselt 45 minutit.

1.4.3. Loovtöö hindamine

Loovtööle annab hinnangu hindamiskomisjon, kuhu kuuluvad loovtöö juhendaja, tugiõpetaja ja aineõpetaja. Rühmatöö puhul saab iga liige individuaalsed hinnangud.

Uurimustöö hinne kujuneb kolme osahinde koondist: kirjalik töö, praktiline osa ja esitlus. Hindamise aluseks on kooli loovtööhindamise mudel, kus hinnatakse teema aktuaalsust, probleemi püstitust, eesmärgiseadet, teema ja töö sisu vastavust, kirjandusallikate kaasaegsust, asjakohasust ning seostamist ja neile viitamist, teoreetilise ja praktilise osa tasakaalu, andmete tõlgendamist ja analüüsi, vormistust ja keelelist korrektsust. Lisaks sellele pööratakse tähelepanu esitluse ülesehitusele loogilisusele, nätlükustamisele ja kuulajatele orienteeritusele.

Õppeaineid lõimiva loovtöö juurde kuuluvad järgmised planketid:

- loovtöö alustamise ankeet
- loovtöö aruanne, mis esitatakse koos uurimustöö teoreetilise tööga
- loovtööde retsenseerimise ja hindamise leht

1.5. Hindamise korraldus

1.5.1. Individuaalne õppekava

Individuaalne õppekava võimaldab õpilasekeskset õpet, kus õppimine on korraldatud vastavalt õpilase individuaalsusele ning sõltuvalt tema erivajadusest. Mäepealse Erakooli õpilasele koostatakse ja rakendatakse individuaalset õppekava:

- ▶ Põhja –Eesti Rajaleidja Keskuse maakondliku nõustamiskomisjoni soovitusel - võimalik asendada või vähendada õpitulemusi, asendada kohustuslikke aineid või neist vabastada ;
- ▶ kooli otsusel - õpitulemusi ei vähendata, erisused õppesisus, õppemahus, õppekorralduses, hindamises
- ▶ valdkonnaandekatele lastele - erisused õppekorralduses, õppesisus kas ühes, mitmes või kõikides ainetes.

Vajadus individuaalse õppekava rakendamise kohta selgitatakse õpetajate ja tugispetsialistide koostöös välja oktoobrikuu alguseks. Järgnevalt toimuvad vestlused lapsevanema(te)ga, kus arutletakse, analüüsitakse vajadust õpilasele rakendatava individuaalse õppekava osas.

Individuaalsed õppekavad koostatakse ja rakendatakse koostöövõrgustikus, kuhu kuuluvad kõik õpilase õpinguga seotud asjaosalised.

Õppekava koostamist juhib tugiteenuste korraldaja ja rakendamist tugiõpetaja ja aineõpetaja(d). Veebruarikuu õpetajate ovaallaua koosolekul arutatakse läbi, analüüsitakse iga õpilase õpijõudlus õppeainetes, milles rakendatakse individuaalset õppekava ja otsustatakse selle jätkamise või mittejätkamise vajalikkuse üle.

Õpilase õpinguid toetavad asjaosalised vormistavad ja täidavad individuaalse õppekava rakendamisega seotud dokumendid:

- õpetaja töökava juurde kuuluv vorm, milles esitatakse õpilase üldised andmed; pedagoogilis- psühholoogiline kirjeldus ning õpilase tervisliku seisundi kirjeldus; erisused õppesisus ja õppetulemustes; rakendatavad meetmed, õppe läbiviimise eritingimused, kasutatav õppevara; eeldatavad õpitulemused; hindamise kord- ja viisid, IÕK rakendumise kestvus ja täitmisega seotud inimesed- täidavad aineõpetaja (d), tugiteenuse koordinaator.
- IÕK rakendumise taotlus- esitab lapsevanem vestluse järgselt.
- direktori käskkiri
- õpilase arengu jälgimise kaart – täidetakse 3x aastas aineõpetajate ja tugispetsialistide poolt.
- IÕK rakendamise kokkuvõtlik analüüs (täidetakse pärast IÕK rakendumise lõppemist)- täidab aineõpetaja
- arenguvestluse protokoll (täidetakse kevadel)

Lisaks rakendatavale IÕK-le pakub Mäepealse Erakool õpilasele erinevaid tugiteenuseid, mis toetavad õpilast õppe- ja kasvatusprotsessis. Tugiteenused võimaldavad võimalikult vara märgata kitsaskohti nii õppeprotsessis kui käitumises ja suhtlemises, ennetada probleemide tekkimist ning juba tekkinud raskuste korral pakkuda õpilasele sobivat toetust.

Õppeprotsessis paremaks toimetulekuks pakub Mäepealse Erakool 1.- 9.klassi õpilastele:

▶ eripedagoogilist õpiabi- tulenevalt õpilase hariduslikust erivajadusest ja/või õpiraskusest toimuvad paaris-, rühma- (max 4 õpilast) või individuaaltunnid

▶ logopeedilist õpiabi – logopeedilise probleemiga ja kõnepuudega õpilastele toimuvad paaris- või individuaaltunnid.

Tugiteenuse vajaduse väljaselgitamisele ja rühmade komplekteerimisele eelneb õpilaste arengu uuringu periood (2 õppenädalat).

Õpiabirühma tundide mahu määrab HEV koordineerija eripedagoogide, aineõpetajate ja logopeedi ettepanekul õpilase individuaalsetest vajadustest lähtuvalt üldjuhul üheks õppeaastaks. Vajadusel võib õppeprotsessi käigus tundide mahtu kas vähendada või suurendada.

Kui lapsevanem ei soovi, et laps osaleb õpiabirühmas või logopeedi tunnis, esitab ta koolile sellekohase avalduse, kus ta põhjendab oma otsust.

▶ sotsiaalpedagoogiline nõustamine ja abi

▶ psühholoogiline nõustamine ja abi

▶ pikapäeva rühma teenus

▶ koduste tööde tunnid

▶ individuaalse õppekava lisatunnid

▶ tervishoiu teenus SA Tallinna Koolitervishoid

▶ koostöö kohaliku omavalitsusega, sh haridus- ja sotsiaalosakond

▶ koostöö Tallinna ja Harjumaa Nõustamiskeskustega

▶ koostöö Tallinna ja Harjumaa Nõustamiskomisjonidega

▶ koostöö Eesti Töötukassaga- vabatahtlike kaasamine õpilaste toetamiseks ja juhendamiseks õppetegevuses

Tugiteenuste raames toimub õpilaste ja lastevanemate nõustamine

Hindamise eesmärk on:

1. toetada õpilase arengut;
2. anda tagasisidet õpilase õppe edukuse kohta;
3. motiveerida ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
4. suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;

5. suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
6. võimaldada enesenalüüsi ehk reflekteerivat õppimist.

Hindamine on süstemaatiline teabe kogumine õpilase arengu kohta, selle teabe analüüsimine ja tagasiside andmine. Hindamine on aluseks õppe edasisele kavandamisele. Hindamisel kasutatakse mitmesuguseid meetodeid, hindamisvahendeid ja -viise. Hindamine on õpetamise ja õppimise lahutamatu osa. Sobiv hindamise viis kujundatakse välja õpilase ja õpetaja vahelise koostöö ja suhtlemise käigus ning hindamisel keskendutakse eelkõige positiivse välja toomisele. Hindamisel on suur mõju sellele, mida õpilane tegelikult õpib ja hinnatakse ainete omavahelist seostamist, sellest arusaamist ning õpitu rakendamist igapäevaelus.

Hindamise korraldus ning õpilaste ja vanemate hinnetest ja hinnangutest teavitamise kord sätestatakse kooli kodukorras ning hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord sätestatakse kooli õppekavas. Õpilast hinnatakse kahel viisil- kujundava ja numbrilise hindega.

Nõuded õpilase käitumisele, sotsiaalsete oskuste arengule esitatakse põhikooli kodukorras.

1.5.2. Kujundav hindamine

1. Kujundav hindamine on vahend anda õpilasele sõnaliselt või kirjalikus vormis põhjendatud tagasisidet õpilase teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ja käitumise, seniste tulemuste ja vajakajäämist kohta; motiveerida ning suunata õpilast edasises õppeprotsessis. Hinnatakse õpilase individuaalseid võimeid ja personaalset arengut.
2. Hinnangu andmisel arvestatakse õpilase õpihuvi, õpioskusi, sotsiaalseid oskusi ja võimeid, omandatud teadmiste ja oskuste ulatust, õigsust ja oskust oma teadmisi suuliselt ja kirjalikus vormis väljendada, vastuste õigsust ning iseseisvust ja loovust teadmiste ja oskuste rakendamisel.
3. Kujundav hindamine keskendub õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutuste taustal. Tagasiside peab kirjeldama võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ning ka vajakajäämisi ning pakkuma lahendusi edasisteks tegevusteks tema arengu toetamisel.
4. Kujundav hindamine toimub iga õppetunni, õppetegevuse vältel. Õpilane saab õpetajalt, kaasõpilastelt või enesehinnagu abil suulist või kirjalikku tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste, oskuste, vajadusel ka sotsiaalsete oskuste kohta. Hindamisse kaasatakse ka õpilane, et arendada tema oskust eesmärgi seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärgistatult hinnata, analüüsida.

5. IÕK vestlusel analüüsitakse õpilase arengut ja toimetulekut tulenevalt õpilase individuaalsest haridusnõudlusest või erivajadusest. Vestlus võimaldab anda tagasisidet õppekava üldpädevuste, ainevaldkondlike eesmärkide ja ainealaste õpitulemuste kohta. Vestlusel püstitatakse uued sihid õppimisele ja õpetamisele.

6. Kujundava hindamise ühe vahendina kasutatakse õpimappi, mida võib koostada aine- ja valdkonnapõhiselt, läbivate teemade või üldpädevuste kohta. Õpimapp on aluseks IÕK vestluse läbiviimisel.

Kujundava hindamise hinnangu vormistamise lähtekohad:

- ▶ õpihuvi;
- ▶ õpioskuse tase, tagasiside iseseisvale õpitegevusele;
- ▶ hoolsus
- ▶ edasijõudmine õppeainetes võrreldes riikliku õppekavaga;
- ▶ töö- ja kunstiõpetus ning käeline tegevus, edasijõudmine oskusainetes;
- ▶ mänguline tegevus (I kooliastmes);
- ▶ sotsiaalsed võimed ja käitumine;
- ▶ tagasiside õpilase individuaalsele arengule ja üldareng.

1.5.3. Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus

1. Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega. Ainealaseid teadmisi ja oskusi võib hinnata nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.

2. Hindamisel viie palli süsteemis:

- 1) hindegaga „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
- 2) hindegaga „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;

3) hindegaga „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;

4) hindegaga „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;

5) hindegaga „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.

(3) Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegaga „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegaga „4” 75–89%, hindegaga „3” 50–74%, hindegaga „2” 20–49% ning hindegaga „1” 0–19%.

(4) Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust ei ole saanud hinnata (tulenevalt õpilase erivajadusest), antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks.

1.5.4. Kokkuvõtvad hinded ja järgmise klassi üleviimine

1. Põhikooli õpilase õpitulemusi hinnatakse vastavas õppeaines trimestri ning aastahindegaga. Trimestri numbriline hinne pannakse välja vastava perioodi jooksul saadud hinnete alusel ning lisatakse kirjalik kujundav hinnang. Aastahinne pannakse välja õppeaasta trimestrihinnete alusel õppeperioodi lõpus ning antakse ka kokkuvõttev kirjalik kujundav hinnang, mis sisaldab edasijõudmist ainetes, õpilase emotsionaalse, vaimse, sotsiaalse ja füüsilise arengu kirjeldust, ülevaadet õpilase õpihuvi ja ainealaste teadmiste kohta.

2. 1.klassis kasutatakse kokkuvõtva hindamisena kirjeldavat kujundavat hinnet. Tunnistusel kasutatakse järgmisi hinnagu tähiseid: VT- oled väga tubli; OP- ole püüdlikum; VH- vajab rohkem harjutamist

3. 2.-9. klassis kasutatakse kokkuvõtva hindena numbrilist hinnet koos kirjeldava kujundava hinnanguga.

4. 9. klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

1.5.5. Põhikooli lõpetamine

1. Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on kolmandas kooliastmes sooritanud loovtöö ning kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami omal valikul.

2. Haridusliku erivajadusega õpilasele, kellel on kooli õppekavaga või nõustamiskomisjoni soovitusel individuaalse õppekavaga vähendatud või asendatud taotletavaid õpitulemusi, on lõpetamise aluseks kooli või individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus. Haridusliku erivajadusega õpilasel on õigus sooritada põhikooli lõpueksamid eritingimustel vastavalt „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse” § 30 lõike 2 alusel haridus- ja teadusministri määrusega kehtestatud lõpueksamite korraldamise tingimustele ja korrale.

3. Õpilane, kelle õppekeel ei ole eesti keel ning kes asus eesti õppekeelega koolis või klassis õppima viimase kuue õppeaasta jooksul, võib lõikes 1 nimetatud eesti keele eksami asemel sooritada eesti keele teise keelena eksami.

4. Varem välisriigis õppinud õpilane, kes on enne lõpueksamite toimumist Eestis põhikoolis õppinud kuni kolm järjestikust õppeaastat ning kellele on eesti keele õppimiseks koostatud individuaalne õppekava, võib eesti keele või eesti keele teise keelena eksami sooritada temale koostatud individuaalse õppekava põhjal ettevalmistatud koolieksamina. Koolieksami ettevalmistamisel ja hindamisel lähtutakse §-des 20–22 sätestatust.

1.5.6. Järelvastamise ja järeltööde sooritamise kord

1. Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelvastamiseks või järeltöö sooritamiseks.

2. Vastav kord on sätestatud kooli hindamise korras.

1.5.7. Põhikooli õpilase käitumise ja hoolsuse kohta õpilasele ja vanemale kirjaliku tagasiside andmise kord

Mäepealse Erakoolis ei hinnata õpilase käitumist ja hoolsust, vaid antakse hinnang õpilase sotsiaalsete oskuste arengule.

Sotsiaalsete oskuste hinnangu aluseks on kooli kodukorra täitmine ning üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine koolis. Hinnangu andmisel arvestatakse õpilase erivajadusest tulenevalt tema oskust ja võimet suhtuda õppetöösse, kaaslastesse, iseendasse. Antakse hinnang, kas ja kuidas suudab õpilane oma õppetööga tegeleda, kas ta suudab teha koostööd kaaslastega, õpetajaga, milline on ta kaaslasena, kuidas ta tuleb toime oma emotsioonidega. Hinnangud kajastuvad õpilase tunnistusel. Hinnangu tähistena kasutatakse A- alati; PA- peaaegu alati; H-harva.

1.5.8. Hinnete ja hinnangute vaidlustamise kord

1. Õpilasel ja tema seaduslikul esindajal on õigus hindeid ja sõnalisi hinnanguid vaidlustada kümne päeva jooksul pärast hinde või hinnangu teadasaamist, esitades kooli direktorile kirjalikult vastava taotluse koos põhjendustega.

2. Hinnete ja hinnangute vaidlustamine ning vaidemenetlus toimub „Haldusmenetluse seaduses“ § 71 - § 87 sätestatud kohaselt

Põhjalik hindamise korraldus kajastub kooli hindamisjuhendis.

1.6. Karjääriteenuste korraldus

1. Karjääriteenuse korralduse eesmärgiks on:

- ▶ Aidata õpilastel omandada teadmisi iseendast, töömaailmast, elukutsetest ja õppimisvõimalustest;
- ▶ Kujundada hoiakuid ja toimetulekuoskusi, mis soodustavad kaasaegsesse töömaailma sisenemist, karjääriotsuste tegemist ja eneseteostust.

1. Karjääriõpetus on integreeritud eelkõige inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, võimalusel ka teiste ainete teemadesse. Ainetundides käsitletakse tööalast karjääri ja selle kujundamist läbiva teemana.

2. Nõustamisel analüüsitakse koos õpilasega tema praegust ja tulevast elu ning vaadatakse üle tema elu jaoks tähtsad tähendused. Nõustamisel kombineeritakse individuaalset ja rühmaviisilist nõustamist.

3. Nõustamise käigus saavad õpilasele selgemaks tema huvialad, väärtused, ressursid ja nende seosed tulevase tööga, huvipakkuvad töövaldkonnad ja ametid.

4. Karjääriteenuse korraldusel on koordinaatoriks tugiõpetaja, kes teeb koostööd aineõpetajate jm kooli personaliga.

5. Võimalikud on järgmised karjäärinõustamise alased tegevused:

- ▶ arenguveestlused
- ▶ õppimisvõimaluste tutvustamine kutseõppeasutustes
- ▶ erinevate elukutsete tutvustamine
- ▶ asutuste ja ettevõtete külastamine
- ▶ kohtumised erinevate elukutsete esindajatega
- ▶ edasise haridustee valiku alased vestlused VIII- IX klasside õpilastele- koostöö Põhja- Eesti Rajaleidja keskusega
- ▶ edasiõppimisvõimalusi tutvustavad loengud ja õppepäevad nii koolis kui partnerite juures

1.7. Õpetajate koostöö ja töö planeerimise põhimõtted

Mäepealse Erakooli õpetajad ja tugispetsialistid moodustavad ühtse, sõbraliku ja professionaalse meeskonna, kus iga meeskonnaliige väärtustab oma tööd ning oskab hinnata iga õpilase individuaalset võimekust ja andekust.

Õpetajate ja tugispetsialistide koostöövormiks on korrapäraselt (vähemalt 1x kuus) aset leidev Õpetajate ovaallaua koosolek, kus:

*arutatakse õppetöö korraldusega seotud küsimusi;

*kavandatakse tugiteenuste ning õppe- ja kasvatustöö sidusust;

*analüüsitakse õpilastele rakendatava individuaalse õppekava efektiivsust;

*viiakse läbi sisekoolitusi, seminare.

Mäepealse Erakoolil on õppenõukogu, mille ülesandeks on pädevuse piires õppe ja kasvatuse korraldamine, analüüsimine ja hindamine ning kooli juhtimiseks vajalike otsuste tegemine.

Õpetaja töökava on dokument, mille alusel toimub õppetöö õppetunnis. Töökava koostamine ja arendamine kuulub õpetaja pädevusse.

Õpetaja kujundab kooli õppekava alusel välja töökava, mis arvestab klassi õpilaste individuaalseid võimeid, oskusi ja hariduslikku eripära.

Õpetaja töökavas täpsustatakse kooli õppekava üldosas ja ainekavas esitatut, arvestades konkreetseid õpilasi, kasutatavat õppekirjandust ja –materjale, õpetajatevahelist koostööd ning õppeaasta üldtööplaani. Õpetaja vormistab töökavad nädala lõikes hindamisperiodide ulatuses.

Õpetaja töökavas on õppesisu liigendatud ulatuslikumate õppeteemade järgi. Näidatud on olulisemad alateemad, käsitletavat põhimõistet, õppekirjandus jm õppematerjal; oodatavad õpitulemused ja nende kontrollimise/hindamise aeg ning moodused; lõiming üldpädevuste, läbivate teemade ja teiste õppeainetega.

Mäepealse Erakooli õpetajad koostavad töökavu veebipõhises dokumendihaldussüsteemis (Google dokumendid), mis on kaitstud parooliga. Töökavad on kõikidele õpetajatele ja tugispetsialistidele nähtavad, see võimaldab edukalt läbi viia ainetevahelisi lõiminguid ning saavutada nõutavad õpitulemused ning pädevused. Töökavade täiendamine, korrigeerimine, tagasiside andmine eeldatavate õpitulemuste saavutamise kohta toimub pideva protsessi käigus.

1.8. Õpilaste ja vanemate teavitamise ja nõustamise korralduse üldised alused

Kool tagab õpilasele ja vanemale teabe õpilase arengust ja toimetulekust koolis ning teabe kättesaadavuse õppe ja kasvatuse korralduse, tugiteenuste saadavuse ning edasiõppimise võimaluste kohta. Õpilane ja vanem saavad pidevat tagasisidet õpilase arengu ja koolis toimetuleku kohta vestlustes tugiõpetajaga, aineõpetajatega ja/või direktoriga ning e-kooli vahendusel. Õppe ja kasvatuse korralduse ja õppetööd täiendavate sündmuste kohta saab teavet kooli kodulehelt, iga kuu alguses saadetava infokirja kaudu ning vähemalt kord aastas lastevanemate koosolekult (üldkoosolek).

Operatiivinfo edastab aineõpetaja, tugiõpetaja ja/või direktor õpilastele või lastevanematele e-kirja teel, kasutades vastavaid meililiste ning õpilase päeviku kaudu. Õppeaasta alguses (sept.- okt.) toimuvad IÕK rakendamise vestlused õpilase ja vanema(te)ga. Õppeaasta lõpus toimuvad arenguvestlused.

Kool tagab õpilasele ja lapsevanemale aine-, pedagoogika-/psühholoogia- ja tugiteenusealase ning hariduskorraldusliku nõustamise ehk nõuandmise. Nõustamiseks saab pöörduda vastavalt valdkonnale järgmiste spetsialistide poole:

1. ainealane nõuandmine
 - o aineõpetaja, eripedagoog
 2. pedagoogika-/ psühholoogiaalane nõustamine
 - o direktor, psühholoog;
 3. logopeediaalane nõustamine
 - o logopeed, eesti keele õpetaja, eripedagoog
 4. hariduskorralduslik nõustamine
 - o õpetaja, juhatuse liikmed.
 5. Käitumis- ja suhtlemisprobleemidealane nõuandmine
- o sotsiaalpedagoog
6. vm hetkesituatsioonist tulenev nõuandmine
- o tugiõpetaja, direktor

1.9. Kooli õppekava uuendamine ja täiendamine

Kooli õppekava on vastavuses Vabariigi Valitsuse 06. jaanuari 2011. a määrusega nr 1, muudetud 29.08.2014, 20 „Põhikooli riiklik õppekava”. Õppekava arendustöö on pidev protsess. Kooli õppekava arenduse üldjuht on direktor. Õppekava ja õppekava muudatused/täiendused kehtestab kooli pidaja.

Vähemalt kord õppeaasta jooksul uuendatakse ja täiendatakse kooli õppekava. Ettepanekud muudatusteks tehakse aineõpetajate poolt õpetajate ovaallaua nõupidamistel või õppenõukogu liikmete poolt õppenõukogu nõupidamistel.

1. Kooli õppekava koostatakse ning seda uuendatakse ja muudetakse lähtudes põhikooli riiklikust õppekavast ja kooli arengukavast, pidades silmas kooli eripära ja õpilaskontingenti ning eesmärgi saavutamiseks vajalikke ressursse.
2. Kooli õppekava muutmisel ja täiendamisel võetakse arvesse õppeasutuse pidaja ja riikliku järelevalve läbiviija märkused ja ettepanekud.
3. Õppekava ja selle muudatused esitatakse enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kooli kolleegiumile ja õppenõukogule.
4. Kooli õppekava kinnitab direktor.

2. AINEKAVAD

2.1. KEELE JA KIRJANDUSE AINEVALDKOND

2.1.1. Eesti keel

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid eesti keeles

Põhikooli eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- 4) arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, arendab oma tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
- 7) arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust;
- 8) harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks kasutama sõna- ja käsiraamatuid ning veebiallikaid;
- 9) suhtub tolerantsetl eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

Õppeaine kirjeldus

Keel kui kultuuri kandja ja mõtlemise põhivahend on oluline inimese tunnetuslikus arengus ning tema maailmapildi kujunemises. Keel kui ühiskonna toimimise põhivahendeid on tähtis inimese sotsialiseerumisel, tema kujunemisel ühiskonna tegusaks liikmeks. Sotsiaalne kirjaoskus tähendab kriitilist ja teadlikku toimimist keele toel nii isiklikus ja avalikus sfääris kui ka õppimises ja töös. Keel toimib tekstide kujul igas valdkonnas ning selle olukorratüüpides erinevalt; igapäevane neist on omased kindlat liiki tekstid oma eri- ja üldsõnavara ning kirjakeele või argigrammatikaga. Seepärast on inimesele ühtviisi vajalikud teadmised ja oskused, mis hõlmavad keelt, selle variante ja tekste ning lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ning loomisega. Eesti keelel kui emakeelel ja hariduskeelel on õppekavas eriline koht: eesti keele oskus on nii õppekava omandamise alus kui ka eesmärk.

1.–4. klassis on eesti keel integreeritud õppeaine, mis taotleb nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, kuid jäävad tugevasti lõimituks, arendades eri liiki tekstide kaudu üht- ja sedasama – sihipärase lugemise ja kirjutamise oskust. Eri valdkondi seob keel, mille korrektseks ja eesmärgipäraseks kasutuseks on nendega lõimitud õigekeelsuse ja keelehooldes valdkond. Kirjalik keel ja tänapäeva eesti kirjakeel tema peamiste tekstiliikidega tuleb põhikoolis teadlikult omandada.

I kooliastmes on kolm õppevaldkonda:

- ▶ suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine)- hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist;
- ▶ lugemine - kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- ▶ kirjutamine- kujundatakse õigekirjaoskus õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

II ja III kooliastmes on neli õppevaldkonda:

- ▶ suuline ja kirjalik suhtlus- kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja jameili teel ning interneti keskkonnas kahe- või mitmepoolselt toimida, tekste kokku võtta ja vahendada ning saavutada häid tulemusi rühma- ja paaristöös;
- ▶ teksti vastuvõtt- õpetuse kaudu kujuneb teadlik suhe pikemate suuliste ja kirjalike tekstidega: kujundatakse oskust tekste valida ning leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustades kuulamise ja lugemise strateegiaid, võimet teksti järjest sügavamini mõista ning tekstile reageerida;
- ▶ tekstiloo- õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljenduse oskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada;
- ▶ õigekeelsus ja keelehoole- õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest; eesti nüüdiskirjakeele teadlikku kasutamist, aga ka arusaamist keele arengust ja muutumisest. Valdkond annab aluse edenemisele teistes, eespool nimetatud õppevaldkondades, annab teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkusest ning kirjavara mitmekülgsest.

Õppevaldkondade lõimimise tulemusel areneb eakohaselt õpilase mõtlemisvõime, suhtlusoskus, enesetunnetus ja identiteet. Ta on võimeline eetilisel, olusid ja partnerit arvestades suhtlema; kuulamis- ja lugemismaterjali oma eesmärkidel kriitikameelega valima ning analüüsima; tekstide toel teadlikumalt õppima ja tegutsema.

Eesti keel kui õppeaine annab õpilasele võimaluse pidevalt ja mitmekülgelt suhelda, lugeda ja kirjutada, arendada oma loomevõimet ning tekitab huvi nüansirikka ja tõhusa suhtluse, mitut liiki ja laadi tekstide ning keele vastu.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- ▶ peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärke ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- ▶ jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- ▶ võimaldatakse õppida üksi ja koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- ▶ arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutustasemega õppida;
- ▶ kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;

- ▶ laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- ▶ kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, projektõpe.

Eesti keel – I kooliaste

I kooliastme õpitulemused eesti keeles

3. klassi lõpetaja:

- 1) kuulab mõtestatult eakohast teksti; töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
- 2) mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele; kasutab kõnes ja kirjas sobivalt lühivastuseid ning terviklauseid;
- 3) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda; jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunust;
- 4) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega; mõistab muu hulgas lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 5) loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- 6) jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- 7) kirjutab õpitud keelendite piires õigesti; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja –seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- 8) hangib otstarbekohast teavet eri allikatest; kasutab eakohaseid sõnaraamatuid

Suuline keelekasutus	Lugemine	Kirjutamine
1. kuulab mõtestatult eakohast teksti; toimib sõnumi või juhendi järgi;	1. loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani,	1. kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
2. väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;	tabelit, diagrammi ning kaarti; 2. loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;	2. kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
3. vaatleb sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi;	3. töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel; 4. vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta; 5. eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust,	3. valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi,

4. avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;

5. annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;

6. jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade,

märksõnaskeemi ning küsimuste toel; mõtleb loole alguse ja lõpu;

7. leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu;

8. esitab luuletust peast.

palvet, käsku ning keeldu;

6. tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;

7. on lugenud läbi vähemalt 12 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;

8. teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti;

eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;

4. märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit; kirjutab õigesti sulghääliku

omandatud oma- ja võõrsõnade algusse; märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade

õpitud lõppe ning tunnuseid;

5. teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses;

6. kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;

7. piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;

8. kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);

9. koostab kutse, õnnitluse, teate ja e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi

ning teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria,

märksõnaskeemi või kava toel.

Eesti keel - 1. klass

Õppeaine maht: 245 tundi

1. Suuline keelekasutus

2. Lugemine

3. Kirjutamine

1. Suuline keelekasutus

Õppesisu

Kuulamine- helide, häälte ja häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine, põhirõhk täishääliku pikkusel.

Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine.

Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ja nähtu kommenteerimine.

Kõnelemine- hääldus- ja intonatsiooniharjutused, häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine olukorrale.

Töö lähedase tähendusega sõnaga, sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine,

vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Lihtlauseliste

Õpitulemused

► Eristab häälikuid (asukoht ja järjekord sõnas), täishääliku pikkusi;

► toimib õpetaja ja kaaslaste suulise juhendi järgi;

► kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab kuuldu lause, jutu sisu;

► teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäendusena sõna ja nimetab neist mõningaid;

► väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänab, vabandab;

► jutustab suunavate küsimuste toel kuuldu, nähtu, loetust;

küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Jutustamine kuulatu, nähtu, läbielatu, loetu,

pildi, pildiseeria, etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Esemete, nähtuste, tegelaste jms võrdlemine, ühe-kahe tunnuse alusel rühmitamine. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus.

Tuttava luuletuse, dialoogi peast esitamine.

► koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu, esitab luuletust peast;

2. Lugemine

Õppesisu

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Trükitähtede (nii suurte kui väikeste) tundma õppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest

sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo, oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse).

Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik,

kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord) lugemine. Sõna, lause, teksti sisumõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Loole lõpu mõtlemine.

Tegelaste iseloomustamine. Küsimustele vastamine, millele vastus on

Õpitulemused

► tunneb häälik-tähelist vastavust, loeb õpitud teksti enam-vähem ladusalt, lausehaaval üksiku peatusega raskema sõna ees oma kõnetempos või sellest aeglasemalt;

► mõistab häälega või endamisi (vaikse häälega või huuli liigutades) lugedes loetu sisu; vastab teksti kohta käivatele küsimustele, mille vastused on palas otsesõnu öeldud;

► mõtleb jutule alguse või lõpu;

► on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab nende pealkirja ja autoreid, annab loetule emotsionaalse hinnangu (lõbus, tõsine, igav ...)

tekstis otsesõnu kirjas.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses, nende tähenduse tabamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) lugemine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliikide eritamine: jutt, muinasjutt, luuletus, mõistatus. Kirjandustekstid: liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend. Loetud raamatu autori, kunstniku (illustraatori), tegelaste nimetamine, loetust jutustamine. Loetule emotsionaalse hinnangu andmine (lõbus, tõsine, igav jne). Huvipakkuva raamatu leidmine kooli või kodukoha raamatukogust täiskasvanu abiga.

3. Kirjutamine

Õppesisu

Kirjatehnika: kirja eelharjutused, kirjutamine pliiatsi ja kriidiga, joonistähete kirjutamine. Õige pliiatsihoid ja kirjutamisasend istudes ja seistes (tahvli juures). Väikeste kirjatähete õppimine, suurte kirjatähete õppimine (vajadusel 2. klassis). Tähtede seostamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine näidise järgi, töö puhtus, käekirja loetavus. Teksti ärakiri tahvlilt, õpikust.

Kirjalik tekstiloome: tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus (kujundamine näidise järgi). Jutu kirjutamine pilditaiendusena (pildi allkiri, kahekõne jms). Jutule lõpu kirjutamine.

Õpitulemused

- ▶ kasutab õigeid kirjutamisvõtteid, teab, kuidas väikesi ja suuri kirjatahti kirjutata ning sõnas õigesti seostatakse;
- ▶ kirjutab tahvlilt ära;
- ▶ täidab tahvlinäidise järgi õpetaja abiga õpilaspäevikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, varustab töö kuupäevaga;
- ▶ koostab näidise järgi kutse;
- ▶ eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, sõna, lauset;
- ▶ kirjutab omasõnade algusesse *k, p, t*;

Loovtöö kirjutamine (pildi, pildiseeria, küsimuste järgi). Lünk-
ümberjutustuse kirjutamine.

Õigekeelsus: häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik, võõrtähtede
vaatlus. Häälikute märkimine kirjas. Sõna ja lause ladumine ja
kirjutamine. Täis- ja kaashäälikud. Täishäälikuühendi vaatlus.
Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri, kaashääliku pikkusega
tutvumine. Sulghäälik (k, p, t) omasõnade alguses. *i* ja *j* ning *h* sõna
alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses,
inimese ja loomanimeses. Liitsõna vaatlus (moodustamine). Sõnade
lõpu õigekiri – *d* ja *-vad* (mitmus) ning *-b* (tegasõna 3. pööre)
õigekirjaga tutvumine. Tutvumine jutustava (väit-), küsi- ja hüüd-
lausega. Lause lõpumärgid: punkt, (küsi- ja hüüumärgi vaatlemine).
Koma lauses (teksti vaatlus). Oma kirjutusvea parandamine õpetaja
abiga. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine (15–20 sõna
lihtlausetena).

Eesti keel - 2. klass

Õppeaine maht: 210 tundi

1. Suuline keelekasutus

2. Lugemine

3. Kirjutamine

1. Suuline keelekasutus

Õppesisu

Kuulamine: hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk suluta kaas-
häälikul. Õpetaja ja kaaslaste suulise mitmeastmelise juhendi

► kirjutab õigesti lühemaid (kuni 2-silbilisi) sõnu ja lauseid;

► teab, et lause lõpeb punktiga;

► teab, et lause alguses, inimeste, loomade, oma kodukoha nimes
kasutatakse suurt algustähte;

► kirjutab õigesti oma nime.

Õpitulemused

► eristab täis- ja suluta hääliku pikkusi;

► kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti ning toimib saadud

meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ja lihtsa skeemi koostamine õpetaja juhendamisel. Kaaslase ettelugemise kuulamine ja hinnangu andmine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioonmõtte toetajana).

Kõnelemine: sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine aktiivse sõnavara laiendamiseks. Kuuldud jutu ümberjutustamine; pikema dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja sisule. Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevus, intonatsioon) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Kõnelemine eri olukordades (telefonitsi, rühma esindajana), rollimängud. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine. Oma arvamuse avaldamine (raamatu, filmi jm) kohta ja selle põhjendamine.

Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine. Sündmuse, isiku, looma, eseme kirjeldamine tugisõnade, skeemi, tabeli abil. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine, küsimuste esitamine ja neile vastamine. Eri meeleoluga luuletuste (aastaajad, laste elu) mõtestatud peast esitamine.

sõnumi kohaselt õpetaja abil;

- ▶ koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil;
- ▶ kasutab kõnes terviklauseid;
- ▶ teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase tähendusega sõnu;
- ▶ väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas;
- ▶ vestleb oma kogemustest ja loetust;
- ▶ annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu;
- ▶ koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu;
- ▶ vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel;
- ▶ esitab luuletust peast

2. Lugemine

Õppesisu

Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi: oma lugemisvea

Õpitulemused

- ▶ loeb õpitud teksti suhteliselt õigesti, ladusalt (lugemistempo võib

parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse, sobiva intonatsiooni kasutamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ja sõnaühendite lugema õppimine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause

alusel ja partnereid arvestades. Eri liiki lühitekstide (teade, kiri, ajakirja rubriik, sõnastik) mõistev lugemine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust. Raamatu/teksti

üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.

Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ning lasteraamatutes. Teksti sisu aimamine pealkirja, piltide, üksiksõnade jm alusel. Tekstist õpitavate keelendite, samuti sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade jms leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.

Loetud jutustuse ja muinasjutu kohta kava koostamine (teksti jaotamine osadeks); skeemi/kaardi koostamine õpetaja abiga. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine (ka siis, kui vastus otse tekstis ei sisaldu). Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste

iseloomustamine. Luuletuste ilmekas (mõtestatud) esitamine.

Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga. Tekstiliiikide eristamine: jutustus, luuletus, näidend, mõistatus, vanasõna. Kirjandustekstid:

rahvaluuleline liisusalm, muinasjutt, mõistatus, luuletus, piltjutt, vanasõna, jutustus, näidend, muistend. Loetud raamatu tutvustamine ja soovitamine. Vajaliku teose otsimine kooli või kodukoha raamatukogust autori ja teema järgi täiskasvanu abiga.

olla kõnetempost aeglasem), parandab ise oma lugemisvigu, enamasti väljendab intonatsioon loetava sisu;

► mõistab häälega või endamisi lugedes loetu sisu;

► vastab teemakohastele (ka lihtsamatele tekstis mitte otsese infoga seotud) küsimustele;

► leiab tekstis iseseisvalt vastused konkreetsetele küsimustele ja töötab õpetaja abiga eakohaste juhiste alusel;

► tunneb ära jutu, luuletuse, mõistatuse, näidendi ja vanasõna;

► kasutab õpiku sõnastikku õpetaja abiga sõnade leidmiseks algustähe järgi;

► on lugenud mõnda lasteraamatut, nimetab tegelasi ja annab edasi loetu sisu mõne huvitava, enam meeldinud episoodi järgi

3. Kirjutamine

Õppesisu

Kirjatehnika: suurte ja väikeste kirjatähtede kordamine. Kirjutamise tehnika arendamine: ühtlane kirjarida, õiged tähekujud ja seosed nii väikestel kui suurtel kirjatähtedel. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjapaberile; kuupäeva kirjutamine.

Kirjalik tekstiloome: Kutse, õnnitluse ja teate koostamine õpetaja abiga. Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö skeemi, kaardi toel; fantaasialugu. Jutu ülesehitus: alustus, sisu ja lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutlemine.

Õigekeelsus: Varasemale lisanduvalt keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja

õigekiri; *k, p, t s-i* ja *h* kõrval; *i* ja *j* silbi alguses, *h* sõna alguses. Silbitamine, poolitamise üldpõhimõtted. Lauseliik ja lõpumärk (jutustav e väit- ja küsilause). Koma kasutamine liitlauses

kirjutamisel *et, sest, aga, kuid* puhul. Suur algustäht oma kooli ja tuttavates kohanimes.

Sõnade lõpu õigekiri *-d* (mida teed?), *-te* (mida teete?), *-sse* (kellesse? millesse?), *-ga* (kellega? millega?), *-ta* (kellela? milleta?). *ma, sa, ta, me, te, nad* õigekiri. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (20–25 sõna lihtlausetena). Kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhatakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule kohale tähelepanu juhatakse.

Õpitulemused

- ▶ kasutab kirjutades õigeid väikeste ja suurte kirjatähtede tähekujusid ja seoseid;
- ▶ kirjutab tahvlilt või õpikust ära;
- ▶ täidab iseseisvalt õpilaspäevikut ja kujundab vihikut, paigutab näidise järgi tööd vihikulehele, kirja joonelisele lehele, varustab töö kuupäevaga;
- ▶ koostab õpetaja abiga kutse, õnnitluse ja teate;
- ▶ kirjutab loovtöö ning ümberjutustuse pildiseeria, tugisõnade ja küsimuste abil;
- ▶ eristab häälikut, tähte, täis- ja kaashäälikut, silpi, sõna, lauset, täishäälikuühendit;
- ▶ kirjutab õigesti sulghääliku omasõnade algusesse ja omandatud võõrsõnade algusesse;
- ▶ märgib kirjas õigesti täishäälikuid;
- ▶ teab peast võõrtähtedega tähestikku;
- ▶ alustab lauset suure algustähega ja lõpetab punkti või küsimärgiga;
- ▶ kasutab suurt algustähte inimeste ja loomade nimedes, tuttavates kohanimes;

Eesti keel - 3. klass
Õppeaine maht: 210 tundi
1. Suuline keeletegevus
2. Lugemine
3. Kirjutamine

1. Suuline keeletegevus

Õppesisu

Kuulamine: Hääliku pikkuste eristamine, põhirõhk sulghääliku pikkusel. Pikema suulise juhendi meeldejätmise ja selle järgi toimimine. Kaaslase ja õpetaja juhtnööride kuulamine, nende järgi toimimine. Ettelugemise kuulamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana). Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine. Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. Kuuldu (muinasjutt, lühijutt lapse elust, proosa-, luule ja ainetekst), nähtu (lavastus, film) sisu ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ja nende ütlustele.

- ▶ kirjutab õigesti sõnade lõppu -d (mida teed?), -te (mida teete?), -sse (kellesse? millesse?), -ga (kellega? millega?), -ta (kelleta? milleta?);
- ▶ kirjutab etteütlemise järgi õpitud keelendite ulatuses sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatutnäidise järgi (20–25 sõna lihtlausekena).

Õpitulemused

- ▶ kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- ▶ väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänab; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid;
- ▶ vaatlleb sihipäraselt, kirjeldab eesmärgipäraselt nähtut, eset, olendit, olukorda, märkab erinevusi ja sarnasusi;
- ▶ avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- ▶ annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala,

Kõnelemine: Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Sobivate

kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine. Kõnelemine eri

olukordades: vestlus tundmatuga, sh telefonitsi, klassi/kooli esindamine, võistkonda kutsumine, koostegevusest loobumine jms. Sõnavara arendamine: sõnatähenduse selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas. Oma arvamuse avaldamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslase arvamuse

küsimine. Mõtete väljendamine terviklausetena ja sobiva sõnastusega (sõnavalik, mõtte lõpuleviimine). Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; aheljutustamine. Sündmuste, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) esitamine. Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

2. Lugemine

pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi;

▶ jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;

▶ mõtleb jutule alguse ja lõpu;

▶ leiab väljendamiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;

▶ esitab luuletust peast;

Õppesisu

Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). Lugemistehnika arendamine õpetaja

juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhatakse). Ladus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemise klassitahvlilt ja vihikust. Jutustava ja kirjeldava teksti ning tarbe- ja teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra, sõnastiku, teate, eeskirja, retsepti,

õpikuteksti, teatmeteose teksti, ajalehe- ja ajakirja ning muu meediateksti) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite

lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. Töö tekstiga: tekstist õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine. Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi

koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine. Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine, tegelaste iseloomustamine. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine.

Õpitulemused

- ▶ loeb nii häälega ja kui endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- ▶ loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
- ▶ vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
- ▶ eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku, keeldu;
- ▶ tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kirja;
- ▶ on lugenud läbi vähemalt neli eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
- ▶ teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt. Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri. Kirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.

3. Kirjutamine

Õppesisu

Kirjatehnika: Kirjutamise tehnika süvendamine, oma loetava käekirja kujundamine, kirjutamise kiiruse arendamine. Kirjutamisvilumuse saavutamine (õiged tähekujud ja proportsioonid, loetav käekiri, ühtlane kirjarida, kirjatöö nõuetekohane välimus, töö vormistamine). Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi kirjutamine. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.

Õigekiri: Tähestiku järjekord. Täis- ja kaashäälikuühendi õigekiri. Täis- ja suluta kaashääliku pikkuse kordamine, sulghääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. *k, p, t s-i ja h* kõrval. *i ja j* õigekiri (v.a võõrsõnades ja tegijanimedes). *h* sõna alguses. Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja

Õpitulemused

- ▶ kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid, kirjutab loetava käekirjaga;
- ▶ kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära; paigutab teksti korrektselt paberile, vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;
- ▶ valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset; märgib kirjas häälikuid õigesti; eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid; kirjutab õigesti asesõnu;
- ▶ märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- ▶ kirjutab õigesti sulghääliku omandatud oma ja võõrsõnade algusse;
- ▶ märgib kirjas õigesti käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ja

loomanimedes, tuntumates kohanimedes. Väike algustäht

õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetustes. Poolitamise harjutamine. Liitsõna. Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning *sse*-lõpulise sisseütleva, kaasütleva ja ilmaütleva käände lõpu

õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus).

Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine loetelus; *et, sest, vaid, kuid, aga, siis, kui* puhul; sidesõnad, mis koma ei nõua. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (30–40 sõna). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavara: lähedase ja vastandtähendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Tekstiloom: Lausete laiendamine ja sidumine tekstiks. Tarbeteksti (ajaleheartikli, teate, nimekirja jne) kirjapanek. Ümberjutustuse kirjutamine tugisõnade, skeemi, kaardi või kava toel. Loovtöö

kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Kirja kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

tunnuseid;

► teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestik- järjestuses;

► kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;

► piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;

► kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ja kontrollib kirjutatut näidise järgi (30–40 sõna);

► koostab kutse, õnnitluse, teate, e-kirja; kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel.

Eesti keel – II kooliaste

II kooliastme õpitulemused eesti keeles

- 1) suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet ning anda hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- 4) oskab luua õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 5) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- 6) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 7) oskab kasutada ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

Suuline ja kirjalik suhtlus

6. klassi lõpetaja:

- 1) valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust;
- 2) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- 3) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- 4) võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediatekste) ning nende kasutamise võimalusi;
- 2) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste;
- 3) võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtteid;
- 4) kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Tekstiloome

6. klassi lõpetaja:

- 1) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist;
- 2) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- 3) tunneb kirjutamise põhietappe;
- 4) jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- 5) esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);
- 6) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ning täita lihtsamaid planke ja vorme;
- 7) avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- 8) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- 2) moodustab ning kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- 3) kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja;
- 4) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsid ja hinnates.

Eesti keel - 4. klass

Õppeaine maht: 175 tundi

- 1. Suuline ja kirjalik suhtlus**
- 2. Teksti vastuvõtt**
- 3. Tekstiloomes**
- 4. Õigekeelsus ja keelehoole**

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

Õppesisu

Hääliku pikkuste eristamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldu proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus. Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele

Õpitulemused

- ▶ kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- ▶ annab lühidalt edasi kuuldu sisu;
- ▶ väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes;
- ▶ esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- ▶ väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;
- ▶ leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleem-

vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.

Suulises keeikasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine

ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomii. Rollimäng.

Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Nii enese kui ka teiste töödettunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

2. Teksti vastuvõtt

Õppesisu

Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted.

Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keeikasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide,

üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine

ülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku vormi;

► kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid;

► esitab peast luuletuse või rolliteksti

Õpitulemused

► loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult;

► mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;

► otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

► vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi;

► leiab teksti peamõtte;

► kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;

ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering. Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).

Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend,

vanasõna, kõnekäänd, kiri Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ningkõnekäänud.

- ▶ leiab tekstist vajalikku infot;
- ▶ tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;
- ▶ on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- ▶ tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;

3. Tekstiloome

Õppesisu

Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasiatähtsuse, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamuskirjutamine). Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, sündmustekaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.

4. Õigekeelsus ja keelehoole

Õppesisu

Üldteemad: Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Häälikuõpetus ja õigekiri. Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud.

Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. *g, b, d* s-i kõrval (nt *jalgsi, kärbsed*). *h* õigekiri. *i* ja *j* õigekiri (tegijanimi). Tutvumine *gi-* ja *ki-*liite õigekirjaga. Silbitamine ja

Õpitulemused

- ▶ jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- ▶ jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- ▶ kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;
- ▶ kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- ▶ kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- ▶ teeb oma tekstiga tööd;

Õpitulemused

- ▶ märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
- ▶ märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;
- ▶ kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- ▶ pöörab tegusõnu olevikus;

poolitamine (ka liitsõnades). Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused. Eakohase teksti eksimatu ärakiri tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus: Sünonüümid. Antonüümid. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus: Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus: Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjovahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause.

Eesti keel - 5. klass

Õppeaine maht: 105 tundi

- 1. Suuline ja kirjalik suhtlus**
- 2. Teksti vastuvõtt**
- 3. Tekstiloome**
- 4. Õigekeelsus ja keelehoole**

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

- ▶ moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
- ▶ poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
- ▶ kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;
- ▶ kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
- ▶ tunneb ära liitsõna;
- ▶ leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires;
- ▶ parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga;
- ▶ kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

Õppesisu

Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Kaasõpilase ja õpetajaeesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Suuline arvamused avaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.

2. Teksti vastuvõtt

Õppesisu

Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus).

Kuuldu konspekteerimine. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

3. Tekstiloome

Õpitulemused

- ▶ valib juhendamise toel suhtluskanali;
- ▶ leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleem-ülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- ▶ esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;

Õpitulemused

- ▶ loeb ja kuulab isiklikust huvist ning õppimise eesmärkidel nii huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;
- ▶ rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;
- ▶ valib juhendamise toel oma lugemisvara;

Õppesisu

Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline. Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekanne esitamine. Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje,

detailid, hinnang. Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse jaselle väljendamine. Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine.

Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse jatagajärje eristamine.

4. Õigekeelsus ja keelehoole

Õppesisu

Üldteemad: Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Häälikuõpetus ja õigekiri.

Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).

Sõnavaraõpetus: liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused. Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest

Õpitulemused

- ▶ jutustab, kirjeldab, arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- ▶ esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne);

Õpitulemused

- ▶ tunneb eesti keele häälikusüsteemi,
- ▶ järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- ▶ moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;
- ▶ rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.

(nii raamatu- kui ka veebivariandist).

Vormiõpetus: sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad. Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.

Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis. Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus.

Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.

Lauseõpetus: Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis. Lihtlause. Lihtlause

kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.

Muud õigekirja teemad: Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.

Eesti keel - 6. klass

Õppeaeg maht: 105 tundi

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

2. Teksti vastuvõtt

3. Tekstiloome

4. Õigekeelsus ja keelehoole

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

Õppesisu

Õpitulemused

Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslaseparandamine, täiendamine. Arvamuse tagasivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslasetaiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine.

Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.

► valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi, kirja- ja meilivahetust;

► võtab loetut ja kuuldot lühidalt kokku nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;

► leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;

2. Teksti vastuvõtt

Õppesisu

Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Omasõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele

mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemid, tabelid, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjapanek ja seoste väljatoomine.

Õpitulemused

► tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi;

► võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte;

► kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel;

3. Tekstiloome

Õppesisu

Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside

Õpitulemused

► leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist;

saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.

4. Õigekeelsus ja keelehoole Õppesisu

Üldteemad: Kirjakeel, argikeel ja murdekeel. Häälikuõpetus ja õigekiri *g, b, d* s-i kõrval. *h* õigekiri. *i* ja *j* õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). *gi-* ja *ki-*liite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. *f*-i ja *š* õigekiri.

Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist).

Sõnavaraõpetus: Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii

- ▶ tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- ▶ tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe;
- ▶ kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme;
- ▶ avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;
- ▶ kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades;

Õpitulemused

- ▶ tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eestiõigekirja aluseid ja õpitud põhi-reegleid;
- ▶ moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- ▶ leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja;
- ▶ tunneb ära õpitud tekstiliigi;
- ▶ rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides

raamatu- kui ka veebivariandist).

ja hinnates.

Vormiõpetus: Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. *lik-* ja *neliiteliste_omadussõnade* käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete

kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (*ne-* ja *line-*liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade

käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus: Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause_otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.

Muud õigekirja teemad: Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine.

Eesti keel – III kooliaste

III kooliastme õpitulemused eesti keeles

- 1) mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- 2) tuleb toime eesti kirjakeelega isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides; järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 3) suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt;
- 4) osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- 5) kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldot suuliselt ning kirjalikult;
- 6) leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;
- 7) tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks;
- 8) kirjutab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
- 9) kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi veebiallikatest.

Suuline ja kirjalik suhtlus

Põhikooli lõpetaja:

1. oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust;
2. käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
3. oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
4. esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
5. võtab loetut ja kuuldot eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

Põhikooli lõpetaja:

1. orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi;
2. loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutabelisi tekste;
3. teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist;
4. suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust;
5. teab peamisi mõjutusvahendeid;
6. seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
7. reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega;
8. kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides.

Tekstiloom

Põhikooli lõpetaja:

1. leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis;
2. tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele;
3. oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet);
4. oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja arvamused; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrektselt;
5. seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga ning teiste tekstidega; vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates;
6. põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis;
7. kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekstes kui ka seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

Põhikooli lõpetaja:

1. väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;
2. tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides;
3. järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektoori;
4. teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada;
5. teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust;
6. leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstihendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
7. teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest;
8. teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhiastmeid;
9. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.

Eesti keel – 7. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

2. Teksti vastuvõtt

3. Tekstiloome

4. Õigekeelsus ja keelehoole

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

Õppesisu

Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Aktuaalse meediateksti kommenteeriminevestlusringis.

2. Teksti vastuvõtt

Õppesisu

Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meedia-kanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamusalugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri.

Õpitulemused

- ▶ oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust;
- ▶ esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- ▶ võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikusvormis;

Õpitulemused

- ▶ seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli;
- ▶ reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma

Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Tele- ja raadiosaated.

kogemuse ja mõtetega;

► kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel jatekstile reageerimisel;

3. Tekstiloome

Õppesisu

Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudisloo pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus. Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.

Õpitulemused

- põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka seostades;
- oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt;

4. Õigekeelsus ja keelehoole

Õppesisu

Üldteemad: Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine. Häälikuõpetus ja õigekiri. Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades,

Õpitulemused

- eristab kirjakeelt argikeelest;
- teab eesti keele murdeid;

kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Omasõnad javõõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Õigehäälidus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed.ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehääliduse kontrollimine.

Sõnavaraõpetus: Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid.

Vormiõpetus ja õigekiri: Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses. Tegusõna pöördelised

vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördvormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõna kokku- ja lahku- kirjutamine. Käandsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käandsõna astmevaheldus: veaohtlikud käandsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus

tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käandsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.

▶ järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;

▶ oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest;

▶ teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme;

▶ rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsis ja hinnates;

▶ teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni;

kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust

Eesti keel – 8. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

2. Teksti vastuvõtt

3. Tekstiloome

4. Õigekeelsus ja keelehoole

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

Õppesisu

Suhtlusolukord, suhtlusolukorra komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorraga arvestamine. Suhtlemisel partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus.

Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö käigus arvamus avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine, kaaslaste õeldu/ tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslaste tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid.

2. Teksti vastuvõtt

Õppesisu

Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanrid), nende eesmärgid. Teksti vastuvõtmise viisid. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kõne kuulamine, märkmete tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Tekstist olulisema teabe ja

Õpitulemused

- ▶ peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi;
- ▶ käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- ▶ oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid;
- ▶ väljendab oma seisukohti ja sõnastab vajadusel oma eriarvamuse;
- ▶ teeb ettepanekuid, esitab omapoolseidpõhjendusi, annab vajadusel lisateavet;

Õpitulemused

- ▶ orienteerub tekstimaailmas: tunneb olulisi tekstiliike (peamisi tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamižanreid), nende põhijooni ja kasutusvõimalusi;

probleemide leidmine, tekstist kokkuvõtte tegemine. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Reklaami keel. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted, demagoogia. Meediaeetika kesksed põhimõtted.

Sõnavabaduse põhimõte ja selle piirangud. Teabetekstide eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Juhend ja uurimus. Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine.

3. Tekstiloome

Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Erinevat liiki alustekstide põhjal kirjutamine. Refereerimine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused. Viidete vormistamine. Kõneks valmistumine, kõne

koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ja esitamine. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte, kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava või

arutleva kirjandi kirjutamine.

4. Õppesisu

▶ teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast liigist ja autorist; eristab tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamtekstide stiile

▶ üksteisest, argisuhtluse ja ilukirjanduse stiilist;

▶ teab peamisi mõjutusvahendeid;

Õpitulemused

▶ leiab tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist;

▶ valib kriitiliselt oma teabeallikaid ja osutab nendele sobivas vormis;

▶ tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ja kohandab neid oma eesmärkidele;

▶ oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit;

▶ oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ja peab lühikest ettekannet ja kõnet);

4.Õigekeelsus ja keelehoole

Õppesisu

Üldteemad: Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil. Algustäheõigekiri

Nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.

Lauseõpetus ja õigekiri: Lause. Lause suhtluseesmärgid.

Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ja täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ja kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause.

Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri.

Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ja tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Õpitulemused

► teab eesti keele lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust;

► oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;

► teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni;

► järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;

► oskab õigekirjajuhiseid leida sõna- ja käsiraamatutest ning veebi-allikatest;

► rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates;

► teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni;

► kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.

Eesti keel – 9. klass

Õppeaine maht : 70 tundi

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

2. Teksti vastuvõtt

3. Tekstiloome

4. Õigekeelsus ja keelehoole

1. Suuline ja kirjalik suhtlus

Õppesisu

Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga. Väitlus, väitluse reeglid.

Õpitulemused

- ▶ esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid;
- ▶ suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal;
- ▶ kommenteerib veebis asjakohaselt;

2. Teksti vastuvõtt

Õppesisu

Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ja süstematiseerimine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja

Õpitulemused

- ▶ loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist;
- ▶ rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi;
- ▶ loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma

tõlgendamine.

Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine. Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.

3. Tekstiloome

Õppesisu

Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava,

kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele.

Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine.

Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite

kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.

Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.

4. Õigekeesus ja keelehoole

huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste;

▶ valib teadlikult oma lugemisvara;

▶ suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust;

Õpitulemused

▶ oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; asjalikke kommentaare ja arvamusavaldusi;

▶ oskab kirjutada elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi;

▶ seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega;

▶ vahendab kuulnud ja loetud tekste eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega;

Õppesisu

Üldteemad: Keeleuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega.

Häälikuõpetus ja õigekiri: Muutumatu sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.

Sõnavaraõpetus: Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving. Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini

esinevad tuletusliited ja nende tähendus. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvinguleidmiseks.

Lõiming teiste õppeainetega ja läbivad teemad:

Lõiming

Eesti keel lõimub kõikide teiste ainete õpetuses, sest keeletundides arendavad õpilased oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste; õpivad koostama ning vormistama kirjalikke töid; harjuvad kasutama

Õpitulemused

- ▶ väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi;
- ▶ edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;
- ▶ leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstihendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;
- ▶ tunneb keelendite stiiliväärtust;
- ▶ oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;
- ▶ tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine:

loetakse erinevaid elulisi tekste, siduda suulised keelekasutusolukorrad ning lugemine ja kirjutamine erinevate elukutsetega.

Keskendutakse õpilase sotsiaalsetele ja toimetulekuoskustele, oma

eri liiki sõnaraamatuid ning käsiraamatuid.

Võõrkeelt õppides toeks emakeeletundides omandatud keelemõisted, võõrsõnade õppimine soodustab võõrkeelte õppimist.

Matemaatika õppetextide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele tundides arendatav lugemisosakus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusainete õppe- ja teabetextide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tekstitööd. Kohanimede ning loodusnähtuste ja – objektide nimetuste õigekirja toetavad eesti keeles omandatud teadmised.

Sotsiaalainete õpet toetab keeleõpe riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimetuste keelereeglite õppimine.

huvide ja võimete tundmaõppimisele ja arendamisele. Aidata õpilasel kujundada põhilisi õpioskusi, empaatiavõimet ning suhtlemis- ja enesekontrollioskusi.

Keskkond ja jätkusuutlik areng:

käsitletakse keskkonnaprobleeme loetus tekstide põhjal. Arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse ja elukeskonna väärtustamine, õpitakse toimima keskkonda hoidvalt.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus:

oma klassi, kooli ühiselus osalemisega seotud suuline suhtlus ja tekstide lugeminekirjutamine: teated, nimekirjad, kutsed, plakatid, üleskutsed, kampaaniate kavandamine, algatamine ja reklaamimine jms. Toetatakse õpilase initsiatiivi. Suunatakse leidma jõukohastele probleemidele loomingulisi lahendusi. Aidata kogeda koos tegutsemise

kasulikkust ja vajalikkust.

Kultuuriline identiteet:

suulise pärimuse tundmaõppimine, lood kodukoha inimestest ja sündmustest, pereliikmete ja tuttavate kõneldu-talletatu tundmine. Positiivse hoiaku kujundamine erinevate kultuuride ja inimeste suhtes. Õpilasele pakutakse erinevaid võimalusi omandada kogemusi ning süvendada teadmisi teistest kultuuridest.

Teabekeskkond:

Eakohaste infokanalite tundmaõppimine nii koolis kui ka ühiskonnas

avaramalt, foorumid, veebiküljed, ajalehed-ajakirjad ja muu meedia nii õpetamise objektina kui ka vahendina; ajalehtede-ajakirjade jt meediavahendite kasutamine õpetamise vahendina; kohaliku

raamatukogu, muuseumi jm kultuuriasutuste kui infoallikate tundmaõppimine.

Tehnoloogia ja innovatsioon:

arvuti, mobiili jm tehnikaga tegeldes kogunevaid tehnilisi oskusi saab rakendada õppetöös tekstide koostamiseks ja lugemiseks, info otsimiseks, piltide tegemiseks jms.

Tervis ja ohutus:

oluline on õige töörežiimi kujunemine: häälekasutus, istesend, töö- ja puhkeaja jaotus, töö planeerimine. Keeleõpetuses saab kasutada tervislikule eluviisile ja ohutule käitumisele suunavaid infomaterjale. Kõnearenduses saab läbi viia rolli- ja situatsioonimänge, mille

eesmärk on proovida eri rolle mängida ning otsides lahendusi igapäevaelus tervise ja ohutuse

olulistele probleemidele.

Väärtused ja kõlblus:

käsitletakse läbivalt ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsides, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades.

Hindamine

Hindamise aluseks on Mäepealse Erakooli hindamisjuhend. Õpilase teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse riikliku õppekava alusel koostatud kooli õppekavaga nõutavatest teadmistest ja oskustest ning IÕK või ITP –ga sätestatud erisusi. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Kujundava hindamise ühe vahendina kasutatakse õpimappi. Õpimapp sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Eesti keeles hinnatakse diferentseeritult püsiva kirjaliku ja suulise kõne puudega õpilast kui õpilane saab regulaarselt eestikeelset logopeedilist ravi või kui õpetaja töötab temaga individuaalselt logopeedi nõuannete järgi. Diferentseeritult hinnatakse ka eesti keelt emakeelena mitte kõneleva õpilase kirjalikke töid. Kirjalike tööde diferentseeritud hindamisel arvestatakse düsgraafia omaseid spetsiifilisi vigu vealiikide järgi. Ühte liiki vead loetakse üheks veaks. Õpilase arvestuslikult hinnatavatele töödele tehakse vajadusel märged “hinnatud diferentseeritult.”

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist;
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist;
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet

1.klassi õpilase hindamisel rakendatakse ainult kujundava hindamise põhimõtteid. 2. -3.klassi õpilase hindamisel rakendatakse numbrilisi hindeid ja kujundava hindamise sõnalisi hinnanguid.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust;
- 2) tekstide vasuvõttu;
- 3) tekstiloomet;
- 4) tekstide õigekeelsust.

4.-9.klassi õpilase hindamisel rakendatakse numbrilisi hindeid ja kujundava hindamise sõnalisi hinnanguid.

2.1.2. Kirjandus

Üldalused

Õppe- ja kasvatusesmärgid kirjanduses

Põhikooli kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi;
- 2) väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
- 5) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- 6) laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, mis peamiselt ilukirjandusele tuginedes arendab õpilase lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalseid loomevõimeid; kujundab väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu õpilase esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid, rikastab tundemaailma, aitab leida oma identiteeti ning luua ainuomast maailmapilti. Põhikooli kirjandusõpetus keskendub eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime arendamiseks kuuluvad vältimatute osistena kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning omalooming õpilase loodud eriliigiliste tekstide tähenduses. Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peab õpilane tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilase enda seletust eeldatakse vaid nende väheste mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on seega kahandatud võimaliku miinimumini, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust. Kirjanduse ainesisus peetakse oluliseks pakkuda õpilastele mitmekülgse tekstivaliku kaudu erinevaid lugemis- ja analüüsikogemusi ning tagada seega igakülgne lugejaoskuste areng. Seepärast haaratakse lugemisvarasse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast ning pööratakse tähelepanu folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Arvestatakse ka eesti ja väliskirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone. Terviklikult käsitletavate teoste valikus on rohkesti klassikat, nn tüvi-tekste, mille hulgast saab kirjandusõppe eesmärgi silmas pidades teha meelepärase valiku. Ainesisus esitatud terviklikult käsitletavate teoste loend ei ole kummagi kooliastme puhul suletud ega ammendav, igal õpikuautoril ja kirjandusõpetajal on vabadus valida nimetatute asemele või neile lisaks teisi teemakohaseid tekste ja teoseid, sh uudiskirjanduse hulgast. Rõhutades ainekava avatust kirjanduse valikule, on kultuuri järjepidevuse huvides siiski vaja tunda tüvitekste. Tervikkäsitluseks mõeldud teoste hulgast valib õpetaja igas klassis käsitlemiseks vähemalt neli. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilase eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära. Põhikooli kirjandusõpetuses on pööratud ilukirjanduse lugemisel ja tõlgendamisel, kuid funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tuleb kirjandustundides tegelda ka teabetekstidega,

mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuurilooliste tekstidega tutvudes avatakse isiksust kujundavaid seiku ning osutatakse loomingu juurde jõudmise erinevatele teedele, aidatakse mõista teose kirjandus- ja ajaloolist tagapõhja, väärtustades eesti kultuuri jaoks olulist. Eesmärk ei ole käsitleda kirjanike elu ja tegevust kõigekülgselt, vaid luua alus kirjandusprotsessi mõistmiseks ning tekitada huvi kultuurilooliste tekstide lugemise vastu. Nende toel õpitakse teksti adekvaatselt mõistma, olulist leidma, teavet struktureerima ja võrdlema, eri liiki tekste looma jms. Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sh kirjandusteoste, teiste tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning tekstiloomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoones eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloori, teatri, filmi, kujutava kunstiga) ning toetab õppe sisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja võtmepädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotlus on, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaks õpilane ennast käsitletavate teemadega.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) peetakse silmas õppekava alusväärtusi, üldpädevusi, õppeaine eesmärke ja õpitulemusi ning toetatakse lõimingu teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) jälgitakse, et õpilase õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 3) võimaldatakse õppida individuaalselt ning koos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad õpilastel sobiva pingutustasemega õppida;
- 5) kasutatakse tänapäevastel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, muuseum, näitus, raamatukogu;
- 7) kasutatakse mitmekesist õppemetoodikat, sh aktiivõpet: esitamine, rollimäng, loovtöö kirjutamine, arutelu, diskussioon, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine;
- 8) rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesistavaid õppevorme (sh raamatukogutunnid, ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanikega, loomekonkursid, kirjandusolümpiaadid, projektõpe), pidades oluliseks koosõppimise kaudu sotsiaalse kompetentsuse saavutamist ning infoühiskonna võimaluste paljust.

Kirjandus – II kooliaste (5. ja 6. klass)

II kooliastme õppesisu ja õpitulemused kirjanduses

Õppesisu

Kirjandustekstide valik: loetavad ja tundides käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades II kooliastmele kohaseid teemavaldkondi.

Teemavaldkonnad on kindlaks määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatuseesmärke, kirjanduse kui kunstiliigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalset, väärtus- ja enesemääratluspädevust) ning läbivaid teemasid. Tundides

käsitletavat ja terviklikult loetavat kirjandusteoseid valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.

Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ja vana-vanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja

ning aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kauges

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

1. on lugenud eakohast erizhanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
2. mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
3. tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelasuhteid, elamusi javäärtusi;
4. mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
5. jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
6. kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
7. kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja interneti.

1. Lugemine

6. klassi lõpetaja:

1. on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);

maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguiline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine

elus-ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaaegade omanäolisus jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.

Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

Terviklikult käsitletavat teost:

Harri Jõgisalu „Veskiratta Madis“ või „Vennikese ja tema sõprade

2. loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;

3. tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.

2. Jutustamine

6. klassi lõpetaja:

1. jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;

2. jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;

3. jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

6. klassi lõpetaja:

1. koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;

2. vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;

3. koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;

4. järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;

5. kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja

lood“, Andrus Kivirähk „Sirli, Siim ja saladused“, Aino Pervik „Arabella, mereröövli tütar“, Jaan Kross „Mardileib“, Oskar Luts „Kapsapea“, Jaan Rannap „Viimane valgesulg“, Eno Raud „Kalevipoeg“ või „Roostevaba mõök“; Erich Kästner „Veel üks Lotte“, James Krüss „Timm Thaler ehk Müüdnud naer“, Astrid

Lindgren „Vennad Lõvisüdamed“ või „Röövlitütar Ronja“, Alan Marshall „Ma suudan hüpata üle lompide“, Ferenc Molnar „Pal-tänava poisid“, Christine Nöstlinger „Vahetuslaps“, Joanne Kathleen Rowling „Harry Potter ja tarkade kivi“, John Ronald Reuel Tolkien

„Käabik“, Mark Twain „Tom Sawyeri seiklused“; vähemalt üks uudisproosa teos omal valikul; üks vabalt valitud luulekogu.

Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).

Rahvaluuletekstid.

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. Kalevala lood. Looma- ja imemuinasjutud. Saksa muinasjutt „Luikede järv“. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piiblilood, erinevate

rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid

Sissevaateid Friedrich Robert Faehlmanni, Harri Jõgisalu, Andrus Kiviräha, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi, Astrid Lindgreni ja Leelo

käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalnormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;

6. leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;

7. arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisisunduste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

8. otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

4.Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

6. klassi lõpetaja:

1. tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algriimi;
2. seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
3. mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele.

5.Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

6. klassi lõpetaja seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu ja vanasõna olemust.

6.Esitamine

6. klassi lõpetaja esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti,

Tungla ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.

Mõisted

Epiteet, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, vanasõna, võrdlus.

jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

7.Omalooming

6. klassi lõpetaja kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldava jajatustava teksti.

Õppesisu klassiti II kooliastmel

Kirjandus – 5.klass

Õppeaine maht: 70 tundi

1. Lugemine

2. Jutustamine

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

4. Esitamine

5. Omalooming

1. Lugemine

Õppesisu

Lugemise eesmärgistamine.

Lugemiseks valmistumine,

keskendunud lugemine.

Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine.

Õpitulemused

► On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist

väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);

► loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;

Mõisted

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele.

► tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja –kogemustest;

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

2. Jutustamine

Õppesisu

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine

märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või

mälestuspildist jutustamine.

Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal.

Fantaasialoo jutustamine.

Õpitulemused

► jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;

► jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele

või oma fantaasiale;

► jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;

Mõisted

3. Teskti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Õppesisu

Õpitulemus

Mõisted

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasiaküsimused.

▶ koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi;

Küsimustele vastamine tekstinäitega või oma sõnadega.

▶ vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;

Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.

▶ koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;

Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.

▶ leiab lõigu kesksed mõtted;

▶ järjestab teksti põhjal sündmused,

▶ määrab nende toimumise aja ja koha;

▶ kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseenast mõne tegelesega;

Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.

▶ arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

▶ otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord.

nende tähenduse;

Tegelaste probleemi leidmine ja

sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga.

Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutmise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste

iseloomustamine, käitumise põhjendamine.

Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle

põhjused ja lahendamisteed.

Loomamuinasjutu tüüptegelased.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.

Valmi mõistukõnest arusaamine. Koomilise leidmine

tekstist. Riimide leidmine ja loomine.

► tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;

Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.

Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi

kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.

► mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Rahvalaulu olemus.

algriim,

epiteet,

Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi

tunnused. Seiklusjutu tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane.

Tegelastevahelise konflikti olemus.

Luuletuse vorm: salm.

Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoomiline.

► seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust;

koomika,

riim,

võrdlus

Loomamuinasjutt,

luule,

rahavlaul, seiklusjutt,

tekkemuistend,
seletusmuistend,

valm

4. Esitamine

Õppesisu

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)
Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng,

Õpitulemus

► esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust;

Mõisted

rolliteksti esitamine. Rollitekst.

5. Omalooming

Õppesisu

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.

Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otskõne .jutustuses. Minavormis jutustamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või

kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või

tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

Õpitulemus

► kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

Mõisted

Jutustamine, kirjeldamine

Kirjandus – 6 .klass

Õppeaine maht: 70 tundi

1. Lugemine

2. Jutustamine

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

4. Esitamine

5. Omalooming

1. Lugemine

Õppesisu

Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Õpitulemused

- ▶ on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- ▶ loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladiusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- ▶ tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest;

Mõisted

2. Jutustamine

Õppesisu

Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi.

Õpitulemused

- ▶ jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade

Mõisted

Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo
 ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste
 lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud
 sündmusest või mälestuspildist jutustamine.

Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur,
 koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.

toel;

▶ jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt
 sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile,
 tõsielusündmusele või omafantaasiale;

▶ jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu;

Pilttekst

3. Teskti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õppesisu

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või
 fraasiga), teksti abiloma sõnadega, peast. Teksti

kavastamine: kavapunktid küsi- javäitlausetena,
 märksõnadena. Lõikude kesksete mõtete otsimine ja

peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte
 sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud
 teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja

põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide,
 iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide

kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma

Õpitulemus

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

▶ vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega
 või tekstinäitega;

▶ koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid
 või märksõnu;

▶ leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;

▶ järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise

Mõisted

detail,
 idee (peamõte),
 konflikt,
 minajutustaja,
 probleem,
 sündmustik,
 teema,

elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Sündmuste toimumise aja ja koha

kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärgseosed. Minajutustaja kui loo edastaja.

Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga.

Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise

põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomaja imemuinasjutu tüüptegelased.

Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine.

aja ja koha;

► kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustaud

moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;

► arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

► otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

tegelane,
tegevusaeg,
tegevuskoht,
tekstilõik,
tsitaat,
tüüptegelane

Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine.

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva

elunähtustega.

Riimide leidmine ja loomine.

Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine.

Luuleteksti tõlgendamine.

Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Imemuinasjutu sisutunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäänu olemus.

Ajaloolise jutustuse tunnused. Teoseteema ja idee. Probleemi olemus. Tüüpregelane. Tegelastevahelise

konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm ja riim. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm.

Animafilmi olemus.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

► tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi;

► seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;

► mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes;

epiteet,
mõistukõne,
riim,
rütm,
sümbol,
võrdlus,

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

► seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muinasjutu, muistendi, kõnekäänu ja vanasõna olemust;

ajalooline jutustus,

animafilm,
imemuinasjutt,
hiiumuistend,
kõnekäänd,
päevik,
vanasõna,
vägilasmuistend

4. Esitamine

Õppesisu

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)
Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina).

Õpitulemus

► esitab peast luuletuse, lühikese proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Mõisted

luule,
proosa

5. Omalooming

Õppesisu

Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.

Õpitulemus

► kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.

Mõisted

jutustav tekst,

Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang.
Eseme, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse,
tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus.

Otsekõne jutustuses. Mina vormisjutustamine.

Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine.

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt imemuinasjutu, tõsielu- või fantaasiajutu, hiiu- või vägilasmuistendi, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või looduskirjelduse, vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päeviku-lehekülje, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasarühmale, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.

Kirjandus - III kooliaste

III kooliastme õppesisu ja õpitulemused kirjanduses

Õppesisu

Kirjandustekstide valik

Loetavad ja tundides käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakseesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades III kooliastmele kohaseid teemavaldkondi.

Teemavaldkonnad on määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatuseesmärke, kirjanduse kui kunstiliigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalne, väärtus- ja enesemääratluspädevus) ning läbivaid teemasid. Tundides käsitletavat

ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.

Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, eneseväärikus, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ja teiste vajadused ning huvid, kirjutatud ja kirjutamata seadused, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, eesmärgid, eneseotsingud, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, õnnelik olemine, minu tugevad ja nõrgad küljed, rikkuse ja vaesuse probleemid jms.

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, kodu toetav jõud, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate ja kasuvanematega, eri põlvkondade ühised ja erinevad tõekspidamised, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, suhted eakaaslastega, suhted õpetajatega, poiste ja tüdrukute suhted, esimene armastus,

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

1. on lugenud eakohast erizhanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlblisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
2. väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
3. tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
4. mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
5. väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid;
6. kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

1. Lugemine

Põhikooli lõpetaja:

1. on läbi lugenud vähemalt kaksteist eakohast eri žanrisse kuuluvat

ühised väärtused, kohustused ja vastutus, koostegutsemine ja üksiolek, üksiolek ja hirmud, erinevad kooliprobleemid, vägivald koolis, abivajaja ning aitaja, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, mina grupi liikmena, liidriks olek, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel ning lubatu ja lubamatu vahel jms.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: kultuuride mitmekesisus, elu erinevates kultuurides, rahvuskultuur, regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur, sallivus erinevate kultuurinähtuste suhtes, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, rahvuskultuuri säilitajad ja arendajad, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, mängulisus elus ja loomingus, leidlik probleemide lahendamine, loova mõtteviisi rakendamine, iluelamused, loominguiline koostöö, mängu ja elu piirid, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid, riskeerimisjulgus, mõtlemisvabadus ja mõtlemiskohustus jms.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: roheline mõtteviis, minu osa looduse hoidmisel, üleilmsed loodushoiuprobleemid, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, tasakaal looduses, aastaegade omanäolisus, loodus kui ilu allikas, linna- ja maakeskkonna erinevus jms.

väärtkirjandusteost (raamatut);

2. loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
3. tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.

2. Jutustamine

Põhikooli lõpetaja jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

Põhikooli lõpetaja:

1. vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;
2. kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate;
3. kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle;
4. kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest väärtustest;
5. arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: mina Eesti ühiskonna liikmena, minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, ajaloomälu, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, murdekeele omapära, kodupaiga väärtustamine, kangelaslikkus,

rahvusidentiteet, suhted teiste rahvuste esindajatega, eestlaste ja venelaste suhted, rassismiprobleemid, teistsuguste kultuuride austamine jms.

Teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabe-edastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ja

infoallikas, internet kui ohuallikas, keeleline mõjutamine, käitumine suhtlusportaalides, infoteadlik inimene, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

Terviklikult käsitletavat teosed

Eduard Bornhöhe „Tasuja“ või „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimsed päevad“, Oskar Luts „Kevade“, Sass Henno „Mina olin siin“, August Kitzberg „Libahunt“, Albert Kivikas „Nimed marmortahvil“, Andrus Kivirähk „Rehepapp“, Lydia Koidula „Säärane mulk“, Jaan

Kross „Väike Vipper“, Diana Leesalu „Mängult on päriselt“, Helga Nõu „Kuues sõrm“ vm noorsooromaan, Jüri Parijõgi „Teraspoiss“, Katrin Reimus „Haldjatants“, Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees“, Valev Uibopuu „Janu“, Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann?“

või „Mis teha, Ann?“ või „Mis sinuga juhtus, Ann?“, Eduard Vilde „Pisuhänd“, Paulo Coelho „Alkeemik“, Daniel Defoe „Robinson

tekstist kui ka oma elust;

6. leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;

7. otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Põhikooli lõpetaja:

1. tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;

2. selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust;

3. mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

Põhikooli lõpetaja:

1. eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutu, muistendi) liike ning nimetab nende tunnuseid;

2. seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.

Crusoe“, William Golding „Kärbeste jumal“, G. Orwell „Loomade farm“, Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta“, Antoine de Saint-Exupéry „Väike prints“, Jerome David Salinger „Kuristik rukkis“, üks Terry Pratchetti romaan omal valikul, üks Agatha Christie'i või Arthur Conan Doyle'i romaan omal valikul;

üks reisikiri omal valikul; vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu igal aastal.

Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanri kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).

Rahvaluule tekstivalik

Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid.

Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid.

Sõprusetemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänud. Eesti rahva mõistatusi.

Põhjalikumalt käsitletavat autorid

Sissevaateid Fred Jüssi, Lydia Koidula, Juhan Liivi, Viivi Luige, Oskar Lutsu, Lennart Meri, Jüri Parijõe, Kristjan Jaak Petersoni, Hando Runneli, Anton Hansen Tammsaare ja Marie Underi ning mõne

4. Esitamine

Põhikooli lõpetaja:

1. esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust;
2. koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.

5. Omalooming

Põhikooli lõpetaja:

1. kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
2. kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.

Mõisted

Kõnekäänd, vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul; eepika,

lüürika, draamatika; eepos, romaan, jutustus, novell; ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärss;

tragöödia, komöödia.

Kirjandus – 7. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

1. Lugemine

2. Jutustamine

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

4. Esitamine

5. Omalooming

1. Lugemine

Õppesisu

Lugemise iseseisev eesmärgistamine.

Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvendatud

Õpitulemus

► on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);

Mõisted

lugemine.

Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.

Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.

Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele.

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.

Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

► loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;

► tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleemi ja sõnumit ja süvenenud lugemine.

2. Jutustamine

Õppesisu

Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel.

Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine,

kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.

Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud

Õpitulemus

► jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja

kompositsiooni;

Mõisted

kujutluspildist jutustamine.

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Õppesisu

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.

Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine.

Kokkuvõtte kirjutamine.

Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse

Sõnastamine ja põhjendamine.

Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine

tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest

Õpitulemus

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

► vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsi-küsimustele;

► kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;

► kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;

► kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;

► arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;

► leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;

► otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Mõisted

idee (peamõte)

konflikt,

miljöö,

probleem,

prototüüp,

sündmustik,

teema,

tegelane,

tegevusaeg,

tegevuskoht,

tsitaat,

tüüp tegelane

Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga.

Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine. Tegelasrühmade konflikt ja konflikti gradatsioon.

Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi.

Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi.

Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse

pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine.

Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.

Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes.

Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine.

Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid.

Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi

tunnused. Puändi olemus. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

► tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;

► selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;

► mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

allegooria,
epiteet,
isikustamine,
metafoor,
kordus,
sümbol,
võrdlus

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

► eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja

Robinsonaadi ja utoopia tunnused.

Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused.

Draamatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.

riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;

► seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust;

anekdoot, ballaad,
dialoog, draama,
draamatika, eepika,
eepos, jutustus,
komöödia, kõnekäänd,
lüürika, monoloog,
motiiv, muinasjutt,
muistend, mõistatus,
naljand, piltluule,
regilaul, remark,
repliik, riimiline rahvalaul, robinsonaad,
seiklusromaan, stroof,
utoopia, valm,
vanasõna, värss

4. Esitamine

Õppesisu

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?)
Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks

kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine;
korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.

Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele,
kasutades illustreerivaid katkendeid.

Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti
esitamine (dialoogi või monoloogina).

Õpitulemus

► esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse
ladusust, selgust ja tekstitäpsust;

Mõisted

5. Omalooming

Õppesisu

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid oma-
loomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi,
valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi,
mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklus-
jutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele,
tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sünd-
muste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga,

puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste
võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või
pikema kokkuvõtte või soovitusi või muud sellist.

Õpitulemus

► kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava
(tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava
(muinasjutu või muistendi) teksti;

► kirjutab kirjandusteose põhjalarutluselementidega kirjandi,
väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma
arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili
sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Mõisted

Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Kirjandus – 8. klass

Õppeaine maht 70 tundi

1. Lugemine

2. Jutustamine

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

4. Esitamine

5. Omalooming

1. Lugemine	Õppesisu	Õpitulemus	Mõisted
	Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.	▶ on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);	
	Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.	▶ loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;	
	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine.	▶ tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;	
	Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele.		
	Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks		

vajalike ülesannete täitmine.

2. Jutustamine

Õppesisu	Õpitulemus	Mõisted
Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutuspildist jutustamine.	jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;	

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õppesisu	Õpitulemus	Mõisted
Teose mõistmist toetavad tegevused: Küsimuste koostamine: fakti-,järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.	Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused: ▶ vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsi-küsimustele; ▶ kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate; ▶ kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste	idee (peamõtte), kompositsioon, konflikt, miljöö,

Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine.

Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma

elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja

valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku

põhjendamine. Probleemi olemusepõhjuse-

tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.

Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane.

Teose käigus tegelasegatoimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste

tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase

üle;

► kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;

► arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust,

valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

► leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal

kokkuvõtte;

► otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

probleem,

sündmustik,

teema,

tegelane,

tegevusaeg,

tegevuskoht,

tsitaat,

tüüptegelane

sisekonflikti äratundmine. Tegelasvahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete

analüüs. Tegelas- tegevusmotiivide selgitamine,

käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelas- rühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.

Erinevate teoste peategelaste võrdlemine.

Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine.

Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjustagajärg-seoste leidmine.

Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine

teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.

Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine.

Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine

autoriluulest.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja

kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine. Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.

Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.

Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon,

lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaanide tunnused.

Reisikirja olemus. Luule vorm: värss, stroof. Oodi,

haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Draamatika

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

► tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;

► selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;

► mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

epiteet,

isikustamine,

koomika,

metafoor,

kordus,

piltluule,

retooriline

hüüatus,

retooriline

küsimus,

stiil,

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

► seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja draamatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust;

mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik.

Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering.

Lavastus ja selle valmimine. Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis.

Kirjandusteose ekraniseering.

sümbol,

võrdlus

detektiivromaan,

dialoog, draamatika,

dramatiseering, eepika,

eepos, ekraniseering,

haiku, intriig,

jutustus, kompositsioon,

kulminatsioon, lavastus,

lüürika, monoloog,

motiiv, müüt,

novell, poploor,

puänt, reisikiri,

remark, repliik,

romaan, sonett,

stroof, stseen, tragöödia,
ulmeromaan, vabavärss

4. Esitamine	Õppesisu	Õpitulemus	Mõisted
Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?).	Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga.	▶ esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; ▶ koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande;	
Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.	Luuleteksti esitamine peast.		
Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.	Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.		

5. Omalooming

Õppesisu

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, tegelase seletuskirja, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, loo ühest ja samast sündmusest traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Kirjandus – 9. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

1. Lugemine

2. Jutustamine

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

4. Esitamine

5. Omalooming

Õpitulemus

- kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;
- kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Mõisted

1. Lugemine

Õppesisu

Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.

Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassi-kaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassi-kaaslastele. Soovitatud tervikteostekodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Õpitulemus

- ▶ on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);
- ▶ loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;
- ▶ tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;

Mõisted

2. Jutustamine

Õppesisu

Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki

lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik

jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet)

Õpitulemus

- ▶ jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni;

Mõisted

erinevate jutustamisviisidega.

3. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine Õppesisu

Teose mõistmist toetavad tegevused

Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma

arvamusega, toetumata tekstile. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte

sõnastamine. Konspekti koostamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine.

Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma

elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja

valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku

põhjendamine. Probleemi olemuse- põhjuse- tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest

Õpitulemus

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

► vastab teksti põhjal fakti-,järeldamis- ja analüüsi- küsimustele;

► kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;

► kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb

teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;

► kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist,

► analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;

► arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust,

valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;

Mõisted

idee

kompositsioon,

konflikt,

miljöö,

probleem,

sündmustik,

teema,

tegelane,

tegevusaeg,

tegevuskoht,

tsitaat,

tüüp tegelane

teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.

► leiab teksti kesksed mõtted, sõnastabloetud teose teema, probleemi ja peamõtte;

► otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;

Teose/loo kui terviku mõistmine

Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu

tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane.

Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelasvahelise põhikonflikti

leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelas- tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine.

Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Erinevate teoste peategelaste

võrdlemine. Sündmuste toimumise aja ja koha

kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse

pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine.

Sündmuste põhjustagajärg- seoste leidmine.

Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine

teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine.

Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.

Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine.

Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.

Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära

kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse

hindamine ja arendamine.

Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid),

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

► tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;

► mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes;

allegooria, alltekst,

ellips, epiteet,

jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused.

Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid.

Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule

tunnused. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused.

Arvustuse olemus.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

► seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust;

inversioon, isikustamine,

koomika, metafoor,

kordus, retooriline

hüüatus, retooriline

küsimus, stiil,

sümbol, võrdlus

arvustus, draama,

draamatika, eepika,

eepos, haiku,

jutustus, lüürika,

novell, riimiskeem,

romaan, sonett,

stroof, tragöödia,

vabavärss

4. Esitamine

Õppesisu

Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?).

Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon.

Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.

Õpitulemus

► koostab ja esitab teost tutvustava ettekande;

Mõisted

5. Omalooming

Õppesisu

Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse

või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud

tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse vms. Omaloomingulised tööd (nt lüh uurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuuri-loomuliste isikute kohta.

Õpitulemus

► kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;

► kirjutab kirjandusteose põhjal arutlus-elementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.

Mõisted

arutlev tekst

Lõiming teiste õppeainetega ja läbivad teemad

Lõiming

Võõrkeele tundides väliskirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeele õppimise vastu, õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi õpitava keele maa, selle kultuuri ning kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika õppetextide ja tekstülesannete mõistmist soodustab kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus.

Looduainete õppe- ja teabetextide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tekstitööd. Loodualased tekstid õppekirjanduses ning loetavas ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada.

Sotsiaalainete õpet toetab ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist ajaloosündmuste ja arengu mõistmist.

Kunstiainete õpet toetab kirjandusteose analüüs seostatuna illustratsioonide vaatlusega, mis soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist.

Läbivad teemad

Väärtused ja kõlblus ja Kultuuriline identiteet

Need läbivad teemad hõlmavad paljusid kirjandusele omaseid teemasid, mida käsitletakse ilukirjanduse ja kultuuriteemaliste teabetextide lugemise ning analüüsi, nende üle arutlemise, nende põhjal kirjutamise käigus.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Selle teema raames arendatakse kirjandusõpetuses nii lugemisoskust kui ka suhtlus- ja koostööoskusi, suutlikkust oma arvamust kujundada ja väljendada, probleeme lahendada.

Keskkond ja jätkusuutlik areng ning Tervis ja ohutus

Nende teemade käsitlemisega kirjandusõpetuses taotletakse õpilase kujunemist keskkonnateadlikuks, sotsiaalselt aktiivseks, vastutus- tundlikuks ning tervist ja turvalisust väärtustavaks inimeseks. Kirjanduse tundides toetatakse neid arenguid teemakohaste tekstide, nende analüüsi ja neis tõstatatud probleemide üle arutlemisega suulises ja kirjalikus vormis.

Teabekeskkond

Teema käsitlemine kirjandustundides hõlmab eri allikatest teabe hankimist, selle kriitilist hindamist ja kasutamist nii õppeteema kohaste teadmiste laiendamiseks kui ka tekstiloomes.

Kirjandustundides saab tekitada arutelusid, kus õpilased toovad

teemasse kaasa oma seisukohti, teadmisi ja kogemusi meediavormide ja -elementide kohta. Kirjandusõpetuses saab meediat kasutada täiendava materjalina (nt mängufilm kui illustratsioon

kirjandusteosele). Kirjandustundides tegeletakse ka kirjanduse valdkonda puudutavate meediatekstide (nt raamatututvustused, arvustused, intervjuud; netiartiklid, veebipäevikud, koduleheküljed; kuuldemängud, videoklipid, telelavastused ja -filmid jms) mõtestamise ja kriitilise analüüsiga.

Hindamine III kooliastme kirjanduses

Hindamise aluseks on Mäepealse Erakooli hindamisjuhend. Õpilase teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse riikliku õppekava alusel koostatud kooli õppekavaga nõutavatest teadmistest ja oskustest ning IÕK või ITP –ga sätestatud erisusi. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste) ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust taotletavatele õpitulemustele. Kujundava hindamise ühe vahendina kasutatakse õpimappi. Õpimapp sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelvead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu. Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustavalt hinnata ideelist ja esteetilist aspekti.

2.1.3. Võõrkeelte ainevaldkond

Valdkonna pädevus

- ▶ Valdkonna pädevus on suutlikkus mõista ja tõlgendada võõrkeeles esitatut, suhelda eesmärgipäraselt nii kõnes kui kirjas, järgides vastavaid kultuuriavasid;
- ▶ mõista ja väärtustada erinevaid kultuure, oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) omandab keeleoskuse tasemel, mis võimaldab autentses teisekeelses keskkonnas iseseisvalt toimida;

- 2) on võimeline osalema erinevates võõrkeelsetes projektides, jätkama õpinguid emakeelest erinevas keeles ning on konkurentsivõimeline tulevases tööelus;
- 3) tunneb erinevaid keeli kõnelevaid rahvaid ja nende kultuure;
- 4) mõistab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid;
- 5) omandab edasiseks õppimiseks vajalikud oskused, mis tõstavad enesekindlust võõrkeelte õppimisel ja võõrkeeltes suhtlemisel.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti

Ainevaldkonda kuuluvad A-võõrkeel ja B-võõrkeel.

A-võõrkeelena õpitakse inglise keelt. B-võõrkeelena õpitakse vene keelt.

Ainevaldkonna kirjeldus

Võõrkeeled avardavad inimese tunnetusvõimalusi ning suutlikkust mõista ja väärtustada mitmekultuurilist maailma, arendavad erinevate keeleliste ja mittekeeleliste vahenditega süsteemset mõtlemist ning enesväljendusvõimalusi. Võõrkeeled arendavad kultuuriteadlikku suhtlusvõimet, andes teadmisi eri maade ja erinevaid keeli kõnelevate rahvaste kohta.

Ainevaldkonda kuuluvate võõrkeelte õppe kirjeldus on üles ehitatud, lähtudes keeleoskustasemete kirjeldustest Euroopa keeleõppe raamdokumendis. Kõigi võõrkeelte õpitulemusi on raamdokumendile toetudes kirjeldatud ühtsetel alustel. Motiveerime õpilasi õppima võõrkeeli, arvestame õppija ealist ning individuaalset eripära, suuname erineva edasijõudmisega õpilasi seadma endale jõukohaseid õpieesmärke ning anname õpilastele objektiivset tagasisidet saavutatud kohta. Kõik see toetab õpimotivatsiooni püsimist ning iseseisva õppija kujunemist.

Nüüdisaegne keeleõpe on allutatud kommunikatiivsetele vajadustele, seega lähtume õppijast ja tema suhtluseesmärkidest. Keeleõppes on oluline eelkõige keele kasutamise oskus, mitte pelgalt keele struktuuri tundmine. Keeleline korrektsus kujuneb õppijal pikaajalise töö tulemusena. Suhtluspädevust kujundatakse keele nelja osaoskuse arendamise kaudu: kuulamine, lugemine, rääkimine ja kirjutamine, mistõttu ka õpitulemused on esitatud osaoskuste kaupa. Neid osaoskusi õpetame integreeritult. Keeleõpe on võimalus rikastada mõtlemist, arendada oskust end täpselt väljendada, luua tekste ning nendest aru saada. Nendes valdkondades toetub võõrkeeleõpetus emakeeleõpetusele ja vastupidi.

Suhtluspädevuse kõrval arendame õppijas oskust võrrelda oma ja võõra kultuuri sarnasusi ning erinevusi, mõista ja väärtustada teiste kultuuride ja keelte eripära, olla salliv ning vältida eelarvamuslikku suhtumist võõrapärasesse. Teiste kultuuride tundmine aitab teadlikumalt tajuda oma keele ja kultuuri spetsiifikat. Võõrkeeleõpe nõuab avatud ning paindlikku meetodilist käsitust, mis võimaldab õpet kohandada õppija vajaduste järgi.

Olulisemad põhimõtted võõrkeeleõppes on:

- 1) õppija osaleb aktiivselt õppes, kasutab võõrkeelt teadlikult ja loovalt ning kujundab õpistrateegiad;
- 2) keeleõppes kasutatava materjali sisu vastab õppija huvidele;
- 3) kasutame erinevaid aktiivõppevorme (sh paaris- ja rühmatöö);
- 4) õpetaja on õpilase koostööpartner ja nõustaja teadmiste omandamise protsessis;
- 5) õppematerjalid on mitmekesised, kohandame ja täiendame neid lähtuvalt õppija eesmärkidest ning vajadustest.

Kuna võõrkeel on eelkõige vahend teabe hankimiseks ja selle edastamiseks suhtluses, siis on keeleõppe keskmes teemavaldkonnad, mille kaudu ja mille piires kujundatakse suhtluspädevust. Need on kõigile võõrkeeltele ühtsed; erinevused teemavaldkondade käsitlemisel tulenevad õppe kestusest ja tundide arvust. Võõrkeelte integratsioon teiste õppeainetega (lõimimine ja projektid) ning õppimist toetava õpikeskkonna loomine aitavad suhtluspädevuse omandamise kõrval arendada ka maailmapilti, enesehinnangut ning väärtuskäitumist.

Lõiming teiste ainevaldkondadega ja läbivad teemad.

Lõiming

Võõrkeelte õpetamisel arvestame teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste ainevaldkondade kaudu.

Võõrkeeleõppes kasutatavad materjalid täiendavad teadmisi, mida õpilane omandab teistes õppeainetes, andes õpilasele keelelised vahendid erinevate valdkondadega seonduvate teemade käsitlemiseks.

Võõrkeelteoskus võimaldab muu hulgas õppijale ligipääsu lisateabeallikatele (teatmeteosed, võõrkeelne kirjandus, internet jne), toetades sel moel materjali otsimist mõne teise õppeaine jaoks. Võõrkeelte valdkonnal on kõige otsesem seos keele ja kirjandusega, kuna

võõrkeeleõppes rakendatakse väga palju emakeeles omandatud ja kantakse seda üle teise kultuurikonteksti. Võõrkeelte ainekavad haakuvad ennekõike ajaloo ja ühiskonnaõpetuse, geograafia, loodusõpetuse, bioloogia, tehnoloogia, inimeseõpetuse, muusika ning

kunstiõpetuse teemadega. Kunstipädevusega puututakse kokku eri maade kultuurisaavutusi tundma õppides ning teemade (nt „Riigid ja nende kultuur”, „Vaba aeg”) ja vahetute kunstielamuste kaudu (kino, teater, kontserdid, muusika, näitused, muuseumid jmt). Tehnoloogia-

Läbivad teemad

Võõrkeelte õpe kajastab erinevates kooliastmes õpieesmärke ja teemasid, mis toetavad õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid võõrkeelseid (autentseid) alustekste ning erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid.

Eelkõige on läbivad teemad seotud alljärgnevate teemavaldkondadega:

- ▶ „Õppimine ja töö” – elukestev õpe ja karjääri planeerimine;
- ▶ „Kodukoht Eesti” – keskkond ja jätkusuutlik areng;
- ▶ „Kodukoht Eesti”, „Riigid ja nende kultuur” – kultuuriline identiteet;
- ▶ „Igapäevaelu. Õppimine ja töö”, „Riigid ja nende kultuur”, „Vaba aeg” – teabekeskond, tehnoloogia ja innovatsioon;
- ▶ „Mina ja teised”, „Kodu ja lähiümbrus”, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö” – tervis ja ohutus;
- ▶ „Mina ja teised”, „Kodu ja lähiümbrus”, „Kodukoht Eesti”,

pädevus areneb arvutit kasutades. Arvuti on võõrkeeltes nii erinevate tööde tegemise kui ka suhtlus- ja info otsimise vahend. Loodus- teaduslik pädevus teostub erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide kaudu.

„Igapäevaelu. Õppimine ja töö”, „Riigid ja nende kultuur”, „Vaba aeg” – väärtused ja kõlblus.

A-VÕÕRKEEL INGLISE KEEL

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli A-võõrkeele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saavutab iseseisva keelekasutaja taseme, mis võimaldab selles keeles igapäevastes situatsioonides suhelda ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste;
- 2) huvitub võõrkeelte õppimisest ja nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- 3) omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- 4) omandab oskuse edaspidi õppida võõrkeeli ning pidevalt täiendada oma keeleoskust;
- 5) huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- 6) oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteosed, sõnaraamatud, internet), et leida vajalikku infot ka teistes valdkondades ja õppeainetes.

Õppeaine kirjeldus

A-võõrkeel on enamikule õpilastest esimene kokkupuude teise keele ja kultuuriga, mistõttu üks A-võõrkeele õppe olulisemaid ülesandeid on äratada õpilastes huvi teiste keelte ja kultuuride vastu ning tekitada võõrkeele õppeks motivatsiooni. Võõrkeele kui suhtlusvahendi omandamine on pikaajalist pingutust nõudev tegevus, mis eeldab õppija aktiivset osalust. A-võõrkeele õppimisel saadud õpioskused on aluseks järgmiste võõrkeelte omandamiseks. Õppija keeleoskuse arengut toetab ka lõimitud aine- ja keeleõpe. Õpetuses lähtume kommuni-katiivse õpetuse põhimõtetest. Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtlus-pädevus) hõlmab kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist. Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamise juurde. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendame keeleliste toimingute (kuulamine, lugemine, rääkimine, kirjutamine) kaudu. Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujundatakse suhtluspädevust. Põhikoolis on teemade käsitlemisel lähtepunktiks „Mina ja

minu lähiümbrus”. Kõigis kooliastmeis ja klassides käsitletakse teemasid kõigist teemavaldkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemade käsitlemisel lähtume õpilaste kogemustest, huvidest ja vajadustest. Keeletunnis suheldakse peamiselt õpitavas võõrkeeles. Emakeelt kasutame vajaduse korral selgituste andmiseks. Oluline on ka õpioskuste arendamine, sealhulgas oskus seada endale õpieesmärke ja analüüsida oma õpitulemusi, kasutades nt õpimappi.

Kõigis kooliastmeis on oluline osa paaris- ja rühmatööl. Suuname õpilasi üha enam tegema eakohast iseseisvat tööd (lugema, infot hankima, projektides osalema jne). Õppetegevusi kavandades lähtume didaktilistest põhiprintsiipidest (lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetsele abstraktsele) ning keelekasutuse vajadustest (alustades sagedamini kasutatavatest sõnadest ja vormidest).

Võõrkeeleeõppes on kesksel kohal tegevused, mis nõuavad keele eesmärgistatud kasutamist ning lõimivad erinevaid keeleoskuse aspekte.

Õpitava võõrkeelega tihedama kontakti loomiseks, suhtluspädevuse ja kultuuriteadlikkuse arendamiseks ergutame õpilasi kasutama õpitavat keelt ka väljaspool keeletundi. Selleks kasutame erinevaid ülesanded: iseseisev lugemine, teabe otsimine eri allikatest, projektitööd, kus õpilased töötavad õpetaja juhendamisel koos, kasutades kõiki osaoskusi. Õpilaste motiveerimiseks aitame neil nt leida kirjasõpru, korraldada õppereise ja õpilasvahetust ning kutsuda keeletundi õpitavat keelt emakeelena kõnelejaid. Kõigis kooliastmeis on oluline õppijat motiveerida ning kujundada temas positiivset hoiakut keeleõppesse. Eduelamuse saavutamiseks loome tundides positiivse õhkkonna ja väärtustame õppija iga edusammu. Õppimist toetab kujundav hindamine, igal õppeperioodil anname õppijale tagasisidet kas sõnalise hinnangu või hinde vormis. Tunnustame ka tulemuse saavutamiseks tehtud jõupingutusi. Vigu käsitleme normaalse keeleõppe osana, nende analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida. Õpetaja hinnangute kõrval kasutame õppes enesehindamist ja kaaslaste antud hinnanguid.

Tundide jaotus klasside kaupa

kooliaste	klass	õppetunde nädalas	õppetunde aastas
I kooliaste	I	0	
	II	0	
	III	3	105
II kooliaste	IV	3	105
	V	3	105
	VI	3	105
III kooliaste	VII	3	105
	VIII	3	105
	IX	4	140

Hindamine

Hindamise aluseks on Mäepealse Erakooli hindamisjuhend. Õpilasele koostatav individuaalse teenuse plaan (edaspidi ITP) , HEV õpilasele individuaalne õppekava (edaspidi IÕK) loovad aluse õpilase hindamisel eripära arvestamiseks. Õpilase saavutuste ja hindamise vormid fikseeritakse HEV õpilaste IÕK-s, teistel õpilastel vajadusel ITP-s.

Õpilasi hinnatakse numbrilises hinde skaalas viiepalli süsteemis ning kujundava hindamise põhimõtete alusel protsessihinnatena aineõpetaja poolt nii õppeveerandi kui õppeaasta lõpus.

Diferentseeritud hindamine ja IÕK alusel õppivate HEV õpilaste diferentseeritud hindamisest võõrkeeltes.

Diferentseeritud hindamisel loetakse spetsiifilised ühte liiki vead üheks veaks. Õpilase kirjalikele töödele tehakse märke "hinnatud diferentseeritult." Võõrkeeles hinnatakse diferentseeritult õpilast, kellel on eesti keeles püsiv kirjaliku või suulise kõne puue ja õpilane saab regulaarselt eesti keelset logopeedilist ravi või kui õpetaja töötab temaga individuaalselt logopeedi nõuannete järgi.

Inglise keel – I kooliaste

Õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- 1) saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- 2) kasutab õpituid väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks;
- 3) reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- 4) on omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist;
- 5) suhtub positiivselt võõrkeele õppimisesse;
- 6) kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist) võõrkeele õppimiseks;
- 7) oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas.

Keeleoskuse hea tase 3. klassi lõpus:

Kuulamine A1.2

Lugemine A1.1

Kirjutamine A1.2

Rääkimine A1.1

Inglise keel – 3. klass

Õppesisu

Teemavaldkonnad:

Mina ja teised. Enese ja kaaslaste tutvustus.

Kodu ja lähiümbrus. Pereliikmed, kodu asukoht.

Kodukoht Eesti. Riik, pealinn, rahvused; aastaajad, kodukoha kirjeldus.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid.

Vaba aeg. Lemmiktegevused ja eelistused.

Õppetegevus

I kooliastmes on oluline mängulisus, suur kaal on salmidel ja lauludel. Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Omandatakse esmane sõnavara. Julgustada õpilasi kasutama õpitud väljendeid ja lühilauseid kontekstis. Õpilased õpivad võõrkeele häälikuid eristama ning omandavad õige hääldusaluse. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba õpitud. Peamise õpistrateegiana kasutatakse õpitu kordamist ja seostamist. Tunnis juhitakse õpilasi töötama nii paaris kui ka rühmas.

Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest. Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimine (käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmine;
- 3) kuuldu põhjal pildi täiendamine;
- 4) tähelepanelikku kuulamist nõudvate mängude mängimine (nt bingo);
- 5) laulude ja luuletuste kuulamine ning nende põhjal ülesande täitmine (nt ridade järjestamine, rimumate sõnade leidmine);
- 6) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine;
- 7) häälega lugemine;
- 8) rääkimine pildi alusel;

9) ära kirja tegemine ja mudeli järgi kirjutamine.

Hindamine

3. klassis hinnatakse põhiliselt õpilase kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust. Hinnates kasutatakse suuremas mahus kujundavat hindamist, mis toob esile õpilase tugevused ja edusammud. Õpilane õpib õpetaja juhendamisel ise oma tööle hinnangut andma. Õppetöö vältel toob ta koostöös õpetajaga esile:

- ▶ oskused ja teadmised, mis ta on enda arvates hästi omandanud;
- ▶ oskused või teadmised, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema.

Lõiming:

Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika	Laulude kuulamine, laulmine, sõnade tõlkimine. Rütm ja riim aitab meelde jätta võõrkeelseid sõnu.	Arendab kunstipädevust.
Matemaatika	Numbrid, järgarvu, kuupäevad.	Arendab matemaatikapädevust
Kunstiõpetus	Piltide joonistamine (nt projektides), värvimine aitavad võõrkeelse sõnavara omandamisel.	Arendab kunstipädevust.
Kehaline kasvatus	Erinevad liikumist hõlmavad mängud aitavad kaasa keele omandamisele (haakub läbiva	Arendab sotsiaalset pädevust.

teemaga „tervis ja ohutus“).

Eesti keel

Võõrkeele õpetamisel tuuakse igapäevaselt
paralleelse emakeelega.

Arendab õpipädevust.

Inimeseõpetus

Võõrkeelne sõnavara, mis hõlmab teemasid
kodu, pere aitavad väärtustada oma peret,
kodu, kodukohta jne. (Haakub läbiva teemaga
„väärtused ja kõlblus“)

Arendab enesemääratluspädevust.

A-võõrkeel - II kooliaste

Õpitulemused:

6. klassi lõpetaja:

- 1) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- 2) mõistab olulist õpitud temaatika piires;
- 3) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- 4) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena kõnelejaga;
- 5) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada;
- 6) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- 7) töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 8) seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.

Keeleoskuse hea tase 6. klassi lõpus:

Kuulamine A2.2

Lugemine A2.2

Kirjutamine A2.2

Rääkimine A2.2

II koolisatme

Õppesisu

I kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Iseloom, enese ja teiste välimus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ja lähikondsetega, ühised tegevused, viisakas käitumine.

Kodu ja lähiümbus. Kodu ja koduümbus, sugulased; pereliikmete ametid; igapäevased kodused tööd ja tegemised.

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht, sümboolika ja tähtpäevad; linn ja maa, Eesti loodus, ilm, käitumine looduses.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed, mõned tuntumad sündmused, saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad, Eesti naaberriigid.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused; turvaline liiklemine, tee küsimine ja juhatamine; poes käik, arsti juures käimine; kool ja klass, koolipäev, õppeained, ametid.

Õppetegevus

II kooliastmes julgustame õpilast võõrkeeles suhtlema, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjalike tööde mahtu.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval muutuvad tähtsaks ka lugemis- ja kirjutamisoskus, sh õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatiline arendamine. Jätkub põhisojavara kiire laiendamine, juhime õpilasi iseseisvalt lugema. Oluline on arendada teksti mõistmise oskust.

Suulist suhtlemisoskust arendame erineva sisuga rühmatöödega, sh mängude ja rollimängudega.

Kirjutamisel on oluline tekstiloomeoskuse arendamine. Teemasid käsitledes pöörame erinevate osaoskuste kaudu tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ning kõrvutamisele oma kultuuriga. Harjutame õpilasi kasutama sõnaraamatuid. Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine;
- 3) ülesande täitmine kuuldu ja loetu põhjal (nt tabeli täitmine, joonise täiendamine);

Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid.

- 4) eri liiki etteütlused;
- 5) mudelkirjutamine (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad);
- 6) järjestusülesanded (nt sõnad lauseteks, laused/lõigud tekstiks);
- 7) eakohased projektitööd;
- 8) lühiettekanded (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- 9) rollimängud;
- 10) õppesõnastike kasutamine.

Hindamine

II kooliastmes hindame ka kõiki osaoskusi nii lõimitult kui ka osaoskuste kaupa eraldi. Väikeste sammude hindamine on oluline tagasiside õpilasele. Kõigi osaoskuste kontrolli sisaldavaid kirjalikke töid viiakse läbi mitte rohkem kui 4 korda õppeaastas.

Lõiming:

Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika	Laulude kuulamine, sõnade tõlkimine, laulutekstide kasutamine harjutustes. Ettekannete tegemine lemmikmuusikutest. Huvitavalt üles ehitatud tund/ harjutus tekitab huvi võõrkeele vastu.	Arendab kunstipädevust.

Kirjandus

Õppeaasta jooksul loetud võõrkeelne raamat aitab tekitada huvi lugemise ja kirjanduse vastu.

Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.

Eesti keel

Võõrkeele õpetamisel tuuakse igapäevaselt paralleelse emakeelega. Grammatika mõisteid selgitatakse läbi emakeelsete terminite ja näidete.

Arendab õpipädevust.

Inimeseõpetus

Teemad mina ja teised, pereliikmed, sõbrad aitavad kujundada positiivseid hoiakuid enda ja ümbritseva suhtes.

Arendab enesemääratluspädevust ja sotsiaalset pädevust ning väärtuspädevust.

Teiste kultuuride tundmaõppimine, teema „riigid ja kultuur“ aitab teadvustada oma identiteeti. Hõlmab läbivat teemat „väärtused ja kõlblus“.

Kasutatakse arvutit ja internetit info otsimiseks ning projektide koostamiseks. Hõlmab

läbivat teemat „tehnoloogia ja innovatsioon“.

Arendab suhtluspädevust.

Arendab suhtluspädevust.

Tehnoloogia/IT

Huvitavad lõigud Suurbritannia, Austraalia, USA ajaloost. Hõlmab läbivat teemat

„kultuuriline identiteet“.

Ajalugu

Arendab sotsiaalset pädevust ning
väärtuspädevust

Inglise keel – 4. klass

Õpitulemused

4. klassi lõpetaja:

- saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lausetest, lühikestest vestlustest ja tekstidest;
- oskab kirjutada õpitud sõnavara piires lühikirjeldusi ja –sõnumeid;
- oskab lühidalt kirjeldada oma lähiümbrust ja inimesi, igapäevaseid toiminguid;
- tuleb toime väga lihtsates igapäevastes suhtlusolukordades, suudab alustada lühivestlust;
- on omandanud esmased teadmised inglise keelt kõnelevate maade ja oma kodumaa kultuuri sarnasuste ja erinevuste kohta;
- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja strateegiaid, oskab töötada iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- oskab õpetaja abiga seada endale õpieesmärke ning hinnata oma saavutusi.

Õppesisu

Õppetegevus

Teemavaldkonnad:

Mina ja teised. Enese ja kaaslaste tutvustus. Enese ja kaaslaste kirjeldamine.

Kodu ja lähiümbrus. Pereliikmed, kodu asukoht, kodukoha kirjeldus. Ametialad.

Kodukoht Eesti. Riigi nimi, pealinn, rahvused. Aastaajad, ilmast rääkimine.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid. Õppeained. Kellaajad. Tervis ja haigused ning sellega seotud korraldused, soovitusel.

Vaba aeg. Lemmiktegevused ja eelistused.

4.klassis on oluline taas mängulisusel, suur kaal on dialoogidel, salmidel, lauludel ja mängudel. Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Julgustame õpilasi kasutama õpitud väljendeid ja lühilauseid kontekstis. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt õpitud. Peamise õpistrateegiana kasutame varemõpitu kordamist ja seostamist. Tunnis juhime õpilasi töötama nii individuaalselt, paaris kui ka rühmas. Metoodiliste võtete valikul lähtume eakohasusest. Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimine (käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmine;
- 3) kuuldu põhjal pildi ja teksti täiendamine, pildi värvimine;
- 4) eelnevalt läbitud teemaga seotud mängude mängimine (ära-arvamismängud, tähelepanumängud);
- 5) suudab pidada temaatilist dialoogi (nimi, vanus, kool, klass)
- 6) saab aru kooliteemalistest lühitekstidest.
- 7) oskab kirjutada lauseid enda kohta: nimi, vanus, kool, klass.
- 8) laulude kuulamine ja laulmine;
- 9) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine;
- 10) häälega lugemine;
- 11) rääkimine pildi alusel;
- 12) ära kirja tegemine ja mudeli järgi kirjutamine (kutsed, teated, kirja

kirjutamine, erinevad projektid);

13) kodulugemine, sõnaraamatu kasutamine.

Hindamine

Hinnatakse lugemist, kirjutamist ja keelestruktuure. Hinnatakse ka suulist esinemist, sh hääldust. Kuulamisoskusele antakse kujundav hinnang. Samuti hinnatakse rääkimisoskuse arengut. Loovtööde puhul hinnatakse õpilaste aktiivsust ja hoolikust. Õpilasele antakse suulist tagasisidet tema edusammude kohta erinevates osakustes. Iga õppeperioodi lõpus analüüsivad õpilased kas vestluse või eneseanalüüsi lehtede abil tehtud tööd (mida õpiti, mida oskan hästi, mida on vaja veel õppida).

Lõiming

Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika	Laulude kuulamine, laulmine, sõnade tõlkimine, laulutekstide kasutamine harjutustes. Rütm ja riim aitab meelde jätta võõrkeelseid sõnu. Huvitavalt üles ehitatud tund/ harjutus tekitab huvi võõrkeele vastu.	Arendab kunstipädevust.
	Numbrid, arvutamine, kuupäevad, järgarvud.	
Matemaatika		Arendab matemaatikapädevust.
Kunstiõpetus	Piltide joonistamine (nt projektides), piltide värvimine aitavad võõrkeelse sõnavara omandamisel.	Arendab kunstipädevust.

Kehaline kasvatus	<p>Erinevad liikumist hõlmavad mängud aitavad kaasa keele omandamisele (hõlmab läbivat teemat „tervis ja ohutus“.</p> <p>Arendab sotsiaalset pädevust.</p>	Arendab sotsiaalset pädevust.
Kirjandus	<p>Kodulugemine – õppeaasta jooksul loetud võõrkeelne raamat aitab tekitada huvi lugemise ja kirjanduse vastu.</p>	Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.
Eesti keel	<p>Võõrkeelne sõnavara, mis hõlmab teemasid kodu, pere aitavad väärtustada oma peret, kodu, kodukohta jne. (Haakub läbiva teemaga „väärtused ja kõlblus“). Teemad mina ja</p>	Arendab õpipädevust.
Inimeseõpetus	<p>teised, pereliikmed, sõbrad aitavad kujundada positiivseid hoiakuid enda ja ümbritseva suhtes.</p>	Arendab enesemääratluspädevust ning väärtuspädevust.

Kasutatakse arvutit ja interneti info otsimiseks. Hõlmab läbivat teemat „tehnoloogia ja innovatsioon“.

Tehnoloogia/ IT

Arendab sotsiaalset pädevust ning suhtluspädevust.

Inglise keel – 5. klass

Õpitulemused

5. klassi lõpetaja:

- 1) mõistab lihtsaid igapäevaseid vestlusi;
- 2) kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks, oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli, linna, sõprade) kirjeldamiseks ja igapäevaste toimingute kirjeldamiseks;
- 3) kasutab lihtsaid grammatilisi konstruktsioone ja lausemalle;
- 4) reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele, alustab ja lõpetab lühivestlust;
- 5) oskab näidise järgi koostada lühitekste;
- 6) on omandanud algteadmised õpitava keele maast ja kultuurist;
- 7) suhtub positiivselt võõrkeele õppimisesse;
- 8) kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist) võõrkeele õppimiseks;
- 9) oskab õpetaja juhendamisel töötada nii individuaalselt, paaris kui ka rühmas.

Õppesisu

Teemavaldkonnad:

Mina ja teised. Enese ja kaaslaste tutvustus. Enese ja kaaslaste välimuse ja iseloomu kirjeldamine, tunnete kirjeldamine.

Lemmikloomad ja nende kirjeldamine.

Kodu ja lähiümbros. Pereliikmed, kodu asukoht, kodukoha kirjeldus, ametialad.

Kodukoht Eesti. Riik, pealinn, rahvused; aastaajad, ilma kirjeldamine.

Festivalid ja pidustused.

Loodushoid, keskkond.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid. Toiduained, toiduvalmistamine.

Vaba aeg. Lemmikharrastused ja hobid. Reisimine, avastamine ja avastused.

Õppetegevus

5.klassis on suur kaal tekstide mõistmisel. Rõhk on tekstide lugemisel ja tõlkimisel. Tekstide mõistmiseks õpitakse kasutama sõnaraamatut. Arendatakse edasi ka kuulamisoskust ja rääkimisoskust. Õpetaja julgustab õpilasi kasutama õpitud väljendeid ja lühilauseid

kontekstis. Õpilased õpivad võõrkeele häälikuid eristama ning omandavad õige hääldusaluse.

Kirjutamisülesannetesse lisanduvad mudeltekstide koostamine. Peamise õpistrateegiana kasutatakse varemõpitu kordamist ja seostamist. Tunnis juhitakse õpilasi töötama nii individuaalselt, paaris kui ka rühmas. Keelestruktuure õpitakse süsteemidena (nt

hääldusgruppidena, ajavormide raamatu koostamine).

Metoodiliste võtete valikul lähtume eakohasusest. Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimine (käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmine;
- 3) kuuldu põhjal teksti täiendamine;
- 4) eelnevalt läbitud teemaga seotud mängude mängimine (äraarvamismängud, tähelepanumängud);
- 5) laulude kuulamine ja laulmine;

- 6) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine;
- 7) häälega lugemine, tekstide tõlkimine;
- 8) teksti jutustamine;
- 9) mudeli järgi kirjutamine (kirjeldamine, kutsed, teated, kirja kirjutamine, retseptid, elulugu, jutt, artikkel, taotlusvormi täitmine);
- 10) kodulugemine, sõnaraamatu kasutamine.

Hindamine

5.klassis oskab õpilane kirjeldada oma pere, kodu, kooli, linna ning sõpru. Lisaks välimusele oskab õpilane kirjeldada lähedase iseloomu ja harrastusi. Hindame õpilase lugemisoskust, teksti mõistmise oskust. Mudeltekstidest hindame kirja koostamist, lemmiklooma kirjeldust, kutset, juttu, puhkepäeva kirjeldust jms. Integreeritult hindame teemakohase sõnavara kasutamist.

Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika	Laulude kuulamine, laulmine, sõnade tõlkimine, laulutekstide kasutamine harjutustes. Rütm ja riim aitab meelde jätta võõrkeelseid sõnu. Huvitavalt üles ehitatud tund/ harjutus tekitab huvi võõrkeele vastu.	Arendab kunstipädevust.
	Aastaarvude lugemine.	
Matemaatika	Piltide joonistamine (nt projektides) aitab	Arendab matemaatikapädevust.

Kunstiõpetus	sõnavara omandamisel.	Arendab kunstipädevust.
	Erinevad liikumist hõlmavad mängud aitavad kaasa keele omandamisele.	
Kehaline kasvatus	Kodulugemine –õppeaasta jooksul loetud võõrkeelne raamat aitab tekitada huvi	Arendab sotsiaalset pädevust.
	lugemise ja kirjanduse vastu.	
Kirjandus	Võõrkeele õpetamisel tuuakse igapäevaselt paralleele emakeelega.	Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.
Eesti keel	Võõrkeelne sõnavara, mis hõlmab teemasid kodu, pere aitavad väärtustada oma peret, kodu, kodukohta jne. Teemad mina ja teised, pereliikmed, sõbrad aitavad kujundada	Arendab õpipädevust.
Inimeseõpetus	positiivseid hoiakuid enda ja ümbritseva suhtes. Hõlmab läbivat teemat „väärtused ja kõlblus“.	Arendab enesemääratluspädevust ning väärtuspädevust.

Tehnoloogia/ IT	<p>Kasutatakse arvutit ja interneti info otsimiseks. Hõlmab läbivat teemat „tehnoloogia ja innovatsioon“.</p> <p>Leiutised, kuulsad leiutajad. Suurbritannia pealinna teema toetab õpitava maa tundmaõppimist.</p>	<p>Arendab sotsiaalseid pädevust ning suhtluspädevust.</p>
Ajalugu	<p>Loodushoid ja keskkond, loodusõnnetused õpetavad elukeskkonda väärtustama.</p> <p>Hõlmab läbivat teemat „Kodukoht Eesti – keskkond ja jätkusuutlik areng“.</p>	<p>Arendab väärtuspädevust.</p>
Loodusõpetus		<p>Arendab väärtuspädevust.</p>

Inglise keel – 6. klass

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

- 1) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- 2) eristab olulist ebaolulisest;
- 3) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires, sh lühikesi jutukei enda kogemustest;
- 4) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena kõnelejaga;
- 5) oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest, väljendab suhtumist ja eelistusi;
- 6) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada;
- 7) loeb lihtsaid tekste, mõistab nende sisu, oskab aimata lihtsaid sõnu konteksti toel;
- 8) järgib lihtsaid õigekirjareegleid (suur algustäht jne);
- 9) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- 10) töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 11) seab endale õpieesmärgid ning hindab koostöös kaaslase ja õpetajaga oma saavutusi.

Õppesisu

5.klassis alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Iseloom, enese ja teiste välimus; enesetunne ja tervis; suhted sõpradega ja lähikondsetega; ühised tegevused; viisakusväljendid ja -normid.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbruse sõnavara ja kirjeldus; sugulased, pereliikmete ametid;

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht (ilmakaared, naaberriigid, rahvused), sümbolika ja tähtpäevad; linna ja maad kirjeldav sõnavara; Eesti loodus, ilm, käitumine looduses.

Õppetegevus

6.klassis julgustatakse õpilast võõrkeeles suhtlema, suurendades suulise suhtluse kõrval järkjärgult kirjalike tööde mahtu.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval muutuvad tähtsaks ka lugemis- ja kirjutamisoskus, sh õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatiline arendamine. Jätkub põhisisõnavara kiire laiendamine, juhime õpilasi iseseisvalt lugema (kodulugemine). Pöörame tähelepanu teksti

mõistmise oskuse arendamisele. Suulist suhtlemisoskust arendame erineva sisuga paaris- ja rühmatöödega, sh mängude ja rollimängudega.

Kirjutamisel on oluline tekstiloomisoskuse arendamine. Teemasid käsitledes pöörame erinevate osaoskuste kaudu tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ning kõrvutamisele oma kultuuriga.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed, mõned tuntumad sündmused, saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; Eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Igapäevased kodused tööd ja tegevused, reeglid, söögikorrad, hügieeniharjumused; turvaline liiklemine, tee küsimine ja juhatamine; poes käik, tooted; arsti juures käimine; kool ja klass, koolipäev, õppeained; ametid.

Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid ja nendega seotud esemed/keskkonnad.

Harjutame õpilasi kasutama sõnaraamatuid (kodulugemine).

Osaoskuste arendamiseks sobivad:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine ja jutustamine (kodulugemine);
- 3) ülesande täitmine kuuldu ja loetu põhjal (nt tabeli täitmine, joonise täiendamine);
- 4) eri liiki etteütlused;
- 5) mudelkirjutamine (nt elulugu, jutt, sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad);
- 6) järjestusülesanded (nt sõnad paarideks, sõnad lauseteks, laused/lõigud tekstiks);
- 7) eakohased projektitööd;
- 8) lühiettekanded (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- 9) rollimängud;
- 10) õppesõnastike kasutamine (kodulugemine).

Hindamine

6.klassis hindame lähtuvalt üldosa põhimõtetest. Hindame õpitulemusi. 6.klassis hindame ka kõiki osaoskusi lõimitult ning osaoskuste kaupa eraldi. Väikeste sammude hindamine on oluline tagasiside õpilasele.

Lõiming

Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika	Laulude kuulamine, sõnade tõlkimine, laulu-tekstide kasutamine harjutustes. Ettekannete tegemine. Huvitavalt üles ehitatud tund/ harjutus tekitab huvi võõrkeele vastu.	Arendab kunstipädevust.
Kirjandus	Kodulugemine – õppeaasta jooksul loetud võõrkeelne raamat aitab tekitada huvi lugemise ja kirjanduse vastu.	Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.
Eesti keel	Võõrkeele õpetamisel tuuakse igapäevaselt paralleele emakeelega. Grammatika mõisteid selgitatakse kõrvutades võõrkeelt emakeelega, tuues näiteid emakeelest.	Arendab õpipädevust.
	Teemad mina ja teised, pereliikmed, sõbrad aitavad kujundada positiivseid hoiakuid	

Inimeseõpetus

enda ja ümbritseva suhtes. Teiste kultuuride tundmaõppimine, teema „riigid ja kultuur“ aitab teadvustada oma identiteeti. Hõlmab läbivat teemat „väärtused ja kõlblus“.

Arendab enesemääratluspädevust ja sotsiaalset pädevust ning väärtuspädevust.

Kasutatakse arvutit ja interneti info otsimiseks ning projektide koostamiseks. Hõlmab läbivat teemat „tehnoloogia ja innovatsioon“.

Tehnoloogia/ IT

Huvitavad lõigud õpitava keele kultuuriruumi kuuluvate riikide ajaloost ja ajaloolistest isikutest. Hõlmab läbivat teemat „kultuuriline identiteet“.

Arendab suhtluspädevust.

Ajalugu

Eesti loodus ja looduses käitumine. Hõlmab läbivat teemat „väärtused ja kõlblus“.

Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.

Loodusõpetus

Arendab väärtuspädevust.

A-võõrkeel inglise keel - III kooliaste

Õpitulemused III kooliastmes

Põhikooli lõpetaja:

- 1) mõistab endale tuttavatel teemal kõike olulist;
- 2) oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane;
- 3) oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel teemal;
- 4) saab õpitavat keelt emakeelena kõnelevate inimestega igapäevases suhtlemises enamasti hakkama, tuginedes õpitava keele maa kultuuritavadele;
- 5) tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelsest eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid;
- 6) kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid (nt tõlkesõnaraamatut, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes;
- 7) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 8) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid.

Keeleoskuse hea tase põhikooli lõpus:

Kuulamine	B1.2
Lugemine	B1.2
Kirjutamine	B1.2
Rääkimine	B1.2

Õppesisu

I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Võimed, tugevused ja nõrkused; inimestevahelised suhted, viisakusreeglid, koostöö ja teistega arvestamine.

Kodu ja lähiümbrus. Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad; kodukoha vaatamisväärsused ja nende tutvustamine.

Kodukoht Eesti. Loodus ja looduskaitse; keskkonnahoidlik ja -säästlik käitumine; elu linnas ja maal; Eesti vaatamisväärsused.

Riigid ja nende kultuur. Õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid ja nende lühiiseloostus, tuntumate riikide nimetused, rahvad, keeled.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervislik eluviis ja toitumine, suhtlemine teeninduses, turvalisus; õpioskused ja harjumused, edasiõppimine ja kutsevalik; töökohad.

Vaba aeg. Kultuuriline mitmekesisus; kirjandus ja kunst, sport, erinevad meediavahendid jareklaam.

Õppetegevus

III kooliastmes arendatakse kõiki osaoskusi võrdselt. Olulisel kohal on sõnavara avardamine ja kinnistamine ning iseseisvate tööharjumuste väljakujundamine. Tunnis suheldakse peaaesjalikult õpitavas võõrkeeles. Suuname õpilast õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii

tunnis kui ka väljaspool tundi. Õpilane õpib lisaks harjumuspärasele tööle õppevahenditega lugema lühemaid adapteerimata ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste.

Kirjutamisoskuse arendamiseks kasutame erinevat liiki loovtöid. Pöörame tähelepanu loovuse arendamisele nii suulisel kui ka kirjalikus väljendusoskuses. Õpilased hakkavad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning

märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Õpitakse mõistma kultuuri-erinevusi, neid teadvustama ning nendega arvestama. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama arvamust ning nägema ja arvestama erinevaid seisukohti.

Selleks sobivad näiteks:

1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine sh iseseisev lugemine;

2) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (nt ajaleheartiklid, uudised, filmid);

3) loovtööd (nt luuletused, lühikirjand, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);

- 4) lühireferaadid ja lihtsam uurimistöö;
- 5) projektitööd;
- 6) suulised ettekanded (nt projektitööde ja iseseisva lugemise kokkuvõtted);
- 7) rolli- ja suhtlusmängud;
- 8) info otsimine erinevatest võõrkeelsetest teatmeallikatest (nt tõlkesõnaraamat, internet).

Hindamine

III kooliatmes hinnatakse kõiki osaoskusi eraldi. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kujundava või numbrilise hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Näiteks projektitööd, iseseisev lugemine jne. Kõigi osaoskuste kontroll toimub III kooliastmes kaks korda õppeaastas.

Lõiming

Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika	<p>Laulude kuulamine, sõnade tõlkimine, laulutekstide kasutamine erinevat liiki harjutustes.</p> <p>Ettekannete tegemine lemmikmuusikutest, ansamblitest. Huvitavalt üles ehitatud tund/harjutus tekitab huvi võõrkeele vastu.</p> <p>Suurbritannia olulisemad kirjanikud, nende</p>	Arendab suhtluspädevust.

Kirjandus	<p>elu ja looming. Hõlmab läbivat teemat „kultuuriline identiteet“.</p>	<p>Arendab sotsiaalset ja väärtuspädevust.</p>
Geograafia	<p>USA, Austraalia, Suurbritannia (detailsemalt Wales, Šotimaa, Iirimaa, Inglismaa) eripära, pinnavormid.</p>	<p>Arendab väärtuspädevust ja enesemääratluspädevust.</p>
Tehnoloogia/ IT	<p>Kasutatakse arvutit ja internetti info otsimiseks, sõnavara otsimiseks ning projektide koostamiseks. Ettekannete tegemine. Hõlmab läbivat teemat „Tehnoloogia ja innovatsioon“.</p>	<p>Arendab suhtluspädevust ning õpipädevust.</p>
Ajalugu	<p>Huvitavad lõigud Suurbritannia, Austraalia, USA, Kanada ajaloost, rahvuslikud tähtpäevad, põlisrahvad, sümbolid. Eelnev arendab õpilases kultuurilist identiteeti.</p> <p>Suurbritannia ühiskond ja kultuur, valitsemine, aristokraatia. Hõlmab läbivat teemat „väärtused ja kõlblus“.</p>	<p>Arendab sotsiaalset ja väärtuspädevust.</p>
	<p>Arendab sotsiaalset ja väärtuspädevust.</p>	

Ühiskonnaõpetus

Arendab sotsiaalset ja väärtuspädevust.

Inglise keel – 7. klass

Õpitulemused

- 1) saab aru vahetus suhtlussituatsioonis kuuldust, kui vestlus on tuttav igapäevaeluga seotud teemal ja kui hääldus on selge ja tuttav;
- 2) mõistab tele- ja raadiosaadete ning filmide sisu, kui teema on tuttav ja pakub huvi ning pilt toetab heliteksti;
- 3) mõistab jutustavat laadi teksti põhiideed ning suudab jälgida sündmuste arengut, kasutades kakskeelseid tõlkesõnastikke;
- 4) suudab leida vajalikku infot teatmeteostest ja internetist;
- 5) oskab lihtsate seostatud lausetega rääkida oma kogemustest ja kavatsustest ja suudab lühidalt põhjendada oma seisukohti;
- 6) kasutab õpitud väljendeid ja lausemalle õigesti ja on võimeline ühinema vestlusega ja avaldama arvamust, kui kõneaine on tuttav;
- 7) oskab kirjutada õpitud teemadel lühikesi jutustavat laadi tekste (isiklik kiri, e-kiri), koostab erinevaid tarbetekste (teadaanne, kuulutus);
- 8) oskab kasutada piiratud hulgal teksti sidumise võtteid;
- 9) õpib tundma Briti ja USA kultuuri ja igapäevaelu, tunnetama nende maade omapära;
- 10) seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.

Õppesisu

6. klassis alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Iseloom, välimus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ja lähikondsetega, ühised tegevused, meeldivad ja eba-meeldivad tegevused, viisakas käitumine.

Õppetegevus

7. klassis julgustame õpilast võõrkeeles suhtlema, suurendades suulise suhtluse kõrval järkjärgult kirjalike tööde mahtu.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval muutuvad tähtsaks ka lugemis- ja kirjutamisoskus, sh õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatiline arendamine. Jätkub põhioskavara kiire laiendamine, juhime õpilasi

Kodu ja lähiümbrus. Kodu, selle ümbrus, sugulased, pereliikmete ametid; Kodukoht Eesti. Eesti asukoht, sümboolika ja tähtpäevad; linn ja maa, Eesti loodus, ilm, käitumine looduses.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed, tuntumad festivalid ja pidustused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast, rahvuslikud vaba-aja veetmise võimalused. Eesti naaberriigid;

Eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad (igapäevane loodushoid);

Igapäevaelu. Kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused, turvaline liikumine, tee küsimine ja juhatamine, arsti juures käimine, poeskäik;

Õppimine ja töö. Kool ja klass, koolipäev, õppeained, reeglid koolis.

Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid erinevatel aasta-aegadel, reisimine. Raamatute lugemine, kirjandusžanrid.

Kodu-ja metsloomad ning eksootilised loomad.

iseseisvalt lugema. Oluline on arendada teksti mõistmise oskust.

Suulist suhtlemisoskust arendame erineva sisuga rühmatöödega, sh mängude ja rollimängudega. Kirjutamisel on oluline tekstiloomeoskuse arendamine. Teemasid käsitledes pöörame erinevate osaoskuste kaudu tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ning kõrvutamisele oma kultuuriga. Harjutame õpilasi kasutama sõnaraamatuid.

Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine;
- 3) ülesande täitmine kuuldu ja loetu põhjal (nt tabeli täitmine, joonise täiendamine);
- 4) eri liiki etteütled;
- 5) mudelkirjutamine (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad, jutud, elulood jpm);
- 6) järjestusülesanded (nt sõnad fraasideks, sõnad lauseteks, laused/lõigud tekstiks);
- 7) eakohased projektitööd;
- 8) lühiettekanded (nt projektitööde kokkuvõtted, huviala tutvustamine);

9) rollimängud;

10) õppesõnastike kasutamine.

Hindamine

Hinnatakse lugemist, kuulamist, kirjutamist ja keelestruktuure. Hinnatakse ka suulist esinemist. Samuti hinnatakse rääkimisoskuse arengut. Loovtööde puhul hinnatakse õpilaste aktiivsust ja hoolikust. Õpilasele antakse suulist tagasisidet tema edusammude kohta erinevates osaoskustes. Iga õppeperioodi lõpus analüüsivad õpilased kas vestluse või eneseanalüüsi lehtede abil tehtud tööd.

Lõiming:

	Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika		Laulude kuulamine, sõnade tõlkimine, laulu- tekstide kasutamine harjutustes. Ettekannete tegemine lemmikmuusikutest, lauludest. Huvitavalt üles ehitatud tund/ harjutus tekitab huvi võõrkeele vastu.	Arendab kultuuripädevust.
Kirjandus		Tuntumad kirjandustegelased õpitava keele kultuuriruumist. Kodulugemine. Hõlmab läbivat teemat „kultuuriline identiteet“. Võõrkeele õpetamisel tuuakse igapäevaselt paralleele emakeelega. Grammatika	Arendab õpipädevust ja sotsiaalset pädevust.

Eesti keel

mõisteid selgitatakse läbi emakeelsete terminite ja näidete.

Arendab õpipädevust.

Õpitava keele kultuuriruumi kuuluvate riikide asukoht, keeled, rahvad. Hõlmab läbiva teemaga „kultuuriline identiteet“.

Geograafia

Kasutatakse arvutit ja internetti info otsimiseks, sõnavara otsimiseks ning projektide koostamiseks. Ettekannete tegemine. Hõlmab läbivat teemat „tehnoloogia ja innovatsioon“.

Arendab väärtuspädevust.

Tehnoloogia/ IT

Huvitavad lõigud õpitava keele kultuuriruumi ajaloost, rahvuslikest tähtpäevadest, suurkujudest. Eelnev arendab õpilases kultuurilist identiteeti.

Arendab suhtluspädevust.

Ajalugu

Keskkond. Loodushoid. Hõlmab läbivat teemat „väärtused ja kõlblus“.

Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.

Loodusõpetus

Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.

Inglise keel – 8. klass

Õpitulemused

8.klassi lõpetaja:

- 1) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- 2) oskab kirjeldada (kodu), rääkida (igapäevastest teemades, aktiivsest tegevusest), jutustada (sündmusi), anda nõu, avaldada enda arvamust õpitud temaatika piires;
- 3) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires (kirjad, kokkuvõte, jutt jms);
- 4) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena kõnelejaga;
- 5) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada;
- 6) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- 7) töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 8) seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.

Õppesisu

7. klassis alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Iseloom, välimus, enesetunne ja tervis, haigused, vigastused, esmaabi, suhted sõpradega ja lähikondsetega, ühised tegevused, viisakas käitumine (komplimendi tegemine, tervitamine, tutvustamine), enese ja teiste võrdlemine;

Õppetegevus

8. klassis julgustame õpilast võõrkeeles suhtlema, suureneb kirjalike tööde maht.

Kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval muutuvad tähtsaks ka lugemis- ja kirjutamisoskus, sh õigekirjaoskuse ja loovuse süstemaatiline arendamine. Jätkub põhisojavara kiire laiendamine, juhime õpilasi iseseisvalt lugema. Arendame teksti mõistmise oskust. Suulist

Kodu ja lähiümbrus. Kodu, ametid, igapäevased kodused tööd ja tegemised, tähtpäevad kodus ja kodukohas; Kodukoht Eesti. Keskkonnaprobleemid, keskkonna säästmine kodukohas, linnaelu ja maaelu võrdlemine, tuntumad vaatamisväärsused maakonnas;

Riigid ja nende kultuur. Elukohad-eripära ja elustiil. Riigid, rahvad, keeled;

Igapäevaelu. Tervisliku eluviisi harrastused, toitumine, puhkus (reisimine). Sisseostude tegemine, joogid, söögis, riided. Ametid. Seaduse rikkumine, turvalisus.

Vaba aeg. Erinevad vaba aja veetmise viisid (ekstreemsport). Tehnoloogia, meediavahendid (televisioon, Internet). Filmid, muusika (sh muusikainstrumendid).

suhtlemisoskust arendame erineva sisuga rühmatöödega, sh mängude ja rollimängudega. Kirjutamisel on oluline tekstiloomeskuse arendamine. Teemasid käsitledes pöörame erinevate osaoskuste kaudu tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ning kõrvutamisele oma kultuuriga. Harjutame õpilasi kasutama sõnaraamatuid.

Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine, jutustamine;
- 3) ülesande täitmine kuuldu ja loetu põhjal (nt tabeli täitmine, joonise täiendamine, küsimustele vastamine);
- 4) eri liiki etteütlused;
- 5) mudelkirjutamine (nt sõnumid, lühikesed kirjad, jutud, essee, artikkel jne);
- 6) järjestusülesanded (nt sõnad fraasideks, sõnad lauseteks, laused/lõigud tekstiks);
- 7) eakohased projektitööd;
- 8) lühiettekanded (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- 9) rollimängud;
- 10) õppesõnastike kasutamine.

Hindamine

Hinnatakse lugemist, kuulamist, kirjutamist ja keelestruktuure. Hinnatakse ka suulist esinemist ja rääkimisoskuse arengut. Loovtööde puhul hinnatakse õpilaste aktiivsust ja hoolikust. Õpilasele antakse suulist tagasisidet tema edusammude kohta erinevates osaoskustes. Iga õppeperioodi lõpus seab õpilane koostöös õpetajaga endale õpieesmärgid ning annab oma teadmiste ja oskuste hinnangu.

Lõiming:

	Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika		Laulude kuulamine. Teksti mõistmine. Muusikainstrumentid.	Arendab kultuuripädevust.
Kirjandus		Kreeka müütide lugemine (Daedalus ja Icarus). Hõlmab läbivat teemat „kultuuriline identiteet“.	Arendab õpipädevust ja sotsiaalset pädevust.
Eesti keel		Võõrkeele õpetamisel toome igapäevaselt paralleele emakeelega. Grammatika mõisteid selgitame emakeelsete terminite ja näidetega.	Arendab õpipädevust.
Bioloogia		Kuidas silmad töötavad? Inimese kehaosad, tervis, tervise eest hoolitsemine. Esmaabi.	Arendab väärtuspädevust.
		Kasutame arvutit ja internetit info otsimiseks, sõnavara otsimiseks, projektide ja ettekannete	

Tehnoloogia/ IT	tegemiseks. Hõlmab läbivat teemat „tehnoloogia ja innovatsioon“.	Arendab suhtluspädevust.
	Iidsed monumendid, Egiptus. Eelnev arendab õpilases kultuurilist identiteeti.	
Ajalugu	Õpitava keele kultuuriruumi riigid, asukoht, rahvused. Maakonna vaatamisväärsused. Elukohad.	Arendab väärtuspädevust ja sotsiaalset pädevust.
Geograafia		Arendab väärtuspädevust.
Inglise keel – 9. klass		
Õpitulemused		
<u>9.klassi lõpetaja:</u>		
1) mõistab endale tuttavatel teemal kõike olulist (sh üksikasju); 2) oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärgi ning avaldada arvamust ja lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane; 3) oskab koostada lihtsat teksti (sh kokkuvõtet) tuttavatel teemal; 4) saab õpitavat keelt emakeelena kõnelevate inimestega igapäevases suhtlemises enamasti hakkama, tuginedes õpitava keele maa kultuuritavadele;		

- 5) tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelsest eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid, oskab edasi anda nähtu-loetu sisu;
- 6) kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid (nt tõlkesõnaraamatut, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes;
- 7) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 8) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid.

Õppesisu

I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad ärgmised alateemad:

Mina ja teised. Võimed, tugevused ja nõrkused (mida oskan/suudan teha); inimestevahelised suhted (sõprus- ja armastussuhted), viisakusreeglid, koostöö ja teistega arvestamine.

Kodu ja lähiümbros. Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad; kodukoha vaatamisväärsused ja nende tutvustamine.

Kodukoht Eesti. Loodus ja looduskaitse; keskkonnahoidlik ja -säästlik käitumine; linna- ja maalelu võrdlus; Eesti vaatamisväärsused.

Riigid ja nende kultuur. Walesi, Kanada jt õpitava keele kultuuri-ruumi kuuluvate riikide lühiiseloostus, tuntumate riikide nimetused, rahvad, sündmused ajaloost, festivalid, keeled, nimed.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervislik eluviis ja toitumine, suhtlemine teeninduses, puhkusel, turvalisus; õpioskused ja harjumused, edasiõppimine ja kutsevalik; töökohad.

Vaba aeg. Kultuuriline mitmekesisus; kirjandus ja kunst, sport, kino,

Õppetegevus

9.klassis arendame kõiki osaoskusi võrdselt. Olulisel kohal on sõnavara avardamine ja kinnistamine ning iseseisvate tööharjumuste väljakujundamine. Tunnis suhtleme peaausjalikult õpitavas võõrkeeles. Suuname õpilast õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii tunnis kui ka

väljaspool tundi. Õpilane õpib lisaks harjumuspärasele tööle õppevahenditega lugema lühemaid adapteerimata ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste. Kirjutamisoskuse arendamiseks kasutame erinevat liiki loovtöid. Pöörame tähelepanu loovuse arendamisele nii

suulises kui ka kirjalikus väljendusoskuses. Õpilased hakkavad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Õpitakse mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ning nendega

arvestama. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama arvamust ning nägema ja arvestama erinevaid seisukohti.

Selleks sobivad näiteks:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine sh iseseisev

kontsert, erinevad meediavahendid ja reklaam ja reklaamtekstide mõistmine.

lugemine;

2) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (nt ajaleheartiklid, uudised, filmid);

3) loovtööd (nt luuletused, lühikirjand, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);

4) lühireferaadid ja lihtsam uurimistöö;

5) projektitööd;

6) suulised ettekanded (nt projektitööde ja iseseisva lugemise kokkuvõtted);

7) rolli- ja suhtlusmängud;

8) info otsimine erinevatest võõrkeelsetest teatmeallikatest (nt tõlkesõnaraamat, internet).

Hindamine

Hindame kõiki osaoskusi integreeritult. Hindamisel arvestatakse ka õpilase aktiivset osavõttu tunnist ning õppeühiku omandamiseks tehtud tööd.

Lõiming

Aine	Tegevus	Pädevus
Muusika	Laulude kuulamine, sõnade tõlkimine, laulutekstide kasutamine erinevat liiki harjutustes. Huvitavalt üles ehitatud tund/ harjutus tekitab	Arendab suhtluspädevust.

huvi võõrkeele vastu.

Kirjandus

Suurbritannia olulisemad kirjanikud, nende elu ja looming. Hõlmab läbivat teemat „kultuuriline identiteet“.

Arendab sotsiaalsel ja väärtuspädevust.

Arendab sotsiaalsel ja väärtuspädevust.

Geograafia

USA, Austraalia, Suurbritannia (detailsemalt Wales, Šotimaa, Iirimaa, Inglismaa) eripära, pinnavormid.

Arendab väärtuspädevust ja enesemääratluspädevust.

Tehnoloogia/ IT

Kasutatakse arvutit ja interneti info otsimiseks, sõnavara otsimiseks ning projektide koostamiseks ja ettekannete tegemiseks. Hõlmab läbivat teemat „Tehnoloogia ja innovatsioon“.

Arendab suhtluspädevust ning õpipädevust.

Huvitavad lõigud Suurbritannia, Austraalia, USA, Kanada ajaloost, rahvuslikud tähtpäevad, põlisrahvad, sümbolid. Eelnev arendab õpilases kultuurilist identiteeti.

Ajalugu

Arendab sotsiaalseid ja väärtuspädevust.

Arendab sotsiaalseid ja väärtuspädevust.

Suurbritannia ühiskond ja kultuur,
valitsemine, aristokraatia. Hõlmab
läbivat teemat „väärtused ja kõlblus“.

Ühiskonnaõpetus

Edasiõppimisvõimalused, kutsevalik. Ametid.

Arendab sotsiaalseid ja väärtuspädevust.

Karjääriõpetus

Arendab ettevõtlikkuspädevust.

Keeleoskustasemed (Euroopa Keeleoskustasemete raamdokumendi põhjal)

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine	Grammatika korrektsus
A 1.1	Tunneb väga aeglaselt ja selges sidusas	Tunneb õpitava keele tähemärke.	Oskab vastata väga lihtsatele küsimustele	Tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab	Kasutab üksikuid äraõpitatud tarindeid ja

	kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid; arusaamist toetab pildimaterjal. Reageerib Pöördumistele adekvaatselt (nt tervitused, tööjuhised). Tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid lähedase hääldusega sõnu (nt hamburger, film, takso, kohv).	Tunneb tekstis ära Tuttavad nimed, sõnad (sh rahvusvaheliselt kasutatavad) ja fraasid. Loeb sõnu, fraase ja lauseid õpitud sõnavara ulatuses; arusaamist võib toetada pildimaterjal.	ning esitada samalaadseid küsimusi õpitud sõnavara ja lausemallide piires. Vajab vestluskaaslase abi, võib toetuda emakeelele ja žestidele.	kirjatehnikat, oskab õpitud fraase ja lauseid ümber kirjutada (ära kirji). Oskab kirjutada isikuandmeid (nt vihiku peale) Koostab lühikesi lauseid õpitud mallide alusel.	lausemalle, kuid neiski tuleb ette vigu.
A 1.2	2 Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.	Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid,	Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust. Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate	Oskab lühidalt kirjutada iseendast ja teisest inimesest. Oskab täita lihtsat küsimustikku. Tunneb	Kasutab üksikuid äraõpitud tarindeid ja lausemalle, kuid neiski tuleb ette vigu.

<p>Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi.</p> <p>Vajab kordamist, osutamist, piltlikustamist vms.</p>	<p>teeviidad, lühiankeedid, küsimustikud, teated, sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo. Saab aru lihtsatest Kirjalikest tööjuhistest. Lugemise tempo on väga aeglane, teksti mõistmiseks võib vaja minna korduvat lugemist. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada õpiku sõnastikku.</p>	<p>dialogidega; vajab vestluskaaslase abi. Hääldevead võivad põhjustada arusaamatusi. Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.</p>	<p>õpitud sõnavara õigekirja. Kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.</p>
<p>A 2.1 Mõistab lihtsaid vestlusi ning lühikeste jutustuste, teadete ja sõnumite sisu, kui need on talle tuttavat teemal, seotud igapäevaste tegevustega ning esitatud aeglaselt ja selgelt.</p>	<p>Loeb üldkasutatava sõnavaraga lühikesi tavatekste (nt isiklikud kirjad, kuulutused, uudised, juhised, kasutusjuhendid); leiab tekstis sisalduvat</p>	<p>Oskab lühidalt kirjeldada lähiümbrust, igapäevaseid toiminguid ja inimesi. Kasutab põhisõnavara ja käibefraase, lihtsamaid grammatilisi</p>	<p>Koostab õpitud sõnavara piires lähiümbruse ja inimeste kirjeldusi. Kirjutab lihtsaid teateid igapäevaeluga seotud tegevustest (nt postkaart, kutse); koostab</p>

Vajab kordamist ja selget hääldust.	infot ja saab aru teksti mõttest. Lugemise tempo on aeglane. Tekstist arusaamiseks oskab kasutada koolisõnastikku.	konstruktsioone ning lausemalle. Suudab alustada ja lõpetada lühivestlust, kuid ei suuda seda juhtida. Kõne on takerduv, esineb hääldusvigu.	lühisõnumeid. Oskab kasutada sidesõnu <i>ja, ning</i> jt. Oskab näidise järgi koostada lühikesi tekste, abivahendina kasutab õpiku- või koolisõnastikku.
A 2.2 Suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot. Saab aru olmesfääris kuulnud üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletillevis). Vajab sageli kuuldu täpsustamist.	Loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüid, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost. Suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.	Oskab rääkida oma huvidest ja tegevustest. Tuleb toime olmesfääris suhtlemisega. Oskab väljendada oma suhtumist ja eelistusi. Suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemal, kuid võib vajada abi. Kasutab õpitud põhisõnavara	Oskab kirjutada lühikesi kirjeldavat laadi jutukehi oma kogemustest ja ümbritsevast. Koostab lihtsaid isiklikke kirju. Oskab kasutada sidesõnu <i>aga, sest, et</i> jt. õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjavahemärgid).

ja lausemalle valdavalt õigesti; spontaanses kõnes on vigu. Kõne on arusaadav, kuigi esineb hääldusvigu ja sõnade otsimist.

B 1.1	<p>Saab aru vahetus suhtlussituatsioonis kuuldust, kui vestlus on tuttavalt igapäevaeluga seotud teemal.</p> <p>Mõistab tele- ja raadio-saadete ning filmide sisu, kui teema on tuttav ja pakub huvi ning pilt toetab heliteksti.</p> <p>Saab aru loomuliku tempoga kõnest, kui hääldus on selge ja tuttav.</p>	<p>Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi lihtsa sõnastusega faktipõhiseid tekste (nt kirjad, veebiväljaanded, infovoldikud, kasutusjuhendid).</p> <p>Mõistab jutustavat laadi teksti põhiideed ning suudab jälgida sündmuste arengut.</p> <p>Suudab leida vajalikku infot teatmeteostest ja</p>	<p>Oskab lihtsate seostatud lausetega rääkida oma kogemustest ja kavatsustest.</p> <p>Suudab lühidalt põhjendada oma seisukohti. On võimeline ühinema vestlusega ja avaldama arvamust, kui kõneaine on tuttav.</p> <p>Kasutab õpitud väljendeid ja lausemalle õigesti; spontaanses</p>	<p>Oskab kirjutada õpitud teemadel lühikesi jutustavat laadi tekste, milles väljendab oma tundeid, mõtteid ja arvamusi (nt isiklik kiri, e-kiri, blogi).</p> <p>Koostab erinevaid Tarbetekste (nt teadeanne, kuulutus).</p> <p>Suhtleb <i>online</i>vestluses (nt MSN). Oskab kasutada piiratud hulgal teksti sidumise</p>	<p>Oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle.</p> <p>Kasutab tuttavas Olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki on märgata emakeele mõju. Tuleb ette vigu, kuid need ei takista mõistmist.</p>
--------------	---	---	--	--	--

		internetist. Oskab kasutada kakskeelseid tõlkesõnastikke.	kõnes esineb vigu. Hääldus on selge ja kõne ladus, kuid suhtlust võib häirida ebaõige intonatsioon.	võtteid (sidesõnad, asesõnaline kordus).	
B 1.2	Saab kuuldust aru, taipab nii peamist sõnumit kui ka üksikasju, kui räägitakse üldlevinud teemadel (nt uudistes, spordireportaažides intervjuudes, ettekannetes, loengutes) ning kõne on selge ja üldkeelne.	Loeb ja mõistab mõneleheküljelisi selge arutluskäiguga tekste erinevatel teemadel (nt noortele mõeldud meediatekstit, mugandatud ilukirjandustekstit). Suudab leida vajalikku infot pikemast arutlevat laadi tekstist. Kogub teemakohast infot mitmest tekstist. Kasutab erinevaid	Oskab edasi anda raamatu, filmi, etenduse jms sisu ning kirjeldada oma muljeid. Tuleb enamasti toime vähem tüüpilistes suhtlusolukordades. Kasutab põhisõnavara ja sagedamini esinevaid väljendeid õigesti; keerukamate lausestruktuuride kasutamisel tuleb ette vigu. Väljendab ennast üsna vabalt, vajaduse	Oskab koostada eri allikatest pärineva info põhjal kokkuvõtte (nt lühiülevaade sündmustest, isikutest). Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust. Oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi. Oskab kirjutada õpitud teemal oma arvamust väljendava lühikirjandi. Oma mõtete või	Oskab üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle. Kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki on märgata emakeele mõju. Tuleb ette vigu, kuid need ei takista mõistmist.

	lugemisstrateegiaid (nt üldlugemine, valiklugemine). Tekstides esitatud detailid ja nüansid võivad jääda selgusetuks.	korral küsib abi. Hääldus on selge, intonatsiooni- ja rõhuvead ei häiri suhtlust.	arvamuste esitamisel võib olla keelelisi eba- täpsusi, mis ei takista kirjutatu mõistmist.		
B 2.1	Saab aru nii elavast suulisest kõnest kui ka helisalvestistest konkreetsetel ja abstraktsetel teemadel, kui kuuldu on üldkeelne ja suhtlejaid on rohkem kui kaks. Saab aru loomuliku tempoga kõnest.	Loeb ja mõistab mitmeleheküljelisi tekste (nt artiklid, ülevaated, juhendid, teatme- ja ilukirjandus), mis sisaldavad faktiinfot, arvamusi ja hoiakuid. Loeb ladusalt, lugemissõna- vara on ulatuslik, kuid raskusi võib olla idioomide mõistmisega. Oskab kasutada ükskeelset seletavat	Esitab selgeid üksikasjalikke kirjeldusi üldhuvitavatel teemadel. Oskab põhjendada ja kaitsta oma seisukohti. Oskab osaleda arutelus ja kõnevooru üle võtta. Kasutab mitmekesisist sõnavara ja väljendeid. Kasutab keerukamaid lausestruktuure, kuid neis võib esineda vigu.	Kirjutab seotud tekste konkreetsetel ja üldisematel teemadel (nt seletuskiri, uudis, kommentaari). Põhjendab oma seisukohti ja eesmärgi. Oskab kirjutada kirju, mis on seotud õpingute või tööga. Eristab isikliku ja ametliku kirja stiili. Oskab korduste vältimiseks väljendust	Valdab grammatikat küllaltki hästi. Ei tee väärilmõistmist põhjastavaid vigu. Aeg-ajalt ettetulevaid vääratusi, juhuslikke vigu ning lauseehituse lapsusi suudab enamasti ise parandada.

		sõnaraamatut.	Kõne tempo on ka pikemate kõnelõikude puhul üsna ühtlane; sõna- ja vormivalikuga seotud pause on vähe ning need ei sega suhtlust. Intonatsioon on enamasti loomulik.	varieerida (nt sünonüümid). Võib esineda ebatäpsusi lausestuses, eriti kui teema on võõras, kuid need ei sega kirjutatu mõistmist.	
B 2.1	Suudab jälgida abstraktset teemakäsitlust (nt vestlus, loeng, ettekanne) ja saab aru keeruka sisuga mõttevahetusest (nt väitlus), milles kõnelejad väljendavad erinevaid seisukohti. Mõistmist võivad takistada tugev taustamüra, keelenaljad, idioomid ja keerukad	Suudab lugeda pikki ja keerukaid, sh abstraktseid, tekste, leiab neist asjakohase teabe (valiklugemine) ning oskab selle põhjal teha üldistusi teksti mõtte ja autori arvamuse kohta. Loeb iseseisvalt, kohandades lugemise viisi ja kiirust sõltuvalt tekstist ja lugemise eesmärgist.	Väljendab ennast selgelt, suudab esineda pikemate monoloogidega. Suhtleb erinevatel teemadel, oskab vestlust juhtida ja anda tagasisidet. On võimeline jälgima oma keelekasutust, vajaduse korral sõnastab öeldu ümber ja suudab parandada enamiku vigadest. Oskab valida sobiva keeleregistri.	Oskab kirjutada esseed: arutluskäik on loogiline, tekst sidus ja teemakohane. Oskab refereerida nii kirjalikust kui ka suulisest allikast saadud infot. Kasutab erinevaid keeleregistreid sõltuvalt adressaadist (nt eristades isikliku, poolametliku ja ametliku kirja stiili). Lausesiseseid kirjavahemärke kasutab	Valdab grammatikat küllaltki hästi. Ei tee vääritlemist põhjustavaid vigu. Aeg-ajalt ettetulevaid vääratusi, juhuslikke vigu ning lauseehituse lapsusi suudab enamasti ise parandada.

	tarindid.	Raskusi võib olla idioomide ja kultuuri-sidusate vihjete mõistmisega.	Kõnerütmis ja -tempo on tunda emakeele mõju.	enamasti reeglipäraselt.	
C 1	Mõistab pingutuseta ka abstraktsetel ja tundmatutel teemadel kuuldut (nt film, pikem vestlus, vaidlus). Suudab kriitiliselt hinnata kuuldu sisu ning tõstatatud probleeme. Mõistmist võivad raskendada haruldased idioomid, võõras aktsent, släng või murdekeel.	Loeb pikki keerukaid erineva registri ja esituslaadiga tekste. Loeb kriitiliselt, oskab ära tunda autori hoiakud, suhtumise ja varjatult väljendatud mõtted. Stiilinüanssidest, idiomaatikast ning teksti keerukatest üksikasjadest arusaamine võib nõuda kõrvalist abi (nt sõnastik, emakeelekõneleja nõuanne).	Väljendab ennast ladusalt ja spontaanselt. Suudab raskusteta ja täpselt avaldada oma mõtteid ning arvamusi erinevatel teemadel. Keelekasutus on paindlik ja loominguline. Suudab Saavutada suhtlus-eesmärke. Sõnavara on rikkalik, võib esineda üksikuid vigu sõnade semantilistes seostes, rektsiooni-struktuurides ja sõnajärjes.	Oskab kirjutada põhjalikku ülevaadet mitmest kirjalikust allikast saadud teabe põhjal (nt retsensioon, arvustus). Suudab toimetada kirjalikke tekste. Oskab kirjutada loogiliselt üles ehitatud kirjeldavaid, jutustavaid ja arutlevaid tekste, mis tekitavad huvi ning mida on hea lugeda. Võib esineda juhuslikke õigekirja- ja interpunktsioonivigu.	Kasutab grammatiliselt õiget keelt, vigu tuleb ette harva ning neid on raske märgata.

B-VÕÕRKEEL VENE KEEL

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli B-võõrkeele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saavutab keeleoskuse taseme, mis võimaldab tal igapäevastes suhtlusolukordades toime tulla;
- 2) huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- 3) omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- 4) tunneb erinevaid võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- 5) huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- 6) oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteosed, sõnaraamatud, internet), et leida vajalikku infot ka teistes valdkondades ja õppeainetes.

Õppeaine kirjeldus

B-võõrkeele kui teise omandatava võõrkeele õpe võimaldab õpilasel laiendada oma suhtlemisvõimalusi ja kultuurilist silmaringi, tagab juurdepääsu teadmiskandjatele ning loob eeldused vahetuks suhtlemiseks, toetab edasisi õpinguid ja tegevust ühiskonnas. Oluline on erinevate keelte üksteist toetav ja väärtustav õpetamine, aga eriti seoste nägemine A-võõrkeelega. A-võõrkeelt õppides saadud õpikogemus ja omandatud õpioskused toetavad B-võõrkeele õppimist. Samuti arvestatakse teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste õppeainete kaudu. Võõrkeele kui õppeaine ja suhtlusvahendi omandamine on tegevus, mis nõuab õppijalt pikaajalist pingutust ning aktiivset osalust. Keeletunnis suheldakse peamiselt õpitavas võõrkeeles. Võõrkeeleõppes on kesksel kohal tegevused, mis nõuavad keele eesmärgistatud kasutamist ja lõimivad erinevaid keeleoskuse aspekte. Õpetuses lähtutakse kommunikatiivse õpetuse põhimõtetest. Kommunikatiivne keeleoskus (suhtluspädevus) hõlmab kolme komponenti: keelelist, sotsiolingvistilist ja pragmaatilist. Keeleteadmised ei ole eesmärk omaette, vaid vahend parema keeleoskuse omandamiseks. Keele struktuuri õpitakse kontekstis, järk-järgult jõutakse grammatikareeglite teadliku omandamise juurde. Sotsiolingvistilise pädevuse kaudu areneb õppija keelekasutuse olukohasus (viisakusreeglid, keeleregister jm). Pragmaatilise pädevuse kaudu areneb õppija võime mõista ja luua tekste. Suhtluspädevust arendatakse keeleliste toimingute (kuulamise, lugemise, rääkimise, kirjutamise) kaudu. Keeleõppe telje moodustavad teemavaldkonnad, mille kaudu ja piires kujuneb suhtluspädevus. Kõigis kooliastmes ja klassides käsitletakse teemasid kõigist teemavaldkondadest, kuid rõhuasetused ja maht on erinevad. Teemade käsitlemisel lähtutakse õpilaste

kogemustest, huvidest ja vajadustest. Õpetegevusi kavandades lähtutakse didaktilistest põhiprintsiipidest (lähemalt kaugemale, tuntult tundmatule, lihtsalt keerulisele, konkreetset abstraktsele) ning keelekasutuse vajadustest (alustades sagedamini kasutatavatest sõnadest ja vormidest). Rõhk on interaktiivsel õppimisel ja õpitava keele kasutamisel. Kasutatakse paaris- ja rühmatööd. Õpilasi suunatakse tegema eakohast iseseisvat tööd (lugema, infot hankima projektides osalema jne). Suhtluspädevuse ja kultuuriteadlikkuse arendamiseks ergutatakse õpilasi kasutama õpitavat keelt ka väljaspool keeletundi. Motivatsiooni suurendamiseks aidatakse leida kirjasõpru ning korraldada õppereise, õpilasvahetusi ja kohtumisi õpitavat keelt emakeelena kõnelejatega. Õppimist toetab kujundav hindamine. Igal õppeperioodil peab õpilane saama tagasisidet kas sõnalise hinnangu või hinde vormis. Tunnustatakse ka tulemuste saavutamiseks tehtud jõupingutusi. Vigu käsitletakse õppeprotsessis normaalse õppimise osana, nende analüüsimine soodustab õpitava mõistmist ning võimaldab õpilasel oma keelekasutust korrigeerida. Õpetaja hinnangute kõrval kasutatakse õppes ka enesehindamist ja kaaslaste antud hinnanguid, võttes vajaduse korral abiks nt Euroopa keelemapi.

Tundide jaotus klasside kaupa

kooliaste	klass	õppetunde nädalas	õppetunde aastas
II kooliaste	IV	0	0
	V	0	0
	VI	3	105
III kooliaste	VII	3	105
	VIII	3	105
	IX	3	105

B-võõrkeel - II kooliaste

Õpitulemused

6. klassi lõpetaja:

1) Tunneb ära õpitud sõnad ja fraasid, toeks on visuaalne materjal;

- 2) Vastab pöördumistele adekvaatselt
- 3) Tunneb keele tähemärke, tuttavad nimed, sõnad, fraasid ning oskab neid lugeda
- 4) Vastab lihtsatele küsimustele ja oskab esitada samalaadseid küsimusi
- 5) Vajab vestluskaaslaste abi kõnelemisel
- 6) Tunneb kirjatähti ja valdab kirjatehnikat
- 7) Oskab teha ära kirja ja kirjutada isikuandmeid ning kirjutada lühikesi lauseid

Keeleoskuse hea tase 6. klassi lõpus:

Kuulamine	A1.1
Lugemine	A1.1
Kirjutamine	A1.1
Rääkimine	A1.1

Vene keel – 6. Klass

Õppesisu

Teemavaldkonnad

Mina ja teised. Enese ja kaaslaste tutvustus; enesetunne, välimuse kirjeldus, ühised tegevused.

Kodu ja lähiümbus. Pereliikmed ja sugulased, pereliikmete tegevusalad; kodu asukoht.

Kodukoht Eesti. Riik, pealinn, rahvused; aastaajad ja ilm.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsamad tegevused kodus ja koolis

Õppetegevus

Oluline on äratada huvi uue keele ja kultuuri vastu. Esiplaanil on kuulamis- ja rääkimisoskuse arendamine ning õigete hääldus- harjumuste kujundamine. Õpetaja julgustab õpilasi kasutama

õpitud väljendeid ja lühilauseid kontekstis, rakendades aktiiv- õppemeetodeid ning mängulisust.

Lugemisoskust arendatakse lihtsate tekstidega ning kirjutamisoskust mudelkirjutamisega. Õpilased kasutavad A-võõrkeele õppimisel omandatud õpioskusi ja -strateegiaid.

ning nendega seonduvad esemed.

Vaba aeg. Lemmiktegevused ja eelistused.

Osaoskuste arendamiseks sobivad näiteks:

- 1) kuuldu põhjal pildi joonistamine või täiendamine;
- 2) sobitusülesande lahendamine (nt pildi vastavus kirjeldusele);
- 3) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamine;
- 4) rääkimine pildi alusel;
- 5) häälega lugemine;
- 6) lihtsa faktilise info leidmine tekstist;
- 7) mudeli järgi kirjutamine;
- 8) õpikusõnastiku kasutamine.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse Mäepealse Erakooli hindamisjuhendi põhimõtetest.

II kooliastmes hinnatakse õppe alguses põhiliselt õpilase kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust lugemisel, dialoogide ja luuletuste esitamisel, rääkimisel pildi järgi, jõudes õppe edenedes kõigi osaoskuste hindamiseni. Hinnates kasutatakse numbrilisi hindeid ning kujundavat hindamist suuliste või kirjalike sõnaliste hinnangute vormis, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud.

Lõiming

Võõrkeelte ainekavad arvestavad teadmisi, mida õpilane saab õpitava keele maa ja kultuuri kohta teiste ainevaldkondade kaudu. Võõrkeeleõppes kasutatavad materjalid täiendavad teadmisi, mida õpilane omandab

Üldpädevuste kujundamine

Väärtuspädevuse arengut kujundame õppides mõistma erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.
Õpipädevuse arengut toetame sõnaraamatust

Läbivate teemade käsitus

Vene keele tunnid kajastavad erinevates kooliastmetes õpieesmärke ja teemasid, mis toetavad õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid alustekste ning

teistes õppeainetes, andes õpilasele keelelised vahendid erinevate valdkondadega seonduvate teemade käsitlemiseks.

Võõrkeelteoskus võimaldab muu hulgas õppijale ligipääsu lisateabeallikatele (teatmeteosed, võõrkeelne kirjandus, internet jt), toetades sel moel materjali otsimist mõne teise õppeaine jaoks.

Vene keele tund lõimub eelkõige teiste **võõrkeeltega**, kus käsitletavat teemat on samad.

Muusika – laulude kuulamine, sõnade tõlkimine ning rääkimine õpitud sõnade ja väljenditega oma lemmik-muusikutest.

Eesti keel – võõrkeele õpetamisel saab tuua igapäevaselt paralleele emakeelega selgitades grammatilisi mõisteid läbi emakeelsete terminite ja näidete.

Kirjandus – võõrkeeleõppes rakendatakse väga palju emakeeles omandatud ja kantakse seda üle teise kultuurikonteksti.

Matemaatika – numbrid, kellaajad.

Inimese õpetus – Teema “Mina ja teised” –

informatsiooni leidmisega ja võõrkeeltele spetsiifiliste õpistrateegiatega tutvustamisega.

Suhtluspädevust arendame sõnavara omandamisel hea väljendusoskuse, teksti mõistmise ja jutustamise kaudu.

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamiseks julgustame õpilasi rääkima, suhtlema tunnis, teeme paaris- ja rühmatöid.

Sotsiaalset pädevust saab vene keele tunnis kujundada erinevate rühmatöödega, kus õpilased peavad arvestama teineteisega.

Enesemääratluspädevust arendame rollimängude, esitluste kaudu. Õpilasel on võimalik hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi.

erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid. Eelkõige on läbivad teemad seotud järgmiste teemavaldkondadega:

1) „Õppimine ja töö“ – **elukestev õpe ja karjääri planeerimine;**

2) „Kodukoht Eesti“ – **keskkond ja jätkusuutlik areng;**

3) „Kodukoht Eesti”, „Riigid ja nende kultuur” – **kultuuriline identiteet;**

4) „Igapäevaelu. Õppimine ja töö”, „Riigid ja nende kultuur”, „Vaba aeg“ – teabekeskond,

tehnoloogia ja innovatsioon;

5) „Mina ja teised”, „Kodu ja lähiümbrus”, „Igapäevaelu. “Õppimine ja töö” — **tervis ja**

ohutus;

6) „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Kodukoht Eesti“, „Igapäevaelu. Õppimine ja

töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“ – **väärtused ja kõlblus.**

aitab kujundada positiivseid hoiakuid enda ja teiste suhtes.

Infotehnoloogia – kasutatakse internetti info otsimiseks. Arvuti on võõrkeeltes nii erinevate tööde tegemise kui ka suhtlus- ja info otsimise vahend.

Kehaline kasvatus - Teema “Vaba aeg” rääkida oma lemmik spordialast.

Kehaline kasvatus – tervis, tervislik toitumine

Loodusõpetus – loomad, linnud, aastaajad, kuud

Kunstiõpetusega puututakse kokku eri maade kultuurisaavutusi tundma õppides ja vahetute

kunstiellamuste kaudu.

B-võõrkeel - III kooliaste

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja vene keeles:

- 1) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga;
- 2) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- 3) mõistab õpitud temaatika piires olulist;
- 4) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- 5) hangib infot erinevatest võõrkeelsetest infoallikatest;

- 6) on omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost;
 7) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri erinevusi ning oskab neid arvestada;
 8) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
 9) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning vajaduse korral kohandab oma õpistrateegiaid.

Õppesisu

III kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Huvid ja võimed, iseloom; tervis; suhted sõpradega ja lähikondsetega.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbrus, kodukoha tuntumad vaatamisväärsused; igapäevased kodused tööd ja tegemised, perekondlikud sündmused ja tähtpäevad.

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht ja sümboolika, riigikord, tähtpäevad ja kultuuritavad, vaatamisväärsused; elu linnas ja maal; ilmastikunähtused, loodus ja käitumine looduses, looduskaitse.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid; Eesti naaberriikide ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolitee; koolielu; tee küsimine ja juhatamine; hügieeni- ja toitumisharjumused ning tervislik eluviis,

Õppetegevus

Õpetuse eesmärk on julgustada õpilast võõrkeeles suhtlema. Kõiki osaoskusi arendatakse võrdselt, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjaliku suhtluse mahtu. Õpilast suunatakse õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii tunnis kui ka väljaspool tundi. Õpilased

õpivad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Teemade käsitlemisel pööratakse tähelepanu kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga, rõhutades kõigi

kultuuride omanäolisust ja väärtuslikkust. Õpilased mõistavad erinevaid kultuuritavasid ning oskavad neid arvestada. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ning arvestama erinevate seisukohtadega.

Osaoskuste arendamise rakendamiseks:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine;
- 3) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (nt uudised, lühifilmid);

suhtlemine teeninduses ja arsti juures; ametid ja kutsevalik.

Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid; meediavahendid; reklaam; kultuuriline mitmekesisus.

4) loovtööde kirjutamine (nt sõnumid, postkaardid, isiklikud kirjad, kuulutused, lühiülevaated);

5) projektitööd;

6) lühiettekanded (nt pildikirjeldus, hobide tutvustamine, projektitööde kokkuvõtted);

7) rolli- ja suhtlusmängud;

8) info otsimine erinevatest võõrkeelsetest teatmeallikatest (nt sõnaraamatud, internet).

Hindamine

Hindamisel on aluseks Mäepealse Erakooli hindamisjuhend. Kasutatakse nii numbrilist kokkuvõtvat kui ka kujundavat hindamist.

Kokkuvõttev hindamine võrdleb õpilase saavutust õppekava eesmärkidega. Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase individuaalsele arengule ja võrdleb tema praegust saavutust varasematega.

III kooliastmes hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet nii suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu kui ka numbrilise hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Kontrolltöid tehakse iga läbivõetud teema piires, mitte sagedamini, kui üks kord kuus. Õpilane seab koostöös õpetajaga endale õpieesmärke ning annab oma teadmiste ning oskuste enesehinnangu.

Lõiming

Vene- ja saksa keele valdkonnal on kõige otsesem seos keele ja kirjandusega, kuna võõrkeeleeõppes rakendatakse väga palju emakeeles omandatud ja kantakse seda üle

Üldpädevuste kujundamine

Väärtuspädevuse arengut kujundame õppides mõistma erinevaid väärtussüsteeme, mis lähtuvad kultuurilisest eripärast.

Õpipädevuse arengut toetame sõnaraamatust

Läbivate teemade käsitus

B-keele tunnid kajastavad erinevates kooliastmetes õpieesmärke ja teemasid, mis toetavad õpilase algatusvõimet, mõtteaktiivsust ning läbivate teemade omandamist, kasutades selleks sobivaid alustekste ning

teise kultuurikonteksti. Võõrkeelte ainekavad haakuvad ennekõike ajaloo ja ühiskonnaõpetuse, geograafia, loodusõpetuse, bioloogia, tehnoloogia, inimeseõpetuse, muusika ning kunstõpetuse teemadega.

Kunstipädevusega puututakse kokku eri maade kultuurisaavutusi tundma õppides ning

teemade (nt „Riigid ja nende kultuur”, „Vaba aeg”) ja vahetute kunstielamuste kaudu (kino,

teater, kontserdid, muusika, näitused, muuseumid jmt). Tehnoloogiapädevus areneb arvutit kasutades. Arvuti on võõrkeeltes nii erinevate tööde tegemise kui ka suhtlus- ja info otsimise vahend. Loodusteaduslik pädevus teostub erinevate teemavaldkondade ja nendes kasutatavate alustekstide kaudu.

informatsiooni leidmisega.

Suhtluspädevuse eesmärk on antud sõnavara omandamisel hea väljendusoskus, teksti mõistmine ja jutustamine.

Ettevõtlikkuspädevuse kujundamiseks julgustame õpilasi rääkima, suhtlema tunnis, teeme rühmatöid.

Sotsiaalset pädevust saab võõrkeele tunnis kujundada erinevate rühmatöödega, kus õpilased peavad arvestama teineteisega.

Enesemääratluspädevust arendame rollimängude, esitluste kaudu. Õpilasel on võimalik hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi.

erinevaid pädevusi arendavaid töömeetodeid. Eelkõige on läbivad teemad seotud järgmiste teemavaldkondadega:

1) „Õppimine ja töö“ – **elukestev õpe ja karjääri planeerimine;**

2) „Kodukoht Eesti“ – **keskkond ja jätkusuutlik areng;**

3) „Kodukoht Eesti“, „Riigid ja nende kultuur“ – **kultuuriline identiteet;**

4) „Igapäevaelu“, „Õppimine ja töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“ teabekeskond, **tehnoloogia ja innovatsioon;**

5) „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Igapäevaelu. Õppimine ja töö“ – **tervis ja ohutus;**

6) „Mina ja teised“, „Kodu ja lähiümbrus“, „Kodukoht Eesti“, „Igapäevaelu. Õppimine ja

töö“, „Riigid ja nende kultuur“, „Vaba aeg“.

Vene keel 7. klass

Õpitulemused

- 1) saab aru fraasidest ja lausetest ning tuttava situatsiooniga dialoogidest;
- 2) mõistab juhiseid ning pöördumisi;
- 3) vajab tuge visualiseerimise näol;

- 4) loeb lihtsaid tekste ja suudab neist leida vajalikku infot;
- 5) saab aru kirjalikest tööjuhistest, oskab kasutada teksti mõistmiseks õpiku sõnastikku;
- 6) oskab ennast ja ümbrust tutvustada;
- 7) oskab arendada lihtsat dialoogi;
- 8) oskab lühidalt kirjutada iseendast, täita lihtsat küsimustikku;
- 9) kirjutab õpitud sõnavara piires õigesti;
- 10) rrammatiliselt oskab toetuda õpitud lausemallidele.

Keeleoskuse tase vene keeles 7 klass lõpus:

Kuulamine	A1.2
Lugemine	A1.2
Kirjutamine	A1.2
Rääkimine	A1.2

Õppesisu

III kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad II kooliastme osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Huvid ja võimed, tugevused ja nõrkused; iseloom; tervis; kehaosad; suhted sõpradega ja lähikondsetega.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbruse sõnavara (kodu, korter, maja, väljak, park jt.) ja kirjeldus, kodukoha tuntumad vaatamisväärsused; igapäevased kodused tööd ja tegemised; perekondlikud

Õppetegevus

Õpetuse eesmärk on julgustada õpilast vene keeles suhtlema. Kõiki osaoskusi arendatakse võrdselt, suurendades suulise suhtluse kõrval järk-järgult kirjaliku suhtluse mahtu. Õpilast suunatakse õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii tunnis kui ka väljaspool tundi. Õpilased

õpivad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides kõrvutama eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Teemade käsitlemisel pööratakse tähelepanu kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga, rõhutades kõigi kultuuride omanäolisust ja väärtuslikkust. Õpilased mõistavad

sündmused ja tähtpäevad.

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht ja sümboolika, riigikord, tähtpäevad ja kultuuritavad, vaatamisväärsused; elu linnas ja maal; ilmastiku-nähtused, loodus ja käitumine looduses, looduskaitse.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid; Eesti naaberriikide ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolitee; koolielu; tee küsimine ja juhatamine; hügieeni- ja toitumisharjumused ning tervislik eluviis, suhtlemine teeninduses (kauplus, turg) ja arsti juures; ametid ja kutsevalik.

Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid (reisimine, sport, raamatud jne.); meediavahendid (Internet, TV, raadio); reklaam; kultuuriline mitmekesisus.

erinevaid kultuuritavasid ning oskavad neid arvestada. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ning arvestama erinevate seisukohtadega.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine;
- 3) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (nt. uudised, lühifilmid);
- 4) loovtööde kirjutamine (nt sõnumid, postkaardid, isiklikud kirjad, kuulutused, lühiülevaated);
- 5) projektitööd;
- 6) lühiettekanded (nt. pildikirjeldus, hobide tutvustamine, projektitööde kokkuvõtted);
- 7) rolli- ja suhtlusmängud;
- 8) info otsimine erinevatest võõrkeelsetest teatmeallikatest (nt. sõnaraamatud, internet).

Lõiming

Vene keele tunnid lõimuvad nii emakeele kui ka teiste võõrkeeltega, ajaloo, kunstiõpetuse, muusika, kehalise kasvatusesega, matemaatikaga, loodus- ja inimeseõpetusega. Lõimingut on võimalik teostada erinevate tekstide põhjal, viia läbi üritusi mingi temaatika piires, teha erinevaid projektitöid (nt. “Venemaa ajalugu”, “Arhitektuur 18 saj.” jne.). Lõiming loodusõpetuse- ja geograafia tunniga – “Võrdlev uurimustöö taimeriigist ja loomariigist”, lõimub teemaga “Kodukoht Eesti” loodus ja käitumine looduses, looduskaitse. Selle teema raames omandavad

õpilased sõnu, väljendeid, esitama küsimusi ja neile vastama. Lõiming inimeseõpetusega teemal “Mina ja teised”; “Igapäevaelu”; “Kodu ja lähiümbrus” - tervis, tervislik eluviis, hügieen, suhted sõprade ja lähikondsetega, huvid ja iseloom, kodused tööd, tähtpäevad jne. Õpilased omandavad sõnavara, õpivad jutustama lihtsate lausetega endast, oma tervisest, suhetest jne.

Lõiming ajaloo, muusikaga ja kunstiõpetusega teemal “Riigid ja nende kultuur” – õpilased omandavad sõnavara ja teadmised erinevate riikide kultuurist ja kommetest, sümboolikast – seos ajaloo; kuulavad erinevate riikide hümnid ja joonistavad nende riikide sümboolikat, mis haakub kunstiõpetuse ja muusikaga. Lõiming teemal “Vaba aeg” – seos muusika, kehalise kasvatuse ja kunstiga, kus õpilased omandavad sõnavara, ning oskavad lihtsate lausetega jutustada oma lemmik tegevustest ja vabaajast.

Hindamine

7. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Hinnatakse nõutavate õpitulemuste saavutatust, teadmiste ja oskuste omandatust. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet nii suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu kui numbrilise hinde vormis kõigi osaoskuste kohta.

Vene keel 8. klass

Õpitulemused 8. klassi lõpus:

- 1) saab aru lihtsast vestlustest, lühikestest juttudest, igapäevaeluga seotud teadetest;
- 2) loeb lühikesi igapäevaeluga seotud tekste, leiab sealt vajalikku infot;
- 3) saab aru mõttest, oskab lugemisel kasutada sõnastikku;
- 4) rääkides oskab kirjeldada ümbrust ja igapäevaseid toiminguid toetudes õpitud lausemallidele;
- 5) suudab algatada ja osaleda vestluses;
- 6) kirjutamisel suudab kirjeldada lähiümbrust ja inimesi ning koostada igapäevaeluga seotud lühikesi tekste ja sõnumeid

Keeleoskuse tase vene keeles 8 kl. lõpus:

Kuulamine	A2.1
Lugemine	A2.1
Kirjutamine	A2.1

Õppesisu

Mina ja teised. Huvid ja võimed, iseloom (iseloomu kirjeldav sõnavara); kehaosad (sõnavara); tervis – kergemad terviseprobleemid (palavik, nohu, köha, peavalu jt.); terviseiga seotud väljendid (Kuidas Te end tunnete?, Mis Teil valutab? jt.); suhted sõpradega ja lähikondsetega.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbruse sõnavara ja kirjeldus (kodu, maja, korter, park, väljak jt.); kodukoha tuntumad vaatamisväärsused; igapäevased kodused tööd ja tegemised; perekondlikud sündmused ja tähtpäevad.

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht ja sümboolika, riigikord, tähtpäevad ja kultuuritavad, vaatamisväärsused; elu linnas ja maal; ilmastikunähtused, loodus ja käitumine looduses, looduskaitse.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kumbed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid; vaatamisväärsused Venemaal; Eesti naaberriikide ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolitee – tee küsimine ja juhatamine (paremale, vasakule, otse, ristmik, ülekäigurada, jalakäija jt.); koolielu (õppeained, lemmikained, tunniplaan, koolivaheajad jt.); hügieeni- ja toitumisharjumused ning tervislik eluviis; suhtlemine teeninduses ja

Õppetegevus

Eesmärk on arendada kõiki osaoskusi võrdselt. Olulisel kohal on sõnavara avardamine ja kinnistamine ning iseseisvate tööharjumuste väljakujundamine. Tunnis suheldakse peasjalikult õpitavas võõrkeeles. Õpilast suunatakse õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii

tunnis kui ka väljaspool tundi. Õpilane õpib lisaks harjumuspärasele tööle õppevahenditega lugema lühemaid adapteerimata ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste.

Kirjutamisoskuse arendamiseks kasutakse erinevat liiki loovtöid. Tähelepanu pööratakse loovuse arendamisele nii suulises kui ka kirjalikus väljendusoskuses.

Selleks sobivad näiteks:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine sh iseseisev lugemine;
- 2) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (nt ajaleheartiklid, uudised, filmid);
- 3) loovtööd (nt luuletused, lühikirjand, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);
- 4) lühireferaadid;

arsti juures; ametid ja kutsevalik.

Vaba aeg. Huvid/hobid (reisimine, raamatud, sport jt.); erinevad vaba aja veetmise viisid (kino, teater, kinožanrid, päevane- ja õhtune seanss jt.); meediavahendid (Internet – tutvumine, kirjavahetus, elektrooniline aadress jne., TV, raadio).

5) projektitööd;

6) suulised ettekanded (nt projektitööde ja iseseisva lugemise kokkuvõtted);

7) rolli- ja suhtlusmängud;

8) info otsimine erinevatest võõrkeelsetest teatmeallikatest (nt. tõlkesõnaraamat, internet).

Lõiming

Vene keele tunnid lõimuvad järgmiste õppeainetega:

- ▶ eesti keeles – tunnis on võrdlus emakeelega nii sõnade pööramises kui käänamises, aegade vormides; luuletuste ja dialoogide ilmeks lugemine ja esitamine;
- ▶ geograafia – aastaajad, ilmastikunähtused, loodusrikkused; Venemaa asukoht kaardil, jõed, järved, rahvused;
- ▶ bioloogia – tervis, tervislik toitumine, hügieen; töö ja puhkus; suhted perekonnas, koolis ja sõprusringkonnas; kehaline aktiivsus, vabaaja veetmine;
- ▶ kehaline kasvatus – liikumine, sportlik eluviis, hügieen, tervis;
- ▶ matemaatika – sisseostude tegemine, liitmine, lahutamine, aastaarvud, kuupäevad;
- ▶ tööõpetus, kodundus – kodused tööd ja tegevused; ametid ja kutsevalik; toitumine, tervislik eluviis;
- ▶ ajalugu – maailma kultuurid; eri rahvused; tähtpäevad ja traditsioonid;
- ▶ kunstiõpetus – värvid, loodus eri aastaegadel;
- ▶ informaatika – info otsing Internetist; esitluste koostamine; suhtlemine sõprade ja lähikondlastega;
- ▶ muusika – lemmikmuusika, - ansamblid, -lauljad, -muusikastiilid

Hindamine

8. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Hinnatakse nõutavate õpitulemuste saavutatust, teadmiste ja oskuste omandatust. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet nii suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu kui ka numbrilise hinde vormis kõigi osaoskuste kohta.

Vene keel 9. klass

Õpitulemused 9. klassi lõpus:

- 1) kuulates suudab jälgida mõttevahetust ja eristada infot;
- 2) saab aru olmesfääris kõneldust;
- 3) loeb lihtsaid tavatekste ja saab aru sisalduvast infost;
- 4) rääkides tuleb toime oma huvide ja tegevuste kirjeldamisega, olmesfääris suhtlemisega;
- 5) on võimeline väljendama oma suhtumist ja eelistusi;
- 6) vestleb tuttavalt teemal;
- 7) kirjutades tuleb toime kirjeldava jutukese koostamisega ja oma kogemuste edastamisega;
- 8) oskab kasutada sidesõnu ja suudab kirjutada isiklikke kirju kasutades tuttavaid lausemalle ja õpitud sõnavara.

Keeleoskuse tase vene keeles 9. kl. lõpus:

Kuulamine	A2.2
Lugemine	A2.2
Kirjutamine	A2.2
Rääkimine	A2.2

Õppesisu

Mina ja teised. Huvid ja võimed, iseloom (iseloomu kirjeldav sõnavara); kehaosad (sõnavara); tervis – kergemad terviseprobleemid (palavik, nohu, köha, peavalu jt.); terviseiga seotud väljendid (Kuidas Te end tunnete?, Mis Teil valutab? jt.); perekonnaseis (abikaasa, abielus, lahutatud jne.); suhted sõpradega ja lähikondsetega; sõprus- ja armastussuhted ja nendega seotud probleemid.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbruse sõnavara ja kirjeldus

Õppetegevus

Eesmärk on arendada kõiki osaoskusi võrdselt. Olulisel kohal on sõnavara avardamine ja

kinnistamine ning iseseisvate tööharjumuste väljakujundamine. Tunnis suheldakse

peaasjalikult õpitavas võõrkeeles. Õpilast suunatakse õpitavat keelt aktiivselt kasutama nii

(kodu, maja, sisustus, oma tuba, korter, park, väljak jt.); kodukoha tuntumad vaatamisväärsused; igapäevased kodused tööd ja tegemised; perekondlikud sündmused ja tähtpäevad ning nende tähistamine.

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht ja sümboolika, riigikord, tähtpäevad ja kultuuritavad (lauluja tantsupeod); vaatamisväärsused; elu linnas ja maal; ilmastikunähtused ja kirjeldamine (temperatuur, tuul, udu, vikerkaar jne.) loodusrikkused (mets, puhas õhk, vesi, loomad jt.) ja

käitumine looduses, looduskaitse (prügiliigid ja nende taaskasutamine).

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid; vaatamisväärsused Venemaal; Eesti naaberriikide ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolitee – tee küsimine ja juhatamine (paremale, vasakule, otse, ristmik, ülekäigurada, jalakäija jt.); koolielu (õppeained, lemmikained, tunniplaan, koolivaheajad jt.); hügieeni- ja toitumisharjumused ning tervislik eluviis; suhtlemine teeninduses ja arsti juures; tuntumad ametid ja kutsevalik; edasiõppimisvõimalused (koolid, kõrgkoolid).

Vaba aeg. Huvid/hobid (reisimine – marsruut, hind, transport, viisa jt., raamatud, sport jt.); erinevad vaba aja veetmise viisid (kino, teater, kinožanrid, päevane- ja õhtune seanss jt.); meediavahendid (Internet – tutvumine, kirjavahetus, elektrooniline aadress jne., TV, raadio)

ja nende eakohased kasutamisevõimalused; erinevate reklaamtekstide

tunnis kui ka väljaspool tundi. Õpilane õpib lisaks harjumuspärasele tööle õppevahenditega

lugema lühemaid adapteerimata ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste.

Kirjutamisoskuse arendamiseks kasutakse erinevat liiki loovtöid. Tähelepanu pööratakse loovuse arendamisele nii suulises kui ka kirjalikus väljendusoskuses.

Selleks sobivad näiteks:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine sh iseseisev lugemine;
- 2) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamine (nt ajaleheartiklid, uudised, filmid);
- 3) loovtöid (nt luuletused, lühikirjand, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);
- 4) lühireferaadid;
- 5) projektitöid;
- 6) suulised ettekanded (nt projektitööde ja iseseisva lugemise kokkuvõtted);
- 7) rolli- ja suhtlusmängud;
- 8) info otsimine erinevatest võõrkeelsetest teatmeallikatest (nt. tõlkesõnaraamat, internet).

mõistmine tarbija seisukohast.

Lõiming

Vene keele tunnid lõimuvad järgmiste õppeainetega:

- ▶ eesti keeles – tunnis on võrdlus emakeelega nii sõnade pööramises kui käänamises, aegade vormides; luuletuste, tekstide ja dialoogide ilmekas lugemine ja esitamine;
- ▶ geograafia – aastaajad, ilmastikunähtused, loodusrikkused; Eesti ja Venemaa asukoht kaardil, jõed, järved, rahvused;
- ▶ bioloogia – tervis, tervislik toitumine, hügieen; töö ja puhkus; suhted perekonnas, koolis ja sõprusringkonnas; kehaline aktiivsus, vabaaja veetmine;
- ▶ kehaline kasvatus – liikumine, sportlik eluviis, hügieen, tervis;
- ▶ matemaatika – sisseostude tegemine, liitmine, lahutamine, aastaarvud, kuupäevad;
- ▶ tööõpetus, kodundus – kodused tööd ja tegevused; ametid, kutsevalik; toitumine, tervislik eluviis;
- ▶ ajalugu – maailma kultuurid; eri rahvused; tähtpäevad ja traditsioonid;
- ▶ kunstõpetus – värvid, loodus eri aastaegadel;
- ▶ informaatika – info otsing Internetist; esitluste koostamine; suhtlemine sõprade ja lähikondlastega;
- ▶ muusika – lemmikmuusika, - ansamblid, -lauljad, -muusikastiilid.

Hindamine 9. klassis

9. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Hinnatakse nõutavate õpitulemuste saavutatust, teadmiste ja oskuste omandatust. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet nii suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu kui ka numbrilise hinde vormis kõigi osaoskuste kohta.

2.2. Ainevaldkond matemaatika

Matemaatikapädevuse kujundamine

Matemaatikapädevus tähendab matemaatiliste mõistete ja seoste tundmist, suutlikkust kasutada matemaatikat temale omase keele, sümbolite ja meetoditega erinevate ülesannete modelleerimisel nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades. Matemaatikapädevus hõlmab üldist probleemi lahendamise oskust, mis sisaldab oskust probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendus-ideed analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida. Matemaatikapädevus tähendab loogilise arutlemise, põhjendamise ja tõestamise ning erinevate esitusviiside (sümbolite, valemite, graafikute, tabelite, diagrammide) mõistmise ja kasutamise oskust. Matemaatikapädevus hõlmab ka huvi matemaatika vastu, matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja personaalse tähenduse mõistmist.

Tundide jaotus klasside kaupa

kooliaste	klass	õppetunde nädalas	õppetunde aastas
I kooliaste	I	3	105
	II	3	105
	III	4	140
II kooliaste	IV	4	140
	V	4	140
	VI	5	175
III kooliaste	VII	5	175
	VIII	4	140
	IX	4/5	140/175

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õpetusega kaht põhilist teed pidi. Ühelt poolt kujuneb õpilastel teiste ainevald-

Läbivad teemad

Läbiv teema „**Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine**“ seostub matemaatika õppimisel järkjärgult kujundatava õppimise vajaduse tajumise

kondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaamine matemaatikast kui oma universaalse keele ja meetoditega teisi ainevaldkondi toetavast ning lõimivast baasteadusest. Teiselt poolt annab teistest ainevaldkondadest ja reaalsusest tulenevate ülesannete kasutamine matemaatikakursuses õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendusvõimalustest ning tihedast seotusest õpilasi ümbritseva maailmaga. Peale selle on ainete lõimimise vahendid kollegiaalses koostöös teiste ainete õpetajatega tehtavad õpilaste ühisprojektid, uurimistööd, õppekäigud ja muu ühistegevus.

Matemaatika pakub lõimingut võõrkeelte ainevaldkonnaga, kus kasutatakse rohkesti võõrkeelseid termineid, mille algkeelne tähendus tuleb õpilastele teadvustada. Lõimingut võõrkeeltega tugevdab õpilaste juhatamine erinevaid võõrkeelseid teatmeallikaid kasutama. Eriline koht on internetil oma võimalustega. Suure osa matemaatika-teadmistest peaks õpilane saama õpetuses uurimuslikku õpet kasutades. Sel viisil lõimitakse matemaatika õppimise meetod teistes loodusainetes kasutatava meetodiga.

ning iseseisva õppimise oskuse arendamise kaudu. Sama läbiv teema seondub näiteks ka matemaikatundides hindamise kaudu antava

hinnanguga õpilase võimele abstraktselt ja loogiliselt mõelda. Oma tunnetusvõimete reaalne hindamine on aga üks olulisemaid edasise karjääri planeerimise lähtetingimusi. Õpilast suunatakse arendama oma õpioskusi, suhtlemisoskusi, koostöö-, otsustamis- ja infoga ümberkäimise oskusi.

Läbiva teema „**Keskkond ja jätkusuutlik areng**“ probleemistik jõuab matemaatikakursusesse eelkõige ülesannete kaudu, milles kasutatakse reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta. Neid andmeid analüüsid arendatakse säästvat suhtumist ümbritsevasse

ning õpetatakse väärtustama elukeskkonda. Võimalikud on õues-õppetunnid. Matemaatikaõpetajate eeskuju järgides õpivad õpilased võtma isiklikku vastutust jätkusuutliku tuleviku eest ning omandama sellekohaseid väärtushinnanguid ja käitumisnorme. Kujundatakse kriitilist mõtlemist ning probleemide lahendamise oskust,

hinnatakse kriitiliselt keskkonna ja inimarengu perspektiive. Selle teema käsitlemisel on tähtsal kohal protsentarvutus, muutumist ja seoseid kirjeldav matemaatika ning statistikaelemendid. Teema „**Kultuuriline identiteet**“ seostamisel matemaatikaga on olulisel kohal matemaatika ajaloo elementide tutvustamine ning ühiskonna ja matemaatikateaduse arengu seostamine. Protsentarvutuse ja statistika abil saab kirjeldada ühiskonnas toimuvaid protsesse mitmekultuurilisuse teemaga seonduvalt (eri rahvused, erinevad usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne).

Läbivat teemat „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ käsitletakse eelkõige matemaatikat ja teisi õppeaineid lõimivate ühistegevuste (uurimistöode, rühmatööde, projektide jt) kaudu, millega arendatakse õpilastes koostöövalmidust ning sallivust teiste isikute tegevusviiside ja arvamuste suhtes. Sama teemaga seondub näiteks protsentarvutuse ja statistika elementide käsitlemine, mis võimaldab õpilastel aru saada ühiskonna ning selle arengu kirjeldamiseks kasutatavate arvnäitajate tähendusest. Eriline tähendus matemaatika jaoks on läbival teemal

„**Tehnoloogia ja innovatsioon**“. Matemaatikakursuse lõimingute kaudu tehnoloogia ja loodusainetega saavad õpilased ettekujutuse tehnoloogiliste protsesside kirjeldamise ning modelleerimise meetoditest, kus matemaatikal on tihti lausa olemuslik tähendus (ja osa). Õpilase jaoks avaneb see eelkõige tegevusi kavandades ja ellu viies ning lõpptulemusi hinnates rakendatavate mõõtmiste ja arvutuste kaudu. Õpilast suunatakse kasutama info ja kommunikatsiooni-tehnoloogiat, et lahendada elulisi probleeme ning tõhustada oma õppimist ja tööd. Matemaatika õpetus peaks pakkuma võimalusi ise avastada, märgata seaduspärasusi ning seeläbi aidata kaasa loovate inimeste kujunemisele. Seaduspärasusi avastades rakendatakse mitmesugust õpitarkvara.

Teema „**Teabekeskond**“ seondub eriti oma meediamanipulatsioonide käsitlevas osas tihedalt matemaatikakursuses käsitletavate statistiliste protseduuride ja protsentarvutusega. Õpilast juhatakse arendama kriitilise teabeanalüüsi oskusi.

Läbiv teema „**Tervis ja ohutus**“ realiseerub matemaatikakursuses ohutus- ja tervishoiualaseid reaalseid andmeid sisaldavate ülesannete kaudu (nt liikluskeskkonna, liiklejate ja sõidukite liikumisega seotud

tekstülesanded, kuid riskitegureid käsitlevate andmetega protsentülesanded ja graafikud). Eriti tähtis on kiirusest tulenevate õnnetusjuhtumite põhjuste analüüs. Matemaatika sisemine loogika, meetod ja süsteemne ülesehitus on iseenesest olulised vaimselt tervet inimest kujundavad tegurid. Ka emotsionaalse tervise tagamisel on

matemaatikaõpetusel kaalukas roll. Ahaaefektiga saadud probleemide lahendused, kaunid geomeetrilised konstruktsioonid jms võivad pakkuda õpilasele palju meeldivaid emotsionaalseid kogemusi. Matemaatika õppimine ja õpetamine peaksid pakkuma õpilastele võimalikult palju positiivseid emotsioone.

Teema „**Väärtused ja kõlblus**“ külgneb eelkõige selle kõlbelise komponendiga – korralikkuse, hoolsuse, süstemaatilisuse, järjekindluse, püsivuse ja aususe kasvatamisega. Õpetaja eeskujul on oluline roll tolerantse suhtumise kujunemisel erinevate võimetega kaaslastesse.

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid matemaatikas

Põhikooli matemaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) arutleb loogiliselt, põhjendab ja tõestab;
- 2) modelleerib looduses ja ühiskonnas toimuvaid protsesse;
- 3) püstitab ja sõnastab hüpoteese ning põhjendab neid matemaatiliselt;
- 4) töötab välja lahendusstrateegiaid ja lahendab erinevaid probleemülesandeid;
- 5) omandab erinevaid info esitamise meetodeid;
- 6) kasutab õppides IKT-vahendeid;
- 7) väärtustab matemaatikat ning tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 8) rakendab matemaatikateadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus.

Õppeaine kirjeldus

Põhikooli matemaatikaõpetus annab õppijale valmisoleku mõista ning kirjeldada maailmas valitsevaid loogilisi, kvantitatiivseid ja ruumilisi seoseid. Matemaatikakursuses omandatakse kirjaliku, kalkulaatoril ja peastarvutuse oskus, tutvutakse õpilast ümbritsevate tasandiliste ja ruumiliste kujundite omadustega, õpitakse kirjeldama suurustevahelisi seoseid funktsioonide abil ning omandatakse selleks vajalikud algebra põhioskused. Saadakse esmane ettekujutus õpilast ümbritsevate juhuslike nähtuste maailmast ja selle kirjeldamise võtetest. Matemaatikat õppides tutvuvad õpilased loogiliste arutluste meetoditega. Põhikooli matemaatikas omandatud meetodeid ja keelt saavad õpilased kasutada teistes õppeainetes, eeskätt loodusteaduslikke protsesse uurides ja kirjeldades. Õpet üles ehitades pööratakse erilist tähelepanu õpitavast arusaamisele ning õpilaste loogilise ja loova mõtlemise arendamisele. Rõhutatakse täpsuse, järjepidevuse ja õpilaste aktiivse mõttetöö olulisust kogu õppeaja vältel. Matemaatilisi probleemülesandeid lahendades saavad õpilased kogeda nn ahaaefekti kaudu eduelamust ning avastamisrõõmu. Nii seoseid visualiseerides, hüpoteese püstitades kui ka teadmisi kinnistades kasutatakse IKT võimalusi.

I kooliaste

I kooliastme õpitulemused matemaatikas

I kooliastme lõpuks õpilane:

- 1) saab aru õpitud reeglitest ning oskab neid täita;
- 2) loeb, mõistab ja edastab eakohaseid matemaatilisi tekste;
- 3) näeb matemaatikat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriliste kujundite abil;
- 4) loendab ümbritseva maailma esemeid ning liigitab ja võrdleb neid ühe-kahe tunnuse järgi;
- 5) kasutab suurusi mõõtes sobivaid abivahendeid ning mõõtühikuid;
- 6) kasutab digitaalseid õppematerjale (sh õpiprogramme, elektroonilisi töölehti);
- 7) tunnetab soovi ja vajaduse erinevust;
- 8) tunneb huvi ümbritseva vastu; tahab õppida;
- 9) hoiab korras oma töökohta, tegutseb klassis ja rühmas teisi arvestavalt, mõistes, et see on oluline osa töökultuurist;
- 10) oskab ohuolukordi analüüsida ning jõuab olemasolevatest faktidest arutluse kaudu järeldusteni.

Arvutamine

- 1) loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb naturaalarve 0 – 10 000;
- 2) esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste ja

Mõõtmine ja tekstülesanded

- 1) selgitab murdude $2/1$, $3/1$, $4/1$ ja $5/1$, tähendust, leiab nende murdude põhjal osa arvust ning osa järgi arvu;

Geomeetrilised kujundid

- 1) eristab lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid (punkt, sirge, lõik, ring, kolmnurk, nelinurk, ruut, ristkülik, viisnurk, kuusnurk, kera, kuup,

tuhandeliste summana;

3) loeb ja kirjutab järgarve;

4) liidab ja lahutab peast arve 100 piires, kirjalikult 10 000 piires;

5) valdab korrutustabelit; korrutab ja jagab peast ühekohalise arvuga 100 piires;

6) tunneb nelja aritmeetilise tehte liikmete ja tulemuste nimetusi;

7) leiab võrdustes tähe arvvaartuse proovimise või analoogia põhjal;

8) määrab õige tehete järjekorra avaldises (sulud; korrutamine/jagamine; liitmine/ lahutamine).

2) kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid, kirjeldab mõõtühikute suurust temale tuttavate

suuruste kaudu;

3) hindab looduses kaugusi ning lahendab liiklusohutuse ülesandeid;

4) tunneb kella ja kalendrit ning seostab seda oma elu tegevuste ja sündmustega;

5) teisendab pikkus-, massi- ja ajaühikuid (valdavalt ainult naaberühikuid);

6) arvutab nimega arvudega (lihtsamad juhud);

7) analüüsib ja lahendab iseseisvalt erinevat tüüpi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid ning hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust;

8) koostab ühetehtelisi tekstülesandeid.

risttahukas, püramiid, silinder, koonus) ning nende põhilisi elemente;

2) leiab ümbritsevast ainekavaga määratud tasandilisi ja ruumilisi kujundeid;

3) rühmitab geomeetrilisi kujundeid nende ühiste tunnuste alusel;

4) joonestab tasandilisi kujundeid; konstrueerib võrdkülgse kolmnurga ning etteantud raadiusega ringjoone;

5) mõõdab õpitud geomeetriliste kujundite küljed ning arvutab übermõõdu.

Matemaatika 1. klass

Õppeaine maht: 105 tundi

1. Arvutamine

2. Mõõtmine ja tekstülesanded

3. Geomeetrilised kujundid

1. Arvutamine

Õppesisu

Arvud 0–100, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine.

Järgarvud.

Märgid +, -, =, >, <.

Liitmine ja lahutamine 20 piires.

Liitmise ja lahutamise vaheline seos.

Täiskümnete liitmine ja lahutamine saja piires.

Lihtsaimad tähte sisaldavad võrdused.

Õpitulemused

▶ Loeb ja kirjutab, järjestab ja võrdleb arve 0–100;

▶ paigutab naturaalarvude ritta sealt puuduvad arvud 100 piires;

▶ teab ja kasutab mõisteid *võrra rohkem* ja *võrra vähem*;

▶ loeb ja kirjutab järgarve;

▶ liidab peast 20 piires; lahutab peast üleminekuta kümnest 20 piires;

▶ omab esialgsed oskused lahutamiseks üleminekuga kümnest 20 piires;

▶ nimetab üheliste ja kümnelite asukohta kahekohalises arvus;

▶ liidab ja lahutab peast täiskümneid 100 piires;

▶ asendab proovimise teel lihtsaimasse võrdusesse seal puuduvat arvu oma arvutusoskuste piires.

Lõiming

Eesti keel – arvude kirjutamine ja lugemine, arvud muinasjuttudes.

Kunstiõpetus – numbritest koosnevad pildid, arvukaartide valmistamine

2. Mõõtmine ja tekstülesanded

Õppesisu

Õpitulemused

Lõiming

Mõõtühikud: meeter, sentimeeter, gramm, liiter, kilogramm, minut, tund, ööpäev, nädal, kuu, aasta;

kella tundmine täis-, veerand-, pool- ja kolmveerandtundides;

käibivad rahaühikud;

ühetehtelised tekstülesanded 20 piires liitmisele ja lahutamisele.

► Kirjeldab pikkusühikuid meeter ja sentimeeter tuttavate suuruste kaudu, kasutab nende tähiseid m ja cm;

► mõõdab joonlaua või mõõdulindiga vahemaad/eseme mõõtmeid meetrites või sentimeetrites;

► teab seost $1\text{ m} = 100\text{ cm}$;

► kirjeldab massiühikuid gramm ja kilogramm tuttavate suuruste kaudu, kasutab nende tähiseid kg ja g;

► kujutab ette mahuühikut liiter, kasutab selle tähist l;

► nimetab ajaühikuid minut, tund ööpäev, nädal, kuu ja aasta;

► leiab tegevuse kestust tundides;

► ütleb kellaagegu (ilma sõnu “veerand” ja “kolmveerand” kasutamata, näit. 18.15);

► teab seoseid $1\text{ tund} = 60\text{ minutit}$ ja $1\text{ ööpäev} = \text{tundi}$;

► nimetab Eestis käibivaid rahaühikuid, kasutab

Eesti keel – teksti mõistmine, eneseväljenduse oskus; tööjuhiste lugemine; nädalapäevade õigekiri, kuudepäevade ja kuude nimetuste õigekiri, tähtpäevade nimetuste õigekiri; kellaegade õigekiri; rahaühikute ja rahasummade õigekiri; toitainete nimetuste õigekiri

Tööõpetus – täpsus mõõtmisel, lõikamisel

Inimeseõpetus – mõõdud, õpilase koolikoti raskus

Kehaline kasvatus – tulemuste mõõtmine (kaugus, aeg), riietumine vastavalt

õhutemperatuurile

Loodusõpetus – vajalik ja ebavajalik, säästlik eluviis; ohtlikud vedelad jäätmed;

välitemperatuur; öö ja päev; ajavööndid

Ajalugu – kell läbi sajandite

neid lihtsamates tehingutes;

- ▶ teab seost 1 euro = 100 senti;
- ▶ koostab matemaatilisi jutukehi hulki ühendades, hulgast osa eraldades ja hulki võrreldes;
- ▶ lahendab ühetehtelisi tekstülesandeid liitmisele ja lahutamisele 20 piires;
- ▶ püstitab ise küsimusi osalise tekstiga ülesannetes;
- ▶ hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust.

3. Geomeetrilised kujundid Õppesisu

Punkt, sirglõik ja sirge.

Ruut, ristkülik ja kolmnurk; nende elemendid tipp, külj ja nurk.

Ring. Kuup. Risttahukas japüramiid; nende tipud, servad ja tahud. Kera.

Esemete ja kujundite rühmitamine, asukoha ja suuruse kirjeldamine ning võrdlemine.

Õpitulemused

- ▶ Eristab sirget kõverjoonest, teab sirge osi punkt ja sirglõik;
- ▶ joonestab ja mõõdab joonlaua abil sirglõiku
- ▶ eristab ruutu, ristkülikut ja kolmnurka teistest kujunditest; näitab nende tippe, külgi ja nurki;
- ▶ eristab ringe teistest kujunditest;
- ▶ eristab kuupi, risttahukat ja püramiidi teistest

Lõiming

Loodusõpetus – taimede kõrguste võrdlemine; Eesti kaart; sõit ühest punktist teise; püramiid, linna arhitektuur

Kehaline kasvatus – rivistumine, orienteerumine

Inimeseõpetus – kasv ja kaal

Eesti keel – vahe arvu ja järgarvu vahel; kohanimede õigekiri

Geomeetrilised kujundid meie ümber.

ruumilistest kujunditest;

▶ näitab maketil nende tippu, servi ja tahke;

▶ eristab kera teistest ruumilistest kujunditest;

rühmitab esemeid ja kujundeid ühiste tunnuste alusel;

▶ võrdleb esemeid ja kujundeid asendi- ja

suurustunnustel;

▶ leiab ümbritsevast õpitud tasandilisi ja ruumilisi kujundeid.

Tööõpetus – õige pikkusega paberiribade lõikamine; voltimine

Läbivad teemad

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – aja planeerimine, planeerimise tähtsus, koostööoskused, kordamise ja kinnistamise tähtsus; hindamise ja seostamise oskus.

Teabekeskond – numbriline teave ümbritsevast, pikkusühikud, standardsed pikkused, massiühikud, ajauhikud, kaart.

Tervis ja ohutus – kasv, vanus, raha jne, tervislik toitumine, liiklus.

Väärtused ja kõlblus – käitumine klassis ja õues, tervitamine, viisakus ja teistega arvestamine, tagasiside end aja teiste töö kohta.

Keskond ja jätkusuutlik areng – käitumine looduses, tarbimine ja raiskamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon – pildistamine, filmimine, IKT otstarbekas kasutamine, kiirus ja kiiruse mõõtmine, spidomeeter, pikkusühikute mõõtmiseks vajalikud vahendid; kaalud, erinevad skaalad, ajanäitajad, kaardid ja tehnoloogia.

Kultuuriline identiteet – vanad pikkusühikud, pikkusühikud teistes maades, tähtpäevad ja pööripäevad; kellad ja kalendrid vanal ajal ja erinevates kultuurides; erinevad rahad ja vanaaegsed rahad.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – aja planeerimine; töö, raha ja palk.

Matemaatika 2. klass

Õppeaine maht 105 tundi

1. Arvutamine

2. Mõõtmine ja tekstülesanded

3. Geomeetrilised kujundid

1. Arvutamine

Õppesisu

Ühekohalise arvu lahutamine 100 piires.

Täiskümnete ja -sadade liitmine ja lahutamine 1000 piires.

Mitme tehtega liitmis- ja lahutamisesanded arvuga 100 piires;

Korrutamise seos liitmisega.

Arvude 1 – 10 korrutamine ja jagamine 2, 3, 4 ja 5-ga.

Korrutamise ja jagamise vaheline seos.

Täht arvu tähisena.

Tähe arvväärtuse leidmine võrdustes analoogia ja proovimise teel.

Õpitulemused

- ▶ lahutab peast kahekohalisest arvust ühekohalist arvu 100 piires;
- ▶ liidab ja lahutab peast täissadadega 1000 piires;
- ▶ selgitab korrutamist liitmise kaudu;
- ▶ korrutab arve 1 – 10 kahe, kolme, nelja ja viiega;
- ▶ selgitab jagamise tähendust, kontrollib jagamise õigsust korrutamise kaudu;
- ▶ leiab tähe arvväärtuse võrdustes proovimise või analoogia teel;
- ▶ täidab proovimise teel tabeli, milles esineb tähtavaldis;

Lõiming

- ▶ **Eesti keel** – arvsõnade õigekiri, tööjuhendite lugemine, suuline väljendus - oskus, tekstülesannete lahenduse vormistamine;
- ▶ **Inimeseõpetus, loodusõpetus** - vaatlus

2. Mõõtmine ja tekstülesanded

Õppesisu

Õpitulemused

Lõiming

Pikkusühikud kilomeeter, detsimeeter, sentimeeter.

- ▶ Kirjeldab pikkusühikut kilomeeter tuttavate suuruste kaudu, kasutab kilomeetri tähist km;
- ▶ selgitab helkuri kandmise olulisust lahendatud praktiliste ülesannete põhjal;
- ▶ hindab lihtsamatel juhtudel pikkust silma järgi (täismeesrites või täissentimeetrites);
- ▶ teisendab meetrid detsimeetriteks, detsimeetrid sentimeetriteks;
- ▶ võrdleb erinevate esemete masse;
- ▶ kirjeldab massiühikuid kilogramm ja gramm tuttavate suuruste kaudu;

Massiühikud kilogramm, gramm.

Mahuühik liiter, kirjeldab suurusi pool liitrit, veerand liitrit,

kolmveerand liitrit tuttavate suuruste kaudu;

Ajühikud tund, minut, sekund ja nende tähised.

Kell (ka osutitega kell) ja kellaeg.

Kalender.

Temperatuuri mõõtmine, skaala.

Temperatuuri mõõtühik kraad.

- ▶ kasutab ajühikute lühendeid h, min, s;
- ▶ kirjeldab ajühikuid pool, veerand ja kolmveerand tundi oma elus toimuvate sündmuste abil;
- ▶ nimetab täistundide arvu ööpäevas ja arvutab täistundidega;
- ▶ loeb kellaega (kasutades ka sõnu veerand,

▶ **Eesti keel** - tekstülesannete lahenduse vormistamine; mõõtühikute ja lühendite õigekiri; kalendriga seotud ajühikute õigekiri; kellaegade esitus

Loodusõpetus – tekstülesanded looduse teemadel; vahemaad; loodushoid; aja-vööndid; temperatuuriga seotud muudatused looduses

Kehaline kasvatus – pikkuse järgi rivistumine, pikkuse ja aja mõõtmine

Kunstiõpetus – kubistlik pilt, mängurahade ja hinnasiltide valmistamine

Inimeseõpetus – inimese mõõdukus; töö, palk, taskuraha.

Ühenimeliste nimega suuruste liitmine ja lahutamine.

Ühetehtelised tekstülesanded õpitud arvutusoskuste piires.

Lihtsamad kahetehtelised tekstülesanded.

pool, kolmveerand);

- ▶ tunneb kalendrit ja seostab seda oma elutegevuste ja sündmustega;
- ▶ kirjeldab termomeetri kasutust, loeb külma- ja soojakraade;
- ▶ arvutab nimega arvudega;
- ▶ lahendab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuste piires,
- ▶ koostab ühetehtelisi tekstülesandeid igapäevaelu teemadel;
- ▶ lahendab õpetaja juhendamisel kahetehtelisi tekstülesandeid;
- ▶ hindab ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust.

3. Geomeetrilised kujundid

Õppesisu

Sirglõik, täisnurk, nelinurk, ruut, ristkülik, kolmnurk; nende tähistamine ning joonelementide pikkuste mõõtmine.

Antud pikkusega lõigu joonestamine.

Ring ja ringjoon, nende eristamine. eristab visuaalselt ringi ja ringjoont teineteisest;

Kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus, kera.

Õpitulemused

- ▶ Mõõdab sentimeetrites, tähistab ja loeb lõigu pikkust ning ruudu, ristküliku ja kolmnurga külgede pikkusi;
- ▶ joonestab antud pikkusega lõigu;
- ▶ võrdleb sirglõikude pikkusi;
- ▶ eristab visuaalselt täisnurka teistest nurkadest;
- ▶ eristab nelinurkade hulgas ristkülikuid ja ruute;
- ▶ tähistab nende tippe, nimetab külgi ja nurki;
- ▶ tähistab kolmnurga tipud, nimetab selle küljed ja nurgad;
- ▶ kasutab sirklit ringjoone joonestamiseks;
- ▶ näitab sirkliga joonestatud ringjoone keskpunkti asukohta;
- ▶ mõõdab ringjoone keskpunkti kauguse ringjoonel olevast punktist;
- ▶ kirjeldab kuubi tahke; loendab kuubi tippe, servi, tahke;
- ▶ kirjeldab risttahuka tahke, loendab risttahuka

Lõiming

▶ **Eesti keel** – tähestik ja tähistamine

▶ **Kunstiõpetus** – pilt arvutis; geomeetria ja kunst; punktide ühendamine; proportsioonid

▶ **Tööõpetus** – geomeetrilised kujundid ja mustrid; geomeetria kujundite voltimine

Geomeetrilised kujundid meie ümber.

tippe, servi ja tahke;

▶ eristab kolmnurkset ja nelinurkset püramiidi põhja järgi;

▶ leiab piltidelt ja ümbritsevast kuubi, risttahuka, püramiidi, silindri, koonuse, kera.

Läbivad teemad

Kultuuriline identiteet – kalender

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – iseseisva töö oskused, järjekindlus, vigade parandamine ja kontroll, kuulamiseoskus, kinnistamine ja mõistete tähtsus, koostöö

Tehnoloogia ja innovatsioon – IKT olulisus ja kasutamine

Keskkond ja jätkusuutlik areng – looduse mitmekesisus ja linnakeskkond meie ümber; säästlik eluviis

Kodanikualgatus ja innovatsioon – mänguväljaku kujundamine

Väärtused ja kõlblus – tagasiside, hinnang ja sallivus; raha väärtus

Kultuuriline identiteet – rahvusmustrid

Tervis ja ohutus – tervislik eluviis

Ettevõtlikkus – kulutuste planeerimine; pere eelarve

Teabekeskond – kaart ja selle kasutamine, teabe otsimine ja selle hindamine; erinevad ajamõõtjad, ajavööndid

Matemaatika 3. klass

Õppeaine maht: 105 tundi

1. Arvutamine

2. Mõõtmine ja tekstülesanded

3. Geomeetrilised kujundid

1. Arvutamine

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Arvud 0 – 10 000, nende esitus üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana.	▶ Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb arve kuni 10 000- ni;	▶ Eesti keel – arvsõnade õigekiri
Arvude võrdlemine ja järjestamine 10000 piires.	▶ nimetab arvule eelneva või järgneva arvu;	▶ Inglise keel – lihtsamate tööjuhiste tõlkimine internetist
Peast kahekohaliste arvude liitmine ja lahutamine 100 piires.	▶ määrab arvu asukoha naturaalarvude seas; ▶ esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste ja tuhandeliste summana;	▶ Tööõpetus – korrutamise kella meisterdamine, materjalide võrdseteks osadeks jagamine, korduvad mustrid
Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires.	▶ liidab ja lahutab peast arve 100 piires;	
Korrutustabel.	▶ liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires;	
Korrutamise- ja jagamistehte liikmete nimetused.	▶ selgitab avaldises olevate tehete järjekorda;	
Mõisted: korda suurem, korda väiksem.	▶ nimetab korrutamise- ja jagamistehte liikmeid (tegur, korrutis, jagatav, jagaja, jagatis); ▶ selgitab jagamist kui korrutamise pöördtehet;	
	▶ valdab korrutustabelit, korrutab ja jagab peast arve korrutustabeli piires, korrutab arvudega 1 ja 0;	
	▶ korrutab peast ühekohalist arvu kahekohalise arvuga ja jagab peast kahekohalist arvu ühekohalise arvuga 100 piires;	
	▶ täidab proovimise teel tabeli, milles esineb	

Tähe arvväärtuse leidmine võrduses
analoogia abil.

Arvavaldis, tehete järjekord ja sulud.

Summa korrutamine ja jagamine
arvuga.

tähtavaldis;

▶ leiab tähe arvväärtuse võrdustes proovimise
või analoogia teel;

▶ määrab tehete järjekorra avaldises (sulud,
korrutamine/jagamine, liitmine/lahutamine);

2. Mõõtmine ja tekstülesanded Õppesisu

Mõõtühikud millimeeter, tonn ja sajand.

Mõõtühikute teisendusi (lihtsamad igapäevaelus
ettetulevad juhud).

Õpitulemused

▶ Nimetab pikkusmõõte millimeetrist
kilomeetrini ja kirjeldab neid tuntud suuruste
abil;

▶ nimetab massiühikuid gramm, kilogramm,
tonn ja kirjeldab neid tuntud suuruste abil;

▶ nimetab ajaühikuid sajand, aasta, kuu, nädal,
ööpäev, tund, minut, sekund ja kirjeldab neid
oma elus asetleidvate sündmuste abil;

▶ teisendab pikkus-, massi- ja ajaühikuid

Lõiming

Eesti keel – funktsionaalse lugemise
oskus, korrektne keelekasutus tekst-
ülesande koostamisel; mõõtühikute,
murdude ja lühendite õigekiri; teatmeteoste
kasutamine

Kehaline kasvatus – tulemuste mõõtmine

Loodusõpetus – vahemaade mõõtmine
looduses ja kaardil

Ajalugu – ajaarvestus läbi aega ja eri-

Murrud $1/2, 1/3, 1/4, 1/5$.
Nende murdude põhjal arvust osa leidmine.

Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete
lahendamine. Ühetehteliste tekstülesannete
koostamine.

(valdavalt vaid naaberühikud);

- ▶ arvutab nimega arvudega .
- ▶ selgitab murdude $1/2, 1/3, 1/4, 1/5$ tähendust;
- ▶ leiab $1/2, 1/3, 1/3, 1/4, 1/5$ osa arvust;
- ▶ selgitab näidete põhjal, kuidas leitakse osa järgi arvu;
- ▶ lahendab ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid õpitud arvutusoskuse piires;
- ▶ koostab erinevat liiki ühetehtelisi tekstülesandeid;
- ▶ püstitab ülesande lahendamiseks vajalikud küsimused;
- ▶ hindab saadud tulemuste reaalsust;

nevate kultuuride

3. Geomeetrilised kujundid

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Murdjoon, hulknurk, ristkülik, ruut ja kolmnurk, nende elemendid.	▶ Eristab murdjoont teistest joontest; mõõdab ja arvutab murdjoone pikkuse sentimeetrites;	▶ Eesti keel – geomeetriliste kujundite ja kehade nimetused ja nende õigekiri; praktiliste tööjuhendite mõistmine
Murdjoone pikkuse ning ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu leidmine.	▶ joonestab ristküliku, sealhulgas ruudu, joonlaua abil;	▶ Tööõpetus – joonestamine, voltimine; materjalide mõõtmine
Võrdkülgne kolmnurk, selle	▶ arvutab ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu küljepikkuste kaudu;	▶ Loodusõpetus – kaart, plaan, aerofoto
joonestamine sirkli ja joonlaua abil.	▶ joonestab võrdkülgset kolmnurka sirkli ja joonlaua abil;	▶ Ajalugu - püramiidid
Ring ja ringjoon, raadius ja keskpunkt.	▶ joonestab erineva raadiusega ringjooni; märgib ringjoone raadiuse ja keskpunkti;	
Etteantud raadiusega ringjoone joonestamine.	▶ leiab ümbritsevast õpitud ruumilisi kujundeid;	
Koop, risttahukas, kera, silinder, koonus, kolm- ja nelinurkne püramiid. Nende põhilised elemendid (servad, tipud, tahud).	▶ eristab kuupi ja risttahukat teistest kehadest ning nimetab ja näitab nende tippe, servi, tahke;	
Geomeetrilised kujundid igapäevaelus.	▶ näitab maketi abil silindri põhju ja külgpinda; ▶ nimetab põhjaks olevat ringi;	
	▶ näitab maketi abil koonuse külgpinda, tippu ja põhja;	
	▶ nimetab põhjaks olevat ringi;	
	▶ näitab ja nimetab maketi abil püramiidi külgtahke, põhja, tippe;	

► eristab kolm- ja nelinurkset püramiidi põhja järgi.

Läbivad teemad:

Teabekeskond , tehnoloogia ja innovatsioon – IKT vahendite mõistlik ja tõhus kasutamine; ruumi plaan; mõõtühikute teisendamine, seosed mõõtühikute vahel; sõiduplaanid; geomeetrilised kujundid ja geomeetria mõiste

Väärtuse ja kõlblus – suhted, tolerantne suhtumine kaaslastesse, teiste arvamuse kuulamine, enda arvamuse esitamine

Tervis ja ohutus – väärtustada tervislikke eluviise, puhkust

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – töö ja aja planeerimine, probleemide lahendamine; leidlikkus ja leiutamine

Keskkond ja jätkusuutlik areng – väärtustada meie elukeskkonda, õuesõppe tunnid

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine – enesehindamine, õpioskuste arendamine, koostöö; erinevad ametid seoses matemaatikaga; plaani lugemise oskus

Kultuuriline identiteet – ajaarvestus minevikus ja tänapäeval; kalendrid; kellaaja erinev esitus erinevates maades.

II kooliaste

II kooliastme õpitulemused matemaatikas

II kooliastme lõpuks õpilane:

1) kasutab erinevaid matemaatilise info esitamise viise ning oskab üle minna ühelt esitusviisilt teisele;

- 2) liigitab objekte ja nähtusi ning analüüsib ja kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;
- 3) tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi;
- 4) leiab ülesannetele erinevaid lahendusteid;
- 5) põhjendab oma mõttekäike ja kontrollib nende õigsust;
- 6) kasutab arvutusvahendeid arvutamiseks ja tulemuste kontrollimiseks;
- 7) näitab üles initsiatiivi lahendada kodus ja koolis ilmnevaid matemaatilist laadi probleeme;
- 8) kasutab enda jaoks sobivaid õpioskusi, vajaduse korral otsib abi ja infot erinevatest teabeallikatest.

Arvutamine	Andmed ja algebra	Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine
1) loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljardini), täisarve ning	1) tunneb protsendi mõistet ja leiab osa tervikust;	1) teab ning teisendab pikkus-, pindala-, ruumala- ja ajaühikuid;
positiivseid ratsionaalarve;	2) lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekst-ülesandeid ning kontrollib ja hindab tulemust;	2) teab plaanimõõdu tähendust ja kasutab seda ülesandeid lahendades;
2) eristab paaris- ja paarituid arve;	3) joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi, loeb teljestikus asuva punkti koordinaate, loeb ja joonistab temperatuuri ning liikumise graafikut;	3) joonestab ning tähistab punkti, sirge, kiire, lõigu, murdjoone, ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged, ruudu, ristküliku, kolmnurga, ringi;
3) kirjutab naturaalarve järkarvude summana ja järgühikute kordsete summana;	4) lihtsustab ühe muutujaga avaldise ning arvutab tähtavaldise väärtuse;	4) joonestab, liigitab ja mõõdab nurki (täisnurk, teravnurk, nürinurk, sirgnurk, kõrvunurgad, tippnurgad);
4) tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;	5) leiab antud arvude seast võrrandi lahendi, lahendab lihtsamaid võrrandeid;	5) konstrueerib sirkli ja joonlaua lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja ning sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid;
5) arvutab peast ja kirjalikult täisarvudega ning positiivsete ratsionaalarvudega, rakendab	6) kogub lihtsa andmestiku, koostab sagedustabeli ning arvutab aritmeetilise keskmise;	6) kasutades IKT võimalusi (internetiotsing,
tehete järjekorda;	7) illustreerib arvandmestikku tulp- ja sirg-	
6) sõnastab ja kasutab jaguvustunnuseid (2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga ja 10-ga);		
7) ümardab arvu etteantud täpsuseni;		

8) esitab naturaalarvu algtegurite korrutisena ning leiab arvude suurima ühisteguri ja

vähima ühiskordse;

9) leiab arvu ruudu, kuubi, vastandarvu, pöördarvu ja absoluutväärtuse;

10) tunneb harilikku ja kümnendmurdu ning kujutab neid arvkiirel; kujutab joonisel

harilikku murdu osana tervikust;

11) teisendab hariliku murru kümnendmurruks, lõpliku kümnendmuru harilikuks murruks ning leiab hariliku murru kümnendlähendi;

12) kasutab digitaalseid õppematerjale ja arvutiprogramme õpetaja juhendamisel ja

iseseisvaks harjutamiseks ning koduste tööde kontrollimiseks; kasutab vajaduse korral

taskuarvutit;

13) loeb ja kirjutab Rooma numbreid kuni kolmekümneni (XXX).

Matemaatika 4. klass

Õppeaine maht: 140 tundi

1. Arvutamine

lõikdiagrammiga;

8) loeb andmeid tulp- ja sektordiagrammilt, sh liiklusohutusvaldkonna diagrammide lugemine

ja analüüsimine.

pildistamine), toob näiteid õpitud

geomeetriliste kujundite ning sümmeetria kohta arhitektuuris ja kujutavas kunstis;

7) rakendab kolmnurga sisenurkade summat ja kolmnurkade võrdsuse tunnuseid (KKK,

KNK, NKN) ülesandeid lahendades;

8) liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi, joonestab kolmnurga kõrgused ning arvutab

kolmnurga pindala;

9) arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala;

10) arvutab kuubi ning risttahuka pindala ja ruumala.

2. Andmed ja algebra

3. Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine

1. Arvutamine

Õppesisu

Lugemine ja kirjutamine, nende esitamine üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste, kümne- ja sajatuhandeliste summana.

Liitmine ja lahutamine, nende omadused.

Kirjalik liitmine ja lahutamine.

Õpitulemused

- ▶ selgitab näidete varal termineid *arv* ja *number* ja kasutab neid ülesannetes;
- ▶ kirjutab ja loeb arve 1 000 000 piires;
- ▶ esitab arvu üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste kümne- ja sajatuhandeliste summana;
- ▶ võrdleb ja järjestab naturaalarve, nimetab arvule eelneva või järgneva arvu;
- ▶ kujutab arve arvkiirel;
- ▶ nimetab liitmise ja lahutamise tehte komponente (liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe);
- ▶ tunneb liitmis- ja lahutamistehte liikmete ning tulemuste vahelisi seoseid;
- ▶ kirjutab liitmistehtele vastava lahutamistehte ja vastupidi;

Lõiming

- ▶ **Eesti keel** – õpetaja pöörab tähelepanu arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamisele ning selgitab, milliste arvude järele ja millal lisatakse punkt.

Naturaalarvude korrutamine. Korrutamise omadused. Kirjalik korrutamine.

- ▶ sõnastab ja esitab üldkujul liitmise omadusi (liidetavate vahetuvuse ja rühmitamise omadus) ja kasutab neid arvutamise hõlbustamiseks;
- ▶ sõnastab ja esitab üldkujul arvust summa ja vahe lahutamise ning arvule vahe liitmise omadusi ja kasutab neid arvutamisel;
- ▶ kujutab kahe arvu liitmist ja lahutamist arvkiirel;
- ▶ liidab ja lahutab peast kuni kolmekohalisi arve;
- ▶ liidab ja lahutab kirjalikult arve miljoni piires, selgitab oma tegevust;
- ▶ nimetab korrutamise tehte komponente (tegur, korrutis);
- ▶ esitab kahe arvu korrutise võrdsete liidetavate summana või selle summa korrutisena;
- ▶ kirjutab korrutamistehtele vastava jagamistehte ja vastupidi;
- ▶ tunneb korrutamistehte liikmete ning tulemuse vahelisi seoseid;
- ▶ sõnastab ja esitab üldkujul korrutamise

omadusi:

▶ tegurite vahetuvus, tegurite rühmitamine, summa korrutamine arvuga;

▶ kasutab korrutamise omadusi arvutamise lihtsustamiseks;

▶ korrutab peast arve 100 piires;

▶ korrutab naturaalarvu 10, 100 ja 1000-ga;

▶ arvutab enam kui kahe arvu korrutist;

▶ korrutab kirjalikult kuni kahekohalisi naturaalarve ja kuni kolmekohalisi arve järkarvudega;

▶ nimetab jagamistehte komponente (jagatav, jagaja, jagatis);

▶ tunneb jagamistehte liikmete ja tulemuse vahelisi seoseid;

▶ jagab peast arve korrutustabeli piires;

▶ kontrollib jagamistehte tulemust korrutamise abil;

▶ selgitab, mida tähendab “üks arv jagub teisega”;

Naturaalarvude jagamine. Jäägiga jagamine.

Kirjalik jagamine. Arv null tehetes.

- ▶ jagab jäägiga ja selgitab selle jagamise tähendust;
- ▶ jagab nullidega lõppevaid arve peast 10, 100 ja 1000- ga;
- ▶ jagab nullidega lõppevaid arve järkarvudega; jagab summat arvuga;
- ▶ jagab kirjalikult arvu ühekohalise ja kahekohalise arvuga;
- ▶ liidab ja lahutab nulli, korrutab nulliga;
- ▶ selgitab, millega võrdub null jagatud arvuga ja nulliga jagamise võimatust;
- ▶ arvutab kahe- ja kolmetehteliste arvavaldiste väärtuse;
- ▶ selgitab arvu ruudu tähendust, arvutab naturaalarvu ruudu;
- ▶ teab peast arvude 0 – 10 ruutuseid;
- ▶ kasutab arvu ruutu ruudu pindala arvutamisel;
- ▶ selgitab murru lugeja ja nimetaja tähendust, kujutab joonisel murdu osana tervikust;
- ▶ nimetab joonisel märgitud terviku osale

Tehete järjekord. tunneb tehete järjekorda

sulgudeta ja ühe paari sulgudega arvavaldises.

Naturaalarvu ruut.

vastava murru;

▶ arvutab osa (ühe kahendiku, kolmandiku jne) tervikust;

▶ loeb ja kirjutab enamkasutatavaid rooma numbreid (kuni kolmekümneni), selgitab arvu üleskirjutuse põhimõtet.

Murrud.

Rooma numbrid.

2. Andmed ja algebra Õppesisu

Tekstülesanded. lahendab kuni kolmetehtelisi elulise sisuga tekstülesandeid;

Õpitulemused

- ▶ modelleerib õpetaja abiga tekstülesandeid;
- ▶ koostab ise ühe- kuni kahetehtelisi tekst-

Lõiming

Täht võrduses.

ülesandeid;

- ▶ hindab ülesande lahendustulemuse reaalsust;
- ▶ leiab ühetehtelisest võrdusest tähe arvvaartuse

proovimise või analoogia teel;

Näiteks võrduse $21 + b = 34$ korral võib proovida,

milline arv tuleb liita 21-le, et saaks 34.

Toetudes näiteks võrdustele $2 + 3 = 5$ ja $3 =$

$5 - 2$ võib analoogia põhjal kirjutada, et $b = 34 - 21 = 13$.

Ülesannetes piirduakse vaid võrdustega, mis sisaldavad ühte tehet ühe tähega.

3. Geomeetrilise kujundid ja mõõtmine Õppesisu

Kolmnurk.

Õpitulemused

- ▶ Leiab ümbritsevast ruumist kolmnurki ning eristab neid;
- ▶ nimetab ja näitab kolmnurga külgi, tippe ja nurki;

Lõiming

- ▶ **Kultuuriline identiteet** - matemaatika ajaloo elementide tutvustamine (rooma numbrid, erinevate tehete ja sümbolite jõudmine matemaatikasse).

Nelinurk, ristkülik ja ruut.

Kujundi ümbermõõdu ja pindala leidmine.

- ▶ joonestab kolmnurka kolme külje järgi;
- ▶ selgitab kolmnurga ümbermõõdu tähendust ja näitab ümbermõõtu joonisel;
- ▶ arvutab kolmnurga ümbermõõtu nii külgede mõõtmise teel kui ka etteantud küljepikkuste korral;
- ▶ leiab ümbritsevast ruumist nelinurki, ristkülikuid ja ruute ning eristab neid;
- ▶ nimetab ning näitab risküliku ja ruudu külgi, vastaskülgi, lähiskülgi, tippe ja nurki;
- ▶ joonestab risküliku ja ruudu nurklaua abil;
- ▶ kasutab ümbermõõdu ja pindala arvutamisel sobivaid mõõtühikuid;
- ▶ arvutab kolmnurkadest ja tuntud nelinurkadest koosneva liitkujundi ümbermõõdu;
- ▶ arvutab tuntud nelinurkadest koosneva liitkujundi pindala;
- ▶ rakendab geomeetria teadmisi tekstülesannete lahendamisel;

▶ **Tehnoloogia ja innovatsioon** – õpilane kasutab õppes nii taskuarvutit kui ka personaalarvutit, kasutab arvutitundides saadud teadmisi eluliste matemaatiliste probleemide lahendamisel.

▶ **Teabekeskond** - õpilane hangib ülesande (probleemi) lahendamiseks vajaliku info avalikest teabekanalitest ja arendab kriitilise tebeanalüüsi oskusi.

▶ **Keskond ja jätkusuutlik areng** – elulised tekstülesanded, milles kasutatakse reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta.

▶ **Väärtused ja kõlblus** – igas matemaatika tunnis kasvatatakse õpilases kõlbelist komponenti – korralikkus, hoolsuse, süstemaatilisus, järjekindlus, püsivus ja ausus.

Pikkusühikud.

- ▶ nimetab pikkusühikuid mm, cm, dm, m, km, selgitab nende ühikute vahelisi seoseid;
- ▶ mõõdab igapäevaelus ettetulevaid pikkusi, kasutades sobivaid mõõtühikuid;
- ▶ toob näiteid erinevate pikkuste kohta, hindab pikkusi silma järgi;
- ▶ teisendab pikkusühikuid ühenimelisteks;
- ▶ selgitab pindalaühikute mm^2 , cm^2 , dm^2 , m^2 , ha, km^2 tähendust;
- ▶ kasutab pindala arvutamisel sobivaid ühikuid;
- ▶ selgitab pindalaühikute vahelisi seoseid;

Pindalaühikud.

- ▶ nimetab massiühikuid g, kg, t, selgitab massiühikute vahelisi seoseid; kasutab massi arvutamisel sobivaid ühikuid;
- ▶ toob näiteid erinevate masside kohta, hindab massi ligikaudu;
- ▶ kirjeldab mahuühikut liiter, hindab keha mahtu ligikaudu;

Massiühikud.

- ▶ nimetab Eestis käibelolevaid rahaühikuid, selgitab rahaühikute vahelisi seoseid, kasutab arvutustes rahaühikuid;
- ▶ nimetab aja mõõtmise ühikuid tund, minut,

sekund, ööpäev, nädal, kuu, aasta, sajand; teab nimetatud ajaühikute vahelisi seoseid;

▶ selgitab kiiruse mõistet ning kiiruse, teepikkuse ja aja vahelist seost;

Mahuühikud.

▶ kasutab kiirusühikut km/h lihtsamates ülesannetes;

Rahaühikud.

▶ loeb termomeetri skaalalt temperatuuri kraadides märgib etteantud temperatuuri skaalale;

Ajaühikud.

▶ kasutab külmakraadide märkimisel negatiivseid arve;

▶ loeb termomeetri skaalalt temperatuuri kraadides märgib etteantud temperatuuri skaalale;

Kiirus ja kiirusühikud.

▶ kasutab külmakraadide märkimisel negatiivseid arve

Temperatuuri mõõtmine.

Arvutamine nimega arvudega

Matemaatika 5. klass

Õppeaine maht: 140 tundi

1. Arvutamine

2. Andmed ja algebra

3. Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine

1. Arvutamine

Õppesisu

Miljonite klass ja miljardite klass.

Arvu järk, järguühikud ja järkarv.

Naturaalarvu kujutamine arvkiirel.

Naturaalarvude võrdlemine.

Õpitulemused

- ▶ loeb numbritega kirjutatud arve miljardi piires;
- ▶ kirjutab arve dikteerimise järgi;
- ▶ määrab arvu järke ja klasse;
- ▶ kirjutab naturaalarve järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana;
- ▶ kirjutab arve kasvavas (kahanevas)järjekorras;

Lõiming

- ▶ **Eesti keel** – õpetaja pöörab tähelepanu arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamisele ning selgitab, milliste arvude järele ja millal lisatakse punkt.

Naturaalarvude ümardamine.

- ▶ märgib naturaalarve arvkiirele;
- ▶ võrdleb naturaalarve;
- ▶ teab ümardamisreegleid ja ümardab arvu etteantud täpsuseni;

Neli põhitehet naturaalarvudega.

- ▶ liidab ja lahutab kirjalikult naturaalarve miljardi piires;

Liitmis- ja korrutamistehte põhiomadused ja nende rakendamine.

- ▶ selgitab ja kasutab liitmise ja korrutamise seadusi;

Arvu kuup.

- ▶ korrutab kirjalikult kuni kolmekohalisi naturaalarve;

Tehete järjekord. Avaldise väärtuse arvutamine.

- ▶ jagab kirjalikult kuni 5-kohalisi arve kuni 2-kohalise arvuga;

Arvavaldisel lihtsustamine sulgude avamise ja ühisteguri sulgudest väljatoomisega.

- ▶ selgitab naturaalarvu kuubi tähendust ja leiab arvu kuubi;

- ▶ tunneb tehete järjekorda (liitmine/lahutamine,

korrutamine/jagamine, sulud), arvutab kuni

neljatehteliste arvavaldisel väärtusi;

- ▶ avab sulgusid arvavaldisel korral; toob ühise teguri sulgudest välja;

- ▶ eristab paaris- ja paaritud arve;

Paaris- ja paaritud arvud.

Jaguvuse tunnused (2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga, 10-ga)

Arvu tegurid ja kordsed.

Algarvud ja kordarvud, algtegur.

Arvude suurim ühistegur ja vähim

Ühiskordne.

Murdarv, harilik murd, murru lugeja ja nimetaja. Kümnenndmurrud.

▶ otsustab (tehet sooritamata), kas arv jagub 2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga või 10-ga;

▶ leiab arvu tegureid ja kordseid;

▶ teab, et arv 1 ei ole alg- ega kordarv;

▶ esitab naturaalarvu algtegurite korrutisena;

▶ otsustab 100 piires, kas arv on alg- või kordarv;

▶ esitab naturaalarvu algarvuliste tegurite korrutisena;

▶ leiab arvude suurima ühisteguri (SÜT) ja vähima ühiskordse (VÜK).

▶ selgitab hariliku murru lugeja ja nimetaja tähendust;

▶ tunneb kümnenndmurru kümnenndkohti;

▶ loeb kümnenndmurde;

▶ kirjutab kümnenndmurde numbrite abil verbaalse esituse järgi;

▶ võrdleb ja järjestab kümnenndmurde;

▶ kujutab kümnenndmurde arvkiirel;

Kümnenndmurru ümardamine.

Tehted kümnenndmurdudega.

- ▶ ümardab kümnenndmurde etteantud täpsuseni;
- ▶ liidab ja lahutab kirjalikult kümnenndmurde;
- ▶ korrutab ja jagab peast kümnenndmurde järguühikutega (10, 100, 1000, 10 000 ja 0,1; 0,01; 0,001);
- ▶ korrutab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga kümnenndmurde;
- ▶ jagab kirjalikult kuni kolme tüvenumbriga murdu murruga, milles on kuni kaks tüvenumbrit (mõistet tüvenumber ei tutvustata);
- ▶ tunneb tehete järjekorda ja sooritab mitme tehtega ülesandeid kümnenndmurdudega ;
- ▶ sooritab arvutuste kontrollimiseks neli põhitehet taskuarvutil.

Taskuarvuti, neli põhitehet.

2. Andmed ja algebra.

Õppesisu

Arvavaldis, tähtavaldis, valem.

Võrrandi ja selle lahendi mõiste.

Võrrandi lahendamine proovimise ja analoogia teel.

Arvandmete kogumine ja korrastamine.

Õpitulemused

- ▶ tunneb ära arvavaldisse ja tähtavaldisse;
- ▶ lihtsustab ühe muutujaga täisarvuliste kordajatega avaldisse;
- ▶ arvutab lihtsa tähtavaldisse väärtuste;
- ▶ kirjutab sümbolites tekstina kirjeldatud lihtsamaid tähtavaldisi;
- ▶ eristab valemit avaldisest;
- ▶ kasutab valemit ja selles sisalduvaid tähiseid arvutamise lihtsustamiseks;
- ▶ tunneb ära võrrandi, selgitab, mis on võrrandi lahend;
- ▶ lahendab proovimise või analoogia abil võrrandi, mis sisaldab ühte tehet ja naturaalarve;
- ▶ selgitab, mis on võrrandi lahendi kontrollimine;
- ▶ kogub lihtsa andmestiku;
- ▶ korrastab lihtsamaid arvandmeid ja kannab neid sagedustabelisse;
- ▶ tunneb mõistet sagedus ning oskab seda leida;

Lõiming

Inimeseõpetus – kasutab vajadusel diagramme, koostab ja tõlgendab neid.

Sagedustabel. Skaala.

▶ tajub skaala tähendust arvkiire ühe osana;

Diagrammid: tulpdiagramm, sirglõikdiagramm.

▶ loeb andmeid erinevatelt skaaladelt andmeid ja toob näiteid skaalade kasutamise kohta;

Aritmeetiline keskmine.

▶ loeb andmeid tulpdiagrammilt ja oskab neid kõige üldisemalt iseloomustada;

▶ joonistab tulp- ja sirglõikdiagramme;

▶ arvutab aritmeetilise keskmise;

▶ lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;

▶ tunneb tekstülesande lahendamise etappe;

▶ modelleerib õpetaja abiga tekstülesandeid;

▶ kasutab lahendusidee leidmiseks erinevaid strateegiaid;

Tekstülesannete lahendamine.

▶ hindab tulemuste reaalsust;

3. Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine. Õppesisu

Õpitulemused

Lõiming

Sirglõik, murdjoon, kiir, sirge.

▶ joonestab sirge, kiire ja lõigu ning selgitab nende erinevusi;

Nurk, nurkade liigid.

- ▶ märgib ja tähistab punkte sirgel, kiirel, lõigul;
- ▶ joonestab etteantud pikkusega lõigu;
- ▶ mõõdab antud lõigu pikkuse;
- ▶ arvutab murdjoone pikkuse;
- ▶ joonestab nurga, tähistab nurga tipu ja kirjutab nurga nimetuse sümbolites (näiteks $\sphericalangle ABC$);

võrdleb etteantud nurki silma järgi ja liigitab neid, joonestab teravnurga, nürinurga, täisnurga ja sirgnurga;

- ▶ kasutab malli nurga mõõtmiseks ja etteantud suurusega nurga joonestamiseks;
- ▶ teab täisnurga ja sirgnurga suurust;
- ▶ leiab jooniselt kõrvunurkade ja tippnurkade paare;

Kõrvunurgad. Tippnurgad.

- ▶ joonestab kõrvunurki ja teab, et kõrvunurkade summa on 180°
- ▶ arvutab antud nurga kõrvunurga suuruse;
- ▶ joonestab tippnurki ja teab, et tippnurgad on võrdsed;
- ▶ joonestab lõikuvaid ja ristuvaid sirgeid;

Paralleelsed ja ristuvad sirged.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ joonestab paralleellükke abil paralleelseid sirgeid; ▶ tunneb ja kasutab sümboleid \perp ja \parallel ▶ arvutab kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala; ▶ teisendab pindalaühikuid; ▶ teab ja teisendab ruumalaühikuid;
Kuubi ja risttahuka pindala ja ruumala.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kasutab ülesannete lahendamisel mõõtühikute vahelisi seoseid;
Pindalaühikud ja ruumalaühikud.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ selgitab plaanimõõdu tähendust; ▶ valmistab ruudulisele paberile lihtsama (korterijm) plaani.

Plaanimõõt.

Läbivad teemad:

Keskkond ja jätkusuutlik areng - statistika elemente (andmete kogumine, keskmine, mood) sisaldavad ülesanded keskkonnaressursside kasutamise kohta.

Kultuuriline identiteet - matemaatika ajaloo elementide tutvustamine (rooma numbrid, erinevate tehete ja sümboleite jõudmine matemaatikasse).

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - statistika elementide käsitlemine, mis võimaldab õpilasel aru saada ühiskonna ning selle arengu kirjeldamiseks kasutatavate arvnäitajate tähendusest.

Tehnoloogia ja innovatsioon – õpilane kasutab õppes nii taskuarvutit kui ka personaalarvutit, kasutab arvutitundides saadud teadmisi eluliste matemaatiliste probleemide lahendamisel.

Teabekeskond - õpilane hangib ülesande (probleemi) lahendamiseks vajaliku info avalikest teabekanalitest ja arendab kriitilise teabeanalüüsi oskusi.

Keskond ja jätkusuutlik areng – elulised tekstülesanded, milles kasutatakse reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta.

Väärtused ja kõlblus – igas matemaatika tunnis kasvatatakse õpilases kõlbelist komponenti – korralikkus, hoolsuse, süstemaatilisus, järjekindlus, püsivus ja ausus.

Matemaatika 6. klass

Õppeaine maht: 175 tundi

1. Arvutamine

2. Andmed ja algebra

3. Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine

1. Arvutamine Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Harilik murd, selle põhiomadus.	▶ teab murru lugeja ja nimetaja tähendust;	Loodusõpetus – teab negatiivse arvu tähendust (temperatuur, veepinnast madalam).
Hariliku murru taandamine ja laiendamine. Harilike murdude võrdlemine.	▶ teab, et murrujoonel on jagamismärgi tähendus;	Eesti keel - pöörab tähelepanu arvsõnade kokku- ja lahkukirjutamisele, selgitada, milliste arvude järele ja millal lisatakse punkt.
	▶ kujutab harilikke murde arvkiirel;	Muusika - noodipikkused ja takt ning nende seotus harilike murdudega.
	▶ kujutab lihtsamaid harilikke murde vastava osana lõigust ja tasapinnalisest kujundist;	
	▶ tunneb liht- ja liigmurde;	
	▶ teab, et iga täisarvu saab esitada hariliku	

Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine.
Erinimeliste murdude liitmine ja lahutamine.

Harilike murdude korrutamine.

Pöördarvud.

Harilike murdude jagamine.

Arvutamine harilike ja kümnendmurdudega.

murruna;

▶ taandab murde nii järkjärgult kui suurima ühisteguriga, jäädes arvutamisel saja piiresse;

▶ teab, milline on taandumatu murd;

▶ laiendab murdu etteantud nimetajani;

▶ teisendab murde ühenimelisteks ja võrdleb neid;

▶ teab, et murdude ühiseks nimetajaks on antud murdude vähim ühiskordne;

▶ esitab liigmurru segaarvuna ja vastupidi;

▶ liidab ja lahutab ühenimelisi ja erinimelisi murde;

▶ korrutab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega;

▶ tunneb pöördarvu mõistet;

▶ jagab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega ning vastupidi;

▶ tunneb segaarvude liitmise, lahutamise, korrutamise ja jagamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel;

▶ teisendab lõpliku kümnendmurru harilikuks

Kümnendmuru teisendamine harilikuks murruks ning hariliku murru teisendamine kümnendmurruks.

murruks ja harilikku murru lõplikuks või lõpmatuks perioodiliseks kümnendmurruks;

▶ leiab hariliku murru kümnendlähendi ja võrdleb harilikke murde kümnendlähendite abil;

▶ arvutab täpselt avaldiste väärtusi, mis sisaldavad nii kümnend- kui harilikke murde ja sulge;

▶ selgitab negatiivsete arvude tähendust, toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid;

▶ leiab kahe punkti vahelise kauguse arvteljel;

▶ teab, et naturaalarvud koos oma vastand-
arvudega ja arv null moodustavad täisarvude hulga;

▶ võrdleb täisarve ja järjestab neid;

▶ teab arvu absoluutväärtuse geomeetrilist tähendust;

▶ leiab täisarvu absoluutväärtuse;

▶ liidab ja lahutab positiivsete ja negatiivsete täisarvudega, tunneb arvutamise reegleid;

▶ vabaneb sulgudest, teab, et vastand-
arvude summa on null ja rakendab seda teadmist arvutustes;

Negatiivsed arvud. Arvtelg.

Positiivsete ja negatiivsete täisarvude kujutamise arvteljel. Kahe punkti vaheline kaugus

arvteljel. Vastand-
arvud. Arvu absoluutväärtus. Arvude järjestamine.

Arvutamine täisarvudega.

► rakendab korrutamise ja jagamise reegleid positiivsete ja negatiivsete täisarvudega arvutamisel;

► arvutab kirjalikult täisarvudega;

2. Andmed ja algebra. Õppesisu

Protsendi mõiste.

Osa leidmine tervikust.

Koordinaattasand. Punkti asukoha määramine tasandil.

Õpitulemused

► selgitab protsendi mõistet; teab, et protsent on üks sajandik osa tervikust;

► leiab osa tervikust;

► leiab arvust protsentides määratud osa;

► lahendab igapäevaelule tuginevaid ülesandeid protsentides määratud osa leidmisele (ka intressiarvutused);

► lahendab tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmisele;

► joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi;

► määrab punkti koordinaate ristkoordinaadistikus;

Lõiming

Loodusõpetus – kasutab protsentarvutust liikumise kiiruse muutumise kirjeldamisel.

Inimeseõpetus – kasutab vajadusel diagramme, koostab ja tõlgendab neid.

Temperatuuri graafik, ühtlase liikumise graafik ja teisi empiirilisi graafikuid.

- ▶ joonestab lihtsamaid graafikuid;
- ▶ loeb andmeid graafikult, sh loeb ja analüüsib liiklusohutusalaalseid graafikuid;

Sektordiagramm.

- ▶ loeb andmeid sektordiagrammilt;
- ▶ analüüsib ning lahendab täisarvude ja murdarvudega mitmetehteliste tekstülesandeid;

Tekstülesanded.

- ▶ tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi;
- ▶ õpetaja juhendamisel modelleerib lihtsamas reaalses kontekstis esineva probleemi (probleemülesannete lahendamine).

3. Geomeetrilised kujundid. Õppesisu

Õpitulemused

Lõiming

Ringjoon. Ring. Ringi sektor.

Ringjoone pikkus.

- ▶ teab ringjoone keskpunkti, raadiuse ja diameetri tähendust;
- ▶ joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoont;

Tehnoloogiaõpetus – oskab arvutada erinevate geomeetriliste kujundite pindalaid ning neid valmistada.

Pegeldus sirgest, telgsümmeetria.

- ▶ eristab joonisel sümmeetrilised kujundid;
- ▶ joonestab sirge (ja punkti) suhtes antud punktiga sümmeetrilist punkti, antud lõiguga

Pegeldus punktist, tsentraalsümmeetria.

sümmeetrilise lõigu ja antud kolmnurga või nelinurgaga sümmeetrilist kujundi;

▶ poolitab sirkli ja joonlauaga lõigu ning joonestab

▶ näitab joonisel ja nimetab kolmnurga tippu, külgi, nurki;

Lõigu poolitamine. Antud sirge

Kolmnurk ja selle elemendid.

▶ joonestab ja tähistab kolmnurga, arvutab kolmnurga ümbermõõdu;

Kolmnurga nurkade summa.

▶ leiab jooniselt ja nimetab kolmnurga lähisnurki, vastasnurki, lähiskülgi, vastaskülgi;

Kolmnurkade võrdsuse tunnused.

▶ teab ja kasutab nurga sümboleid;

▶ teab kolmnurga sisenurkade summat ja rakendab seda puuduva nurga leidmiseks;

▶ teab kolmnurkade võrdsuse tunnuseid KKK, KNK, NKN ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;

▶ liigitab joonistel etteantud kolmnurki nurkade ja külgede järgi;

▶ joonestab teravnurkse, täisnurkse ja nürinurkse kolmnurga;

▶ joonestab erikülgse, võrdkülgse ja võrdhaarse kolmnurga;

Kolmnurkade liigitamine.

Kolmnurga joonestamine kolme külje järgi, kahe külje ja nende vahelise nurga järgi, ühe külje ja selle lähisnurkade järgi.

Täisnurkne kolmnurk.

Võrdhaarse kolmnurga omadusi.

Kolmnurga alus ja kõrgus.

Kolmnurga pindala.

▶ joonestab kolmnurga kolme külje järgi, kahe külje ja nende vahelise nurga järgi ning ühe külje ja selle lähisnurkade järgi;

▶ näitab ja nimetab täisnurkse kolmnurga külgi;

näitab ja nimetab võrdhaarses kolmnurgas külgi ja nurki;

▶ teab võrdhaarse kolmnurga omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamisel;

▶ tunneb mõisteid alus ja kõrgus, joonestab iga kolmnurga igale alusele kõrguse;

▶ mõõdab kolmnurga aluse ja kõrguse;

▶ arvutab kolmnurga pindala.

Läbivad teemad:

Keskkond ja jätkusuutlik areng - protsentarvutusülesanded, milles kasutatakse reaalseid andmeid keskkonnaressursside kasutamise kohta.

Kultuuriline identiteet - protsentarvutuse abil saab kirjeldada ühiskonnas toimuvaid protsesse mitmekultuurilisuse teemaga seonduvalt (eri rahvused, erinevad usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne), protsentarvutuse käsitlemine võimaldab õpilastel aru saada ühiskonna ning selle arengu kirjeldamiseks kasutatavate arvnäitajate tähendusest.

Teabekeskond – õpilane hangib ülesande (probleemi) lahendamiseks vajaliku info avalikest teabekanalitest.

Tehnoloogia ja innovatsioon – õpilane kasutab õppes nii taskuarvutit kui ka personaalarvutit, kasutab erinevaid programme (GeoGebra) geomeetriliste konstruktsioonide tegemisel.

Tervis ja ohutus - oskab kasutada protsentarvutust toote (eseme) koostise määramisel, kui ajalikud algandmed on olemas. Lahendab ülesandeid tervisliku toidu kohta, liiklejate ja sõidukite liikumisega seotud tekstülesandeid, muid riskitegureid käsitlevate andmetega protsentülesandeid ja graafikuid.

Väärtused ja kõlblus – igas matemaatika tunnis kasvatatakse õpilases kõlblist komponenti – korralikkus, hoolsuse, süstemaatilisus, järjekindlus, püsivus ja ausus.

III kooliastme õpitulemused matemaatikas

III kooliastme lõpuks õpilane:

- 1) koostab ja rakendab sobivaid matemaatilisi mudeleid erinevate eluvaldkondade ülesandeid lahendades;
- 2) püstitab hüpoteese (sh matemaatilisi ning tervise, ohutuse ja keskkonna kohta), kontrollib neid, üldistab ning arutleb loogiliselt;
- 3) põhjendab väiteid, on omandanud esmase tõestusoskuse;
- 4) kasutab matemaatiliste seoste uurimisel arvutit ja muid abivahendeid;
- 5) näeb seoseid erinevate matemaatiliste mõistete vahel ning loob neist süsteemi;
- 6) hindab oma matemaatilisi teadmisi ja oskusi ning arvestab neid edasist tegevust kavandades.

Arvutamine ja andmed	Protsent	Algebra	Funktsioonid	Geomeetria
1) liidab, lahutab, korrutab, jagab ja astendab naturaalarvulise astendajaga ratsionaalarvepeast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning rakendab tehete järjekorda;	1) leiab terviku protsentides antud osamäära järgi;	1) korrastab üks- ja hulklükmeid, liidab, lahutab ning korrutab üks- ja hulklükmeid ning jagab ükslükmeid ja hulklükget ükslükmeega;	1) selgitab näidete põhjal muutuva suuruse ja funktsiooni olemust;	1) joonestab ning konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi;
2) kirjutab suuri ja väikseid arve standardkujul;	2) väljendab murruna antud osa protsentides;	2) tegurdab hulklükmeid (toob sulgude ette, kasutab abivahendeid, tegurdab ruutkolmlükget);	2) selgitab võrdelise ja pöördvõrdelise sõltuvuse tähendust eluliste näidete põhjal;	2) arvutab kujundite joonelementid, ümbermõõdu, pindala ja ruumala;
	3) leiab, mitu protsenti moodustab üks arv teisest;	3) taandab ja laiendab	3) joonestab valemi järgi funktsiooni graafiku (nii käsitsi kui ka arvuti-	3) defineerib kujundeid, kolmnurga ja trapetsi keskliiku, kolmnurga
	4) määrab suuruse kasvamist ja kahanemist protsentides;			
	5) eristab muutust protsen-			

3) ümardab arve etteantud täpsuseni;	tides muutusest protsendipunktides;	algebraalist murdu; liidab, lahutab, korrutab ja jagab algebralisi murde;	programmiga) ning loeb graafikult funktsiooni ja argumenti väärtusi;	mediaani, kolmnurga ümber- ja siseringjoont ning kesk- ja piirdenurka;
4) selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust ning kasutab astendamise reegleid;	6) tõlgendab reaalsuses ja teistes õppeainetes esinevaid protsentides väljendatavaid suurusi,	4) lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi;	4) selgitab (arvutiga tehtud dünaamilisi jooniseid kasutades) funktsiooni graafiku asendi ja kuju sõltuvust funktsiooni avaldises olevatest kordajatest (ruutfunktsiooni korral ainult ruutliikme kordajast ja vabaliikmest);	4) kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal;
5) selgitab arvu ruutjuure tähendust ja leiab peast või taskuarvutil ruutjuure;	sealhulgas laenudega (ainult lihtintress) seotud kulutusi ja ohte;	5) lahendab võrrandi põhiomadusi kasutades lineaar- ja võrdekujulisi võrrandeid;	5) määrab valemi või graafiku põhjal funktsiooni liigi;	5) selgitab teoreemi, eelduse, väite ja tõestuse tähendust;
6) moodustab reaalsete andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste ja suhteliste sageduste tabeli ning iseloomustab statistilist kogumit aritmeetilise keskmise järgi;	7) arutleb maksude olulisuse üle ühiskonnas.	6) lahendab lineaarvõrrandisüsteeme ning kasutab arvutit lineaarvõrrandisüsteeme graafiliselt lahendades;	6) selgitab nullkohtade tähendust ning leiab nullkohad graafikult ja valemist;	6) selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku;
7) selgitab tõenäosuse tähendust ja arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse.		7) lahendab täielikke ja mittetäielikke ruutvõrrandeid;	7) loeb jooniselt parabooli haripunkti ja arvutab parabooli haripunkti koordinaadid;	7) lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid;
		8) lahendab tekstülesandeid võrrandite ja võrrandisüsteemide abil.	8) kasutab funktsioone lihtsamate reaalsusest	8) leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid;
				9) kasutab kolmnurkade ja hulknurkade sarnasust probleemülesandeid lahendades;
				10) kasutab olemasolevaid arvutiprogramme seadus-

tulenevate probleemide
modelleerimisel.

pärasusi avastades ja
hüpoteese püstitades.

Matemaatika 7. klass

Õppemaht: 175 tundi

1. Ratsionaalarvud. Protsentiarvutus. Statistika algmõisted
2. Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus. Lineaarfunktsioon. Võrrand.
3. Geomeetrilised kujundid
4. Üksliikmed

1. Ratsionaalarvud. Protsentiarvutus. Statistika algmõisted.

Õppesisu

Ratsionaalarvud. Tehted ratsionaalarvudega.

Arvutamine taskuarvutiga. Kahe punkti

vaheline kaugus arvteljel.

Tehete järjekord.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab õigesti märgireegleid ratsionaalarvudega arvutamisel;
- ▶ eri liiki murdude korral hindab, mil viisil arvutades saab täpse vastuse ja kuidas on otstarbekas arvutada;
- ▶ mitme tehtega ülesandes kasutab vastand arvude summa omadusi ja liitmise seadusi;
- ▶ korrutab ja jagab positiivseid ja negatiivseid harilikke murde (ka segaarve)
- ▶ arvutab mitme tehtega ülesannetes, milles on kuni neli tehet ja ühed sulud
- ▶ selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust;

Naturaalarvulise astendajaga aste. Arvu kümme astmed, suurte arvude kirjutamine kümne astmete abil.

Täpsed ja ligikaudsed arvud, arvutustulemuste otstarbekohane ümardamine. Tüvenumbrid.

Arvu leidmine tema osamäära ja protsendimäära järgi.

Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt.

Suuruse muutumise väljendamine protsentides.

▶ teab peast (lisaks 4. ja 5. klassis õpitule) astmet ~~2523100~~ väärtust;

▶ astendab negatiivset arvu naturaalarvuga, teab sulgude tähendust; teab, kuidas astme $(-1)^n$ ja -1^n väärtus sõltub astendajast;

▶ tunneb tehete järjekorda, kui arvutustes on astendamistehteid;

▶ sooritab taskuarvutil tehteid ratsionaalarvudega;

▶ toob näiteid igapäevaelu olukordadest, kus kasutatakse täpseid, kus ligikaudseid arve;

▶ ümardab arve etteantud täpsuseni;

▶ ümardab arvutuste (ligikaudseid) tulemusi mõistlikult;

▶ selgitab protsendi tähendust ja leiab osa tervikust (kordavalt);

▶ leiab antud osamäära järgi terviku;

▶ väljendab kahe arvu jagatist ehk suhet protsentides;

▶ leiab, mitu protsenti moodustab üks arv teisest ja selgitab, mida tulemus näitab;

▶ leiab suuruse kasvamist ja kahanemist protsentides;

▶ eristab muutust protsentides muutusest protsendipunktides;

▶ tõlgendab reaalsuses esinevaid protsentides väljendatavaid suursi, lahendab kuni kahesammulisi protsentülesandeid;

Andmete kogumine ja korrastamine.

Statistilise kogumi karakteristikud (aritmeetiline keskmine).

Sektordiagramm. Tõenäosuse mõiste.

- ▶ rakendab protsentarvutust reaalse sisuga ülesannete lahendamisel;
- ▶ arutleb ühishüve ja maksude olulisuse üle ühiskonnas;
- ▶ selgitab laenudega seotud ohte ja kulutusi ning oskab etteantud lihtsa juhtumi varal hinnata laenamise eeldatavat otstarbekust;
- ▶ koostab isikliku eelarve;
- ▶ moodustab reaalse andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste ja suhteliste sageduste tabeli ja ise-loomustab seda aritmeetilise keskmise ja diagrammide abil;
- ▶ joonestab sektordiagrammi (nii arvutil kui ka käsitsi);
- ▶ selgitab tõenäosuse tähendust;
- ▶ katsetulemuste vahetu loendamise kaudu arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse;

Lõiming teiste õppeainetega

Loodusõpetus – kasutab protsentarvutust liikumise kiiruse muutumise kirjeldamisel, leiab toote (eseme) koostise, kasutab korrektselt ligikaudse arvutamise reegleid ja annab vajaduse korral vastuse

Läbivad teemad

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng – protsentarvutust kasutades uurib õpilane, missugune on meie elanikkonna vanuseline koosseis, kui suure osa moodustab mittetöötav osa elanikkonnast (alla

standardkujul.

Inimeseõpetus – kasutab vajadusel diagramme, koostab ja tõlgendab neid.

18.a., pensioniealised ning töötud) ja mis võib meid ees oodata.

Teabekeskond – õpilane hangib ülesande (probleemi) lahendamiseks vajaliku info avalikest teabekanalitest.

Tehnoloogia ja innovatsioon – õpilane kasutab õppes nii taskuarvutit kui ka personaalarvutit, kasutab arvutiõpetuse tundides saadud teadmisi eluliste matemaatiliste probleemide lahendamisel.

Tervis ja ohutus – oskab kasutada protsentarvutust toote (eseme) koostise määramisel, kui vajalikud algandmed on olemas. Lahendab ülesandeid tervisliku toidu kohta. Leiab sõiduki kiirusemuutuse, kui sõiduks vajaminevat aega vähendada (suurendada) ja teeb selle põhjal adekvaatsed järeldused.

2. Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus. Linearfunktsioon. Võrrand.

Õppesisu

Tähtavaldise väärtuse arvutamine.

Lihtsate tähtavaldiste koostamine.

Võrdeline sõltuvus, võrdelise sõltuvuse graafik, võrdeline jaotamine.

Õpitulemused

- ▶ arvutab ühetähelise tähtavaldise väärtuse;
- ▶ koostab lihtsamaid avaldise (näiteks pindala ja ruumala);
- ▶ selgitab näidete põhjal muutuva suuruse ja funktsiooni olemust;
- ▶ teab sõltuva ja sõltumatu muutuja tähendust;
- ▶ selgitab võrdelise sõltuvuse tähendust eluliste näidete põhjal (nt teepikkus ja aeg; rahasumma ja kauba kogus);
- ▶ kontrollib tabelina antud suuruste abil, kas on tegemist võrdelise

Pöördvõrdeline sõltuvus, pöördvõrdelise sõltuvuse graafik.

Lineaarfunktsioon, selle graafik.

Lineaarfunktsiooni rakendamise näiteid.

sõltuvusega;

▶ otsustab graafiku põhjal, kas on tegemist võrdelise sõltuvusega;

▶ toob näiteid võrdelise sõltuvuse kohta ;

▶ leiab võrdeteguri;

▶ joonestab võrdelise sõltuvuse graafiku;

▶ selgitab pöördvõrdelise sõltuvuse tähendust eluliste näidete põhjal (nt ühe kilogrammi kauba hind ja teatud rahasumma eest saadava

kauba kogus; kiirus ja aeg);

▶ kontrollib tabelina antud suuruste abil, kas on tegemist pöördvõrdelise sõltuvusega;

▶ saab graafiku põhjal aru, kas on tegemist pöördvõrdelise sõltuvusega;

▶ joonestab pöördvõrdelise sõltuvuse graafiku nii käsitsi kui ka arvuti abil;

▶ teab, mis on lineaarne sõltuvus;

▶ eristab lineaarliiget ja vabaliiget;

▶ joonestab lineaarfunktsiooni avaldise põhjal graafiku;

▶ otsustab graafiku põhjal, kas funktsioon on lineaarne või ei ole;

▶ lahendab võrdekujulise võrrandi;

Võrrandi mõiste. Võrrandite samaväärsus.

Võrrandi põhiomadused. Ühe tundmatuga lineaarvõrrand, selle lahendamine.

Võrre. Võrde põhiomadus.

Võrdekujulise võrrandi lahendamine.

Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine võrrandi abil.

▶ lahendab lineaarvõrrandeid;

▶ koostab lihtsamate tekstülesannete lahendamiseks võrrandi, lahendab selle;

▶ kontrollib tekstülesande lahendit;

▶ lahendab (tekst)ülesandeid protsentarvutuse kohta;

▶ koostab lineaarvõrrandi etteantud teksti järgi, lahendab tekstülesandeid lineaarvõrrandi abil;

▶ modelleerib õpetaja juhendamisel lihtsamas reaalses kontekstis esineva probleemi ja tõlgendab saadud tulemusi õpetaja juhendamisel.

Lõiming teiste õppeainetega

Loodusõpetus - ühtlase liikumise kirjeldamine.

Füüsika, keemia - võrdekujuline võrrand. Kasutada ka x -st erinevaid tähti, et õpilane tunneks ära sama teema füüsikas ja keemias.

Tehnoloogiaõpetus - võrdelise seose käsitlemisel sobivad ülesanded, kus õpilastel tuleb koostadamenüü laua katmiseks teatud arvule külalistele.

Läbivad teemad

Tervis ja ohutus: ülesanded, mis toetavad arusaamist ohutust liiklemisest (teepikkus ja aeg teatud kiirusega sõitmisel, helkuri mõju jms).

3. Geomeetrilised kujundid.

Õppesisu

Hulknurk, selle ümbermõõt. Hulknurga sisenurkade summa.

Rööpkülik, selle omadused. Rööpküliku pindala.

Romb, selle omadused. Rombi pindala.

Õpitulemused

► teab, mis on hulknurk, näitab hulknurga tippe, külgi ja nurki, lähiskülgi ja lähisnurki;

► saab aru mõistest korrapärane hulknurk;

► arvutab hulknurga ümbermõõtu, sisenurkade summa ja korrapärase hulknurga ühte nurka;

► joonestab etteantud külgede ja nurgaga rööpküliku, tema diagonaalid ja kõrguse;

► teab rööpküliku külgede, nurkade ja diagonaalide omadusi, kasutab neidülesannete lahendamisel;

► mõõdab rööpküliku küljed ja kõrguse, arvutab ümbermõõdu ja pindala;

► joonestab etteantud külje ja nurga järgi rombi;

► teab rombi diagonaalide ja nurkade omadusi, kasutab neid ülesannete lahendamisel;

► joonestab ja mõõdab rombi külgi, kõrgust ja diagonaale, arvutab ümbermõõdu ja pindala;

► tunneb kehade hulgast kolmnurkse ja nelinurkse püstprisma;

► näitab ja nimetab kolmnurkse ja nelinurkse püstprisma põhitahke, näitab selle tippe, külgservi, põhiservi, prisma kõrgust, külgtahke,

Püstprisma, selle pindala ja ruumala.

Lõiming teiste õppeainetega

Tehnoloogiaõpetus - teab hulknurgakujuliste konstruktsiooni-elementide kasutamise võimalusi erinevates ehituskonstruktsioonides.

4. Üksliikmed

Õppesisu

Üksliige. Sarnased üksliikmed.

Naturaalarvulise astendajaga astmed.

Võrdsete alustega astmete korrutamise ja jagamine. Astendaja null, negatiivse täisarvulise astendajaga astmete näiteid.

Korrutise astendamine. Jagatise astendamine. Astme astendamine.

põhja kõrgust;

► arvutab kolmnurkse ja nelinurkse püstprisma pindala ja ruumala.

Läbivad teemad

Tehnoloogia ja innovatsioon – teab hulknurgakujuliste konstruktsioonelementide kasutamise võimalusi erinevates ehituskonstruktsioonides.

Õpitulemused

► teab mõisteid üksliige ja selle kordaja;

► teab, et kordaja 1 jäetakse kirjutamata ja miinusmärk üksliikme ees tähendab kordajat (-1) ;

► viib üksliikme normaalkujule ja leiab selle kordaja;

► korrutab ühe ja sama alusega astmeid;

Üksliikmete liitmine ja lahutamine.

Üksliikmete korrutamine. Üksliikmete astendamine. Üksliikmete jagamine.

Ülesandeid tehetele naturaalarvulise astendajaga astmetega. Arvu 10 negatiivse täisarvulise astendajaga aste.

Arvu standardkuju, selle rakendamise näiteid.

▶ astendab korrutis;

▶ astendab astme;

▶ jagab võrdsete alustega astmeid;

▶ astendab jagatise;

▶ koondab üksliikmeid;

▶ korrutab ja astendab üksliikmeid;

▶ kirjutab kümnendmurru 10-ne astmete abil;

▶ kirjutab suuri ja väikseid arve standardkujul, selgitab standardkujuliste arvude kasutamist teistes õppeainetes ja igapäevaelus;

Lõiming teiste õppeainetega

Tehnoloogiaõpetus – väikeste arvude kasutamine tehnikas (täppismõõtmine).

Loodusõpetus – suured arvud planeetide masside ja kauguste väljendamisel, väikesed arvud aine osakeste mõõtmete ja masside kirjeldamisel.

Läbivad teemad

Teabekeskond – leiab vajalikku infot teatmikest, internetist ja muudest teabeallikatest, saab matemaatilist sümboolikat sisaldavatest tekstidest aru.

Tehnoloogia ja innovatsioon – kasutab õppeks infotehnoloogilisi vahendeid, saab aru suurte ja väikeste arvude tähtsusest looduses toimuvate protsesside kirjeldamisel, teab väikeste arvude kasutusvaldkondi tehnikas.

Matemaatika 8. klass

Õppeaine maht: 140 tundi

1. Hulkliikmed

2. Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteem

3. Geomeetrilised kujundid

1. Hulkliikmed

Õppesisu

Hulkliige. Hulkliikmete liitmine ja lahutamine. Hulkliikme korrutamine ja jagamine üksliikmega. Hulkliikme tegurdamine ühise teguri sulgudest väljatoomisega. Kaksliikmete korrutamine. Kahe üksliikme summa ja vahe korrutis. Kaksliikme ruut.

Hulkliikmete korrutamine. Kuupide summa ja vahe valemid, kaksliikme kuup tutvustavalt.

Hulkliikme tegurdamine valemite kasutamisega. Algebraalse avaldise lihtsustamine.

Õpitulemused

- ▶ teab mõisteid hulkliige, kaksliige, kolmliige ja nende kordajad;
- ▶ korrastab hulkliikmeid;
- ▶ arvutab hulkliikme väärtuse;
- ▶ liidab ja lahutab hulkliikmeid, kasutab sulgude avamise reeglit;
- ▶ korrutab ja jagab hulkliikme üksliikmega;
- ▶ toob teguri sulgudest välja;
- ▶ korrutab kaksliikmeid, leiab kahe üksliikme summa ja vahe korrutise
- ▶ leiab kaksliikme ruudu korrutab hulkliikmeid;
- ▶ tegurdab avaldist kasutades ruutude vahe ning summa ja vahe ruudu valemeid;
- ▶ teisendab ja lihtsustab algebralisi avaldise;

Lõiming teiste õppeainetega

Füüsika – kahe või enama valemi kombineerimisel tekib konkreetse ülesande lahendamiseks vajalik valem.

2. Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteem Õppesisu

Lineaarvõrrandi lahendamine.

Kahe tundmatuga lineaarvõrrandi graafiline esitus.

Kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi lahendamine graafiliselt.

Liitmisvõtte. Asendusvõtte.

Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil.

Lõiming teiste õppeainetega

Füüsika – kahe keha sirgjoonelisel liikumisel kohtumispunkti või kohtumiseks kulunud aja leidmine.

3. Geomeetrilised kujundid.

Õppesisu

Läbivad teemad

Õpitulemused

- ▶ tunneb ära kahe tundmatuga lineaarse võrrandisüsteemi;
- ▶ lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi graafiliselt (nii käsitsi kui ka arvuti abil);
- ▶ lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi liitmisvõttega;
- ▶ lahendab kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi asendusvõttega;
- ▶ lahendab lihtsamaid tekstülesandeid kahe tundmatuga lineaarvõrrandisüsteemi abil;

Definitsioon. Aksiom. Teoreemi eeldus ja väide. Näiteid teoreemide tõestamisest.

Kahe sirge lõikamisel kolmanda sirgega tekkivad nurgad. Kahe sirge paralleelsuse tunnused.

Kolmnurga välisnurk, selle omadus.

Kolmnurga sisenurkade summa.

► selgitab definitsiooni ning teoreemi, eelduse ja väite mõistet;

► kasutab dünaamilise geomeetria programmi seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel;

► selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku;

► defineerib paralleelseid sirgeid, teab paralleelide aksiomi;

► teab, et

a) kui kaks sirget on paralleelsed kolmandaga, siis nad on paralleelsed teineteisega;

b) kui sirge lõikab ühte kahest paralleelsest sirgest, siis ta lõikab ka teist;

c) kui kaks sirget on risti ühe ja sama sirgega, siis need sirged on teineteisega paralleelsed;

► näitab joonisel ja defineerib lähisnurki ja põiknurki;

► teab sirgete paralleelsuse tunnuseid ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;

► joonestab ja defineerib kolmnurga välisnurka;

► kasutab kolmnurga välisnurka omadust;

► leiab kolmnurga puuduva nurga kahe etteantud nurga järgi,

Kolmnurga kesklõik, selle omadus.

Trapets. Trapetsi kesklõik, selle omadus.

Kolmnurga mediaan. Mediaanide lõikepunkt ehk raskuskese, selle omadus.

Kesknurk. Ringjoone kaar. Kõõl. Piirdenurk, selle omadus.

Ringjoone lõikaja ja puutuja.

Ringjoone puutuja ja puutepunkti joonestatud raadiuse ristseis.

- ▶ leiab võrdhaarse kolmnurga tipunurga alusnurga järgi ja vastupidi;
- ▶ joonestab ja defineerib kolmnurga kesklõigu;
- ▶ teab kolmnurga kesklõigu omadusi ja kasutab neid ülesannete lahendamised;
- ▶ defineerib ja joonestab trapetsi;
- ▶ liigitab nelinurki;
- ▶ joonestab ja defineerib trapetsi kesklõigu;
- ▶ teab trapetsi kesklõigu omadusi ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;
- ▶ defineerib ja joonestab kolmnurga mediaani, selgitab mediaanide lõikepunkti omaduse;
- ▶ joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoone;
- ▶ leiab jooniselt ringjoone kaare, kõõlu, kesknurga ja piirdenurga;
- ▶ teab seost samale kaarele toetuva kesknurga ja piirdenurga suuruste vahel ning kasutab seda teadmist ülesannete lahendamisel;
- ▶ joonestab ringjoone lõikaja ja puutuja;
- ▶ teab puutuja ja puutepunkti tõmmatud raadiuse vastastikust asendit ja kasutab seda ülesannete lahendamisel;
- ▶ teab, et ühest punktist ringjoonele joonestatud puutujate korral on puutepunktid võrdsetel kaugustel sellest punktist ning kasutab seda

Kolmnurga ümber- ja siseringjoon.

Kõõl- ja puutujahulknurk, apoteem.

Võrdelised lõigud.

ülesannete lahendamisel;

▶ teab, et kolmnurga kõigi külgede keskristsirged lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga ümberringjoone keskpunkt;

▶ joonestab kolmnurga ümberringjoone (käsitsi

joonestusvahendite abil ja arvuti abil);

▶ teab, et kolmnurga kõigi nurkade poolitajad lõikuvad ühes ja samas punktis, mis on kolmnurga siseringjoone keskpunkt;

▶ joonestab kolmnurga siseringjoone (käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil);

▶ joonestab korrapäraseid hulknurki (kolmnurk, kuusnurk, nelinurk, kaheksanurk) käsitsi joonestusvahendite abil ja arvuti abil;

▶ selgitab, mis on apoteem ja joonestab selle;

▶ arvutab korrapärase hulknurga ümbermõõdu;

▶ kontrollib antud lõikude võrdelisust;

▶ teab kolmnurkade sarnasuse tunnuseid ja kasutab neid ülesannete lahendamisel;

▶ soovitus: sarnasuse tunnuste esitamisel kasutada dünaamilise geomeetria programme;

▶ teab teoreeme sarnaste hulknurkade ümbermõõtude ja pindalade kohta ning kasutab neid ülesannete lahendamisel;

Sarnased hulknurgad.

Kolmnurkade sarnasuse tunnused.

Sarnaste hulknurkade übermõõtude suhe.

Sarnaste hulknurkade pindalade suhe.

Maa-alade kaardistamise näiteid.

Lõiming teiste õppeainetega

Tehnoloogiaõpetus – leiab eseme raskuskeskme, leiab plaani järgi objekti reaalsed mõõtmed.

Kehalise kasvatus- orienteerumine kaardi (plaani) järgi.

Geograafia – kasutab kaarti ja plaani, määrab kaardi järgi objektide vahelise tõelise kauguse.

► selgitab mõõtkava tähendust;

► lahendab rakendusliku sisuga ülesandeid (pikkuste kaudne mõõtmine; maa-alade plaanistamine; plaani kasutamine looduses);

Läbivad teemad

Kultuuriline identiteet - matemaatika ajaloo elementide tutvustamine ning ühiskonna ja matemaatika-teaduse arengu seostamine.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus – võimalikud rühmatööd teoreeme tõestades.

Tehnoloogia ja innovatsioon - kasutab IKT vahendeid kahe tundmatuga lineaarvõrrandi või võrrandi-süsteemi lahendamisel. Teoreemide tõestamisel pakutakse õpilasele võimalusi ise avastada, märgata seaduspärasusi ning seeläbi aidata kaasa loovate inimeste kujunemisele.

Teabekeskond - leiab ülesannete lahendamiseks vajaliku info avalikest teabeallikatest (teatmikud, entsüklopeediad, internet).

Tervis ja ohutus - geomeetrilised konstruktsioonid (puutuja, ümberringjoon, sisingjoon, mediaanid) võivad pakkuda õpilasele

meeldivaid emotsionaalseid kogemusi.

Väärtused ja kõlblus – igas matemaatika tunnis kasvatatakse õpilases kõlbelist komponenti – korralikkus, hoolsuse, süstemaatilisus, järjekindlus, püsivus ja ausus.

Matemaatika 9. klass

Õppeaine maht: 140 tundi

1. Ruutvõrrand ja ruutfunktsioon

2. Ratsionaalavaldised

3. Geomeetrilised kujundid

1. Ruutvõrrand ja ruutfunktsioon

Õppesisu

Arvu ruutjuur. Ruutjuur korrutisest ja jagatisest.

Ruutvõrrand. Ruutvõrrandi lahendivalem. Ruutvõrrandi diskriminant.

Taandatud ruutvõrrand.

Lihtsamate, sh igapäevaeluga seonduvate tekstülesannete lahendamine ruutvõrrandi abil.

Õpitulemused

- ▶ eristab ruutvõrrandit teistest võrranditest;
- ▶ nimetab ruutvõrrandi liikmed ja nende kordajad;
- ▶ viib ruutvõrrandeid normaalkujul;
- ▶ liigitab ruutvõrrandeid täielikeks ja mittetäielikeks;
- ▶ taandab ruutvõrrandi;
- ▶ lahendab mittetäielikke ruutvõrrandeid;
- ▶ lahendab taandamata ruutvõrrandeid ja taandatud ruutvõrrandeid vastavate lahendivalemite abil;

Ruutfunktsioon $y = ax^2 + bx + c$, selle graafik.

Parabooli nullkohad ja haripunkt.

- ▶ kontrollib ruutvõrrandi lahendeid;
- ▶ selgitab ruutvõrrandi lahendite arvu sõltuvust ruutvõrrandi diskriminandist;
- ▶ lahendab lihtsamaid, sh igapäevaeluga seonduvaid tekstülesandeid ruutvõrrandi abil;
- ▶ õpetaja juhendamisel modelleerib ja lahendab lihtsaid, reaalses kontekstis esinevaid probleeme ja tõlgendab tulemusi;
- ▶ eristab ruutfunktsiooni teistest funktsioonidest;
- ▶ nimetab ruutfunktsiooni ruutliikme, lineaarliikme ja vabaliikme ning nende kordajad;
- ▶ joonestab ruutfunktsiooni graafiku (parabooli) (käsitsi ja arvutiprogrammi abil) ja selgitab ruutliikme kordaja ning vabaliikme geomeetrilist tähendust;
- ▶ selgitab nullkohtade tähendust, leiab nullkohad graafikult ja valemist;
- ▶ loeb jooniselt parabooli haripunkti, arvutab parabooli haripunkti koordinaadid;
- ▶ paraboolide uurimiseks joonestab graafikud arvutiprogrammi abil (nt Wiris; Geogebra; Funktion);
- ▶ kasutab funktsioone lihtsamate reaalsusest tulenevate probleemide modelleerimisel;

Lõiming teiste õppeainetega

Füüsika – liikumisülesannete lahendamine. Paraboolikujuline trajektoor liikumises.

2. Ratsionaalavaldised.

Õppesisu

Algebraalne murd, selle taandamine.

Tehted algebraliste murdudega.

Ratsionaalavaldise lihtsustamine (kahetehtelised ülesanded).

Õpitulemused

- ▶ tegurdab ruutkolmliikme vastava ruutvõrrandi lahendamise abil;
- ▶ teab, millist võrdust nimetatakse samasuseks;
- ▶ teab algebraalse murru põhiomadust;
- ▶ taandab algebraalse murru kasutades hulkliikmete tegurdamisel korrutamise abivalemeid, sulgude ette võtmist ja ruutkolmliikme-tegurdamist;
- ▶ laiendab algebraalist murdu;
- ▶ korrutab, jagab ja astendab algebralisi murde;
- ▶ liidab ja lahutab ühenimelisi algebralisi murde;
- ▶ teisendab algebralisi murde ühenimelisteks;
- ▶ liidab ja lahutab erinimelisi algebralisi murde;
- ▶ lihtsustab lihtsamaid (kahetehtelisi) ratsionaalavaldisi

Lõiming teiste õppeainetega

Füüsika – ülesande lahendamiseks vajalike valemite kombineerimine, tulemuse lihtsustamine.

3. Geomeetrilised kujundid.

Õppesisu

Pythagorase teoreem.

Korrapärane hulknurk, selle pindala.

Nurga mõõtmine.

Täisnurkse kolmnurga teravnurga siinus, koosinus ja tangens.

Püramiid. Korrapärase nelinurkse püramiidi pindala ja ruumala.

Silinder, selle pindala ja ruumala.

Koonus, selle pindala ja ruumala.

Kera, selle pindala ja ruumala.

Õpitulemused

- ▶ kasutab dünaamilise geomeetria programme seaduspärasuste avastamisel ja hüpoteeside püstitamisel;
- ▶ selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku;
- ▶ arvutab Pythagorase teoreemi kasutades täisnurkse kolmnurga hüpoteenusija kaateti;
- ▶ leiab taskuarvutil teravnurga trigonomeetriliste funktsioonide väärtusi;
- ▶ trigonomeetriat kasutades leiab täisnurksekolmnurga joon-
elemendid;
- ▶ tunneb ära kehade hulgast korrapärase püramiidi;
- ▶ näitab ja nimetab korrapärase püramiidi põhitahu, külgtahud tipu;
kõrguse, külgservad, põhuservad, püramiidi apoteemi, põhja apoteemi;
- ▶ arvutab püramiidi pindala ja ruumala;
- ▶ skitseerib püramiidi;
- ▶ arvutab korrapärase hulknurga pindala;
- ▶ selgitab, millised kehad on pöördkehad;
- ▶ eristab neid teiste kehade hulgast;

▶ selgitab, kuidas tekib silinder;

▶ näitab silindri telge, kõrgust, moodustajat, põhja raadiust, diameetrit, külgpinda ja põhja;

selgitus: kasutab ruumiliste kujunditekomplekti;

▶ selgitab ja skitseerib silindri telglõike ja ristlõike;

▶ arvutab silindri pindala ja ruumala;

▶ selgitab, kuidas tekib koonus;

▶ näitab koonuse moodustajat, telge, tippu, kõrgust, põhja, põhja raadiust ja diameetrit ning külgpinda ja põhja;

▶ selgitab ja skitseerib koonusetelglõike ja ristlõike;

selgitus: õpilane teeb joonise nii joonestusvahenditega kui ka arvutiprogrammi abil;

▶ arvutab koonuse pindala ja ruumala;

▶ selgitab, kuidas tekib kera;

▶ eristab mõisteid sfäär ja kera, selgitab, mis on kera suuring;

▶ arvutab kera pindala ja ruumala;

Lõiming teiste õppeainetega

Läbivad teemad

Tehnoloogiaõpetus – õpilane valmistab ruumilise kujundi mudeli, mõõdab sellelt vajalikud suurused ja teeb nõutud arvutused.

Kultuuriline identiteet - protsentarvutuse ja statistika abil saab kirjeldada ühiskonnas toimuvaid protsesse mitmekultuurilisuse teemaga seondult (eri rahvused, erinevad usundid, erinev sotsiaalne positsioon ühiskonnas jne).

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - protsentarvutuse ja statistika elementide käsitlemine, mis võimaldab õpilastel aru saada ühiskonna ning selle arengu kirjeldamiseks kasutatavate arvnäitajate tähendusest.

Tehnoloogia ja innovatsioon - kasutab IKT vahendeid ruutvõrrandi lahendamisel ja ruutfunktsiooni graafiku joonestamisel.

Teabekeskond - leiab ülesannete lahendamiseks vajaliku info avalikest teabeallikatest (teatmikud, entsüklopeediad, internet).

Väärtused ja kõlblus – igas matemaatika tunnis kasvatatakse õpilases kõlbelist komponenti – korralikkus, hoolsuse, süstemaatilisus, järjekindlus, püsivus ja ausus.

Hindamine

Matemaatika õpitulemusi hinnates võetakse aluseks tunnetuslikud protsessid ja nende hierarhiline ülesehitus.

1. Faktide, protseduuride ja mõistete teadmine: meenutamine, äratundmine, info leidmine, arvutamine, mõõtmine, klassifitseerimine/järjestamine.

2. Teadmiste rakendamine: meetodite valimine, matemaatilise info eri viisidel esitamine, modelleerimine, rutiinsete ülesannete lahendamine.

3. Arutlemine: põhjendamine, analüüs, süntees, üldistamine, tulemuste hindamine, mitterutiinsete ülesannete lahendamine.

Hindamise vormidena kasutatakse *kujundavat* ja *kokkuvõtvat* hindamist. Kujundav hindamine annab infot ülesannete üldise lahendamisoskuse ja matemaatilise mõtlemise ning õpilase suhtumise kohta matemaatikasse.

1. Õppetunni või muu õppetegevuse ajal antakse õpilasele tagasisidet aine ja ainevaldkonna teadmistest ja oskustest ning õpilase hoiakutest ja väärtustest.

2. Koostöös kaaslaste ja õpetajaga saab õpilane seatud eesmärkide ja õpitulemuste põhjal täiendavat, julgustavat ning konstruktiivset tagasisidet oma tugevuste ja nõrkuste kohta.

3. Praktiliste tööde ja ülesannete puhul ei hinnata mitte ainult töö tulemust, vaid ka protsessi.

Kokkuvõtva hindamise korral võrreldakse õpilase arengut õppekavas toodud oodatavate tulemustega, kasutades numbrilist hindamist. Õpilaste teadmisi ja oskusi kontrollitakse kolmel tasemel: teadmine, rakendamine ning arutlemine. Õpilane saab hinde „hea”, kui ta on omandanud matemaatika ainekavas esitatud õpitulemused teadmise ja rakendamise tasemel, ning hinde „väga hea”, kui ta on omandanud õpitulemused arutlemise tasemel.

2.3. Ainevaldkond loodusained

Loodusteadusliku pädevuse kujundamine

Loodusteaduslik pädevus väljendub loodusteaduste- ja tehnoloogiaalases kirjaoskuses, mis hõlmab oskust vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalses keskkonnas (edaspidi *keskkond*) eksisteerivaid objekte ja protsesse, analüüsida keskkonda kui terviksüsteemi, märgata selles esinevaid probleeme ning kasutada neid lahendades loodusteaduslikku meetodit, võtta vastu igapäevaelulisi keskkonnaalaseid pädevaid otsuseid ja prognoosida nende mõju, arvestades nii loodusteaduslikke kui ka sotsiaalseid aspekte, tunda huvi loodusteaduste kui maailmakäsitluse aluse ja areneva kultuurinähtuse vastu, väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi keskkonna, selle uurimise ning loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna vastu ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 2) vaatleb, analüüsib ning selgitab keskkonna objekte ja protsesse, leiab nendevahelisi seoseid ning teeb üldistavaid järeldusi, rakendades loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi;
- 3) oskab märgata ja lahendada loodusteaduslikke probleeme, kasutades loodusteaduslikku meetodit, ning esitada saadud järeldusi kirjalikult ja suuliselt;
- 4) oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteaduslikke, majanduslikke, eetilisi-moraalseid seisukohti ja õigusakte ning prognoosida otsuste mõju;
- 5) kasutab loodusteaduste- ja tehnoloogialase info hankimiseks erinevaid, sh elektroonilisi allikaid, analüüsib ja hindab kriitiliselt neis sisalduva info õigsust ning rakendab seda probleeme lahendades;
- 6) on omandanud süsteemse ülevaate looduskeskkonnas toimuvatest peamistest protsessidest ning mõistab loodusteaduste arengut kui protsessi, mis loob uusi teadmisi ja annab selgitusi ümbritseva kohta ning millel on praktilisi väljundeid;
- 7) mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja erisusi, on omandanud ülevaate valdkonna elukutsetest ning rakendab loodusainetes saadud teadmisi ja oskusi elukutsevalikus;
- 8) väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgib tervislikke eluviise.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti ning õppeaine maht aastas.

Aine / Klass	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
--------------	----	----	----	------	----	----	----	-------	----	----	----	--------

1) loodusõpetus	1	2	1	140	2	2	3	245	2	70		
2) geograafia				0				0	1	2	2	175
3) bioloogia				0				0	1	2	2	175
4) keemia				0				0		2	2	140
5) füüsika				0				0		2	2	140

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Loodusteaduslikel ainetel on kandev roll loodusteadusliku pädevuse kujundamisel. Loodusaineid õppides areneb õpilastel lugemise, kirjutamise, teksti mõistmise ning suulise ja kirjaliku teksti loomise oskus ehk **emakeelepädevus**.

Matemaatikapädevuse kujunemist toetavad loodusained eelkõige uurimusliku õppe kaudu, arendades loovat ja kriitilist mõtlemist. Uurimuslikus õppes on oluline koht andmete analüüsil ja tõlgendamisel, tulemuste esitamisel tabelite, graafikute ja diagrammidena.

Loodusnähtuste seoseid uurides rakendatakse matemaatilisi mudeleid.

Õppides mõistma looduse kui süsteemi funktsioneerimise lihtsamaid seaduspärasusi ning inimese ja tehnika mõju looduskeskkonnale, areneb õpilaste **tehnoloogiline pädevus**.

Füüsikateadmised loovad teoreetilise aluse, et mõista seoseid looduse, tehnika ja tehnoloogia vahel. **Tehnoloogilist pädevust** arendatakse,

Läbivad teemad

Loodusteaduslikel ainetel on kandev roll läbiva teema „**Keskkond ja jätkusuutlik areng**“ elluviimisel. Teema „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**“. Loodusteadusharidus on osa üldharidusest, mis on oluline õpilaste arengule. Loodusainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvate õppimisele. Loodusaineid õpetades kasvatatakse õpilaste teadlikkust karjääri võimalustest ning vahendatakse neile teavet edasiõppimisvõimaluste kohta

loodusteaduslikel erialadel. Läbivat teemat „**Teabekeskond**“ käsitletakse seondult eri infoallikatest teabe kogumise, teabe kriitilise hindamise ning kasutamisega. Loodusained toetavad läbivat teemat „**Tehnoloogia ja innovatsioon**“ IKT rakendamise kaudu aineõpetuses.

Teema „**Tervis ja ohutus**“. Loodusainete õppimine aitab õpilastel mõista tervete eluviiside ja tervisliku toitumise tähtsust ning mõista keskkonna ja tervise seoseid. Teoreetilise aluse õigele tervise-

kasutades õppes tehnoloogilisi, sh IKT vahendeid.

Kunstipädevuse kujunemist toetavad uurimistulemuste vormistamine, esitluste tegemine, näitustel käimine, looduse ilu väärtustamine õppekäikudel jms.

Õpilaste **võõrkeeltepädevuse** kujunemisele aitab kaasa erinevate võõrkeelsete teatmeallikate kasutamine, et leida vajalikku infot. Loodusteadulikud ained kasutavad võõrsõnu, mille algkeele tähendus on vaja teadvustada.

käitumisele annavad eelkõige bioloogia ja keemia. Loodusainete õppimine praktiliste tööde kaudu arendab õpilaste oskust rakendada ohutusnõudeid. Teema „**Väärtused ja kõlblus**“. Loodusteaduslike teadmiste ja oskuste alusel kujunevad elu ning elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud. Läbiva teema „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ elluviimist toetavad loodusained eelkõige keskkonnateemade õpetamise kaudu.

Kodanikuõiguste ja -kohustuse tunnetamine seostub keskkonnaküsimustega. Läbiv teema „**Kultuuriline identiteet**“ lõimub loodusteaduste kaudu, mis moodustavad teatud osa kultuurist, kuhu on oma panuse andnud ka Eestiga seotud loodusteadlased. Maailma

kultuuriline mitmekesisus lõimub rahvastikuteemadega geograafias.

2.3.1. Loodusõpetus

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli loodusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse vastu, huvitub looduse uurimisest ja loodusainete õppimisest;
- 2) oskab sihipäraselt vaadelda loodusobjekte, teha praktilisi töid ning esitada tulemusi;
- 3) rakendab loodusteaduslikke probleeme lahendades teaduslikku meetodit õpetaja juhendamisel;
- 4) omab teadmisi looduslikest objektidest ja nähtustest ning elusa ja eluta keskkonna seostest;
- 5) mõistab inimtegevuse ja looduskeskkonna seoseid, näitab üles empaatiat ümbritseva suhtes ning väljendab hoolivust ja respekti kõigi elusolendite suhtes;
- 6) oskab leida loodusteaduslikku infot, mõistab loetavat ja oskab luua lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) rakendab õpitud loodusteaduste- ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;

8) väärtustab elurikkust ja säästvat arengut.

Õppeaine kirjeldus

Loodusõpetus on integreeritud õppeaine, mis kujundab baasteadmised ja -oskused teiste loodusteadusainete (bioloogia, füüsika, loodus-geograafia, keemia) õppimiseks ning paneb aluse loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemisele. Loodusõpetuses omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimituna teistes õppeainetes omandatuga on aluseks seesmiselt motiveeritud elukestvate õppele.

Loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujundamine loodusõpetuses seostub järgmiste põhivaldkondadega:

1) loodusteaduslikud teadmised – hõlmavad nii loodusteadustealaseid teadmisi (teadmised loodusest, arusaamine põhilistest loodusteaduslikest kontseptsioonidest ja teooriatest) kui ka teadmisi loodusteaduste kohta (teaduslik uurimine, teaduslikud seletused, loodusteaduste ja tehnoloogia olemus);

2) praktilised oskused ja loodusteadusliku meetodi rakendamine – oskus sõnastada teadusküsimusi või -hüpoteese, mida on võimalik katse teel kontrollida; kavandada katseid andmete kogumiseks; teha praktilisi töid, kasutades mõõteriistu ja katseseadmeid ohutult; analüüsida andmeid; teha järeldusi tulemuste ja teaduslike arusaamade põhjal; sõnastada üldistusi ning esitada tulemusi;

3) loodusteaduslike küsimustega tegelemist toetavad hoiakud ja väärtushinnangud – usk oma võimekusse ja enesekindlus loodusainete õppimisel; huvi loodusteaduste õppimise ja loodusteadusliku karjääri vastu; valmisolek tegeleda loodusteaduslike küsimustega ja oskus rakendada loodusteaduslikke ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelu probleemide lahendamisel; vastutuse võtmine säästva arengu eest.

Loodusõpetuse õppimisel on õpilaste peamisteks tunnetusobjektideks looduse objektid, nähtused ja protsessid ning nendevahelised seosed.

Loodusõpetuse õppimise kaudu kujuneb õpilastel arusaam loodusest kui tervikust. Loodusõpetuses pannakse alus looduslike objektide ja nendevaheliste seoste märkamise oskusele. Õpitakse mõistma looduse toimimise seaduspärasusi, inimese sõltuvust looduskeskkonnast ning inimtegevuse mõju looduskeskkonnale. Loodusõpetust õppides kujuneb arusaam, et igal nähtusel on põhjus ja igasugune muutus looduses kutsub esile teisi muutusi, mis võivad olla soovitud või soovimatud. Omandatakse positiivne hoiak kõige elava suhtes. Arendatakse tahet ja valmisolekut kaitsta looduskeskkonda ning kujundatakse säästvaid väärtushinnanguid ja hoiakuid.

Loodusõpetus arendab kriitilist ja loovat mõtlemist – õpilane õpib eesmärgistatult märkama ja vaatlema, küsimusi esitama, andmeid koguma ja süstematiseerima, analüüsima ning järeldusi ja üldistusi tegema; õpilane õpib leidma probleemidele alternatiivseid lahendusi ning prognoosima erinevate lahendusviiside ja otsuste tagajärgi. Loodusõpetus toetab kirjutamise, lugemise, teksti mõistmise ja nii suulise kui ka kirjaliku teksti loomise oskuste arengut.

Õppetöö läbiviimisel orienteerutakse looduse vahetule kogemisele ning eakohastele tegevustele. Oluline on õpilaste praktiline tegevus looduse objektidega või nende mudelitega. Õppeprotsessi planeerimisel lähtutakse püstitatud probleemide teaduslikkusest ja nende olulisusest õpilastele. Õpikeskkond on valdavalt aktiivne, õpilaskeskne ja probleemipõhine. Õpe on seotud igapäevaeluga ning on õpilase jaoks relevantne. Olulist tähelepanu pööratakse sisemise õpimotivatsiooni kujunemisele.

I kooliastmes õpitakse tundma põhiliselt lähiümbrust ning igapäevaelu nähtusi. Uusi teadmisi ja oskusi kujundades keskendutakse peamiselt looduse vahetule kogemisele ning praktilisele tegevusele. Kooliastme lõpuks jõutakse loodusnähtuste kirjeldamiselt lihtsamate seoste loomiseni

ja järelduste tegemiseni. Kujuneb huvi looduse vastu ning oskus looduses käituda. I kooliastmes võib kasutada aineõpetusliku tööviisi kõrval üld- ja aineõpetuse kombineeritud varianti. Peamiste praktiliste tegevustena, mis tagavad kooliastme õpitulemuste saavutamise, tehakse uurimuslikke ja praktilisi töid: objektide, sh looduslike objektide vaatlemist, võrdlemist, rühmitamist, mõõtmist, katsete tegemist; kollektiooni koostamist ning plaani kasutamist.

II kooliastmes arendatakse edasi loodusteaduslikke uurimisoskusi. Kujuneb oskus teaduslikult ja loovalt mõelda ning probleeme lahendada, sõnastada katse abil kontrollitavaid väiksema mahuga teadusküsimusi või -hüpoteese. Kujunevad keskkonnahoiakud.

III kooliastmes õpitakse objekte ja nähtusi kvantitatiivselt kirjeldama ning süvendatakse informatsiooni analüütilise töötlemise oskusi. Jätkuvalt kujundatakse pädevusi, et sügavamalt mõista loodusainetes käsitletavaid nähtusi ja meetodeid.

II ja III kooliastmes on tähtis hoida õpilaste õpimotivatsiooni, kujundada huvi loodusteaduste õppimise ja loodusteadustega seotud elukutsete vastu ning arusaamu loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsusest meie igapäevaelus. Õpikeskkond peab võimaldama õpilastel olla loovad. Oluline on planeerida õpilaste huvidest ja kogemustest lähtuvaid uurimuslikke õppeülesandeid. Uurimisoskusi arendades pööratakse eraldi tähelepanu uuringute planeerimisele ja tegemisele ning tulemuste analüüsile, tõlgendamisele ja esitamisele. Lisaks praktilisele ja uurimuslikule tegevusele lahendatakse mitmesuguseid teoreetilisi ülesandeid, mis tagavad kõrgemat järku mõtlemisoskuste arengu. Koduste töödega kinnistatakse klassis õpitut ning rakendatakse klassis omandatud teadmust igapäevaelu tegevustes. Hoiakuliste pädevuste kujundamiseks rakendatakse erinevaid õppemeetodeid, sh situatsiooni- ja rollimänge.

Füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab:

- 1) praktiliste tööde ja õppekäikude korraldamiseks õppe vajaduse korral rühmades;
- 2) praktilised tööd klassis, kus on soe ja külm vesi, valamud, elektripistikud ning spetsiaalse katttega töölaud, klassi kohta vähemalt neli mobiilset andmete kogumise komplekti põhiseadme ja erinevate sensoritega ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogilised demonstatsioonivahendid õpetajale. Keemias on demonstatsioonkatsete tegemiseks tarvis tõmbekappi. Geograafias on vaja maailmaatlase ja Eesti atlase komplekti (iga õpilase kohta atlas). Bioloogias on tarvis mikroskoobikaameraga ühendatavat mikroskoopi ja binokulaari.

Kool võimaldab:

- 1) ainekavas nimetatud praktiliste tööde tegemiseks vajalikud katsevahendid ja -materjalid ning demonstatsioonivahendid (sh mikroskoobikaameraga ühendatava mikroskoobi ja binokulaari);
- 2) sobivad hoiutingimused praktiliste tööde ja demonstatsioonide korraldamiseks, et koguda ja säilitada vajalikke materjale (sh reaktiive);
- 3) kasutada õppes arvuteid, millega saab teha ainekavas loetletud töid;
- 4) materiaalsete võimaluste ja otstarbekuse põhjal rakendada loodusainete õppes uusi IKT lahendusi;

- 5) õuesõpet, õppekäikude korraldamist ning osalemist loodus- ja keskkonnaharidusprojektides. II kooliastmes võimaldatakse vähemalt kaks korda kooliastme jooksul osaleda keskkonnahariduskeskuse või loodusharidusega seotud üritusel. III kooliastmes võimaldatakse kooli õppekava järgi vähemalt korra õppeaastas igas loodusaines õpet väljaspool kooli territooriumi (looduskeskkonnas, muuseumis või laboris).

I kooliaste

I kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

I Väärtused ja hoiakud

3. klassi õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu ning kasutab julgelt loovust ja fantaasiat;
- 2) mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub loodusest; suhtub loodusesse säästvalt;
- 3) märkab looduse ilu ja erilisust ning väärtustab oma kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust;
- 4) hoolib elusolenditest ja nende vajadustest;
- 5) liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodusväärtusi ja iseennast.

II Uurimisoskused

3. klassi õpilane:

- 1) teeb lihtsamaid loodusvaatlusi ning uurimuslikke tegevusi;
- 2) sõnastab oma meelte abil saadud kogemusi ning nähtuste ja objektide omadusi;
- 3) teeb lihtsate vahenditega praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid;
- 4) vormistab vaatlusinfo, teeb järeldusi ning esitleb neid;
- 5) kasutab õppetekstides leiduvaid loodusteaduslikke mõisteid suulises ja kirjalikus kõnes;
- 6) kasutab õpituid loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi igapäevaelus otsuseid tehes.

III Loodusvaatlused

3. klassi õpilane:

- 1) teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse;
- 2) kirjeldab looduslikke ja tehisklikke objekte erinevate meeltega saadud teabe alusel;
- 3) märkab muutusi looduses ning seostab neid aastaegade vaheldumisega;
- 4) toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaegadel;

- 5) toob näiteid looduses toimuvate aastaajaliste muutuste tähtsuse kohta inimese elus;
- 6) tunneb kodukoha levinumaid taime- ja loomaliike;
- 7) käitub loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid.

IV Loodusnähtused

3. klassi õpilane:

- 1) eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning vaatleb, nimetab, kirjeldab ja rühmitab neid;
- 2) eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete vastu;
- 3) teeb juhendi järgi lihtsamaid praktilisi töid, järgides ohutusnõudeid;
- 4) kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkusi korrektselt, valides sobivaid mõõtmisvahendeid;
- 5) selgitab kompassi töö põhimõtet, toetudes katsele magnetiga;
- 6) teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad ained ning rakendab saadud teadmisi elektririistade ohutul kasutamisel;
- 7) oskab ette näha liikumisega seotud ohuolukordi; teab, millest sõltub liikuva keha peatamise aeg ja teepikkus.

V Organismide mitmekesisus ja elupaigad

3. klassi õpilane:

- 1) kirjeldab taimede, loomade ja seente välisehitust, seostab seda elukeskkonnaga ning toob näiteid nende tähtsuse kohta looduses;
- 2) eristab seeni, taimi ja loomi toitumise, kasvamise ning liikumisvõime järgi;
- 3) teab, et ühte liiki kuuluvad organismid on sarnased;
- 4) eristab kala, kahepaikset, roomajat, lindu ja imetajat ning selgrootut, sh putukat;
- 5) kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku;
- 6) eristab õistaimi, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaime;
- 7) teab seente mitmekesisust, eristab söödavaid ja mürgiseid kübarseeni ning oskab vältida mürgiste seentega seotud ohtusid;
- 8) arvestab taimede ja loomade vajadusi ning suhtub neisse vastutustundlikult;
- 9) toob näiteid erinevate organismide seoste kohta looduses ning koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid;
- 10) tunneb põhjalikult ühte taime-, seene- või loomaliiki, tuginedes koostatud uurimuslikule ülevaatele.

VI Inimene

3. klassi õpilane:

- 1) kirjeldab inimese välisehitust, kasutades mõõtmistulemusi;
- 2) järgib tervisliku toitumise põhimõtteid ja hügieeninõudeid ning väärtustab tervislikke eluviise;
- 3) teadvustab inimese vajadusi, tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist ning toimib keskkonda hoidvalt;
- 4) toob näiteid, kuidas inimene sõltub loodusest ning muudab oma tegevusega loodust;

5) võrdleb inimeste elu maal ja linnas.

VII Plaan ja kaart

3. klassi õpilane:

- 1) saab aru lihtsast plaanist või kaardist ning leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte;
- 2) mõistab, et kaardi järgi on võimalik tegelikkust tundma õppida;
- 3) näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvi ja linnu;
- 4) määrab kompassi abil põhja- ja lõunasuunda;
- 5) kirjeldab Eesti kaardi järgi objektide asukohti, kasutades ilmakaari.

Loodusõpetus - 1. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

1. Inimese meeled ja avastamine

2. Aastaajad

1. Inimese meeled ja avastamine

Õppesisu

Inimese meeled ja avastamine.

Elus ja eluta. Asjad ja materjalid.

Tahked ained ja vedelikud.

Mõisted: omadus, meeled, elus, eluta, looduslik, tehislik, tahke, vedel.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Meelte kasutamine mängulises ja uurimuslikus tegevuses.

2. Elus- ja eluta objektide rühmitamine.

Õpitulemused

► kirjeldab looduslikke ja tehislikke objekte erinevate meeltega saadud teabe alusel;

► käitub loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid;

► eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning vaatleb, nimetab, kirjeldab ja rühmitab neid;

► eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete vastu

3. Tahkete ja vedelate ainete omaduste võrdlemine.

Õppekäik kooliümbruse elus- ja eluta loodusega tutvumiseks.

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus- ja matemaatikapädevust.

Teemal on oluline roll läbiva teema „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ elluviimisel. Elu ja elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud aitavad ellu rakendada ka läbivat teemat „Väärtused ja kõlblus“.

Eesti keel: lugemispalad; **muusika:** kuulamisega seotud mängud; **kehaline kasvatus:** liikumismängud, kasutades erinevaid meeli; **tööõpetus:** käeline tegevus.

2. Aastaajad

Õppesisu

Aastaaegade vaheldumine looduses seoses soojuse ja valguse muutustega.

Taimed, loomad ja seened eri aastaaegadel.

Kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus.

Mõisted: suvi, sügis, talv, kevad, soojus, valgus, taim, loom, seen, kodukoht, veekogu, maastik.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Õppekäigud aastaajaliste erinevuste vaatlemiseks. Maastikuvaatlus.

Puu ja temaga seotud elustiku aastaringne jälgimine.

Tutvumine aastaajaliste muutustega veebimaterjalide põhjal.

Õpitulemused

► teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse;

► märkab muutusi looduses ning seostab neid aastaaegade vaheldumisega;

► toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaaegadel;

► toob näiteid looduses toimuvate aastaajaliste muutuste tähtsuse kohta inimese elus.

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus- ja matemaatikapädevust. Teemat saab lõimida kunstiõpetusega, kujutades loodust erinevatel aastaegadel; eesti keelega: lugemispalad; kehalise kasvatusena: liikumismängud tuule tugevuse määramiseks ja tunnetamiseks; käelise tegevusega: tuulelipu, termomeetri ja termomeetri ümbrise valmistamine, ruumilise pilvederaamatu tegemine jms. Teemal on oluline roll läbiva teema „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ elluviimisel. Elu ja elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud aitavad ellu rakendada ka läbivat teemat „Väärtused ja kõlblus“.

Loodusõpetus - 2. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

1. Organismid ja elupaigad
2. Mõõtmine ja võrdlemine
3. Inimene
4. Ilm

1. Organismid ja elupaigad

Õppesisu

Maismaataimed ja -loomad, välisehitus ja mitmekesisus.

Taimede ja loomade eluavaldused: toitumine ja kasvamine.

Koduloomad.

Veetaimede ja -loomade erinevus maismaaorganismidest.

Mõisted: puu, põõsas, rohttaim, teravili, juur, vars, leht, õis, vili, keha, pea, jalad, saba, kael, tiivad, nokk, suled, karvad, soomused, toitumine, kasvamine, uimed, ujulestad, lõpused, metsloom, koduloom,

Õpitulemused

► kirjeldab taimede, loomade ja seente välisehitust, seostab seda elukeskkonnaga ning toob näiteid nende tähtsuse kohta looduses;

► eristab seeni, taimi ja loomi toitumise, kasvamise ning liikumisvõime järgi;

► teab, et ühte liiki kuuluvad organismid on sarnased;

► eristab kala, kahepaikset, roomajat, lindu ja imetajat ning selgrootut, sh putukat.

lemmikloom.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Loodusvaatlused: taimede välisehitus; loomade välisehitus.
2. Ühe taime või looma uurimine, ülevaate koostamine.
3. Uurimus: taime kasvu sõltuvus soojusest ja valgusest.
4. **Õppekäik:** organismid erinevates elukeskkondades.

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi- ja suhtluspädevust. Teemal on oluline roll läbiva teema „Keskond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ elluviimisel. Elu ja elukeskkonna säilitamiseks vajalikud väärtushinnangud aitavad ellu rakendada ka läbivat teemat „Väärtused ja kõlblus“.

2. Mõõtmine ja võrdlemine

Õppesisu

Kaalumine, pikkuse ja temperatuuri mõõtmine.

Mõisted: mõõtühik, termomeeter, kaalud, kaalumine, mõõtmine, katse.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kehade kaalumine.
2. Õpilaste pikkuste mõõtmine ja võrdlemine.

Õpitulemused

► teeb juhendi järgi lihtsamaid praktilisi töid, järgides ohutusnõudeid;

► kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkusi korrektselt, valides sobivaid mõõtmisvahendeid.

3. Temperatuuri mõõtmine erinevates keskkondades.

Lõiming:

Teema on väga tähtis matemaatika- ja loodusteaduste- ning tehnoloogiaalane pädevuse kujundamisel. Antud õppeteemaga kujundatakse ka väärtus-, sotsiaalset-, ja kodanikupädevust, enesemääratlus-, õpi- ja suhtluspädevust.

3. Inimene

Õppesisu

Inimene. Välisehitus. Inimese toiduvajadused ja tervislik toitumine. Hügieen kui tervist hoidev tegevus. Inimese elukeskkond.

Mõisted: keha, kehaosad, toit, toiduaine, tervis, haigus, asulad: linn, alev, küla.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Enesevaatlus, mõõtmine.
2. Oma päevamenüü tervislikkuse hindamine.

Õppekäik asula kui inimese elukeskkonna uurimiseks.

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab inimese välisehitust, kasutades mõõtmistulemusi;
- ▶ järgib tervisliku toitumise põhimõtteid ja hügieeninõudeid ning väärtustab tervislikke eluviise;
- ▶ teadvustab inimese vajadusi, tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist ning toimib keskkonda hoidvalt;
- ▶ toob näiteid, kuidas inimene sõltub loodusest ning muudab oma tegevusega loodust;
- ▶ inimeste elu maal ja linnas

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtlikkuspädevust. Teema on oluline läbivate teemade „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitlemisel. Soovitav on see lõimida inimeseõpetuse II klassi teemaga „Mina ja tervis“.

4. Ilm

Õppesisu

Ilmavaatlused. Ilmastikunähtused.

Mõisted: pilvisus, tuul, õhutemperatuur, sademed: vihm, lumi.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Ilma vaatlemine.
2. Õhutemperatuuri mõõtmine.
3. Ilmaennustuse ja tegeliku ilma võrdlemine.

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus-, matemaatika- ja ettevõtlikkuspädevust. Teema on oluline läbivate teemade „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitlemisel. Lõiming tööõpetusega, eesti keelega, muusikaga, kehalise kasvatusesega.

Loodusõpetus - 3. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

1. Organismide rühmad ja kooselu
2. Liikumine
3. Elekter ja magnetism
4. Minu kodumaa Eesti

1. Organismide rühmad ja kooselu

Õpitulemused

► teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse

Õppesisu

Taimede mitmekesisus.

Loomade mitmekesisus.

Seente mitmekesisus. Samblikud. Liik, kooslus, toiduahel.

Mõisted: õistaim, vili, seeme, okaspuu käbi, sõnajalg, sammal, selgroogsed, kalad, kahepaiksed, roomajad, linnud, imetajad,

soomused, selgrootud, ussid, putukad, ämblikud, seeneniidistik, kübarseen, eosed, hallitus, pärm, samblik, liik, kooselu, taimtoiduline, loomtoiduline, segatoiduline, toiduahel.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Lihtsa kollektiooni koostamine mõnest organismirühmast.

2. Looma välisehituse ja eluviisi uurimine.

3. Seente vaatlemine või hallituseente kasvamise uurimine.

Õppekäik organismide kooselu uurimiseks erinevates elupaikades.

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus- ja matemaatikapädevust. Teema on oluline läbivate teemade „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ käsitlemisel.

2. Liikumine

Õppesisu

Õpitulemused

► kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku;

► eristab õistaime, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaime;

► teab seente mitmekesisust, eristab söödavaid ja mürgiseid kübarseeni ning oskab vältida mürgiste seentega seotud ohtusid;

► arvestab taimede ja loomade vajadusi ning suhtub neisse vastutustundlikult;

► toob näiteid erinevate organismide seoste kohta looduses ning koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid;

► tunneb põhjalikult ühte taime-, seene- või loomaliiki, tuginedes koostatud uurimuslikule ülevaatele

Õpitulemused

Liikumise tunnused.

Jõud liikumise põhjusena (katseliselt).

Liiklusohutus.

Mõisted: liikumine, kiirus, jõud.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Oma keha jõu tunnetamine liikumise alustamiseks ja peatamiseks.

2. Liikuvate kehade kauguse ja kiiruse hindamine.

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus- ja matemaatikapädevust. Lõimida kehalise kasvatusesega.

3. Elekter ja magnetism

Õppesisu

Vooluring. Elektrijuhid ja mitteelektrijuhid.

Elektri kasutamine ja säästmine.

Ohutusnõuded. Magnetnähtused. Kompass.

Mõisted: vooluallikas, elektripirn, juhe, lüliti, juht, mittejuht, ohutus, kompass, ilmakaared.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

► oskab ette näha liikumisega seotud ohuolukordi;

► teab, millest sõltub liikuva keha peatamise aeg ja teepikkus

Õpitulemused

► selgitab kompassi töö põhimõtet, toetudes katsele magnetiga

► teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad ained ning rakendab saadud teadmisi elektririistade ohutul kasutamisel

1. Lihtsa vooluringi koostamine.
2. Ainete elektrijuhtivuse kindlakstegemine.
3. Püsिमagnetitega tutvumine.

Lõiming:

Antud õpeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus- ja matemaatikapädevust.

4. Minu kodumaa Eesti

Õppesisu

Kooliümbruse plaan.

Eesti kaart.

Ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses.

Tuntumad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, järved, jõed ja asulad Eesti kaardil.

Mõisted: plaan, pealtvaade, kaart, kaardi legend, leppemärk, leppevärv, põhi- ja vaheilmakaared, kõrgustik, madalik, saar, poolsaar, laht, järv, jõgi, asulad.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Pildi ja plaani kõrvutamine.
2. Plaani järgi liikumine kooli ümbruses, mõõtkavata plaani täiendamine.

Õpitulemused

- ▶ saab aru lihtsast plaanist või kaardist ning leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte;
- ▶ mõistab, et kaardi järgi on võimalik tegelikkust tundma õppida
- ▶ näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvi ja linnu;
- ▶ määrab kompassi abil põhja- ja lõunasuunda

3. Ilmakaarte määramine kaardil, õues kompassiga või päikese järgi.

4. **Õppeekskursioon** oma maakonnaga tutvumiseks.

Lõiming:

Antud õppeteemaga kujundatakse väärtus-, sotsiaalset, enesemääratlus-, õpi-, suhtlus- ja matemaatikapädevust.

Hindamine

Hindamise eesmärk on toetada eelkõige õpilase arengut ja õpimotivatsiooni. Motiveerijaks ei tohi kujuneda hinne. Märksa olulisem on näidata, kuidas õpitu praegu ja tulevikus õpilase enda eluga seotud on – kuidas õpitud kasutada saab.

Õpitulemusi hinnatakse selle vanuseastme hindamis põhimõtete järgi. Hinnangute andmisel ja numbrilisel hindamisel võetakse aluseks ainekavaga määratletud õpitulemused ning nende sõnastamiseks kasutatavad tegevused. Kujundavalt hinnatakse õppe kestel toimuvat ja kesken-
dutakse eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside antakse õigeaegselt ja täpselt ning kirjeldatakse õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi. Esitatakse ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut. Kujundavas hindamises on tähtis koht õpilase enesehinnangul.

Kokkuvõtva hindamise korral võrreldakse õpilase õpitulemusi tema õppe aluseks olevas kooli ainekavas toodud oodatavate tulemustega.

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega.

Uurimuslike tööde puhul ei hinnata ainult lõpptulemust, vaid ka protsessi. Arvestatakse uurimisküsimuse sõnastamise/esitamise oskust, uurimistööde tegemise korrektsust, mõotmise täpsust, juhendi ja ohutusnõuete järgimist, kogutud andmete töötlemise (kirjeldamine, võrdlemine jne) ning tulemuste vormistamise õigsust ja korrektsust ning tulemuste üldistamist oma teadmiste taustal.

Käitumisele (nagu huvi tundmine, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine ning käitumine laboratooriumis ja looduses) antakse hinnanguid.

II kooliaste

II kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

I Väärtused ja hoiakud

6. klassi õpilane:

- 1) tunneb huvi loodusteaduste õppimise vastu;
- 2) väärtustab uurimistegevust looduse tundmaõppimisel;
- 3) väärtustab bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säästvat eluviisi;
- 4) toimib keskkonnateadliku tarbijana ning väärtustab tervislikku toitu;

5) märkab kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitse üritustes.

II Uurimuslikud oskused

6. klassi õpilane:

- 1) sõnastab uurimisküsimusi/probleeme ja kontrollib hüpoteese;
- 2) kavandab õpetaja juhendamisel lihtsamaid praktilisi töid;
- 3) teeb katseid, järgides praktilise töö juhendeid;
- 4) arutleb loodusteadusliku uurimuse ja praktiliste tööde juhendite üle;
- 5) kasutab ohutusnõudeid järgides õigesti sobilikke mõõtevahendeid;
- 6) analüüsib andmeid, teeb järeldusi ja esitab uuringu tulemusi;
- 7) leiab eri allikatest loodusteaduslikku teavet ning hindab infoallika usaldusväärtust;
- 8) oskab vastandada teaduslikku ja mitteteaduslikku seletust.

III Üldised loodusteaduslikud teadmised

6. klassi õpilane:

- 1) tunneb igapäevaelus ära loodusteaduslikke teemasid, probleeme ja küsimusi;
- 2) saab aru loodusteaduslikust tekstist, tõlgendab ja rakendab õpitud teadusmõisteid, sümboleid ning ühikuid nähtusi ja protsesse selgitades;
- 3) tuginedes loodusteaduslikele teadmistele, teeb tõendusmaterjalide põhjal järeldusi ja otsustusi;
- 4) selgitab teaduslikele faktidele tuginedes põhjuse-tagajärje seoseid;
- 5) kasutab või koostab mudelit, et näidata arusaamist seostest, protsessidest ja süsteemidest;
- 6) kirjeldab ja võrdleb organismide, ainete või protsesside sarnasusi ning erinevusi;
- 7) selgitab organismide kohastumist õhus, vees või mullas kui elukeskkonnas ning põhjendab loodus- ja keskkonnakaitse vajalikkust;
- 8) saab aru inimtegevuse ja keskkonna vahelistest seostest kodukoha ning Eesti kontekstis.

Loodusõpetus - 4. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

- 1. Maailmaruum**
- 2. Planeet Maa**
- 3. Elu mitmekesisus Maal**
- 4. Inimene**

1. Maailmaruum

Õppesisu

Päike ja tähed. Päikesesüsteem.

Tähistaevas. Tähtkujud. Suur Vanker ja Põhjanaan. Galaktikad. Astronoomia.

Mõisted: maailmaruum, Päike, Maa, Kuu, tiirlemine, pöörlemine, ööpäev, aasta, täht, planeet, satelliit, Päikesesüsteem, tähtkuju, Suur Vanker, Põhjanaan, galaktika, astronoomia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Mudeli valmistamine Päikese ning planeetide suuruse ja omavahelise kauguse kujutamiseks.
2. Öö ja päeva vaheldumise mudeldamine.
3. Maa tiirlemise mudeldamine.
4. Tähistaeava vaatlused. Põhjanaanela leidmine tähistaevas.

Lõiming:

Matemaatika: suured arvud, pikkus- ja ajaühikud;

Eesti keel: tekstide lugemine, mõistmine ja sisu jutustamine. Keelepädevust kujundab teabeallikate abil töötamine, kirjelduste, iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust.

Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse õuesõppes praktilistes tegevustes ja õppekäikudel.

Matemaatikapädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud teemaga toetatakse läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ rakendamist.

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust;
- ▶ põhjendab mudeli abil öö ja päeva vaheldumist Maal;
- ▶ leiab taevaskääril ja taevakaardil Suure Vankri ja Põhjanaanela ning määrab põhjasuuna;
- ▶ leiab eri allikaist infot maailmaruumi kohta etteantud teemal, koostab ja esitab ülevaate.

2. Planeet Maa

Õppesisu

Gloobus kui Maa mudel. Maa kujutamine kaartidel. Erinevad kaardid.

Mandrid ja ookeanid. Suuremad riigid Euroopa kaardil. Geograafilise asendi iseloomustamine. Eesti asend Euroopas.

Looduskatastroofid: vulkaanipursked, maavärinad, orkaanid, üleujutused.

Mõisted: gloobus, mudel, looduskaart, riikide kaart, kontuurkaart, atlas, ekvaator, põhja- ja lõunapoolkera, põhja- ja lõunapoolus, manner, ookean, meri, geograafiline asend, riigipiir, naaberriik, vulkaan, laava, lõõr, maavärin, orkaanid, üleujutused.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Gloobuse kui Maa mudeli valmistamine.
2. Õpitud objektide kandmine kontuurkaardile.
3. Erinevate allikate kasutamine info leidmiseks ja ülevaate koostamiseks looduskatastroofide kohta.

Lõiming:

Loodusõpetus: ilmakaared; **tehnoloogia, kunstiopetus:** gloobuse ja vulkaani mudeli valmistamine; **ajalugu:** Euroopa poliitiline kaart. Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine, kirjelduste, iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust.

Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamisega kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuripädevust kujundatakse õuesõppes praktiliste tegevuste ja õppekäikudega. Matemaatikapädevuse

Õpitulemused

- ▶ iseloomustab maailma poliitilise kaardi järgi etteantud riigi, sh Eesti geograafilist asendit;
- ▶ teab ja näitab kaardil mandreid ja ookeane ning suuremaid Euroopa riike;
- ▶ leiab atlase kaardilt kohanimede registri järgi tundmatu koha;
- ▶ toob näiteid erinevate looduskatastroofide kohta ning iseloomustab nende mõju loodusele ja inimeste tegevusele.

kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud teemaga toetatakse läbiva teema „Keskond ja jätkusuutlik areng“ rakendamist.

3. Elu mitmekesisus Maal

Õppesisu

Organismide mitmekesisus: ühe- ja hulkraksed organismid.
Organismide eluavaldused: toitumine, hingamine, paljunemine, kasvamine, arenemine, reageerimine keskkonnatingimustele.

Elu erinevates keskkonnatingimustes.

Elu areng Maal.

Mõisted: rakk, üherakne organism, bakter, hulkrakne organism, toitumine, hingamine, paljunemine, kasvamine, arenemine, keskkonnatingimused, kõrb, vihmamets, mäestik, jäävöönd, kivistised, hiidsisalikud ehk dinosaurused.

Praktilised tööd

1. Erinevate rakkude vaatlemine ja võrdlemine.
2. Raku mudeli ehitamine või uurimine multimeedia materjalide abil.
3. Seemnete idanemise uurimine erinevates keskkonnatingimustes.
4. Taimede ja loomade kohanemise uurimine muutuvates keskkonnatingimustes.
5. Organismide eluavalduste uurimine looduses.

Õpitulemused

- ▶ oskab kasutada valgusmikroskoopi;
- ▶ teab, et kõik organismid koosnevad rakkudest;
- ▶ selgitab ühe- ja hulkraksete erinevust;
- ▶ nimetab bakterite eluavaldusi ning tähtsust looduses ja inimese elus;
- ▶ võrdleb taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi;
- ▶ toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta kõrbes, vihmametsas, mäestikes ning jäävööndis.

Lõiming:

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalne pädevus kujuneb ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kunstiõpetusega seondub postrite koostamine. Teema toetab läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ rakendamist. Elukeskkonda väärtustava hoiaku omaksvõtmine soodustab õpilase kujunemist aktiivseks vastutustundlikuks kodanikuks.

4. Inimene

Õppesisu

Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad.

Elundkondade ülesanded. Organismi terviklikkus. Tervislikud eluviisid.

Inimese põlvnemine. Inimese võrdlus selgroogsete loomadega. Taimed, loomad, seened ja mikroorganismid inimese kasutuses.

Mõisted: elund, kude, elundkond, nahk, lihased, luustik, süda, veresoon, arter, veen, kopsud, maks, magu, soolestik, peensool, jämesool, pärak, meeleeelundid, närvid, peaaaju, seljaaju, munandid, munasarjad, emakas, viljastumine, näärmed, neerud.

Praktilised tööd

1. Elundi mudeli valmistamine ja/või talitluse uurimine.
2. Katsed ja laboritööd inimese elundite talitluse uurimiseks.
3. Ülevaate koostamine inimese seosest ühe taime-, looma-, seeneliigi või bakterirühmaga.

Õpitulemused

- ▶ nimetab inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, kirjeldab nende ülesandeid ja talitluse üldisi põhimõtteid ning vastastikuseid seoseid;
- ▶ teab, et inimene ja tema eellased kuuluvad loomariiki;
- ▶ seostab inimese ja teiste organismide elundeid nende funktsioonidega;
- ▶ võrdleb inimest selgroogsete loomadega;
- ▶ analüüsib lihtsa katse või mudeli järgi inimese elundi või elundkonna talitlust;
- ▶ toob näiteid taimede, loomade, seente ja bakterite tähtsuse kohta inimese elus;
- ▶ põhjendab tervisliku eluviisi põhimõtteid ning koostab tervisliku päevamenüü.

4. Menüü analüüsimine, lähtudes tervisliku toitumise põhimõtetest.

Lõiming:

Keelepädevust kujundab teabeallikate abil töötamine, kirjelduste, iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalne pädevus kujuneb ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktilist tegevuste ja ülesannetega. Kinnistub terviseteadlik käitumine ning tervisliku toitumise ja sportliku eluviisi koostoimimise väärtustamine. Kunstipädevusega seondub postrite koostamine. Teema toetab läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Väärtused ja kõlblus“ ning praktiliste tööde kaudu „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

Loodusõpetus - 5. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

- 1. Jõgi ja järv. Vesi kui elukeskkond**
- 2. Vesi kui aine, vee kasutamine**
- 3. Asula elukeskkonnana**
- 4. Pinnavormid ja pinnamood**
- 5. Soo elukeskkonnana**

1. Jõgi ja järv. Vesi kui elukeskkond

Õppesisu

Loodusteaduslik uurimus. Veekogu kui uurimisobjekt. Eesti jõed. Jõgi ja selle osad. Vee voolamine jões. Veetaseme kõikuminejões.

Eesti järved, nende paiknemine.

Taimede ja loomade kohastumine eluks vees.

Jõgi elukeskkonnana. Järvevee omadused.

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab loodusteadusliku meetodi rakendamist veekogu uurimisel;
- ▶ oskab läbi viia loodusteaduslikku uurimust veekogu kohta ja esitada uurimistulemusi;
- ▶ nimetab ning näitab kaardil Eesti suuremaid jõgesid ja järvi;
- ▶ iseloomustab ja võrdleb kaardi ning piltide järgi etteantud jõgesid (paiknemine, lähe ja suue, lisajõed, languse ja voolukiiruse seos-

Toitainete sisaldus järvede vees.

Elutingimused järves. Jõgede ja järvede elustik.

Toiduahelate ja toiduvõrgustike moodustumine tootjatest, tarbijatest ning lagundajatest.

Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse. Kalakasvatus.

Mõisted: jõgi, jõesäng, suue, lähe, peajõgi, lisajõgi, jõestik, jõe langus, voolukiirus, kärestik, juga, suurvesi, madalvesi, järv, umbjärv, läbivoolujärv, rannajärv, tootjad, tarbijad, lagundajad, toiduahel,

toiduvõrgustik, hõljum, rohevetikas, vesikirp, veeõitsemine, kaldataim, veetaimed, lepiskala, röövkala.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Loodusteaduslik uurimus kodukoha veekogu näitel: probleemi püstitamine ja uurimisküsimuste esitamine, andmete

kogumine, analüüs ning tulemuste üldistamine ja esitamine.

2. Kahe Eesti jõe või järve võrdlemine kaardi ning teiste infoallikate järgi.

3. Veeorganismide määramine lihtsamate määramistabelite põhjal.

4. Vesikatku elutegevuse uurimine.

5. Tutvumine eluslooduse häältega, kasutades audiovisuaalseid materjale.

tamine);

► iseloomustab vett kui elukeskkonda, kirjeldab elutingimuste erinevusi jõgedes ja järvedes ning selgitab vee ringlemise tähtsust järves;

► kirjeldab jõe ja järve elukooslust, nimetab jõgede ja järvede tüüpilisemaid liike;

► toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta eluks vees ja veekogude ääres;

► koostab uuritud veekogu toiduahelaid/toiduvõrgustikke.

Lõiming:

Matemaatika: andmete kogumine ja süstematiseerimine; **eesti keel:** kirjelduste ja iseloomustuste koostamine; **kunstiõpetus:** mapi kujundamine; **muusika:** muusikateosed veekogudest; **inimeseõpetus:** kehaline aktiivsus.

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalne pädevus kujuneb ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja ülesannetega. Matemaatikapädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Uurimuslikus õppes on tähtis koht andmete analüüsil, tõlgendamisel ja süstematiseerimisel ning tulemuste esitamisel tabelite, graafikute ja diagrammidena. Teema toetab läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Väärtused ja kõlblus“ ning praktiliste tööde kaudu „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

2. Vesi kui aine, vee kasutamine

Õppesisu

Vee omadused. Vee olekud ja nende muutumine. Vedela ja gaasilise aine omadused. Vee soojuspaisumine.

Märgamine ja kapillaarsus. Põhjavesi. Joogivesi. Vee kasutamine. Vee reostumine ja kaitse. Vee puhastamine.

Mõisted: aine, tahkis, vedelik, gaas, aurumine, veeldumine, tahkumine, sulamine, soojuspaisumine, märgamine, kapillaarsus,

aine olek, kokkusurutavus, voolavus, lenduvus, põhjavesi, allikas, joogivesi, setitamine, sõelumine, filtrimine.

Praktilised tööd

1. Vee omaduste uurimine (vee oleku muutumine; vee soojuspaisumine; vee liikumine soojendamisel; märgamine;

Õpitulemused

► Kirjeldab vee olekuid, nimetab jää sulamis-, vee külmumis- ja keemistemperatuuri

► Teeb juhendi järgi vee omaduste uurimise ja vee puhastamise katseid

► Selgitab põhjavee kujunemist ja võrdleb katse abil erinevate pinnaste vee läbilaskvust

► Kirjeldab joogivee saamise võimalusi ning põhjendab vee säästliku tarbimise vajadust

► Toob näiteid inimtegevuse mõju ja reostumise tagajärgede kohta veekogudele

kapillaarsus).

2. Erineva vee võrdlemine.
3. Vee liikumine erinevates pinnastes.
4. Vee puhastamine erinevatel viisidel.
5. Vee kasutamise uurimine kodus või koolis.

Lõiming:

Loodusõpetus: veekogud.

Keelepädevust kujundab teabeallikate abil töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse õuesõppes praktiliste tegevustega ja õppekäikudel. Matemaatikapädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud teemaga toetatakse läbiva teema „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ rakendamist.

3. Asula elukeskkonnana

Õppesisu

Elukeskkond maa-asulas ja linnas. Eesti linnad. Koduasula plaan. Elutingimused asulas. Taimed ja loomad asulas.

Mõisted: tehiskooslus, asula plaan, parasiit, inimkaasleja loom, prahitaim, park.

Õpitulemused

- ▶ näitab kaardil Eesti maakonnakeskusi ja suuremaid linnu;
- ▶ võrdleb erinevate teabeallikate järgi oma koduasulat mõne teise asulaga;
- ▶ iseloomustab elutingimusi asulas ning toob näiteid inimkaaslejate

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Eestit või oma kodumaakonda tutvustava ülevaate koostamine.
2. **Õppekäik** asula elustikuga tutvumiseks.
3. Keskkonnaseisundi uurimine koduasulas.
4. Minu unistuste asula – keskkonnahoidliku elukeskkonna mudeli koostamine.

loomade kohta;

- ▶ koostab asulat iseloomustavaid toiduahelaid;
- ▶ võrdleb keskkonnatingimusi maa-asulas ja linnas;
- ▶ toob näiteid asula elustikku ja inimese tervist kahjustavate tegurite kohta;
- ▶ hindab kodukoha õhu seisundit samblike esinemise põhjal;
- ▶ teeb ettepanekuid keskkonnaseisundi parandamiseks koduasulas.

Lõiming:

Loodusõpetus: plaan ja kaart. Projektiga „Minu unistuste asula“ on hõlmatud loodusõpetus, ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, matemaatika, eesti keel, kunst.

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja õppekäikudega.

Matemaatikapädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud teemaga toetatakse läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Väärtused ja kõlblus“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“, „Kultuuriline identiteet“ ning „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

4. Pinnavormid ja pinnamood

Õppesisu

Pinnavormid, nende kujutamine kaardil.

Kodukoha ja Eesti pinnavormid ning pinnamood.

Suuremad kõrgustikud, madalikud ja tasandikud, Põhja-Eesti

Õpitulemused

▶ kirjeldab samakõrgusjoonte järgi pinnavormi kuju, absoluutset ja suhtelist kõrgust ning nõlvade kallet;

▶ kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi,

paekallas. Mandrijää osa pinnamoe kujunemises. Pinnamoe mõju inimtegevusele ja inimese kujundatud pinnavormid.

Mõisted: pinnavorm, kungas, org, nõgu, mägi, nõlv, jalam, samakõrgusjoon, suhteline ja absoluutne kõrgus, kõrgustik, tasandik, madalik, paekallas, pinnamood, mandrijää, voor, moreen, rändrahn.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Künka mudeli koostamine ning künka kujutamine kaardil samakõrgusjoontega.
2. Koduümbruse pinnavormide ja pinnamoe iseloomustamine.

Lõiming:

Loodusõpetus: planeet Maa – atlase, kaartide kasutamine; **eesti keel:** pinnamoe kirjeldused mitmesugustes juttudes, Kalevipoja lood; **ajalugu:** linnamäed, maalinnad; **käsitöö:** künka mudeli valmistamine, maastiku modelleerimine.

5. Soo elukeskkonnana

Õppesisu

Soo elukeskkonnana. Soode teke ja paiknemine. Soode areng: madalsoo, siirdesoo ja raba. Elutingimused soos. Soode elustik. Soode tähtsus. Turba kasutamine. Kütteturba tootmise tehnoloogia.

Mõisted: madalsoo, siirdesoo, raba, älves, laugas, turbasammal, turvas.

nimetades ning näidates pinnavorme kaardil;

- ▶ toob näiteid mandrijää mõju kohta Eesti pinnamoe kujunemisele;
- ▶ selgitab pinnamoe mõju inimtegevusele ja toob näiteid inimtegevuse mõju kohta koduümbruse pinnamoele.

Õpitulemused

- ▶ iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas;
- ▶ oskab põhjendada Eesti sooderohkust;
- ▶ selgitab soode kujunemist ja arengut;
- ▶ seostab raba kui elukeskkonna eripära turbasambla ehituse ja

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Sookoosluse uurimine õppekäigu, mudelite või veebimaterjalide põhjal.
2. Turbasambla omaduste uurimine.
3. Kolleksiooni koostamine **õppeekskursioonil**.

omadustega;

- ▶ võrdleb taimede kasvutingimusi madalsoos ja rabas;
- ▶ koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid;
- ▶ selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust.

Lõiming:

Loodusõpetus: pinnamood, jõgi ja järv.

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja õppekäikudega. Matemaatika-pädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud temaga toetatakse läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ning „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

Loodusõpetus - 6. klass

Õppeaine maht: 105 tundi

Teemad:

1. Muld elukeskkonnana
2. Aed ja põld elukeskkonnana
3. Mets elukeskkonnana
4. Õhk
5. Läänemeri elukeskkonnana
6. Elukeskkond Eestis
7. Eesti loodusvarad
8. Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis

1. Muld elukeskkonnana

Õppesisu

Mulla koostis. Muldade teke ja areng. Mullaorganismid. Aineringe.

Mulla osa kooslustes. Mullakaeve. Vee liikumine mullas.

Mõisted: muld, aineringe, kivimite murenemine, mulla tahke osa, mullasõmerad, mullaõhk, mullavesi, huumus, huumushorisont, liivmuld, savimuld.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Mullaproovide võtmine, kirjeldamine ja võrdlemine. Komposti valmistamine.
2. Mulla vee- ja õhusisalduse katseline kindlaksmääramine.
3. Mulla ja turba võrdlemine.
4. Mullakaeve kirjeldamine ühe õpitava koosluse (aia, põllu, metsa, niidu) näitel.

Lõiming:

matemaatika: andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine; **emakeel:** vaatluste ja nähtuste kirjeldamine.

2. Aed ja põld elukeskkonnana

Õppesisu

Mulla viljakus. Aed kui kooslus.

Fotosüntees. Aiataimed. Viljapuu- ja juurviljaaed, iluaed. Põld kui

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove, nimetades mulla koostisosi;
- ▶ põhjendab katsega, et mullas on õhku ja vett;
- ▶ selgitab muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses;
- ▶ tunneb mullakaeves ära huumushorisondi;
- ▶ kirjeldab huumuse teket ja selle osa aineringes.

Õpitulemused

- ▶ selgitab fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes;
- ▶ kirjeldab mullaelustikku ning toob näiteid seoste kohta erinevate

kooslus.

Keemilise tõrje mõju loodusele.

Mahepõllundus. Inimtegevuse mõju mullale.

Mulla reostumine ja hävimine. Mulla kaitse.

Mõisted: fotosüntees, orgaaniline aine, väetis, viljavaheldus, liblikõielised, mügarbakterid, sümbioos, kultuurtaim, umbrohi, kahjurid, taimehaigused, keemiline tõrje, biotõrje, mahepõllumajandus, köögi- ja puuvili, sort, maitsetaim, ravimtaim, iluaed.

Praktilised tööd

1. Komposti tekkimise uurimine.
2. Ühe aia- või põllutaimiga seotud elustiku uurimine.
3. Aia- ja põllukultuuride iseloomustamine ning võrdlemine, kasutades konkreetseid näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
4. Uurimus aia- ja põllusaaduste osast igapäevases menüüs või uurimus ühe põllumajandussaaduse (sh loomakasvatussaaduse) töötlemisest toiduaineks.

mullaorganismide vahel;

▶ toob esile aia- ja põllukoosluse sarnasused ning selgitab inimese rolli nende koosluste kujunemises;

▶ tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid; koostab õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke;

▶ toob näiteid saagikust mõjutavate tegurite kohta;

▶ võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid;

▶ toob näiteid muldade kahjustumise põhjuste ja nende tagajärgede kohta;

▶ toob näiteid põllumajandussaaduste osa kohta igapäevases toidus

3. Mets elukeskkonnana

Õppesisu

Elutingimused metsas. Mets kui elukooslus.

Eesti metsad. Metsarinded. Nõmme-, palu-, laane- ja salumets.

Eesti metsade iseloomulikud liigid, nendevahelised seosed.

Metsade tähtsus ja kasutamine. Puidu töötlemine. Metsade kaitse.

Mõisted: ökosüsteem, põlismets, loodusmets, majandusmets, jahiulukid, sõralised, tippkiskja, metsarinded, metsatüübid: nõmme- mets, palumets, salumets, laanemets.

Praktilised tööd

1. Tutvumine metsa kui koosluse ja selle elustikuga.
2. Eesti metsade valdavate puuliikide võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
3. Uurimus: mets igapäevaelus / metsaga seotud tarbeesemed.
4. Metsloomade tegutsemisjälgede uurimine.

Lõiming:

loodusõpetus: muld; **tööõpetus:** puidu kasutamine.

Keelepädevust kujundab teabeallikate abil töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja õppekäikudega.

Matemaatikapädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud teemaga toetatakse läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“ ning „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

Õpitulemused

► kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas

► võrdleb männi ja kuuse kohastumusi;

► iseloomustab ja võrdleb peamisi metsatüüpe kasvutingimuste järgi;

► võrdleb metsatüüpide erinevates rinnetes kasvavaid taimi;

► koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid ja toidu- võrgustikke;

► selgitab, kuidas kaitsta elurikkust metsas;

► selgitab loodus- ja majandusmetsade kujunemist, nimetab säästva metsanduse põhimõtteid.

4. Õhk

Õppesisu

Õhu tähtsus. Õhu koostis. Õhu omadused. Õhutemperatuur ja selle mõõtmine. Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine.

Õhu liikumine soojenedes. Õhu liikumine ja tuul. Kuiv ja niiske õhk. Pilved ja sademed. Veeringe. Ilm ja ilmastik. Sademete mõõtmine. Ilma ennustamine. Hapniku tähtsus looduslikes protsessides: hingamine, põlemine ja kõdunemine.

Õhk elukeskkonnana. Organismide kohastumine

õhkkeskkonnaga. Õhu saastumise vältimine.

Mõisted: õhkkond, õhk, gaas, hapnik, süsihappegaas, lämmastik, tuul, tuule kiirus, tuule suund, kondenseerumine, pilved, sademed, veeringe, ilm, ilmastik, hingamine, põlemine, kõdunemine, tolmlamine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Õhu omaduste ja koostise uurimine:

küünla põlemine suletud anumal; õhu kokkusurutavus; õhu paisumine soojenedes, veeauru kondenseerumine.

2. Temperatuuri mõõtmine, pilvisuse ja tuule suuna määramine ning tuule kiiruse hindamine.

3. Erinevate Eesti piirkondade ilma võrdlemine EMHI kodulehe

Õpitulemused

► Mõõdab õues õhutemperatuuri, hindab pilvisust ja tuule kiirust ning määrab pilvetüüpe ja tuule suunda;

► Võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades;

► Iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja sademete hulka ning tuuleroosi abil valdavaid tuuli Eestis;

► Kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet;

► Iseloomustab õhku kui elukeskkonda ning kirjeldab elutingimuste erinevusi vees ja õhus;

► Selgitab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele;

► teab, et süsihappegaas tekib põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel;

► toob näiteid õhkkeskkonnaga seotud kohastumuste kohta loomadel ja taimedel;

► Nimetab õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob näiteid, kuidas vältida õhu saastumist.

ilmakaartide järgi.

Lõiming matemaatikaga: tabelite ja jooniste lugemine ning koostamine.

5. Läänemeri elukeskkonnana

Õppesisu

Vesi Läänemeres - merevee omadused.

Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared.

Läänemere mõju ilmastikule. Läänemere rannik. Elutingimused Läänemeres. Mere, ranniku ja saarte elustik ja iseloomulikud

liigid ning nendevahelised seosed. Mere mõju inimtegevusele ja rannaasustuse kujunemisele.

Läänemere reostumine ja kaitse.

Mõisted: vee soolsus, segu, lahus, lahusti, riimvesi, rannajoon, rand, rannik, laug- ja järskrannik, maa- ja merebriis, rohevetikad,

pruunvetikad, punavetikad, põhjaloomastik, siirdekala, rannikulinnud.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Erineva soolsusega lahuste tegemine, et võrrelda Läänemere ja maailmamere soolsust. Soolase vee aurustamine.

2. Läänemere kaardi joonistamine mälu järgi (kujutluskaart).

Õpitulemused

▶ näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari;

▶ võrdleb ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure;

▶ iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel;

▶ iseloomustab Läänemerd kui ökosüsteemi;

▶ selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjusi ja riimveekogu elustiku eripära;

▶ võrdleb organismide elutingimusi järves ja meres;

▶ kirjeldab erinevate vetikate levikut Läänemeres;

▶ määrab lihtsamate määramistabelite järgi Läänemere selgrootuid ja selgroogseid;

▶ koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid või -võrgustikke;

▶ selgitab Läänemere reostumise põhjusi ja kaitsmise võimalusi.

3. Läänemere, selle elustiku, rannikuasustuse ja inimtegevuse iseloomustamine erinevate teabeallikate abil.

4. Ölireostuse mõju uurimine elustikule.

5. Läänemere probleemide analüüsimine, tuginedes erinevatele allikatele.

Lõiming:

Kirjandus, muusika, kunst: rannakülade eluolu kujutamine erinevates loomevahendites.

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja õppekäikudega.

Matemaatikapädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud teemaga toetatakse läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“, „Kultuuriline identiteet“ ning „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

6. Elukeskkond Eestis

Õppesisu

Ülevaade eluslooduse mitmekesisusest Eestis. Tootjad, tarbijad ja lagundajad.

Toitumissuhted ökosüsteemis. Inimese mõju ökosüsteemidele.

Mõisted: toiduvõrgustik, laguahel, energia, parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Õpitulemused

► kirjeldab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli aineringes ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis;

► kirjeldab ökosüsteemi elusat ja eluta osa ning selgitab loodusliku tasakaalu olulisust ökosüsteemides põhjendab aineringe olulisust;

► kirjeldab inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas muutused keskkonnas võivad põhjustada elustiku muutusi;

► koostab õpitud kooslustevahelisi toimivaid toiduahelaid ja toidu-

1. Ökosüsteemi uurimine mudelite abil.

2. Veebipõhiste õpikeskkondade kasutamine toiduahelate ja toiduvõrgustike uurimiseks.

võrgustikke;

► selgitab toitumissuhteid: parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents.

Lõiming:

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja õppekäikudega.

Matemaatika-pädevuse kujunemist toetatakse eelkõige uurimusliku õppe kaudu. Antud teemaga toetatakse läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Väärtused ja kõlblus“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ ning „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

7. Eesti loodusvarad

Õppesisu

Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Loodusvarad energiaallikadena. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja

kasutamine. Kaevanduste ja karjääride kasutamisega seotud keskkonnaprobleemid.

Mõisted: loodusvarad, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, maavarad, setted, liiv, kruus, savi, turvas, kivim, lubjakivi,

graniit, põlevkivi, karjäär, maa-alune kaevandus, energia, soojus- ja elektrienergia.

Õpitulemused

► nimetab taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid Eestis ning toob nende kasutamise näiteid;

► oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast;

► toob näiteid taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas;

► selgitab mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad - tarbimine – jäätmed.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Setete ja kivimite iseloomustamine ning võrdlemine.
2. Perekonna/kooli energiatarbimise uurimus.
3. Ülevaate koostamine loodusvarade kasutamisest oma kodukohas.

Lõiming:

Loodusõpetus: vesi, muld ja õhk kui elukeskkonnad, nende kaitse vajadus, asula elukeskkonnana, keskkonnahoidlik käitumine, planeet Maa, atlas, kaart, loodusvarade kandmine kontuurkaardile; **matemaatika:** andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine; **eesti keel:** vaatluste ja nähtuste kirjeldamine.

Keelepädevust kujundab teabeallikatega töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja õppekäikudega. Antud teemaga toetatakse läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Väärtused ja jõudlus“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ ning „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

8. Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis

Õppesisu

Inimese mõju keskkonnale. Looduskaitse Eestis. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse.

Kaitsealad. Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus. Kodukoha looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel.

Jäätmekäitlus. Säästev tarbimine.

Õpitulemused

► selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta;

► iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas;

► põhjendab niidu kui Eesti liigirikkaima koosluse elurikkust ja

Mõisted: looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus, looduslik niit, kultuurniit, puisniit, pärandkooslus, keskkonnakaitse, jäätmed, ökomärgis, kaitsealused üksikobjektid, kaitsealad: looduskaitsealad, rahvuspargid, maastikukaitsealad.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kodukoha ettevõtte keskkonnamõju uurimine või ülevaate koostamine kodukoha ühest keskkonnaprobleemist.
2. Individuaalse tegevuskava koostamine keskkonnahoidlikuks käitumiseks.
3. Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe kaitsealuse liigi või kaitseala kohta.
4. **Õppekäik** kaitsealale.

Lõiming:

Loodusõpetus: kõik elukeskkonnad, Eesti loodusvarad; **matemaatika:** andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine; **eesti keel:** vaatluste ja nähtuste kirjeldamine.

Keelepädevust kujundab teabeallikate abil töötamine ning kirjelduste ja iseloomustuste koostamine. Oma töö esitlemine ja põhjendamine annab esinemiskogemusi ning arendab väljendusoskust. Sotsiaalset pädevust kujundatakse ühistegevuste raames. Praktiliste tegevuste ja uurimusliku õppe ning IKT kasutamise kaudu kujundatakse tehnoloogilist pädevust. Kehakultuuri pädevust kujundatakse praktiliste tegevuste ja õppekäikudega. Antud teemaga toetatakse läbivate teemade „Keskkond ja jätkusuutlik areng“, „Väärtused ja kõlblus“, „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ ning „Tervis ja ohutus“ rakendamist.

Hindamine

Õpitulemuste hindamine II kooliastme loodusõpetuses lähtub õppekava üldosas, aga ka teistes hindamist reguleerivates dokumentides toodud põhimõtetest. Otseselt hinnatakse teadmisi ja nende rakendamise oskust, kaudselt ka üldoskusi, sealhulgas õpioskusi

kaitsmise vajalikkust;

▶ selgitab keskkonnakaitse vajalikkust;

▶ põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi;

▶ analüüsib enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale;

▶ toob näiteid kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleemide kohta ning pakub nende lahendamise võimalusi.

(nt refereerimine, materjali analüüsimine, kirjaliku töö vormistamine, koostööoskused). Loodusteaduslike teadmiste ja oskuste kõrval antakse hinnanguid väärtuselistes ning hoiakulistes küsimustes. Hinnangute andmisel ja numbrilisel hindamisel lähtutakse õppeeesmärkidest ja ainekavaga määratletud õpitulemustest.

Õpitulemused jagunevad loodusõpetuses kolme valdkonda: a) mõtlemistasandite arendamine loodusõpetuse kontekstis, b) uurimuslikud oskused ning c) hoiakud ja väärtuselised pädevused.

Hindamisel arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut. Madalamat järku mõtlemistasandid hõlmavad teadmist ja arusaamist ning kõrgemat järku tasandid analüüsi, sünteesi ja hinnangute andmist (hindamist). Rakendamise tasand võib ühel juhul kuuluda madalamale (enamasti arusaamise), teisel aga kõrgemale tasandile. Hindamisel peetakse silmas üht peaeesmärki: kujundada huvi loodusainete õppimise ning uurimusliku tegevuse vastu. Loodusteadusliku kirjaoskuse alaoskusi ja huvi loodusteaduste vastu kujundatakse praktiliste töödega. Praktiliste tööde puhul hinnatakse töö tulemuse kõrval ka protsessi. Uurimuslike oskuste hindamisel pööratakse tähelepanu probleemide tuvastamisele, küsimuste ja hüpoteeside sõnastamisele, katse kavandamisele, andmete kogumisele ja esitamisele, andmete analüüsimisele ja tõlgendamisele, järelduste tegemisele ja selgituste pakkumisele. Samuti hinnatakse taustainfo kogumise, küsimuste sõnastamise, töövahendite käsitlemise, katse läbiviimise, mõõtmise, andmekogumise, täpsuse tagamise, ohutusnõuete järgimise, tabelite ja diagrammide analüüsi, järelduste tegemise ning tulemuste esitamise oskusi. Hinnatakse oskust sõnastada probleeme, samuti aktiivset osalust aruteludes ja oma arvamuse väljendamist ning põhjendamist. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad situatsiooni- ja rollimängud, kusjuures piirduakse suulise või kirjaliku hinnanguga.

III kooliaste

III kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

7.klassi õpilane :

Väärtused ja hoiakud	Uurimisobjektid	Üldised loodusteaduslikud teadmised
1) tunneb huvi loodusteaduste õppimise vastu, huvitub loodusteaduslikust ja tehnikaalasest karjäärist;	1) analüüsib situatsioonikirjeldust, teeb kindlaks probleemi või uurimisküsimuse ja sõnastab hüpoteesi;	1) kirjeldab kvantitatiivselt kehade omadusi ja nähtuste tunnuseid õpitud suuruste ning seoste järgi, kasutades teadussõnavara ja sümboleid;
2) väärtustab uurimistegevust loodusnähtuste tundmaõppimisel;	2) koostab uurimisküsimusele vastava mudeli ja kavandab hüpoteesi kontrolliks katse;	2) analüüsib graafiliselt esitatud infot ning teeb järeldusi protsessi olemuse kohta;
3) usub oma võimetesse ning on enesekindel	3) teeb katseid, järgib juhendeid ja ohutusnõudeid, valib õigesti sobilikke mõõte-	3) seletab loodusnähtusi õpitud seaduspärasuste põhjal; rakendab omandatud tead-

loodusnähtusi õppides;

4) väärtustab katsetamisel korda ja peab kinni kokkulepitud reeglitest; hoiab katsevahendeid.

vahendeid ning juhindub mõõtes mõõte-
vahendi käsitlemise reeglitest;

4) kannab katseandmed tabelisse, töötleb
andmeid, esitab tulemused graafiliselt ning
teeb järelduse hüpoteesi kehtivuse kohta;

5) tõlgendab tulemusi, kasutades mate-
maatikas ja teistes loodusainetes omandatud

misi seadmete tööpõhimõtet seletades.

Loodusõpetus - 7. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad :

- 1. Inimene uurib loodust**
- 2. Ainete ja kehade mitmekesisus**
- 3. Loodusnähtused**
- 4. Elus- ja eluta looduse seosed**

1. Inimene uurib loodust.

Õppesisu

Õpitulemused

Loodusteadused ja tehnoloogia. Teaduslik meetod. Uurimuse etapid. Vaatlus ja katse. Mõõtmine loodusteadustes, mõõteriistad, mõõteühikud, mõõtmistulemuste usaldusväärsus.

Andmete graafiline esitamine.

Põhimõisted: mõõtmine, mõõtühik, mõõteriist, füüsikaline suurus, mõõtesilinder, pikkus, pindala, ruumala, mass, tihedus, gradueerimine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- 1) mõõteriistadega (sh digitaalsetega) tutvumine;
- 2) keha pikkuse, pindala ja ruumala mõõtmine, tulemuste usaldusväärsuse hindamine;
- 3) bioloogiliste, geograafiliste või kodulooliste objektide vaatlemine, kirjeldamine ja mõõtmine;
- 4) plaani koostamine hoones või maastikul: objektide kandmine plaanile leppemärkidega, vahemaade mõõtmine (silmamõõduline, sammupaariga, mõõdulindiga), suundade määramine.

► mõistab loodusteaduste ja tehnoloogia tähtsust igapäevaelus;

► eristab teaduslikke teadmisi mitteteaduslikest teadmistest;

► kirjeldab kehade omadusi nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt;

► mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi;

► seostab õpitava loodusõpetuses varem omandatud teadmiste ja oskustega

Lõiming:

Tehnoloogia: tehnoloogiaõppes võib kavandada ühise tööna kangkaalude mudeli valmistamist, mõõteratta valmistamist; **geograafia:** kui loodusõpetuses määravad õpilased sammupaari pikkuse, siis seda teadmist saab rakendada vahemaade hindamiseks;

matemaatika: peaaegu kogu teema sisu on matemaatika rakendus loodusobjektidele ja suunatud objektidele füüsikalise-matemaatiliste mudelite loomiseks. Teatud alateemad võimaldavad rakendada ajalise kooskõla põhimõtet. Ajaline kooskõlastamine eeldab loodusõpetuse ja matemaatikaõpetaja koostööd. Matemaatikas käsitletakse I õppeveerandil naturaalarvulise astendajaga astet, kümne astmeid (negatiivset astet õpitakse 7. klassi viimases teemas), suurte arvude kirjutamist kümne astmete abil, täpseid ja ligikaudseid arve ning arvutustulemuste otstarbekohast ümardamist. Loodusõpetuses kasutatakse pindala- ja ruumalaühikute teisendamisel arvu 10, 100, 1000 astendamist (ruut ja kuup). Loodusõpetuses kasutatakse mõõtmistulemuste esitamisel mõõtemääramatust (mõõtmisviga) ja mõõtmistulemuste ümardamisel lähtutakse

mõõtemääramatusest. Loodusõpetus – Matemaatika: mõõtarmud koos mõõtemääramatusega.

Täpsed ja ligikaudsed arvud, arvutustulemuste otstarbekohas ümardamine. Pindala ja ruumalühikute teisendused. Arvu kümne astmed.

2. Ainete ja kehade mitmekesisus

Õppesisu

Ainete ja kehade koostis: aatom, molekul, rakk. Keemiline element, perioodilisuse tabel. Liht- ja lihtained, nende valemid. Keemiliste elementide levik. Aine olekud. Aine tihedus. Puhtad ained ja segud, materjalid ja lahused.

Põhimõisted: aatom, aatomituum, elektronkate, molekul, puhas aine, segu, lahus, tihedus, liit- ja lihtaine, mineraalid, kivimid, loodusteaduslik mudel

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- 1) teabeallikaist info otsimine keemiliste elementide leidumise kohta meie ümber (kivimid, looduslik vesi, õhk, inimene, kosmos), selle info võrdlemine ja hindamine;
- 2) erineva soolasisaldusega lahuste omaduste uurimine (tihedus, jäätumistemperatuur), tulemuste analüüs (graafikute tõlgendamine) ning leitud seoste rakendamine (soolase vee külmumistemperatuur, kehade ujuvus);
- 3) etteantud segu lahutamine koostisosadeks, kasutades setitamist, nõrutamist, filtrimist, aurustamist, destilleerimist;
- 4) arvutimudeli toel aine olekute muutumise uurimine molekulaarsel tasandil;
- 5) aine/materjali/keha tiheduse määramine;
- 6) lihtsamatest vahenditest molekuli, raku ja päikesesüsteemi mudelite koostamine.

Õpitulemused

► teab, et kõik ained koosnevad osakekestest: aatomitest või molekulidest, ning molekulid koosnevad aatomitest;

► teab vesiniku, hapniku ja süsiniku sümboleid, samuti nende lihtainete, vee ja süsihappegaasi valemideid;

► oskab valmistada lahust, toob näiteid lahustuvate ainete ja lahuste kohta ning selgitab lahuste tähtsust looduses;

► lahutab segu, kasutades kohaseid meetodeid;

► teab, et puhastel ainetel on kindlad omadused;

► eristab aineid nende omaduste (värvus, tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur või soojusjuhtivus) põhjal;

► mõistab mudelite tähtsust, valib konkreetse nähtuse selgitamiseks sobiva mudeli;

► põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike voolavust ning gaaside lenduvust.

Lõiming:

Geograafia: soolajärve tekkimise kliimaatilised tingimused.

Läbivate teemadega „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ ja „Tehnoloogia ja innovatsioon“ seostub eelkõige „Soola tootmine“. Läbiv teema „Tervis ja ohutus“ seostub kõikide katsetes kasutatud ainetega.

3. Loodusnähtused

Õppesisu

Füüsikalised, keemilised ja bioloogilised nähtused. Liikumine ja kiirus. Energia. Energia liigid. Energia ülekandumine ja muundumine. Soojusjuhtivus, head ning halvad soojusjuhid meie ümber ja meie sees. Keemiline reaktsioon. Organismide kasv ja areng.

Põhimõisted: energia, mehaaniline liikumine, trajektoor, tee pikkus, aeg, kiirus, keemiline reaktsioon, põlemine, hingamine, kõdunemine, fotosüntees.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- 1) kiiruse mõõtmine;
- 2) energia ülekanne – erinevate materjalide soojenemise ja jahtumise graafiline kujutamine;
- 3) keemilise reaktsiooni uurimine igapäevaseid aineid kasutades;
- 4) erinevate ainete põlemise uurimine;
- 5) küünla põlemisel vabaneva soojuste kandumine

Õpitulemused

- ▶ eristab füüsikalisi, keemilisi ja bioloogilisi nähtusi, selgitab nendevahelisi seoseid;
- ▶ mõõdab keha kiirust ja läbitud teepikkust;
- ▶ toob näiteid liikumise kohta elus- ja eluta looduses;
- ▶ toob näiteid igapäevaelust, kuidas energia muundub või muundatakse ühest liigist teise;
- ▶ liigitab erinevaid materjale soojusjuhtivuse põhjal ning seostab materjalide soojusjuhtivust nende kasutusalaadega; seostab vee olekute muutused erinevate sademetega (vihm, lumi, kaste, udu, härmatis);
- ▶ selgitab fotosünteesi, hingamise ja põlemise näitel, et keemilistes reaktsioonides võib eralduda või neelduda energiat;
- ▶ selgitab füüsikaliste tegurite (soojus, valgus, niiskus) mõju

- ümbritsevasse keskkonda;
- 6) keemilise energia muundamine elektrienergiaks;
 - 7) hingamine ja fotosüntees – CO₂ ja O₂ mõõtmine digitaalsete andmekogujatega;
 - 8) udu ja härmatise tekke uurimine.

elusorganismide kasvule ja arengule.

Lõiming:

Matemaatika: Loodusnähtuste seoseid uurides rakendatakse matemaatilisi mudeleid, graafikuid, tabelleid

4. Elus- ja eluta looduse seosed

Õppesisu

Inimene uurib ökosüsteeme. Süsinikuringe ökosüsteemides. Kohastumine füüsikalise-keemiliste tingimustega/elukeskkonnaga. Inimtegevus, tehnoloogia ja looduslik tasakaal. Energia tarbimine ja materjalide taaskasutamine.

Põhimõisted: süsinikuringe, kohanemine ja kohastumine, kasvuhooneefekt.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- 1) süsinikuringe uurimine puu ja puidu näitel, sh puu vanuse määramine aastarõngaste järgi;
- 2) kodu või kooliümbruse ökosüsteemide ja pinnamoe uurimine satelliitpiltide abil;
- 3) füüsikalise-keemiliste keskkonnatingimuste mõju uurimine lihtsamate loodusteaduslike mudelite abil, sh kasvuhooneefekti

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab elusa ja eluta looduse vahelisi seoseid süsinikuringe näitel;
- ▶ põhjendab energiasäästu vajadust;
- ▶ seostab kohastumisi füüsikaliste ja keemiliste keskkonnatingimustega;
- ▶ esitab ideid materjalide taaskasutamiseks;
- ▶ analüüsib enda tegevuse võimalikku keskkonnamõju, ökoloogilist jalajälge

simuleerimine;

- 4) taimede ja loomade kohastumuslike muutuste uurimine veebimaterjalide põhjal;
- 5) ühe toote (näiteks paberi) ringluse uurimine toorainest kuni taaskasutuseni;
- 6) toote valmistamine taaskasutatavatest materjalidest;
- 7) pere ökoloogilise jalajälje arvutamine ja analüüs.

Lõiming geograafiaga: kivimite murenemine soojuspaisumise tagajärjel.

Hindamine

Hindamise eesmärk on toetada eelkõige õpilase arengut ja õpimotivatsiooni.

Kujundavalt hinnatakse õppe kestel toimuvat, selles keskendutakse eeskätt õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega, liikudes kokkuvõtva hindamise suunas; analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist; antakse tagasisidet õpilase senistest tulemustest ning vajakajäämistest; motiveeritakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed. Tagasiside kirjeldab õigeaegselt ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut. Kujundavas hindamises on tähtis koht õpilase enesehinnangul. Õpilastele tuleb anda võimalus osaleda hindamise protsessis. Oluline on õpilase eneseanalüüsi toetada – uurida, mida õpilane tundis ja õppis, mida ta soovib järgmisel korral teha teisiti – eesmärgiga ergutada õpilase sisemist motivatsiooni.

Kujundava hindamise soodustamiseks peaks õpilane teadma, kuhu ta peab välja jõudma, millised oskused omandama. Vajalikud on näiteks mõõtühikute teisendamise oskus, graafikute lugemise ja konstrueerimise oskus. Oluliste oskuste arendamiseks võiks olla

õpilase arengukava, kus on fikseeritud lõppolukord ehk see, kuhu peab välja jõudma, algolukord ja vaheastmete diagnoosimise tulemused.

Kokkuvõtva hindamise korral võrreldakse õpilase õpitulemusi tema õppe aluseks olevas kooli ainekavas toodud oodatavate tulemustega.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning õpitulemustega vastavuses. Uurimuslikke töid hinnates arvestatakse uurimisküsimuse ja hüpoteesi sõnastamise korrektsust, mudeli ning katse vastavust uurimisküsimusele ja hüpoteesile, katse tegemise korrektsust, mõõtmise täpsust, juhendi ja ohutusnõuete järgimist, tulemuste vormistamise õigsust ja korrektsust, hüpoteesi hindamist ning tulemuste tõlgendamist teoreetiliste teadmiste taustal.

Uurimuslikke töid hinnatakse küll kujundavalt, kuid aeg-ajalt on soovitatav teha kontrolltöid, milles on kas uurimusliku õppe elemendid või terviklik uurimus.

Käitumisele (nagu huvi tundmine, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine ning käitumine laboratooriumis ja looduses) antakse hinnanguid.

2.3.2. Bioloogia

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli bioloogiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi bioloogia ja teiste loodusteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest ja seostest igapäevaelus ning inimühiskonna ja tehnoloogia arengus;
- 2) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades bioloogilist mitmekesisust, jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning säästva arengu põhimõtteid;
- 3) on omandanud ülevaate elusloodusest, selle olulisematest protsessidest, organismide omavahelistest suhetest ja seostest eluta keskkonnaga ning kasutab korrektset bioloogiaalast sõnavara;
- 4) lahendab probleeme, rakendades selleks muu hulgas loodusteaduslikku meetodit, ning langetab otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele, eetilisele-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele;
- 5) planeerib, teeb ja analüüsib loodusteaduslikke uuringuid ning esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab erinevaid infoallikaid ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet;
- 7) kasutab bioloogiat õppides tehnoloogiavahendeid, sh IKT võimalusi;
- 8) saab ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest ning bioloogiateadmiste ja –oskuste vajalikkusest erinevates töövaldkondades;
- 9) arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, loovust ja süsteemset mõtlemist ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppeaine kirjeldus

Bioloogia kuulub loodusainete valdkonda ning sellel on oluline koht õpilaste loodusteaduste ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemises. Bioloogia õppimine tugineb loodusõpetuse tundides omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele, kuid seostub tihedalt ka geograafias, füüsikas, keemias ja matemaatikas õpitavaga; selle kaudu kujuneb õpilastel oluline asjatundlikkus, omandatakse positiivne hoiak kõige elava suhtes ning väärtustatakse säästvat ja vastutustundlikku eluviisi. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamise ja

pädevate otsuste tegemise oskused, mis suurendavad õpilaste toimetulekut looduslikus ning sotsiaalses keskkonnas. Bioloogias omandatud teadmised, oskused ja hoiakud lõimitult teistes õppeainetes omandatuga on alus sisemiselt motiveeritud elukestvalem õppimisele.

Koolibioloogia olulisi eesmärke on saada probleemide lahendamise kaudu tervikülevaade eluslooduse mitmekesisuse, ehituse ja talitluse, pärilikkuse, evolutsiooni ja ökoloogia ning elukeskkonna kaitse printsiipidest, omandada bioloogia haruteadustes kasutatavad põhimõisted ning tutvustada inimese eripära ja tervislikke eluviise. Bioloogiateadmised omandatakse suurel määral teaduslikule meetodile tuginevate uurimuslike ülesannete kaudu, mille vältel õpilased saavad probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, katsete või vaatluste planeerimise ja korraldamise ning tulemuste analüüsi ja tõlgendamise oskused.

Tähtsal kohal on uurimistulemuste suuline ja kirjalik esitamine, kaasates verbaalseid ning visuaalseid esitusvorme. Õppes lähtutakse õpilase kui isiksuse individuaalsetest iseärasustest ja tema võimete mitmekülgselt arendamisest. Ühtlasi kujundatakse positiivset hoiakut bioloogia kui loodusteaduse suhtes, mis arvestab igapäevaelu probleemide lahendamisel nii teaduslikke, majanduslikke, sotsiaalseid ja eetilis-moraalseid aspekte ning õigusakte. Õppimine on probleemipõhine ja õpilaskeskne. Erinevaid koostöövorme arendades arvestatakse õpilaste ealisi ja individuaalseid iseärasusi. Üks aktiivõppe põhimõtteid järgiva õpitegevuse rõhuasetusi on teaduslikule meetodile tugineva uurimusliku käsitluse rakendamine, lahendades looduslikust, tehnoloogilisest ja sotsiaalsest keskkonnast tulenevaid probleeme; sellega kaasneb õpilaste kõrgemate mõtlemistasandite areng. Õpilased saavad ülevaate bioloogia põhilistest saavutustest, seaduspärasustest, teooriatest ning tulevikusuundumustest – see aitab neid ka tulevases elukutsevalikus. Õppides omandatakse erinevate, sh elektroonsete teabeallikate kasutamise ja nendes leiduva teabe tõepärasuse hindamise oskus. Kõige sellega kujundatakse õpilaste bioloogiateadmisi ja -oskusi, mis võimaldavad neil erinevaid loodusnähtusi ja protsesse mõista, selgitada ning prognoosida. Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpilaste sisemise õpimotivatsiooni kujunemisele. Selle suurendamiseks kasutatakse mitmekesiseid aktiivõppevorme ja -võtteid: probleem- ja uurimuslikku õpet, projektõpet, rollimänge, diskussioone, ajurünnakuid, mõistekaartide koostamist, õuesõpet, õppekäike jne. Õppimise kõigis etappides kasutatakse tänapäevaseid tehnoloogilisi vahendeid ja IKT võimalusi.

III kooliaste

III kooliastme õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) saab aru eluslooduse olulisematest protsessidest, organismide omavahelistest suhetest ja seostest eluta keskkonnaga ning kasutab korrektset bioloogiasõnavara;
- 2) on omandanud süsteemse ülevaate eluslooduse objektidest, nende ehituse ja talitluse kooskõlast ning väärtustab looduslikku mitmekesisust;
- 3) kasutab bioloogiateadmisi ja loodusteaduslikku meetodit, lahendades eluslooduse ja igapäevaelu probleeme, ning langetab asjatundlikke otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele, eetilis-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele;
- 4) planeerib, teeb ja analüüsib tulemuslikult eakohaseid loodusteaduslikke uuringuid ning esitab saadud tulemusi otstarbekas vormis;

- 5) kasutab bioloogiaalase info allikaid, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda tulemuslikult eluslooduses toimuvaid protsesse selgitades, objekte kirjeldades ning probleeme lahendades;
- 6) kasutab bioloogiat õppides otstarbekalt tehnoloogiavahendeid, sh IKT võimalusi;
- 7) on omandanud ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest ning kasutab bioloogiateadmisi ja -oskusi elukutsevalikul;
- 8) teadvustab bioloogia, tehnoloogia ja ühiskonna vastastikuseid seoseid ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

Bioloogia - 7. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad :

- 1. Bioloogia uurimisvaldkond**
- 2. Selgroogsete loomade tunnused**
- 3. Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus**
- 4. Selgroogsete loomade paljunemine ja areng**

1. Bioloogia uurimisvaldkonnad

Õppesisu

Bioloogia sisu ja seos teiste loodusteadustega ning roll tänapäeva tehnoloogia arendamisel. Bioloogia peamised uurimismeetodid: vaatlused ja eksperimendid.

Loodusteadusliku meetodi etapid ja rakendamine.

Organismide jaotamine loomadeks, taimedeks, seenteks, algloomadeks ja bakteriteks, nende välistunnuste võrdlus.

Eri organismirühmade esindajate eluavaldused.

Põhimõisted: bioloogia, organism, vaatlus, eksperiment.

Õpitulemused

▶ selgitab bioloogiateaduste seost teiste loodusteadustega ja igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga;

▶ analüüsib bioloogiateadmiste ja –oskuste vajalikkust erinevates elukutsetes;

▶ võrdleb loomade, taimede, seente, algloomade ja bakterite välistunnuseid;

▶ jaotab organisme nende pildi ja kirjelduse alusel loomadeks, taimedeks ning seenteks;

▶ seostab eluavaldused erinevate organismirühmadega;

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Märkpreparaadi valmistamine ning erinevate objektide võrdlemine mikroskoobiga.
2. Eri organismirühmade välistunnuste võrdlemine reaalse objektide või veebist saadud info alusel.

- ▶ teeb märkpreparaate ning kasutab neid uurides valgusmikroskoopi;
- ▶ väärtustab usaldusväärseid järeldusi tehes loodusteaduslikku meetodit.

Lõiming:

Loodusõpetus: organismide mitmekesisus, eluavaldused

Ajalugu: teaduse areng

Matemaatika: mikroskoobi suurenduse arvutamine; rühmitamine ühiste tunnuste alusel.

Keeleõpetus: võrdlusoskuse kujundamine, üldistuse sõnastamine; võrdlemine, üldistamine; ettekande koostamine; tööjuhisega töötades teksti mõistmine, jooniste ja skeemide analüüs ja hinnangu andmine, vastuste vormistamine

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine - bioloogiaga seotud elukutsete tutvustamine, teadlase elukutse tutvustamine läbi loodusteadusliku meetodi; õpioskuste kujundamine ja enesehindamine

Teabekeskond - info kogumine ja kasutamine.

Tervis ja ohutus - katsete tegemisel ohutusreeglid

Tehnoloogia ja innovatsioon - interaktiivsete portaalide kasutamine uurimuslikus õppes; veebimaterjalide otsimine ja kasutamine.

2. Selgroogsete loomade tunnused

Õppesisu

Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks. Selgroogsete loomade välistunnuste seos elukeskkonnaga.

Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas. Selgroogsete loomade juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist. Imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja

Õpitulemused

▶ seostab imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade välistunnuseid nende elukeskkonnaga;

▶ analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte olulisust sõltuvalt nende elupaigast ja –viisist;

▶ analüüsib erinevate selgroogsete loomade osa looduses ja inim-

kalade osa looduses ning inimtegevuses. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. Selgroogsete loomade roll ökosüsteemides.

Põhimõisted: selgroogne loom, selgrootu loom, meeleeelund, elukeskkond, elupaik.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Selgroogsete loomade elutegevuse analüüsimine ja nende mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses.

Lõiming:

Loodusõpetus: bioloogiline mitmekesisus, elukeskkonnad.

Kunstiõpetus: erinevate objektide kujutamine, loodusobjektide analüüsimine

Keeleõpetus: ettekande koostamine; avaliku esinemisoskuse kujundamine; tööjuhisega töötades teksti mõistmine, võrdlemine ja üldistamine, jooniste ja piltide kirjeldamine; skeemide analüüs ja hinnangu andmine, vastuste vormistamine; väitluse reeglid

Ühiskonnaõpetus: seadused, kohustused ja õigused

Geograafia: keskkonnakaitse ja kaardistamine

Arvutiõpetus: Esitluse koostamine

Keskkond ja jätkusuutlik areng: loodusest kui terviksüsteemist arusaama kujundamine, positiivse hoiaku kujundamine kõige elava ja ümbritseva suhtes

Kodaniku algatus ja ettevõtlikus: rollimängu kaudu ühiskonna erinevate sektorite tähtsus otsustusprotsessis.

Tehnoloogia ja innovatsioon: meetodite ja võtete kasutamine ristsõna loomisel, erinevate programmide kasutamine õpilaste esitluse loomiseks, interaktiivsete portaalidega tutvumine, arvuti kasutamine info otsimiseks

Teabekeskkond: info otsimine ja kriitiline hindamine

Tervis ja ohutus: tervisliku ja ohutu käitumise oskuste arendamine.

tegevuses;

▶ leiab ning analüüsib infot loomade kaitse, püügi ja jahi kohta;

▶ väärtustab selgroogsete loomade kaitsmist

3. Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus

Õppesisu

Õpitulemused

Aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid.

Toiduobjektidest tingitud erinevused taim- ja loomtoidulistel ning segatoidulistel selgroogsetel loomadel.

Toidu hankimise viisid ja nendega seonduvad kohastumused.
Selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust:
hammade ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg.

Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees ja kopsud õhkkeskkonnas elavatel organismidel, kopsude eripära lindudel, naha kaudu hingamine.

Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused.

Selgroogsete loomade eri rühmade südame ja vereringe võrdlus ning ebasoodsate aastaegade üleelamise viisid.

Põhimõisted: ainevahetus, hingamine, seedimine, organ, süda, suur vereringe, väike vereringe, lõpus, kops, õhukott, magu, soolestik, kloak, püsisoojane, kõigusoojane, loomtoidulisus, taimtoidulisus, segatoidulisus, lepiskala, röövkala, röövloom, saakloom.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Valikuliselt uurimuslik töö arvutikeskkonnas toidu või hapniku mõjust organismide elutegevusele.

Lõiming:

► analüüsib aine- ja energiavahetuse erinevate protsesside omavahelisi seoseid ning selgitab nende avaldumist looduses ja inimese igapäevaelus;

► seostab toidu hankimise viisi ja seedeelundkonna eripära selgroogse looma toiduobjektidega;

► selgitab erinevate selgroogsete loomade hingamiselundite talitlust;

võrdleb hingamist kopsude, naha ning lõpuste kaudu õhk- ja vesikeskkonnas;

► võrdleb püsi- ja kõigusoojaseid organisme ning toob nende kohta näiteid;

► analüüsib selgroogsete eri rühmade südame ehituse ja vereringe eripära ning seostab neid püsi- ja kõigusoojasusega;

► võrdleb selgroogsete loomade kohastumusi püsiva kehatemperatuuri tagamisel;

► hindab ebasoodsate aastaegade üleelamise viise selgroogsetel loomadel.

Loodusõpetus: elukeskkonnad, nende eripära, ained, energia olemus, elundkonnad, loodusteaduslik uurimus, organismide mitmekesisus.

Matemaatika: graafiku lugemine ja järelduste tegemine graafiku alusel; toidu hulga arvutamine kehamassi kilogrammi kohta. Ühikute teisendamine.

Keeleõpetus: võrdlemine, analüüs ja üldistamine, sõnavara täiendamine; ettekande keeleline vormistamine; väljendusoskuse arendamine

Inimeseõpetus: tervislik toitumine

Arvutiõpetus: esitluse vormistamine ja kujundamine

Geograafia: loodusvööndid, astaaegade vaheldumine ja loomade kohastumused.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: omandatud teadmiste ja oskuste kasutamine; enesehindamine; paleontoloogi elukutsega tutvumine.

Tervis ja ohutus: tervisliku toitumise väärtustamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT meetodite ja võtete kasutamine õpilaste esitluste loomiseks; interaktiivsete animatsioonide kasutamine; andmekogujate ja andurite kasutamine.

Teabekeskond: info otsimine ja kriitiline hindamine

Tervis ja ohutus: esmaabi; tervisliku toitumise väärtustamine

4. Selgroogsete loomade paljunemine ja areng

Õppesisu

Selgroogsete loomade paljunemist mõjutavad tegurid. Kehasisese viljastumise võrdlus kehavälisega.

Erinevate selgroogsete loomade kehasisese ja kehavälise lootelise arengu võrdlus. Sünnitus ja lootejärgne areng.

Moondega ja otsese arengu võrdlus.

Järglaste eest hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel ning hoolitsemisvajaduse seos paljunemise ja arengu eripäraga.

Põhimõisted: lahusugulisus, suguline paljunemine, munarakk,

Õpitulemused

► analüüsib kehasisese ja kehavälise viljastumise ning lootelise arengu eeliseid selgroogsete loomade rühmadel ning toob selle kohta näiteid;

► toob näiteid selgroogsete loomade kohta, kel esineb kehasisene või kehavälise viljastumine;

► hindab otsese ja moondega arengu olulisust ning toob selle kohta näiteid;

► võrdleb noorte selgroogsete loomade eri rühmade toitumise, kaitsmise ja õpetamise olulisust.

seemnerakk, viljastumine, kehasisene viljastumine, kehaväline viljastumine, haudumine, otsene areng, moondega areng.

Lõiming:

Matemaatika: graafiku lugemine ja järelduste tegemine graafiku alusel.

Keeleõpetus: suuline keelekasutus

Inimeseõpetus ja loodusõpetus:viljastamine inimesel ja inimese areng, inimese suguelundid, soo tunnused

Arvutiõpetus: esitluse koostamine ja vormistamine

Tehnoloogia ja innovatsioon: inimese kunstliku viljastamise käsitlemine; erinevate arvutiprogrammide kasutamine esitluse koostamiseks

Keskkond ja jätkusuutlik areng: käitumine looduses

Teabe keskkond ja elukestev õpe: uurimuslik õpe - vaatlus, teatmeallikate kasutamine ja info töötlemine, töö vormistamine

Bioloogia - 8. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

1. Taimede tunnused ja eluprotsessid
2. Seente tunnused ja eluprotsessid
3. Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid
4. Mikroorganismide ehitus ja eluprotsessid
5. Ökoloogia ja keskkonnakaitse

1. Taimede tunnused ja eluprotsessid

Õppesisu

Taimede peamised ehituslikud ja talitluslikud erinevused võrreldes

Õpitulemused

► võrdleb eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust, paljune-
misviisi, kasvukohta ja levikut;

selgroogsete loomadega. Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned. Taimede osa looduses ja inimtegevuses. Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed. Eri taimerühmadele iseloomuliku paljunemise, kasvukoha ja leviku võrdlus. Taimeraku võrdlus loomarakuga. Taime- ja loomaraku peamiste osade ehitus ning talitlus.

Õistaimede organite ehituse ja talitluse kooskõla. Fotosünteesi üldine kulg, selle tähtsus ja seos hingamisega. Tõusev ja laskuv vool taimedes. Suguline ja mittesuguline paljunemine, putuk- ja tuultolmlejate taimede võrdlus, taimede kohastumus levimiseks, sh loom- ja tuulleviks. Seemnete idanemiseks ja taimede arenguks vajalikud tingimused.

Põhimõisted: rakk, rakukest, rakumembraan, rakutuum, mitokonder, klorofüll, kloroplast, kromoplast, vakuool, kude, õhulõhe, tõusev vool, laskuv vool, fotosüntees, anorgaaniline aine, orgaaniline aine, õis, tolmukas, emakas, tolmlamine, seeme, vili, käbi, mittesuguline paljunemine, eoseline paljunemine, eos, vegetatiivne paljunemine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Taimede mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses.
2. Fotosünteesi mõjutavate tegurite uurimine praktilise töö või

- ▶ analüüsib taimede osa looduse kui terviksüsteemi jätkusuutlikkuse tagamisel ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid;
- ▶ selgitab, kuidas on teadmised taimedest vajalikud erinevate elukutsete esindajatele;
- ▶ eristab looma- ja taimerakku ning nende peamisi osi joonistel ja mikrofotodel;
- ▶ analüüsib õistaimede organite ehituse sõltuvust nende ülesannetest, taime kasvukohast ning paljunemis- ja levimisviisist;
- ▶ seostab taimeorganite talitlust ainete liikumisega taimes;
- ▶ koostab ja analüüsib skeeme fotosünteesi lähteainetest, lõpp-produktidest ja protsessi mõjutavatest tingimustest ning selgitab fotosünteesi osa taimede, loomade, seente ja bakterite elutegevuses;
- ▶ analüüsib sugulise ja mittesuguliste paljunemise eeliseid erinevate taimede näitel;
- ▶ võrdleb erinevaid paljunemis-, tolmlamis- ja levimisviise ning toob nende kohta näiteid;
- ▶ suhtub taimedesse kui elusorganismidesse vastutustundlikult.

arvutimudeliga.

Lõiming:

Loodusõpetus: rakk, kude, organ, organism, taimede mitmekesisus, keskkonnatingimused, elukeskkonnad, paljunemine

Bioloogia: hingamine, paljunemine

Geograafia: kaardistamine

Keeleõpetus: väljendusoskuse arendamine, võrdlemine ja üldistamine, jooniste ja piltide kirjeldamine, aruteluoskus, analüüs ja hinnangu andmine, vastuste keeleline vormistamine

Matemaatika: graafikutelt info lugemine, ühikute teisendamine; andmete vormistamine tabeli kujul, keskmise leidmine; mikroskoobi suurenduse arvutamine

Keemia: anorgaaniline aine, orgaaniline aine, hapnik, süsihappegaas, vesi

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: botaaniku ja agronoomi, proviisori ja farmatseudi elukutsete tutvustus, õpioskuste kujundamine, enesehindamine, koostööoskuse arendamine; oskus seostada igapäevaelus toimivaid nähtusi loodusteadusliku lähenemisega.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: kujundada arusaama loodusest kui terviksüsteemist, vetikate tähtsus looduses, looduslik tasakaal.

Teabekeskond ja elukestev õpe: uurimuslik õpe - vaatlus, teatmeallikate kasutamine, info töötlemine, töö vormistamine

Tervis ja ohutus: tervist väärtustavate hoiakute kujundamine ja tervisliku käitumise oskuste arendamine, ravimtaimede kasutamine, ohutusreeglid.

Tehnoloogia ja innovatsioon: esitluse vormistamine, kasutades erinevaid infoallikaid ja illustreerimisvõtteid, videoklippe, piltide ja animatsioonide lisamisoskuse kujundamine.

2. Seente tunnused ja eluprotsessid

Õppesisu

Seente välisehituse ja peamiste talitluste võrdlus taimede ja loomadega. Seente välisehituse mitmekesisus tavalisemate kott- ja kandseente näitel. Seente paljunemine eoste ja pungumise teel. Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos.

Õpitulemused

- ▶ võrdleb seeni taimede ja selgroogsete loomadega;
- ▶ iseloomustab seente ehituslikku ja talituslikku mitmekesisust ning toob selle kohta näiteid;
- ▶ selgitab seente ja samblike paljunemise viise ning arenguks

Eoste levimisviisid ja idanemiseks vajalikud tingimused. Käärimiseks vajalikud tingimused. Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine. Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm. Samblike mitmekesisus, nende erinevad kasvuvormid ja kasvukohad. Samblike toitumise eripära, uute kasvukohtade esmasustamine.

Seente ja samblike osa looduses ning inimtegevuses.

Põhimõisted: ainurakne, hulkrakne, käärimine, pungumine, sümbioos, mükoriisa.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Seente välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
2. Seente ehituse uurimine mikroskoobiga.
3. Uurimuslik töö hallitus- või pärmseente arengut mõjutavate tegurite leidmiseks.
4. Praktiline töö või arvutimudeli kasutamine õhu saastatuse hindamiseks samblike leviku alusel.

Lõiming:

vajalikke tingimusi;

- ▶ analüüsib parasiitluse ja sümbioosi osa looduses;
- ▶ selgitab samblikke moodustavate seente ja vetikate vastasmõju;
- ▶ põhjendab, miks samblikud saavad asustadakasvukohti, kus taimed ei kasva;
- ▶ analüüsib seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid;
- ▶ väärtustab seeni ja samblikke eluslooduse oluliste osadena.

Eesti keel: õige keelekasutus uurimustöös

Võõrkeeled: võõrkeelsete materjalide kasutamine uurimustöö tegemisel

Loodusõpetus: eluslooduse mitmekesisus, elukeskkond

Bioloogia: mikroskoobi kasutamine, ühe- ja hulkrakne organism, uurimustöö tegemine.

Inimeseõpetus: nakkushaiguste vältimine.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: tutvumine mükoloogi elukutsega ja töötingimustega

Tehnoloogia ja innovatsioon: virtuaalnäituse külastamine

Kultuuriline identiteet: seened Eesti rahvuskultuuris

Tehnoloogia ja innovatsioon: seente kasutamine biotehnoloogias, käärimisprotsessi modelleerimine; arvutiprogrammide kasutamine

Tervis ja ohutus: ohutu käitumisoskuste arendamine

Teabekeskond: erinevate teabeotsingumeetodite kasutamine

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: õpioskuste kujundamine ja enesehindamine

3. Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid

Õppesisu

Selgrootute loomade üldiseloomustus ja võrdlus selgroogsetega. Käsnade, ainuõssete, usside, limuste, lüljalgsete ja okasnahksete peamised välistunnused, levik ning tähtsus looduses ja inimese elus.

Lüljalgsete (koorikloomade, ämblikulaadsete ja putukate) välisehituse võrdlus. Tavalisemate putukarühmade ja limuste välistunnuste erinevused.

Vabalt elavate ning parasiitse eluviisiga selgrootute loomade kohastumused hingamiseks ja toitumiseks. Selgrootute hingamine

Õpitulemused

▶ võrdleb erinevate selgrootute loomade kohastumusi seoses elukeskkonnaga;

▶ analüüsib erinevate selgrootute loomade osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid;

▶ seostab liikumisorganite ehitust selgrootute loomade eri rühmadele iseloomulike liikumisviiside ja elupaigaga;

▶ analüüsib selgrootute loomade rühmade esindajate erinevate meelte arengutaseme seost elupaiga ja toitumisviisiga;

▶ analüüsib lahk- ja liitsugulisuse eeliseid selgrootute loomade

lõpuste, kopsude ja trahheedega. Selgrootute loomade

erinevad toidu hankimise viisid ja organid.

Usside, limuste ning lüljalgsete liit- ja lahksugulisus.

Peremeesorganismi ja vaheperemehe vaheldumine usside arengus.

Paljunemise ja arengu eripära otsese, täismoondelise ning

vaegmoondelise arenguga loomadel.

Põhimõisted: trahhee, lihtsilm, liitsilm, suised, kombits, tundel, liitsugulisus, täismoondega areng, vaegmoondega areng, vastne, parasitism, peremees, vaheperemees.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Selgrootute loomarühmade iseloomulike välistunnuste võrdlemine,

kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.

2. Lüljalgsete loomade välistunnuste võrdlemine luubi või mikroskoobiga.

3. Praktiline töö või arvutimudeli kasutamine keskkonna saastatuse

hindamiseks selgrootute leviku alusel.

Lõiming:

Loodusõpetus: eluslooduse mitmekesisus, elukeskkond

Bioloogia: selgroogsete loomade iseloomustus, elundkonnad, paljunemine, töö mikroskoobiga.

Eesti keel: keeleoskuse arendamine

Matemaatika: mikroskoobi suurenduse arvutamine, sarnaste tunnuste alusel rühmitamine

erinevatel rühmadel;

► hindab otsese, täis- ja vaegmoondelise arengu eeliseid ning toob nende kohta näiteid;

► selgitab parasiitse eluviisiga organismide arengu vältel peremeesorganismi, toiduobjekti ja/või elupaiga vahetamise olulisust;

► väärtustab selgroogseid loomi eluslooduse olulise osana

Inimeseõpetus: nakkushaigused, inimese parasiidid

Infotehnoloogia: erinevate programmide kasutamine esitluse vormistamiseks

Elukestevõpe ja karjääri planeerimine: zooloogi elukutse, õpioskuse kujundamine, enesehindamine

Keskfond ja jätkusuutlik areng: arusaama loodusest kui terviksisüsteemist

Teabekeskond: määrajate kasutamine, erinevate teabeotsingumeetodite kasutamine, kriitiline teabeanalüüs

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine esitluse koostamiseks

Tervis ja ohutus: ohutu käitumisoskus looduses, isiklik hügieen

4. Mikroorganismide ehitus ja eluprotsessid

Õppesisu

Bakterite ja algloomade põhitunnuste võrdlus loomade ning taimedega. Vabalt elavate ja parasiitse eluviisiga mikroorganismide levik ning tähtsus.

Bakterite aeroobne ja anaeroobne eluviis ning parasitism. Käärimiseks vajalikud tingimused. Bakterite paljunemine ja levik.

Bakterihaigustesse nakatumine ja haiguste vältimine. Bakterite osa

looduses ja inimtegevuses.

Viiruste ehituslik ja talituslik eripära. Viirustega nakatumine, peiteaeg, haigestumine ja tervenemine.

Mikroorganismidega seotud elukutsed.

Põhimõisted: bakter, algloom, viirus, pulseeriv vakuool, silmtäpp, pooldumine, aeroobne eluviis, anaeroobne eluviis.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Õpitulemused

▶ võrdleb bakterite ja algloomade ehitust loomade ja taimedega ning viiruste ehituslikku eripära rakulise ehitusega;

▶ selgitab bakterite ja algloomade levikut erinevates elupaikades, sh aeroobses ja anaeroobses keskkonnas;

▶ analüüsib ning selgitab bakterite ja algloomade tähtsust looduses ning inimtegevuses;

▶ selgitab toidu bakteriaalse riknemise eest kaitsmise viise;

▶ hindab kiire paljunemise ja püsieoste moodustumise olulisust bakterite levikul;

▶ teab, kuidas vältida inimese sagedasemaid bakter- ja viirushaigusi, ning väärtustab tervislikke eluviise;

▶ selgitab mikroorganismidega seotud elukutseid;

▶ väärtustab bakterite tähtsust looduses ja inimese elus.

1. Bakterite leviku hindamine bakterikultuuri kasvatamisega.
2. Bakterite elutegevust mõjutavate tegurite uurimine arvutimudeliga.

Lõiming:

Loodusõpetus: üherakuline organism, bioloogiline mitmekesisus

Bioloogia: eeltuumne, päristuumne, töö mikroskoobiga.

Inimeseõpetus: nakkushaiguste vältimine

Keemia: laboritöö oskused

Matemaatika: mikroskoobi suurenduse arvutamine, info lugemine graafikutelt

Keeleõpetus: võrdlemine ja üldistamine

Inimeseõpetus: tervislik toitumine

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: mikrobioloogi elukutse

Tervis ja ohutus: isiklik hügieen, tervislikud eluviisid

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine

Keskkond ja jätkusuutlik areng: kujundada arusaama loodusest kui terviksüsteemist

Teabekeskond: info otsimine ja kriitiline hindamine

5. Ökoloogia ja keskkonnakaitse

Õppesisu

Organismide jaotamine liikidesse.

Populatsioonide, ökosüsteemi ja biosfääri struktuur. Looduslik tasakaal. Eluta ja eluslooduse tegurid (ökoloogilised tegurid) ning nende mõju eri organismirühmadele. Biomassi juurdekasvu püramiidi moodustumine ning toiduahela lülide arvukuse leidmine.

Inimmõju populatsioonidele ja ökosüsteemidele. Bioloogilise

Õpitulemused

► selgitab populatsioonide, liikide, ökosüsteemide ja biosfääri struktuuri ning toob selle kohta näiteid;

► selgitab loodusliku tasakaalu kujunemist ökosüsteemides, hindab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju populatsioonide ja ökosüsteemide muutumisele ning võimalusi lahendada keskkonna-probleeme;

mitmekesisuse tähtsus. Liigi- ja elupaigakaitse Eestis. Inimtegevus keskkonnaprobleemide lahendamisel.

Põhimõisted: liik, populatsioon, levila, ökosüsteem, kooslus, eluta looduse tegurid, eluslooduse tegurid, aineringe, konkurents, looduslik tasakaal, keskkonnakaitse, looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus, biosfäär.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Praktiline uuring populatsioonide arvukuse sõltuvuse kohta ökoloogilistest teguritest.
2. Arvutimudeliga seoste leidmine toiduahela lülide arvukuse ja biomassi juurdekasvu vahel.
3. Biomassi püramiidi ülesannete lahendamine.
4. Loodusliku tasakaalu muutumise seaduspärasuste uurimine arvutimudeliga.

Lõiming:

Loodusõpetus: kooslus, ökosüsteem, eluta ja eluslooduse tegurid, toiduahelad, aineringe, looduslik tasakaal, looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus.

Geograafia: linnastumise probleemid, loodusvööndid, keskkonnakaitse.

Matemaatika: ülesannete lahendamine.

Keeleõpetus: sõnavara täienemine

Loodusõpetus, keemia ja füüsika: loodusteaduslik uurimismeetod

▶ analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot ökoloogiliste tegurite mõju kohta organismide arvukusele;

▶ hindab liigisisese ja liikidevahelise konkurentsi tähtsust loomade ning taimede näitel;

▶ lahendab biomassi püramiidi ülesandeid;

▶ lahendab bioloogilise mitmekesisuse kaitsega seotud dilemma probleeme;

▶ väärtustab bioloogilist mitmekesisust ning suhtub vastutustundlikult ja säästvalt erinevatesse ökosüsteemidesse ning elupaikadesse.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: kujundada arusaama loodusest kui terviksüsteemist

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: ökoloogi elukutse, koostööoskuste arenemine rühmas töötades

Tehnoloogia ja innovatsioon arvutimudeli kasutamine looduslike protsesside mõistmiseks

Väärtused ja kõlblus: dilemma probleemi lahendamine arvestades üldkehtivaid väärtushinnanguid ja kõlblusnorme

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: prügisorteerimine või taaskastus koolis, õpilasürituse organiseerimine koolis, et muuta elukeskkonda keskkonnasõbralikumaks.

Bioloogia - 9. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

1. Inimene ja elundkond
2. Luud ja lihased
3. Vereringe
4. Seedimine ja eritamine
5. Hingamine
6. Paljunemine ja areng
7. Talitluste regulatsioon
8. Infovahetus väliskeskkonnaga
9. Pärilikkus ja muutlikkus
10. Evolutsioon

1. Inimene ja elundkond

Õppesisu

Inimese elundkondade põhiülesanded.

Naha ehitus ja ülesanded infovahetuses väliskeskkonnaga.

Põhimõisted: tugi- ja liikumiselundkond, seedeelundkond,

Õpitulemused

▶ seostab inimese elundkondi nende põhiülesannetega;

▶ selgitab naha ülesandeid;

▶ analüüsib naha ehituse ja talitluse koostöökõla kompimis-, kaitse-,

närvisüsteem, vereringe, hingamis- ja eritussüsteemid, eritussüsteemid, suguelundkond, nahk.

termoregulatsiooni- ja eritusfunktsiooni täites;

▶ väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi.

Lõiming:

Loodusõpetus ja inimeseõpetus: inimese elundkonnad selgroogsete loomade elundkondi

Keeleõpetus: võrdlemine ja üldistamine, suuline väljendusoskus

Inimeseõpetus: hügieeni tähtsus

Loodusõpetus, keemia, füüsika: loodusteaduslik uurimismeetod

Karjääri planeerimine: arsti, medõe elukutse, õppimisvõimaluste tutvustamine, õpioskuste kujundamine ja enesehindamine

Tervis ja ohutus: tervislikud eluviisid

Teabekeskond ja elukestev õpe: uurimuslik õpe, teatmeallikate kasutamine ja info töötlemine, töö vormistamine

Väärtused ja kõlblus: erineva nahavärvusega inimesed ja inimõigused

2. Luud ja lihased

Õppesisu

Luude ja lihaste osa inimese ning teiste selgroogsete loomade tugi- ja liikumiselundkonnas. Luude ehituslikud iseärasused. Luudevaheliste ühenduste tüübid ja tähtsus. Inimese luustiku võrdlus teiste selgroogsete loomadega.

Lihaste ehituse ja talitluse kooskõla. Luu- ja lihaskoe mikroskoopiline ehitus ning selle seos talitlusega. Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. Luumurdude, lihasvenituste ja -rebendite olemus ning tekkepõhjused.

Õpitulemused

▶ eristab joonisel või mudelil inimese skeleti peamisi luid ning lihaseid;

▶ võrdleb imetaja, linnu, kahepaikse, roomaja ja kala luustikku;

▶ seostab luude ja lihaste ehitust ning talitlust;

▶ selgitab luudevaheliste ühenduste tüüpe ja toob nende kohta näiteid;

▶ võrdleb sile-, vööt- ja südamelihaste ehitust ning talitlust;

▶ selgitab luumurru ning lihase venituse ja rebendi olemust ning nende tekkepõhjusi;

Põhimõisted: toes, luu, lihas, liiges.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Loomsete kudede ehituse võrdlemine mikroskoobiga.

2. Uurimuslik töö lihasväsimuse tekke ja treenituse seosest.

Lõiming:

Bioloogia: selgroogsete loomade toes, töö mikroskoobiga.

Inimeseõpetus: Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. Luumurdude, lihasevenituste ja -rebendite olemus ning tekkepõhjused

Loodusõpetus Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Lihased, luustik. Elundkondade ülesanded.

Keemia: anorgaanilised ained, mineraalained, orgaanilised ained

Matemaatika: mikroskoobi suurenduse arvutamine

Keeleõpetus: tööjuhisega töötades teksti mõistmine, skeemi kirjeldamine

Kehaline kasvatus: kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsus inimese tervisele, kehalise aktiivsuse roll tervislikus eluviisis, treeningu koormus

Tervis ja ohutus: väärtustab tervislikke eluviise, liikumise tähtsus

Kodanikualgatus: oskus anda esmaabi kriisiolukorras, vastutustunde kujundamine

Teabekeskond ja elukestev õpe: uurimuslik õpe, teatmeallikate kasutamine ja info töötlemine, töö vormistamine

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: õpioskuste kujundamine ja enesehindamine

▶ analüüsib treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale;

▶ peab oluliseks enda tervislikku treenimist.

3. Vereringe

Õppesisu

Südame ning suure ja väikese vereringe osa inimese aine- ja energiavahetuses. Inimese ja teiste imetajate vereringeelundkonna erisused võrreldes teiste selgroogsete loomadega.

Õpitulemused

▶ analüüsib inimese vereringeelundkonna jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel elundkonna talitlust;

▶ seostab erinevate veresoonte ja vere koostisosade ehituslikku eripära

Erinevate veresoonte ehituslik ja talitluslik seos. Vere koostisosade ülesanded. Vere osa organismi immuunsüsteemis.

Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus.

Immuunsüsteemi ja vaksineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel. Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS.

Treeningu mõju vereringeelundkonnale.

Südamelihase ala- ja ülekoormuse tagajärjed.

Veresoonte lupjumise ning kõrge ja madala vererõhu põhjused ja tagajärjed.

Põhimõisted: veresoon, arter, veen, kapillaar, arteriaalne veri, venoosne veri, vererõhk, elektrokardiogramm, hemoglobiin,

punane vererakk, valge vererakk, vereliistak, vereplasma, hüübimine, lümf, lümfisõlm, antikeha, immuunsus, immuunsüsteem, HIV, AIDS.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Uurimuslik töö füüsilise koormuse mõjust pulsile või vererõhule.

Lõiming

Bioloogia: selgroogsete loomade vereringe, immuunsus

Inimeseõpetus: immuunsus, HIV, AIDS, tervisenäitajad

Eesti keel: töö vormistamine, õige keelekasutus.

Matemaatika: diagrammide koostamine.

Loodusõpetus: inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Organismi terviklikkus

Loodusõpetus, keemia, füüsika: loodusteaduslik uurimismeetod

nende talitlusega;

▶ selgitab viiruste põhjustatud muutusi raku elutegevuses ning immuunsüsteemi osa bakter- ja viirushaiguste tõkestamisel ning neist tervenemisel;

▶ väärtustab tervislikke eluviise, mis väldivad HIViga nakatumist; selgitab treeningu mõju vereringeelundkonnale;

▶ seostab inimese sagedasemaid südame- ja veresoonkonna haigusi nende tekkepõhjustega;

▶ väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat eluviisi.

Keeleõpetus: sõnavara täiendamine, põhjendamine, lühikokkuvõtte kirjutamine

Informaatika: erinevate arvutiprogrammide kasutamine, teksti ja pildi töötlemisprogrammid

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine, mudelite kasutamine loodusteaduslike protsesside mõistmisel

Teabekeskond ja elukestev õpe: uurimuslik õpe, teatmeallikate kasutamine ja info töötlemine, töö vormistamine

Tervis ja ohutus: ohutusreeglite jälgimine, tervisliku eluviisi väärtustamine

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: õpilase kujunemine aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks

Elukestevõpe ja karjääri planeerimine: õpioskuste kujundamine ja enesehindamine

4. Seedimine ja eritamine

Õppesisu

Inimese seedeelundkonna ehitus ja talitlus.

Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid. Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed.

Neerude üldine tööpõhimõte vere püsiva koostise tagamisel. Kopsude, naha ja soolestiku eritamisesülesanne.

Põhimõisted: ensüüm, vitamiin, sülg, maks, sapp, peensool, jämesool, neer, uriin.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Inimese energiavajadust mõjutavate tegurite uurimine praktilise tööga või arvutimudeliga.

2. Isikliku toitumisharjumuse analüüs.

Õpitulemused

► koostab ja analüüsib seedeelundkonna ehituse jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist;

► selgitab valkude, rasvade, süsivesikute, vitamiinide, mineraalainete ja vee ülesandeid inimorganismis ning nende üle- või alatarbimisega kaasnevaid probleeme;

► hindab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel;

► järgib tervisliku toitumise põhimõtteid.

Lõiming:**Bioloogia:** selgroogsete loomade seedimine, aine- ja energiavahetus.**Füüsika:** energia.**Inimeseõpetus:** isiklikud toitumisharjumused, tervislik toitumine, toitained**Loodusõpetus:** inimese ehitus: elundid ja elundkonnad, nende ülesanded**Käsitöö ja kodundusning inimeseõpetus:** põhilised toiduaineid ja nende omadused , tervisliku toitumise põhialused**Matemaatika:** toidu kalorsuse arvutamine**Keeleõpetus:** analüüsioskuste arendamine**Tervis ja ohutus:**väärtustab terveid eluviise,peab oluliseks tervislikku toitumist**Tehnoloogia ja innovatsioon:** IKT rakendamine, arvutimudeli kasutamine loodusteadusliku protsessi mõistmiseks**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine:** õpioskuste kujundamine ja enesehindamine**5.Hingamine****Õppesisu**

Hingamiselundkonna ehituse ja talitluse seos.

Sisse- ja väljahingatava õhu koostise võrdlus.

Hapniku ülesanne rakkudes. Organismi hapnikuvajadust määravad tegurid ja hingamise regulatsioon.

Treeningu mõju hingamiselundkonnale. Hingamiselundkonna

levinumad haigused ning nende ärahoidmine.

Põhimõisted: hingetoru, kopsutoru, kopsusomp, hingamiskeskus, raku hingamine.**Praktilised tööd ja IKT rakendamine****Õpitulemused**

▶ analüüsib hingamiselundkonna ehituse ja talitluse kooskõla;

▶ koostab ning analüüsib jooniseid ja skeeme hingamiselundkonna ehitusest ning sisse- ja väljahingatava õhu koostisest ning selgitab nende alusel hingamise olemust;

▶ analüüsib treeningu mõju hingamiselundkonnale;

▶ selgitab hingamiselundite levinumate haiguste tekkepõhjusti ja haiguste vältimise võimalusi;

▶ suhtub vastutustundlikult oma hingamiselundkonna tervisesse.

Praktilise töö või arvutimudeliga kopsumahu, hingamissügavuse ja -sageduse ning omastatava hapniku hulga seoste uurimine.

Lõiming:

Bioloogia: selgroogsete loomade hingamine, aine- ja energiavahetus.

Füüsika: energia.

Inimeseõpetus: treeningu mõju hingamiselunditele, hingamiselundkonna haiguste vältimine.

Matemaatika: diagrammide koostamine, jooniste, skeemide koostamine ja analüüs.

Loodusõpetus: inimese ehitus: elundid ja elundkonnad, nende ülesanded

Muusika: häälehoid häälemurdeperioodil

Keeleõpetus: skeemide kirjeldamine ja üldistamine, avaliku esinemisoskuse arendamine

Inimeseõpetus ja keemia: suitsetamine, nikotiin, tahm ja kantserogeensed ained, sõltuvuse kujunemine.

Infotehnoloogia: esitluse vormistamine, teksti- ja pilditöötluse programmid

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine interaktiivsete arvutimodeli kasutamine loodusteaduslike protsesside modelleerimiseks

Tervis ja ohutus: tervist ja ohutust väärtustavate hoiakute kujundamine

Teabekeskond: erinevate infoallikate kasutamine, info kogumune ja kriitiline hindamine

6. Paljunemine ja areng

Õppesisu

Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. Muna- ja seemnerakkude küpsemine. Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused. Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus.

Pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid.

Inimorganismi talitluslikud muutused sünnist surmani.

Õpitulemused

▶ võrdleb naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust;

▶ võrdleb inimese muna- ja seemnerakkude ehitust ning arengut;

▶ selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi;

▶ analüüsib munaraku viljastumist mõjutavaid tegureid;

Põhimõisted: emakas, munasari, seemnesari, munand, ovulatsioon, sperma, munajuha, loode, platsenta, nabanöör, sünnitamine,

kliiniline surm, bioloogiline surm.

- ▶ lahendab pere planeerimisega seotud dilemmaprobleeme;
- ▶ selgitab muutusi inimese loote arengus;
- ▶ seostab inimorganismi anatoomilisi vanuselisi muutusi talitluslike muutustega;
- ▶ hindab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu.

Lõiming:

Bioloogia: selgroogsete loomade sigimine ja areng.

Inimeseõpetus: inimese sooline areng, seksuaalsus, pereplaneerimine, suguhaiguste vältimine

Loodusõpetus: Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad

Keeleõpetus: sõnalise teksti seostamine pildilise teabega

Infotehnoloogia: esitluse vormistamine, teksti- ja pilditöötluse programmid

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine, info otsimine

Tervis ja ohutus: suguhaigustest hoidumine

Kõlblus ja väärtused: seksuaalõigused kui üks osa inimõigustest

Elukestev õpe: õpioskuste arendamine, enesekontroll, teadmiste ja oskuste rakendamine ka tulevikus

7. Talitluste regulatsioon

Õppesisu

Kesk- ja piirdenärvisüsteemi ehitus ning ülesanded. Närviraku ehitus ja raku osade ülesanded. Refleksikaare ehitus ja talitus.

Närvisüsteemi tervishoid. Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded.

Õpitulemused

- ▶ selgitab kesk- ja piirdenärvisüsteemi põhiülesandeid;
- ▶ seostab närviraku ehitust selle talitlusega;
- ▶ koostab ja analüüsib refleksikaare skeeme ning selgitab nende alusel selle talitlust;

Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel. Närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis.

Põhimõisted: peaaju, seljaaju, närv, närvirakk, retseptor, närviimpulss, dendriit, neuriit, refleks, sisenõrenäärmed, hormoon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Uurimuslik töö reaktsioonikiirust mõjutavate tegurite määramiseks ja õpilaste reaktsioonikiiruste võrdlemiseks.

2. Refleksikaare töö uurimine arvutimudeliga.

► seostab erinevaid sisenõrenäärmeid nende toodetavate hormoonidega;

► kirjeldab hormoonide ülesandeid ja toob nende kohta näiteid;

► selgitab närvisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis;

► suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse

Lõiming:

Loodusõpetus: Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad.

Inimeseõpetus: vaimne tervis, tubaka, alkoholi ja teiste enam levinud uimastite tarbimisega seotud terviseriskid, hea ja halb stress, uni

Keeleõpetus: skeemide kirjeldamine ja üldistamine

Loodusõpetus, keemia, füüsika: loodusteadusliku uurimismeetodi rakendamine

Tervis ja ohutus: väärtustab terveid eluviise, närvisüsteemi kahjustavad ained ja tegevused

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine, arvutimudelite kasutamine loodusteaduslike protsesside mõistmiseks

8. Infovahetus väliskeskkonnaga

Õppesisu

Silma ehituse ja talitluse seos. Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine.

Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega. Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. Haistmis- ja maitsmismeelega seotud

Õpitulemused

► analüüsib silma osade ja suuraju nägemiskeskuse koostööd nägemisaistingu tekkimisel ning tõlgendamisel;

► selgitab kaug- ja lühinägelikkuse tekkepõhjusi ning nägemishäirete

organite ehituse ja talitluse seosed.

Põhimõisted: pupill, lääts, võrkkest, vikerkest, kollatähn, kepike, kolvike, lühinägevus, kaugelenägevus, väliskõrv, keskkõrv, sisekõrv, kõrvalest, trummikile, kuulmeluud, kuulmetõri, tigu, poolringkanalid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Uurimuslik töö meeleelundite tundlikkuse määramiseks.
2. Nägemisaistingu tekke ja kuulmise uurimine arvutimudeliga.

Lõiming:

Bioloogia: selgroogsete loomade meeled.

Füüsika: võnkumised, lained, valguse levimine, valguse murdamine

Eesti keel: uurimusliku töö vormistamine, õige keelekasutus

Inimeseõpetus: meeleelundite tervishoid

Tervis ja ohutus: tervislikud eluviisid

Kärjääriõpetus: silmaarsti elukutse

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine, arvutimodelite kasutamine loodusteaduslike protsesside mõistmiseks

Teabekeskond: erinevate infoallikate kasutamine ja info kriitiline hindamine

vältimise ja korrigeerimise viise;

▶ seostab kõrva ehitust kuulmis- ja tasakaalumeelega;

võrdleb ning seostab haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite

▶ ehitust ning talitlust;

▶ väärtustab meeleelundeid säästvat eluviisi.

9. Pärilikkus ja muutlikkus

Õppesisu

Pärilikkus ja muutlikkus organismide tunnuste kujunemisel. DNA, geenide ja kromosoomide osa pärilikkuses.

Geenide pärandumine ja nende määratud tunnuste avaldumine.

Õpitulemused

▶ analüüsib pärilikkuse ja muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel;

▶ selgitab DNA, geenide ning kromosoomide seost ja osa pärilikkuses

Lihtsamate geneetikaülesannete lahendamine. Päriliku muutlikkuse tähtsus. Mittepäriliku muutlikkuse tekkepõhjused ja tähtsus. Organismide pärilikkuse muutmise võimalused ning sellega kaasnevad teaduslikud ja eetilised küsimused. Pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste võrdlus ning haigestumise vältimine.

Geenitehnoloogia tegevusvaldkond ja sellega seotud elukutsed.

Põhimõisted: pärilik muutlikkus, mittepärilik muutlikkus, mutatsioon, kromosoom, DNA, geen, dominantsus, retsessiivsus, geenitehnoloogia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Pärilikkuse seaduspärasuste avaldumise ja muutlikkuse tekke- mehhanismide uurimine arvutimudeliga.
2. Uurimuslik töö mittepäriliku muutlikkuse ulatusest vabalt valitud organismide tunnuste põhjal.

Lõiming:

Loodusõpetus: keskkonnategurid ja muutlikkus

Bioloogia: geenid, kromosoomid, pärilikkus suguline paljunemine

Matemaatika: diagrammide ja tabelite analüüs

Kunstiõpetus: DNA mudeli koostamine

Keeleõpetus: arutlusoskus, sõnavara täiendamine, võrdlemine, üldistamine

Tehnoloogia ja innovatsioon: arvutimudeli kasutamine loodusteaduslike protsesside mõistmiseks

Karjäärivalik ja elukestev õpe: geneetiku elukutse

Teabekeskond: info otsimine ja kriitiline hindamine

ning geenide pärandumist ja avaldumist;

▶ lahendab dominantsete ja retsessiivsete geenialleelide avaldumisega seotud lihtsamaid geneetikaülesandeid;

▶ hindab päriliku ja mittepäriliku muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel ning analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot

mittepäriliku muutlikkuse ulatusest;

▶ hindab organismide geneetilise muutmise võimalusi, tuginedes teaduslikele ja teistele olulistele seisukohtadele;

▶ analüüsib pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste vältimise võimalusi;

▶ kirjeldab geenitehnoloogia tegevusvaldkondi ning sellega seotud elukutseid;

▶ suhtub mõistvalt inimeste pärilikku ja mittepärilikku mitmekesisusse

Tervis ja ohutus: pärilike ja päriliku eelsoodumustega haiguste vältimisvõimalused, riskide hindamine
Väärtused ja kõlblus: organismide geneetilise muundamisega kaasnevad eetilised probleemid

10. Evolutsioon

Õppesisu

Bioloogilise evolutsiooni olemus, põhisuunad ja tõendid. Loodusliku valiku kujunemine olelusvõitluse tagajärjel. Liikide teke ja muutumine. Kohastumise tähtsus organismide evolutsioonis. Evolutsiooni olulisemad etapid. Inimese evolutsiooni eripära.

Põhimõisted: evolutsioon, looduslik valik, olelusvõitlus, kohastumine, kohastumus, ristumisbarjäär, fossiil.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Evolutsioonitegurite uurimine arvutimudeliga.

Õpitulemused

- ▶ selgitab bioloogilise evolutsiooni olemust ja toob selle kohta näiteid;
- ▶ toob näiteid evolutsiooni tõendite kohta;
- ▶ seostab olelusvõitlust loodusliku valikuga;
- ▶ analüüsib liikide tekke ja muutumise üldist kulgu;
- ▶ hindab suuremate evolutsiooniliste muutuste osa organismide mitmekesistumises ja levikus;
- ▶ võrdleb inimese ja teiste selgroogsete evolutsiooni;
- ▶ seostab evolutsiooniteooria seisukohti loodusteaduste arenguga.

Lõiming:

Bioloogia: selgroogsete loomade evolutsiooniline areng

Geograafia: geokronoloogiline ajaskaala, rahvad ja rassid

Loodusõpetus: eluslooduse jaotamine rühmadesse

Keeleõpetus: võrdlemine ja üldistamine, skeemide ja piltide kirjeldamine, sõnavara täiendamine

Matemaatika: graafikutelt info lugemine

Tehnoloogia ja innovatsioon: IKT rakendamine eluslooduse rühmitamisel, digimäärjate kasutamine

Elukestev õpe ja karjäär: süstemaatiku, paleontoloogi elukutse

Teabekeskond: info otsimine ja kriitiline hindamine

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavaga taotletavatele õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Bioloogia õpitulemusi hinnates on oluline hinnata nii erinevate mõtlemistasandite arendamist bioloogia kontekstis kui ka uurimuslike ja otsuste tegemise oskuste arendamist.

2.3.3. Geograafia

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli geograafiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- 3) väärtustab nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- 4) mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressursidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale; suhtub vastutustundlikult keskkonda, järgides säästva arengu põhimõtteid;
- 5) rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades, planeerib ja teeb uurimistöid, vaatlusi ja mõõdistamisi ning tõlgendab ja esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat geograafiainfot ning loeb ja mõtestab lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafiateadmiste ja -oskuste vajalikkust erinevates töövaldkondades;
- 8) mõistab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse olulisust igapäevaelus, on loov ning motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppeaine kirjeldus

Geograafia on integreeritud õppeaine, mis kuulub nii loodus- (loodusgeograafia) kui ka sotsiaalteaduste (inimgeograafia) hulka. Geograafia õppimisel areneb õpilaste loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane kirjaoskus. Geograafiat õppides tuginetakse loodusõpetuses omandatud teadmistele, oskustele ja hoiakutele ning tehakse tihedat koostööd matemaatika, füüsika, bioloogia, keemia, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega. Geograafiat õppides kujuneb arusaam Maast kui tervikust, keskkonna ja inimtegevuse vastastikusest mõjust. Olulisel kohal on igapäevaelu

probleemide lahendamise ja põhjendatud otsuste tegemise oskused, mis aitavad toime tulla kiiresti muutuvus ühiskonnas. Geograafias ning teistes loodus- ja sotsiaalainetes omandatud teadmised, oskused ja hoiakud on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvate õppele.

Kooligeograafia peamine eesmärk on näidispiirkondade õppimise kaudu saada ülevaade looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikustest seostest. Rõhutatakse loodusliku ja kultuurilise mitmekesisuse säilimise olulisust ning selle uurimise vajalikkust. Õpilastel kujuneb arusaam teadusest kui protsessist, mis loob teadmisi ning annab selgitusi ümbritseva kohta.

Seejuures arenevad õpilaste probleemide lahendamise ja uurimuslikud oskused.

Geograafiat õppides on olulise tähtsusega arusaamise kujunemine inimese ja keskkonna vastastikustest seostest, loodusressursside piiratuselt ning nende ratsionaalse kasutamise vajalikkusest. Areneb õpilaste keskkonnateadlikkus, võetakse omaks säästliku eluviisi ja jätkusuutliku arengu idee ning kujunevad keskkonda väärtustavad hoiakud. Keskkonda käsitletakse kõige laiemas tähenduses, mis hõlmab nii loodus-, majandus-, sotsiaalse kui ka kultuurilise keskkonna.

Geograafial on tähtis roll õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises. Maailma looduse, rahvastiku ja kultuuri geograafia seostatud käsitlemine on aluseks mõistvale ning tolerantsele suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuri ning traditsioonidesse. Eesti geograafia õppimine loob aluse kodumaa looduse, ajaloo ja kultuuripärandi väärtustamisele. Globaliseeruva maailma karmistuvast konkurentsist toimetulekuks peab inimene oma eluks, eelkõige õppimiseks, töötamiseks ja puhkamiseks tundma järjest paremini maailma eri piirkondi ning nende majandust, kultuuri ja traditsioone. Geograafiaõpetus aitab kujundada õpilase enesemääratlust aktiivse kodanikuna Eestis, Euroopas ja maailmas.

Geograafiat õppides omandavad õpilased kaardilugemise ja infotehnoloogia kasutamise oskuse, mille vajadus tänapäeva mobiilses ühiskonnas kiiresti kasvab.

Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ning õpilase igapäevaelu ja kodukohaga seostatult. Õppes lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimete mitmekülgsest arendamisest, suurt tähelepanu pööratakse õpilaste õpimotivatsiooni kujundamisele. Selle saavutamiseks kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme: probleem- ja uurimuslikku õpet, projektõpet, arutelu, ajurünnakuid, rollimänge, õuesõpet, õppekäike jne. Kõigis õppeetappides kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ja IKT võimalusi. Uurimusliku õppega omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, mõõdistamise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Olulisel kohal on erinevate teabeallikate, sh interneti kasutamise ja neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskus.

III kooliaste

III kooliastme õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) huvitub looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning saab aru loodus- ja sotsiaalteaduste tähtsusest ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud ülevaate looduse ja ühiskonna olulisematest nähtustest ja protsessidest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- 3) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukohta, Eesti kui ka teiste maade loodust ja kultuuri ning säästva arengu põhimõtteid;
- 4) kasutab geograafiateadmisi ja loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades;

- 5) kasutab teabeallikaid geograafiainfo leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda looduses ja ühiskonnas toimuvate protsesside selgitamisel, nähtuste ja objektide kirjeldamisel ning probleemide lahendamisel;
- 6) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest, hindab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Geograafia - 7. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

- 1. Kaardiõpetus**
- 2. Geoloogia**
- 3. Pinnamood**
- 4. Rahvastik**

1. Kaardiõpetus

Õppesisu

Maa kuju ja suurus.

Kaartide mitmekesisus ja otstarve.

Üldgeograafilised ja temaatilised kaardid, sh maailma ja Euroopa poliitiline kaart. Trüki- ja arvutikaardid, sh interaktiivsed kaardid. Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil. Suundade määramine looduses ja kaardil. Asukoht ja selle määramine, geograafilised koordinaadid. Ajavööndid.

Põhimõisted: plaan, kaart, üldgeograafiline ja teemakaart, arvutikaart, interaktiivne kaart, satelliidifoto, aerofoto, asimuut, leppemärgid,

Õpitulemused

- ▶ leiab vajaliku kaardi teatmeteostest või internetist ning kasutab atlase kohanimede registrit;
- ▶ määrab suundi kaardil kaardivõrgu ja looduses kompassi järgi;
- ▶ mõõdab vahemaid kaardil erinevalt esitatud mõõtkava kasutades ning looduses sammupaari abil;
- ▶ määrab etteantud koha geograafilised koordinaadid ja leiab koordinaatide järgi asukoha;
- ▶ määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri

mõõtkava, suure- ja väikesemõõtkavaline kaart, kaardi üldistamine, poolus, paralleel, ekvaator, meridiaan, algmeridiaan, geograafiline

laius, geograafiline pikkus, geograafilised koordinaadid, kaardivõrk, ajavöönd, maailmaaeg, vööndiaeg, kohalik päikeseaeg, kuupäevaraja.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Praktilised ülesanded kooliümbruse kaardiga. Ilmakaarte ja asimuudi määramine kompassiga. Kaardi järgi objektide leidmine ja asukohta kirjeldamine ning sammupaariga vahemaade mõõtmine.

2. Info leidmiseks interaktiivse kaardi kasutamine (vahemaade mõõtmine, aadressi järgi otsing, koordinaatide määramine, objektide leidmine ja tähistamine).

Lõiming:

Matemaatika: mõõtmine, mõõtühikute kasutamine ja teisendamine, diagrammi lugemine ja koostamine, skaala ja plaani koostamine;

Ajalugu: geograafia areng, maadeavastused, ajaloo kasutatavad kaardid;

Eesti keel: kohanimede õigekiri, suur algustäht;

Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel;

Kehaline kasvatus: orienteerumine maastikul.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: oskus seostada igapäevaelus toimivaid nähtusi loodusteadusliku taustaga ja loodusnähtusi praktilise tegevusega, eluks vajalike oskuste omandamine ning omandatud teadmiste ja oskuste kasutamine praktilises tegevuses.

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete portaalidega tutvumine ja nende kasutamine vajaliku info leidmiseks.

Teabekeskond: töö allikatega: info otsimine ja kriitiline hindamine

Tervis ja ohutus: liikumine looduses.

kohtades;

► koostab lihtsa plaani etteantud kohast;

► kasutab trüki- ja arvutikaarte, tabeleid, graafikuid, diagramme, jooniseid, pilte ja tekste, et leida infot, kirjeldada protsesse ja

nähtusi, leida nendevahelisi seoseid ning teha järeldusi.

2. Geoloogia

Õppesisu

Maa siseehitus. Laamad ja laamade liikumine. Maavärinad. Vulkaaniline tegevus. Inimeste elu ja majandustegevus seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades. Kivimid ja nende teke.

Põhimõisted: maakoor, vahevöö, tuum, mandriline ja ookeaniline maakoor, laam, kurrutus, magma, vulkaan, magmakolle, vulkaani lõõr, kraater, laava, tegutsev ja kustunud vulkaan, kuumaveeallikas,

geiser, maavärin, murrang, seismilised lained, epitsenter, fookus, tsunami, murenemine, murendmaterjal, sete, settekivim, tardkivim, paljand, kivistis ehk fossiil.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kivimite (liivakivi, lubjakivi, põlevkivi, kivisöe, graniidi) ja setete (liiva, kruusa, savi) iseloomustamine ning võrdlemine.

2. Teabeallikate põhjal lühiülevaate või esitluse koostamine ühest geoloogilisest nähtusest (maavärinast või vulkaanist) või mõne piirkonna iseloomustamine geoloogilisest aspektist.

Lõiming:

7. kl loodusõpetus: aine tihedus ja mass, temperatuur, sulamine, tahkumine, sulamistemperatuur, soojusülekanne liigid, konvektsioon, soojuspaisumine;

8. kl füüsika: aine tihedus ja rõhk,

Õpitulemused

► kirjeldab jooniste abil Maa siseehitust ja toob näiteid selle uurimise võimalustest;

► iseloomustab etteantud jooniste ja kaartide järgi laamade liikumist ning laamade servaaladel esinevaid geoloogilisi protsesse: vulkanismi, maavärinaid, pinnavormide ja kivimite teket ning muutumist;

► teab maavärinate ja vulkaanipursete tekkepõhjusi, näitab kaardil nende peamisi esinemispiirkondi, toob näiteid tagajärgede kohta ning oskab võimaliku ohu puhul käituda;

► toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades;

► selgitab kivimite murenemist, murendmaterjali ärakannet ja settimist ning sette- ja tardkivimite teket;

► iseloomustab ja tunneb nii looduses kui ka pildil liiva, kruusa, savi, moreeni, graniiti, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kivisütt ning toob näiteid nende kasutamise kohta;

► mõistab geoloogiliste uuringute vajalikkust ja omab ettekujutust geoloogide tööst.

9. kl füüsika: lained; ainete olekute muutused;

Ajalugu: katastroofilised maavärinad ja vulkaanipursked minevikus;

Bioloogia: fossiilid;

Matemaatika: andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel.

Teabekeskond: info kogumine ja töötlemine ja kriitiline hindamine, jooniste kirjeldamine, seoste leidmine.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: looduses esinevate nähtuste kohta omandatud teadmiste rakendamine, huvi tekitamine geoloogia kui tegevusala vastu, loodusteadlase elukutse.

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete kaartide ja mängude kasutamine, teadmiste omandamine animatsioonide abil.

Tervis ja ohutus: looduskatastroofide ohupiirkonnad maailmas, ohutegurid.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: päästeaktsioonid, fondid, abipaketid, annetused.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: kivimid kui ammenduvad loodusvarad.

3. Pinnamood

Õppesisu

Pinnavormid ja pinnamood. Pinnamoe kujutamine kaartidel. Mäestikud ja mägismaad. Inimese elu ja majandustegevus mägise pinnamoega aladel. Tasandikud. Inimese elu ja majandustegevus tasase pinnamoega aladel. Maailmamere põhjareljeef.

Pinnamoe ja pinnavormide muutumine aja jooksul.

Põhimõisted: pinnamood ehk reljeef, samakõrgusjoon ehk horisontaal,

absoluutne kõrgus, suhteline kõrgus, profiiljoon, pinnavorm, mägi, mäeahelik, mäestik, mägismaa, tasandik, kiltmaa, madalik, alamik, mandrilava, mandrinõlv, ookeani keskmäestik, süvik, erosioon, uhtorg.

Õpitulemused

► on omandanud ülevaate maailma mägisema ja tasasema reljeefiga piirkondadest, nimetab ning leiab kaardil mäestikud, mägismaad, kõrgemad tipud ja tasandikud (kiltmaad, lauskmaad, madalikud, alamikud);

► iseloomustab suuremõõtkavalise kaardi järgi pinnavorme ja pinnamoodi;

► iseloomustab piltide, jooniste ja kaardi järgi etteantud koha pinnamoodi ning pinnavorme;

► kirjeldab joonise ja kaardi järgi maailmamere põhjareljeefi ning seostab ookeani keskaheliku ja süvikute paiknemise laamade liikumisega;

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe piirkonna pinnavormide ja pinnamoe iseloomustuse koostamine.

► toob näiteid pinnavormide ja pinnamoe muutumisest erinevate tegurite (murenemise, tuule, vee, inimtegevuse) toimel;

► toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta mägistel ja tasastel aladel, mägedes liikumisega kaasnevatest riskidest ning nende vältimise võimalustest.

Lõiming:

Erinevalt teistest on see teema suhteliselt iseseisev ja vähe lõimitav teiste õppeainetega.

Füüsika: soojuspaisumine murenemisprotsessis;

Ajalugu: pinnamoe mõju asustuse kujunemisele, ajaloosündmustega seotud konkreetsete pinnavormide (Skandinaavia mäestik, Alpid, Püreneed jmt) leidmine kaardilt;

Kehaline kasvatus: pinnamoe lugemine orienteerumiskaardilt ja sellega arvestamine raja läbimisel;

Läbiv teema – turvalisus: nõlvakalle ja liiklus.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: omandatud oskuste rakendamine praktikas

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete kaartide ja materjalide kasutamine.

Tervis ja ohutus: omandatud teadmiste rakendamine igapäevaelus, ohud looduses.

Teabekeskond: pildimaterjalipõhise info töötlemine ja protsesside kirjeldamine, seoste leidmine.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: looduskeskkonna hoidmine, seos inimtegevusega ja abinõud mõjude vähendamiseks.

4. Rahvastik

Õppesisu

Riigid maailma kaardil. Erinevad rassid ja rahvad. Rahvastiku paiknemine ja tihedus.

Õpitulemused

► iseloomustab etteantud riigi geograafilist asendit;

► nimetab ja näitab maailmakaardil suuremaid riike ning linnu;

Maailma rahvaarv ja selle muutumine.

Linnastumine.

Põhimõisted: riik, poliitiline kaart, geograafiline asend, rahvastik, rass, rahvastiku tihedus, linnastumine, linn, linnastu.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe riigi üldandmete ja sümboolika leidmine, geograafilise asendi ja rahvastiku paiknemise iseloomustamine.

► toob näiteid rahvaste kultuurilise mitmekesisuse kohta ning väärtustab eri rahvaste keelt ja traditsioone;

► leiab kaardilt ja nimetab maailma tihedamalt ja hõredamalt asustatud alad ning iseloomustab rahvastiku paiknemist etteantud riigi;

► iseloomustab kaardi ja jooniste järgi maailma või mõne piirkonna rahvaarvu muutumist;

► kirjeldab linnastumist, toob näiteid linnastumise põhjuste ja linnastumisega kaasnevate probleemide kohta.

Lõiming:

Ajalugu: maailma poliitiline kaart, inimasustus eri regioonides, linnade paiknemine ja teke;

Matemaatika: diagrammide analüüs, osatähtsuse protsent, töö arvandmetega, IT-andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel, kohanimede õigekiri ja hääldamine.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Teabekeskond: info otsimine ja töötlemine, kriitiline analüüs

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete infoallikate kasutamine.

Kultuuriline identiteet: maailma mitmekesisus, sallivus ja tolerants erinevate seisukohtade suhtes, erinevate huvide vahel konsensuse leidmine.

Tervis ja ohutus: käitumine võõras kultuurikeskkonnas, konfliktide vältimine, erinevate tavade arvestamine; liiklus, kuritegevus.

Keskond ja jätkusuutlik areng: asustustiheduse mõju looduskeskkonnale ja loodusvaradele.

Väärtused ja kõlblus: sotsiaalsed probleemid

Geograafia - 8. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad :

1. Kliima

2. Veestik

3. Loodusvööndid

1. Kliima

Õppesisu

Ilm ja kliima. Kliimadiagrammid ja kliimakaardid. Kliimat kujundavad tegurid.

Päikesekiirguse jaotumine Maal.

Aastaaegade kujunemine. Temperatuuri ja õhurõhu seos. Üldine õhuringlus. Ookeanide, merede ja pinnamoe mõju kliimale.

Kliimavöötmed. Ilma ja kliima mõju inimtegevusele.

Põhimõisted: ilm, kliima, ilmakaart, kliimakaart, kliimadiagramm, kuu ja aasta keskmine temperatuur, päikesekiirgus, õhumass, passaadid, mandriline ja mereline kliima, briisid, lumepiir, tuulepealne ja tuulealne nõlv, kliimavööde.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Internetist ilma andmete leidmine ja nende põhjal ilma iseloomustamine etteantud kohas.

2. Kliima võrdlemine kliimakaartide ja -diagrammide järgi kahes etteantud kohas ning erinevuste selgitamine.

Õpitulemused

► teab, mis näitajatega iseloomustatakse ilma ja kliimat;

► leiab teavet Eesti ja muu maailma ilmaolude kohta ning teeb selle põhjal praktilisi järeldusi oma tegevust ja riietust planeerides;

► selgitab päikesekiirguse jaotumist Maal ning teab aastaaegade vaheldumise põhjusi;

► iseloomustab joonise järgi üldist õhuringlust;

► selgitab ookeanide, merede ja pinnamoe mõju kliimale;

► leiab kliimavöötmete kaardil põhi- ja vahekliimavöötmed ning viib tüüpilise kliimadiagrammi kokku vastava kliimavöötmega;

► iseloomustab ja võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide järgi etteantud kohtade kliimat ning selgitab erinevuste põhjusi;

► toob näiteid ilma ja kliima mõjust inimtegevusele.

Lõiming:

8. kl füüsika: valgus ja valguse sirgjooneline levimine; valguse peegeldumine ja neeldumine, langemis- ja peegeldumisnurk; rõhumisjõud looduses ja tehnikas, rõhk, baromeeter, soojusülekanne, soojusliikumine, soojuspaisumine, Celsiuse skaala, universaalne temperatuuriskaala, siseenergia, soojusmahtuvus, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus;

Matemaatika: joon- ja tulpdiagrammi lugemine, aritmeetilise keskmise ja temperatuuriamplituudi arvutamine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Teabekeskond: info kasutamine, omandatud teadmiste rakendamine, jooniste lugemine.

Tervis ja ohutus: ohtlikud ilmastikunähtused, selle mõju tervisele, inimtegevusele, võimalikud abinõud, käitumine .

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete allikate kasutamine.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: omandatud teadmiste kasutamine igapäevaelus.

Tervis ja ohutus: päikesekiirgusega kaasnevad ohud, sellega arvestamine reisidel.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Teabekeskond: info kasutamine, omandatud teadmiste rakendamine, jooniste lugemine.

Tervis ja ohutus: ohtlikud ilmastikunähtused, selle mõju tervisele, inimtegevusele, võimalikud abinõud, käitumine .

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete allikate kasutamine.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: omandatud teadmiste kasutamine igapäevaelus.

Tervis ja ohutus: päikesekiirgusega kaasnevad ohud, sellega arvestamine reisidel.

2. Veestik

Õppesisu

Veeressursside jaotumine Maal. Veeringe.

Maailmameri ja selle osad. Temperatuur, soolsus ja jääolud maailmamere eri osades.

Mägi- ja tasandikujõed, vooluvee mõju pinnamoe kujunemisele. Jõgede veerežiim, üleujutused. Järved ja veehoidlad.

Õpitulemused

► seostab etteantud piirkonna veekogude arvukuse ja veetaseme muutused kliimaga;

► iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi meresid, sh Läänemerd, ning toob esile erinevuste põhjused;

► iseloomustab ja võrdleb jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide põhjal jõgesid ning vee kulutavat, edasikandvat ja kuhjavat

Veekogude kasutamine ja kaitse.

Põhimõisted: veeringe, maailmameri, ookean, laht, väin, sisemeri, ääremeri, vee soolsus, lang, voolukiirus, pörke- ja laugveer, soot, jõeorg, sälk-, lamm- ja kanjonorg, delta, kõrgvesi, madalvesi, üleujutus, soolajärv.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide järgi vooluvee kulutava ja kuhjava tegevuse uurimine etteantud jõe erinevatel lõikudel.

2. Teabeallikate järgi ülevaate koostamine etteantud mere kohta.

Lõiming:

Keemia/loodusõpetus: soolsus;

Füüsika: aine olekud, veeringe, (aurumine, kondenseerumine), vee kulutav ja kuhjav tegevus;

Matemaatika: andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine;

Bioloogia: veekogud kui elukeskkond ning veekogude reostumine ja kaitsmine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel, kohanimede õigekiri ja hääldamine.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Keskkond ja jätkusuutlik areng: vesi kui taastuv loodusvara, veega seotud probleemid.

Tehnoloogia ja innovatsioon: animatsioonid, interaktiivsed mängud.

Teabekeskond: info hankimine ja kasutamine.

Tervis ja ohutus: üleujutustega kaasnevad riskid.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: vee ja veekogude jätkusuutlik kasutamine.

tegevust erinevatel lõikudel;

► põhjendab teabeallikate, sh kliimadiagrammide abil veetaseme muutumist jões;

► iseloomustab teabeallikate põhjal järvi ja veehoidlad ning nende kasutamist;

► iseloomustab veeringet, selgitab vee ja veekogude tähtsust looduses ja inimtegevusele ning toob näiteid vee kasutamise ja kaitse vajaduse kohta.

3. Loodusvööndid

Õppesisu

Looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed. Loodusvööndid ja

nende paiknemise seaduspärasused.

Jäävöönd. Tundra. Parasvöötme okas- ja lehtmets. Parasvöötme rohtla. Vahemereline põõsastik ja mets. Kõrb. Savann.

Ekvatoriaalne vihmamets. Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes.

Põhimõisted: loodusvöönd, põhja- ja lõunapöörijoon, seniit, põhja- ja lõunapolaarjoon, polaaröö ja -päev, igikelts, taiga, stepp, preeria, oaas, kõrbestumine, leet-, must- ja punamuld, erosioon, bioloogiline mitmekesisus, põlisrahvas, kõrgusvööndilisus, kõrgmäestik, metsapiir, mandri- ja mägiliustik, Arktika, Antarktika.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Teabeallikate põhjal etteantud piirkonna iseloomustuse koostamine, kus on analüüsitud looduskomponentide vastastikuseid seoseid ning inimtegevust ja keskkonnaprobleeme.

2. Ühe loodusvööndi kohta mõistekaardi koostamine.

Õpitulemused

► tunneb joonistel ja piltidel ära loodusvööndid ning iseloomustab kaardi järgi nende paiknemist;

► iseloomustab loodusvööndite kliimat, veestikku, mullatekke tingimusi, tüüpilisi taimi ja loomi ning analüüsib nendevahelisi seoseid;

► tunneb ära loodusvööndite tüüpilised kliimadiagrammid ning joonistel ja piltidel maastiku, taimed, loomad ja mullad;

► teab kõrgusvööndilisuse tekkepõhjust ning võrdleb kõrgusvööndilisust eri mäestikes;

► selgitab liustike tekkepõhjust ning iseloomustab nende paiknemist ja tähtsust;

► toob näiteid looduse ja inimtegevuse vastasmõju kohta erinevates loodusvööndites ja mäestikes;

► iseloomustab ja võrdleb teabeallikate põhjal etteantud piirkondi: geograafilist asendit, pinnamoodi, kliimat, veestikku, mullastikku,

taimestikku, maakasutust, loodusvarasid, rahvastikku, asustust, teedevõrku ja majandust ning analüüsib nendevahelisi seoseid.

Lõiming:

Bioloogia: elus ja eluta looduse vastastikused seosed, bioloogiline mitmekesisus, organismide kohastumused erinevates keskkondades, keskkonnaprobleemid loodusvööndites;

Keemia: aineringed;

Füüsika: õhutemperatuur ja õhurõhk, õhuringlus;

Ajalugu: inimasustus erinevates keskkonnatingimustes;

Emakeel: väljendusoskuse arendamine piirkondade kirjeldamisel ja iseloomustamisel;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Lõiming õppekava läbivate teemadega

Teabekeskond: info leidmine kaartidelt ja piltidelt, selle kasutamine seoste ja protsesside selgitamisel, teadmiste süstematiseerimine.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: inimtegevuse võimalused, keskkonda säästev käitumine. keskkonnaprobleemid, keskkonnakaitse

Tervis ja ohutus: keskkonna mõju inimesele ja abinõud tervise kaitseks, liikumine looduses.

Geograafia - 9. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

- 1. Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia**
- 2. Euroopa ja Eesti kliima**
- 3. Euroopa ja Eesti veestik**
- 4. Euroopa ja Eesti rahvastik**
- 5. Euroopa ja Eesti asustus**
- 6. Euroopa ja Eesti majandus**
- 7. Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus**
- 8. Euroopa ja Eesti teenindus**

1. Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia

Õppesisu

Euroopa ja Eesti asend, suurus ning piirid.

Euroopa pinnamood. Pinnamoe seos geoloogilise ehitusega. Eesti pinnamood. Eesti geoloogiline ehitus ja maavarad.

Mandrijää tegevus Euroopa, sh Eesti pinnamoe kujunemises.

Põhimõisted: loodusgeograafiline ja majandusgeograafiline asend, Eesti põhikaart, maastik, kõrg- ja madalmäestik, lauskmaa, kurdmäestik, noor ja vana mäestik, platvorm, kilp, geokronoloogiline skaala, kõrgustik, madalik, lavamaa, aluspõhi, pinnakate, mandrijää, moreen, moreenküngas, voor, moreentasandik.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Eesti ja mõne teise Euroopa riigi geograafilise asendi võrdlemine.
2. Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine kodumaakonna pinnamoest ja maavaradest ning seostamine geoloogilise ehitusega.

Lõiming:

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: Euroopa poliitiline kaart, geokronoloogilise ja ajaloolise ajaskaala võrdlemine;

Keemia: alused, lahustumine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Teabekeskond: info otsimine kaartidelt ja selle kasutamine.

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete allikate kasutamine

Kultuuriline identiteet: kultuuriline mitmekesisus, tolerant.

Õpitulemused

► iseloomustab etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit;

iseloomustab ja võrdleb kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi;

► seostab Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega;

iseloomustab jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust;

► iseloomustab kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis;

► iseloomustab mandrijää tegevust pinnamoe kujundajana Euroopas, sh Eestis;

► nimetab ning leiab Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud.

Tervis ja ohutus: vulkaanilised ja maavärinaohtlikud piirkonnad, inimtegevus ja liiklus tasastel ning mägistel aladel.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: teadus, teadlane, geoloog, geograaf.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: maavarad kui taastumatud loodusvarad, nende kasutamise kaasnivad keskkonnaprobleemid.

2. Euroopa ja Eesti kliima

Õppesisu

Euroopa, sh Eesti kliimat kujundavad tegurid. Regionaalsed kliimaerinevused Euroopas. Eesti kliima. Euroopa ilmakaart.

Kliimamuutuste võimalikud tagajärjed Euroopas.

Põhimõisted: samatemperatuurijoon ehk isoterm, õhurõhk, hoovus, läänetuuled, kõrgja madalrõhuala, soe ja külm front, tsüklon, antitsüklon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Interneti andmete järgi ilma võrdlemine etteantud kohtades ning erinevuste põhjendamine.

Lõiming:

Füüsika: valgus ja valguse sirgjooneline levimine, valguse peegeldumine ja neeldumine, langemis- ja peegeldumisnurk, rõhumisjõud looduses ja tehnikas, rõhk, baromeeter, soojusülekanne, soojusliikumine, soojuspaisumine, Celsiuse skaala, universaalne temperatuuriskaala, siseenergia, soojusmahtuvus, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirus, õhu liikumine tsüklonis, sademete teke;

Õpitulemused

► iseloomustab Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale;

► iseloomustab ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled);

► mõistab kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta;

► toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta.

Matemaatika: kliimadiagrammi lugemine, aritmeetilise keskmise ja temperatuuriamplituudi arvutamine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Teabekeskond: kaardilt ja graafikutelt info otsimine ja kasutamine kirjelduse koostamisel, ülesannete lahendamisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete allikate kasutamine.

Tervis ja ohutus: ohtlikud ilmastikunähtused.

3. Euroopa ja Eesti veestik

Õppesisu

Läänemere eripära ja selle põhjused.

Läänemeri kui piiriveekogu, selle majanduslik kasutamine ja

keskkonnaprobleemid. Läänemere eriilmelised rannikud. Põhjavee kujunemine ja liikumine. Põhjaveega seotud probleemid Eestis.

Sood Euroopas, sh Eestis.

Põhimõisted: valgla, veelahe, riimvesi, pankrannik, laidrannik, skäärrannik, luide, maasäär, rannavall, põhjavesi, veega küllastunud ja küllastamata kihid, põhjavee tase, vett läbilaskvad ning vett pidavad

kivimid ja setted.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kodukoha joogivee, selle omaduste ja kasutamise uurimine.

Lõiming:

Õpitulemused

► iseloomustab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ning toob näiteid nende lahendamise võimaluste kohta;

► kirjeldab ja võrdleb eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärrannikut;

► selgitab põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis;

► teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust;

► iseloomustab Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi, jõgesid.

Keemia: vee keemiline koostis, joogivesi, riimvesi, Läänemere reostumine;

Füüsika: põhjavee kujunemine;

Bioloogia: Läänemere elustiku eripära ja Läänemerega seotud keskkonnaprobleemid, soode ökoloogiline tähtsus;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Teabekeskond: kaartidelt info otsimine ja kasutamine kirjelduse koostamisel.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: reostusallikad, keskkonnaprobleemid ja Läänemere kaitse

Tervis ja ohutus: ohud rannikul, liikumine rabas, põhjavee reostus.

4. Euroopa ja Eesti rahvastik

Õppesisu

Euroopa, sh Eesti rahvaarv ja selle muutumine. Sünnimuse, suremuse ja loomuliku iibe erinevused Euroopa riikides.

Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid. Ränded ja nende põhjused. Eesti rahvuslik koosseis ja selle kujunemine.

Rahvuslik mitmekesisus Euroopas.

Põhimõisted: rahvaloendus, rahvastikuregister, sünnimus, suremus,

loomulik iive, rahvastiku-püramiid, rahvastiku vananemine, ränne ehk

migratsioon, sisseränne, väljaränne, vabatahtlik ränne, sundränne, pagulased, rahvuslik koosseis.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Teabeallikate järgi oma maakonna või koduasula rahvastiku

Õpitulemused

► leiab teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle olulisuse kohta;

► analüüsib teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist;

► iseloomustab ja analüüsib teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist;

► toob näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta;

► selgitab rännete põhjusi, toob konkreetseid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast;

► iseloomustab Eesti rahvuslikku koosseisu ning toob näiteid Euroopa kultuurilise mitmekesisuse kohta.

analüüsimine.

2. Rahvastikupüramiidi põhjal rahvastiku soolis-vanuselise koosseisu analüüsimine etteantud Euroopa riigis.

Lõiming:

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: migratsioon Euroopas, sh Eestis, ja selle mõju ühiskonnale;

Matemaatika: diagrammide analüüs, üldkordajate arvutamine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Teabekeskond: graafikutelt ja diagrammidelt info lugemine ja kasutamine seaduspärasuste ning protsesside kirjeldamisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon: interaktiivsete teabeallikate kasutamine.

Kultuuriline identiteet: kultuuriline mitmekesisus, tolerant.

5. Euroopa ja Eesti asustus

Õppesisu

Rahvastiku paiknemine Euroopas. Linnad ja maa-asulad. Linnastumise põhjused ja linnastumine Euroopas. Rahvastiku paiknemine Eestis.

Eesti asulad. Linnastumisega kaasnevad majanduslikud,

sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid.

Põhimõisted: linnastumine, linnastu, valglinnastumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Lühiuurimuse koostamine koduasulast.

Õpitulemused

▶ analüüsib kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis;

▶ analüüsib linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel;

▶ nimetab linnastumise põhjusi, toob näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest;

▶ võrdleb linna ja maa-asulaid ning analüüsib linna- ja maaelu erinevusi;

▶ nimetab ja näitab kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti

suuremaid linnu.

Lõiming:

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: linnade kujunemine ja kasv Euroopas, Eesti asustus ja haldusjaotus minevikus ja tänapäeval, linnastumisega kaasnevad probleemid;

Bioloogia: linnastumisega kaasnevad keskkonnaprobleemid;

Matemaatika: andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine, rahvastiku keskmise tiheduse arvutamine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Teabekeskond: kaartidelt info lugemine ja kasutamine seaduspärasuste ja protsesside kirjeldamisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon: andmeportaalid, interaktiivne mäng.

Teabekeskond, kultuuriline identiteet: eelnevalt välja toodud seosed, teadmiste rakendamine.

6. Euroopa ja Eesti majandus

Õppesisu

Majandusressursid. Majanduse struktuur, uued ja vanad tööstusharud. Energiaallikad, nende kasutamise eelised ja puudused.

Euroopa energiamajandus ja energiaprobleemid.

Eesti energiamajandus.

Põlevkivi kasutamine ja keskkonnaprobleemid. Euroopa peamised majanduspiirkonnad.

Põhimõisted: majanduskaardid, majandusressursid, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, kapital, tööjõud, tööjõu kvaliteet,

Õpitulemused

▶ analüüsib loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning toob näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta;

▶ rühmitab majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel;

▶ selgitab energiamajanduse tähtsust, toob näiteid energiaallikate ja energiatootmise mõju kohta keskkonnale;

▶ analüüsib soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ja puudusi elektrienergia tootmisel;

▶ analüüsib teabeallikate järgi Eesti energiamajandust; iseloomustab

esmasektor, tööstus, teenindus, energiamajandus, energiaallikad: soojus-, tuuma-, hüdro-, tuule- ja päikeseenergia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kahe Euroopa riigi energiaallikate kasutamise analüüsimine elektrienergia tootmisel.

põlevkivi kasutamist energia tootmisel;

► toob näiteid Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta;

teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist;

► toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta.

Lõiming:

Ühiskonnaõpetus: majanduse struktuur, tööjõud, kapital;

Füüsika: energialiigid;

Keemia: süsinikuühendid kütustena;

Matemaatika: andmete kogumine, tõlgendamine ja esitamine,

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: elukutse valik ja töövõimalused.

Teabekeskond: infoportaalidest, kaartidelt info leidmine ja kasutamine seadus-pärasuste ja protsesside kirjeldamisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon: andmeportaalid.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: energia tarbimine ja säästmine, keskkonnaprobleemid.

Teabekeskond, kultuuriline identiteet: eelnevalt välja toodud seosed, teadmiste rakendamine.

7. Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus

Õppesisu

Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid. Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetööstus Euroopas. Eesti

Õpitulemused

► toob näiteid taime- ja loomakasvatuse kohta;

► iseloomustab põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab

põllumajandus ja toiduainetööstus. Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.

Põhimõisted: taimekasvatus ja loomakasvatus, maakasutus, haritav maa, looduslik rohumaa, taimekasvuperiood, looma- ja taimekasvatustalud, istandused.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Toidukaupade päritolu uurimine ning koduja välismaise kauba osatähtsuse hindamine tootegrupiti.

spetsialiseerumist;

► iseloomustab mulda kui ressursi;

► toob näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis;

► toob näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid;

► toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta.

Lõiming:

Bioloogia: toiduainete koostis, tervislik toitumine, toiduvalmistamise tehnoloogia; taimede kasvunõuded kui taimekasvatussaaduste tootmise alus, loomade kasv ja areng kui loomakasvatussaaduste tootmise alus;

Keemia: toidulisandid, taimekaitsevahendid, väetised;

Ajalugu: erinevate kultuuride traditsioonid;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel;

Matemaatika: ühikud (t, ha), saagikuse arvestamine (t/ha kohta).

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: elukutse valik ja töövõimalused.

Teabekeskond: info otsimine ja kasutamine kirjelduse ja üldistuste koostamisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon: andmeportaalid. .

Tervis ja ohutus: tervislik toitumine.

Keskond ja jätkusuutlik areng: maa kasutamine, elupaigad, elurikkus, muld kui taastuv loodusvara, mahepõllumajandus, keskkonnaprobleemid.

8. Euroopa ja Eesti teenindus

Õppesisu

Teenindus ja selle jaotumine. Turism kui kiiresti arenev majandusharu. Turismi liigid. Euroopa peamised turismiressursid.

Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid. Eesti turismimajandus. Transpordi liigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol. Euroopa peamised transpordikoridorid. Eesti transport.

Põhimõisted: isiku- ja äriteenused, avaliku ja erasektori teenused, turism, transport, transiitveod.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine oma linna või maakonna turismiarengu eeldustest ja peamistest vaatamisväärsustest.

2. Reisi marsruudi ja graafiku koostamine, kasutades teabeallikaid.

Lõiming:

Bioloogia: turismi ja transpordiga kaasnevad keskkonnaprobleemid;

Ajalugu ja ühiskonnaõpetus: vanad kultuuripiirkonnad ja kultuuriobjektid, usundid, poliitilise kaardi ning majandussidemete kujunemine;

Võõrkeel: sõnavara täienemine võõrkeelsete materjalidega töötamisel;

Ajalugu, kirjandus, kunst, muusika: Euroopa ja Eesti kultuuriloolised paigad kui turismiobjektid;

Matemaatika: ühikud, reisijakilomeeter, tonnkilomeeter, vahemaad.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: elukutse-valik ja töövõimalused.

Teabekeskond: info otsimine ja kasutamine kirjelduste ja üldistuste koostamisel.

Tehnoloogia ja innovatsioon: andmeportaalid.

Tervis ja ohutus: julgeolek reisimisel, haigused, puhta vee probleemid, käitumine looduses.

Õpitulemused

► toob näiteid erinevate teenuste kohta;

► iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust;

► toob näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandus- ja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale;

► analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja erinevate kaupade veol;

► toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta;

► iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes sõitjate- ja kaubavedudes;

► toob näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist.

Kultuuriline identiteet: rahvaste traditsioonid, käitumistavad.

Keskond ja jätkusuutlik areng: ühistranspordi kasutamine, kütusesäästlikud liiklusvahendid.

Hindamine

Geograafia õpitulemuste hindamine lähtub õppekava üldosas ja teistes hindamist reguleerivates dokumentides toodud hindamisalustest.

Hinnatakse ainekavaga määratletud õpitulemuste saavutatust. Õpitulemusi hinnatakse kahest aspektist:

- 1) mõtlemistasandite arendamine geograafia kontekstis ning
- 2) uurimuslikud ja otsuste tegemise oskused.

Nende suhe hinde moodustumisel võiks kujuneda vastavalt 80% ja 20%.

Õpilaste mõtlemistasandite arengut geograafias hinnatakse kahel tasemel lähtuvalt saavutatud õpitulemustest:

1. Madalamat järku mõtlemistasandid, mis hõlmavad teadmist ja arusaamist. Õpitulemuste sõnastuses seostuvad madalamat järku mõtlemisoperatsioonidega järgmised märksõnad: liigitab, toob näiteid, loetleb, selgitab, tunneb ära, kasutab jne.

2. Kõrgemat järku mõtlemistasandid, mis hõlmavad analüüsi, sünteesi ja hinnangute andmist (hindamist). Kõrgemat järku mõtlemisoperatsioonidega seostuvad järgmised märksõnad: analüüsib, võrdleb, seostab, koostab, hindab, lahendab ülesandeid.

Rakendamise tasand sõltub tulemuste saavutamiseks vajalikest alaoskustest ning võib seetõttu mõnel juhul kuuluda madalamale (enamasti arusaamise), mõnel juhul aga kõrgemale tasandile. Hinde moodustumisel põhikoolis peaks madalamat ja kõrgemat järku mõtlemistasandite vahekord olema 50% ja 50%.

Uurimuslike oskuste hindamisel tuleb eraldi tähelepanu pöörata uuringute planeerimise, läbiviimise ning tulemuste analüüsi ja tõlgendamise ning esitamise oskustele. Neid saab hinnata tervikliku uurimusliku töö käigus, kuid ka üksikute etappide raames. Põhikoolis tuleb hinnata eelkõige probleemi sõnastamise, taustinfo kogumise, uurimisküsimuste sõnastamise, andmekogumise, täpsuse tagamise, tabelite-diagrammide koostamise ja analüüsi, järelduste tegemise ning tulemuste esitamise oskusi.

Probleemide lahendamisel hinnatavad üldised etapid on:

- 1) probleemi määratlemine;
- 2) probleemi sisu avamine;
- 3) lahendusstrateegia leidmine;
- 4) strateegia rakendamine ning
- 5) tulemuste hindamine.

Mitme samaväärse lahendiga probleemi puhul lisandub neile veel otsuse tegemine. Enam levinud mitme lahendiga probleemid on dilemmad.

Nende lahendamisel peab silmas pidama, et kompetentne otsus ei lähtu vaid ühest seisukohast (k. a teaduslikust), vaid on kõigi osapoolte argumente arvestav kompromiss. Näiteks enamiku keskkonnaalaste otsuste tegemisel arvestatakse teaduslikke, majanduslikke, seadusandlikke, sotsiaalseid ja eetilisi-moraalseid aspekte. Dilemmaprobleemide lahenduse hindamisel arvestatakse, mil määral on suudetud otsuse tegemisel arvesse võtta eri osapoolte argumente. Otsusetegemise metoodika õpetamisel on otstarbekas kasutada rühmatöö ja ühisõppe meetodeid.

2.3.4. Füüsika

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli füüsikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi füüsika ja teiste loodusteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud argielus toimimiseks ja elukestvaks õppimiseks vajalikke füüsikateadmisi ning protsessioskusi;
- 3) oskab probleeme lahendades rakendada loodusteaduslikku meetodit;
- 4) on omandanud ülevaate füüsika keelest ja oskab seda lihtsamatel juhtudel kasutada;
- 5) arendab loodusteadusliku teksti lugemise ja mõistmise oskust, õpib teatmeteostest ning internetist leidma füüsikaalast teavet;
- 6) väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut ning suhtub vastutustundlikult loodusesse ja ühiskonda;
- 7) on omandanud ülevaate füüsika seosest tehnika ja tehnoloogiaga ning vastavatest elukutsetest;
- 8) arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, loovust ja süsteemset mõtlemist ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppeaine kirjeldus

Füüsika kuulub loodusainete valdkonda ning sellel on oluline koht õpilaste loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemises. Füüsika tegeleb loodusnähtuste seletamise ja vastavate mudelite loomisega ning on tihedalt seotud matemaatikaga. Füüsika paneb aluse tehnika ja tehnoloogia mõistmisele ning aitab väärtustada tehnilisi elukutseid. Füüsikaõpetuses lähtutakse loodusainete (füüsika, keemia, bioloogia, geograafia) lõimimisel kahest suunast. Vertikaalselt lõimuvad need õppeained ühiste teemade kaudu, nagu areng (evolutsioon), vastastikmõju, liikumine (muutumine ja muundumine), süsteem ja struktuur; energia, tehnoloogia, keskkond (ühiskond). Vertikaalset lõimimist toetab valdkonna spetsiifikat arvestades õppeainete horisontaalne lõimumine.

Põhikooli füüsikakursus käsitleb üksnes väikest osa füüsikalistest nähtustest ja loob aluse, millel hiljem tekib tervikpilt füüsikast kui loodusteadusest. Füüsikaõppes seostatakse õpitavat igapäevaeluga, matemaatiliste oskustega, tehnika ja tehnoloogiaga ning teiste loodusainetega.

Nähtustega tutvumisel eelistatakse katset, probleemide lahendamisel aga loodusteaduslikku meetodit. Õppeprotsessis kujunevad õpilasel õpioskused, mida vajatakse edukaks (füüsika)õppeks. Lahendades arvutus-, graafilisi ning probleemülesandeid ja hinnates saadud tulemuste reaalsust, luuakse alus kriitilisele mõtlemisele.

Füüsikat õppides saab õpilane esialgse ettekujutuse füüsika keelest ja õpib seda kasutama. Õpilaste väärtushinnangud kujunevad probleemide lahendusi teaduse üldise kultuuriloolise kontekstiga seostades. Seejuures käsitletakse füüsikute osa teadusloos ning füüsika ja selle rakenduste tähendust inimkonna arengus.

Õpitav materjal esitatakse võimalikult probleemipõhiselt ning õpilase igapäevaeluga seostatult. Õppes lähtutakse õpilaste individuaalsetest iseärasustest ja võimete mitmekülgsest arendamisest, suurt tähelepanu pööratakse õpilaste õpimotivatsiooni kujundamisele. Selle saavutamiseks kasutatakse erinevaid aktiivõppevorme: probleem- ja uurimuslikku õpet, projektõpet, arutelu, ajurünnakuid, rollimänge, õuesõpet, õppekäike jne. Õppetööd planeerides võib õpetaja muuta käsitletavate teemade järjekorda, seejuures tuleb jälgida, et muudetud teemade järjestus jälgiks õpilaste arengulisi iseärasusi ning õpetamine toimuks abstraktsuse kasvamise printsiibi kohaselt. Teemade järjekorra muutmisel tuleb tagada motivatsioon füüsika õppimiseks ja seeläbi loodetav parem õpitulemuste saavutamine. Kõigis õppeetappides kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ja IKT võimalusi.

Uurimusliku õppega omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, töö planeerimise, vaatluste tegemise, mõõtmise, tulemuste töötlemise, tõlgendamise ja esitamise oskused. Tähtsal kohal on uurimistulemuste suuline ja kirjalik esitamine, kaasates verbaalseid ning visuaalseid esitusvorme. Olulisel kohal on erinevate teabeallikate, sh interneti kasutamise ja neis leiduva teabe kriitilise hindamise oskus.

III kooliaste

III kooliastme õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kasutab füüsika mõisteid, füüsikalisi suurusi, seoseid ning rakendusi loodus- ja tehnikanähtuste kirjeldamisel, selgitamisel ja prognoosimisel;
- 2) lahendab situatsioon-, arvutus- ja graafilisi ülesandeid, mille lahenduse üksikosa sisaldab kuni kaks valemiga esitatud seost, ning hindab saadud tulemuse tõepärasust;
- 3) teisendab mõõtühikuid, kasutades eesliiteid *mega-*, *kilo-*, *detsi-*, *senti-*, *milli-*, *mikro-* ja *nano-*;
- 4) sõnastab etteantud situatsioonikirjelduse põhjal uurimisküsimuse või -küsimusi, kavandab ja viib läbi eksperimendi, töötleb katseandmeid (tabel, aritmeetiline keskmine, mõõtemääramatuse hindamine, graafik) ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;
- 5) leiab füüsikaalast infot käsiraamatutest ja tabelitest ning kasutab leitud teavet ülesannete lahendamisel;
- 6) visandab füüsikaliste objektide, nähtuste ja rakenduste jooniseid;
- 7) lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid;
- 8) tunneb ära füüsikaalaseid teemasid, probleeme ja küsimusi erinevates olukordades (loodusteaduslikud tekstid, isiklikud kogemused) ning pakub neile võimalikke selgitusi;
- 9) väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut ning suhtub vastutustundlikult loodusesse ja ühiskonda.

Füüsika - 8. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

I Valgusõpetus

1. Valgus ja valguse sirgjooneline levimine
2. Valguse peegeldumine
3. Valguse murdumine

II Mehaanika

4. Liikumine ja jõud
5. Kehade vastastikmõju
6. Rõhumisjõud looduses ja tehnikas
7. Mehaaniline töö ja energia
8. Võnkumine ja laine

I Valgusõpetus

1. Valgus ja valguse sirgjooneline levimine

Õppesisu

Valgusallikas. Päike. Täht. Valgus kui energia. Valgus kui liitvalgus. Valguse spektraalne koostis. Valguse värvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas.

Valguse sirgjooneline levimine. Valguse kiirus. Vari. Varjutused.

Õpitulemused

- ▶ selgitab objekti Päike kui valgusallikas olulisi tunnuseid;
- ▶ selgitab mõistete valgusallikas, valgusallikate liigid, liitvalgus olulisi tunnuseid;
- ▶ loetleb valguse spektri, varju ja varjutuste olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega;
- ▶ teab seose, et optiliselt ühtlases keskkonnas levib valgus sirgjooneliselt, tähendust.

Lõiming: Keemia: Reaktsioonide toimumise tingimused: fotosüntees (8)

2. Valguse peegeldumine

Õppesisu

Pegeldumisseadus. Tasapeegel, eseme ja kujutise sümmeetrilisus. Kumer- ja nõguspeegel.

Mattpind. Esemete nägemine. Valguse peegeldumise nähtus looduses ja tehnikas. Kuu faaside teke.

Õpitulemused

- ▶ teab peegeldumise ja valguse neeldumise olulisi tunnuseid, kirjeldab seost teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas;
- ▶ nimetab mõistete langemisnurk, peegeldumisnurk ja mattpind olulisi tunnuseid;
- ▶ selgitab peegeldumisseadust, s.o valguse peegeldumisel on peegeldumisnurk võrdne langemisnurgaga, ja selle tähendust;
- ▶ kirjeldab seose õigsust kinnitavat katsset ning kasutab seost praktikas;
- ▶ toob näiteid tasapeegli, kumer- ja nõguspeegli kasutamise kohta

Lõiming geograafiaga: Kliima: päikesekiirgus ja pinnamoe mõju kliimale. (8)

3. Valguse murdumine

Õppesisu

Valguse murdumine. Prisma. Kumerläätis. Nõgusläätis. Läätsede fookuskaugus. Läätsede optiline tugevus. Kujutised. Luup. Silm.

Prillid. Kaug- ja lühinägelikkus. Fotoaparaat.

Valguse murdumise nähtus looduses ja tehnikas. Kehade värvus. Valguse neeldumine, valgusfilter.

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab valguse murdumise olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel;
- ▶ selgitab fookuskauguse ja läätsede optilise tugevuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavat mõõtühikut;
- ▶ kirjeldab mõistete murdumisnurk, fookus, tõeline kujutis ja näiv

Põhimõisted: täht, täis- ja poolvari, langemis-, murdumis- ning peegeldumisnurk, mattpind, fookus, lääts, fookuskaugus, optiline tugevus, tõeline kujutis, näiv kujutis, prillid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Läätsede ja kujutiste uurimine.
2. Läätsede optilise tugevuse määramine.
3. Täis- ja poolvarju uurimine.
4. Valguskiire murdumist kinnitavate nähtuste uurimine.
5. Värvuste ja värvilise valguse uurimine valgusfiltritega.

Lõiming:

Matemaatika: Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus: pöördvõrdeline sõltuvus (7)

Bioloogia: Infovahetus väliskeskkonnaga: silma ehituse ja talituse seos, nägemishäirete ennetamine ja korrigeerimine (9)

II Mehaanika

4. Liikumine ja jõud

Õppesisu

Mass kui keha inertsuse mõõt. Aine tihedus.

kujutis olulisi tunnuseid;

► selgitab valguse murdumise seaduspärasust, s.o valguse üleminekul ühest keskkonnast teise murdub valguskiir sõltuvalt valguse

kiirusest ainetes kas pinna ristsirge poole või pinna ristsirgest eemale; selgitab seose $D = \frac{1}{f}$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel;

► kirjeldab kumerlääts, nõguslääts, prillide, valgusfiltrite otstarvet ning toob kasutamise näiteid;

► viib läbi eksperimendi, mõõtes kumerlääts fookuskaugust või tekitades kumerläätsesga esemest suurendatud või vähendatud kujutise, oskab kirjeldada tekkinud kujutist, konstrueerida katseseadme joonist, millele kannab eseme, lääts ja ekraani omavahelised kaugused, ning töödelda katseandmeid.

Õpitulemused

► kirjeldab nähtuse liikumine olulisi tunnuseid ja seost teiste

Kehade vastastikmõju. Jõud kui keha kiireneva või aeglustuva liikumise põhjustaja.

Kehale mõjuva jõu rakenduspunkt. Jõudude tasakaal ja keha liikumine. Liikumine ja jõud looduses ning tehnikas.

nähtustega;

▶ selgitab pikkuse, ruumala, massi, pindala, tiheduse, kiiruse, keskmise kiiruse ja jõu tähendust ning mõõtmisviise, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

▶ teab seose $l = vt$ tähendust ja kasutab seost probleemide lahendamisel;

▶ kasutab liikumisgraafikuid liikumise kirjeldamiseks;

▶ teab, et seose vastastikmõju tõttu muutuvad kehade kiirused seda vähem, mida suurem on keha mass;

▶ teab seose $p = \frac{m}{v}$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel;

▶ selgitab mõõteriistade mõõtejoonlaud, nihik, mõõtesilinder ja kaalud otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab mõõteriistu praktikas;

▶ viib läbi eksperimendi, mõõtes proovikeha massi ja ruumala, töötleb katseandmeid, teeb katseandmete põhjal vajalikud arvutused

ning teeb järelduse tabeliandmete põhjal proovikeha materjali kohta;

▶ teab, et kui kehale mõjuvad jõud on võrdsed, siis keha on paigal või liigub ühtlaselt sirgjooneliselt;

▶ teab jõudude tasakaalu kehade ühtlasel liikumisel.

Lõiming:

Geograafia: Kaardiõpetus: vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil (7)

Matemaatika: positiivsed ja negatiivsed täisarvud: lihtsamad graafikud (6), võrdelise sõltuvuse graafik (7), **geomeetrilised kujundid:** pikkuste kaudne mõõtmine (8) **Statistika algmõisted:** aritmeetiline keskmine (7)

Keemia: Millega tegeleb keemia: ainete füüsikalised omadused, aine tihedus (8), lahuste tihedus (9)

5. Kehade vastastikmõju

Õppesisu

Gravitatsioon. Päikesesüsteem. Raskusjõud. Hõõrdumine, hõõrdejõud. Kehade elastsus ja plastsus. Deformeerimine, elastsusjõud.

Dünamomeetri tööpõhimõte. Vastastikmõju esinemine looduses ja selle rakendamine tehnikas.

Õpitulemused

► kirjeldab nähtuste vastastikmõju, gravitatsioon, hõõrdumine, deformatsioon olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid nähtusi probleemide lahendamisel;

► selgitab Päikesesüsteemi ehitust;

► nimetab mõistete raskusjõud, hõõrdejõud, elastsusjõud olulisi tunnuseid;

► teab seose $F = m g$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel;

► selgitab dünamomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab dünamomeetrit jõudude mõõtmisel;

► viib läbi eksperimendi, mõõtes dünamomeetriga proovikehade raskusjõudu ja hõõrdejõudu kehade liikumisel, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;

► toob näiteid jõududest looduses ja tehnikas ning loetleb nende rakendusi.

6. Rõhumisjõud looduses ja tehnikas

Õppesisu

Rõhk. Pascali seadus. Manomeeter. Maa atmosfäär. Õhurõhk. Baromeeter. Rõhk vedelikes erinevatel sügavustel.

Üleslükkejõud. Keha ujumine, ujumise ja uppumise tingimus. Areomeeter. Rõhk looduses ja selle rakendamine tehnikas.

Lõiming

Geograafia: Kliima: õhurõhk (8)

Bioloogia: Vereringe: vererõhk (9)

7. Mehaaniline töö ja energia

Õpitulemused

► nimetab nähtuse ujumine olulisi tunnuseid ja seoseid teiste nähtustega ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas;

selgitab rõhu tähendust, nimetab mõõtühikuid ja kirjeldab mõõtmise viisi;

► kirjeldab mõisteid õhurõhk ja üleslükkejõud;

sõnastab seosed, et rõhk vedelikes ja gaasides antakse edasi igas suunas ühteviisi (Pascali seadus) ning et ujumisel ja heljumisel on üleslükkejõud võrdne kehale mõjuva raskusjõuga;

► selgitab seoste $p = \frac{F}{S}$; $p = \rho g h$; $F_u = \rho V g$ tähendust ja kasutab neid probleemide lahendamisel;

► selgitab baromeetri otstarvet ja kasutamise reegleid;

► viib läbi eksperimendi, mõõtes erinevate katsetingimuste korral kehale mõjuva üleslükkejõu.

Õppesisu

Töö. Võimsus. Energia, kineetiline ja potentsiaalne energia.
Mehaanilise energia jäävuse seadus. Lihtmehhanism, kasutegur.

Lihtmehhanismid looduses ja nende rakendamine tehnikas.

Õpitulemused

► selgitab mehaanilise töö, mehaanilise energia ja võimsuse tähendust ning määramisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

► selgitab mõisteid potentsiaalne energia, kineetiline energia ja kasutegur;

► selgitab seoseid, et:

a. keha saab tööd teha ainult siis, kui ta omab energiat;

b. sooritatud töö on võrdne energia muutusega;

c. keha või kehade süsteemi mehaaniline energia ei teki ega kao, energia võib vaid muunduda ühest liigist teise (mehaanilise energia jäävuse seadus);

d. kogu tehtud töö on alati suurem kasulikust tööst;

e. ükski lihtmehhanism ei anna võitu töös (energia jäävuse seadus lihtmehhanismide korral);

► selgitab seoste $A = F s$ ja $N = \frac{A}{t}$ tähendusi ning kasutab neid probleemide lahendamisel;

► selgitab lihtmehhanismide kang, kaldpind, pöör, hammasülekanne otstarvet, kasutamise viise ning ohutusnõudeid

Lõiming:

Geograafia: Tööstus ja energiamajandus: energia liigid (9)

Matemaatika: %-arvutus (6,7)

8. Võnkumine ja laine

Õppesisu

Võnkumine. Võnkumise amplituud, periood, sagedus. Lained. Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos. Heli valjus. Elusorganismide hääleaparaat. Kõrv ja kuulmine. Müra ja mürakaitse. Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.

Põhimõisted: tihedus, kiirus, mass, jõud, gravitatsioon, raskusjõud, hõõrdejõud, elastsusjõud, rõhk, üleslükkejõud, mehaaniline töö, võimsus, potentsiaalne energia, kineetiline energia, kasutegur, võnkeamplituud, võnkesagedus, võnkeperiood, heli kõrgus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Keha ainelise koostise uurimine (tuntud ainete tiheduse määramine).
2. Raskusjõu ja hõõrdejõu seose uurimine dünamomeetriga.
3. Üleslükkejõu uurimine.
4. Pendli võnkumise uurimine.

Lõiming:

Geograafia: Geoloogia: maavärin, seismilised lained (7)

Bioloogia: Infovahetus väliskeskkonnaga: kuulmine, kõrvaehitus (9)

Õpitulemused

► kirjeldab nähtuste võnkumine, heli ja laine olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega;

► selgitab võnkeperioodi ja võnkesageduse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

► nimetab mõistete võnkeamplituud, heli valjus, heli kõrgus, heli kiirus olulisi tunnuseid;

► viib läbi eksperimendi, mõõtes niitpendli (vedrupendli) võnkeperioodi sõltuvust pendli pikkusest, proovikeha massist ja võnkeamplituudist, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kohta.

Füüsika - 9. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad :

I Elektriõpetus

1. Elektriline vastastikmõju
2. Elektrivool
3. Vooluring
4. Elektrivoolu töö ja võimsus
5. Magnetnähtused

II Soojusõpetus. Tuumaenergia

6. Aine ehituse mudel. Soojusliikumine
7. Soojusülekanne
8. Aine olekute muutused. Soojustehnilised rakendused
9. Tuumaenergia

I Elektriõpetus

1. Elektriline vastastikmõju

Õppesisu

Kehade elektriseerimine. Elektrilaeng.

Elementaarlaeng. Elektriväli. Juht. Isolaator.

Laetud kehadega seotud nähtused looduses ja tehnikas.

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab nähtuste kehade elektriseerimine ja elektriline vastastikmõju olulisi tunnuseid ning selgitab seost teiste nähtustega;
- ▶ loetleb mõistete elektriseeritud keha, elektrilaeng, elementaarlaeng, keha elektrilaeng, elektriväli olulisi tunnuseid;
- ▶ selgitab seoseid, et samanimeliste elektrilaengutega kehad tõukuvad, erinevate elektrilaengutega kehad tõmbuvad, ja seoste õigsust

kinnitavat katset;

► viib läbi eksperimendi, et uurida kehade elektriseerumist ja nende vahelist mõju, ning teeb järeldusi elektrilise vastastikmõju suuruse kohta.

Lõiming

Keemia: Aatomiehitus. Perioodilisustabel. Ainete koostised: aatomi koostisosad (8)

2. Elektrivool

Õppesisu

Vabad laengukandjad. Elektrivool metallis ja ioone sisaldavas lahuses. Elektrivoolu toimed. Voolutugevus, ampermeeter.

Elektrivool looduses ja tehnikas.

Õpitulemused

► loetleb mõistete elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht ja isolaator olulisi tunnuseid;

► nimetab nähtuste elektrivool metallis ja elektrivool ioone sisaldavas lahuses olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas;

► selgitab mõiste voolutugevus tähendust, nimetab voolutugevuse mõõtühiku ning selgitab ampermeetri otstarvet ja kasutamise reegleid;

► selgitab seoseid, et juht soojeneb elektrivoolu toimel, elektrivooluga juht avaldab magnetilist mõju, elektrivool avaldab keemilist toimet ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas.

Lõiming:

Bioloogia: Talituse regulatsioon: närv, närviimpulss (9)

Keemia: Aatomiehitus, Perioodilisustabel. Ainete koostised: metallide elektronstruktuur, ioonid(8)

Tuntumad liht- ja liitained: metallide elektrijuhtivus, metalliline side (8)

3. Vooluring

Õppesisu

Vooluallikas. Vooluringi osad. Pinge, voltmeeter. Ohmi seadus. Elektritakistus. Eritakistus. Juhi takistuse sõltuvus materjalist

ja juhi mõõtmest. Takisti. Juhtide jada- ja rööpühendus. Jada- ja rööpühenduse kasutamise näited.

Õpitulemused

► selgitab füüsikaliste suuruste pingega, elektritakistus ja eritakistus tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

► selgitab mõiste vooluring olulisi tunnuseid;

► selgitab seoseid, et:

a. voolutugevus on võrdeline pingega (Ohmi seadus) $I = \frac{U}{R}$;

b. jadamisi ühendatud juhtides on voolutugevus ühesuurune $I = I_1 = I_2 = \dots$ ja ahela kogupinge on üksikjuhtide otstel olevate pingete summa $U = U_1 + U_2$;

c. rööbiti ühendatud juhtide otstel on pinge ühesuurune $U = U_1 = U_2 = \dots$ ja ahela kogu voolutugevus on üksikjuhte läbivate voolutugevuste summa $I = I_1 + I_2$;

d. juhi takistus $R = \rho \frac{l}{S}$;

► kasutab eelnevaid seoseid probleemide lahendamisel;

► selgitab voltmeetri otstarvet ja kasutamise reegleid;

► selgitab takisti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob

näiteid takistite kasutamise kohta;

▶ selgitab elektritarviti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta;

▶ leiab jada- ja rööpühenduse korral vooluringi osal pinget, voolutugevuse ja takistuse;

▶ viib läbi eksperimendi, mõõtes otseselt voolutugevust ja pinget, arvutab takistust, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi

voolutugevuse ja pinget vahelise seose kohta.

Lõiming:

Keemia: Tuntumad liht- ja liitained: metallide redoksreaktsioonid (8)

4. Elektrivoolu töö ja võimsus

Õppesisu

Elektrivoolu töö. Elektrivoolu võimsus.

Elektrisoojendusriist. Elektriohutus. Lühis.

Kaitse. Kaitsemaandus.

Õpitulemused

▶ selgitab elektrivoolu töö ja elektrivoolu võimsuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid;

▶ loetleb mõistete elektrienergia tarviti, lühis, kaitse ja kaitsemaandus olulisi tunnuseid;

▶ selgitab valemite $A = I U t$, $N = IU$ ja $A = N \cdot t$ tähendust, seost vastavate nähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel;

► kirjeldab elektriliste soojendusseadmete otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ja ohutusnõudeid;

► leiab kasutatavate elektritarvitite koguvõimsuse ning hindab selle vastavust kaitsme väärtusega.

Lõiming:

Geograafia: Tööstus ja energiamajandus: energia säästlik tarbimine (9)

5. Magnetnähtused

Õppesisu

Püsिमagnet. Magnetnõel. Magnetväli. Elektromagnet. Elektrimootor ja elektrigeneraator kui energiamuundurid. Magnetnähtused looduses ja tehnikas.

Põhimõisted: elektriseeritud keha, elektrilaeng, elementaarlaeng, elektriväli, elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht, isolaator, elektritakistus, vooluallikas, vooluring, juhtide jada- ja rööpühendus,

voolutugevus, pinge, lüliti, elektrenergia tarviti, elektrivoolu töö, elektrivoolu võimsus, lühis, kaitse, kaitsemaandus, magnetväli.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

1. Kehade elektriseerimise nähtuse uurimine.

Õpitulemused

► loetleb magnetvälja olulisi tunnuseid;

► selgitab nähtusi Maa magnetväli, magnetpoolused;

► teab seoseid, et magnetite erinimelised poolused tõmbuvad, magnetite samanimelised poolused tõukuvad, et magnetvälja tekitavad liikuvad elektriliselt laetud osakesed (elektromagnetid) ja püsिमagnetid, ning selgitab nende seoste tähtsust sobivate nähtuste kirjeldamisel või kasutamisel praktikas;

► selgitab voolu magnetilise toime avaldumist elektromagneti ja elektrimootori näitel, kirjeldab elektrimootori ja elektrigeneraatori

töö energeetilisi aspekte ning selgitab ohutusnõudeid nende seadmete kasutamisel;

► viib läbi eksperimendi, valmistades elektromagneti, uurib selle

2. Juhtide jada- ja rööpühenduse uurimine.
3. Voolutugevuse ja pinge mõõtmine ning takistuse arvutamine.
4. Elektromagneti valmistamine ja uurimine.

omadusi ning teeb järeldusi elektromagneti omaduste vahelise seose kohta.

Lõiming

Keemia: Tuntumad liht- ja liitained: metallide magnetilised omadused (8)

6. Aine ehituse mudel. Soojusliikumine

Õppesisu

Gaas, vedelik, tahkis. Aineosakeste kiiruse ja temperatuuri seos. Soojuspaisumine. Temperatuuriskaalad.

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab tahkise, vedeliku, gaasi ja osakestevahelise vastastikmõju mudeleid;
- ▶ kirjeldab soojusliikumise ja soojuspaisumise olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ning kasutamist praktikas;
- ▶ kirjeldab Celsiuse temperatuuriskaala saamist;
- ▶ selgitab seost, et mida kiiremini liiguvad aineosakesed, seda kõrgem on temperatuur;
- ▶ selgitab termomeeri otstarvet ja kasutamise reegleid.

Lõiming:

Keemia: Millega tegeleb keemia: ainete füüsikalise omadused, agregaatolek (8)

Millega tegeleb keemia: Reaktsioonide kiirendamise võimalused - temp mõju reaktsiooni kiirusele (8)

7. Soojusülekanne

Õppesisu

Keha soojenemine ja jahtumine. Siseenergia. Soojushulk. Aine erisoojus. Soojusülekanne. Soojusjuhtivus. Konvektsioon.

Soojuskiirguse seaduspärasused. Termos. Päikeseküte. Energia jäävuse seadus soojusprotsessides. Aastaaegade vaheldumine. Soojusülekanne looduses ja tehnikas.

Õpitulemused

► kirjeldab soojusülekanne olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ja selle kasutamist praktikas;

► selgitab soojushulga tähendust ja mõõtmise viisi, teab seejuures kasutatavaid mõõtühikuid;

► selgitab aine erisoojuse tähendust, teab seejuures kasutatavaid mõõtühikuid;

► nimetab mõistete siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon ja soojuskiirgus olulisi tunnuseid;

► sõnastab järgmised seosed ning kasutab neid soojusnähtuste selgitamisel:

a) soojusülekanne korral levib siseenergia soojemalt kehalt külmemale;

b) keha siseenergiat saab muuta kahel viisil: töö ja soojusülekanne teel;

c) kahe keha soojusvahetuse korral suureneb ühe keha siseenergia täpselt niisama palju, kui väheneb teise keha siseenergia;

d) mida suurem on keha temperatuur, seda suurema soojushulga keha

ajahikus kiirgab;

e) mida tumedam on keha pind, seda suurema soojushulga keha ajahikus kiirgab ja ka neelab;

f) aastaajad vahelduvad, sest Maa pöörlemistelg on tiirlemistasandi suhtes kaldu;

g) ning kasutab neid seoseid soojusnähtuste selgitamisel

selgitab seoste $Q = c m (t_2 - t_1)$ või $Q = c m \Delta t$, kus $\Delta t = t_2 - t_1$ tähendust, seost soojusnähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel;

► selgitab termose, päikesekütte ja soojustusmaterjalide otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid;

► viib läbi eksperimendi, mõõtes katseliselt keha erisoojuse, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi keha materjali kohta.

Lõiming:

Keemia: Aine hulk. Moolarvutused: normaaltingimused (9)

Matemaatika: Üksliikmed: Arvu standardkuju, tehted $10^{n/-n}$ -ga (7)

Geograafia: Euroopa ja Eesti kliima ja veestik: Hoovuste mõju kliimale (9) Loodusvööndid: Polaarjooned, polaaröö ja –päev (8)

Kliima: päikesekiirguse jaotumine Maal, aastaegade kujunemine, merede ja ookeanide mõju, õhuringlus ja tuuled (8)

8. Aine olekute muutused. Soojustehnilised rakendused

Õppesisu

Õpitulemused

Sulamine ja tahkumine, sulamissoojus.

Aurumine ja kondenseerumine, keemissoojus. Kütuse kütteväärtus.

Soojustehnilised rakendused.

► loetleb sulamise, tahkumise, aurumise ja kondenseerumise olulisi tunnuseid, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas;

► selgitab sulamissoojuse, keemissoojuse ja kütuse kütteväärtuse tähendust ja teab kasutatavaid mõõtühikuid;

► selgitab seoste $Q = \lambda m$, $Q = L m$ ja $Q = r m$ tähendusi, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel;

► lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid.

Lõiming

Keemia: Süsinik ja süsinikuühendid: Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, süsinikuühendid kütusena (9)

9. Tuumaenergia

Õppesisu

Aatomi mudelid. Aatomituuma ehitus.

Tuuma seoseenergia. Tuumade lõhustumine ja süntees. Radioaktiivne kiirgus. Kiirguskaitse. Dosimeeter. Päike. Aatomielektrijaam.

Põhimõisted: soojusliikumine, soojuspaisumine, Celsiuse skaala,

siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus, sulamissoojus, keemissoojus; kütuse kütteväärtus, prooton, neutron, isotoop, radioaktiivne lagunemine, α -, β - ja γ -kiirgus,

Õpitulemused

► nimetab aatomi tuuma, elektronkatte, prootoni, neutroni, isotoobi, radioaktiivse lagunemise ja tuumareaktsiooni olulisi tunnuseid;

► selgitab seose, et kergete tuumade ühinemisel ja raskete tuumade lõhustamisel vabaneb energiat, tähendust, seostab seda teiste nähtustega;

► iseloomustab α -, β - ja γ -kiirgust ning nimetab kiirguste erinevusi;

► selgitab tuumareaktori ja kiirguskaitse otstarvet, töötamise põhi-

tuumareaktsioon.

mõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid;

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

► selgitab dosimeetri otstarvet ja kasutamise reegleid.

Kalorimeetri tundmaõppimine ja keha erisoojuse määramine.

Lõiming

Keemia: Aatomiehitus. Perioodilisuse tabel. Ainete ehitus: aatomi koostis Bohri aatomimudeli näitel. (8)

Geograafia: Tööstus ja energiamajandus: erinevate elektrijaamade eelised-puudused (9)

Läbivad teemad:

Keskkond ja jätkusuutlik areng – tagamaks valmidust leida füüsika raames omandatud teadmiste baasil valmidust hoida ja kaitsta keskkonda ja oskusi käituda vastutustundlikult ja keskkonnateadlikult.

Teabekeskond - tagamaks õpilasepoolset valmidust kriitiliselt analüüsida teda ümbritsevat teabekeskonda ja oskust leida sobivad kommunikatsioonivahendid vajaliku teabe kogumiseks ning võrdlemiseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon – tagamaks õpilase kujunemist nüüdisaegsete IKT vahendite kasutajaks füüsika õppimisel ja igapäevaelu keskkonnas.

Väärtused ja kõlblus - tagamaks õpilasele oskust võrrelda füüsika kui aine baasil õpitud seisukohti üldtunnustatud väärtus- ja kõlblusnormidega ja suhtuma eri allikate poolt esitatud teabesse kriitiliselt ja lugupidavalt. Teha füüsika alaseid uurimisprojekte, mis võimaldavad käsitleda teemasid aineüleselt sügavamalt ja mitmekülgsemalt.

Tervis ja ohutus – füüsika õppimine praktiliste tööde kaudu arendab õpilaste oskust rakendada ohutusnõudeid ja märgata ohuolukordi.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletud õpitulemustele. Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse ning milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Füüsika õpitulemusi hinnates on oluline hinnata nii erinevate mõtlemistasandite arendamist füüsika kontekstis kui ka uurimuslike ja otsuste tegemise oskuste arendamist. Nende suhe hindede moodustumisel võiks kujuneda vastavalt 80% ja 20%. Mõtlemistasandite arendamisel peaks 50% hindest moodustama madalamat järku ning 50% kõrgemat järku mõtlemistasandite oskuste rakendamist eeldavad ülesanded. Uurimuslikke oskusi võib hinnata nii terviklike uurimuslike tööde käigus kui ka üksikuid oskusi eraldi arendades. Põhikoolis arendatavad peamised uurimuslikud oskused on probleemi sõnastamise, taustinfo kogumise, uurimisküsimuste sõnastamise, töövahendite käsitlemise, katse hoolika ja organiseeritud tegemise, mõõtmise, andmekogumise, täpsuse tagamise, ohutusnõuete järgimise, tabelite ja diagrammide koostamise ning analüüsi, järelduste tegemise ning tulemuste esitamise oskused.

2.3.5. Keemia

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli keemiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi keemia ja teiste loodusteaduste vastu ning mõistab keemia rolli inimühiskonna ajaloolises arengus, tänapäeva tehnoloogias ja igapäevaelus;
- 2) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades säästva arengu põhimõtteid, märkab, analüüsib ja hindab inimtegevuse tagajärgi ning hindab ja arvestab inimtegevuses kasutatavate materjalide ohtlikkust;
- 3) kujundab erinevates loodusainetes õpitu põhjal seostatud maailmapildi, mõistab keemiliste nähtuste füüsikalist olemust ning looduslike protsesside keemilist tagapõhja;
- 4) kasutab erinevaid keemiateabeallikaid, analüüsib kogutud teavet ja hindab seda kriitiliselt;
- 5) omandab põhikooli tasemele vastava loodusteadusliku ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse, sh funktsionaalse kirjaoskuse keemias;
- 6) rakendab probleeme lahendades loodusteaduslikku meetodit ning langetab otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele, eetilisele-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele;
- 7) tunneb keemiaga seotud elukutseid ning hindab keemiateadmisi ja -oskusi karjääri planeerides;
- 8) suhtub probleemide lahendamisse süsteemselt ja loovalt ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Õppeaine kirjeldus

Keemia kuulub loodusainete valdkonda ning sellel on oluline koht õpilaste loodusteadusliku ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse kujunemisel. Keemiaõpetus tugineb teistes õppeainetes (loodusõpetuses, füüsikas, bioloogias, matemaatikas jt) omandatud teadmiste, oskuste ja hoiakutele, toetades samas teiste ainete õpetamist. Keemia õppimise kaudu kujunevad õpilastel olulised pädevused, õpitakse väärtustama elukeskkonda säästvat ühiskonna arengut ning vastutustundlikku ja tervislikku eluviisi.

Keemiaõppega omandavad õpilased lihtsa, kuid tervikliku arusaama looduses ja tehiskeskkonnas kulgevatest ning inimtegevuses kasutatavatest keemilistest protsessidest, nende vastastikustest seostest ja mõjust elukeskkonnale. Tähtsad on igapäevaelu probleemide lahendamise ja asjatundlike otsuste tegemise oskused, mis on aluseks toimetulekule looduslikus ja sotsiaalses keskkonnas. Keemias omandatud teadmised, oskused ja hoiakud, mis on lõimitud teistes õppeainetes omandatuga, on aluseks sisemiselt motiveeritud elukestvale õppimisele.

Üks keemiaõppe olulisi eesmärke on loodusteaduslikule meetodile tuginevate probleem- ja uurimuslike ülesannete lahendamise kaudu omandada ülevaade keemiliste protsesside rollist looduses ning tehiskeskkonnas, tänapäevastest tehnoloogia- ja energeetikaprobleemidest ning keemia tulevikusuundumustest, mis ühtlasi abistab õpilasi tulevases elukutsevalikus. Samuti arendab keemiaõpe oskust mõista tervete eluviiside ja tervisliku toitumise tähtsust organismis toimuvate keemiliste protsesside seisukohalt, mõista puhta looduskeskkonna ja tervise seoseid. Keemia õppimine kujundab õpilaste väärtushinnanguid, vastutustunnet ja austust looduse vastu ning arendab oskust hinnata oma otsustuste või tegevuse otseseid või kaudseid tagajärgi.

Õppetegevus lähtub õpilase kui isiksuse individuaalsetest ja ealistest iseärasustest ning tema võimete mitmekülgsest arendamisest. Õppetegevuses rakendatakse loodusteaduslikule meetodile tuginevat uurimuslikku lähenemist, lahendades looduslikust, tehnoloogilisest ja sotsiaalsest keskkonnast tulenevaid probleeme. Õppega arendatakse loominguulise lähenemise, loogilise mõtlemise, põhjuslike seoste mõistmise ning analüüsi- ja üldistamisoskust. Niiviisi kujundatakse ühtlasi positiivne hoiak keemia kui loodusteaduse suhtes.

Uurimusliku õppe käigus omandavad õpilased probleemide püstitamise, hüpoteeside sõnastamise, vaatluste ning katsete planeerimise ja tegemise, nende tulemuste analüüsi ning tõlgendamise oskused. Tähtsal kohal on uurimistulemuste suuline ja kirjalik esitamine, kasutades erinevaid verbaalseid ning visuaalseid esitusvorme. Õpilased omandavad oskuse mõista ja koostada keemiaalast teksti, lahti mõtestada ja korrektselt kasutada keemiasõnavara ning märksüsteemi, esitada keemiainfot erinevates vormides (verbaalselt, diagrammide ja graafikutena, mudelitena, valemite kujul) ning kasutada erinevaid, sh elektroonseid teabeallikaid.

Praktiliste tööde tegemise kaudu omandavad õpilased vajalikud praktilise töö oskused:

- a) õpivad ohutult kasutama laboris ja argielus vajalikke katsevahendeid ning kemikaale,
- b) hindama olmekemikaalide ja igapäevaelus ning tehnoloogias kasutatavate materjalide ohtlikkust inimeste tervisele ja looduskeskkonna seisundile.

Keemia arvutusülesannete lahendamine süvendab õpilaste arusaama keemiaprobleemidest ning arendab loogilise mõtlemise ja matemaatika rakendamise oskust, õpetab mõistma keemiliste nähtuste vahelisi kvantitatiivseid seoseid ning tegema nende põhjal järeldusi ja otsustusi.

Õppes pööratakse suurt tähelepanu õpilaste sisemise õpimotivatsiooni kujunemisele. Selle suurendamiseks rakendatakse mitmekesiseid aktiivõppevorme ja -võtteid: probleem- ja uurimuslikku õpet, rühmatööd, projektõpet, diskussioone, mõistekaartide koostamist, õppekäike jne, kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid ning IKT võimalusi.

III kooliaste

III kooliastme õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) märkab keemiaga seotud probleeme igapäevaelus, keskkonnas ja praktilises inimtegevuses;
- 2) kasutab korrektselt ainekavakohast keemiterminoloogiat ja keemiasümboleid ning saab aru lihtsamast keemiatekstist;
- 3) kasutab vajaliku teabe leidmiseks perioodilisustabelit, lahustuvustabelit ja metallide pingerida ning leiab tabelitest ja graafikutelt füüsikaliste suuruste väärtusi (lahustuvus, lahuse tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur vms);
- 4) mõistab keemiliste reaktsioonide võrrandites sisalduvat teavet ning koostab lihtsamaid reaktsioonivõrrandeid (õpitud reaktsioonitüüpide piires);
- 5) rakendab teadusuuringute põhimõtteid (probleem > hüpotees > katse > järeldused);
- 6) planeerib ja teeb ohutult lihtsamaid keemiakatseid, mõistab igapäevaelus kasutatavate kemikaalide ja materjalide ohtlikkust ning rakendab neid kasutades vajalikke ohutusnõudeid;
- 7) teeb lihtsamaid arvutusi ainevalemite ja reaktsioonivõrrandite ning lahuste koostise alusel, kontrollib lahenduskäigu õigsust dimensioonanalüüsiga ning hindab arvutustulemuste vastavust reaalsusele;
- 8) väärtustab tervisliku toitumise ja tervislike eluviiside põhimõtteid ning elukeskkonda ja sellesse säästvat suhtumist.

Keemia - 8. klass

Õppeainemaht: 70 tundi

Teemad:

- 1. Millega tegeleb keemia?**
- 2. Aatomiehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus**
- 3. Hapnik ja vesinik, nende tuntumaid ühendeid**
- 4. Happed ja alused - vastandlike omadustega ained**
- 5. Tuntumaid metalle**
- 6. Anorgaaniliste ainete põhiklassid**
- 7. Aine hulk. Moolarvutused**
- 8. Süsinik ka süsinikühendid**
- 9. Süsinikühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena**

1. Millega tegeleb keemia?

Õppesisu

Keemia meie ümber. Ainete füüsikalised omadused (7. klassi loodusõpetuses õpitu rakendamine ainete omaduste uurimisel). Keemilised reaktsioonid, reaktsioonide esilekutsumise ja kiirendamise võimalused.

Põhilised ohutusnõuded. Kemikaalide kasutamine laboritöodes ja argielus. Ohutusnõuete järgimise vajalikkus. Tähtsamad

laborivahendid (nt katseklaas, keeduklaas, kolb, mõõtesilinder, lehter, uhmer, portselankauss, piirituslamp, katseklaasihoidja, statiiv) ja nende kasutamine praktilistes töodes.

Lahused ja pihused, pihuste alaliigid (vaht, aerosool, emulsioon, suspensioon), tarded. Lahused ja pihused looduses ning igapäevaelus. Lahuste protsendilise koostise arvutused (massi järgi).

Põhimõisted: kemikaal, lahusti, lahustunud aine, pihus, emulsioon, suspensioon, aerosool, vaht, tarre, lahuse massiprotsent.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Ainete füüsikaliste omaduste uurimine ja kirjeldamine (agregaatolek, sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus vee suhtes, värvus jt).

2. Eri tüüpi pihuste valmistamine (suspensioon, emulsioon, vaht jms), nende omaduste uurimine.

Lõiming:

Õpitulemused

► võrdleb ja liigitab aineid füüsikaliste omaduste põhjal: sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus, kõvadus, elektrijuhtivus, värvus jms (seostab varem loodusõpetuses õpitudga);

► põhjendab keemiliste reaktsioonide esilekutsumise ja kiirendamise võimalusi;

► järgib põhilisi ohutusnõudeid, kasutades kemikaale laboritöodes ja argielus, ning mõistab ohutusnõuete järgimise vajalikkust;

► tunneb tähtsamaid laborivahendeid (nt katseklaas, keeduklaas, kolb, mõõtesilinder, lehter, uhmer, portselankauss, piirituslamp, katseklaasihoidja, statiiv) ja kasutab neid praktilisi töid tehes õigesti;

► eristab lahuseid ja pihuseid, toob näiteid lahuste ning pihuste kohta looduses ja igapäevaelus;

► lahendab arvutusülesandeid, rakendades lahuse ja lahustunud aine massi ning lahuse massiprotsendi seost; põhjendab lahenduskäiku (seostab osa ja terviku suhtega).

Loodusõpetus: puhas aine, ainete segu, lahus, ainete olekud ja füüsikalised omadused;

Bioloogia: pihussüsteemid meie ümber; matemaatika: protsentarvutused.

Tervis ja ohutus: töötamine laboris.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: keemiku elukutse

Keskkond: sudu.

Tervis ja ohutus: aerosoolid kui terviseprobleemide tekitajad/ravimid.

Teabekeskkond: infootsing internetist.

2. Aatomi ehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus

Õppesisu

Aatomi ehitus. Keemilised elemendid, nende tähised. Keemiliste elementide omaduste perioodilisus, perioodilisustabel.

Perioodilisustabeli seos aatomite elektronstruktuuriga:

tuumalaeng, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv (elektron-skeemid). Keemiliste elementide metallilised ja mittemetallilised omadused, metallilised ja mittemetallilised elemendid

perioodilisustabelis, metallid ja mittemetallid ning nende kasutamine igapäevaelus.

Liht- ja liitained (keemilised ühendid). Molekulid, aine valem.

Ettekujutus keemilisest sidemest aatomite vahel molekulis (kovaalentside). Aatommass ja molekulmass (valemass).

Ioonide teke aatomitest, ioonide laengud. Aatomite ja ioonide

Õpitulemused

► selgitab aatomiehitust (seostab varem loodusõpetuses õpituga);
► seostab omavahel tähtsamate keemiliste elementide nimetusi ja tähiseid (sümboleid) (~25, nt H, F, Cl, Br, I, O, S, N, P, C, Si, Na, K, Mg, Ca, Ba, Al, Sn, Pb, Fe, Cu, Zn, Ag, Au, Hg);

► loeb õigesti keemiliste elementide sümboleid aine valemis;

► seostab keemilise elemendi asukohta perioodilisustabelis (A-rühmades) elemendi aatomi ehitusega (tuumalaeng ehk prootonite arv tuumas, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv) ning koostab keemilise elemendi järjenumbril põhjal elemendi elektronskeemi (1.-4. perioodi A-rühmade elementidel);

► eristab metallilisi ja mittemetallilisi keemilisi elemente ning põhjendab nende paiknemist perioodilisustabelis; toob näiteid

erinevus.

Ioonidest koosnevad ained (ioonsed ained). Ettekujutus ioonilisest sidemest (tutvustavalt).

Molekulaarsed ja mittemolekulaarsed ained (metallide ja soolade näitel).

Põhimõisted: keemiline element, elemendi aatomnumber (järjenumber), väliskihi elektronide arv, perioodilisustabel, lihtaine, lihtaine (keemiline ühend), aatommass, molekulmass (valemass), metall, mittemetall,ioon, kation, anioon, kovalentne side, iooniline side, molekulaarne aine, mittemolekulaarne aine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Internetist andmete otsimine keemiliste elementide kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine.
2. Molekulimudelite koostamine ja uurimine.

Lõiming:

Loodusõpetus: molekul, aatom, aatomi tuum ja elektronkate, elektrilaeng, aineosakesed elektron, prooton ja neutron; füüsika: aatomiehitus.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: elementide avastuslood näidetena teaduse kui ühiskonda edasiviiva jõu kohta.

Kultuuriline identiteet: elementide eestikeelsete nimetuste päritolu. F.R. Kreutzwald kui mitmete keemiliste elementide eestikeelsete nimetuste kasutuselevõtja (hapnik, vesinik, süsinik, lämmastik)

Teabekeskond: infootsing internetist.

Tervis ja ohutus: ioonid praktikas, nt inimese kehavedelikes ja spordijookides.

3. Hapnik, vesinik ja nende tuntumaid ühendeid

metallide ja mittemetallide kasutamise kohta igapäevaelus;

► eristab liht- ja lihtaineid (keemilisi ühendeid), selgitab aine valemi põhjal aine koostist ning arvutab aine valemi põhjal tema molekulmassi (valemassi) perioodilisustabelit kasutades;

► eristab ioone neutraalsetest aatomitest ning selgitab ioonide tekkimist ja iooni laengut;

► eristab kovalentset ja ioonilist sidet ning selgitab nende erinevust;

eristab molekulaarseid (molekulidest koosnevaid) ja mittemolekulaarseid aineid ning toob nende kohta näiteid.

Õppesisu

Hapnik, selle omadused ja roll põlemisreaktsioonides ning eluslooduses (hapnik kui oksüdeerija). Põlemisreaktsioonid, oksiidide teke. Oksüdatsiooniaste. Oksiidide nimetused ja valemite koostamine. Oksiidid igapäevaelus. Ühinemisreaktsioon. Lihtsamate

põlemisreaktsioonide võrrandite koostamine ja tasakaalustamine. Gaasid, nende omadused ja kogumiseks sobivaid võtteid.

Vesinik, selle füüsikalised omadused. Vesi, vee erilised omadused, vee tähtsus. Vesi lahustina. Vee toime ainetesse, märgumine (veesõbralikud ja vett-tõrjuvad ained).

Põhimõisted: põlemisreaktsioon, oksiid, oksüdeerija, oksüdeerumine, oksüdatsiooniaste, ühinemisreaktsioon, märgumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Hapniku saamine ja tõestamine, küünla põletamine kupli all.
2. Põlemisreaktsiooni kujutamine molekulimudelite abil.
3. CO₂ saamine ja kasutamine tule kustutamisel.
4. Vesiniku saamine ja puhtuse kontrollimine.

Õpitulemused

► põhjendab hapniku rolli põlemisreaktsioonides ning eluslooduses (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga);

► kirjeldab hapniku ja vesiniku põhilisi omadusi;

► seostab gaasi (hapniku, vesiniku, süsinikdioksiidi jt) kogumiseks sobivaid võtteid vastava gaasi omadustega (gaasi tihedusega õhu suhtes ja lahustuvusega vees);

► määrab aine valemi põhjal tema koostiselementide oksüdatsiooniastmeid ning koostab elemendi oksüdatsiooniastme alusel vastava oksiidi valemi ja nimetuse;

► koostab reaktsioonivõrrandeid tuntumate lihtainete (nt H₂, S, C, Na, Ca, Al jt) ühinemisreaktsioonide kohta hapnikuga ning toob näiteid igapäevaelus tuntumate oksiidide kohta (nt H₂O, SO₂, CO₂, SiO₂, CaO, Fe₂O₃);

► põhjendab vee tähtsust, seostab vee iseloomulikke füüsikalisi omadusi (paisumine jäätudes, suur erisoojus ja aurustumissoojus) vee rolliga Maa kliima kujundajana (seostab varem loodusõpetuses ja geograafias õpituga);

► eristab veesõbralikke (hüdrofiilseid) ja vett-tõrjuvaid (hüdrofoobseid) aineid ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust.

Lõiming:**Loodusõpetus:** atmosfäär, õhk, õhu koostisained, hingamine, põlemine, fotosüntees;**Bioloogia:** hapniku roll hingamisel, süsihappegaasi teke, fotosüntees;**Geograafia:** vesi Maa kliima kujundajana.**Teabekeskond:** infootsing internetist**Tervis ja ohutus:** õhk kui saasteainete levikukeskkond, saasteained õhus**Tehnoloogia ja innovatsioon:** arvutimudelite kasutamine, vesinik kui tulevikukütus, selle kasutamisega seotud probleemid.**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine:** teadlaste elulugude tutvustamine selgitamaks keemikute töötingimusi ja sihte kaasajal**Keskkond ja jätkusuutlik areng:** vesi kui reostust kandev keskkond

4. Happed ja aluse- vastandlike omadustega ained

Õppesisu

Happed, nende koostis. Tähtsamad happed. Ohutusnõuded tugevate hapete kasutamise korral. Hapete reageerimine alustega, neutralisatsioonireaktsioon. Hüdroksiidide (kui tuntumate aluste) koostis ja nimetused. Ohutusnõuded tugevaid aluseid (leelisi) kasutades.

Lahuste pH-skaala, selle kasutamine ainete lahuste happelisust/ aluselisust iseloomustades.

Soolad, nende koostis ja nimetused. Happed, alused ja soolad igapäevaelus.

Põhimõisted: hape, alus, indikaator, neutralisatsioonireaktsioon, lahuste pH-skaala, sool.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Õpitulemused

- ▶ tunneb valemi järgi happed, hüdroksiide (kui tuntumaid aluseid) ja soolasid ning koostab hüdroksiidide ja soolade nimetuste alusel nende valemeid (ja vastupidi);
- ▶ mõistab hapete ja aluste vastandlikkust (võimet teineteist neutraliseerida);
- ▶ hindab lahuse happelisust, aluselisust või neutraalsust lahuse pH väärtuse alusel;
- ▶ määrab indikaatoriga keskkonda lahuses (neutraalne, happeline või aluseline);
- ▶ toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamise kohta igapäevaelus;
- ▶ järgib leeliste ja tugevate hapetega töötades ohutusnõudeid;

Hapete ja aluste kindlakstegemine indikaatoriga, neutralisatsioonireaktsiooni uurimine.

Lõiming:

Loodusõpetus: sool;

Bioloogia: looduslikud happelised ained, happevihmad.

Tervis ja ohutus: hapete kasutamine, leeliste kasutamine

Keskkond ja jätkusuutlik areng: happesademed

Teabekeskkond: infootsing internetist

Kultuuriline identiteet: paekivi kui Eesti rahvuskivi

► koostab ning tasakaalustab lihtsamate hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide võrrandeid;

► mõistab reaktsioonivõrrandite tasakaalustamise põhimõtet (keemilistes reaktsioonides elementide aatomite arv ei muutu).

5. Tuntumaid metalle

Õppesisu

Metallid, metallide iseloomulikud omadused, ettekujutus metallilisest sidemest (tutvustavalt).

Metallide füüsikaliste omaduste võrdlus.

Metallide reageerimine hapnikuga jt lihtainetega. Metallid kui redutseerijad. Keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumine keemilistes reaktsioonides. Metallide reageerimine hapete lahustega. Ettekujutus reaktsiooni kiirusest (metalli ja happelahuse vahelise reaktsiooni näitel). Erinevate metallide aktiivsuse võrdlus (aktiivsed, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivsed metallid), metallide pingerea

Õpitulemused

► seostab metallide iseloomulikke füüsikalisi omadusi (hea elektri- ja soojusjuhtivus, läige, plastilisus) metallilise sideme iseärasustega;

► eristab aktiivseid, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivseid metalle;

► hindab metalli aktiivsust (aktiivne, keskmise aktiivsusega või väheaktiivne) metalli asukoha järgi metallide pingereas;

► teeb katseid metallide ja hapete vaheliste reaktsioonide uurimiseks, võrdleb nende reaktsioonide kiirust (kvalitatiivselt) ning seostab kiiruse erinevust metallide aktiivsuse erinevusega;

tutvustus.

Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus (Fe, Al, Cu jt).
Metallide korrosioon (raua näitel).

Põhimõisted: aktiivne, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivne metall, metallide pingerida, redutseerija, redutseerumine, redoksreaktsioon, reaktsiooni kiirus, sulam, metalli korrosioon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Metallide füüsikaliste omaduste võrdlemine (kõvadus, tihedus, magnetilised omadused vms).
2. Internetist andmete otsimine metallide omaduste ja rakendusvõimaluste kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine.
3. Metallide aktiivsuse võrdlemine reageerimisel happe lahusega (nt Zn, Fe, Sn, Cu).
4. Raua korrosiooni uurimine erinevates tingimustes.

Lõiming:

Loodusõpetus: ainete füüsikalised omadused;

Füüsika: metallide elektrijuhtivus ja magnetilised omadused;

Geograafia: metallimaagid ja nende leiukohad; ajalugu: metallid inimkonna ajaloos;

Tehnoloogiaõpetus: metallid materjalina.

Teabekeskond: infootsing internetist

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: metallide töötlemisega seotud elukutsed

Tehnoloogia ja innovatsioon: metallurgia

▶ seostab redoksreaktsioone keemiliste elementide oksüdatsioonastmete muutumisega reaktsioonis;

▶ põhjendab metallide käitumist keemilistes reaktsioonides redutseerijana;

▶ koostab reaktsioonivõrrandeid metallide iseloomulike keemiliste reaktsioonide kohta (metall + hapnik, metall + happelahus);

▶ hindab tuntumate metallide ja nende sulamite (Fe, Al, Cu jt) rakendamise võimalusi igapäevaelus, seostades neid vastavate metallide iseloomulike füüsikaliste ja keemiliste omadustega;

▶ seostab metallide, sh raua korrosiooni aatomite üleminekuga püsivamasse olekusse (keemilisse ühendisse);

▶ nimetab põhilisi raua korrosiooni (roostetamist) soodustavaid tegureid ja selgitab korrosioonitõrje võimalusi.

Keemia - 9. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad

1. Anorgaaniliste ainete põhiklassid
2. Lahustumisprotsess, lahustuvus
3. Aine hulk. Moolarvutused (soovitav käsitleda põimitult anorgaaniliste ainete põhiklasside ja lahuste teemaga)
4. Süsinik ja süsinikuühendid
5. Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena

1. Anorgaaniliste ainete põhiklassid

Õppesisu

Oksiidid. Happelised ja aluselised oksiidid, nende reageerimine veega.

Happed. Hapete liigitamine (tugevad ja nõrgad happed, ühe- ja mitmeprootonihapped, hapnikhapped ja hapnikuta happed). Hapete keemilised omadused (reageerimine metallide, aluseliste oksiidide ja alustega). Happed argielus.

Alused. Aluste liigitamine (tugevad ja nõrgad alused, hästi lahustuvad ja rasklahustuvad alused) ning keemilised omadused (reageerimine happeliste oksiidide ja hapetega).

Hüdroksiidide koostis ja nimetused. Hüdroksiidide lagunemine kuumutamisel.

Lagunemisreaktsioonid. Soolad. Soolade saamise võimalusi (õpitud reaktsioonitüüpide piires), lahustuvustabel. Vesiniksoolad (söögisooda

Õpitulemused

► seostab omavahel tähtsamate hapete ning happeanioonide valemeid ja nimetusi (HCl, H₂SO₄, H₂SO₃, H₂S, HNO₃, H₃PO₄, H₂CO₃, H₂SiO₃);

► analüüsib valemite põhjal hapete koostist, eristab hapnikhappeid ja hapnikuta happeid ning ühe- ja mitmeprootonilisi happeid;

► eristab tugevaid ja nõrku happeid ning aluseid; seostab lahuse happelisi omadusi H⁺-ioonide ja aluselisi omadusi OH⁻-ioonide esinemisega lahuses;

► kasutab aineklasside vahelisi seoseid ainetevahelisi reaktsioone põhjendades ja vastavaid reaktsioonivõrrandeid koostades (õpitud reaktsioonitüüpide piires: lihtaine + O₂, happeline

oksiid + vesi, (tugevalt) aluseline oksiid + vesi, hape + metall, hape +

näitel). Seosed anorgaaniliste ainete põhiklasside vahel. Anorgaanilised ühendid igapäevaelus. Vee karedus, väetised, ehitusmaterjalid.

Põhilised keemilise saaste allikad, keskkonnaprobleemid: happelihmad (happesademed), keskkonna saastumine raskmetallide ühenditega, veekogude saastumine, kasvuhoonegaasid, osoonikihi hõrenemine.

Põhimõisted: happeline oksiid, aluseline oksiid, tugev hape, nõrk hape, hapnikhape, tugev alus (leelis), nõrk alus, lagunemisreaktsioon, vee karedus, raskmetalliühendid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Erinevate oksiidide ja vee vahelise reaktsiooni uurimine (nt CaO , MgO , $\text{SO}_2 + \text{H}_2\text{O}$).
2. Erinevate oksiidide ja hapete või aluste vaheliste reaktsioonide uurimine (nt $\text{CuO} + \text{H}_2\text{SO}_4$, $\text{CO}_2 + \text{NaOH}$).
3. Internetist andmete otsimine olmekemikaalide happelisuse/ aluselisuse kohta, järelduste tegemine.
4. Erinevat tüüpi hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide uurimine.
5. Rasklahustuva hüdroksiidi saamine; hüdroksiidi lagundamine kuumutamisel.
6. Lahuste elektrijuhtivuse võrdlemine.

alus, aluseline oksiid + hape, happeline oksiid + alus, hüdroksiidi lagunemine kuumutamisel); korraldab neid reaktsioone praktiliselt;

► kasutab vajaliku info saamiseks lahustuvustabelit;

► kirjeldab ja analüüsib mõnede tähtsamate anorgaaniliste ühendite (H_2O , CO , CO_2 , SiO_2 , CaO , HCl , H_2SO_4 , NaOH , Ca(OH)_2 , NaCl , Na_2CO_3 , NaHCO_3 , CaSO_4 , CaCO_3 jt) peamisi omadusi ning selgitab nende ühendite kasutamist igapäevaelus;

► analüüsib peamisi keemilise saaste allikaid ja saastumise tekkepõhjust, saastumisest tingitud keskkonnaprobleeme (happesademed, raskmetallide ühendid, üleväetamine, osoonikihi lagunemine, kasvuhooneefekt) ja võimalikke keskkonna säästmise meetmeid.

Lõiming:

Bioloogia: keskkonna saastumine (happesademed, üleväetamine, osoonikihi lagunemine, kasvuhooneefekt);

Geograafia: maavarad (liiv, savi, lubjakivi jt);

Kodundus ja käsitöö: hapete ja soolade kasutamine toiduvalmistamisel, happelised ja aluselised puhastusvahendid igapäevaelus.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: keskkonna saastumine (happesademed, üleväetamine, osoonikihi lagunemine, kasvuhooneefekt)

Teabekeskond: infootsing internetist

Väärtused ja kõlblus: keskkonna saastamine kui elu tulevaste põlvkondade arvel

2. Lahustumisprotsess, lahustuvus

Õppesisu

Lahustumisprotsess, lahustumise soojusefekt (kvalitatiivselt). Ainete lahustuvus vees (kvantitatiivselt), selle sõltuvus temperatuurist (gaaside ja soolade näitel). Lahuste koostise arvutused (tiheduse arvestamisega). Mahuprotsent (tutvustavalt).

Põhimõisted: lahustumise soojusefekt (kvalitatiivselt), lahustuvus (kvantitatiivselt), lahuse tihedus, mahuprotsent.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Soolade lahustuvuse uurimine erinevatel temperatuuridel.

Lõiming:

Loodusõpetus: siseenergia, temperatuuri mõõtmine, aineosakeste liikumise ja temperatuuri seos;

Füüsika: massi, ruumala ja tiheduse vaheline seos, gaasi rõhk;

Õpitulemused

► kasutab ainete lahustuvuse graafikut vajaliku info leidmiseks ning arvutuste ja järelduste tegemiseks;

► seostab ainete lahustumise soojusefekti aineosakeste vastastiktoime tugevusega lahustatavas aines ja lahuses (lahustatava aine ja lahusti osakeste vahel);

► selgitab temperatuuri mõju gaaside ning (enamiku) soolade lahustuvusele vees;

► lahendab lahuse protsendilisel koostisel põhinevaid arvutusülesandeid (kasutades lahuse, lahusti, lahustunud aine massi, lahuse ruumala ja tiheduse ning lahuse massiprotsendi vahelisi seoseid);

► põhjendab lahenduskäiku

Matemaatika: graafikutelt vajaliku teabe leidmine.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: järvede ummuksile jäämine talvel, kodanikualgatus korras aukude puurimine jäässe jm

3. Aine hulk. Molaararvutused

Õppesisu

Õppesisu

Aine hulk, mool. Molaarmass ja gaasi molaarruumala (normaaltingimustel). Ainekoguste ühikud ja nende teisendused.

Aine massi jäävus keemilistes reaktsioonides. Reaktsioonivõrrandi kordajate tähendus.

Keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduva (kvalitatiivne ja kvantitatiivne) info analüüs.

Arvutused reaktsioonivõrrandite põhjal (moolides, vajaduse korral teisendades lähteainete või saaduste koguseid).

Põhimõisted: ainehulk, mool, molaarmass, gaasi molaarruumala, normaaltingimused.

Õpitulemused

- ▶ tunneb põhilisi aine hulga, massi ja ruumala ühikuid (mol, kmol, g, kg, t, cm³, dm³, m³, ml, l) ning teeb vajalikke ühikute teisendusi;
- ▶ teeb arvutusi aine hulga, massi ja gaasi ruumala vaheliste seoste alusel, põhjendab neid loogiliselt;
- ▶ mõistab ainete massi jäävust keemilistes reaktsioonides ja reaktsioonivõrrandi kordajate tähendust (reageerivate ainete hulkade ehk moolide arvude suhe);
- ▶ analüüsib keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduvat (kvalitatiivset ja kvantitatiivset) infot;
- ▶ lahendab reaktsioonivõrranditel põhinevaid arvutusülesandeid, lähtudes reaktsioonivõrrandite kordajatest (ainete moolsuhtest) ja reaktsioonis osalevate ainete hulkadest (moolide arvust), tehes vajaduse korral ümberarvutusi ainehulga, massi ja (gaasi) ruumala vaheliste seoste alusel; põhjendab lahenduskäiku
- ▶ hindab loogiliselt arvutustulemuste õigsust ning teeb arvutustulemuste põhjal järeldusi ja otsustusi.

Lõiming:**Loodusõpetus:** massi, ruumala ja tiheduse vaheline seos;**Matemaatika:** võrdeline sõltuvus ja ühikute teisendamine.

Läbivate teemade valik sõltub valitud ülesannete kontekstist. Soovitav on kasutada ülesandeid, mis juhivad tähelepanu nii tööstus- kui ka keskkonnaprobleemidele.

4. Süsinik ja süsinikuühendid

Õppesisu

Süsinik lihtainena. Süsinikuoksiidid. Süsivesinikud. Süsinikuühendite paljusus. Süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid, kordseid sidemeid.

Molekulimudelid ja struktuurivalemid. Ettekujutus polümeeridest. Polümeerid igapäevaelus. Süsivesinike esinemisvormid looduses (maagaas, nafta) ja kasutusala (kütused, määrdeained) ning nende kasutamise võimalused.

Süsivesinike täielik põlemine (reaktsioonivõrrandide koostamine ja tasakaalustamine).

Tähtsamatele süsinikuühenditele (CH_4 , $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$, CH_3COOH) iseloomulikud keemiliste reaktsioonide võrrandid (õpitud reaktsioonitüüpide piires).

Alkoholide ja karboksüülhapete tähtsamad esindajad (etanool, etaanhape), nende tähtsus igapäevaelus, etanooli füsioloogiline toime.

Põhimõisted: süsivesinik, struktuurivalem, polümeer, alkohol,

Õpitulemused

► võrdleb ning põhjendab süsiniku lihtainete ja süsinikuoksiidide omadusi;

► analüüsib süsinikuühendite paljususe põhjust (süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid, kordseid sidemeid);

► koostab süsinikuühendite struktuurivalemeid etteantud aatomite (C, H, O) arvu järgi (arvestades süsiniku, hapniku ja vesiniku aatomite moodustatavate kovalentsete sidemete arvu);

► kirjeldab süsivesinike esinemisvorme looduses (maagaas, nafta) ja kasutusalasid (kütused, määrdeained) ning selgitab nende kasutamise võimalusi praktikas;

► koostab süsivesinike täieliku põlemise reaktsioonivõrrandeid;

eristab struktuurivalemi põhjal süsivesinikke, alkohole ja karboksüülhappeid;

► koostab mõnede tähtsamatele süsinikuühenditele (CH_4 , $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$,

karboksüülhape.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Lihtsamate süsivesinike jt süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine.
2. Süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine ja uurimine arvutikeskkonnas (vastava tarkvara abil).
3. Süsivesinike omaduste uurimine (lahustuvus, mürguvus veega).
4. Erinevate süsinikuühendite (nt etanooli ja parafiini) põlemisreaktsioonide uurimine.
5. Etaanhappe happeliste omaduste uurimine (nt etaanhape + sooda, etaanhape + leeliselahus).

Lõiming:

Bioloogia: süsinikuühendid looduses;

Geograafia: süsinikku sisaldavad maavarad ja nende leiukohad.

Keskkond ja jätkusuutlik areng: kasvuhooneefekt, süsivesinike füüsikalised omadused seoses keskkonnaprobleemide (nafta püsib vee pinnal ega lahustu vees; veelindude sülestiku ja nafta vastastiktoime, plastide ümbertöötlemine)

Tehnoloogia ja innovatsioon: süsiniku uued allotroobid (fullereenid, grafeen), nanotehnoloogia, molekulimudelite koostamine arvutis (nt ACD/ChemSketch'i abil)

Teabekeskkond: infootsing internetist

Keskkond, väärtused ja kõlblus: keskkonna saastamine pakendimaterjalidega

Tervis, väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet: alkohol ja ühiskond

CH₃COOH) iseloomulike keemiliste reaktsioonide võrrandeid (õpitud reaktsioonitüüpide piires) ja teeb katseid nende reaktsioonide uurimiseks;

► hindab etanooli füsioloogilist toimet ja sellega seotud probleeme igapäevaelus;

5. Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena

Õppesisu

Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, ekso- ja endotermilised reaktsioonid.

Eluks olulised süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis.

Tervisliku toitumise põhimõtted, tervislik eluviis.

Süsinikuühendid kütusena. Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained. Olmekemikaalide kasutamise ohutusnõuded. Keemia ja elukeskkond.

Põhimõisted: eksotermiline reaktsioon, endotermiline reaktsioon, reaktsiooni soojusefekt (kvalitatiivselt), taastuvad ja taastumatud energiaallikad.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Rasva sulatamine, rasva lahustuvuse uurimine erinevates lahustites.

Lõiming:

Füüsika: energia ja energia üleminek, kütteväärtus;

Bioloogia: toitumine, toitained ja nende toiteväärtused, elukeskkonna kaitse;

Terviseõpetus: tervisliku toitumise põhimõtted, ohutusnõuded olmekemikaalide kasutamisel;

Tehnoloogiaõpetus: süsinikuühendid materjalidena;

Ajalugu: riikidevahelised poliitilised probleemid seoses kütustega.

Kultuuriline identiteet: süsivesikute mõiste seos Tartu Ülikooliga, põlevkivikeemia ja -energeetika tähtsus Eesti jaoks

Õpitulemused

► selgitab keemiliste reaktsioonide soojusefekt (energia eraldumist või neeldumist);

► hindab eluks oluliste süsinikuühendite (sahhariidide, rasvade, valkude) rolli elusorganismides ja põhjendab nende muundumise lõppsaadusi organismis (vesi ja süsinikdioksiid) (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga);

► analüüsib süsinikuühendite kasutusvõimalusi kütusena ning eristab taastuvaid ja taastumatuid energiaallikaid (seostab varem loodusõpetuses õpituga);

► iseloomustab tuntumaid süsinikuühenditel põhinevaid materjale (kiudained, plastid) ning analüüsib nende põhiomadusi ja kasutusvõimalusi;

► mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid;

► mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust, analüüsib keskkonna säästmise võimalusi.

Teabekeskond: infootsing internetist

Tervis ja ohutus: tervislik toitumine

Väärtused ja kõlblus: taastumatute kütuste raiskamine kui elu tulevaste põlvkondade arvelt

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine: karjäärivõimalused Eesti keemiatööstuses

Keskkond ja jätkusuutlik areng: plastide lagunemine looduses, plastid saastajatena

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: materjalide avastuslood näidetena teaduse kui ühiskonda edasiviiva jõu kohta; maaturism (esivanemate tööd: taimedega värvimine, seebikeetmine, lubjapõletus, tõrvaajamine jne), keskkonnaalaste kodanikuorganisatsioonide tegevus (Teeme ära jms), fosforiidisõda.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust ainekavas taotletud õpitulemustele. Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ning vastavuses õpitulemustega. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Põhikooli keemias jagunevad õpitulemused kahte valdkonda:

- 1) mõtlemistasandite arendamine keemia kontekstis;
- 2) uurimuslikud ja otsuste langetamise oskused.

Nende osatähtsus hinde moodustumisel on ligikaudu 80% ja 20%. Madalamat ja kõrgemat järku mõtlemistasandite osatähtsus õpitulemuste hindamisel põhikoolis on ligikaudu 50% ja 50%.

Uurimisoskusi arendatakse ja hinnatakse uurimuslikku käsitlust nõudvate praktiliste tööde ning ka terviklike uurimistöödega. Peamised uurimisoskused, mida põhikoolis arendatakse, on probleemi sõnastamine, info kogumine, uurimisküsimuste sõnastamine, töövahendite käsitsemine, katse hoolikas ja eesmärgipärane tegemine, ohutusnõuete järgimine, katsetulemuste analüüs, järelduste tegemine ning tulemuste esitamine.

2.4. Ainevaldkond sotsiaalsed

Sotsiaalse pädevuse kujundamine

Sotsiaalne pädevus tähendab:

- ▶ suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi;
- ▶ tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus;
- ▶ luua tulevikutsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas;
- ▶ tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist;
- ▶ ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid;
- ▶ jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamusi ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti ning õppeaine maht aastas.

Aine / Klass	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1) ajalugu				0		1	2	105	2	2	2	210
2) ühiskonnaõpetus				0			1	35			2	70

3) inimeseõpetus		1	1	70		1	1	70	1	1		70
------------------	--	---	---	----	--	---	---	----	---	---	--	----

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega ja läbivad teemad.

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Sotsiaalne on teiste ainevaldkondadega seotud valdkonnapädevuste kujundamise kaudu.</p> <p>Emakeelepädevus – suutlikkus väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste; kasutada kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili ning ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgida õigekeelsusnõudeid. Lisaks tähtsustuvad teksti kriitilise analüüsi oskus, meediakirjaoskus, info hankimine ja selle kriitiline hindamine, tööde vormistamine ning autoriõiguse kaitse.</p> <p>Võõrkeelepädevus – teadmised erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest, oma ja teiste kultuuride erinevuste mõistmine ning lugupidamine teiste keelte ja kultuuride vastu mitmekultuurilises ühiskonnas; võõrkeeleoskus.</p> <p>Matemaatikapädevus – ajaarvamine; ressursside planeerimine (aeg, raha, eelarve); matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid); oskus probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida; oskus</p>	<p>Läbiva teema „Elukestev õpe ja karjääri planeerimine“ käsitlemisega aidatakse õpilasel kujuneda isiksuseks, kes on valmis õppima kogu elu, täitma erinevaid rolle muutuvas õpi-, elu- ja töökeskkonnas ning kujundama oma elukäiku teadlike otsuste kaudu, et teha mõistlikke kutsevalikuid.</p> <p>Läbiva teemaga „Keskkond ja jätkusuutlik areng“ toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.</p> <p>Läbiva teema „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning osaleb poliitiliste ja majandusotsuste tegemises.</p> <p>Läbiva teema „Kultuuriline identiteet“ käsitlemisega toetatakse</p>

<p>loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.</p> <p>Loodusteaduslik pädevus – looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese areng ja rahvastikuprotsessid; majanduse ressursid; ühiskonna jätkusuutlikkus, säästlik tarbimine, üleilmastumine, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamine ja mõistmine ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamine.</p> <p>Tehnoloogiline pädevus – ametid ja elukutsed erinevates ühiskondades, tehnika ja tootmise arengu seos muutustega ühiskonnas; tööturg, kutsesuunitlus ja karjääri planeerimine; oskus hinnata tehnoloogia rakendamise kaasnevaid võimalusi ja ohte; rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetilisel oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel; kasutada tehnilisi vahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.</p> <p>Kunstipädevus – Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemade käsitlemine, iluhinnangute muutumine ajas; esteetiline areng ja eneseteostus, rahvakultuur ning loominguline enese-väljendusoskus.</p> <p>Tervise- ja kehakultuuripädevus – suutlikkus mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil; arendada sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid</p>	<p>õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast nii ühiskonna ja terviku tasandil (rahvuskultuur) kui ka ühiskonna sees (regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur; subkultuur ja vastukultuur) ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.</p> <p>Läbiva teema „Teabekeskond“ käsitlemisega toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida olenevalt oma eesmärkidest ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast.</p> <p>Läbiva teemaga „Tehnoloogia ja innovatsioon“ toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.</p> <p>Läbiva teema „Tervis ja ohutus“ käsitlemisega toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.</p> <p>Läbiva teemaga „Väärtused ja kõlblus“ taotletakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes tunneb nüüdisajal rahvus-</p>
--	--

tervislikku eluviisi järgides.	vaheliselt üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.
--------------------------------	--

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) suudab mõista inimühiskonna ajaloo ning nüüdisaja ühiskonnas toimuvate muutuste olulisi põhjusi ja tagajärgi;
- 2) valdab esmast tulevikuvisioni;
- 3) tunneb ning austab demokraatiat ja inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust;
- 4) huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamust ning mõistab oma võimalusi olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik;
- 5) tunneb lihtsamaid uurimismeetodeid ja kasutab neist mõnda õppetöös;
- 6) tunneb kultuurilist eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse juhul, kui need pole inimsusevastased;
- 7) on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kohaneda eakaaslaste hulgas, kogukonnas ja ühiskonnas, väärtustades neid;
- 8) on omandanud teadmisi ja oskusi enesekontrolli, toimetulekustrateegiate, enesekasvatuse, oma võimete arendamise, tervist tugevdava käitumise ja tervisliku eluviisi kohta ning väärtustab positiivset suhtumist endasse ja teistesse.
- 9) valdab adekvaatset minapilti, oskab analüüsida oma võimalusi ja kavandab neist lähtuvalt tulevikuplaane.

Hindamise alused

Hindamise põhiülesanne on toetada õpilase arengut, et kujuneks positiivne minapilt ja adekvaatne enesehinnang. Ainekavas on kirjeldatud õppeaine õpitulemused kooliastmete kaupa kahel tasemel: üldised õpitulemused õpetamise eesmärkidena ning osaoskuste õpitulemused. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sh esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele ning õpilase individuaalseid iseärasusi ja mõtlemise arengut. Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

Hoiakute ja väärtuste kohta (nt huvi tundmine, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, reeglite järgimine) antakse tagasisidet.

Õpitulemusi hinnatakse sõnaliste hinnangute ja numbriliste hinnetega. Õpitulemuste hindamise vormid peavad olema mitmekesised. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, mis hindamisvahendeid kasutatakse ning mis on hindamise kriteeriumid. Tähtsal kohal on kujundav hindamine, mis keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Hindamise kriteeriumid ja viiepallisüsteemist erinev hindamise korraldus täpsustakse kooli õppekavas.

Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Aineteadmisi ja -oskusi ning hoiakuid hinnates on põhirõhk kujundaval hindamisel.

Õpitulemusi hinnates kasutatakse mitmekesiseid ja õpitulemustega vastavuses olevaid vorme, mis sisaldavad suulisi, kirjalikke ja praktilisi ülesandeid. Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Praktiliste tööde puhul hinnatakse mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi kulgu.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- 1) selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja nendevahelisi seoseid;
- 2) selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
- 3) eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- 4) demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist, lähtudes õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- 1) rakendab õpituatsioonis teoreetilisi teadmisi praktiliselt;
- 2) demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;
- 3) kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

Inimeseõpetuses tähendab hindamine konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist, kusjuures põhirõhk on õpilase arengu toetamisel, seejuures pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse kujundavat tagasisidet ka väärtuste ning hoiakute kohta. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö.

Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste (ajaloolise sõnavara) ja oskuste tasakaalu.

Hindamise vormid sisaldavad 5. klassis suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, allikmaterjali ja piltidega, loovtööd ning jutustuse kirjutamist, samuti allika usaldusvärsust info edasikandmisel. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Lühijutu ning kirjelduse puhul hinnatakse ülesehituse loogikat ja terviklikkust, mõistete ning märksõnade sobivust konteksti, stiili ja ainealast õigekirja. 5. klassis ei kontrollita kontrolltöödega enam kui üht õpitud teemat korraga.

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid III kooliastmes peavad olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöe koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusvärsuse üle otsustamist. Üksikfaktide teadmisele tuleb eelistada tähtsamate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu. III kooliastmes sobivad kontrolliks ja hindamiseks nii avatud kui ka etteantud vastusega ülesanded.

Ühiskonnaõpetuses tuleb hindamisel II kooliastmes arutlusoskust kujundavaid ja kontrollivaid ülesandeid koostades järgida jõukohasuse põhimõtet märksõnadest lahendamist toetava selgituseni ning täpse juhendini. Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad arvamislugu ja juhtumianalüüs, dokumendi ja kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded, mõiste ja selgituse kokkuviiimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms) ning info leidmine, kasutamine ja rühmitamine.

III kooliastmes sobivad kokkuvõtvaks hindamiseks probleemküsimuste avamine, arvamislugu, uurimus ja juhtumianalüüs, dokumendi, statistiliste andmete ja karikatuuri analüüs, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded: mõiste ja selgituse kokkuviiimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms) ning info rühmitamine.

Praktiliste tööde puhul hinnatakse töö plaanimise, tegemise, tulemuste tõlgendamise, järeldamise, põhjendamise ning tulemuste esitamise oskust.

Õpilase ja õpetaja koostöös hinnatakse ka õpilase õpitulemusi koolivälises mitteformaalses õppes, kui seal omandatu vastab taotlevatele õpitulemustele (nt osavõtt projektidest, tegevus õpilasesinduses või kodanikuühendustes jm).

2.4.1. Ajalugu

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu;
- 2) tunneb oma kodukoha ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu;
- 3) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 4) leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet;
- 5) kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid;
- 6) mõistab põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning hindab allikate usaldusväärsust ajaloosündmusi ja -protsesse ning ajaloolist keskkonda analüüsides;
- 7) tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.

Õppeaine kirjeldus

Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega.

Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga. Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloo, kus on oluline luua käsitletava teema ja paikadega isiklik seos. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua sild mineviku ja nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust ning paljusid Eesti ajaloo probleeme.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, erinevad inimesed ning paigad. Seda kogemust koolis õpituga ühendades kujuneb õpilasel arusaam ajaloo kohta. Õpilaste maailmapilt rikastab ainetevaheline integratsioon ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajaloo mõistmisele aitavad kaasa ekskursioonid, õppekäigud, ajaloo- ja ilukirjandus, teater ja kino, meedia, internet, erinevad inimesed ning paigad. Seda kogemust koolis õpituga ühendades kujuneb õpilasel arusaam ajaloo kohta. Õpilaste maailmapilt rikastab ainetevaheline

integratsioon ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) ajas orienteerumise oskus, oskus analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloomõistete tundmine ja kontekstis kasutamine;
- 3) küsimuste esitamine ajaloo kohta ning neile vastamine;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitiline mõtlemine, arutlusoskus, järelduste tegemine ja seoste loomine ning oma seisukoha kujundamine ja põhjendamine;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;

6) allikaanalüüs ja töö ajalookaardiga, info leidmine erinevatest teabeallikatest, selle kasutamine ja hindamine, suuline ja kirjalik eneseväljendus ning IKT vahendite kasutamine.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste taset kirjeldatakse kooliastme lõpul õpitulemustena.

Ajaloo mõistmise seisukohalt on tähtis kujundada võimet asetada end kellegi teise olukorda, vaadelda maailma kellegi teise seisukohast lähtudes. Ajalootundides peab õpilastele tutvustama erinevaid ajalookäsitlusi neist ühtki peale surumata. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajalooürija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist eri allikates.

Õppetegevuses on oluline rakendada mitmekesist metoodikat, mis võimaldab õpilastel aktiivselt osaleda õppetegevuses, arendada oma õpioskusi, teha järeldusi, kujundada ja väljendada oma arvamust ajaloosündmuste või -nähtuste kohta. Ajalooprobleemide analüüsimise kaudu rikastub väärtussüsteem, kujuneb rahvuslik ja kultuuriline identiteet, sallivus ja pooldav suhtumine demokraatlikesse väärtustesse, areneb õpilase ajalooline mõtlemine ning rikastub ajalooteadvus.

Füüsiline õpikeskkond

Kool korraldab valdava osa õppes klassis, kus on:

- 1) mööbli ümberpaigutamise võimalus rühmatöökäike ja ümarlauavestluseks ning toetavad demonstratsioonivahendid;
- 2) internetiühendus ning audiovisuaalse materjali kasutamise võimalus.

Kool võimaldab:

- 1) korraldada õppe sidumiseks igapäevaeluga õpet ja õppekäike väljaspool klassiruumi (muuseumis, arhiivis, näitusel, raamatukogus jm) vähemalt kaks korda õppeaasta jooksul;
- 2) kasutada klassiruumis ainekava eesmärgi toetavaid õppematerjale ja -vahendeid:
 - a) Eesti Vabariigi põhiseadus;
 - b) ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon;

- c) ÜRO lapse õiguste konventsioon;
- d) ajalootlased, kontuur- ja seinakaardid;
- e) allikakogumikud, käsiraamatud, erialased teatmeteosed;
- f) elulooamatud ja teabekirjandus;
- g) auvised, digitaliseeritud andmebaasid ja arhiivid;
- h) illustratiivne pildimaterjal (fotod, karikatuurid);
- i) IKT-põhised õppematerjalid;
- j) ajalehed ja ajakirjad;
- k) statistilised ja metoodilised materjalid.

II kooliastme õpitulemused ajaloos

6. klassi õpilane:

- 1) kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *aeg, muinasaeg, vanaaeg, sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas*;
- 2) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel;
- 3) teab mõnda ajaloolist asunit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 4) hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- 5) toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- 6) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta;
- 7) mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;
- 8) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab neid kriitiliselt;
- 9) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

Ajalugu - 5. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

I Ajaloo algõpetus

Teemad:

1. Ajaarvamine

2. Ajalooallikad

3. Eluolu

4. Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud

1. Ajaarvamine

Õppesisu	Õpitulemused
Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu.	► kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase <i>sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, ajaloo periodiseerimine;</i>

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus; ▶ leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; ▶ väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; ▶ kasutab ajalookaarti.
--	--

2. Ajaloo allikad

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Ajalugu ja ajalooallikad.</p> <p>Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest; ▶ töötab lihtsamate allikatega; ▶ kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid <i>kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas</i>.

3. Eluolu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kirjeldab mõnda minevikusündmust ning inimeste eluolu minevikus; ▶ leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; ▶ kasutab ajalookaarti.
--	--

4. Ajaloo sündmused ja ajaloolised isikud

Õppesisu	Õpitulemused
Ajaloo sündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas õpetaja valikul.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste elu minevikus; ▶ leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid; ▶ väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu; ▶ kasutab ajalookaarti.

Lõiming ja läbivad teemad:

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimed õigekiri, suur algustäht;</p> <p>Kirjandus: ajalooline kirjandus;</p> <p>Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: elu linnas ja maal, sõja ja rahu ajal;</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: ajaloo sündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas ja Eestis;</p> <p>Kultuuriline identiteet: kultuur ja traditsioonid, olulisemad sünd-</p>

Matemaatika: Rooma ja araabia numbrid; Loodusõpetus: elukeskkond;	mused Eesti ajaloos; Teabekeskond: ajalooallikad, ajalooallikad internetis; Väärtused ja kõlblus: sõda ja rahu;
--	---

Ajalugu - 6. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

I Muinasaeg ja vanaaeg

1. Muinasaeg

2. Vanad Idamaad

3. Vana-Kreeka

4. Vana-Rooma

1. Muinasaeg

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Aeg ja ajaarvamine, muinasja vanaaja periodiseerimine.</p> <p>Ajalugu ja ajalooallikad. Allikmaterjalide tõlgendamine</p> <p>Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloostus:</p> <p>kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine, Eesti muinasaja üldiseloostus, Pulli, Kunda. Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad – ning arheoloogilised leiud. Kodukoha inimasustus muinasajal.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim</i>; ▶ kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid; ▶ näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine; ▶ teab, et Eesti esimesed asustusalad olid Pulli ja Kunda inimasula, ning näitab neid kaardil.

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Matemaatika: Rooma ja araabia numbrid, positiivsed ja negatiivsed arvud;</p> <p>Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt, põlluharimise esimesed piirkonnad kaardil, kiviaja asulad Eesti alal;</p> <p>Loodusõpetus: aed ja põld elukeskkonnana;</p> <p>Tehnoloogiaõpetus: tehnika areng ajastute kaudu, lähtudes mater-</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: põlluharimise ja loomakasvatuse algus;</p> <p>Kultuuriline identiteet: Kunda kultuur;</p> <p>Teabekeskkond: ajalooallikad;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: metallide kasutuselevõtmine;</p>

jalidest ja töötlusviisidest;	Väärtused ja kõlblus: inimasustuse teke ja levik;
-------------------------------	--

2. Vanad Idamaad

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Vanaaja sisu ja üldiseloomustus: ajalised piirid, looduslikud olud.</p> <p>Vana-Egiptus Egiptuse riigikorraldus</p> <p>Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; eluolu, religioon, kultuurisaavutused.</p> <p>Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder),</p> <p>Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused.</p> <p>Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat; ▶ kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel; ▶ tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Egiptuse püramiide, Babülioni rippaedu; ▶ teab, et üks esimesi kirjasüsteeme oli hieroglüüfkiri ja kiilkiri; ▶ seletab mõisteid <i>vaarao, muumia, sfinks, tempel, püramiid, preester, Vana Testament</i>; ▶ tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Babülioni rippaedu;

	► seletab ja kasutab kontekstis mõistet <i>linnriik</i> ;
--	---

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri, suur algustäht;</p> <p>Kirjandus: piiblilood, erinevate rahvaste müüdid;</p> <p>Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt;</p> <p>Kunst: Arhitektuur: püramiidid, templid;</p> <p>Matemaatika: püramiidid;</p> <p>Kunstiõpetus: keraamika, skulptuur, reljeef;</p> <p>Tehnoloogiaõpetus: ratas kui pöördeline leiutis inimkonna ajaloos;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: looduslikud olud ja põlluharimine;</p> <p>Kultuuriline identiteet: erinevad kultuurid Idamaades;</p> <p>Teabekeskkond: info otsimine internetist Idamaade kohta;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: erinevad leiutised (ratas, potikeder);</p> <p>Väärtused ja kõlblus: erinevad religioonid; Hammurabi seadused</p>

3. Vana- Kreeka

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Vanim kõrgkultuur Euroopas.</p> <p>Kreeka loodus ja rahvastik, Kreetat ja Mükeene kultuur</p> <p>Kreeka linnriigid.</p>	<p>► näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat</p> <p>► teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreetat-Mükeene kultuurist;</p>

<p>Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine.</p> <p>Vana-Kreeka kultuur ja eluolu, mütoloogia ja religioon.</p> <p>Olümpiamängud. Homeroose kangelaseepika, ajalookirjutus</p> <p>teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport; ▶ võrdleb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel; ▶ seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>polis, rahvakoosolek, akropol, agora, türann, aristokraatia, demokraatia, kodanik, ori, eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, Trooja sõda, hellenid, tähestik</i>.
--	---

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri, kõnekunst;</p> <p>Kirjandus: teater, müüdid, eepos;</p> <p>Kehaline kasvatus: olümpiamängud;</p> <p>Kunstiõpetus: arhitektuur, skulptuur;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: Kreeka loodus;</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: poliste valitsemine, demokraatia teke;</p> <p>Kultuuriline identiteet: hellenid, teater, religioon, sport;</p> <p>Teabe keskkond: info otsimine internetist ja raamatutest;</p> <p>Tervis ja ohutus: olümpiamängud;</p> <p>Väärtused ja kõlblus: religioon, demokraatia, orjandus;</p>

4. Vana- Rooma

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad. Rooma Vabariigi algus ja ühiskondlik korraldus. Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp.</p> <p>Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine.</p> <p>Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud. Ristiusu teke, Uus Testament.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat; ▶ teab Rooma riigi tekkelugu ning oskab tingmärkidest juhindudes näidata kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist; ▶ iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis; ▶ seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vabariik, foorum, kapitolium, Colosseum, patriits, plebei, konsul, senat, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, leegion, kodusõda, kristlus, piibel, provints, Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Kartaago, Konstantinoopol, ladina keel.</i>

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri;</p> <p>Kirjandus: müüdid, piiblilood;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: looduslikud olud, impeeriumi teke;</p> <p>Kultuuriline identiteet: ladina keel, Lääne- ja Ida-Rooma;</p>

Usundiõpetus: ristiusu teke;	Tehnoloogia ja innovatsioon: arhitektuur;
Kunstiõpetus: arhitektuur, skulptuur;	Väärtused ja kõlblus: orjandus, gladiaatorid, kristlus;

III kooliastme õpitulemused ajaloo

Põhikooli lõpetaja:

- 1) iseloomustab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
- 2) mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- 3) võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;
- 5) töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
- 6) otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiuurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;
- 7) töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
- 8) asetab end minevikus elanud inimese olukorda.

Ajalugu - 7. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad :

I Keskaeg ja varauusaeg

1. Maailm keskajal 476-1492

2. Maailm varauusajal 1492-1600

1. Maailm keskajal 476-1492

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Keskaegse maailmapildi mõju maailma ajaloole, keskaja ühiskonna üldiseloomustus ja periodiseering. Läänikord, eluolu.</p> <p>Kiriku ja kultuuri osa keskajal, ristiusu õpetuse alused, ristisõjad, keskaja ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil.</p> <p>Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa.</p> <p>Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale.</p>	<ul style="list-style-type: none">▶ kirjeldab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust ning talupoegade ja feodaalide elulaadi;▶ Teab kiriku osa keskaja ühiskonnas nii kultuuripärandi säilitajana kui ka maailmapildi kujundajana;▶ teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, ning kirjeldab keskaegse linna eluolu;▶ iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemise tagajärgi;▶ iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi;▶ kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede

<p>Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene riik.</p> <p>Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine.</p> <p>Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked.</p> <p>Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad.</p> <p>Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamine. Eluolu keskajal.</p> <p>Asustus, tegevusalad ja eluolu kodukohas muinasaja lõpul.</p>	<p>põhisuundi;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused; ▶ nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ning muistset vabadusvõitlust; ▶ Teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ja tekkis Vana-Vene riik; ▶ seletab mõisteid <i>paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, senjäär, vasall, feodaal, pärisori, Inglise parlament, raad, tsunft, gild, Hansa Liit, Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu, romaani stiil, gooti stiil, koraan, Muhamed, mošee, Meka</i>; ▶ teab, kes olid Karl Suur ja Justinianus I, ning iseloomustab nende tegevust.
---	---

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri, suur algustäht;</p> <p>Kirjandus: muistne vabadusvõitlus;</p> <p>Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel; kohanimede õigekiri ja hääldamine;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: põllumajanduse areng, viikingid;</p> <p>Kultuuriline identiteet: kiriku roll keskaja ühiskonnas (katoliiklus ja õigeusk), islam, Eesti ühiskond;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: arhitektuuri areng, laevanduse areng –</p>

<p>Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt, araablaste vallutused, viikingite retked, Eesti haldusjaotus;</p> <p>Kunst: kirik kui sakraalehitis, kaardipildi kujundamine;</p> <p>Matemaatika: ajaarvamine;</p>	<p>viikingid, linnade teke ja seos põllumajanduse arenguga;</p> <p>Väärtused ja kõlblus: läänikord, pärisorjus, kristlus, islam, sõjad;</p>
--	--

2. Maailm varauusajal 1492-1600

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue maailmapildi kujunemine.</p> <p>Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci.</p> <p>Suured maadeavastused.</p> <p>Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades.</p> <p>Reformatsioon Saksamaal.</p> <p>Martin Luther.</p> <p>Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad, Liivi sõja põhjused ja tagajärjed.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused, tehnoloogia areng ja reformatsioon; ▶ kirjeldab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju; ▶ seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi; ▶ seletab mõisteid <i>maadeavastused, reformatsioon, protestandid, luteri usk, renessanss, humanism</i>; ▶ teab, kes olid Kolumbus, Martin Luther ja Leonardo da Vinci, ning iseloomustab nende tegevust.

--	--

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri;</p> <p>Kirjandus: Liivi sõda;</p> <p>Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel; kohanimede õigekiri ja hääldamine;</p> <p>Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt, maadeavastused, Eesti haldusjaotus 16. sajandil;</p> <p>Bioloogia: uued taimed seoses maadeavastustega;</p> <p>Kunst: Leonardo da Vinci.</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: maadeavastused ja nende tulemused;</p> <p>Kultuuriline identiteet: reformatsioon, luterluse ja kalvinismi teke, maadeavastused;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: tehnoloogia areng varauusajal;</p> <p>Väärtused ja kõlblus: humanism, renessanss, reformatsioon;</p>

Ajalugu - 8. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

I Uusaeg

1. Maailm 1600-1815

2. Maailm 1815-1918

1. Maailm 1600- 1815

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia, Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa,</p> <p>18. sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II.</p> <p>Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvoim ja aadli omavalitsus, Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I,</p> <p>Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjasõna).</p> <p>USA iseseisvumine,</p>	<ul style="list-style-type: none">▶ teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile;▶ selgitab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism;▶ selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju;▶ toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad;▶ teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja kirjeldab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust;▶ kirjeldab baroki ja klassitsismi põhijooni;▶ seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>valgustus</i>, <i>valgustatud absolutism</i>, <i>reform</i>, <i>revolutsioon</i>, <i>restauratsioon</i>, <i>absolutism</i>, <i>parlamentarism</i>;▶ teab, kes olid Napoleon, Louis XIV, Peeter I ja Voltaire, ning

<p>Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus.</p> <p>Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus. Viini kongress ja poliitilised muutused Euroopa kaardil</p> <p>Vestfaali rahu ning Viini kongressi tulemusena,</p> <p>Kultuur: barokk, klassitsism.</p> <p>Asustus ja eluolu paikkonnas 17.–18. sajandil.</p>	<p>iseloostab nende tegevust.</p>
---	-----------------------------------

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanime õigekiri;</p> <p>Kirjandus: talurahvakoolid, nõiaprotsessid, rahvaluule;</p> <p>Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel; kohanime õigekiri ja häälde;</p> <p>Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt;</p> <p>Kunst: baroki ja klassitsismi iseloomulikud jooned, Versailles' loss;</p>	<p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: Ameerika iseseisvussõda, Prantsuse revolutsioon</p> <p>Teabekeskond: info otsimine internetist, töö erinevate allikatega, nende kriitiline hindamine;</p> <p>Väärtused ja kõlblus: absolutism, parlamentarism, valgustus, valgustatud absolutism, revolutsiooni mõju;</p>

2. Maailm 1815- 1918

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused.</p> <p>Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik.</p> <p>Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed.</p> <p>Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile.</p> <p>Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani.</p> <p>Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine sh kodukohas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite; ▶ kirjeldab rahvuslikku liikumist Eestis ja Euroopas; ▶ selgitab Eesti iseseisvumist; ▶ teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi; ▶ iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi; ▶ seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>rahvusriik, monopol, linnastumine, rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia, Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism.</i>

Lõiming	Läbivad teemad
---------	----------------

<p>Eesti keel: isiku- ja kohanime õigekiri; tekstianalüüs, suuline eneseväljendus- oskus;</p> <p>Kirjandus: tekstianalüüs, inimene sõjas valikute ees;</p> <p>Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel; kohanime õigekiri ja hääldamine;</p> <p>Geograafia: informatsiooni leidmine kaardilt, Eesti ja Euroopa kaart;</p> <p>Muusika: rahvushümnid, rahvuslik muusika, laulupidu;</p> <p>Loodusteadused: teaduse ja tehnika areng;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: tööstuslik pööre, industriaal-ühiskond, linnastumine;</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: ärkamisaeg, rahvuslik liikumine, rahvusriikide teke;</p> <p>Kultuuriline identiteet: rahvuslik liikumine, venestamine;</p> <p>Teabekeskkond: info otsimine internetist ja teaduskirjandusest, töö erinevate allikatega, nende kriitiline hindamine;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: tööstuslik pööre ja tehnilised leiutised, relvastuse areng;</p> <p>Väärtused ja kõlblus: poliitilised õpetused, sõda ja rahu;</p>
--	---

Ajalugu - 9. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

I Lähiajalugu

1. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939

2. Teine maailmasõda 1939-1945

3. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000

1. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939

Õppesisu	Õpitulemused
<p>I Rahvusvaheline olukord</p> <p>Pariisi rahukonverents. Poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda</p> <p>Versailles' süsteem, Rahvasteliidu tegevus ja mõju.</p> <p>Sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas.</p> <p>II Maailmamajandus</p> <p>Ülemaailmse majanduskriisi põhjused, olemus ja tagajärjed.</p> <p>III Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail</p> <p>Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel</p> <p>Autoritarism Itaalia näitel.</p> <p>Totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel.</p> <p>Eesti Vabariik</p> <p>Vabadussõda. Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus.</p>	<ul style="list-style-type: none">▶ näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi;▶ iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda;▶ kirjeldab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastail ja vaikival ajastul;▶ kirjeldab kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi;▶ seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia</i>, <i>diktatuur</i>, <i>autoritarism</i>, <i>totalitarism</i>, <i>fäšism</i>, <i>kommunism</i>, <i>natsionaalsotsialism</i>, <i>repressioon</i>, <i>Rahvaste Liit</i>, <i>Versailles' süsteem</i>, <i>vaikiv ajastu</i>, <i>parlamentarism</i>, <i>Tartu rahu</i>;▶ teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson.

<p>Demokraatliku parlamentarismi aastad.</p> <p>Vaikiv ajastu.</p> <p>Majandus.</p> <p>Kultuur ja eluolu.</p> <p>Välispoliitika.</p> <p>IV Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel</p> <p>Uued kultuurinähtused.</p> <p>Teadus Tehnika areng, aatomiuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film. Kirjanus ja kunst Uued propagandavahendid. Kultuur ja eluolu paikkonnas 20. saj algul</p>	
--	--

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri;</p> <p>Kirjandus: sõdadevaheline olustik, majanduskriisi kirjeldused, Vabadussõja käsitus kirjanduses, eestiaegne elu;</p> <p>Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel; kohanimede õigekiri ja hääldamine;</p> <p>Geograafia: Euroopa ja maailma poliitiline kaart;</p> <p>Reaalained ja loodusained: aatomiuringud, muutused igapäevaelus;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: majanduskriis;</p> <p>Kultuuriline identiteet: Eesti Vabariik;</p> <p>Teabekeskkond: info otsimine internetist ja teabekirjandusest, töö erinevate allikatega, nende kriitiline hindamine;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: uued leiutised;</p> <p>Väärtused ja kõlblus: demokraatia ja diktatuur;</p>

--	--

2. Teine maailmasõda 1939-1945

Õppesisu	Õpitulemused
<p>I Rahvusvaheline olukord</p> <p>Lääneriikide järeleandmised Saksamaale</p> <p>München, MRP.</p> <p>II Sõjategevuse üldiseloostus</p> <p>Sõja algus ja lõpp. Sõdivad pooled. Sõjategevus, rinded: Idarinne, Läänerinne, Vaikse Ookeani ja Põhja-Aafrika piirkond.</p> <p>Holokaust.</p> <p>ÜRO asutamine.</p> <p>III Eesti Teise maailmasõja ajal</p> <p>Baaside ajastu. Iseseisvuse kaotamine. Juuniküüditamine.</p> <p>Sõjategevus Eesti territooriumil.</p> <p>Nõukogude ja Saksa okupatsioon. Teise maailmasõja mõjud paikkonnas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ teab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel; ▶ teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjused, sõja tulemused ja tagajärjed; ▶ kirjeldab ajalookaardile tuginedes Teise maailmasõja sõjategevuse kulgu; ▶ selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos; ▶ iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist; ▶ teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon; ▶ seletab mõisteid <i>MRP, holokaust, küüditamine, baaside leping, okupatsioon, ÜRO</i>.

--	--

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri, suur algustäht;</p> <p>Kirjandus: inimene sõjas, valikute ees;</p> <p>Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel; kohanimede õigekiri ja hääldamine;</p> <p>Geograafia: Euroopa ja maailma poliitiline kaart;</p>	<p>Kultuuriline identiteet: okupatsioon;</p> <p>Teabekeskond: info otsimine internetist ja teaduskirjandusest, info hindamine;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: sõjatehnika areng;</p> <p>Väärtused ja kõlblus: küüditamine, holokaust, Hitleri vastane koalitsioon, ÜRO.</p>

3. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000

Õppesisu	Õpitulemused
<p>I Külm sõda</p> <p>Külma sõja põhjooned ja avaldumisvormid.</p> <p>Kriisid ja sõjad.</p> <p>II Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ teab külma sõja põhijooni ning toob esile selle avaldumist ja vorme, näitab kaardil tähtsamaid külma sõja aegseid kriisikoldeid; ▶ teab ja näitab muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail; ▶ kirjeldab tööstusriikide arengut USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel; ▶ kirjeldab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel ning Eesti

<p>USA ühiskond, sise poliitika, ühiskondlikud liikumised, välis poliitika.</p> <p>Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng.</p> <p>Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted.</p> <p>III Kommunistlikud riigid</p> <p>Kommunistliku süsteemi teke. NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon.</p> <p>IV Eesti Nõukogude okupatsiooni all</p> <p>Piiride muutumine. Repressioonid. Kollektiviseerimine.</p> <p>Industrialiseerimine. Poliitiline juhtimine. Kultuur ja eluolu.</p> <p>V Kommunistliku süsteemi lagunemine</p> <p>Perestroika ja glasnost.</p> <p>Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin. Saksamaa ühinemine</p> <p>VI Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine</p> <p>Laulev revolutsioon. Balti kett. Põhiseadusliku korra taastamine.</p> <p>VII Maailm 1990. aastatest alates.</p> <p>Üldülevaade. Euroopa Liidu laienemine, NATO laienemine.</p> <p>Uued vastasseisud.</p> <p>VIII Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel</p>	<p>arengut NSV Liidu koosseisus;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed; ▶ kirjeldab Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut; ▶ iseloomustab kultuuri ja eluolu muutumist 20. sajandi vältel; ▶ seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika, glasnost, külm sõda, kriisikolle, kollektiviseerimine, industrialiseerimine, metsavennad, plaanimajandus, massirepressioon, Atlandi Harta, Euroopa Liit, NATO, Balti kett, laulev revolutsioon</i>; ▶ teab, kes olid Mihhail Gorbatšov, Boris Jeltsin, Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.
--	---

<p>Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia.</p> <p>Massikultuur</p> <p>Naine ja ühiskondlik elu.</p> <p>Muutused mentaliteedis. Poliitilised liikumised, kultuur ja eluolu ning ajalooline mälu ja mäluasutused kodukohas.</p>	
--	--

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: isiku- ja kohanimede õigekiri;</p> <p>Võõrkeel: sõnavara täienemine mitmesuguste infoallikatega töötamisel; kohanimede õigekiri ja hääldamine;</p> <p>Geograafia: Euroopa ja maailma poliitiline kaart;</p> <p>Reaalained ja loodusained: tehnoloogia areng, muutused igapäevaelus;</p> <p>Muusika: isamaalised laulud;</p>	<p>Keskkond ja jätkusuutlik areng: plaanimajandus, laulev revolutsioon;</p> <p>Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: laulev revolutsioon,</p> <p>Kultuuriline identiteet: massikultuur;</p> <p>Teabekeskkond: info otsimine, töö erinevate allikatega, nende kriitiline hindamine;</p> <p>Tehnoloogia ja innovatsioon: tehnoloogia areng;</p>

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest. Ajalooõpi tulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks. Hinnatakse nii teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste),

kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavus ainekava taotletavatele õpitulemustele. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata. Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste (ajaloolise sõnavara) ja oskuste tasakaalu.

Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla. Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Hindamine II kooliastmes

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid peaksid olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide allikmaterjali ja piltidega, loovtööd ning jutustuse kirjutamist. Ajalooallikatega töötades analüüsitakse lisaks allika sisule allika usaldusväärst info edasikandmisel. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Lühijutu ning kirjelduse puhul hinnatakse ülesehituse loogikat ja terviklikkust, mõistete ning märksõnade sobivust konteksti, stiili ja õigekirja.

Kuna 5. klassis ei taotleta süstemaatiliste teadmiste ega oskuste kujundamist, peab sama põhimõtet järgima ka hinnates. Kontrolltöödega ei kontrollita enam kui üht õpitud teemat korraga.

Hindamine III kooliastmes

Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid peaksid olema mitmekesised, sisaldama suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi ja uurimistöö koostamist, loovtööd ning arutluse kirjutamist. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle hindamist ja võrdlemist, katkendi põhjal vastamist, kommenteerimist ning usaldusväärse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Arutluse puhul hinnatakse vastavust teemale, ajastu ja teemakohaste faktide tundmist, analüüsi, võrdlemise ja seoste loomise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud hinnangute kaudu. Kolmandas kooliastmes sobivad kontrolliks ja hindamiseks nii avatud kui ka etteantud vastusega ülesanded.

2.4.2. Inimeseõpetus

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades:

- ▶ enesekohased ja sotsiaalsed oskused;
- ▶ füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng;
- ▶ tervis ja tervislik eluviis;
- ▶ turvalisus ja riskikäitumise ennetamine;
- ▶ üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.

Õppeaine kirjeldus

Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna, integreerides õppesisu kõigis kooliastmes. Inimeseõpetuses käsitletakse eakohaselt õpilaste isiksuse kujunemisele ja sotsialiseerumisele kaasa aitavaid teadmisi, oskusi ja hoiakuid. Õpitavat käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seonduvalt, kusjuures õppes on olulisel kohal aktiivõpimeetodid.

Õpetus on inimeseõpetuses isiksusekeskne, rõhk on väärtuskasvatusel. Õpetuses liigutakse tervikliku mina poole ning situatiivselt vahetu ümbruse tajumiselt ühiskonna sotsiaalsele tunnetusele. Väärtustatakse tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi, positiivse minapildi kujunemist ning üldinimlikke väärtusi. Inimeseõpetuse ainesisu toetab turvalise koolikeskkonna saavutamist ning eetiliste, vastutustundlike ja

aktiivsete kodanikuühiskonna liikmete kujunemist. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub vaimses õpikeskkonnas üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õpikeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamuseavalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.

Õppetegevused muutuvad põhikooli kolme kooliastme jooksul lihtsamast keerukamaks, ent peavad aine eesmärkidest lähtuvalt olema õpilasele mõistetavad ja tähenduslikud ning toetama arusaama õpitava vajalikkusest.

Inimeseõpetus on kontsentriiline õppeaine, mille võtmeteemasid käsitletakse igal kooliastmel, arvestades arengulist käsitlust seoses endasse positiivse suhtumise ja tervikliku mina kujundamisega ning arenguülesannete ja nendega toimetulekuga.

Esimeses kooliastmes on inimeseõpetuses rõhk õpilase enesekohasel pädevusel ning enese suhestamisel lähiümbrusega, integreerides ühiskonnaõpetuse temaatikat.

Teises kooliastmes on keskmes õpilase sotsiaalne pädevus ja sotsiaalsete probleemide ennetamine ning õpilase tervist tugevdav ja väärtustav eluviis.

Kolmandas kooliastmes keskendutakse õpilase ealiste iseärasuste (murdeiga) ja arenguülesannetega toimetulekule, tervise tervikkäsitlusele ning enese- ja sotsiaalsetele oskustele.

Inimeseõpetuses õpitakse teatud teemasid ülevaate korras ja teatud teemasid käsitletakse sügavuti. Teemasid võib käsitleda nii üksteisele järgnevatena kui ka integreerituna, et saavutada oskuste-, teadmiste- ja väärtustepõhised õpitulemused.

Õppeaine üldised eesmärgid ja ülesanded

Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades:

- enesekohased ja sotsiaalsed oskused;

- füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng;
- tervis ja tervislik eluviis;
- turvalisus ja riskikäitumise ennetamine;
- üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.
- arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, sealjuures on põhirõhk hoiakute kujundamisel;
- võimaldatakse siduda õpet koolivälise eluga (kohtuda erinevate inimestega, kaasata vanemaid jne), et kogu ainekäsitus oleks võimalikult elulähedane.

I kooliaste

I kooliastme õpitulemused inimeseõpetuses

3. klassi lõpetaja:

- ▶ väärtustab ennast ja teisi ning teab, et inimesed, nende arvamused, hinnangud ja väärtused on erinevad;
- ▶ oskab suhelda ja käituda teisi arvestades ja tehes koostööd, ning sõnastab oma tundeid ja teab, et nende väljendamiseks on erinevaid viise;
- ▶ väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- ▶ teab põhilisi käitumisreegleid, arvestab neid ning kirjeldab, mis on õiglane ja ebaõiglane käitumine;
- ▶ väärtustab sõprust ja toetavaid peresuhteid armastuse ning vastastikuse toetuse allikana;
- ▶ teab, milline on tervislik eluviis ning kuidas hoida füüsilist ja vaimset tervist, ning väärtustab neid;
- ▶ mõistab oma õigust keelduda ennastkahjustavast tegevusest ning teab, kuidas ohuolukorras abi kutsuda;
- ▶ kirjeldab, mis on lapse õigused ja kohustused, mõistab vastutust oma tegude eest ning planeerib oma aega ja igapäevaseid tegevusi;

- ▶ teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa, ning väärtustab neid;
- ▶ teab Eesti riigi sümboleid ja lähemaid naaberriike.

Inimeseõpetus - 2. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

Inimene

1.Mina

2. Mina ja tervis

3. Mina ja minu pere

4. Mina: aeg ja asjad

5. Mina ja kodumaa

1. Mina

Õppesisu	Õpitulemused
Mina. Minu erinevused teistest inimestest ja sarnasused nendega Iga	▶ Kirjeldab oma väärtust, huve ja tegevusi, mida talle meeldib teha;

<p>inimese väärtus.</p> <p>Viisakas käitumine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Teab, mille poolest sarnanevad ja eristuvad erinevad sugupooled; ▶ Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja erineb teistest; ▶ Väärtustab iseennast ja teisi. Mõistab viisaka käitumise vajalikkust.
--	--

2. Mina ja tervis

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Tervis. Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine.</p> <p>Ravimid. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport. Abi saamise võimalused.</p> <p>Esmaabi.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda; ▶ Kirjeldab tervet ja haiget inimest; ▶ Teab, kas haigused on nakkuslikud või mitte; ▶ Teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud; ▶ Mõistab ja kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport; ▶ Demonstreerib õpituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid ja abi saamise võimalusi (nt haav, kukkumine, mesilase nõelamine, ninaverejooks, praht silmas, puugihammustus, põletus ja rästikuhammustus). ▶ Teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi.

3. Mina ja minu pere

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kodu. Koduarmastus. Kodu traditsioonid Perekond. Erinevad pered.</p> <p>Vanavanemad ja teised sugulased. Pereliikmete tegevus ja rollid. Kodused tööd.</p> <p>Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne. Vanemate ja teiste inimeste töö. Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond. Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek. Ohud kodus ja koduümbruses.</p>	<ul style="list-style-type: none">▶ kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad;▶ väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres;▶ selgitab lähemaid sugulussuhteid;▶ teab oma kohustusi peres ning pereliikmete erinevaid rolle kodus ja tööl;▶ kirjeldab ja eristab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes;▶ jutustab oma pere traditsioonidest;▶ kirjeldab ohtlike kohti ning olukordi kooliteel ja koduümbruses,▶ oskab tänaval käituda ning valib ohutu tee sihtpunkti;▶ väärtustab toetavaid peresuhteid ja kodu.

4. Mina: aeg ja asjad

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Aeg. Aja planeerimine. Oma tegevuse kavandamine.</p> <p>Täpsus, lubadused, vastutus, ausus Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.</p>	<ul style="list-style-type: none">▶ Eristab, mis on aja kulg ja seis.▶ Oskab koostada oma päevakava, väärtustades aktiivset vaba aja veetmist.▶ Väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks.▶ Selgitab asjade väärtust.▶ Oskab eristada oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei

	<p>tohi loata võtta.</p> <p>▶ Väärtustab ausust asjade jagamisel.</p>
--	---

5. Mina ja kodumaa

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Eesti – minu kodumaa. Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid. Kodukoht: küla, vald, linn, maakond. Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid.</p> <p>Rahvakalendri tähtpäevad. Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi ▶ Oskab nimetada Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti ▶ Leiab Euroopa kaardilt Eesti ning Eesti kaardilt kodukoha ▶ Tunneb rahvuslikku ja kodukoha sümboolikat ▶ Nimetab oma kodukoha tuntud inimesi ja paiku ning väärtustab kodukohta ▶ Väärtustab Eestit, oma kodumaad ▶ Kirjeldab rahvakombeid ▶ teab Eestis elavate rahvaste tavasid ja kombeid ning austab neid

Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

Eesti keel (suuline keelekasutus),

muusikaõpetus (teemakohased laulud, laulu- ja ringmängud, regivärss, liisusalmid, eesti rahvalaulud ja -pillid),

tööõpetus (kodundus, hubane kodu kui perele oluline väärtus, laua katmine, kaunistamine ja koristamine, säästlik tarbimine, jäätmete sorteerimine).

loodusõpetus (inimene, inimese meeled),

kehaline kasvatus (hügieenireeglid sportides, ilmastikule vastav riietus, Eesti traditsioonilised liikumismängud ja pärimustantsud, sõbralik ja kaaslasi toetav suhtumine).

matemaatika (ajaühikud, ajaühikute seosed, kell ja kalender),

Inimeseõpetus - 3. klass

Õppeaine maht : 35 tundi

Meie

1.Mina

2.Mina ja tervis

3.Mina ja meie

4.Mina: teave ja asjad

5.Mina ja kodumaa

1. Mina

Õppesisu	Õpitulemused
Mina. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus. Mina ja endasse suhtumine. Lapse õigused ja kohustused.	<ul style="list-style-type: none">▶ Väärtustab igaühe individuaalsust seoses väärtuse, huvide ja tugevustega▶ Väärtustab inimese õigust olla erinev▶ Selgitab endasse positiivse suhtumise tähtsust▶ Nimetab enda õigusi ja kohustusi▶ Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused

2. Mina ja tervis

Õppesisu	Õpitulemused
Tervis. Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine. Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, liikumine ja sport. Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras. Ravimid. Abi saamise võimalused. Esmaabi.	<ul style="list-style-type: none">▶ kirjeldab tervet ja haiget inimest;▶ kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda;▶ kirjeldab seoseid tervise hoidmise viiside vahel: mitmekesine toitumine, uni ja puhkus ning liikumine;▶ teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud;▶ eristab vaimset ja füüsilist tervist;▶ kirjeldab olukordi ja toob näiteid, kuidas keelduda või hoiduda tegevusest, mis ohustab tervist;▶ demonstreerib õpituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid ja abi saamise võimalusi (nt haav, kukkumine, mesilase nõelamine, ninaverejooks, praht silmas, puugihammustus, põletus ja

	<p>rästikuhammustus);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ nimetab, kelle poole pöörduda erinevate murede korral; ▶ teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi; <p>väärtustab tervislikku eluviisi.</p>
--	--

3. Mina ja meie

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Minu ja teiste vajadused.</p> <p>Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus.</p> <p>Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine.</p> <p>Ausus ja õiglus. Leppimine.</p> <p>Vabandamine. Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine.</p> <p>Oskus panna end teise inimese olukorda. Keeldumine kahjulikust tegevusest. Minu hea ja halb käitumine. Südametunnistus.</p> <p>Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed.</p> <p>Liiklusreeglid. Mäng ja töö.</p> <p>Õppimine.</p> <p>Kohusetunne ja vastutus. Meeskonnatöö.</p> <p>Tööjaotus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ nimetab inimese eluks olulisi vajadusi ja võrdleb enda vajadusi teiste omadega; ▶ kirjeldab omadusi, mis peavad olema heal sõbral, ning hindab ennast nende omaduste järgi; ▶ väärtustab sõprust ja koostööd; ▶ eristab enda head ja halba käitumist, kirjeldab oma käitumise tagajärgi ning annab neile hinnangu; ▶ väärtustab leppimise, vabandust palumise ja vabandamise tähtsust inimsuhetes; ▶ nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid ning toob näiteid olukordadest, kus need tekivad, ja leiab erinevaid viise nendega toimetulekuks; ▶ demonstreerib õpitu olukorras, kuidas keelduda ennastkahjustavast tegevusest; ▶ mõistab, et kiusamine ja vägivald ei ole aktseptitud ja lubatud käitumine, ning teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivald korral; ▶ kirjeldab oma sõnadega, mida tähendavad vastutustundlikkus ja

	<p>südametunnistus;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ väärtustab üksteise eest hoolitsemist ja üksteise abistamist; ▶ kirjeldab oma tegevuse plaanimist nädalas, väärtustades vastutust; ▶ nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust; ▶ teab liiklusreegleid, mis tagavad tema turvalisuse, ning kirjeldab, kuidas käituda liikluses turvaliselt; ▶ eristab tööd ja mängu; ▶ selgitab enda õppimise eesmärgid ning toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus paremini hakkama saada; ▶ teab tegureid, mis soodustavad või takistavad õppimist.
--	--

4. Mina: teave ja asjad

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine.</p> <p>Reklaami mõju. Turvaline käitumine meediakeskkonnas. Raha. Raha teenimine, kulutamine ja laenamine. Vastutus.</p> <p>Oma kulutuste planeerimine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab eri meeltega tajutavaid teabeallikaid ▶ Selgitab, kuidas reklaamid võivad mõjutada inimeste käitumist ja otsuseid ning turvaliskäitumist meediakeskkonnas ▶ Teab, et raha eest saab osta asju ja teenuseid ning et raha teenitakse tööga ▶ Mõistab oma vastutust asjade hoidmisel jalaenamisel ▶ Selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on rahateenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine ▶ Kirjeldab, milliseid vajadusi tuleb arvestada taskuraha kulutades ja

II kooliastme õpitulemused inimeseõpetuses

6. klassi lõpetaja:

- ▶ kirjeldab enesehinnangu, enesekontrolli ning eneseanalüüsi võimalusi ja olulisust igapäevasuhetes, väärtustab inimeste erinevusi ning oskab teisi arvestada, demonstreerides seda õpituatsioonis;
- ▶ väärtustab enda ja teiste positiivseid iseloomujooni ja omadusi ning sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikana;
- ▶ väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet ning kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus: üksteise aitamist, jagamist, hoolitsemist ja koostööd;
- ▶ kirjeldab, millised kehalised ja emotsionaalsed muutused toimuvad murdeas, aktsepteerides nende individuaalsust;
- ▶ kirjeldab ja selgitab konfliktide võimalikke põhjusi ning oskab eristada tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahenduse viise; demonstreerib, kuidas õpituatsioonis tõhusalt verbaalselt oma tundeid väljendada, aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda;
- ▶ kirjeldab, mis on füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis, ning arvestab tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus;
- ▶ kirjeldab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske ja väärtustab tervislikku elu uimastiteta; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest;
- ▶ teab ja oskab õpituatsioonis leida erinevaid lahendusviise otsuste langetamisel;
- ▶ teab, kuidas toimida ohuolukorras, oskab õpituatsioonis abi kutsuda ning valdab esmaabivõtteid
- ▶ kirjeldab tegevusi, mis muudavad tema elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks.

Inimeseõpetus - 5. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad :

Tervis

1.Tervis

2. Tervislik eluviis

3. Murdeiga ja kehalised muutused

4. Turvalisus ja riskikäitumine

5. Haigused ja esmaabi

6. Keskkond ja tervis

1. Tervis

Õppesisu	Õpitulemused
Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis. Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid. Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile.	► Kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtuvalt ► Teab enda põhilisi tervisenäitajaid ning oskab mõõta ja hinnata

<p>Pingete maandamise võimalused.</p>	<p>kehakaalu, pikkust, kehatemperatuuri ja pulsisagedust</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele ▶ Eristab põhilisi organismi reaktsioone stressi korral ning kirjeldab nendega toimetuleku võimalusi
---------------------------------------	--

2. Tervislik eluviis

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Tervisliku eluviisi komponendid.</p> <p>Tervislik toitumine.</p> <p>Tervisliku toitumise põhimõtted.</p> <p>Toitumist mõjutavad tegurid.</p> <p>Kehaline aktiivsus.</p> <p>Kehalise aktiivsuse vormid.</p> <p>Tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted.</p> <p>Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine.</p> <p>Uni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus; ▶ kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid; ▶ teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid; ▶ oskab plaanida oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest; ▶ väärtustab tervislikku eluviisi.

3. Murdeiga ja kehalised muutused

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Murdeiga inimese elukaares.</p> <p>Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas.</p> <p>Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas.</p> <p>Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Suguline küpsus ja soojätkamine.</p>	<ul style="list-style-type: none">▶ Kirjeldab murdeiga inimese elukaare osana ning murdeas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega▶ Aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda▶ Teab, et murdeiga on varieeruv ning igäihel oma arengutempo▶ Teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega

4. Turvalisus ja riskikäitumine

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues.</p> <p>Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise alaseid valikud tehes; iseenda vastustus.</p> <p>Vahendatud suhtlemine. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides.</p> <p>Valikud ja vastutus seoses uimastitega.</p> <p>Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele.</p>	<ul style="list-style-type: none">▶ kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid;▶ selgitab, miks on liikluseeskiri kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida;▶ teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada, ning oskab abi kutsuda;▶ mõistab meedia kaudu suhtlemisel ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest;▶ demonstreerib õpisituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ning teiste uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetus, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlusoskus;

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele; ▶ väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist.
--	--

5. Haigused ja esmaabi

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Levinumad laste ja noorte haigused. Nakkus- ja mittennakkushaigused. Haigustest hoidumine.</p> <p>HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS. Esmaabi põhimõtted. Esmaabi erinevates olukordades. Käitumine õnnetusjuhtumi korral.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Oskab kirjeldada, kuidas hoida ära levinumaid nakkus- ja mittennakkushaigusi ▶ Selgitab ja toob näiteid, kuidas haigusi ravitakse meditsiiniliste ja rahvameditsiini vahenditega ▶ Teab, mis on HIV ja AIDS ning kuidas ennast kaitsta HIViga nakatumise eest ▶ Kirjeldab, kuidas ennast ja teisi inimesi abistada õnnetusjuhtumi korral ▶ Teab, kuidas toimida turvaliselt ohuolukorras ja abi kutsuda, ning demonstreerib õpituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid (nt kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik ja päikesepiste) ▶ Nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid praktikas kasutada

6. Keskkond ja tervis

Õppesisu	Õpitulemused
Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskkonnast ▶ Eristab tegureid, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks või mitteturvaliseks ja tervist kahjustavaks ▶ Kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele

Inimeseõpetus - 6. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad :

Suhtlemine

1.Mina ja suhtlemine

2.Suhtlemine teistega

3.Suhted teistega

4.Konfliktid

5.Otsustamine ja probleemilahendus

6.Positiivne mõtlemine

1. Mina ja suhtlemine

Õppesisu	Õpitulemused
Enesesse uskumine. Enesehinnang. Eneseanalüüs. Oma väärtuste selgitamine. Enese kontroll.	<ul style="list-style-type: none">▶ Mõistab, mis mõjutab enesehinnangut ning kuidasee kujuneb.▶ Analüüsib enda iseloomujooni ja omadusi, väärtustades positiivseid jooni ja omadusi.▶ Mõistab enese kontrolli olemust ning demonstreerib õpituatsioonis oma käitumise kontrolli, saades hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega.

2. Suhtlemine teistega

Õppesisu	Õpitulemused
Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused. Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul.	<ul style="list-style-type: none">▶ teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust;▶ kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele;▶ demonstreerib õpituatsioonis aktiivse kuulamise jt tõhusa suhtlemise võtteid;▶ mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele ning demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada;

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele ja toob näiteid eelarvamuste mõju kohta igapäevasuhtluses; ▶ eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele; ▶ teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine, ning demonstreerib õpituatsioonis kehtestava käitumise võtteid.
--	--

3. Suhted teistega

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Abi pakkumine ja vastuvõtmine.</p> <p>Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus. Koostöö. Üksteise abistamine. Sõprussuhted. Usaldus</p> <p>suhtes. Empaatia. Vastutus suhetes.</p> <p>Kaaslaste mõju ja surve. Otsuste tagajärjed. Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikuseärasused.</p> <p>Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus. ▶ Oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta. ▶ Väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist. ▶ Demonstreerib õpituatsioonis oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast. ▶ Väärtustab empaatilist suhtlemist. ▶ Väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat. ▶ Kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi. ▶ Mõistab isikuseärasusi, enda ja teiste positiivseid omadusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi.

4. Konfliktid

Õppesisu	Õpitulemused
Konfliktide olemus ja põhjused Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed	<ul style="list-style-type: none">▶ Selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust.▶ Teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise.▶ Kasutab õpituatsioonis konflikte lahendades tõhusaid viise ning väärtustab neid.

5. Otsustamine ja probleemilahendus

Õppesisu	Õpitulemused
Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel.	<ul style="list-style-type: none">▶ Teab ja oskab õpituatsioonis otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise.▶ Kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid.▶ Mõistab otsustades lahendusviiside tagajärgi.▶ Selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut.

6. Positiivne mõtlemine

Õppesisu	Õpitulemused
----------	--------------

Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.

- ▶ Nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi.
- ▶ Väärtustab positiivset mõtlemist.

III kooliastme õpitulemused inimeseõpetuses

Põhikooli lõpetaja:

- ▶ teab ja oskab kasutada põhilisi enesekasvatuse viise ning analüüsib ennast, seostades seda oma valikutega elus ja väärtustades ennast;
- ▶ teab ja oskab igapäevaelus planeerida tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervise ja analüüsib valikuid mõjutavaid tegureid ja oma vastutuse osa selles;
- ▶ teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;
- ▶ teab, millised arengumuutused toimuvad murdeas, ja mõistab murdeea eripära teiste eluperioodide seas;
- ▶ mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles ning väärtustab seksuaalõigusi;
- ▶ analüüsib riskikäitumist mõjutavaid tegureid ja mõju inimese tervisele ning demonstreerib õpitu olukorras, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi riskikäitumisega seotud olukordades;
- ▶ teab ja oskab otsida olulisi infoallikaid tervisetabe ja -abi saamiseks, analüüsides nende kasutusvõimalusi, ning demonstreerib õpitu olukorras esmaabi põhilisi võtteid ja kirjeldab tõhusat käitumist olukordades;
- ▶ kirjeldab stressi ja kriisi olemust inimsuhetes ning teab, kuidas luua ja säilitada toetavaid ning lähedasi suhteid; väärtustab sõprust ja armastust vastastikuse toetuse allikana;

- ▶ kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpituatsioonis oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
- ▶ teab kooselu reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, mõistab nende vajalikkust rühmas ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet.

Inimeseõpetus - 7. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

Inimene

1. Inimese elukaar ja murdeea koht selles

2. Inimese mina

3. Inimene ja rühm

4. Turvalisus ja riskikäitumine

5. Inimese mina ja murdeea muutused

6. Õnn

1. Inimese elukaar ja murdeea koht selles

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Areng ja kasvamine. Arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid. Inimese elukaar.</p> <p>Murde- ja noorukiea koht elukaares. Inimene oma elutee kujundajana.</p> <p>Enesekasvatuse alused ja võimalused. Vastutus seoses valikutega.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Iseloomustab murde- ja noorukiea arenguülesandeid üleminekul lapseest täiskasvanuikka ▶ Kirjeldab, kuidas mõjutavad inimese kasvamist ja arengut pärilikud ning keskkonnategurid ▶ Toob näiteid inimese võimaluste kohta ise oma eluteed kujundada ning mõistab enda vastutus oma elutee kujundajamisel ▶ Kirjeldab põhilisi enesekasvatuse võtteid: eneseveenmist, enesetreeningut, eneseergutust ja karistust ning enesesisendust

2. Inimese mina

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Minapilt ja enesehinnang. Eneseanalüüs: oma iseloomujoonte, huvide, võimete ja väärtuste määramine. Konfliktide vältimine ja lahendamine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang ▶ Kirjeldab positiivse endassesuhtumise kujundamise ja säilitamise võimalusi ▶ Kasutab eneseanalüüsi oma teatud iseloomujooni, huve, võimeid ja väärtusi määrares ▶ Väärtustab enesekasvatust ning toob näiteid enesekasvatuse võtete kohta ▶ Kirjeldab suhete säilitamise ning konfliktide vältimise võimalusi ▶ Demonstreerib õpituatsioonid tõihasid konfliktide lahendamise

	viise
--	-------

3. Inimene ja rühm

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Erinevad rühmad ja rollid. Rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus. Reeglid ja normid rühmas.</p> <p>Inimsuhteid toetavad reeglid ja normid. Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas.</p> <p>Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ iseloomustab erinevaid rühmi ja toob näiteid enda kuuluvuse kohta erinevatesse rühmadesse; ▶ võrdleb erinevate rühmade norme ja reegleid ning kirjeldab enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades; ▶ mõistab normide ja reeglite vajalikkust ühiselu toimimisel ning korraldamisel; ▶ kirjeldab rühma kuulumise positiivseid ja negatiivseid külgi; ▶ demonstreerib õpituatsioonis toimetulekut rühma survega; selgitab sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes.

4. Turvalisus ja riskikäitumine

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused, et vältida riskikäitumist: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine, suhtlusoskus. Hakkamasaamine kiusamise ja vägivallega.</p> <p>Erinevad legaalsed ja illegaalsed uimastid.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid sotsiaalseid oskusi uimastitega seotud olukordades: kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine, ohuolukordade ärahoidmine, ei ütlemine, kehtestav käitumine, abi andmine ja abi kutsumine; ▶ demonstreerib õpituatsioonis tõhusaid käitumisviise kiusamise ja vägivalga korral;

Uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajaline mõju.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ eristab legaalseid ja illegaalseid uimasteid ning tähtsustab seaduste rolli laste tervise kaitsel; ▶ kirjeldab uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajalist mõju tervisele.
--	--

5. Inimese mina ja murdeea muutused

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Varane ja hiline küpsemine – igapäev oma tempo.</p> <p>Muutunud välimus. Nooruki põhimured küpsemisperioodil.</p> <p>Suguküpsus. Naiselikkus ja mehelikkus. Soorollid ja soostereotüübid.</p> <p>Lähedus suhetes. Sõprus. Armumine. Käimine. Lähedus ja seksuaalhuvi. Vastutus seksuaalsuhetes ja turvaline seksuaalkäitumine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab põhimuresid küpsemisperioodil ning nendega toimetuleku võimalusi ▶ Selgitab, milles seisneb suguküpsus ▶ Kirjeldab omadusi, mis teevad noormehe ja neiu meeldivateks suhtluskaaslasteks ▶ Selgitab soorolli olemust ning kirjeldab soostereotüüpset suhtumist ▶ Kirjeldab inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise: vastastikust seotust ja meeldimist, sõprust ja armumist ▶ Kirjeldab, milles seisneb inimese vastutus seksuaalsuhetes ▶ Selgitab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid

6. Õnn

Õppesisu	Õpitulemused
Õnn. Toimetulek iseenda ja oma eluga õnne eeldusena.	▶ Õpilane mõistab, et toimetulek iseenda ja oma eluga tagab õnne ning

	rahulolu
--	----------

Inimeseõpetus - 8. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

Tervis

1.Tervis

2.Suhted ja seksuaalsus

3.Turvalisus ja riskikäitumine

4.Inimene ja valikud

1. Tervis

Õppesisu	Õpitulemused
Tervis kui heaoluseisund. Terviseaspektid: füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne tervis. Terviseaspektide omavahelised seosed. Eesti rahvastiku tervisenäitajad. Tervislik eluviis ning sellega seonduvate valikute tegemine ja vastutus. Tegurid, mis mõjutavad	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervise vastastikust mõju ning seost ▶ Kirjeldab olulisi tervisenäitajaid rahvastiku tervise seisukohalt

<p>tervisega seotud valikuid. Tervisealased infoallikad ja teenused. Tervise infoallikate usaldusväärsus. Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana. Kehaline vormisolek ja sobiva kehalise aktiivsuse valik. Toitumise mõju tervisele. Toitumist mõjutavad tegurid. Vaimne heaolu. Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad.</p> <p>Stress. Stressorid. Stressi kujunemine. Stressiga toimetulek. Kriis, selle olemus. Käitumine kriisiolukorras. Abistamine, abi otsimine ja leidmine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Analüüsib tegureid, mis võivad mõjutada otsuseid tervise kohta, ning demonstreerib õpitu olulisust tervisele viise otsuste langetamisel tervisega seonduvate valikute puhul individuaalselt ja koostöös teistega ▶ Analüüsib ja hindab erinevate tervise infoallikate ning teenuste kasutamise võimalusi ja usaldusväärset ▶ Selgitab kehalise aktiivsuse mõju inimese füüsilisele, vaimsele, emotsionaalsele ja sotsiaalsele tervisele ▶ Oskab planeerida eri tüüpi kehalist aktiivsust oma igapäevaellu ning väärtustab kehalist aktiivsust eluviisi osana ▶ Analüüsib inimese kehalise aktiivsuse ja toitumise mõju tervisele ▶ Analüüsib oma igapäevatoitu vastavust tervisliku toidu põhimõtetele ▶ Analüüsib enda tervise seisundit ning teab, mis tegurid ja toimetulekumehhanismid aitavad säilitada inimese vaimset heaolu ▶ Selgitab stressi olemust, põhjusi ja tunnuseid ▶ Kirjeldab stressiga toimetuleku viise ja eristab tõhusaid toimetulekuvõimalusi mittetõhusatest, teab abi ja toetuse võimalusi ▶ Kirjeldab kriisi olemust ja seda, kuidas käituda kriisiolukorras; teab abi ja toetuse võimalusi
--	---

2. Suhted ja seksuaalsus

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Sotsiaalne tervis ja suhted. Suhete loomine, säilitamine ja katkemine.</p> <p>Suhete väärtustamine. Armastus. Seksuaalsuse olemus: lähisuhted, seksuaalidentiteet, seksuaalne nauding, soojätkamine, seksuaalne areng. Seksuaalne orientatsioon.</p> <p>Soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele. Seksuaalvahekord. Turvaline seksuaalkäitumine.</p> <p>Rasestumisvastased meetodid. Seksuaalõigused. Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine. HIV ja AIDS. Abi ja nõu saamise võimalused.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab viise, kuidas luua ning säilitada mõistvaid, toetavaid ja lähedasi suhteid sotsiaalse tervise kontekstis ▶ Demonstreerib õpituatsioonis oskusi, mis aitavad kaasa suhete loomisele ja säilitamisele: üksteise aitamine, jagamine, koostöö, teineteise eest hoolitsemine ▶ Väärtustab tundeid ja armastust suhetes ▶ Selgitab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning tunnete osa selles arengus ▶ Kirjeldab tunnete ja läheduse jagamise viise ▶ Selgitab, milles seisneb partnerite vastutus seksuaalsuhetes ▶ Selgitab soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele ▶ Kirjeldab, millised on tõhusad rasestumisvastased meetodid noortele ja millised käitumisviisid aitavad ära hoida nakatumist seksuaalsel teel levivatesse haigustesse ▶ Väärtustab vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes ja kirjeldab seksuaalõigusi kui seksuaalsusega seotud inimõigusi ▶ Kirjeldab seksuaalsel teel levivate haiguste ärahoidmise võimalusi ▶ Teab, mis on HIV ja AIDS ning HIVi nakatumise teid ja võimalusi

	<p>nakatumise vältimiseks</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Eristab HIVi ja AIDSi müüte tegelikkusest ▶ Nimetab, kuhu saab pöörduda abi ja nõu saamiseks seksuaaltervise küsimustes
--	--

3. Turvalisus ja riskikäitumine

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Levinumad riskikäitumise liigid. Riskikäitumise mõju inimese tervisele ja toimetulekule. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused riskikäitumisega toimetulekul. Uimastid ja nende toime kesknärvisüsteemile. Uimastitega seonduvad vääruskumused.</p> <p>Uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid.</p> <p>Sõltuvuse kujunemine. Esmaabi põhimõtted ja käitumine ohuolukordades.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kirjeldab levinumate riskikäitumiste tagajärgi, mõju inimese tervisele ja toimetulekule ▶ Kirjeldab ja selgitab levinumate riskikäitumiste ärahoidmise ja neisse sekkumise võimalusi indiviidi ja rühma tasandil, lähtudes igapäevaelust, ning teadvustab ennetamise ja sekkumise võimalusi ühiskonna tasandil. ▶ Kirjeldab, mis on vaimne ja füüsiline uimastisõltuvus ning kuidas see kujuneb ▶ Kirjeldab ja demonstreerib õpituatsioonis, kuidas käituda uimastitega seotud olukordades ▶ Teab, kuidas käituda turvaliselt ohuolukorras ning kutsuda abi allergia, astma, diabeedi, elektrišoki, epilepsia, lämbumise, mürgituse, palaviku ja valu korral ▶ Demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid kuumakahjustuse,

	teadvusekaotuse, südameseiskumise ja uppumise jne korral
--	--

4. Inimene ja valikud ning õnn

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Huvide ja võimete mitmekesisus ning valikud.</p> <p>Edukus, väärtushinnangud ja prioriteedid elus.</p> <p>Mina ja teised kui väärtus.</p> <p>Õnn. Toimetulek iseenda ja oma eluga õnne eeldusena</p>	<p>► Õpilane analüüsib ennast oma huvide, võimete ja iseloomu põhjal ning seostab seda valikutega elus</p> <p>► mõistab, et toimetulek iseenda ja eluga tagab õnne ning rahulolu</p>

Lõiming	Läbivad teemad
<p>Eesti keel: suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus; loodusõpetus: inimene, inimese meeled ja avastamine, liikumine, ohutusnõuded, inimese välisehituse kirjeldus, inimene ja inimese elukeskkond, asjad ja materjalid, Eesti kaart – maakondade märkimine, õppekäik kodukohta, Euroopa Liidu kaart, kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus elu mitmekesisus maal, elukeskkond Eestis;</p> <p>bioloogia: inimese arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid, varane ja hiline küpsemine, suguküpsus, soojätkamine, rasestumisvastased meetodid, uimastid ja nende toime, pärilikkus, hingamine, seedimine ja eritamine, aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid, inimese elundkonnad, luud ja lihased, vereringe; talitluse regulatsioon, mikroorganismide ehitus ja</p>	<p>Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine: vastutus valikute eest, enesehinnang, soorollid ja -stereotüübid ning nende mõju inimese käitumisele, väärtushinnangud ja prioriteedid elus;</p> <p>keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid;</p> <p>kodanikualgatus ja ettevõtlikkus: inimene oma elutee kujundajana, vastutus valikute eest, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine; enesekohased ja sotsiaalsed oskused;</p> <p>kultuuriline identiteet: sallivus, erinevuste arvestamine; omakultuuri väärtustamine;</p>

eluprotsessid;

kunstiained: eneseväljendust toetav teemakohane töö, vastavateemalised laulud;

tehnoloogiaõpetus: laua katmine, kaunistamine ja koristamine, säästlik tarbimine, jäätmete sortimine, oma maakonna rahvuslikud mustrid ja motiivid; oma töö ning selle tulemuste analüüsimine ja hindamine, sobivad rõivad, isikupärased esemed;

matemaatika: ajaühikud, ajaühikute seosed, kell ja kalender, käibivad rahaühikud, rahaühikute seosed, arvnäitajate ja diagrammide lugemine, tõlgendamine, analüüsimine;

võõrkeel: mina ja teised, mina ja koduümbrus, kodukoht Eesti, igapäevaelu, õppimine ja töö, vaba aeg;

ajalugu: silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis ning maailmas;

kehaline kasvatus: kehaline aktiivsus, tervislik eluviis, kehaline vormisolek, kehalise aktiivsuse valik;

ühiskonnaõpetus: vastutus valikute eest, probleemide lahendamine, uimastite tarvitamise mõju, hakkamasaamine riskikäitumisega, soorollid ja -stereotüübid ning nende mõju inimese käitumisele, uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja juriidilised riskid,

ohutu liikumine ja liiklemine, ausus ja õiglus spordis, elukutsed, teadmised ja oskused; aja ning kulutuste planeerimine ja raha kasutamine, laenamine ja säästmine, Eestis ning õpilase kodukohas elavad rahvarühmad, sooline võrdõiguslikkus, õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal;

teabekeskond: kriitiline mõtlemine, tervise infoallikad ja nende usaldusväärsus, infoallikad seoses valikutega;

tervis ja ohutus: tervis kui heaoluseisund, terviseaspektid ja nende omavahelised seosed, tervislik eluviis, tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused, et vältida riskikäitumist, hakkamasaamine kiusamise ja vägivallaga, vastutus seksuaalsuhetes ning turvaline seksuaalkäitumine, kriis ja käitumine kriisiolukorras, esmaabi põhimõtted ning käitumine ohuolukordades;

tehnoloogia ja innovatsioon: infoteadliku inimese kujunemine, hakkamasaamine kiiresti muutuvast elu-, õpi- ja töökeskkonnas;

väärtused ja kõlblus: enese arendamine, inimsuhteid toetavad normid ja reeglid, tunded ja armastus suhetes, elu mitmekesisus maal, elukeskkond Eestis;

rahvusvähemused, sallivus, inimõigused; kooli sisekord, sõpruskond, koolipere, seadus kui regulatsioon; ajakirjanduse roll ühiskonnas, sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus, sotsiaalsed rühmad ühiskonnas, ühiskonna liikmete õigused; sotsiaalne tõrjutus, vabatahtlik tegevus, noorte osalemisvõimalused, eesmärkide seadmine ja ressursside hindamine.

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

Hinnatakse nii õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse hinnanguid ka väärtuselistes ning

hoiakulistest küsimustes. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Hinnanguid andes ja numbriliselt hinnates võetakse aluseks ainekavaga määratud õpitulemused.

Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Aine pakub rohkesti võimalusi mitmekesiseks tööks erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid). Vanuseastmele vastavalt võib lihtsamaid ülesandeid anda mõne fakti või näite leidmiseks ning hinnata ülesande täitmise põhjalikkust ja täpsust.

Praktiliste tööde puhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi käiku. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Hindamine II kooliastmes

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad arvamislugu ja juhtumianalüüs, dokumendi, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded, mõiste ja selgituse kokkuviiimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms), info leidmine, kasutamine ja rühmitamine.

Selles vanuseastmes on eriti oluline, et arutlusoskust kujundavaid ja kontrollivaid ülesandeid koostades järgitaks jõukohasuse põhimõtet. Alustada tuleks lihtsamatest ülesannetest, kus õpilasele on lahendamiseks antud märksõnad, ülesande mõistmist ja lahendamist toetav selgitus ning täpne juhend.

Hindamine III kooliastmes

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad probleemküsimuste avamine, arvamislugu, uurimus ja juhtumianalüüs, dokumendi, statistiliste andmete ja karikatuuri analüüs, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded: mõiste ja selgituse kokkuviiimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms), info rühmitamine. Praktiliste tööde puhul hinnatakse töö planeerimise, teostamise, tulemuste tõlgendamise, järelduste tegemise, põhjendamise ning tulemuste esitamise oskust.

2.4.3. Ühiskonnaõpetus

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- ▶ tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- ▶ oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;

- ▶ teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- ▶ väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu keskkete normide rikkumisele; on seaduskuulekas;
- ▶ määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.
- ▶ algatab ning toetab koostööd ühiste eesmärkide seadmisel ja elluviimisel;
- ▶ kasutab ühiskonnaõpetuses omandatud teadmisi, oskusi ja hoiakuid oma tulevaste õpingute ja edasise tööalase karjääri kavandamisel ning teadlike otsuste langetamisel, koostab esmase karjääriplaani.

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvatele õppele. Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid teiste sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega oma huvide ja võimaluste alusel.

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, nagu ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonnasse, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikjal ei elata ühtviisi hästi jne.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste omandamine, mis aitab õpilasel ühiskonnas toime tulla. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

I kooliastmes on ühiskonnaõpetuse teemad lõimitud inimeseõpetuse ainekavva. II ja III kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi aina. II kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade kooseksisteerimisele. Käsitelu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

III kooliastmes lisanduvad Eesti riigi funktsioneerimisega seotud institutsioonid. Riigi valitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone. Kuna osale õpilastest võib haridustee lõppeda põhikooliga, on enam pööratud tähelepanu poliitika avaldumisele igapäevaelus ning kodaniku rollile poliitikatulemite teadliku tarbijana.

Majanduse käsitlemine III kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele, ettevõtlusele, riigi majanduse reguleerimisele ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele. Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Aine käsitlemisel on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö plaanimise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme ja asjakohasel juhul elusituatsioone (nt demokraatia rakendamine koolis, kodanikualgatus ja vabatahtlik tegevus kodukohas).

Aktiivse kodaniku kontseptsioon käsitleb kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult kui hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse rakendussuuna võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt koolielu korraldamises, tarbijahariduses, kodanikualgatuses).

Kogu õppes kasutatakse nüüdisaja tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi, arvestades kasutatava tarkvara legaalsust, interneti ja IT turvariske ning küberkuritegevust (riigiportaal, e-teenused, omavalitsus- ja riigiasutuste kodulehed, teabepäring, õigusaktid internetis).

II kooliaste

6. klassi lõpetaja:

► teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;

- ▶ mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis, märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- ▶ märkab ning arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks ja kokkulepeteks, oskab otsida ja pakkuda abi probleemide lahendamisel;
- ▶ Teab Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone, kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus) ning nimetab erinevaid riigijuhtimisega seotud ameteid/elukutseid;
- ▶ teab, mis on põhiseadus ja teised seadused, miks tuleb seadusi täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus;
- ▶ selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; põhjendab vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajaile; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista;
- ▶ mõistab inimeste iseärasusi ning teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on salliv erinevuste suhtes ja valmis koostööks;
- ▶ toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat, tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ja tarbijana ning mõistab, miks erinevais ametis töötamisel eeldatakse erinevaid teadmisi, oskusi ja isiksuseomadusi;
- ▶ oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks ning seda kriitiliselt hinnata; esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
- ▶ teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioonides.

Ühiskonnaõpetus - 6. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad :

I Sotsiaalsed suhted

1. Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus

2. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; koostöö

II Demokraatia

3. Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine

4. Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas

III Töö ja tarbimine

5. Töö ja tarbimine

IV Meedia ja teave

6. Meedia ja teave

1. Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm).	<ul style="list-style-type: none">▶ Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõistet rahvus, riik▶ Nimetab Eestis ja kodukohas elavaid	Eesti keel ja kirjandus: teemad „Rahvaluule“, „Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus“ Võõrkeeled: teema „Kodu ja lähiümbrus“ all kodu ning koduümbrus

	<p>rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone</p> <p>► Nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid</p>	<p>Ajalugu: kogukonna identiteedi teke</p> <p>Inimeseõpetus: teema „Suhtlemine teistega“ all eelarvamuste mõju</p> <p>Matemaatika: statistilise materjali kasutamine</p> <p>Läbiv teema: „Kultuuriline identiteet“</p>
Sooline võrdõiguslikkus.	<p>► Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid võrdõiguslikkus ja sallivus</p> <p>► Toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ja nende rikkumise kohta Eestis</p>	<p>Inimeseõpetus: sugudevahelised erinevused, soorollid</p> <p>Ajalugu: soorollide kujunemine ja muutumine</p> <p>Eesti keel, kirjandus: soorollide kujutamine ilukirjanduses</p>
<p>Pere ja suguvõsa.</p> <p>Naabruskond maal ja linnas.</p> <p>Sõpruskond.</p> <p>Koolipere.</p>	<p>► Teab ja hoiab kogukonna traditsioone</p>	<p>Inimeseõpetus: kogukonnasisesed suhted</p> <p>Ajalugu: kogukondade kujunemine ja rollEesti keel, kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduslikes teostes</p> <p>Kunstiõpetus: teema avamine omaloomingus</p>
Euroopa riigid, Eesti naaberriigid.	<p>► Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõistet riik</p> <p>► Teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus)</p> <p>► Nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike</p>	<p>Ajalugu: Euroopa tsivilisatsiooni kujunemine</p> <p>Võõrkeeled: teema „Riigid ja nende kultuur“ all Eesti naaberriigid</p> <p>Loodusõpetus: planeet Maa</p>

	ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis	
--	---	--

2. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; koostöö

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus ▶ Nimetab kodukohas tegutsevaid seltse, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust 	<p>Matemaatika: statistilised materjalid</p> <p>Inimeseõpetus: suhted teistega</p> <p>Eesti keel: teema „Kodanikuühiskond ja rahvussuhted“</p>
Noorteorganisatsioonid.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone ning kirjeldab nende tegevust 	<p>Eesti keel: teema „Mängiv inimene“</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>
Eakohased kodanikualgatuse võimalused.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Teab kodukoha kodanikualgatuse ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral 	<p>Eesti keel: kodanikuühiskond ja rahvussuhted</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Inimeseõpetus: suhted teistega</p> <p>Läbib teema: „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“</p>

<p>Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused.</p>	<p>► Toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta;</p> <p>► märkab probleeme ja pakub vajajatele abi</p>	<p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Inimeseõpetus: suhted teistega</p> <p>Ajalugu: eluolu erinevates tsivilisatsioonides</p> <p>Muusika: kollektiivis koos muusitseerimine</p>
--	---	--

3. Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
<p>Rahva osalemine ühiskonna valitsemises: arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja saada valitud</p>	<p>► Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet demokraatia</p> <p>► Iseloomustab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid (arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja saada valitud)</p>	<p>Ajalugu: demokraatia kujunemine</p> <p>Matemaatika: statistiline materjal</p> <p>Eesti keel: teema „Kodanikuühiskond“</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>
<p>Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus.</p>	<p>► Teab, et Eesti on demokraatlik vabariik,</p> <p>► nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid</p>	<p>Ajalugu: erinevad riigiinstitutsioonid ajaloo vältel</p>
<p>Kohalik omavalitsus.</p>	<p>► Teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta</p>	<p>Loodusõpetus: asula elukeskkonnana</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>

		Kunstiõpetus: teema avamine oma-loomingus
Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet seadus ▶ Teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta 	Inimeseõpetus: seaduskuulekus Ajalugu: seaduste teke ja roll Eesti keel: väärtus ja kõlblus Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne).	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet inimõigused ▶ Nimetab ja austab inimõigusi 	Inimeseõpetus: tervisekasvatus Ajalugu: inimese õiguslik seisund ja kaitse Eesti keel: teema „Kodus ja koolis“ Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses

4. Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses.	▶ Kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis	Eesti keel: teema „Kodus ja koolis“ Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
Kooli sisekord (kodukord).	▶ Toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat	Inimeseõpetus: suhtlemine teistega, konfliktide lahendamine
Lapse õigused (õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste	▶ Tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse	Inimeseõpetus: teema „Turvalisus ja riskikäitumine“ all õnnetusjuhtumite

ja vastutuse tasakaal.	õigusi, tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu	ennetamine, abi, kutsumine Eesti keel: teema „Kodus ja koolis“ Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
------------------------	---	--

5. Töö ja tarbimine

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel ▶ Teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; ▶ oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida ▶ Teab internetipanga ja pangakaardi (PINkoodi) turvalise kasutamise reegleid 	<p>Inimeseõpetus: teema „Tervislik eluviis“ juures päevaplaani koostamine</p> <p>Matemaatika: kulude planeerimine, kell ja kalender</p> <p>Eesti keel: väärtused ja kõlblus</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Tehnoloogiaõpe: töömaailm</p>
Elukutsed - teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas. Töökultuur ja tööeetika.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed. ▶ Selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale 	<p>Inimeseõpetus: tervisenõuded</p> <p>Eesti keel: väärtus ja kõlblus</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Võõrkeeled: teema „Kodu ja lähiümbrus“ all preliikmete ametid, teema</p>

		<p>„Igapäevaelu, õppimine ja töö“ all ametid</p> <p>Ajalugu: tööjaotus ühiskonnas</p> <p>Kunstiõpetus: teema avamine omaloomingus</p> <p>Tööõpetus: töökultuur, tööohutus</p>
Teadlik, säästev tarbimine.	<p>► Oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ja tunneb tarbija õigusi</p>	<p>Inimeseõpetus: teema „Keskkond ja tervis“ all keskkonna turvalisus</p> <p>Loodusõpetus: asula elukeskkonnana</p> <p>Eesti keel: teema „Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng“</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Võõrkeeled: teema „Igapäevaelu, õppimine ja töö“ all poeskäik</p> <p>Kunst: ohutusnõuded, teema avamine omaloomingus</p> <p>Tööõpetus: tootmise mõju keskkonnale</p>

III kooliastme õpitulemused ühiskonnaõpetuses

Põhikooli lõpetaja:

- ▶ teab demokraatia toimimise põhimõtteid ning toob näiteid nende rakendamise kohta; toimib demokraatia põhimõtteid arvestades; on orienteeritud enesearendamisele;
- ▶ määratleb ja tunnetab end oma kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena; on valmis toimima vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas;
- ▶ teab ja järgib inimõigusi, märkab nende rikkumist ning tegutseb inimõiguste kaitsel; tunnustab erinevaid inimrühmi võrdselt väärtuslikuna ning käitub sallivalt;
- ▶ tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida ja kasutada vajalikku õigusakti; järgib seadusi; kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabaihenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi;
- ▶ tunneb Euroopa Liidu ülesehitust, väärtusi ning nimetab liikmesriike; nimetab teisi rahvusvahelisi organisatsioone ja selgitab nende tegevuse eesmärgi;
- ▶ selgitab üksikisiku, ettevõtja ja riigi rolli majanduses, teab, mis on avalik ja erasektor; tunneb maksustamise eesmärgi ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;
- ▶ kaalub oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma võimetest, huvidest, teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning valikuid väliselt mõjutavatest teguritest;
- ▶ hindab ressursside piisavust ning tarbib säästlikult; tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;
- ▶ oskab leida vajalikku teavet ja vahendeid; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid, arvestab autoriõiguste kaitset;
- ▶ teab, mis on üleilmastumine, ja toob näiteid üleilmastumise mõjude kohta majandusele, kultuurile, keskkonnale jne;
- ▶ teab riigi juhtimis- ja haldusstruktuuride ametid/elukutseid ning nende töö sisu ja arutleb selle üle, mis on olulised eeldused selle töö tegemiseks; valdab ülevaadet riigiteenistujaks kujunemise ja õppimise võimalustest.

Ühiskonnaõpetus - 9. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

I Ühiskond ja sotsiaalsed suhted

1.Meedia ja teave

2.Ühiskonna sotsiaalne struktuur

3. Ühiskonna institutsionaalne struktuur - avalik sektor, erasektor, kolmas sektor

4.Ühiskonnaliikmete õigused

II Riik ja valitsemine

5.Demokraatia

6. Eesti valitsemiskord

III Kodanikuühiskond

7.Kodanikuühiskond

IV Majandus -

8.Majandus

1. Meedia ja teave

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
<p>Ajakirjanduse roll ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid avalik arvamus, avalik elu, eraelu ajakirjandusvabadus, ajakirjanduseetika, reklaam, avaldab arvamust ajakirjanduses käsitletavate probleemide kohta; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid probleemide kirjeldamiseks; ▶ Mõistab ajakirjanduses käsitletavaid probleeme; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid probleemide kirjeldamiseks ▶ Orienteerub infokeskkonnas, suudab infot kriitiliselt hinnata ja kasutada 	<p>Eesti keel: meediatekstide kommenteerimine</p> <p>Võõrkeeled: teema „Vaba aeg“ all erinevad meedia vahendid ja reklaam, kirjandus</p> <p>Läbiv teema: „Teabekeskond“</p>
<p>Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir;</p>	<p>▶ iseloomustab näidete varal avaliku ja eraelu piiride seadmist ning ületamist;</p>	<p>Eesti keel: suuline ja kirjalik suhtlus</p> <p>Inimeseõpetus: inimestevahelised suhtled</p> <p>Muusikaõpetus: muusikavahetus-programmid internetis, autoriõigused</p> <p>Kunstiõpetus: autoriõigused, sümbolid</p>

<p>Turunduskommunikatsioon, selle funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommerts-reklaam jne.</p>	<p>▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet, reklaam</p> <p>▶ teab reklaami funktsioone ja liike</p>	<p>Eesti keel: reklaamtekstid</p> <p>Võõrkeeled: teema „Vaba aeg“ all erinevad meedia vahendid ja reklaam</p> <p>Matemaatika: tulude ja kulude arvutamine, andmete teisendamine</p>
<p>Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine. Plagieerimine.</p> <p>Raamatukogu, internet</p>	<p>▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid autoriõigus, autorivastutus ja plagiaat</p> <p>▶ Tunneb ja austab autori õigusi ning vastutust;</p> <p>viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt</p>	<p>Eesti keel: viitamisreeglid</p> <p>Kirjandus: autorsus</p> <p>Kunstiõpetus: autoriõigused</p> <p>Muusikaõpetus: autoriõigused</p>

2. Ühiskonna sotsiaalne struktuur

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
<p>Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm.</p>	<p>▶ Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid sotsiaalsed erinevused, identiteet, sotsiaalsed erinevused</p> <p>▶ Märkab erinevusi sotsiaalsete rühmade vahel ja mõistab nende põhjusi</p> <p>▶ Väärtustab soolist võrdõiguslikkust</p>	<p>Inimeseõpetus: erinevad sotsiaalsed rühmad</p> <p>Geograafia: teema „Pinnamood“ all inimeste elu ja majandustegevus erineva pinnamoega aladel</p> <p>Matemaatika: statistilise materjali analüüs</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Võõrkeeled: teema „Vaba aeg“ all</p>

		kultuuriline mitmekesisus
Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused. Sotsiaalne sidusus. Sotsiaalne tõrjutus.	<p>► Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus</p> <p>► Väärtustab sotsiaalset sidusust</p>	<p>Inimeseõpetus: inimene ja sotsiaalne käitumine.</p> <p>Geograafia: teema „Euroopa ja Eesti rahvastik“ all rahvastiku sooline ja vanuseline koosseis ning rahvastiku vananemine; teema „Euroopa ja Eesti asustus“ all linnastumisega seotud probleemid</p> <p>Matemaatika: statistika kasutamine</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>
Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus. Solidaarsus.	<p>► Väärtustab sotsiaalset õiglust</p>	<p>Inimeseõpetus: inimene ja sotsiaalne käitumine</p> <p>Ajalugu: võitlus võrdõiguslikkuse eest</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>
Väärtused ja identiteedid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid.	<p>► Mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste kultuuride esindajatega</p>	<p>Inimeseõpetus: inimene ja sotsiaalne käitumine</p> <p>Geograafia: teema „Rahvastik“ all erinevad rassid ja rahvad</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Võõrkeeled: teema „Vaba aeg“ all</p>

		<p>kultuuriline mitmekesisus</p> <p>Ajalugu: äärmuslikud liikumised, seisuslik ühiskond, kolonialism</p> <p>Kunst: teema avamine omaloomingus</p> <p>Muusika: mitmekultuurilisus</p> <p>Läbiv teema: „Väärtused ja kõlblus“</p>
--	--	--

3. Ühiskonna institutsionaalne struktuur - avalik sektor, erasektor, kolmas sektor

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalikõiguslikud asutused).	<p>► Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid avalik sektor, riigiasutus, avalik õiguslik asutus, äri sektor</p> <p>► Selgitab ühiskonna sektorite (avaliku sektori) spetsiifikat ja rolli ühiskonnas</p>	<p>Ajalugu: riikluse kujunemine ja areng</p> <p>Matemaatika: statistiliste andmete kasutamine</p>
Erasektor kui kasumile suunatud sektor.	<p>► Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid erasektor, eraettevõtte</p> <p>► Selgitab ühiskonna sektorite (erasektori) spetsiifikat ja rolli ühiskonnas</p>	Geograafia: rahvusvaheline ja Eesti majandus
Kolmas sektor kui mittetulundussektor.	► Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid	Ajalugu: rahvuslik ärkamisaeg

Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö, kodanikualgatused.	mittetulundussektor, sihtasutus ▶ Teab sotsiaalse ettevõtluse ja vabatahtliku töö võimalusi	Geograafia: rahvastik Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses Inimeseõpetus: altruism
---	--	--

4. Ühiskonnaliikmete õigused

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel. Inimõiguste rikkumise ärahoidmine. Vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus	▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet inimõigused ▶ Tunneb inimõigusi	Inimeseõpetus: inimene ja sotsiaalne käitumine Ajalugu: ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioon3. Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
Põhiõigused; sotsiaalmajanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused.	▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet põhiõigused	Inimeseõpetus: inimene ja sotsiaalne käitumine Ajalugu: põhiseaduslikud tekstid, rahvusvaheliste organisatsioonide tegevus Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
Lapse õigused, kohustused ja vastutus.	▶ Tunneb lastekaitse põhimõtteid, tunneb õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost	Inimeseõpetus: inimene ja sotsiaalne käitumine Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses

Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne ekspluateerimine jm. UNICEFi tegevus.	► Tunneb riske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust otsida abi	Inimeseõpetus: turvalisus ja riskikäitumine Ajalugu: orjakaubandus Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
---	--	---

5. Demokraatia

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused.	<ul style="list-style-type: none"> ► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid demokraatia, autokraatia, totalitarism, võimude lahusus ja tasakaal ► Oskab vahet teha demokraatial ja autokraatial, ► tunneb ja võrdleb demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni 	Ajalugu: demokraatia ja diktatuuri võrdlus Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
Demokraatliku valitsemise põhijooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal.	► Selgitab demokraatia põhimõtteid ning nende rakendamist riigivalitsemises	Ajalugu: ühiskonnateooriate areng ja rakendumine Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses Matemaatika: statistiliste materjalide kasutamine
Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.	► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet	Inimeseõpetus: turvalisus

	<p>õigusriik</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Selgitab õigusriigi toimimise põhimõtteid ▶ Väärtustab demokraatlikke vabadusi ja tunneb demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igäihe võrdsust seaduse ees); 	<p>Ajalugu: õigusriigi kujunemine</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>
--	--	--

6. Eesti valitsemiskord

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
<p>Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President.</p> <p>Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid põhiseadus, põhiseaduslikud õigused, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev võim, president, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus (KOV), kohus, õigusakt, valimised, alaline elanik ▶ Tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ning iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust (kaart) ▶ Suhtleb riigi- ja omavalitsusasutustega, sh 	<p>Ajalugu: võimuinstitutsioonide kujunemine</p> <p>Matemaatika: statistiline analüüs</p> <p>Geograafia: teema „Kaardiõpetus“ all trüki- ja arvutikaardid</p>

	riigi- ja omavalitsusasutuste portaale kasutades	
Õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus.	<p>► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet õigusakt</p> <p>► Mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda. Oskab leida vajalikku õigusakti, kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT)</p>	<p>Inimeseõpetus: riskikäitumine</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p>
Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja -kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis.	<p>► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid kodakondsus, kodanik, alaline elanik</p> <p>► Tunneb kodanikuõigusi ja -kohustusi; väärtustab Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodakondsust</p>	<p>Ajalugu: kodaniku mõiste ajaloo kaudu</p>

Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad.	▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet erakond	Ajalugu: erakondade kujunemine ja roll
Valimised. Valimiste üldine protseduur. Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine.	▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet valimised ▶ Selgitab valimiste üldiseid põhimõtteid, kujundab oma põhjendatud seisukoha valijana	Ajalugu: valimisõiguse laienemine Matemaatika: statistiline analüüs Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses
Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.	▶ Teab peamisi rahvusvahelisi organisatsioone, mille liige Eesti on; nimetab Eesti parlamendierakondi; ▶ teab Euroopa Liidu liikmesusest tulenevaid õigusi, võimalusi ja kohustusi	Ajalugu: rahvusvaheliste organisatsioonide teke Geograafia: teema „Kaardiõpetus“ all trüki- ja arvutikaardid

7. Kodanikuühiskond

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabaihendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused.	▶ Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid kodanikuühiskond, vabaihendus ▶ Mõistab kodanikuühiskonna ja vabaihenduste toimimise põhimõtteid ja eesmäärke; iseloomustab kodanikuühiskonna	Inimeseõpetus: grupikuuluvus Ajalugu: nt fosforiidikampaania Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses

	rolli demokraatia tagamisel	
Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Kodanikuajakirjandus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Noorte osalusvõimalused. Õpilasmavalitsus ja õpilasorganisatsioonid. Noorteprojektid. Käitumine kriisioludes.	<p>► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid kodanikuosalus, kodanikualgatus</p> <p>► Oskab kasutada tegutsemisvõimalusi kodanikuühiskonnas; analüüsib probleeme ning pakub lahendusi</p>	<p>Ajalugu: kodanikuühiskonna areng</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Inimeseõpetus: turvalisus ja riskikäitumine</p>

8. Majandus

Õppesisu	Õpitulemused	Lõiming
Turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtluse vormid: AS, OÜ, FIE. Ettevõtluse roll ühiskonnas. Ressursside jagunemine maailmas.	<p>► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid turumajandus, turg ja turusuhted, nõudmine, pakkumine, konkurents, tootlikkus, kasum</p> <p>► Iseloomustab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid, ettevõtluse ja riigi rolli majanduses</p>	<p>Ajalugu: endiste sotsialismimaade üleminek turumajandusele</p> <p>Matemaatika: statistika kasutamine</p>

<p>Riigi roll majanduses: planeerimine ja regulatsioon.</p> <p>Riigieelarve.</p> <p>Maksud, maksustamise põhimõtted. Tulude ümberjagamine.</p> <p>Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus.</p> <p>Aus maksumaksmine.</p> <p>Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus.</p>	<p>► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid riigieelarve, riiklikud ja kohalikud maksud, ühishüve, sotsiaalne turvalisus, vaesus, sotsiaalkindlustus, sotsiaaltoetus</p> <p>► Selgitab maksustamise eesmärgid, teab Eestis kehtivaid makse, üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega</p> <p>► Tunneb eelarve koostamise põhimõtteid</p>	<p>Ajalugu: majanduse areng 20. sajandil</p> <p>Matemaatika: statistilise materjali kasutamine</p>
<p>Tööturg. Tööturu mõiste.</p> <p>Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes.</p> <p>Tööõigus.</p> <p>Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjatele ja töötajatele.</p> <p>Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistusega inimesed tööturul.</p>	<p>► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet tööturg</p> <p>► Tunneb erineva haridusega inimeste võimalusi tööturul; teab, mida tähendab olla omanik, ettevõtja, tööandja, töövõtja, töötu</p> <p>► Analüüsib ja hindab oma huve, võimeid ja võimalusi edasiõppimise ja karjääri planeerimisel</p>	<p>Geograafia: teema „Euroopa ja Eesti rahvastik“ all ränne ja selle põhjused, teema „Euroopa ja Eesti asustus“ all rahvastiku paiknemine</p> <p>Ajalugu: rahvusvahelise tööjaotuse kujunemine, majanduskriisid</p> <p>Matemaatika: statistilise materjali analüüs</p> <p>Tööõpetus: ametid</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Võõrkeeled: teema „Igapäevaelu, õppimine ja töö“ all edasiõppimine ja kutsevalik ning</p>

		töökohad
<p>Isiklik majanduslik toimetulek.</p> <p>Eesmärkide püstitamine ja ressursside hindamine.</p> <p>Palk ja palgaläbirääkimised.</p> <p>Isiklik eelarve. Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus.</p> <p>Säästmine ja investeerimine. Laenamine.</p> <p>Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine.</p> <p>Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul.</p> <p>Tootemärgistused.</p> <p>Isiklik ettevõtlus.</p>	<p>► Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid bruto- ja netopalk, laen, investering, tarbijakaitse, vaesus</p> <p>► Oskab arvutada netopalka</p> <p>► Tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana ning tarbib säästlikult</p>	<p>Geograafia: teema „Euroopa ja Eesti rahvastik“ all ränne ja selle põhjused, teema „Euroopa ja Eesti asustus“ all rahvastiku paiknemine</p> <p>Ajalugu: rahvusvahelise tööjaotuse kujunemine, majanduskriisid</p> <p>Matemaatika: statistilise materjali analüüs</p> <p>Tööõpetus: ametid</p> <p>Kirjandus: teema käsitlemine ilukirjanduses</p> <p>Võõrkeeled: teema „Igapäevaelu, õppimine ja töö“ all edasiõppimine ja kutsevalik ning töökohad</p>

Hindamine
<p>Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.</p> <p>Hinnatakse nii õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust kui ka üldpädevuste saavutatust, sh õpioskusi suuliste vastuste (esituste), kirjalike ja/või praktiliste tööde ning praktiliste tegevuste alusel. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse hinnanguid ka väärtuselistes ning hoiakulistest küsimustes. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö. Hinnanguid andes ja</p>

numbriliselt hinnates võetakse aluseks ainekavaga määratud õpitulemused.

Hindamismeetodite valikul arvestatakse õpilaste vanuselisi iseärasusi, individuaalseid võimeid ning valmisolekut ühe või teise tegevusega toime tulla.

Õpitulemuste kontrollimise vormid peavad olema mitmekesised ja vastavuses õpitulemustega. Aine pakub rohkesti võimalusi mitmekesiseks tööks erinevate allikatega (pildid, skeemid, tabelid, tekstid). Vanuseastmele vastavalt võib lihtsamaid ülesandeid anda mõne fakti või näite leidmiseks ning hinnata ülesande täitmise põhjalikkust ja täpsust. Praktiliste tööde puhul ei hinnata mitte ainult tulemust, vaid ka protsessi käiku. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida

hindamisel ei arvestata.

Õpitulemuste hindamisel kasutatakse sõnalisi hinnanguid ja numbrilisi hindeid. Õpilane peab teadma, mida ja millal hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamise kriteeriumid.

Hindamine II kooliastmes

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad arvamslugu ja juhtumianalüüs, dokumendi, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded, mõiste ja selgituse kokkuviimine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms), info leidmine, kasutamine ja rühmitamine.

Selles vanuseastmes on eriti oluline, et arutlusoskust kujundavaid ja kontrollivaid ülesandeid koostades järgitaks jõukohasuse põhimõtet. Alustada tuleks lihtsamatest ülesannetest, kus õpilasele on lahendamiseks antud märksõnad, ülesande mõistmist ja lahendamist toetav selgitus ning täpne juhend.

Hindamine III kooliastmes

Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad probleemküsimuste avamine, arvamslugu, uurimus ja juhtumianalüüs, dokumendi, statistiliste andmete ja karikatuuri analüüs, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded: mõiste ja selgituse kokkuviimine, teabe tõlkimise teise vormi (graafikust tabelisse vms), info rühmitamine. Praktiliste tööde puhul hinnatakse töö planeerimise, teostamise, tulemuste tõlgendamise, järelduste tegemise, põhjendamise ning tulemuste esitamise oskust.

2.5. Ainevaldkond kunstiained

Kunstipädevuse kujundamine

Kunstipädevus seostub kultuurilise teadlikkusega, hõlmates põhiteadmisi Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest ning maailma kultuurilise mitmekesisuse mõistmist. Kunstipädevus hõlmab oskust väljendada enda ideid mitmekesiste kunstiliste vahenditega ning väärtustada loomingulisi saavutusi visuaalsetes kunstides ja muusikas. Kunstipädevusse kuulub eneseväljendusoskus, isikupära teadvustamine, oskus uurida varasema kultuuripärandi varasalvi ning valmisolek leida uusi lahendusi muutuvates oludes.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti ning õppeaine maht aastas.

Aine / Klass	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1) muusika	2	2	2	210	2	1	1	175	1	1	1	105
2) kunst	2	1	2/1	157,5	1	1	1	105	1	1	1	105

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega ning läbivad teemad

Lõiming

Nüüdisaegsele kultuurile on olemuslik interdistsiplinaarsus. Kunstid on tihedalt seotud kõigi inimtegevuse valdkondade ning oma ajastu mõtteviisidega. Inimeseks olemine, sotsiaalsed suhted ja maailm on oma erinevates avaldumisvormides kunstide aines, seega teiste ainevaldkondadega suhestumine on kunstide loomulik osa.

Läbivad teemad

Kunstiainetes on võimalik kaasata kõiki läbivaid teemasid, kuigi mõnega on seotus tugevam.

Teemad „**Väärtused ja kõlblus**“ ning „**Kultuuriline identiteet**“ on kunstiainetele eriomased. Õppesisus ja -tegevustes tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäeva-elus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse

Kunstiainete ja teiste ainevaldkondade seostamiseks on palju võimalusi.

1. Väärtushoiakute kujundamine ja maailma kultuurilise mitmekesisuse teadvustamine. Paljudes ainetes tutvutakse erinevate kultuuridega ning toetatakse kultuurilise ja sotsiaalse

identiteedi kujunemist (kunstid, eesti keel ja kirjandus, võõrkeeled, ajalugu ja ühiskonnaõpetus, geograafia, käsitöö ja tehnoloogia, kehaline kasvatus). Kunstide kaudu saab eriti hästi teadvustada kultuuridevahelist dialoogi ja loovust nüüdisühiskonna innovatsiooni allikana.

2. Kattuvate või lähedaste mõistete kasutamine (kompositsioon, struktuur, rütm, plaan, stiil, variatsioon, improvisatsioon, liikumine, dünaamika jm): kunstid, keeled ja kirjandus, tehnoloogia, kehaline kasvatus.

3. Ainete sisust lähtuvate seoste esiletoomine:

► **sotsiaalainetest** lähtudes vaadeldakse inimese suhteid teiste inimeste ja inimrühmadega ning erinevate kultuuride kommete ja pärimustega;

► **emakeelest ja võõrkeeltest** lähtudes arendatakse verbaalset eneseväljendusoskust, diktsiooni, funktsionaalset lugemisoskust ning infokanalite kasutamise oskust;

► **kirjandusest** lähtudes vaadeldakse eri ajastute ja kultuuride lugusid muusikas ja kunstis, teatri- ja filmikunstis;

kultuuritraditsioonidesse kui ka kaasaja kultuurinähtustesse.

Väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist. Õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel kunstisündmustel (näitused, muuseumid, kontserdid ja etendused). Tähtis on noorte endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusikaüritustel ja õpilastööde näitustel.

Teemaga „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**“ seondub kunstides oma võimete ja huvide teadvustamine, nii ainespetsiifiliste

kui ka üldisemate mõtlemis- ja tegutsemisstrateegiatega, sh õpioskuste omandamine. Tutvutakse kunstide mitmekülgsete väljunditega igapäevaelus ning kunstidega seotud elukutsetega.

Läbiv teema „**Tehnoloogia ja innovatsioon**“ on seotud kunstidele omaste praktiliste loovtegevustega, mille vältel kasutatakse erinevaid oskusi ja vahendeid ning leiutatakse ja katsetatakse uusi võimalusi, toetades pidevalt muutuvast tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas toimetuleva inimese kujunemist. Eelnevaga haakub samuti läbiva

teema „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ lõimimine kunstide õppesse. Kunstides julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ lõimimine kunstide õppesse. Kunstides julgustatakse kujundama ja

väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist. Kunstiainetes teadvustatakse kunstitegevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, neist võivad alguse saada elu jooksul püsivad harrastused. See lõimub

► **loodusainetest** lähtudes teadvustatakse inimese kuulmis- ja nägemismeele füsioloogilist eripära, õpitakse tundma looduskeskkonda ja selle eluvormide mitmekesisust ning helide, valguse ja värvide omadusi;

► **matemaatikast** lähtudes arendatakse seoste loomise oskust ja loogilist mõtlemist (matemaatiline keel, struktuur, sümbolid ja meetodid);

► **käsitööst ja tehnoloogiast** lähtudes arendatakse käelist tegevust ning loovat mõtlemist (loomise protsess, tehnoloogiad ja tehnikad);

► **kehalisest kasvatuses** lähtudes arendatakse kehatunnetust, tähelepanu, motoorikat, reageerimiskiirust ja koordinatsiooni.

4. Ainevaldkondade piire ületavad õppeprojektid.

nii elukestva õppe põhimõtte teadvustamise kui ka läbiva teemaga

„**Tervis ja ohutus**“. Kunstides kasutatakse paljusid materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe. Jälgitakse enda tervise ja ohutuse nõudeid tööprotsessis, suurt tähelepanu pööratakse erinevatele keskkondadele ja nende teadlikule kasutamisele. Kunstide eriline panus teemade „**Keskkonna ja jätkusuutlik areng**“ ning „**Teabekeskond**“ käsitlemisel on valdkondliku vaatenurga lisamine. See hõlmab mitmekülgeid oskusi nagu informatsiooni leidmine muusika ja kunsti kohta, helilise ja visuaalse kommunikatsiooni väljendusvahendid, keskkonna visuaalne ja heliline kujundamine. Tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse küsimustega.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) on omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi, tunnetab oma loomingulisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid ja keskkonnasäästlikke lahendusi;
- 2) kasutab loovtöös mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid, arutleb kultuuriliste sõnumite ja väärtushinnangute üle; oskab kujundada oma arvamust ning väljendada oma emotsioone;
- 3) väärtustab kultuuri ja inimese loovust, osaleb kunstide individuaal- ja koostööprojektides ning hindab lahenduste otsimist ja loovat mõtlemist;
- 4) märkab kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust, mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas, aktsepteerib kultuurinähtusi ning oskab kriitilisloominguliselt hinnata massi- ja süvakultuuri;
- 5) väärtustab, hoiab ning arendab Eesti kultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest, väärtustab maailmakultuuri mitmekesisust, otsib kultuurinähtuste seoseid teaduse, tehnoloogia ja majandusega nii minevikus kui ka tänapäeval.

2.5.1. Muusika

Üldalused

Õppe- ja kasvatusesmärgid muusikaõpetuses

Põhikooli muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- ▶ tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid;
- ▶ tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset;
- ▶ mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu;
- ▶ kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid;
- ▶ väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- ▶ teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure;
- ▶ teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

Õppeaine kirjeldus

Muusikaõpetus toetab õpilase individuaalse eripära kujunemist muusikalise eneseväljenduse kaudu. Muusikaõpetuses avatakse ja avardatakse võimalusi muusikaga tegelda ja muusikast rõõmu tunda ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamisega kujundatakse õpilaste muusikalist maitset ning sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid.

Muusika õppeaine koostisosad on:

- 1) laulmine;
- 2) pillimäng;
- 3) muusikaline liikumine;
- 4) omalooming;
- 5) muusika kuulamine ja muusikalugu;
- 6) muusikaline kirjaoskus;
- 7) õppekäigud.

Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodi ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele. Muusika on aine, mille õpetuse osad on üksteisega mitmetähenduslikus ja tihedas seoses, seetõttu on neid keeruline eraldada. Õppeaine koostisosad kattuvad muusikaliste tegevustega. Musitseerimise all mõistetakse igasugust muusikalist eneseväljendust, nagu laulmist, pillimängu, liikumist ja omaloomingut. Muusika kuulamisega arendatakse kuulamisoskust, tähelepanu, analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Muusikaloos tutvustatakse erinevaid karaktereid, väljendusvahendeid, stiile, heliloojaid ja interpreete. Muusikalise kirjaoskuse all mõistetakse õppekavas sisalduva noodikirja lugemise oskust musitseerides. Õpilaste silmaringi ja muusikalise maitse kujundamiseks on vajalikud õppekäigud (sh virtuaalsed)

kontserdipaikadesse, teatritesse ning muuseumidesse. Õpilaste üldkultuurilised teadmised põhinevad teadlikkusel kohalikust, oma riigi ja Euroopa kultuuripärandist ning nende rollist maailmas. See hõlmab teadmisi peamistest kultuurisaavutustest (sh popkultuurist). Oluline on kontserdielu korraldamine oma koolis, et õpilastel tekiks muusika kuulamise harjumus ning ürituste korraldamise kogemus.

Muusika kaudu kujundatakse harmoonilist isiksust, puudutades nii keha, tundeid kui ka intellekti. Muusikaõpetusel on tasakaalustav ja toetav roll õpilase emotsionaalses arengus ning teiste õppeainete omandamises. Musitseerides arendatakse õpilase isikupära, omandatakse oskused ja teadmised üksi ja koos musitseerimiseks ning loominguliseks eneseväljenduseks. Rühmas ja üksi õppides arendatakse suhtlemis- ja koostööoskust, üksteise kuulamise oskust, ühtekuuluvustunnet, sallivust, paindlikkust ja emotsionaalset kompetentsust ning juhitakse õpilase enesehinnangut ja õpimotivatsiooni. Ühislaulmise ja koorilauluga arendatakse sotsiaalseid oskusi ning kujundatakse isamaaarmastust.

Muusika ainekava koostades on lähtutud järgmistest põhimõtetest:

- ▶ teadvustada ja tähtsustada ühislaulmise kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist rolli;
- ▶ rõhutada musitseerimise osatähtsust;
- ▶ julgustada ja toetada loomingulist eneseväljendust;
- ▶ teadvustada ja süvendada õpilase isiklikku suhet muusikaga;
- ▶ rõhutada muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujundamisel, tunde- ja mõttemaailma arendamisel ning rikastamisel;
- ▶ lähtuda õppes õppija vajadustest ning tähtsustada integreeritud tegevusi.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- ▶ Lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- ▶ Taotletakse, et õpilase õpikoormus on mõõdukas, jaotub õppeaasta ulatuses ühtlaselt ning jätab piisavalt aega puhata ja huvitegevustega tegelda;
- ▶ Võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega, et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- ▶ Kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, arvestades õpilaste individuaalsust;
- ▶ Rakendatakse nii traditsioonilisi kui ka tänapäevaseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- ▶ Õppekäigud, kontserdid, teatrid, stuudiod, muusikakoolid, looduskeskkond, raamatukogud jne;
- ▶ Kasutatakse mitmekesist ja tänapäevast õppemethodikat

Lõiming

Läbivad teemad

Eesti keel - silbitamine teksti rütmistamisel; teksti tähenduse mõistmine, arutelu ja analüüs, diktsioon, väljendusrikkus; laulutekstide autorid; teksti loomine

Matemaatika - helipikkused ja -kõrgused, noodivältused, taktimõõt, murrud, helikõrguste vahelised kaugused, murrud, paralleelsed helistikud, laulu vorm, muusikapala vorm, taktimõõt, seostamisoskus (loogika);

Inimeseõpetus - liiklus-, kodu-, kodumaa- ja rahvakalendriteemad; aeg (tempo), meetrum, vaikselt, valjult.

Kodanikuõpetus - õige, vale, normid-reeglid,

Kehaline kasvatus- loomulik kehahoid ja hingamine; kehapillisaated, koordineerimine, õiged mänguvõtted; muusikale liikumise loomine vastavalt laulu karakterile; erinevad tantsud.

Kunst/loodusõpetus - looduslike materjalide (puupulgad, kivid jms) kasutamine astmetrepiks, loodusnähtused- ja hääled;

Tööõpetus - omavalmistatud muusikateemaliste mängude kasutamine rütmialases töös ja laulmisel relatiivsete astmetega, lihtsate pillide valmistamine.

Kunst - rütmikaartide valmistamine; muusika meeleolu visualiseerimine

Loodusõpetus - riigid, pealinnad, rahvastik, geograafiline asend; Eesti ja erinevate maade kultuurilugu

Kultuuriline identiteet – muusikas tutvutakse kohaliku ja maailma kultuuripärandiga, teadvustatakse kultuuri rolli igapäevaelus, kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka kaasaja kultuurinähtustesse; väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist; õpilasi suunatakse osalema ühiseid väärtusi kujundavatel muusikasündmustele (kontserdid ja etendused). Noorte

endi osalemine/esinemine laulupidudel, muusikaüritustel ja erinevates muusikaga seotud projektides.

Väärtused ja kõlblus – kujundatakse avatud ja lugupidavat suhtumist nii erinevatesse kultuuritraditsioonidesse kui ka kaasaja kultuurinähtustesse; väärtustatakse uute ideede ning isiklike kogemuste ja emotsioonide loomingulist väljendamist.

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine - oma võimete ja huvide teadvustamine, nii ainespetsiifiliste kui ka üldisemate mõtlemis- ja tegutsemisstrateegiatega, sh õpioskuste omandamine; tutvutakse muusika mitmekülgsuse väljunditega igapäevaelus ning muusikaga seotud elukutsetega.

Teabekeskond - see hõlmab selliseid oskusi nagu info leidmine muusika kohta; tutvutakse andmebaasidega, meediakeskkonna võimaluste ja ohtudega ning autorikaitse küsimustega.

Tehnoloogia ja innovatsioon – on seotud praktiliste loovtegevustega; tehnoloogiliste vahendite kaasamine võimaldab salvestada õpilaste etteasteid, neid töödelda, taasesitada; noodikirja loomise ja salvestamise tarkvara võimalus.

Ajalugu - Eesti ja erinevate maade kultuurid

Inglise keel - võõrkeelsete laulutekstide mõistmine, sõnaraamatu kasutamine

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus - julgustatakse kujundama ja väljendama oma seisukohti ühiskonnas toimuvate protsesside kohta ning katsetama oma ideede arendamist ja elluviimist.

Tervis ja ohutus - muusikas teadvustatakse muusikategevuste emotsionaalselt tasakaalustavat mõju, neist võivad alguse saada elu jooksul püsivad harrastused; muusikas kasutatakse paljusid materjale, töövahendeid ja instrumente, mille juures tuleb järgida ohutuse ning otstarbekuse printsiipe.

Hindamine

Õpitulemusi hinnates lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa ja teistest hindamist reguleerivatest õigusaktidest ning kooli hindamisjuhendist lähtuvalt.

Muusikaõpetuses annab hindamine tagasisidet õpilase võimekuse ja tema individuaalse arengu kohta, on lähtekohaks järgneva õppe kujundamisele, stimuleerib ning motiveerib õpilast parematele tulemustele ja enesearendusele.

Hinnatakse õpilase teadmiste ja oskuste rakendamist muusikalistes tegevustes, arvestades ainekavas taotletavaid õpitulemusi. Hindamine sisaldab kõiki muusikaõpetuse komponente: laulmist, pillimängu, muusikalist liikumist, omaloomingut, muusika kuulamist ja muusikalugu, muusikalist kirjaoskust ning ka õpilase aktiivsust, tunnist osavõttu, hinnangut enese ja kaasõpilaste osalemisele ning saavutustele õppes. Õpilase aktiivset osalemist kooli üritustel ning kooli esindamist konkurssidel ja võistlustel arvestatakse õppetegevuse osana koondhindamisel, et tunnustada õpilase panust ja ettevõtlikkust.

I kooliastmes hinnatakse peamiselt muusikalisi tegevusi: laulmist, pillimängu ja loovtegevusi.

II ja III kooliastmes on suurem kaal muusikaliste teadmiste ning oskuste kasutamisel muusikalistes tegevustes.

1.-2.klassi õpilase hindamisel rakendatakse ainult kujundava hindamise põhimõtteid.

3.-9.klassi õpilase hindamisel rakendatakse numbrilisi hindeid ja kujundava hindamise sõnalisi hinnanguid.

Kujundava hindamise ühe vahendina kasutatakse õpimappi. Õpimapp kui õppimise päevik sisaldab nii õppetöid, esinemiste salvestisi kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet.

Näiteks: Kuidas õpilane suhtub muusikasse ja muusikalisse eneseväljendamisesse?; Kas õpilane on musikaalne?; Mis laadi muusikat õpilane eelistab?; Milliseid muusikainstrumente tunneb, on kokku puutunud, mängib?; Kas viib alustatud töö lõpuni, on huvitatud tulemusest?; Kuidas omandab uusi oskusi ja –vilumusi?; Milline on valitsev tööstiil?; Kas töötab ainult abiga, ainult näidise põhjal, saab aru ja töötab iseseisvalt suulise juhendi alusel?; Kuidas on arenenud loovus?; Millises valdkonnas väljendub eriline andekus?; jne

Muusika hindamisel arvestatakse õpilase individuaalset arengut ja võimekust ning saavutuste ja hindamise vormid fikseeritakse HEV õpilaste IÕK-s, teistel õpilastel vajadusel ITP-s.

IÕK alusel õppivate HEV õpilaste osas rakendatakse vajadusel diferentseeritud hindamist.

Muusikaõpetus - I kooliaste

I kooliastme õpitulemused muusikaõpetuses

3. klassi lõpetaja:

- ▶ osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises ja liikumises;
- ▶ laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning ühe- ja/või kahehäälses kooris; mõistab laulupeo tähendust;
- ▶ laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause;
- ▶ laulab melodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- ▶ lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust;
- ▶ rakendab pillimängu kaasmängudes;
- ▶ kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes;
- ▶ kirjeldab suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega kuulatavat muusikat;
- ▶ väärtustab enese ja teiste loomingut

Laulmine	Pillimäng	Muus. liikumine	Omalooming	Muusikaline kuulamine ja muusikalugu	Muusikaline kirjaoskus	Õppekäigud
1.Laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning ühe- ja/või kahehäälses koolikooris,	1. on omandanud 6-keelse väikekandle või plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab	1. Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (liikumises);	1.Väärtustab enese ja teiste loomingut; 2.kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes	1.Kirjeldab suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega kuulatavat	1. Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (muusikalises kirjaoskuses).	1. Huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli

2.mõistab
laulupeo
tähendust;

laulab eesti
rahvalaule (sh
regilaule) ning
peast oma
kooliastme
ühislaule

3.Laulab
meloodiat
käemärkide,
astmetrepi ja
noodipildi järgi
ning kasutab
relatiivseid

helikõrgusi
(astmeid);

4.kasutab
muusikalisi
teadmisi kõigis
muusikalistes
tegevustes
(laulmisel).

neid
musitseerimisel;

2. rakendab
pillimängu
kaasmängudes;

3.kasutab
muusikalisi
teadmisi kõigis
muusikalistes
tegevustes
(pillimängus).

tegevustes
(omaloomingus).

muusikat;

2.kasutab
muusikalisi
teadmisi kõigis
muusikalistes
tegevustes
(muusika
kuulamisel);

3.väärtustab enese
ja teiste
loomingut.

Muusikaõpetus-1. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu

Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas;

Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;

Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;

Laulab eesti rahvalaule ja regilaule seoses kalendritähtpäevadega;

Laulab erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laule õpetaja valikul;

Laulab järgmisi laule: M.Härma „Emakesele“, G. Ernesaks „,

Rongisõit“, „Kevadel“, „Tiiu talutütrekene“, „Mu koduke“, „Kus on minu koduke“.

Õpitulemused

► Laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning ühe- ja/või kahehäälses koolikooris;

► Mõistab laulupeo tähendust;

► Laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause;

► Laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi järgi;

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (laulmisel).

2. Pillimäng

Õppesisu

Õpitulemused

Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või *ostinato*'des;

Väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu.

3. Muusikaline liikumine **Õppesisu**

Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu;

Tantsib eesti laulu- ja ringmänge.

4. Omalooming **Õppesisu**

Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;

Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu **Õppesisu**

Eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat;

On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika ja muusikapala ülesehitus);

Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja

► Rakendab pillimängu kaasmängudes;

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (pillimängus).

Õpitulemused

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (liikumises);

Õpitulemused

► Väärtustab enese ja teiste loomingut;

► kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (omaloomingus).

Õpitulemused

► Kirjeldab suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega kuulatavat muusikat;

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (muusika kuulamisel);

karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara;

Väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega;

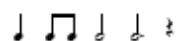
Seostab muusikapala selle autoritega.

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu

Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:

noodivältused, paus, rütmifiguurid:

tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides:

astmetel SO, MI, RA, (JO) põhinevad mudelid

7. Õppekäigud

Õppesisu

Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil;

Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

Muusikaõpetus - 2. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

► Väärtustab enese ja teiste loomingut.

Õpitulemused

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (muusikalises kirjaoskuses).

Õpitulemused

► Huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu

Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas;

Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;

Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;

Laulab eesti rahvalaule ja regilaule seoses kalendritähtpäevadega;

Laulab erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laule õpetaja valikul;

Laulab peast Fr. Pacius „Eesti hümn“ , Lastelaulud „Ketramas“, „Mutionu

pidu“ , „Lapsed tупpa“ , „Tiliseb, tiliseb aisakell“.

2. Pillimäng

Õppesisu

Õpitulemused

► Laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning ühe- ja/või kahehäälses koolikooris;

► Mõistab laulupeo tähendust;

► Laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause

► Laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (laulmisel).

Õpitulemused

Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või *ostinato*'des;

Väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu.

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu

Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu;

Tantsib eesti laulu- ja ringmänge.

4. Omalooming

Õppesisu

Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;

Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid;

Loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne;

Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu

On tutvunud kuuldeliselt ja visuaalselt eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill);

Laulude instrumentaalsed karakterpalad- meeleolu kirjeldamine,

► Rakendab pillimängu kaasmängudes;

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (pillimängus).

Õpitulemused

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (liikumises)

Õpitulemused

► Väärtustab enese ja teiste loomingut;

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (omaloomingus).

Õpitulemused

► Kirjeldab suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega kuulatavat muusikat;

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes

kasutades väljendusvahendeid meloodia , rütm, tempo, dünaamika.

(muusika kuulamisel);

► Väärtustab enese ja teiste loomingut.

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu

Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:

Tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides:

astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA₁, SO₁ põhinevad mudelid;

Mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes;

Meetrum- 2 ja 3 osaline taktimõõt, takti viipamine, kaasmängude mängimine, taktijoon, lõpumärgid ja kordusmärgid.

Rütmivormide omandamine, meloodia liikumise jälgimine ja iseloomustamine.

Õpitulemused

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (muusikalises kirjaoskuses).

7. Õppekäigud

Õppesisu

Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil;

Õpitulemused

► Huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli

Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

Muusikaõpetus-3. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu

Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas;

Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu;

Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;

Laulab eesti rahvalaule ja regilaule seoses kalendritähtpäevadega;

Laulab erineva karakteri, helilaadi, taktimõõdu ning tempoga laule õpetaja valikul: „Eesti hümn“, „Tiliseb, tiliseb aisakell“, „Ketramas“, „Kaerajaan“ .

Õpib tundma astmeid SO, MI, RA, LE, JO, RA₁, SO₁, JO¹, NA, DI ja tajuma astmemudeleid (SO-MI, SO-RA, SO-MI-RA jne.) kuulmise,

Õpitulemused

►Laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning ühe- ja/või kahehäälses koolikooris, mõistab laulupeo tähendust;

►Laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause;

►Laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);

►Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (laulmisel).

käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi.

2. Pillimäng

Õppesisu

Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või *ostinato*'des;

Väljendab pillimängus muusika sisu ja meeleolu;

On omandanud 6-keelse väikekandle või plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerimisel;

Seoses pillimänguga õpitakse tundma viulivõtit, tähtnimesid ja nende asukohta noodijoonestikul.

Õpitulemused

- ▶ Rakendab pillimängu kaasmängudes;
- ▶ kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (pillimängus).

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu

Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu;

Tantsib eesti laulu- ja ringmänge.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (liikumises);

4. Omalooming

Õppesisu

Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmi- ja plaatpillidel;

Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid;

Õpitulemused

- ▶ Väärtustab enese ja teiste loomingut;
- ▶ Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (omaloomingus).

Loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne;

Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks.

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu

On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika ja muusikapala ülesehitus);

Kirjeldab ning iseloomustab kuulatava muusikapala meeleolu ja karakterit, kasutades õpitud oskussõnavara;

Väljendab muusika meeleolu ja karaktereid kunstiliste vahenditega;

Seostab muusikapala selle autoritega.

Eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkat.

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu

astmetel SO, MI, RA, LE, JO, RA₁, SO₁, JO¹, NA, DI põhinevad mudelid;

JO- ja RA- astmerida (duur ja moll) seoses lauludega;

Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas:

a) meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp,

Õpitulemused

► Kirjeldab suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega kuulatavat muusikat;

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (muusika kuulamisel);

► Väärtustab enese ja teiste loomingut.

Õpitulemused

► Kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes (muusikalises kirjaoskuses).

punkt noodivältuse pikendajana;

b) koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor;

c) muusikapala, salm, refrään, kaanon, marss, polka, valss, ostinato, kaasmäng, eelmäng, vahemäng;

d) rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat;

e) laulurepertuaariga tutvustatakse märke latern, segno, volt.

7. Õppekäigud

Õppesisu

Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil;

Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara.

Õpitulemused

► Huvitub muusikast nii koolis kui ka väljaspool kooli

Muusikaõpetus– II kooliaste

II kooliastme õpitulemused muusikaõpetuses

6. klassi lõpetaja:

1) osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises, liikumises; huvitub oma kooli ja kodukoha kultuurielust ning osaleb selles;

2) laulab ühe- või kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades;

3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses; mõistab laulupeo traditsiooni ja tähendust;

4) oskab kuulata iseennast ja teisi koos musitseerides, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslasi;

- 5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule;
- 6) kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- 7) kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi;
- 8) julgeb esitada ideid ja rakendab võimetekohaselt oma loovust nii sõnalises kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes, sh infotehnoloogia võimalusi kasutades;
- 9) kirjeldab ning põhjendab suunavate küsimuste ja omandatud muusika oskussõnade abil kuulatavat muusikat; mõistab autorsuse tähendust;
- 10) eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat;
- 11) leiab iseloomulikke jooni eesti ja teiste maade rahvamuusikas.

Muusikaõpetus-4. klass

Õppeaine maht: 70 tundi

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu

Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulumise ja noodi järgi astmenimedega, kuulumise järgi; a capella või saatega laulmine

Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, väljendusvahendid);

Meloodia laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul

erinevates kõrguspositsioonides ;

Õpitulemused

► Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest;

► Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes;

► Laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule;

Üksi ja kooris laulmine ühe- ja mitmehäälselt;

Duur- ja moll helilaadi ning duur- ja moll kolmkõla käsitlemine seoses laulmisega;

► Oskab kuulata iseennast ja kaaslast ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohustetundlikult endale võetud ülesannetesse;

► Laulab meloodiat relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides (SO, MI, RA, JO, RA₁, SO₁, JO₁, LE, NA, DI);

► Teab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Kui Kungla rahvas” (K. A. Hermann), „Meil aiaäärne tänavas” (eesti rahvalaul).

2. Pillimäng

Õppesisu

Pillimänguoskuse rakendamine üksi ja koos musitseerides;

Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid;

Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastus-motiivid;

Erinevate pillide kasutamine musitseerimisel: keha-, rütmi- ja plaatpillid, plokkflööti või 6-keelne väikekannel kaasmängudes ja/või ostinato’des;

Õpitulemused

► Kasutab pillimänguoskusi üksi ja koos musitseerides.

► Arvestab kaasmuusikutega ning oskab jälgida ennast teistega koos musitseerides, mõistab oma panust, toetab ja tunnustab kaaslast .

► Oskab luua erinevaid kaasmänge, ostinatosid erinevatel pillidel

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu

Õpitulemused

Tantsib eesti laulu- ja ringmänge;

Lähtudes laulu karakterist lihtsama liikumise kujundamine rühmatöös,

▶ Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi;

▶ Oskab eesti laulu- ja ringmänge;

▶ Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid.

▶ Oskab jälgida iseennast ja teisi rühmas tantsides, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslast;

4. Omalooming

Õppesisu

Orffi pedagoogika – omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine;

Rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide kujundamine;

Lihtsamate pillide valmistamine

Erinevate muusikaliste vormide kasutamine: Liht-, liitvorm;

Omaloomingu kirjapanek: kirjalik töö – töövihik;

Õpitulemused

▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loominguideid.

▶ Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel;

▶ Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel;

▶ Kasutab improvisatsioonides astmemudeleid

▶ Loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne;

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu

Vokaalmuusika: Hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), kooriliigid (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); kodukoha

Õpitulemused

▶ Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit, vormi (2-osaline

tuntumad koorid, dirigendid; Eesti tuntumad koorid;

Tutvumine Eesti laulupidude traditsiooniga.

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu

Noodivältsused, rütmifiguurid ja pausid;

I kooliastmes õpitud rütmifiguuride pidev kinnistamine läbi muusikaliste tegevuste;

Relatiivse meetodi pidev kasutamine noodist laulmisel;

Duur ja moll, viiulivõti, tähtnimetused, taktimõõt (2/4, 3/4, 4/4).

Tämber, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, Eesti

lihtvorm);

► Oskab võrrelda vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, alt, tenor, bass), kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); teab koore ja tuntumaid dirigente kodukohas; tuntumaid Eesti koore; on tutvunud Eesti laulupidude traditsiooniga;

► On tutvunud eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill);

► Oskab iseloomustada kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades õpitud oskussõnavara;

► Kasutab muusika kuulamisel muusikalisi oskusi ja teadmisi;

► Teadvustab muusikateoste autorikaitsevajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate õiguste ja kohustustega;

Õpitulemused

► Mõistab allolevate helivältsuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:

► Mõistab 2-, 3- ja 4-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid

rahvapillid).

musitseerides;

- ▶ Oskab laulda astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides;
- ▶ Mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes;
- ▶ Õpib lauludes tundma JO- ja RA astmerida;

Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas:

- ▶ Meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana;
- ▶ koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor;
- ▶ muusikapala, salm, refrään, kaanon, marss, polka, valss, ostinato, kaasmäng, eelmäng, vahemäng;
- ▶ rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, piano, forte, fermaat;
- ▶ laulurepertuaariga tutvustatakse märke latern, segno, volt.

7. Õppekäigud

Õppesisu

Kontsertide jm muusikaürituste külastamine ning vahetute muljete edastamine ühiste vestluse kaudu

Õpitulemused

▶ Huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus

Individuaalne, paaris- ja rühmatöö;

Vestlus, arutelu, analüüs või muud loovad väljundid – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine;

Kirjalik töö – töövihik, essee, analüüs, uurimus, plakat (pilt vms) jne.

► Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil;

► Kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara

Muusikaõpetus - 5. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu	Õpitulemused
Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi; a capella või saatelaulmine Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, väljendusvahendid); Meloodia laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikulerinevates kõrguspositsioonides ; Relatiivsete helikõrguste (astmed) seostamine absoluutsete helikõrgustega g–G2. Üksi ja kooris laulmine; Duur- ja moll helilaadi ning duur- ja moll kolmkõla käsitlemine seoses	► Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; ► Oskab seostada relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega g– G2; duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega; ► Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; ► Laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule;

laulmisega;	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Oskab kuulata iseennast ja kaaslasti ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohustetundlikult endale võetud ülesannetesse; ▶ Teab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Eesti lipp” (E. Võrk), „Kui Kungla rahvas” (K. A. Hermann), „Meil aiaäärne tänavas” (eesti rahvalaul), „Püha öö” (F. Gruber), kaks jõululaulu valikuliselt
-------------	--

2. Pillimäng

Õppesisu	Õpitulemused
Pillimänguuskuse rakendamine üksi ja koos musitseerides; Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid; Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus- vastus motiivid; Erinevate pillide kasutamine musitseerimisel: keha-, rütmi- ja plaatpillid, plokkflööti või 6-keelne väikekannel kaasmängudes ja/või ostinato'des;	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või ostinato'des; ▶ Rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid; ▶ seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga; ▶ Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi. ▶ Oskab seostada helistikke ja toonika kolmkõlasid C-duur, a-moll pillimänguga;

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu	Õpitulemused
Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra; Lähtuvalt laulu karakterist lihtsama liikumise kujundamine rühmatöös Tantsib eesti laulu- ja ringmänge;	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; ▶ Tantsib eesti laulu- ja ringmänge; ▶ Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid.

4. Omalooming

Õppesisu	Õpitulemused
Orffi pedagoogika – omaloomingulised kaasmängud, tekstid,	▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning

<p>muusikaline liikumine; Rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide kujundamine; Lihtsamate pillide valmistamine Erinevate muusikaliste vormide kasutamine: Liht-, liitvorm; Omaloomingu kirjapanek: kirjalik töö – töövihik; Erinevate rütmide ja dünaamiliste väljendusvahendite kasutamine omaloomingu kujundamisel</p>	<p>väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid. ▶ Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Kasutab improvisatsioonides astmemudeleid ▶ Loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne;</p>
--	---

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kooriliigid (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); kodukoha tuntumad koorid, dirigendid; Eesti tuntumad koorid; Tutvumine Eesti laulupidude traditsiooniga; Orkester ja selle liigid: tuntud orkestrid kodukohas ja Eestis. Tuntud dirigendid. Eesti laulu- ja tantsupeod, tähtsamad üldjuhid; laulupeod ja üldjuhid tänapäeval; Rahvaste muusika – Vene, Läti, Leedu, Soome, Rootsi, Norra Rahvalaul, selle liigid; rahvatantsud, rahvapillid.</p>	<p>▶ Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit, vormi (kahe- ja kolmeosaline); ▶ Kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, alt, tenor, bass), kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); teab koore ja tuntumaid dirigente kodukohas ja Eestis; on tutvunud Eesti laulupidude traditsiooniga; ▶ Kuulab ning oskab eristada instrumentaalmuusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkestrit ▶ Tunneb ja oskab eristada eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, rahvapille (kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill); rahvatantse (sõõrtantsud, voortantsud, labajalg, reinlender); teab nimetada tuntud Eesti tantsujuhte tantsupidude ajaloost. ▶ Iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades õpitud oskussõnavara; ▶ Oskab kasutada muusika kuulamisel muusikalisi oskusi ja teadmisi</p>

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Noodivältsed, rütmifiguurid ja pausid; 2- ja 3-osaline taktimõõt kinnistamine, kaheksandik taktimõõt tutvustamine laulurepertuaarist tulenevalt; I ja II kooliastmes juba õpitud rütmifiguuride pidev kinnistamine läbi</p>	<p>▶ Mõistab allolevate helivältsuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:</p>

- 1.Laulmine
- 2.Pillimäng
- 3.Muusikaline liikumine
- 4.Omalooming
- 5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu
- 6.Muusikaline kirjaoskus
- 7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi; <i>a capella</i> või saatega laulmine</p> <p>Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, väljendusvahendid);</p> <p>Meloodia laulmine relatiivseid helikõrgusi kasutades käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja noodijoonestikul erinevates kõrguspositsioonides ;</p> <p>Relatiivseid helikõrguste (astmed) seostamine absoluutsete helikõrgustega g–G2.</p> <p>Üksi ja kooris laulmine;</p> <p>Duur- ja moll helilaadi ning duur- ja mollkolmkõla käsitlemine seoses laulmisega;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest; ▶ Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes; ▶ Laulab eakohaseid ühe- ja kahehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule; ▶ Oskab kuulata iseennast ja kaaslast ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohusetundlikult endale võetud ülesannetesse; ▶ Laulab peast kooliastme ühislaulu: „Eesti hümn” (F. Pacius), „Eesti lipp” (E. Võrk), „Kas tunned maad” (J. Berad), „Kui Kungla rahvas” (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas” (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas” (eesti rahvalaul), „Püha öö” (F. Gruber), kaks jõululaulu valikuliselt

2. Pillimäng

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Pillimängu oskuse rakendamine üksi ja koos musitseerides;</p> <p>Orffi pedagoogika – kaasmängud, <i>ostinatod</i>, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid;</p> <p>Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kasutab keha-, rütm- ja plaatpille kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i>’des; ▶ Rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid;

vastusmotiivid; Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus; Erinevate pillide kasutamine musitseerimisel: keha-, rütmi- ja plaatpillid, plokkflööt või 6-keelne väikekannel kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i> 'des;	<ul style="list-style-type: none"> ▶ seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga; ▶ Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi. ▶ Oskab seostada helistikke G-duur, e-moll ning F-duur ja d-moll pillimänguga
--	--

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu	Õpitulemused
Tantsib eesti laulu- ja ringmänge; Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari, Saksa; Lähtuvalt laulu karakterist lihtsama liikumise kujundamine rühmas	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi; ▶ Oskab eesti laulu- ja ringmänge; ▶ Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid.

4. Omalooming

Õppesisu	Õpitulemused
Orffi pedagoogika – omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; Rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide kujundamine; Lihtsamate pillide valmistamine Erinevate muusikaliste vormide kasutamine: Liht-, liitvorm; Omaloomingu kirjapanek: kirjalik töö – töövihik; Erinevate rütmide ja dünaamiliste väljendusvahendite kasutamine omaloomingu kujundamisel	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingu ideid. ▶ Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või <i>ostinato</i>'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Kasutab improvisatsioonides astmemudeleid ▶ Loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne;

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu	Õpitulemused
Rahvaste muusika traditsioonidega tutvumine (valikuliselt): a) Suurbritannia (<i>shanty, hornpipe, reel, jig, kadrill</i>) b) Iiri c) Poola (<i>masurka, polonees</i>) d) Austria (<i>ländler, joodeldamine, alphorn</i>)	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit; ▶ Oskab iseloomustada kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades õpitud oskussõnavara; ▶ Tunneb ja oskab eristada eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, rahvapille

<p>e) Ungari (<i>verbunk, tšaardas</i>) f) Saksa: (<i>allemande, šlaager,</i>) Muusikaline teema. Muusika väljendusvahendid – tempo, dünaamika</p>	<p>(kannel, Hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill); rahvatantse (sõõrtantsud, voortantsud, labajalg, reinlender); ▶ teab nimetada tuntud Eesti tantsujuhte tantsupidude ajaloost. ▶ Oskab iseloomustada (valikuliselt) rahvaste muusikat, omapära, teab nimetada mõnda heliloojat, tuntud teost, iseloomustab kohalikke tantse (Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari, Saksa) ▶ Kasutab muusika kuulamisel muusikalisi oskusi ja teadmisi ▶ Teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate õiguste ja kohustustega. ▶ Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: ▶ vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpret, improvisatsioon ▶ tempo, <i>andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando</i>, dünaamika, <i>piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo</i>; ▶ rütm, meloodia, kõlavärv, fermaat; ▶ laulurepertuaariga seoses teab märkide <i>latern, segno vol tähendust</i>.</p>
---	---

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid 2 ja 3-osaline taktimõõt kinnistamine, kaheksandik taktimõõt seoses laulmisega. I ja II kooliastmes õpitud rütmifiguuride pidev kinnistamine läbi muusikalistetegevuste; Relatiivse meetodi pidev kasutamine noodistlaulmisel, seostamine absoluutsete helikõrgustega;</p>	<p>▶ Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:</p> <p>▶ Mõistab erinevaid taktimõõte (2/4, .., 4/4, 3/8, 6/8) ning arvestab neid musitseerides;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Oskab laulda astmemudeleid käemärkide, rütmistatud astmenoodi järgi ja erinevates kõrguspositsioonides; ▶ Teab järgmiste sõnade tähendust ning oskab kasutada neid praktilisel musitseerimisel: eeltakt, viulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused, (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekarr; paralleelhelistikud ▶ I ja II kooliastmes õpitud muusikalise kirjaoskuse ja oskussõnavara pidev kordamine .
--	---

7. Õppekäigud

Õppesisu	Õpitulemused
Kontsertide jm muusikaürituste külastamine ning vahetute muljete edastamine ühiste vestluse kaudu Individuaalne, paaris- ja rühmatöö; Vestlus, arutelu, analüüs või muud loovad väljundid – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine; Kirjalik töö – töövihik, essee, analüüs, uurimus, plakat (pilt vms) jne.	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus ▶ Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; ▶ Kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara

Muusikaõpetus – III kooliaste

III kooliastme õpitulemused muusikaõpetuses

Õpitulemused 9. klassi lõpuks

Põhikooli lõpetaja:

- 1) osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus; aktsepteerib muusika erinevaid avaldusvorme;
- 2) laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapärast;
- 3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaalinstrumentaalkoosseisudes; mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaal-poliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust;
- 4) oskab kuulata iseennast ja kaaslasi ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohustetundlikult endale võetud ülesannetesse;
- 5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislauke;
- 6) kasutab noodist lauldes relatiivseid helikõrgusi (astmeid);

- 7) rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid;
- 8) väljendab oma arvamust kuulnud muusikast ning põhjendab ja analüüsib seda muusika oskussõnavara kasutades suuliselt ja kirjalikult;
- 9) leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob eesti rahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused;
- 10) väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes;
- 11) teab autoriõigusi ning sellega kaasnevaid õigusi ja kohustusi; huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus;
- 12) valdab ülevaadet muusikaga seotud elukutsest ja võimalustest muusikat õppida;
- 13) kasutab infotehnoloogia vahendeid muusikalistes tegevustes.

Muusikaõpetus-7. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi;</p> <p>Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, väljendusvahendid);</p> <p>Relatiivne meetod – laulmine astmetrepi, käemärkide, rändnoodi, rütmistatud astmete ja noodi järgi, mudellaulud;</p> <p>Absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G²);</p> <p>Duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega;</p> <p>Pentatoonika seoses rahvaste muusikaga.</p>	<p>► Õpilane laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapäras;</p> <p>► Laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaalinstrumentaalkoosseisudes;</p> <p>► mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaalpoliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust;</p> <p>► Oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislause: Eesti hümn“ (F. Pacius), "Jää vabaks, Eesti meri" (V. Oksvort), "Kalevite kants" (P. Veebel), "Mu isamaa on minu arm" (G. Ernesaks), lisaks 2 jõululaulu valikuliselt.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (laulmisel)
--	--

2. Pillimäng

Õppesisu	Õpitulemused
Pillimänguuskuse rakendamine üksi ja koos musitseerides; Orffi pedagoogika – kaasmängud, <i>ostinatod</i> , meloodilis-rütmilised improvisatsioonid; Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastusmotiivid; Absoluutse helikõrguste süsteemi kasutamine pillimängus; Erinevate pillide kasutamine musitseerimisel: keha-, rütmi- ja plaatpillid, plokkflööti või 6- keelne väikekannel kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i> 'des;	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (pillimängus). ▶ Osaleb vastavalt võimetele bändides vm instrumentaalmuusika (saate) kollektiivides ▶ Suudab kujundada lihtsamaid saateid lauludele, liikumistele

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu	Õpitulemused
Muusikapala karakteri väljendamine liikumise kaudu Rütmitunnetuse arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (liikumises). ▶ Väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Prantsuse, Itaalia, Hispaania, Põhja- ja Ladina- Ameerika, Aafrika, Idamaad

4. Omalooming

Õppesisu	Õpitulemused
Orffi pedagoogika – omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; Rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide kujundamine; Lihtsamate pillide valmistamine	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid. ▶ Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või <i>ostinato</i>'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel;

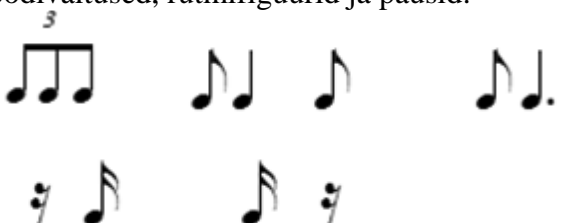
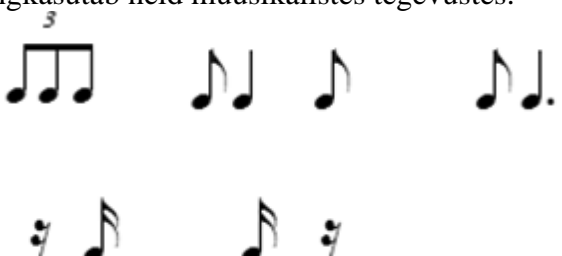
<p>Erinevate muusikaliste vormide kasutamine: Liht-, liitvormrondo- ja variatsioonivorm;</p> <p>Omaloomingu kirjapanek: kirjalik töö – töövihik;</p> <p>Infotehnoloogia – noodistusprogramm(id).</p> <p>Erinevate rütmide ja dünaamiliste väljendusvahendite kasutamine omaloomingu kujundamisel</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ▶ Loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne;
--	--

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Helide omadused: heliallikas, infrahelid, ultrahelid, herts, detsibell, valulävi, kuulmislävi, kaja, kammertoon</p> <p>Ülevaade erinevatest orkestriliikidest ja lavamuusika žanritest;</p> <p>Pillirühmad, heli tekkimine erinevate mänguvõtete kasutamisel, olulisi interpreete Eestis ja välismaal.</p> <p>Keelpillid: Näppepillid, poogenpillid. Pillide tundmine kõla ja ehituse järgi.</p> <p>Tähtsamad pillimeistrid: Stradivarid, Guarnerid, Amattid. Tuntud interpreetid. Mõisted: Stradivarius, poogen, pizzicato</p> <p>Puhkpillid: puupuhkpillid, vaskpuhkpillid.</p> <p>Pillide tundmine kõla ja ehituse järgi, heli tekkimine, tuntud interpreetid.</p> <p>Kausshuulik, kõlalehter, sordiin, kuliss, aukhuulik, klapid, trost,</p> <p>Löökpillid: kindla helikõrgusega ja kindla helikõrguseta. Pillide tundmine kõla ja ehituse järgi. Tuntud interpreetid.</p> <p>Rahvaste muusika eripärad, traditsioonid, pillid:</p> <p>Araabia – koraan, makaam, ud, rabab, nai;</p> <p>Juudid - toora, judaism, šefardi muusika, klezmeri muusika</p> <p>Austraalia – aborigeenid, korborirituaalid, didgeridoo, tšuringa</p> <p>Jaapan – gagaku muusika, No-teater, kabukiteater, Bunraku, koto, taikotrummid;</p> <p>Hiina – kammertoon, pentatoonika, pekingi ooper, pipa, sheng; India – raaga, sitar, vina, india tantsukunst;</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes; ▶ Arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; võtab kuulda ja arvestab teiste arvamust ning põhjendab enda oma nii suuliselt kui ka kirjalikult; ▶ On tutvunud rahvaste muusikatraditsioonidega, leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning suhtub neisse lugupidavalt; oskab neid võrrelda eesti rahvamuusikaga; tunneb Eesti rahvamuusika tänapäevaseid tõlgendusi; ▶ Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust; ▶ Eristab kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löökpille; ▶ Teab nimetada Eesti tuntud heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; ▶ Tunneb autoriõigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis). ▶ Mõistab all olevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: ooper, operett, ballett, muusikal, sümfoonia, instrumentaalkontsert, spirituaal, gospel sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilli-orkester, džässorkester, partituur, muusikainstrumentide nimetused

Indoneesia – gamelanmuusika, -orkester, varjuteater;

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid:</p> <p>I ja II kooliastmes õpitud rütmifiguuride pidev kinnistamine läbi muusikaliste tegevuste;</p> <p>I ja II kooliastmes õpitud helistike kordamine (C–a, G–e, F–d, repertuaarist tulenevalt D–h) läbi muusikaliste tegevuste;</p> <p>Relatiivse meetodi pidev kasutamine noodistlaulmisel, absoluutsete helikõrgustega seostamine (tähtnimed);</p>	<p>► Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid;</p> <p>► Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:</p> <p>► Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandiktaktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides</p> <p>► Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed)</p>

7. Õppekäigud

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kontsertide jm muusikaürituste külastamine ning vahetute muljete edastamine arvustuse või essee näol.</p> <p>Individuaalne, paaris- ja rühmatöö;</p> <p>Vestlus, arutelu, analüüs või muud loovad väljundid – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine;</p> <p>Kirjalik töö – töövihik, essee, analüüs, uurimus, retsensioon, referaat, plakat jne.</p>	<p>► Huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus</p> <p>► Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil;</p> <p>► Kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara</p>

Muusikaõpetus-8. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1. Laulmine

Õppesisu	Õpitulemused
Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi astmenimedega, kuulmise järgi; Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, väljendusvahendid); Relatiivne meetod – laulmine astmetrepi, käemärkide, rändnoodi, rütmistatud astmete ja noodi järgi, mudellaulud; Absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G ²); Duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega; Pentatoonika seoses rahvaste muusikaga.	► Õpilane laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapärasest; ► Laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaalinstrumentaalkoosseisudes; ► mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaalpoliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust; ► Oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule: Eesti hümn“ (F. Pacius), "Jää vabaks, Eesti meri" (V. Oksfort), "Kalevite kants" (P. Veebel), "Mu isamaa on minu arm" (G. Ernesaks), lisaks 2 jõululaulu valikuliselt. ► Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (laulmisel)

2. Pillimäng

Õppesisu	Õpitulemused
Pillimänguuskuse rakendamine üksi ja koos musitseerides; Orffi pedagoogika – kaasmängud, ostinatod, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid;	► Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (pillimängus).

Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastusmotiivid; Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus; Erinevate pillide kasutamine musitseerimisel: keha-, rütmi- ja plaatpillid, plokkflööti või 6-keelne väikekannel kaasmängudes ja/või ostinato'des;	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Osaleb vastavalt võimetele bändides vm instrumentaalmuusika (saate) kollektiivides ▶ Suudab kujundada lihtsamaid saateid lauludele, liikumistele
--	---

3. Muusikaline liikumine

Õppesisu	Õpitulemused
Muusikapala karakteri väljendamine liikumise kaudu Rütmitunnetuse arendamine	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (liikumises). ▶ Väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Prantsuse, Itaalia, Hispaania, Põhja- ja Ladina- Ameerika, Aafrika, Idamaad

4. Omalooming

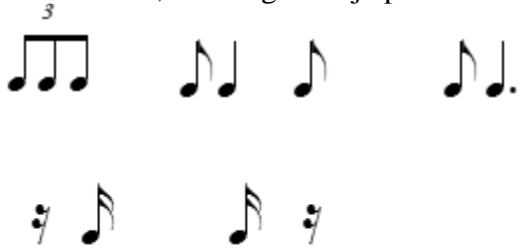
Õppesisu	Õpitulemused
Orffi pedagoogika – omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine; Rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide kujundamine; Lihtsamate pillide valmistamine Erinevate muusikaliste vormide kasutamine: Liht-, liitvormrondo- ja variatsioonivorm; Omaloomingu kirjapanek: kirjalik töö – töövihik; Infotehnoloogia – noodistusprogramm(id). Erinevate rütmide ja dünaamiliste väljendusvahendite kasutamine omaloomingu kujundamisel	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid. ▶ Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ▶ Loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne;

5. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu	Õpitulemused
Klahvpillid. Elektrofonid.	▶ Väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes;

<p>Rahvaste muusika. muusikatradsioonid: pillid, rahvamuusika, tantsud, heliloojad, muusikud. Hispaania – <i>fandango, flamenko, habaneera</i> Brasiilia – <i>samba, bossa nova, macarena, lambada</i> Argentina – <i>tango</i> Kuuba – <i>rumba, habaneera, paso doble</i> Jamaica – <i>reggae</i> Mehhiko – <i>ranchera, mariachi</i> Indiaanlaste ja eskimote muusika (Põhja-Ameerika) Euroameerika muusika – kantrimuusika ja selle alaliigid Muusikatööstus, selle eesmärgid, areng. Plaadifirmad. Autorikaitse, põhimõtted, seadused. Populaarmuusika. Popmuusika žanrid, nende omapära, tuntumad muusikud Populaarmuusika ajalugu Eestis, tänapäev, Eesti plaadifirmad. Tehnika areng, selle mõju popmuusikas</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; võtab kuulda ja arvestab teiste arvamust ning põhjendab enda oma nii suuliselt kui ka kirjalikult; ▶ Teab autoriõigusi ja sellega kaasnevaid õigusi ja kohustusi; on tutvunud rahvaste muusikatradsioonidega leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning suhtub neisse lugupidavalt; oskab neid võrrelda eesti rahvamuusikaga; tunneb Eesti rahvamuusika tänapäevaseid tõlgendusi; ▶ Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust; ▶ Eristab kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löökpille; ▶ Teab nimetada Eesti tuntud heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; ▶ Tunneb autoriõigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis). ▶ Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: <i>ooper, operett, ballett, muusikal, sümfoonia, instrumentaalkontsert, spirituaal, gospel, sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, džässorkester, partituur</i>, muusikainstrumentide nimetused
---	--

6. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Noodivältused, rütmifiguurid ja pausid:</p> 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loominguilisi ideid; ▶ Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: ▶ Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandiktaktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides ▶ Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed)

<p>I ja II kooliastmes õpitud rütmifiguuride pidev kinnistamine läbi muusikaliste tegevuste;</p> <p>I ja II kooliastmes õpitud helistike kordamine (C–a, G–e, F–d, repertuaarist tulenevalt D–h) läbi muusikaliste tegevuste;</p> <p>Relatiivse meetodi pidev kasutamine noodistlaulmisel, absoluutsete helikõrgustega seostamine (tähtnimed);</p>	
--	--

7. Õppekäigud

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kontsertide jm muusikaürituste külastamine ning vahetute muljete edastamine arvustuse või essee näol.</p> <p>Individuaalne, paaris- ja rühmatöö;</p> <p>Vestlus, arutelu, analüüs või muud loovad väljundid – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine;</p> <p>Kirjalik töö – töövihik, essee, analüüs, uurimus, retsensioon, referaat, plakat jne.</p>	<p>► Huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus</p> <p>► Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil;</p> <p>► Kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara</p>

Muusikaõpetus - 9. klass

Õppeaine maht: 35 tundi

Teemad:

1.Laulmine

2.Pillimäng

3.Muusikaline liikumine

4.Omalooming

5.Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

6.Muusikaline kirjaoskus

7.Õppekäigud

1.Laulmine

Õppesisu	Õpitulemused
Laulude õppimine: noodi järgi astmenimedega, kuulmise ja noodi järgi	► Õpilane laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle

<p>astmenimedega, kuulmise järgi; Vestlus (laulu sisu, helilooja, teksti autor, väljendusvahendid); Relatiivne meetod – laulmine astmetrepi, käemärkide, rändnoodi, rütmistatud astmete ja noodi järgi, mudellaulud; Absoluutsete helikõrguste seostamine relatiivsete helikõrgustega (g-G2); Duur- ja moll helilaad ning duur- ja moll kolmkõla seoses lauludega; Pentatoonika seoses rahvaste muusikaga.</p>	<p>omapäraselt; ▶ Laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaalinstrumentaalkoosseisudes; mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaalpoliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust; ▶ Oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislauale: „Eesti hümn“ (F. Pacius), "Jää vabaks, Eesti meri" (V. Oksvort), "Oma laulu ei leia ma üles" (V. Ojakäär), "Laul Põhjamaast" (Ü. Vinter), "Eestlane olen ja eestlaseks jään" (A. Mattiisen), "Saaremaa valss" (R. Valgre), "Kalevite kants" (P. Veebel), "Mu isamaa on minu arm" (G. Ernesaks), "Me pole enam väikesed" (A. Oit). lisaks 2 jõululaulu valikuliselt. ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (laulmisel)</p>
---	--

4. Pillimäng

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Pillimänguuskuse rakendamine üksi ja koos musitseerides; Orffi pedagoogika – kaasmängud, <i>ostinatod</i>, meloodilis-rütmilised improvisatsioonid; Rütmimängud – rütmirondo, rütmikett, rütmilis-meloodilised küsimus-vastusmotiivid; Absoluutse süsteemi kasutamine pillimängus; Erinevate pillide kasutamine musitseerimisel: keha-, rütmi- ja plaatpillid, plokkflööt või 6- keelne väikekannel kaasmängudes ja/või ostinatodes</p>	<p>▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (pillimängus). ▶ Osaleb vastavalt võimetele bändides vm instrumentaalmuusika (saate) kollektiivides ▶ Suudab kujundada lihtsamaid saateid lauludele, liikumistele</p>

5. Muusikaline liikumine

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Muusikapala karateri väljendamine liikumise kaudu Rütmitunnetuse arendamine</p>	<p>▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid (liikumises). ▶ Väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale</p>

	iseloomulikke karaktereid: (valikuliselt) Prantsuse, Itaalia, Hispaania, Põhja- ja Ladina- Ameerika, Aafrika, Idamaad
--	---

6. Omalooming

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Orffi pedagoogika – omaloomingulised kaasmängud, tekstid, muusikaline liikumine;</p> <p>Rütmilis-meloodiliste improvisatsioonide kujundamine;</p> <p>Lihtsamate pillide valmistamine</p> <p>Erinevate muusikaliste vormide kasutamine:Liht-, liitvorm<i>rondo- ja variatsioonivorm;</i></p> <p>Omaloomingu kirjapanek: kirjalik töö –töövihik;</p> <p>Infotehnoloogia – noodistusprogramm(id).</p> <p>Erinevate rütmide ja dünaamiliste väljendusvahendite kasutamine omaloomingu kujundamisel</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid. ▶ Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaatpillidel; ▶ Kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ▶ Loob tekste: regivärsse, laulusõnu jne;

7. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Muusika esituskoosseisud: ansambel – instrumentaal- ja vokaalkoosseisud;</p> <p>Orkester, selle ajalugu, liigid; tuntud orkestreid ja dirigente Eestis ning maailmas; sümfoniaorkester, dirigent, partituur, süvamuusika;</p> <p>Hääl, hääle tervishoid, häälemurre, hääleliigid.</p> <p>Lavamuusika žanrite kujunemine. Tuntud heliloojad ja nende teosed.</p> <p>Mõisted: <i>Ooper, operett, muusikal, ballett, libreto, libretist, primadonna, intermezzo, aaria, retsiitatiiv avamäng, kordeaballett.</i></p> <p>Muusikateater Eestis. Vanemuine, Estonia.</p> <p>Rahvaste muusika. Prantsuse, Itaalia. Aafrika. Mõisted: šansoon, madrigal, blues, spirituaal, gospel;</p> <p>Jazzmuusika ajalugu, jazziliigid; jazzistiilide tunnusjooned, esindajad, instrumendid. Jazzmuusika ja –muusikud Eestis. Jazzmuusika õppimisvõimalustest Eestis. Eesti jazzüritused.</p> <p>Mõisted: <i>Ragtime, blues, dixieland, scatlaul, bigband, swing, playing</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes; ▶ Arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; võtab kuulda ja arvestab teiste arvamust ning põhjendab enda oma nii suuliselt kui ka kirjalikult; ▶ On tutvunud rahvaste muusikatraditsioonidega leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning suhtub neisse lugupidavalt; oskab neid võrrelda eesti rahvamuusikaga; tunneb eesti rahvamuusika tänapäevaseid tõlgendusi; ▶ Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ningmuusikateose ülesehitust; ▶ Tunneb jazzmuusika olulisemaid stiile, tuntud muusikuid. ▶ Teab nimetada Eesti tuntud heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi; ▶ Tunneb autoriõigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse

<p><i>hot.</i> Filmimuusika kujunemine, muusika roll filminduses, tuntud heliloojad. Filmimuusika Eestis.</p>	<p>omandi kasutamisel (sh internetis). ► Mõistab all olevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: ooper, operett, ballett, muusikal, sümfoonia, instrumentaalkontsert, spirituaal, gospel, sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, džässorkester, partituur, jazzmuusika liigid;</p>
---	---

8. Muusikaline kirjaoskus

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Õpitud noodivältuste, rütmifiguuride ja pausid pidev kasutamine ja kinnistamine läbi muusikaliste tegevuste. I ja II kooliastmes õpitud helistike kordamine (C–a, G–e, F–d, repertuaarist tulenevalt D–h) läbi muusikaliste tegevuste; Viuli- ja bassivõtme tundmine. Relatiivse meetodi pidev kasutamine noodistlaulmisel, absoluutsete helikõrgustega seostamine (tähtnimed);</p>	<p>► Rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid; ► Mõistab all olevate helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes: ► Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandiktaktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides. ► Tunneb viuli- ja bassivõtit. ► Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed)</p>

9. Õppekäigud

Õppesisu	Õpitulemused
<p>Kontsertide jm muusikaürituste külastamine ning vahetute muljete edastamine arvustuse või essee näol. Individuaalne, paaris- ja rühmatöö; Vestlus, arutelu, analüüs või muud loovad väljundid – visuaalne kunst, dramatiseering, liikumine; Kirjalik töö – töövihik, essee, analüüs, uurimus, retsensioon, referaat, plakat jne.</p>	<p>► Huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus ► Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil; ► Kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara</p>

2.5.2. Kunstiõpetus

Üldalused

Õppe- ja kasvatusesmärgid kunstiopetuses

Põhikooli kunstiopetusega taotletakse, et õpilane:

- ▶ tunnetab ja arendab oma loomingulist potentsiaali, õpib tundma visuaalsete kunstide väljendusvahendeid ning suudab luua erinevaid kunstiteoseid, rakendades loovalt õpitud teadmisi ja tehnikaid;
- ▶ kasutab erinevaid mõtlemis- ja tegutsemisviise nii loometegevuses kui ka igapäevases elus;
- ▶ analüüsib kunstiteoseid ja visuaalset keskkonda, kasutades põhikoolis omandatud ainealast terminoloogiat, ning põhjendab oma arvamust;
- ▶ märkab esemelise keskkonna ja visuaalse meedia esteetilisi, eetilisi, funktsionaalseid ja ökoloogilisi aspekte;
- ▶ õpib tundma ja väärtustab nii mineviku kunstipärandit kui ka nüüdisaegset kunsti;
- ▶ seostab omavahel kunsti ning kultuuri, ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengut ning mõistab kunsti kui kultuuridevahelist suhtluskeelt; teadvustab kultuurilist mitmekesisust.

Põhikooli lõpuks teadvustab kunsti rolli nii oma elus kui ka ühiskonnas ja orienteerub visuaalses keskkonnas.

Õppeaine kirjeldus

Kunstioppe siht on omandada visuaalne haridus ning arendada mõtlemis-, koostöö- ja eneseväljendusoskusi, et toetada isiksuslikku arengut ning toimetulekut tänapäevases mitmekultuurilises muutuvmas maailmas. Kunst võimaldab õpilasel tunnetada endas loojat ning toetab seeläbi aktiivse maailmavaate omaksvõttu ja ettevõtlikku ellusuhtumist.

Aine õppimise osad on:

- ▶ uurimine ja oma ideede arendamine;
- ▶ väljendusvahendite loov rakendamine;
- ▶ mõtestamine ja refleksioon.

Ülalnimetatud õppimise osad on omavahel orgaaniliselt ja tihedalt põimunud – õpilase loova ning iseseisva mõtlemisoscuse arenemine ja uute teadmiste omandamine kinnistuvad praktilise loovtegevuse kaudu. Oskuste kujunemine on järjepidev protsess ja oma kogemustega seostatakse teadmisi nüüdisaegsest maailmast: kunstiajaloo ja tänapäeva kunsti sidemetest, ruumilise keskkonna disaini ja visuaalkultuuri arengusuundadest. Oluline on avastada ja luua seoseid teistes õppeainetes käsitletavate ajastute ja teemadega. Kunsti käsitletakse nii omaette väärtussüsteemi kui ka võtmena ümbritseva elu mõtestamiseks, mõistmiseks ja tunnetamiseks.

Nii ajaloo kui ka nüüdiskunsti mõistmisele annavad aluse õppekäigud muuseumidesse ja galeriidesse. Kunstiajaloo näidete valikul lähtutakse üldisematest teemadest ega taotleta kronoloogilise ülevaate andmist. Peamine on luua sild mineviku ja nüüdisaja nähtuste vahel.

Kõigi teemade käsitlemisel tuuakse võimalikult palju näiteid kunstist ja visuaalsest kultuurist Eestis.

Kunstiopetus - I kooliaste

Õpitulemused:

- ▶ Tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi.
- ▶ Tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega; kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi.
- ▶ Leiab kujutatava kõige iseloomulikumad jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks, paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni.
- ▶ Kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid.
- ▶ Tunneb lähimbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, käib kunstimuuseumides ja näitustel ning arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid.
- ▶ Seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid.
- ▶ Kirjeldab visuaalse kultuuri näiteid, tuleb toime nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuuri ja õppekeskkondades ning teadvustab media võimalusi ja ohtusid.

Õppesisu

Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine	Pildiline ja ruumiline väljendus	Disain ja keskkond	Meedia ja kommunikatsioon	Kunstikultuur	Materjalid ja tehnikad
Oma tööde esitlemine, selgitamine ja kaaslaste kuulamine. Töötamine iseseisvalt ja grupis. Põhielementide- värv, vorm, ruum, rütm jt tundmaõppimine.	Esemete ja olendite iseloomulike tunnuste leidmine. Peamise esiletõstmise suuruse, asukoha ja värvi abil.	Situatsiooni kirjeldav lähteülesanne. Ideede selgitamine, vormistamine jooniste ja makettidena. Disaini roll igapäevaelus: trükised, tarbevormid, ruumid, hooned,	Meediad kodus ja koolis. Pildilise jutustuse vormid ja vahendid (illustratsioon, koomiks, reklaam, animatsioon, foto, video).	Vana ja uue võrdlemine. Eesti kultuuripärandi tähtteosed. Muuseumide ja näituste külastamine, kunstiteoste vaatlemine ja	Kunstitehnikate ja töövõtete loominguine rakendamine. Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.

Iseloomulike tunnuste ning peamise esiletoomine.

Erinevate tehnikate, materjalide, võtete ja vahendite läbiproovimine.

keskkond jne.

Vormi ja funktsiooni seos. Kunstitunnis omandatud

oskuste rakendamine

digitaalsete vahenditega

töötades.

aruteludes

osalemine.

Kunstiõpetus - I klass

Õppeaine maht 70 tundi

Teemad:

1.Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

2.Pildiline ja ruumiline väljendus

3.Disain ja keskkond

4.Meedia ja kommunikatsioon

5.Kunstikultuur

6.Materjalid ja tehnikad

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

Õppesisu

Mänguasjade ja omameisterdatud mudelitega lavastuslikud mängud.

Õpitulemused

► Õpilane tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest

2.Pildiline ja ruumiline väljendus

Õppesisu

Vabanemine stampkujunditest (päikeseneljandik, aknarist jm). ASJAD
Tuttavate asjade kujutamine -lilled, mänguasjad ...

INIMENE Inimese vanus, amet jne, joonistaminemälu järgi.

GEOMEETRIA Mõisted kolmnurk, ruut, ring ...

3.Disain ja keskkond

Õppesisu

MÄRK Geomeetriliste kujundite erinevad tähendused.

KIRI Oma nime kujundus portfooliol vms.

4.Meedia ja kommunikatsioon

Õppesisu

Asjade tähendus pildil (nt loodusmaterjalidest installatsiooni
jäädvustamine fotona).

8. Kunstikultuur

Õppesisu

Õpitulemused

- ▶ Oskab kujutada figuure.
- ▶ Peab silmas pildi kompositsioonireegleid.

Õpitulemused

- ▶ Märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.
- ▶ Oskab teha kollaaži ja voltida paberit.

Õpitulemused

- ▶ Peab silmas pildi kompositsioonireegleid.
- ▶ Märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.
- ▶ Oskab kunstiteoseid lihtsas vormis kirjeldada ja oma eelistusi põhjendada.

Õpitulemused

EESTI JA MAAILM Keskaegsed hooned.

RAHVAKUNST Laulupidu ja rahvariided.

9. Materjalid ja tehnikad

Õppesisu

MAAL Näpuvärvid ,guašš

SKULPTUUR Plastiliin, savi jt pehmed voolimismaterjalid

GRAAFIKA Riipimine vms.

Kunstiõpetus - II klass

Õppeaine maht 35 tundi

Teemad:

- ▶ Õpilane väärtustab oma kodukohta ja kultuuri.
- ▶ Õpilane tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest.
- ▶ Märkab kujunduselemente ümbritsevas keskkonnas.
- ▶ Oskab kasutada kääre ja paberist šablooni järgi ise detaile välja lõigata.

Õpitulemused

- ▶ Oskab kasutada ohutult töömaterjale, -vahendeid ja kunstitehnikaid loominguliseks eneseväljenduseks.
- ▶ Oskab kasutada kääre ja paberist šablooni järgi ise detaile välja lõigata.
- ▶ Oskab liimiga katta pindu ja teeb liimimistöid korrektselt, hoides puhta töö ja töölaua.
- ▶ Peab silmas pildi kompositsioonireegleid.
- ▶ Oskab teha kollaaži ja voltida paberit.

1.Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

2.Pildiline ja ruumiline väljendus

3.Disain ja keskkond

4.Meedia ja kommunikatsioon

5.Kunstikultuur

6.Materjalid ja tehnikad

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

Õppesisu

Piltjutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.

2-. Pildiline ja ruumiline väljendus

Õppesisu

Puude, mägede, pilvede jne kujutamine mitmel erineval moel.

ASJAD Esemel tähtsamad tunnused.

INIMENE Algsed proportsioonireeglid.

GEOMEETRIA Geomeetristest kujunditest pilt.

Õpitulemused

► Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.

Õpitulemused

► Hindab mõõtmise ja võrdlemise abil objektide ning objekti elementide vahelisi suurussuhteid.

► Kujutab vaatluse järgi ees asetsevaid objekte arvestades nende kuju, suurussuhteid ja paiknemist üksteise suhtes.

► Arvestab täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel.

► Saavutab kompositsiooni tasakaalu.

► Eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme.

1. Disain ja keskkond

Õppesisu

MÄRK Liiklusmärkide keel

KIRI Dekoratiivkiri kingipakil vms.

2. Meedia ja kommunikatsioon

Õppesisu

Piltjutustuste kujundamine (nt foto sidumine joonistuste ja tekstiga). e-kaart.

3. Kunstikultuur

Õppesisu

EESTI JA MAAILM Lossid, kindlused ja mõisahooned.

RAHVAKUNST Talu ja taluriistad.

4. Materjalid ja tehnikad

Õpitulemused

► Eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme.

Õpitulemused

► Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid

väljendusi.

► Hindab mõõtmise ja võrdlemise abil objektide ning objekti elementide vahelisi suurussuhteid.

Õpitulemused

► Õpilane väärtustab oma kodukohta ja kultuuri.

► Kirjeldab Eesti rahvakunstile (rahvariided, tarbeesemed, arhitektuur) iseloomulikke jooni;

► Suhtub mõistvalt enda ja teiste töödessa.

Õppesisu

MAAL Tempera

SKULPTUUR Seisvad figuurid materjali lisamisega.

GRAAFIKA Monotüüpia jt erinevad tõmmised.

Õpitulemused

▶ Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.

▶ Hindab mõõtmise ja võrdlemise abil objektide ning objekti elementide vahelisi suurussuhteid.

▶ Kujutab vaatluse järgi ees asetsevaid objekte arvestades nende kuju, suurussuhteid ja paiknemist üksteise suhtes.

▶ Arvestab täisfiguuri kujutamisel pea suurust ja jäalgade pikkust terve kehapikkuse suhtes, näo kujutamisel silmade asukohta sellel.

▶ Eristab sooja ja külma koloriiti.

▶ Saavutab kompositsiooni tasakaalu.

▶ Eristab sümmeetrilisi ja asümmeetrilisi vorme.

Kunstiõpetus - III klass

Õppeaine maht 70 tundi

1.Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

2.Pildiline ja ruumiline väljendus

3.Disain ja keskkond

4.Meedia ja kommunikatsioon

5.Kunstikultuur

6.Materjalid ja tehnikad

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine Õppesisu

Tegelikkuse ja virtuaalsete keskkondade võrdlus.

2. Pildiline ja ruumiline väljendus Õppesisu

Maastik kevadel, suvel, sügisel, talvel.

ASJAD Esimesed katsetused kujutamisel naturist.

INIMENE Dünaamiline kriipsujuku liikumise kavandamisel.

GEOMEETRIA Plasttaarast, karpidest loomade vm meisterdamine.

Õpitulemused

- ▶ Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.
- ▶ Nimetab etenduse ja filmi kujunduse elemente (kostüümid, lava-, valgus-, helikujundus).
- ▶ Võrdleb oma ja kaaslaste töid, toob esile lahenduste erinevusi.
- ▶ Kirjeldab kunstiteoseid ning põhjendab oma eelistusi.
- ▶ Austab enda ja kaasõpilaste loomingut.

Õpitulemused

- ▶ Arvestab meisterdades teose otstarvet, materjali, tehnoloogiat ja välimust.
- ▶ Kujutab inimest (täisfiguuri ja nägu, paigal ja liikumises) omal viisil temaatilistes kompositsioonides.
- ▶ Valib ümbritsevate objektide (inimesed, loomad-linnud, taimed, kivid, ehitused, sõidukid jne) iseloomulikud jooned ja kujutab neid oma võtetega.
- ▶ Ehitab (joonistades, voolides) keerulisemad vormid üles lihtsamate

3. Disain ja keskkond

Õppesisu

MÄRK Stilisatsioon.

KIRI Šrifti valik vastavalt ülesandele.

4. Meedia ja kommunikatsioon

geomeetriliste kujundite abil.

- ▶ Segab põhivärvide II astme värvid ja põhjendab sellele toetudes põhivärvide mõistet.
- ▶ Segab valge ja musta abil värvide heledamad ja tumedamad astmed.
- ▶ Leiab vaadeldavatel pildidel peamised tegelased ja objektid.
- ▶ Organiseerib pildi pinda arvestades paberi suurust ja kuju kasutades erinevaid paberiformaate.
- ▶ Võrdleb oma ja kaaslaste töid, toob esile lahenduste erinevusi.
- ▶ Kirjeldab kunstiteoseid ning põhjendab oma eelistusi.
- ▶ Austab enda ja kaasõpilaste loomingut.

Õpitulemused

- ▶ Leiab vaadeldavatel pildidel peamised tegelased ja objektid.
- ▶ Valib ümbritsevate objektide (inimesed, loomad-linnud, taimed, kivid, ehitused, sõidukid jne) iseloomulikud jooned ja kujutab neid oma võtetega.
- ▶ Ehitab (joonistades, voolides) keerulisemad vormid üles lihtsamate geomeetriliste kujundite abil.

Õppesisu

Uue tähenduse andmine asjadele või kujutatavale konteksti muutmise (nt juurviljadest tegelased tervisliku toitumise-videos).

5. Kunstikultuur

Õppesisu

EESTI JA MAAILM Lähikonna kunstigalerii, muuseumi asukoht ja funktsioon.

RAHVAKUNST Kindamustrid, sokisääred vms.

Õpitulemused

- ▶ Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.
- ▶ Leiab vaadeldavatel pildidel peamised tegelased ja objektid.
- ▶ Nimetab etenduse ja filmi kujunduse elemente (kostüümid, lava-, valgus-, helikujundus).
- ▶ Võrdleb oma ja kaaslaste töid, toob esile lahenduste erinevusi.
- ▶ Võrdleb raamatu teksti ja selle illustratsiooni.
- ▶ Kirjeldab kunstiteoseid ning põhjendab oma eelistusi.
- ▶ Austab enda ja kaasõpilaste loomingut.

Õpitulemused

- ▶ Õpilane väärtustab oma kodukohta ja kultuuri.
- ▶ Kirjeldab Eesti rahvakunstile (rahvariided, tarbeesemed, arhitektuur) iseloomulikke jooni;
- ▶ Võrdleb oma ja kaaslaste töid, toob esile lahenduste erinevusi.
- ▶ Kirjeldab kunstiteoseid ning põhjendab oma eelistusi.

6. Materjalid ja tehnikad

Õppesisu

MAAL akvarell, pastell ...

SKULPTUUR Voolimine ühest tükist, ilma juurde lisamiseta.

GRAAFIKA Papitrükk vms.

▶ Austab enda ja kaasõpilaste loomingut

Õpitulemused

▶ Kujutab inimest (täisfiguuri ja nägu, paigal ja liikumises) omal viisil temaatilistes kompositsioonides.

▶ Valib ümbritsevate objektide (inimesed, loomad-linnud, taimed, kivid, ehitused, sõidukid jne) iseloomulikud jooned ja kujutab neid oma võtetega.

▶ Ehitab (joonistades, voolides) keerulisemad vormid üles lihtsamate geomeetriliste kujundite abil.

▶ Segab põhivärvide II astme värvid ja põhjendab sellele toetudes põhivärvide mõistet.

▶ Segab valge ja musta abil värvide heledamad ja tumedamad astmed.

▶ Leiab vaadeldavatel piltidel peamised tegelased ja objektid.

▶ Organiseerib pildi pinda arvestades paberi suurust ja kuju kasutades erinevaid paberiformaate.

▶ Arvestab meisterdades teose otstarvet, materjali, tehnoloogiat ja välimust.

Kunstiõpetus- II kooliaste

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.
- ▶ Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.
- ▶ Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon jne).
- ▶ Analüüsib nüüdiskunsti teoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes.
- ▶ Mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust.
- ▶ Mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust.
- ▶ Leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid.
- ▶ Märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami; arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle ruumilises ja virtuaalses keskkonnas. Tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades.

Õppesisu

Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine	Pildiline ja ruumiline väljendus	Disain ja keskkond	Meedia ja kommunikatsioon	Kunstikultuur	Materjalid ja tehnikad
Uurimuslik ja loov koostöö. Teoste esitlemine, valikute	Kunstiteoses sisulise ja vormilise eristamine. Kompositsiooni	Probleemipõhine lähteülesanne. Trükiste, filmide,	Kunstiteoste, arvutimängude, filmide,	Kunstiteose analüüs. Kunstiürituste, kaasaegse	Visandamine ja kavandamine. Eksperimenteerimine

põhjendamine.	tasakaal, pinge, dominant ja koloriit.	arvutimängude, koomiksrite ja reklaamide pildikeele ning graafilise disaini kujundusvõtete uurimine ja kriitiline võrdlemine.	reklaamide jne vaatlemine, nende üle arutlemine, kirjeldamine, eelistuste põhjendamine.	kunsti näituste külastamine ja nähtu mõtestamine. Erinevad mineviku ja nüüdiskunst	kujutamise reeglitega. Ruumilise kompositsiooni, mudeli või maketi valmistamine. Digitaalsete tehnikate katsetamine.
Kujutamine, väljendamine, kujundamine					
vaatluse ja mälu järgi. Kavandamine.					
Pildiruum, ruumilisuse edastamise võtted.		Keskkonnasõbralik ja loov disain inimese teenistuses.	Liikumisillusiooni teke.	tuntumad teosed Eestis ja mujal maailmas,	
Värv kui väljendusvahend.			liikumise koosmõju.	kultuuride iseärasused.	
Liikumise kujutamine.		Foto, digitaalgraafika, video ja animatsioonikasutamine lähiümbruse uurimisel.		Kunstiterminid. Muuseumide ja galeriide funktsioonid.	
Tehnikate loov kasutamine, segatehnikad.					

Kunstiõpetus- IV klass

Õppeaine maht- 35 tundi

Teemad:

1.Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

2.Pildiline ja ruumiline väljendus

3.Disain ja keskkond

4.Meedia ja kommunikatsioon

5.Kunstikultuur

6.Materjalid ja tehnikad

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

Õppesisu

Realistlikkus ja abstraktsus kunstis.

2.Pildiline ja ruumiline väljendus

Õppesisu

ÜMBRUS Erinevad majad linnas ja maal.

ASJADEsemete suurussuhted

INIMENE Inimesed tegevuses, nägu ja meeleolu.

GEOMEETRIA Kubistlikus stiilis pilt.

Õpitulemused

- ▶ Leiab kujutatava iseloomulikud jooned, oskab valida sobivat kujutamiskiisi olulisema esiletoomiseks.
- ▶ Teab kodukoha olulisemaid kunsti- ja kultuuriobjekte, samuti kunstimuseumide ja –näituste asukohti.
- ▶ Oskab arutleda kunstiteose üle, kasutades õpitud ainemõisteid.

Õpitulemused

- ▶ Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.
- ▶ Oskab kasutada erinevaid joonistamise, maalimise ja skulptuuri töövõtteid.
- ▶ Teab põhivärve, oskab segada sekundaarvärve, oskab tähele panna värvide koosmõju.
- ▶ Leiab kujutatava iseloomulikud jooned, oskab valida sobivat

1. Disain ja keskkond

Õppesisu

MÄRK Liiklusmärkide analoogial põhinev uute märkide kujundamine.

KIRI (Trüki-) tähtede kujundamine.

2. Meedia ja kommunikatsioon

Õppesisu

Ruumilisuus pildil, fotol, filmis.

Inimene ja tema tegevused.

Ilmastikunähtuste jäädvustamine.

3. Kunstikultuur

Õppesisu

EESTI JA MAAILM Teosed, kus värvil on suurem roll (postimpressionistid, fovistid ...)

RAHVAKUNST Lilltikand (pulmatekk).

kujutamiskiisi olulisema esiletoomiseks.

Õpitulemused

► Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.

► Leiab kujutatava iseloomulikke jooned, oskab valida sobivat kujutamiskiisi olulisema esiletoomiseks.

Õpitulemused

► Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.

► Oskab arutleda kunstiteose üle, kasutades õpituid ainemõisteid.

Õpitulemused

► Oskab arutleda kunstiteose üle, kasutades õpituid ainemõisteid.

► Teab kodukoha olulisemaid kunsti- ja kultuuriobjekte, samuti kunstimuuseumide ja –näituste asukohti.

4. Materjalid ja tehnikad

Õppesisu

MAAL Akrüül jt kattevärvid.

SKULPTUUR Pehmed materjalid nt savi või saepurumass.

GRAAFIKA Faktuurpilt, materjalitrükk. Heledusastmed värvipliiatsitega.

Kunstiõpetus - V klass

Õppeaine maht 35 tundi

Teemad:

1.Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

2.Pildiline ja ruumiline väljendus

3.Disain ja keskkond

4.Meedia ja kommunikatsioon

5.Kunstikultuur

6.Materjalid ja tehnikad

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

Õppesisu

Õpitulemused

► Tunneb rõõmu mängulisest ja loovast tegutsemisest, leiab oma mõtetele sobivaid visuaalseid väljendusi.

► Oskab kasutada erinevaid joonistamise, maalimise ja skulptuuri töövõtteid.

Teab põhivärve, oskab segada sekundaarvärve, oskab tähele panna värvide koosmõju.

Leiab kujutatava iseloomulikud jooned, oskab valida sobivat kujutamiskiisi olulisema esiletoomiseks.

Õpitulemused

Kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid.

2. Pildiline ja ruumiline väljendus

Õppesisu

ÜMBRUS Loodus *versus* arhitektuur (uuslinn ja puud vms).

ASJAD Ühe eseme erinevate osade suhe.

INIMENE Lihtsad proportsioonireeglid, peamised näoproportsioonid.

GEOMEETRIA Kera, silindri, tahuka kujutamine.

3. Disain ja keskkond

▶ Analüüsib nüüdiskunsti teoseid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes.

▶ Mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust.

▶ Mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust.

▶ Leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest.

Õpitulemused

▶ Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.

▶ Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.

▶ Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, jne).

▶ Oskab oma töökohta otstarbekalt organiseerida ja seda korras hoida.

▶ Teab loodust säästva tarbimise põhimõtteid.

▶ Teab inimese osa keskkonna esteetilise ilme säilitamisel.

Õppesisu

MÄRK Märk kui stilisatsioon, piltkiri.

KIRI Šrifti ja pildi sidumine tervikuks.

1. Meedia ja kommunikatsioon

Õppesisu

Märkide ja sümbolite kasutamine meedias ja reklaamis.

Linnaruumi detailide, märkide ja kirjade kogumine (pildistamine) ja analüüsimine.

Tootereklaam.

Õpitulemused

► Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.

► Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.

► Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, jne).

Õpitulemused

► Analüüsib nüüdiskunsti teoseid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes.

► Mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust.

► Mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust.

► Märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami; arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle ruumilises ja virtuaalses keskkonnas.

► Tegutseb eetilisel ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnas.

► Oskab oma töökohta otstarbekalt organiseerida ja seda korras hoida.

2. Kunstikultuur

Õppesisu

EESTI JA MAAILM Konstrueeriv kunst (kubism, juugend, Art Deco ...)

RAHVAKUNST Sõled, kapad, kirstud.

3. Materjalid ja tehnikad

Õppesisu

MAAL Monokroomne maalimine (tint jt).

SKULPTUUR Papier-mache vms.

GRAAFIKA Papitrükk. Mustritega pinna katmine.

▶ Teab loodust säästva tarbimise põhimõtteid.

▶ Teab inimese osa keskkonna esteetilise ilme säilitamisel.

Õpitulemused

▶ Leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest.

▶ Analüüsib nüüdiskunsti teoseid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes.

Õpitulemused

▶ Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.

▶ Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.

▶ Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, jne,

▶ Teeb koostööd ühise tulemuse nimel, arvestab teistega, on võimeline saavutama kompromisse.

▶ Õpib kunstitegevuse kaudu tundma oma võimeid ja neid edasi

arendama, oskab teadvustada oma tugevusi ja nõrkusi.

- ▶ Oskab oma töökohta otstarbekalt organiseerida ja seda korras hoida.
- ▶ Teab loodust säästva tarbimise põhimõtteid.
- ▶ Teab inimese osa keskkonna esteetilise ilme säilitamisel.

Kunstiõpetus- VI klass

Õppeaine maht- 35 tundi

Teemad:

- 1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine**
- 2. Pildiline ja ruumiline väljendus**
- 3. Disain ja keskkond**
- 4. Meedia ja kommunikatsioon**
- 5. Kunstikultuur**
- 6. Materjalid ja tehnikad**

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

Õppesisu

Sõnumite ja emotsioonide edastamine, oma tööde võrdlus kunstiajaloonäidetega.

Õpitulemused

- ▶ Analüüsib nüüdiskunsti teoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes.
- ▶ Mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust.
- ▶ Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete

2. Pildiline ja ruumiline väljendus

Õppesisu

ÜMBRUS Hoonete erinevused ajastute ja funktsiooni järgi. Taevas.

ASJAD Pöördkehad jt mahulised esemed.

INIMENE Inimese liikumisasendid. Keha mahulisus. Pea profiilis.

GEOMEETRIA Esemel jaotamine geomeetrilisteks kehadeks.

3. Disain ja keskkond

Õppesisu

MÄRK Märk kui sümbol (nt sodiaagimärgid).

KIRI Šrift varjuga, ruumiline kiri.

vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.

► Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.

Õpitulemused

► Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.

► Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.

► Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon jne).

Õpitulemused

► Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.

► Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.

► Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž,

4. Meedia ja kommunikatsioon

Õppesisu

Valgus, vari ja värv objekti vormi

edasi-andmisel.

Vormimuutusest tulenev tähenduse muutus.

5. Kunstikultuur

Õppesisu

EESTI JA MAAILM Kunst käsikäes ajalootunniga (kauged kultuurid, antiik ...)

RAHVAKUNST Taluarhitektuur.

skulptuur, foto, jne.

Õpitulemused

▶ Leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid.

▶ Märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami; arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle ruumilises ja virtuaalses keskkonnas.

▶ Tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnades.

▶ Mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust.

Õpitulemused

▶ Oskab oma kultuuri kõrval kohalikku kultuuri väärtustada.

▶ Oskab rahvuskultuuride erinevusi hinnata väärtustena.

▶ Jälgib, et oma tegevusega ei kahjusta kultuuriväärtusi.

▶ Mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust.

6. Materjalid ja tehnikad

Õppesisu

MAAL Segatehnikad.

SKULPTUUR Materjalide kombineerimine.

GRAAFIKA Sügavtrükk, heledusnüansid mustvalges grafiidijoonistuses.

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab.
- ▶ Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi.
- ▶ Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, jne, .

Kunstiõpetus- III kooliaste

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid; loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid.
- ▶ Kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid. Kasutab kunsti õppides ning loovas praktikas tehnoloogia- vahendeid.
- ▶ Tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisi kunstiteoseid. Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid, kirjeldades ning mõtestades sõnumite, väljendusvahendite ja hinnangute muutumist kultuuriajaloo vältel.
- ▶ Analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nendevahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist. Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus.
- ▶ Kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle.
- ▶ Teadvustab kunsti rolli ühiskonnas. Seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut.
- ▶ Mõistab, et nüüdiskunst väljendub paljudes erinevates meediumites ja kõnetab vaatajat laias teemade ringis.

Õppesisu

Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine	Pildiline ja ruumiline väljendus	Disain ja keskkond	Meedia ja kommunikatsioon	Kunstikultuur	Materjalid ja tehnikad
Kujutamise viisid: stiliseerimine, abstraheerimine, deformeerimine jne. Mäng vormi, reeglite ja tähendustega. Teksti ja pildi koosmõju. Digitaalsete tehnoloogiate kasutamine loovtöodes (foto, video, animatsioon, digitaalgraafika).	Teatud kujutamisevõtete ja tehnikate teadlik valik (isiklik stiil). Kunstiteosed, -stiilid ja lood inspiratsiooniallikana. Kadreerimine, pildiplaanid, detailid.	Sihtrühmapõhine lähteülesanne. Disaini liigid. Ergonoomika, moodulsüsteemid, sihtgrupp jt mõisted. Looduslikud ja tehiskeskkonnad. Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisuus.	Linnakeskkond. Tekstid ja linnaruum.. Metafoorid reklaamis. Infootsing erinevatest teabeallikatest. Digitaalne pilditöötlus. Originaal, koopia, reproduktsioon. Foto ajaloolise dokumendina. Autorikaitse.	Kaasaegse kunsti suunad ja kunstiga seotud elukutsed. Muuseumide, näituste ja kunstisündmuste külastamine ja arutelud, kunstiterminoloogia kasutamine. Kunsti liigid. Erinevate kultuuride tuntumate teoste näiteid. Kunstiteoste säilitamine. Kunst kui ühiskonna,	Uurimuslikud ja loovad ülesanded, individuaalsed ja rühmatööd. Tulemuse esitlemine. Ideest ja eesmärgist lähtuvalt materjalide, tehnikate ja väljendusvahendite valimine.

Tehnoloogia ja kunst.

Keskkond ja kunst.

Kommunikatsioon

kunstis.

Praktiline

disainiprotsess

probleemi püstitusest

lahendi leidmiseni.

Pildikeel. Erinevate

meediumite

väljendusvahendite

rakendamine

ainesiseselt

ja lõimimisel teiste

ainetega.

teaduse ja
tehnoloogia

arengu peegeldaja.
teemad.

Kunstiõpetus- VII klass

Õppeaine maht- 35 tundi

Teemad:

- 1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine**
- 2. Pildiline ja ruumiline väljendus**
- 3. Disain ja keskkond**
- 4. Meedia ja kommunikatsioon**
- 5. Kunstikultuur**

6. Materjalid ja tehnikad

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

Õppesisu

Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid, tehnika, ümbrus (kontekst), sõnum jne.

2. Pildiline ja ruumiline väljendus

Õppesisu

ÜMBRUS Tänav, taluõu jne (maja välisdetailid).

ASJAD Ruumi kolm mõõdet.

INIMENE Inimene perspektiivis, pea rakursis, näo detailid.

GEOMEETRIA Geomeetriline kujund sümbolina.

3. Disain ja keskkond

Õpitulemused

▶ Lihtsustab ja deformeerib eset suurema karaktersuse ja emotsionaalsuse saavutamiseks.

▶ Teab värvide kontraste ja vastastikusi mõjusid.

▶ Analüüsib kujundust, selle põhimõtteid ja mõju.

▶ Valib kujunduses tekstile sobiva koha, suuruse ja šrifti.

Õpitulemused

▶ Lihtsustab ja deformeerib eset suurema karaktersuse ja emotsionaalsuse saavutamiseks.

▶ Teab värvide kontraste ja vastastikusi mõjusid.

▶ Oskab esemel ja eseme juures eristada omavarju, poolvarju, langevat varju.

▶ Analüüsib kujundust, selle põhimõtteid ja mõju.

▶ Valib kujunduses tekstile sobiva koha, suuruse ja šrifti.

▶ Maalib spontaanselt ja kavandatult.

Õppesisu

MÄRK Geom. kehade, märkide, kujundite ja värvide mitmetähenduslikkus.

KIRI Omaloodud šrifti kujundamine.

4. Meedia ja kommunikatsioon

Õppesisu

Teose muutmine mõjusamaks peegelduse, perspektiivi, illusiooni või muu võttega.

5. Kunstikultuur

Õppesisu

EESTI JA MAAILM Keskajast barokini.

RAHVAKUNST Käise-, vöö- jt kirjad.

6. Materjalid ja tehnikad

Õppesisu

MAAL Maalimine erinevatele materjalidele

SKULPTUUR Paberskulptuur ilmaliimita.

GRAAFIKA Trükigraafika ja värvi- ning viltpliiatsite ühendamise.

Õpitulemused

▶ Analüüsib kujundust, selle põhimõtteid ja mõju.

▶ Valib kujunduses tekstile sobiva koha, suuruse ja šrifti.

Õpitulemused

▶ Õpilane oskab kadreerida

Õpitulemused

▶ Teab nimetada mõnda kunstiajaloo suurteost.

Õpitulemused

▶ Lihtsustab ja deformeerib eset suurema karaktersuse ja emotsionaalsuse saavutamiseks.

▶ Teab värvide kontraste ja vastastikusi mõjusid. Maalib spontaanselt ja kavandatult.

Kunstiõpetus- VIII klass

Õppeaine maht- 35 tundi

Teemad:

- 1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine**
- 2. Pildiline ja ruumiline väljendus**
- 3. Disain ja keskkond**
- 4. Meedia ja kommunikatsioon**
- 5. Kunstikultuur**
- 6. Materjalid ja tehnikad**

- 1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine**

Õppesisu

Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina.

- 2. Pildiline ja ruumiline väljendus**

Õppesisu

Õpitulemused

► Kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid.

► Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid;

► loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, kasutab kunstniku teost oma loomingu

eeskujuna.

Õpitulemused

ÜMBRUS Realistlik maastikumaal, veekogu.

ASJAD Iseseisev natüürmordi koostamine, vaatluspunkti valik.

INIMENE Meeleolu väljenduspoosiga, kiirskitseerimine.

GEOMEETRIA Kompositsiooni rajamine geomeetrilistele

kujundile.

3. Disain ja keskkond

Õppesisu

MÄRK Märki tähenduse muutus ajaloos. Firmamärk

KIRI Šrift raamatus, plakatil, reklaamis vm.

4. Meedia ja kommunikatsioon

Õppesisu

Korduvuse mõju.

Mustrid.

▶ Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid;

▶ loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, kasutab kunstniku teost oma loomingu eeskujuna.

▶ Tunneb ära kuldlõikelise kompositsiooniskeemi, eristab staatilist ja dünaamilist kompositsiooni.

▶ Konstrueerib kahe koondpunkti abil perspektiivseid vaateid ruumist ja objektidest.

▶ Tunneb ära eriotstarbelisi plakateid, teab nende kujundamise üldisi nõudeid.

Õpitulemused

▶ Oskab konstrueerida plokk-kirja.

▶ Kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid

Õpitulemused

▶ Analüüsib kujundusvõtteid filmis, reklaamis, arvutimängus jne.

▶ Oskab pildistada digikaameraga, salvestada pildifaili, teha lihtsat fototöötlust.

▶ Analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nende vahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise

5. Kunstikultuur

Õppesisu

EESTI JA MAAILM 19. sajandi stiilid, modernism

RAHVAKUNST Rahvuslik ja rahvalik.

6. Materjalid ja tehnikad

Õppesisu

MAAL Klaasimaal, fresko jms

SKULPTUUR Skulptuur „liigse” eemaldamisega (penoplast vms).

GRAAFIKA Erinevate graafikaliikide katsetused.

Kunstiõpetus- 9. klass

Õppeaine maht -35 tundi

Teemad:

vaatepunktist.

Õpitulemused

- ▶ Tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisemaid kunstiteoseid.
- ▶ Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid.

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid; loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, kasutab kunstniku teost oma loomingu eeskujuna.
- ▶ Tunneb ära kuldloikeline kompositsiooniskeemi, eristab staatilist ja dünaamilist kompositsiooni.
- ▶ Konstrueerib kahe koondpunkti abil perspektiivseid vaateid ruumist ja objektidest.

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine
2. Pildiline ja ruumiline väljendus
3. Disain ja keskkond
4. Meedia ja kommunikatsioon
5. Kunstikultuur
6. Materjalid ja tehnikad

1. Uurimine, ideede avastamine, ideede arendamine

Õppesisu

Väljendusvahendite valik vastavalt ideele, otstarbele ja sihtgrupile.

2. Pildiline ja ruumiline väljendus

Õppesisu

ÜMBRUS Loodus detailides, maja siseruum.

ASJAD Deformatsioon (nt kubism, ekspressionism) mõju suurendamiseks.

INIMENE Mitu figuuri suhtlemas, käed.

GEOMEETRIA Arhitektuur. Moodulsüsteemid.

3. Disain ja keskkond

Õppesisu

MÄRK Mäng sümbolitega, logo.

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid;
- ▶ loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi.

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid;
- ▶ loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi.
- ▶ Analüüsib kunstiteoseid ja nende tähendust vastavalt enda arusaamadele.

Õpitulemused

- ▶ Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärk on leida probleemile

KIRI Pidulik kiri (nt kalligraafia).

4. Meedia ja kommunikatsioon **Õppesisu**

Ruumilisus ja ruumilisuse illusioon (3-D efekt, stereonägemine jms).

5. Kunstikultuur **Õppesisu**

EESTI JA MAAILM Protsessuaalne kunst, kunstide süntees – tänapäev.

RAHVAKUNST Etnograafia ja tänapäev.

6. Materjalid ja tehnikad **Õppesisu**

uus ja parem lahendus.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle;
- ▶ mõistab, et nüüdiskunst väljendub paljudes erinevates meediumites ja sisaldab väga laia teemaderingi.
- ▶ Kasutab digitaaltehnoologiaid oma ideede väljendamiseks.

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid;
- ▶ loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi.

Õpitulemused

- ▶ Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid;
- ▶ loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid

MAAL Lahustid, lakid jt. Õlimaal. Graffiti.

SKULPTUUR Materjali valik lähtuvalt teemast ja soovist.

GRAAFIKA Graafika + kollaaž jt segatehnikad.

Lõiming, läbivad teemad

Lõiming

Emakeel – koha- ja isikunimede õigekiri, võõrsõnade õigekiri, õigekiri kutsetel, kuulutuste tegemisel, muinasjuttude, luuletuste jne illustreerimine; jutu kirjutamine pilditaiendina, suulised arutlused kunstist ja teiste töödest.

Kirjandus – mõisted: kompositsioon, plaan, peategelane, stiil

Ajalugu – kunstiliigid; piltkiri, koopajoonised, rahvakunst, käsitöö, sümbolid ja märgid käsitöoesemetel. Arhitektuur. Kunstimälestised. Kunstimõisted.

Loodusõpetus – elus ja eluta looduse kujutamine, looduslikud materjalid, puud, taimed – nende iseloomulikud tunnused; plaanid ja kaardid Valgus ja vari, inimese nägemismeel

Võõrkeel – võõrkeelsed koha- ja isikunimed, nende hääldus

Arvutiõpetus – teksti kujundamine arvutis. Joonistusprogrammid, slaidiesitluse koostamine, video salvestamine, töötlemine, esitamine

teostusvõimalusi.

Läbivad teemad

Väärtused ja kõlblus – uute ideede ja lahenduste väljapakkumine, isiklike emotsioonide ja kogemuste väljendamine, avatus ja tolerantsus erinevuste suhtes

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine – disaineri, kunstniku, arhitekti, restauraatori, arvutigraafiku-kujundaja, plakatikunstniku, fotograafi elukutse

Tervis ja ohutus – looduslikud ja sünteetilised värvained, „ökovärvid” sisekujunduses; ohutus erinevate löikenugade- ja vahendite käsitsemisel

Keskkonna jätkusuutlik areng, Teabekeskond – keskkonna visuaalne kujundamine, reklaam meie ümber, reklaami mõju ja ohud, meediakeskkonna võimalused ja ohud.

Tehnoloogia ja innovatsioon – digitehnoloogia võimalused disainis, visuaalses meedias;

Matemaatika – sirg- ja kõverjoon, geomeetrilised kujundid ja geomeetrilised kehad, joonlauaga mõõtmine

Väärtused ja kõlblus – autori vabadus ja vastutus.

Käsitöö, tööõpetus – ornamentika Eesti rahvakunstis käsitööesemetel, rahvariitel

Muusikaõpetus - meeleolu loomine tunnis, kuulud muusikapala järgi joonistamine, rahvakunst

Hindamine kunstiõpetuses

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest ja erakooli hindamisjuhendist. Hindamise eesmärk on anda õpilasele motiveerivat tagasisidet.

Hindamisel on oluline tunnustada lahenduste erinevusi ja väärtustada õpilaste isikupära.

Õpilane peab teadma, mida hinnatakse ning mis on hindamise kriteeriumid.

Õppeülesande lahendamisel arvestatakse:

- ▶ kavandamist (idee arengut, originaalsust, teemaga seostamist);
- ▶ tööprotsessi (sobivate tehnikate valikut, omandatud teadmiste rakendamist praktikas)
- ▶ esitlus- ja eksponeerimisoskust (oskust põhjendada tehtud valikuid);
- ▶ õpilase arengut, püüdlikkust.

Hindamisel arvestatakse õpilase individuaalset arengut ja võimekust ning saavutuste ja hindamise vormid fikseeritakse HEV õpilaste IÕK-s. IÕK alusel õppivate HEV õpilaste osas rakendatakse vajadusel diferentseeritud hindamist.

1.-2.klassi õpilase hindamisel rakendatakse ainult kujundava hindamise põhimõtteid.

3.-9.klassi õpilase hindamisel rakendatakse numbrilisi hindeid ja kujundava hindamise sõnalisi hinnanguid.

Kujundava hindamise ühe vahendina kasutatakse õpimappi. Õpimapp kui õppimise päevik sisaldab nii õppetöid kui ka tööde analüüsi ja tagasisidet. Näiteks: Kuidas õpilane suhtub käelisse tegevusse?; Kuidas käeline tegevus ja peenmotoorika on arenenud?; Mis laadi tegevust eelistab?; Kas oskab kasutada erinevaid tehnikaid ja vahendeid, töövahendeid?; Kas viib alustatud töö lõpuni, on huvitatud tulemusest?; Kuidas omandab uusi tööoskusi ja –vilumusi?; Milline on valitsev tööstiil?; Kas töötab ainult abiga, ainult näidise põhjal, saab aru ja töötab iseseisvalt suulise juhendi alusel?; Kuidas on arenenud loovus?; Milles väljendub eriline andekus?; jne

2.6. Ainevaldkond tehnoloogia

Tehnoloogiapädevuse kujundamine

Tehnoloogiapädevus tähendab suutlikkust tehnoloogiamaailmas toime tulla ning mõista, kasutada ja hinnata tehnoloogiat; rakendada ja arendada tehnoloogiat loovalt ning innovaatsiliselt; mõista tehnoloogia nüüdisaegseid arengusuundumusi ning tehnoloogia ja loodusteaduste seoseid; analüüsida tehnoloogia rakendamise kaasnemaid võimalusi ja ohte; järgida intellektuaalomandi kaitse nõudeid; lahendada probleeme, lõimides mõttetööd käelise tegevusega; valida ja ohutult kasutada erinevaid materjale ning töövahendeid; viia eesmärgipäraselt ellu ideid; tulla toime majapidamistöödega ja toituda tervislikult.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti ning õppeaine maht aastas.

Aine / Klass	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1)Tööõpetus	1	2	1/2	157,5								
2) Tehnoloogiaõpetus; Käsitöö ja kodundus					1	2	2	175	2	2	1	175

II kooliastmest jagunevad õpilased oma soovide ja huvide põhjal õpperühmadesse, valides õppeaineks kas käsitöö ja kodunduse või tehnoloogiaõpetuse. See võimaldab õpilasel süvendatult tegelda teda huvitava õppeainega. Õpperühmadeks jagunemine ei ole soopõhine. Õpilased vahetavad vähemalt 10% õppeks õpperühmad. Tehnoloogiaõpetus asendub kodundusega ning käsitöö ja kodundus tehnoloogiaõpetusega. Nii käsitöö ja kodunduse kui ka tehnoloogiaõpetuse ainekava sisaldavad igal aastal ühe õppeveerandi pikkust ning ühel ajal toimuvat projektitöö osa, mille puhul saavad õpilased kahe õpperühma vahel valida vastavalt huvidele, olenemata sellest, kas nad õpivad tehnoloogiaõpetust või käsitööd ja kodundust.

Tehnoloogiavaldkonna õppeainete mahud ja omavaheline lõiming

Tehnoloogiaõpetuses jaguneb õppetöö viieks osaks:

tehnoloogia igapäevaelus;

- ▶ disain ja joonestamine;
- ▶ materjalide töötlemine;
- ▶ kodundus;
- ▶ projektitöö.

Esimesed kolm osa hõlmavad õppest ca 65 %, kodundus 10% ja projektitöö 25%. Õppeaine osade järjestuse õppeaastas kavandab õpetaja koostöös käsitöö ja kodunduse õpetajaga. Õpet korraldades vahetatakse õpperühmad.

Tehnoloogiaõpetuse rõhk on teadvustada nüüdisaegse tehnoloogia mõtteviise, ideaale ja väärtusi. Säästvat arengut arvestades omandavad õpilased oskused toime tulla tänapäeva kiiresti muutuvast tehnoloogiamaailmas. Õpitakse mõistma ning analüüsima tehnika ja tehnoloogia olemust ning selle osa ühiskonna arengus. Õpe suunab siduma mõttetööd ja käelist tegevust ning mõistma koolis õpitava seoseid elukeskkonnaga.

Kodunduse tundides õpitakse tervisliku toitumise põhitõdesid, tasakaalustatud menüü koostamist ja toiduvalmistamist ning arendatakse majandamisoskust; analüüsitakse inimestetarbimiskäitumist, väärtustatakse keskkonnasäästlikku, oma õigusi ning kohustusi teadvat tarbijat, otsitakse seoseid ja vastuolusid inimeste terviseteadlikkuse ning tegeliku käitumise vahel.

Projektitöödega saavad õpilased valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

Käsitöö ja kodundus koosneb neljast valdkonnast: käsitöö; kodundus; tehnoloogiaõpetus (korraldatakse õpperühmade vahetusena); projektitöö. Käsitöö ja kodundus hõlmab õppest ca 65%, millest vähemalt kolmandik on kodundus. Ligikaudu 25% õppemahust jääb projektitööle ja 10% tehnoloogiaõpetusele. Õppeaine osade järjestuse õppeaastas kavandab õpetaja koostöös tehnoloogiaõpetuse õpetajaga.

Käsitöö tundides õpitakse tundma erinevaid tööliike, millest neli on kohustuslikud - õmblemine, kudumine, heegeldamine ja tikkimine. Kavandamine, töö organiseerimine, rahvakunsti alused ning materjaliõpetus on läbivate teemadena seotud nii kohustuslike tööliikide kui ka valikteemade ja projektidega. Praktilistes töodes saab üht eset valmistades ühendada mitu tööliiki.

II kooliastmes on rõhk eelkõige põhiliste töövõtete ja tehnoloogiate omandamisel ning juhendi järgi töötamise või abimaterjalide kasutamise oskuse arendamisel. Igal aastal tehakse praktilisi töid, mis võimaldavad õpitud tehnoloogilisi võtteid loovalt rakendada. Ühiste arutluste käigus õpitakse tööprotsessi analüüsima, erinevaid tehnilisi ja loominguilisi lahendusi nägema ja hindama ning oma tööle hinnangut andma.

III kooliastmes keskendutakse rohkem loominguilisele tööle ning töö teadlikule korraldamisele. Õpetuses järgitakse käsitööeseme tootearendustsüklit teabe kogumisest, idee leidmisest, eseme kavandamisest ning töö ajalise ja tehnoloogilise kavandamisest kuni töö teostuse ning esitlemiseni.

Kodundusõppes omandatakse igapäevaeluga toimetuleku teadmisi ja oskusi. Lisaks praktilisele toiduvalmistamisele õpitakse tervisliku toitumise põhitõdesid ning tasakaalustatud menüü koostamist. Õppetöös arendatakse majandamisoskust, hinnatakse keskkonnasäästlikku ning oma õigusi ja kohustusi teadvat tarbijat, analüüsitakse inimeste tarbimiskäitumist ning püütakse leida seoseid ja vastuolusid inimeste terviseteadlikkuse ning tegeliku käitumise vahel. Õpitakse tegema koduseid majapidamistöid ja nägema iga pereliikme osalemise vajalikkust. Kodundusõpe loob head võimalused rakendada teoreetilistes õppeainetes (nt bioloogias, keemias, matemaatikas) omandatud. Kodundustunnis

toimub õpe meeskonnatöona. See loob sobivad võimalused arendada sotsiaalseid oskusi: heatahtlikku ja arvestavat suhtumist kaaslastesse, organiseerimis- ja meeskonnatööks vajalikke võimeid ja oskusi ning ühise töö analüüsimise ja hindamise oskust.

Tehnoloogiaõpetuses tutvuvad õpilased tehnoloogia võimalustega, õpivad analüüsima tehnoloogilisi lahendusi, kasutama uusi materjale ja tööriistu oma ideede teostamisel ning omandavad igapäevaeluks vajalikke oskusi. Projektitöödega saavad õpilased valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. **Projektitöid** võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega.

Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

Lõiming

Tehnoloogia ainevaldkond toetub teistes õppeainetes omandatud teadmistele, pakkudes võimalusi jõuda praktilistes tegevustes äratundmiseni, et teadmised on omavahel seotud ning rakendatavad praktilises elus. Abstraktsele analüüsile lisanduvad nägemise, kompimise ja katsetamise võimalused ning silmaga nähtav tulemus. Aineprojektid lubavad siduda aine eri valdkondi, luua ainevaldkonnasiseseid seoseid ning seoseid teiste õppeainetega.

Suhtluspädevus (sh võõrkeeltepädevus). Teavet kogudes areneb õpilase funktsionaalne kirjaoskus ning täieneb tema tehnoloogiasõnavara. Oma tööd esitledes ja valikuid

põhjendades saadakse esinemiskogemusi ning areneb väljendusoskus. Tööülesannete ning projektide tarvis materjali ja teabe otsimine ning uurimine aitab kaasa võõrkeelte omandamisele.

Matemaatikapädevus. Tehnoloogiaainetes kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Õpilase arvutustel ja mõõtmistel on praktiline tagajärg, vigu (ja nende tagajärgi) märgatakse

Läbivad teemad

Tehnoloogia ainevaldkond seostub kõigi läbivate teemadega.

„**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**“. Tutvumine tehnoloogia arengu ja inimese rolli muutumisega tööprotsessis aitab tunnetada pideva õppimise vajadust. Oma ideede rakendamiseks tehnoloogiliste

võimaluste valimine, töö kavandamine ning üksi ja üheskoos töötamine aitavad arendada ning analüüsida oma töövõimeid.

„**Keskkond ja jätkusuutlik areng**“. Tähtis on toodet valmistades kasutada säästlikult nii looduslikke kui ka tehismaterjale. Tähelepanu pööratakse keskkonnasäästlike tarbimisharjumuste kujundamisele ja kujunemisele. Jäätmete sorteerimine ning energia ja ressursside kokkuhoid tundides aitavad kinnistada ökoloogiategadmisi.

„**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“. Algatusvõime, ettevõtlikkus ja koostöö on tihedalt seotud tehnoloogiaainete sisuga. Oma ideede realiseerimise ja töö korraldamise oskus on üks valdkonna õppeainete põhilisi eesmärke. Ettevõtlikkust toetavad oskuslikult elluviidud projektid, mis annavad õpilastele võimaluse oma võimeid proovida.

kohe, analüüs ning paremate lahenduste leidmine on paratamatus.

Loodusteaduslik pädevus. Töötamine erinevate looduslike ja tehismaterjalidega eeldab tutvumist nende materjalide omadustega. Tehnoloogiaõpetuses, käsitöös ja kodunduses puutub õpilane otseselt kokku mitmete keemiliste ja füüsikaliste protsessidega.

Sotsiaalne pädevus. Tehnika ja tehnoloogia arengu tundmine, arengu põhjuste teadvustamine ja edasiste arengusuundade mõistmine aitab kaasa inimühiskonna arengu tunnetamisele.

Ühiselt töötades õpitakse teisi arvestama, käitumisreegleid järgima ning oma arvamusi kaitsma. Tutvumine eri maade kultuuritraditsioonide ja nende kujunemise põhjustega aitab mõistvalt suhtuda teistesse rahvustesse.

Kunstipädevus. Erinevate esemete disainimine ning valmistamine pakub õpilastele loomingu eneseväljenduse võimalusi. Õpitakse hindama uudseid ja isikupäraseid lahendusi ning märkama esemete disaini funktsionaalsust ja seoseid kunstiloomingu ning kultuuritaustaga.

Tervise ja kehakultuuri pädevus. Praktilistes ülesannetes kinnistub terviseteadlik käitumine, ergonoomika põhimõtete arvestamine ning tervisliku toitumise ja sportliku eluviisi väärtustamine.

„Kultuuriline identiteet“. Tutvumine esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega võimaldab näha kultuuride erinevust maailma eri paigus ning teadvustada oma kohta mitmekultuurilises maailmas. Õpitakse märkama ja kasutama rahvuslikke elemente esemete disainimisel. **„Teabekeskond“.** Oma tööd kavandades ja ainealaste projektide tarvis infot kogudes õpitakse kasutama erinevaid teabekanaleid ning hindama kogutud info usaldusväärsust.

Interneti kasutamine võimaldab kursis olla tehnoloogia uuendustega ning tutvuda disainerite ja käsitöötajate loominguga terves maailmas. **„Tehnoloogia ja innovatsioon“.** Arutletakse intellektuaalomandi kaitse ning arvuti kasutamise võimaluste üle oma tööde kavandamisel ja esitlemisel. Õpitakse oma tööd virtuaalkeskkonnas esitlema. Tutvumine arvuti abil juhitud täisautomaatsete seadmetega ning võimaluse korral ka nendega töötamine aitavad tunnetada tänapäevaseid tehnoloogilisi võimalusi.

„Tervis ja ohutus“. Erinevate tööliikide puhul on vaja tutvuda tööohutusega ning arvestada ohutusnõudeid. Tutvumine erinevate looduslike ja sünteetiliste materjalidega ning nende omadustega aitab teha esemelises keskkonnas tervisest lähtuvaid valikuid. Tervisliku toitumise põhitõdede omandamine ning tervislike toitumise praktiline valmistamine loovad aluse terviseteadlikule käitumisele.

„Väärtused ja kõlblus“.

Tehnoloogiaainetes kujuneb väärtustav suhtumine töösse ning töö tegijasse. Rühmas töötamine annab väärtuslikke kogemusi üksteise arvestamisel, organiseerimisoskuse arendamisel ning võimalike

konfliktide lahendamisel. Kodunduse etiketiteemade kaudu

kujundatakse praktilisi käitumisoskusi erinevates situatsioonides, õpitakse mõistma käitumisvalikute põhjusi ja võimalikke tagajärgi.

Eeldatavad õpitulemused:

Põhikooli lõpuks õpilane:

- ▶ tuleb toime tehnoloogilises maailmas ning kasutab tehnoloogiavõimalusi arukalt ja loovalt;
- ▶ näeb teadussaavutuste ja tehnoloogia arengu seoseid ning arutleb töö muutumise üle ajaloos;
- ▶ näeb käelises tegevuses ja mõttetöös võimalust igapäevaelu mitmekesistada ning praktilisi probleeme lahendada;
- ▶ analüüsib ja valib tehnilisi lahendusi ning on suuteline oma arvamust esitlema ja põhjendama;
- ▶ märkab ning arvestab toodete disaini seost funktsionaalsuse, esteetilisuse ja kultuuritraditsioonidega;
- ▶ valib oma ideede teostamiseks sobivaid materjale ja töövahendeid ning tähtsustab materjalide ja töövahendite ohutut kasutust;
- ▶ oskab lugeda tööjoonist ja -juhendit;
- ▶ rakendab tervisliku toitumise põhitõdesid menüüd kavandades ja analüüsides;
- ▶ oskab valmistada mitmekesiseid ja tervislikke toite;
- ▶ tuleb toime koduse majapidamisega.

2.6.1. Tööõpetus

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid tööõpetuses

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- ▶ tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest;
- ▶ õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- ▶ tunneb ning kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise;
- ▶ mõtleb välja loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada;
- ▶ töötab ohutult üksi ja koos teistega;
- ▶ hoiab puhtust kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;

- ▶ teab tervisliku toitumise vajalikkust;
- ▶ hoolib oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioonidest.

Õppeaine kirjeldus

I kooliastme tööõpetust iseloomustab loov käeline aktiivsus, mis on oluline õpilase füsioloogilises ja vaimses arengus. Tööülesannete valikul lähtutakse eesmärgist arendada laste vaimseid ja füüsilisi võimeid: mootorikat, tähelepanu, silmamõõtu, ruumitaju, kujutlusvõimet jne. Õpilased töötavad erinevate materjalidega, võrdlevad nende omadusi ja töötlemise viise. Omandatakse oskus käsitseda lihtsamaid tööriistu ning kasutada õigeid esmaseid töövõtteid.

Oluline on arendada oma töö kavandamise oskust, kasvatada iseseisvust otsustusi tehes ning kujundada leidurivaistu.

Õpetaja kavandab tööülesanded selliselt, et lubatud ja oodatud oleksid mitmesugused lahendused ning õpilastel jääks võimalus rakendada oma fantaasiat. Pööratakse tähelepanu tööle ning tulemuse esteetilisusele. Arutletakse leitud põnevate ideede üle ja innustatakse loovast tegevusest rõõmu tundma. Igal õppeaastal tehakse ühistöid või korraldatakse aineprojekte. Nende käigus õpitakse koos teistega töötama, üksteist abistama, teiste arvamusi arvestama ning oma arvamusi põhjendama. Kuna käsitööõpetuse tundide põhisisu on loominguiline praktiline tegevus, on sel ainel täita emotsionaalselt tasakaalustav ülesanne õppes.

I kooliastme tööõpetus on poistele ja tüdrukutele ühine. Kui klassis on üle 15 õpilase, on käsitööõpetus õpperühmades, et õpilaste juhendamine ja abistamine vajalike töövõtete omandamisel oleks kvaliteetne ning ohutu.

Tööõpetus- I kooliaste

Õpitulemused:

I kooliastme õpitulemused tööõpetuses

3. klassi õpilane:

- ▶ töötab õpetaja juhendamisel, kasutades sobivaid materjale ja lihtsamaid töötlemisviise;
- ▶ hoiab korda ja puhtust ning järgib esmaseid ohutusnõudeid;
- ▶ oskab kasutada tööjuhendit ning tegutseda selle järgi üksi või koos teistega;
- ▶ leiab töö tegemiseks loovaid lahendusi;
- ▶ hindab ja tunnustab enda ja teiste tööd ning tunneb rõõmu oma tööst.

Õppesisu koosneb järgmistest teemavaldkondadest:

Kavandamine

Materjalid

Töötamine

Tööviisid

Kodundus

Tööõpetus- 1. klass

Õppeaine maht- 35 tundi

1. Kavandamine

Õppesisu

Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Idee esitlemine.

2. Materjalid

Õppesisu

Paberi rebimine, lõikamine ja voltimine. Šabloonide kasutamine. Liimimine, paberitööde kaunistamine. Modelleerimine ja

konstrueerimine paberist. Materjali ettevalmistamine voolimiseks. Savi rullimine ja veeretamine pihkude vahel. Kumer- ja õõnesvormide voolimine. Savitükist väiksemate osade väljavajutamine.

Õpitulemused

- ▶ Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid
- ▶ Kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid
- ▶ Märkab esemetel rahvuslikke elemente

Õpitulemused

- ▶ Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne)
- ▶ Võrdleb materjalide üldisi omadusi

Aplikatsioonitööd ja meisterdamine looduslikust materjalist.

Pisiesemete kasutamine lihtsamate mänguasjade meisterdamiseks.
Eelharjutused punumiseks. Keerunööri punumine. Tutvumine

puutööriistadega. Eelharjutused puutöödeks. Tutvumine metallitöödega. Traadi tükeldamine ja painutamine. Lihtsate esemete valmistamine. Nõela niiditamine. Niidi kinnitamine riidesse

õmblemise ja tikkimise alustamisel jalõpetamisel. Niidi lõikamine ja jätkamine. Pistete õmblemine : eelpiste. Töö käeshoidmine õmblemisel. Riide lõikamine : riideserva tasandamine, kujundite väljalõikamine. Nööbi õmblemine. Heegelnõela hoidmine töötamisel.

Alg- ja ahelsilmus. Ketid heegeldamine, töö lõpetamine. Tuti ja tupsu valmistamine.

3. Töötamine

Õppesisu

Töötamine suulise juhendamise järgi. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele. Rühmatöös ülesannete täitmine,

ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine.

► Oskab materjale ühendada ja kasutada

Õpitulemused

► Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit

► Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja mõelda

► Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust

► Arvestab ühiselt töötades kaaslasi

► Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle

4. Tööviis

Õppesisu

Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmine, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, vestmine, saagimine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine). Sagedasemad töövahendid (käärid, nõel, heegelnõel, jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine. Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.

5. Kodundus

Õppesisu

Ruumide korrastamine ja kaunistamine tähtpäevadeks. Isiklik hügieen. Käitumisnormid. Laua katmine ja koristamine. Lihtsate võileibade valmistamine, joogi pakkumine.

▶ Tutvustab ja hindab oma tööd

Õpitulemused

- ▶ Kasutab materjale säästlikult
- ▶ Valib erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid
- ▶ Käsitseb kasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult
- ▶ Kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmistades
- ▶ Modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid
- ▶ Valmistab tekstiilmaterjalist väiksemaid esemeid

Õpitulemused

- ▶ Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses ning peab vajalikuks sortida jäätmeid
- ▶ Tegutseb säästliku tarbijana
- ▶ Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest

Tööõpetus- 2. klass

Õppeaine maht- 70 tundi

1. Kavandamine

Õppesisu

Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine. Lihtsate

esemete ja keskkonna kavandamine.

2. Materjalid

Õppesisu

Mõõtmine ja märkimine. Värvimise erivõtted. Modelleerimine ja konstrueerimine kartongist, nende kastamine koos teiste materjalidega.

Kumer- ja õõnesvormide voolimine. Väiksemate osade väljavajutamine. Lihtsa reljeefse ornamendi voolimine. Meisterdamine looduslikust materjalist. Pisiesemete kasutamine mänguasjade

valmistamiseks. Detailide erinevad ühendamise viisid (tutvumine).

Punatud esemete valmistamine. Tööde viimistlemine. Punatud

paelad, nõörid – palmik-kolmeharuline.

► Järgib viisakusreegleid

Õpitulemused

► Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid

► Kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid

► Märkab esemetel rahvuslikke elemente

Õpitulemused

► Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne)

► Võrdleb materjalide üldisi omadusi

► Oskab materjale ühendada ja kasutada

Liimimine, naelutamine (eelharjutused). Tööde viimistlemine. Lihtsate esemete kavandamine ja valmistamine Traadi tükeldamine, painutamine.

Õhukese pleki voolimine. Tööde viimistlemine.

Lihtsate dekoratiivesemete ja ehete kavandamine, valmistamine. Pistete õmblemine: tikk ja ülelöömispiste. Töö käes hoidmine, lõikamine.

Lõike paigutamine riidele, lõikamine. Lihtsa kujundi kokkuõmblemine. Nööbi õmblemine.

Heegelnõela hoidmine, kasutamine. Kinnissilmus. Töö lõpetamine. Tuttidest ja tupsudest mänguasja valmistamine.

3. Töötamine

Õppesisu

Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, sellest arusaamine. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele. Rühmatöös

ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine.

Õpitulemused

- ▶ Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit
- ▶ Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja mõelda
- ▶ Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust
- ▶ Arvestab ühiselt töötades kaaslasi
- ▶ Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle

4. Tööviis

Õppesisu

Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmine, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine). Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, näpitsad jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine.

Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.

5. Kodundus

Õppesisu

Ruumide korrastamine ja kaunistamine tähtpäevade puhul. Riiete ning jalatsite hooldamine. Isiklik hügieen. Laua katmine, kaunistamine, koristamine. Võileibade valmistamine, joogi pakkumine. Käitumisnormid.

▶ Tutvustab ja hindab oma tööd

Õpitulemused

- ▶ Kasutab materjale säästlikult
- ▶ Valib erinevaid töötlemisviise ja – vahendeid
- ▶ Käsitseb kasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult
- ▶ Kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmistades
- ▶ Modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid
- ▶ Valmistab tekstiilmaterjalist väiksemaid esemeid

Õpitulemused

- ▶ Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses ning peab vajalikuks sortida jäätmeid
- ▶ Tegutseb säästliku tarbijana
- ▶ Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse

ja rõivaste eest

▶ Järgib viisakusreegleid

Tööõpetus- 3. klass- (pool õppeaastat 2 tundi nädalas, teine poolaastat 1 tund nädalas)

Õppeaine maht- 52,5 tundi

1. Kavandamine

Õppesisu

Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine. Ideede visandamine paberil. Idee esitlemine. Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine

2. Materjalid

Õppesisu

Värvimise erivõtted. Modelleerimine ja konstrueerimine papist, kartongist ja paberist, nende kasutamine koos teiste materjalidega.

Ümarplastikas teostatud figuuridele väikeste detailide lisamine. Reljeefse ornamendi voolimine. Liikumisasendis figuuride voolimine.

Pisiesemete kasutamine mänguasjade, mudelite ja makettide konstrueerimisel. Detailide erinevad ühendamisviisid. Punutud

Õpitulemused

- ▶ Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid
- ▶ Kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid
- ▶ Märkab esemetel rahvuslikke elemente

Õpitulemused

- ▶ Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne)
- ▶ Võrdleb materjalide üldisi omadusi
- ▶ Oskab materjale ühendada ja kasutada

esemete valmistamine. Punutud paelad ja nõörid. Lihtsa piltvaiba

kavandamine ja punumine Saagimine, vestmine, liimimine, naelutamine. Tööde viimistlemine, lihvimine, värvimine. Lihtsate mänguasjade ja dekoratiivesemete kavandamine ja valmistamine.

Õhukese pleki voolimine. Tööde viimistlemine: lihvimine, lakkimine. Lihtsamate dekoratiivesemete ja ehete kavandamine ja valmistamine. Pistete õmblemine. Rist- ja sämpipiste. Lihtõmblus ja ühekordne palistus.

Pehme mänguasja kavandamine ja õmblemine.

Lihtsa tikkimistö kavandamine ja kaunistuspistele kasutamine. Edasi-tagasi ridade heegeldamine, töö lõpetamine. Lihtsa heegeldustöö kavandamine ja teostamine.

Narmaste sõlmimine. Lõngajätmetest nukkude valmistamine.

3. Töötamine

Õppesisu

Oma idee teostamine, toetudes õpitud oskustele ja iseseisvatele katsetustele. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele

Rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine. Töö tulemuse uudsuse, kasutamise ja esteetilisuse hindamine.

Õpitulemused

- ▶ Töötab õpetaja suulise juhendamise järginud kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit
- ▶ Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja mõelda
- ▶ Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust
- ▶ Arvestab ühiselt töötades kaaslasti

4. Tööviis

Õppesisu

Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmine, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, vestmine, saagimine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine). Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, naaskel, vasar, saag, kruvikeeraja, lõiketangid, näpitsad jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine. Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.

5. Kodundus

Õppesisu

Ruumide korrastamine ja kaunistamine tähtpäevade puhul. Riiete ja jalatsite hooldamine.

Isiklik hügieen. Peolaua katmine, kaunistamine.

Laua koristamine. Eine- ja tikuvõileibade valmistamine. Joogi

- ▶ Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökohakorrashoiu üle
- ▶ Tutvustab ja hindab oma tööd

Õpitulemused

- ▶ Kasutab materjale säästlikult
- ▶ Valib erinevaid töötlemisviise ja - vahendeid
- ▶ Käsitseb kasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult
- ▶ Kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmistades
- ▶ Modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid
- ▶ Valmistab tekstiilmaterjalist väiksemaid esemeid

Õpitulemused

- ▶ Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses ning peab vajalikuks sortida jäätmeid
- ▶ Tegutseb säästliku tarbijana
- ▶ Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse

serveerimine, klaaside kaunistamine. Käitumisnormid, lauakombed. ja rõivaste eest

► Järgib viisakusreegleid

Lõiming teiste õppeainetega

Eesti keel – õpilane teab ainealast terminoloogiat, saab aru tööjuhistest ning töötab suulise ja kirjaliku juhendi abil

Matemaatika – õpilane kasutab mõõtmisvahendeid, loendab ja võrdleb esemeid

Kunstiõpetus – kasutab kunstiõpetuses õpitud teadmisi (erinevad tehnikad, värvusõpetus, vormiõpetus)

Loodusõpetus – materjalid säästlik kasutamine, prügi sorteerimine, loodushoid

Inimeseõpetus – oskab oma tööd ja aega planeerida, teab ja järgib ohutusnõudeid

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

- Tööõpetuses on oluline õpetaja hinnang tehtud tööle.
- Õpetajapoolne suunamine aitab õpilast ise oma tegevusele ning töö tulemusele hinnangut anda.
- Hinnates arvestatakse õpilase loovust ülesannet lahendades, töö kulgu ja saavutatud õpitulemusi.
- Lisaks võetakse hindamisel arvesse õpilase arengut, püüdlikkust, töökultuuri ja abivalmidust teiste õpilaste vastu.

2.6.2. Käsitöö ja kodundus

Üldalused

Õppe- ja kasvatusesmärgid käsitöös ja kodunduses

Käsitöö ja kodunduse õppeainega taotletakse, et õpilane:

- ▶ tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest; hindab tööd ja töö tegijat;
- ▶ mõistab tehnoloogia arengut, näeb sellest tulenevaid muutusi töös ning nende mõju keskkonnale;
- ▶ kavandab ja teostab oma ideid ning lahendab loovalt endale võetud ülesandeid;
- ▶ võrdleb ja kasutab erinevaid materjale;
- ▶ teab ohutu töötamise põhimõtteid ning järgib neid;
- ▶ töötab meeskonnas ja tajub oma võimeid ühistöös;
- ▶ lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;
- ▶ tuleb toime koduse majapidamise ja pere eelarvega ning käitub teadliku tarbijana;
- ▶ väärtustab ja hoiab rahvuskultuuri ning teadvustab oma kohta mitmekultuurilises maailmas.

Õppeaine kirjeldus

Käsitöö ja kodundus on õppeaine, mis lõimib teoreetilised teadmised igapäevaelus vajalike praktiliste oskustega. Käsitöö seos tarbekunstiga loob loomingulise eneseteostuse eeldused. Arutletakse kunsti, käsitöö ja moe seoste ning käsitöö ja kergetööstuse tähtsuse üle ajaloos ja tänapäeva-maailmas. Tutvutakse erinevate materjalide ja nende omadustega ning proovitakse nende kasutamise mitmesuguseid tehnikaid. Õpitakse nägema ja leidma huvitavaid ning uudeid lahendusi esemete ja toodete disainimisel. Oluline osa on säilitada ja arendada rahvuslikke kultuuritraditsioone nii käsitöös kui ka kodunduses. Õpitakse märkama erinevate maade käsitöö- ja toidutraditsioone ning nende seost ajaloo, kliima, usu ja kultuuri-tavadega. Loomingulistel ja praktilistel tegevustel on ka lõõgastav funktsioon nii õppetöös kui ka tulevases elus.

Seega kujundab käsitöö ja kodundus õppeainena õpilases praktilist mõtlemist, loovust, käelise tegevuse arengut ja eneseanalüüsi võimet ning arendab tehnoloogiaalast kirjaoskust.

Õppeaine lõimib teadmisi, mis on omandatud teistes õppeainetes.

Õppesisu ja tundide jaotus käsitöö, kodunduse, tehnoloogiaõpetuse ja projektitööde vahel:

Õppesisu jaotus tundide lõikes klassiti käsitöö ja kodunduse õpetamisel

Klass	Käsitöö teemad	Kodunduse teemad	Tehnoloogiaõpetuse teemad	Projektitöö	Kokku
-------	----------------	------------------	---------------------------	-------------	-------

4.klass	19	8	-	8	35
---------	----	---	---	---	----

5.klass	30	16	8	16	70
6.klass	30	16	8	16	70
Kokku II kooliaste	79	40	16	40	175
7.klass	30	16	8	16	70
8.klass	30	16	8	16	70
9.klass	11	8	-	16	35
Kokku III kooliaste	71	40	16	48	175

Käsitöö ja kodundus- II kooliaste

II kooliastme õpitulemused käsitöös ja kodunduses

6. klassi õpilane:

- ▶ tunneb rõõmu üksinda ja koos teistega töö tegemisest;
- ▶ tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ning töövahendeid, järgib seejuures ohutusnõudeid ja hoiab korras töökoha;
- ▶ leiab ideid ning oskab neid esitleda;
- ▶ saab aru tööjuhenditest ja selgitavatest joonistest;
- ▶ tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite;
- ▶ teab tervisliku toitumise põhialuseid;
- ▶ tunneb oma kodukoha ja Eesti kultuuritraditsioone.

Käsitöö ja kodundus 4. klass

Käsitöö 4. klass- 19 tundi.

Teemavaldkonnad on:

1. Kavandamine

2. Töö kulg
3. Rahvakunst
4. Materjalid
5. Tööliigid

1. Kavandamine

Õppesisu

Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades.

Kujunduse põhimõtted ja nende rakendamine. Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides.

Ideede leidmine ja edasiarendamine kavandiks. Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala-

2. Töö kulg

Õppesisu

Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi. Lihtsama tööjuhendi koostamine. Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.

3. Rahvakunst

Õppesisu

Õpitulemused

- ▶ Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid;
- ▶ leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist;
- ▶ leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale

Õpitulemused

- ▶ Töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi;
- ▶ järgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha;
- ▶ hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust.

Õpitulemused

Rahvakultuur ja selle tähtsus. Tavad ja kombed. Rahvuslikud mustrid ehk kirjad ajaloolistel ja tänapäevastel esemetel.

Muuseumite roll rahvakunsti säilitajana.

Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades.

4. Materjalid

Õppesisu

Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud, nende saamine ja omadused. Kanga kudumise põhimõte. Kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekootud kangad. Õmblusniidid, käsitööniidid ja - lõngad. Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.

5. Tööliigid

Õppesisu

Tikkimine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Tarbe- ja kaunistuspisted. Üherealised ja kahe-realised pisted. Töö viimistlemine.

Õmblemine.

Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Äärestamine. Õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine.

- ▶ Märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel;
- ▶ kirjeldab muuseumis olevaid rahvuslikke esemeid.

Õpitulemused

- ▶ Kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;
- ▶ eristab telgedel kootud trikotaažist ning võrdleb nende omadusi;
- ▶ seostab käsitöölõnga jämedust ja eseme valmimiseks kuluvat.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab tekstiileset kaunistades ühe- jakaherealisi pisteid;
- ▶ traageldab ning õmbleb lihtõmblust;lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsama eseme;
- ▶ mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös;
- ▶ heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke;
- ▶ heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi.

Kudumine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa koekirja lugemine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.

Heegeldamine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasitagasi heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine.

Viltimine.

Töövahendid, materjalid. Kuivviltimise tehnika. Töö viimistlemine

vildib reljeefse seinapildi

Kodundus- 4. klass- 8 tundi.

Käsitletavad teemad:

- 1. Toit ja toitumine**
- 2. Töö organiseerimine ja hügieen**
- 3. Toidu valmistamine**
- 4. Lauakombed**
- 5. Kodu korrashoid**
- 6. Tarbijakasvatus**
- 7. Projektitöö**

- 1. Toit ja toitumine**

Õppesisu

Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid.

2. Töö organiseerimine ja hügieen Õppesisu

Isikliku hügieeni nõuded köögis töötamisel. Ohutus. Nõude pesemine käsitsi ja masinaga, köögi korrashoid. Jäätmete sorteerimine. Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine.

3. Toidu valmistamine Õppesisu

Retsept. Mõõtühikud.

Õpitulemused

- ▶ Teab erinevaid toiduainerühmi ning tunnebneisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi
- ▶ Võrdleb pakendiinfo järgi erinevate toiduainete toiteväärtust
- ▶ Teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil
- ▶ Hindab oma toitumisharjumuste vastavust põhitõdedele ning teeb ettepanekuid tervislikumaks toiduvalikuks

Õpitulemused

- ▶ Teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötamisel.
- ▶ Järgib töötamisel ohutusnõudeid, hoiab korras oma töökoha.
- ▶ Tunneb jäätmete hoolimatust käitlemisest tulenevaid ohte keskkonnale ning enda võimalusi jäätmete kesk-konnasõbralikule käitlemisele kaasaitamiseks.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab mõõdunõusid ja kaalu.

4. Lauakombed

Õppesisu

Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised võimalused.

Lauapesu, - nõud ja – kaunistused.

Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.

5. Kodu korrashoid

Õppesisu

Kodune tööjaotus, koristus, hügieen

6. Tarbijakasvatus

Õppesisu

Jäätmete sorteerimine, materjalide taaskasutus

7. Projektitöö

Vastavalt soovile lõimituna mõne teise ainega.

▶ Valmistab lihtsamaid tervislikke toite.

Õpitulemused

▶ Katab vastavalt toidukorrale laua, valides ja paigutades sobiva lauapesu, -nõud, ja kaunistused.

▶ Peab kinni üldtuntud lauakommetest.

Õpitulemused

▶ Teab hügieeni põhimõtteid

▶ Oskab kasutada lihtsamaid koristusvahendeid

Õpitulemused

▶ Oskab sorteerida, jaotada jäätmeid vastavalt vajadusele.

▶ Teab materjalide taaskasutuse lihtsamaid põhimõtteid.

Lõiming teiste õppeainetega ja läbivate teemadega

Loodusõpetus – looduses leiduvad materjalid: pinnases, taimedel, puudel

„**Keskkond ja jätkusuutlik areng**” - jäätmete sorteerimine, materjalide taaskasutus

Käsitöö ja kodundus - 5. klass

Käsitöö - 5. klass

Teemavaldkonnad on:

- 1. Kavandamine**
- 2. Töö kulg**
- 3. Rahvakunst**
- 4. Materjalid**
- 5. Tööriigid**

1. Kavandamine

Õppesisu

Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades.

Kujunduse põhimõtted ja nende rakendamine. Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides. Ideede

Õpitulemused

- ▶ Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitöoesemeid;
- ▶ leiab käsitöoeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist;

leidmine ja edasiarendamine kavandiks.

Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala-

2. Töö kulg **Õppesisu**

Töötamine suulise juhendamise järgi.

Töötamine tööjuhendi järgi. Lihtsama tööjuhendi koostamine. Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.

3. Rahvakunst **Õppesisu**

Rahvakultuur ja selle tähtsus. Esemeline rahvakunst. Tavad ja kombed. Rahvuslikud mustrid ehk kirjad ajaloolistel ja tänapäevastel esemetel. Muuseumite roll rahvakunsti säilitajana. Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades.

4. Materjalid **Õppesisu**

Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud, nende saamine ja omadused. Kanga kudumise põhimõte. Kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekootud kangad.

▶ leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale.

Õpitulemused

- ▶ Töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi; järgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha;
- ▶ hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust.

Õpitulemused

- ▶ Märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel;
- ▶ kirjeldab muuseumis olevaid rahvuslikke esemeid.

Õpitulemused

- ▶ Kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;
- ▶ eristab telgedel kootud kangaid trikotaažist ning võrdleb nende

Õmblusniidid, käsitööniidid ja -lõngad.

Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.

5. Tööliigid

Õppesisu

Tikkimine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Tarbe- ja kaunistuspisted. Üherealised ja kahe-realised pisted. Töö viimistlemine.

Õmblemine.

Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Palistused. Äärestamine. Õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine.

Kudumine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa

koekirja lugemine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.

Heegeldamine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine.

omadusi;

► seostab käsitöölõnga jämedust ja eseme valmimiseks kuluvat aega.

Õpitulemused

► Kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisted;

► traageldab ning õmbleb lihtõmblust;

► lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsama eseme;

► mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös;

► heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke;

► heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi.

► Vildib reljeefse seinapildi.

Viltimine.

Töövahendid, materjalid. Kuivviltimise tehnika. Töö viimistlemine.

Kodundus - 5.klass

Käsitletavad teemad:

- 1. Toit ja toitumine**
- 2. Töö organiseerimine ja hügieen**
- 3. Toidu valmistamine**
- 4. Lauakombed**
- 5. Kodu korrashoid**
- 6. Tarbijakasvatus**
- 7. Projektitöö**

1. Toit ja toitumine

Õppesisu

Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid. Toiduainerühmade üldiseloomustus: teravili ja teraviljasaadused, piim ja piimasaadused, aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad. Toiduainete säilitamine.

2. Töö organiseerimine ja hügieen

Õpitulemused

- ▶ Teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi.
- ▶ Võrdleb pakendiinfo järgi erinevate toiduainete toiteväärtust.
- ▶ Teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil. Hindab oma toitumisharjumuste vastavust toitumisõpetuse põhitõdedele ning teeb ettepanekuid tervislikumaks toiduvalikuks

Õppesisu

Isikliku hügieeni nõuded köögis töötamisel. Ohutus. Nõude pesemine käsitsi ja masinaga, köögi korrashoid. Jäätmete sorteerimine.

Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine.

3. Toidu valmistamine

Õppesisu

Retsept. Mõõtühikud.

4. Lauakombed

Õppesisu

Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingu- ja käitumise võimalused.

Lauapesu, - nõud ja – kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.

5. Kodu korrashoid

Õppesisu

Puhastus- ja korrastustööd. Kodutööde planeerimine ja jaotamine.

Õpitulemused

- ▶ Teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötamisel.
- ▶ Järgib töötamisel ohutusnõudeid, hoiab korras oma töökoha.
- ▶ Tunneb jäätmete hoolimatust käitlemisesttulenevaid ohte keskkonnale ning endavõimalusi jäätmete keskkonnasõbralikule käitlemisele kaasaaitamiseks.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab mõõdunõusid ja kaalu.
- ▶ Valmistab lihtsamaid tervislikke toite.

Õpitulemused

- ▶ Katab vastavalt toidukorrale laua, valides ja paigutades sobiva lauapesu, -nõud, ja – kaunistused.
- ▶ Peab kinni üldtuntud lauakommetest.

Õpitulemused

- ▶ Teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid.

Töövahendid.

Rõivaste pesemine käsitsi ja masinaga.

Hooldusmärgid. Triikimine.

6. Tarbijakasvatus Õppesisu

Arutelu raha kasutamise ja säästmise üle.

Teadlik ja säästlik tarbimine. Energia ja vee säästlik tarbimine.
Jäätmete sortimine.

7. Projektitöö

Lõiming

Matemaatika – Geomeetrilised kujundid. Kaalu- ja mahuühikud.

Ajalugu – koduloomuuseumi külastus, etnograafilised esemed, rahvuslikud mustrid, rahvakunst

Kunstiõpetus – värviõpetuse põhitõed, kontrast, lähedased värvid, värviharmonia, soojad ja külmad värvitoonid.

▶ Planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist ja triikimist hooldusmärkide järgi.

▶ Näeb kodutööde jaotamises pereliikmete heade suhete eeldust

Õpitulemused

▶ Teab väljendite „kõlblik kuni ...“ ja „parim enne ...“ tähendust.

▶ Tunneb jäätmete hoolimatust käitlemisest tulenevaid ohte keskkonnale ning teab enda võimalusi, kuidas aidata kaasa jäätmete keskkonnasäästlikule käitlemisele.

▶ Käitub keskkonnahoidliku tarbijana.

▶ Oskab valida erinevaid kaupu ja oma valikut põhjendada.

Loodusõpetus – taimsed ja loomsed toiduained. Eestimaised puu- ja köögiviljad, nende kasvatamine. Lihaloomad.

„**Tervis ja ohutus**” - Hügieeni- ja ohutusreeglid köögis töötamisel.

Tervislik toitumine. „**Keskkond ja ohutus**” - Toidujäätmete, taara ja pakendite sorteerimine.

Käsitöö- 6. klass

Käsitletavad valdkonnad:

- 1. Kavandamine**
- 2. Töö kulg**
- 3. Rahvakunst**
- 4. Materjalid**
- 5. Tööriigid**

1. Kavandamine

Õppesisu

Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades. Kujunduse põhimõtted ja nende rakendamine. Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides. Ideede leidmine ja edasiarendamine kavandiks.

Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala.

2. Töö kulg

Õppesisu

Õpitulemused

- ▶ Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitööesemeid;
- ▶ leiab käsitööeseme kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist;
- ▶ leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale.

Õpitulemused

Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi. Lihtsama tööjuhendi koostamine. Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.

3. Rahvakunst

Õppesisu

Rahvakultuur ja selle tähtsus. Esemeline rahvakunst. Tavad ja kombed. Rahvuslikud mustrid ehk kirjad ajaloolistel ja tänapäevastel esemetel. Muuseumite roll rahvakunsti säilitajana. Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades.

4. Materjalid

Õppesisu

Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud, nende saamine ja omadused. Kanga kudumise põhimõte. Kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekootud kangad. Õmblusniidid, käsitööniidid ja - lõngad. Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.

5. Tööliigid

Õppesisu

Tikkimine.

- ▶ Töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi;
- ▶ järgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha;
- ▶ hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust.

Õpitulemused

- ▶ Märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel;
- ▶ Kirjeldab muuseumis olevaid rahvuslikke esemeid.

Õpitulemused

- ▶ Kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;
- ▶ eristab telgedel kootud kangaid trikotaažist ning võrdleb nende omadusi;
- ▶ seostab käsitöölõnga jämedust ja eseme valmimiseks kuluvat aega.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid;
- ▶ traageldab ning õmbleb lihtõmblust; lõikab välja ja õmbleb valmis

Töövahendid ja sobivad materjalid. Tarbe- ja kaunistuspisted. Üherealised ja kahe-realised pisted. Töö viimistlemine.

Õmblemine.

Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Palistused. Äärestamine. Õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine.

Kudumine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa koekirja lugemine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.

Heegeldamine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasitagasi heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine.

Viltimine.

Töövahendid, materjalid. Kuivviltimise tehnika. Töö viimistlemine

Kodundus - 6. klass

Käsitletavad valdkonnad:

- 1. Toit ja toitumine**
- 2. Töö organiseerimine ja hügieen**
- 3. Toidu valmistamine**

lihtsama eseme;

► mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös;
► heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke;

► heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi. vildib lihtsa tarbeeseme.

4. Lauakombed
5. Kodu korrashoid
6. Tarbijakasvatus
7. Projektitöö

1. Toit ja toitumine

Õppesisu

Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid. Toiduainerühmade üldiseloomustus: teravili ja teraviljasaadused,

piim ja piimasaadused, aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad. Toiduainete säilitamine.

2. Töö organiseerimine ja hügieen

Õppesisu

Isikliku hügieeni nõuded köögis töötades. Toidu ohutus. Nõude pesemine käsitsi ja masinaga, köögi korrashoid. Tööde järjekord

toitu valmistades. Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.

3. Toidu valmistamine

Õpitulemused

► Teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi,

► Võrdleb pakendiinfo järgi erinevate toiduainete toiteväärtust;

► Teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil;

► Hindab oma toitumisharjumuste vastavust toitumisõpetuse põhitõdedele ning teeb ettepanekuid tervislikumaks toiduvalikuks

Õpitulemused

► Teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades;

► Koostab koos kaaslastega tööplaani, lepib kokku tööjaotuse, täidab ülesande, hindab rühma töötulemust ja igäihe rolli tulemuse

saavutamisel;

► Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ning arvestab teiste arvamust.

Õppesisu

Retsept. Mõõtühikud. Töövahendid köögis. Ohutushoid. Toiduainete eeltöötlemine, külma kuumtöötlemine. Võileivad.

Kuumtöötlemata magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Kartulite, munade ja makaronitoodete keetmine. Toor- ja segasalatid. Külmad kastmed. Pudrud ja teised teraviljatoidud.

4. Lauakombed

Õppesisu

Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingu- ja vormilised võimalused.

Lauapesu, -nõud ja -kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.

5. Kodu korrashoid

Õppesisu

Puhastus- ja korrastustööd. Kodutööde planeerimine ja jaotamine. Töövahendid. Rõivaste pesemine käsitsi ja masinaga.

Hooldusmärgid. Triikimine. Jalatsite hooldamine.

Õpitulemused

► Kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning oskab teisendada mahu- ja massiühikuid;

► Valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades;

► Valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades levinumaid toiduaineid ning külma kuumtöötlemistehnikaid.

Õpitulemused

► Katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva lauapesu, -nõud ja -kaunistused;

► Peab kinni üldtuntud lauakommetest ning hindab laua ja toitide kujundust.

Õpitulemused

► Teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid;

► Planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist ja triikimist hooldusmärkide järgi;

► Näeb kodutööde jaotamises pereliikmete heade suhete eeldust.

6. Tarbijakasvatus

Õppesisu

Tulud ja kulud pere eelarves, taskuraha. Arutelu raha kasutamise ja säästmise üle.

Tarbija info (pakendi info). Teadlik ja säästlik tarbimine. Energia ja vee säästlik tarbimine.

Jäätmete sortimine.

7. Projektitöö

Lõiming

Loodusõpetus – kiutaimed, villaloomad Eestis ja mujal maailmas. Taimed lõnga värvimisel. Eestis kasvatatavad teraviljad, köögiviljad.

Matemaatika – kaalu- ja mahuühikud. Ühikute teisendamine.

Kunstiõpetus – mõisted muster, ornament, piiratud ja piiramata pind, rütm ja kordus, motiiv.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” – õmbleja elukutse

„Tervis ja ohutus” – värvid tekstiilitööstuses, looduslikust materjalist kangad, nende tervislikkus.

G. Projektitööd käsitöös ja kodunduses II kooliastmel

Õppesisu

Õpitulemused

- ▶ Teab väljendite „kõlblik kuni ...” ja „parim enne ...” tähendust;
- ▶ Tunneb jäätmete hoolimatust käitlemisest tulenevaid ohte keskkonnale ning teab enda võimalusi, kuidas aidata kaasa jäätmete keskkonnasäästlikule käitlemisele;

Õpitulemused

Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla

nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete vahel.

Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi

► Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;

► osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;

► leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;

► suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi;

► kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;

► väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu

Tehnoloogiaõpetus käsitöö ja kodunduse raames II kooliastmel 5. ja 6. klass

Õppesisu

Tehnoloogia olemus. Tehnoloogia, indiviid ja ühiskond. Materjalide liigid (puit, metall, plastid jne) ja nende omadused. Materjalidega töötamise viisid (märkimine, saagimine jne) ja töövahendid (tööriistad ja masinad). Idee ja eskiis. Toote disainimine ja valmistamine

erinevatest materjalidest. Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Materjalide ühendamine. Viimistluse valik sõltuvalt materjalist ja toote kasutuskeskkonnast. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemise ajal, ohutud töövõtted.

Õpitulemused

► mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;

► tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise;

► disainib ja valmistab lihtsaid tooteid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid;

► tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise;

► teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;

► väärtustab ja järgib tööprotsessis väljakujunenud käitumismaneere.

Hindamine

Toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Hinnatakse ainekavaga määratletud õpitulemuste saavutatust. Hindamisel arvestatakse

- 1) loovust
- 2) töö organiseerimist ja kulgu
- 3) saavutatud tulemust.

Kasutatakse kujundavat hindamist. Hinnang antakse ka

arengule, püüdlikkusele, töökultuurile, suhtlusoskusele teiste õpilastega.

Käsitöö ja kodundus - III kooliaste

9. klassi õpilane:

- tunneb rõõmu üksinda ja koos teistega töö tegemisest;
- arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle;
- teostab oma loomingulisi ideid, kasutades selleks sobivaid tehnikaid ja materjale;
- kasutab loovülesannete täitmiseks materjali kogudes nüüdisaegseid teabevahendeid ning ainekirjandust;
- tunneb ja väärtustab rahvaste kultuuripärandit;
- analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks;
- valib tervislikku toitu, koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü ning valmistab erinevaid toite;
- tuleb toime koduse majapidamise ja pere eelarvega ning käitub teadliku tarbijana.

Käsitöö ja kodundus 7. klass

Käsitöö - 7. klass

Käsitletavad valdkonnad:

Disain ja kavandamine

Rahvakunst

Töö organiseerimine

Materjalid

Tööriigid

1. Disain ja kavandamine

Õppesisu

Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses.

Rõivastus kui ajastu vaimu peegeldaja – sotsiaalsed märksüsteemid.
Moelooming.

Komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted. Moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavandades.

Sobivate lisandite valik stiili kujundades.

Ideekavand ja selle vormistamine.

Ornamentika alused. Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades. Tekstiileseme kavandamine ja

kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates.

2. Rahvakunst

Õppesisu

Õpitulemused

- ▶ Valib sobivaid rõivaid, lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist ja oma figuurist; moe muutumise üle;
- ▶ märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis;
- ▶ kavandab isikupäraseid esemeid.

Õpitulemused

Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused.
Mültkultuuriline keskkond.

Sümbolid ja märgid rahvakunsti. Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunsti. Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel. Teiste rahvaste etnograafia inspiratsiooniallikana.

3. Töö organiseerimine

Õppesisu

Käsitöötehnicate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos.

Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel. Käsitöö väärtustamine tarbekunsti osana või isikupärase eneseväljendusena. Õmblemise ja käsitööga

seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks. Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades. Vajaliku teabe hankimine

tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine. Elektriliste töövahenditega töötamine ja nende hooldamine kasutusjuhendi järgi. Iseseisvalt tööjuhendi järgi töötamine. Oma töö ja selle tulemuse

analüüsimine ning hindamine. Töö esitlemine ja eksponeerimine. Näituse kujundamine ning virtuaalkeskkonna kasutamine oma töö eksponeerimiseks.

- ▶ Tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid;
- ▶ kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid;
- ▶ näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust.

Õpitulemused

- ▶ Arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus;
- ▶ otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist;
- ▶ esitleb või eksponeerib oma tööd;
- ▶ täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt;
- ▶ analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks ja hobideks.

4. Materjalid

Õppesisu

Tekstiilkiudained. Keemilised kiud. Tehiskiudude ja sünteetiliste kiudude saamine ning omadused. Tänapäeva käsitöömaterjalid. Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine.

5. Tööliigid

Õppesisu

Tikkimine.

Töövahendid ja sobivad materjalid.

Rahvuslik tikand. Pilutikand.

Õmblemine.

Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Palistused. Äärestamine. Õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine.

Kudumine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa

Õpitulemused

► Kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;

► võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele;

► kombineerib oma töös erinevaid materjale.

Õpitulemused

► Kasutab tekstiileset kaunistades erinevaid tikkimispisteid;

► traageldab ning õmbleb lihtõmblust, kahekordset õmblust

lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsamaeseme;

► mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös;

► heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke; heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi.

► vildib tarbeeseme

koekirja lugemine. Mitme värviga kudumine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.

Heegeldamine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine. Äärepits.

Kodundus - 7. klass

Käsitletavad valdkonnad:

Toit ja toitumine

Töö organiseerimine

Toidu valmistamine

Etikett

Kodu korrashoid

Tarbijakasvatus

Projektiõpe III kooliaste

1. Toit ja toitumine

Õppesisu

Makro- ja mikrotoitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Toiduainete toitainelise koostise hinnang.

Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest.

Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Toitumisteave

Õpitulemused

- ▶ Teab mitmekülgse toiduvaliku tähtsust oma tervisele ning põhiliste makro- ja mikrotoitainete vajalikkust ja allikaid;
- ▶ analüüsib toiduainete toiteväärtust, hindab nende kvaliteeti, tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning riknemisega seotud riskitegureid;
- ▶ analüüsib menüü tervislikkust ning koostab tasakaalustatud ja

meedias – analüüs ja hinnangud. Toiduallergia ja toidutalumatus. Taimetoitluse ja dieetide mõju organismile. Toitumishäired. Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm).

Toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toitainete kadu. Mikroorganismid toidus. Toiduainete riknemise põhjused.

Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine ja konservimine.

2. Töö organiseerimine

Õppesisu

Meeskonna juhtimine. Suurema projekti korraldamine alates menüü koostamisest, kalkulatsioonist ja praktilise töö organiseerimisest kuni tulemuse analüüsimiseni. Toiduga seonduvad ametid.

3. Toidu valmistamine

Õppesisu

Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus. Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine.

Supid. Liha jaotustükid ja lihatoidud. Kalaroad. Soojad kastmed.

mitmekülgse menüü;

▶ teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi ning oskab neid teadmisi rakendada;

▶ võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid.

Õpitulemused

▶ Arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;

▶ kasutab menüüid koostades ainekirjandust ja teabeallikaid;

▶ kalkuleerib toidu maksumust; hindab enda huve ja sobivust toiduga seotud elukutseteks või hobideks.

Õpitulemused

▶ Teab toiduainete kuumtöötlemise ise; tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;

Kergitusained ja tainatooted. Vormiroad ja vokitoidud.

Kuumtöödeldud järelroad. Rahvustoidud.

4. Etikett

Õppesisu

Koosviibimiste korraldamine. Kutsed ja kingitused. Ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks.

Peolaua menüü koostamine. Rõivastus ja käitumine vastuvõttudel, koduses peolauas, kohvikus ning restoranis.

5. Kodu korrashoid

Õppesisu

Erinevad stiilid sisekujunduses. Toataimede hooldamine. Kodumasinad. Olmekeemia. Puhastusvahendid, nende omadused ja

ohutus. Suurpuhastus.

▶ valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;

▶ küpsetab tainatooted ja võrdleb erinevaid kergitusaineid.

Õpitulemused

▶ Koostab lähtuvalt ürituse sisust menüü ning kujundab ja katab laua;

▶ kujundab kutse ja leiab loomingulisi võimalusi kingituse pakkimiseks;

▶ rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt; mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel.

Õpitulemused

▶ Arutleb ja leiab seoseid kodu sisekujunduse ning seal elavate inimeste vahel;

▶ tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab võrrelda nende erinevaid parameetreid ja käsitseda neid kasutusjuhendi järgi;

▶ tunneb põhilisi korrastustöid ja –tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -

viisi;

▶ teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid.

6. Tarbijakasvatus

Õppesisu

Tarbija õigused ja kohustused. Märgistused toodetel. Ostuotsustuste mõjutamine, reklaami mõju. Teadlik ja säästlik majandamine.

Leibkonna eelarve, tulude ja kulude tasakaal. Laenud.

Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.

Kulude planeerimine erijuhtudeks (peod, tähtpäevad jm).

7. Projektiõpe

Lõiming

Bioloogia – mikroorganismid toidus

Ajalugu – vanad eesti rahvakombed, tavad, rahvustoidud, rahvakalendri tähtpäevad, rahvuslik käsitöö

Kunstiõpetus – muster, motiiv, ribaornament

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine”

„Tervis ja ohutus” – sünteetilised materjalid, nende mõju tervisele. Toidu riknemisega seotud riskitegurid. Toidu kaudu levivad haigused. Tervislike toitumise valmistamine. Ohutus köögiseadmete kasutamisel.

„Kultuuriline identiteet” – tutvumine Eesti esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega, rahvuslikud elemendid esemete disainimisel

Õpitulemused

- ▶ Tunneb tarbija õigusi ning kohustusi;
- ▶ analüüsib reklaamide mõju ostmisele;
- ▶ oskab koostada leibkonna eelarvet;
- ▶ planeerib majanduskulusid eelarve järgi.

Käsitöö ja kodundus 8. klass

Käsitöö - 8. klass

Kavandamine

Töö kulg

Rahvakunst

Materjalid

Tööriigid

1. Kavandamine, disain

Õppesisu

Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses. Rõivastus kui ajastu vaimu peegeldaja – sotsiaalsed märksüsteemid. Moelooming.

Komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted. Moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavandades.

Sobivate lisandite valik stiili kujundades. Ideekavand ja selle vormistamine. Ornamentika alused. Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades. Tekstiileseme kavandamine ja

kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates.

2. Töö kulg

Õppesisu

Käsitöötehnikate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid

Õpitulemused

- ▶ Valib sobivaid rõivaid, lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist ja oma figuurist;
- ▶ arutleb moe muutumise üle;
- ▶ märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis;
- ▶ kavandab isikupäraseid rõivaid

Õpitulemused

- ▶ Arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus;

ajaloos.

Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel. Käsitöö väärtustamine

tarbekunsti osana või isikupärase eneseväljendusena. Õmblemise ja käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks.

Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas

töötades. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine. Elektriliste töövahenditega töötamine ja nende hooldamine kasutusjuhendi järgi. Iseseisvalt tööjuhendi järgi töötamine. Oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine.

Töö esitlemine ja eksponeerimine. Näituse kujundamine ning virtuaalkeskonna kasutamine oma töö eksponeerimiseks.

3. Rahvakunst

Õppesisu

Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused.

Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunstis.

Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunstis.

Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel. Teiste rahvaste etnograafia

inspiratsiooniallikana

4. Materjalid

otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist;

▶ esitleb või eksponeerib oma tööd;

▶ täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt;

▶ analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks ja hobideks.

Õpitulemused

▶ Tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid;

▶ kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid;

▶ näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust.

Õppesisu

Tekstiilkiudained. Keemilised kiud. Tehiskiudude ja sünteetiliste kiudude saamine ning omadused. Tänapäeva käsitöömaterjalid. Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine.

5. Tööliigid

Õppesisu

Tikkimine.

Töövahendid ja sobivad materjalid.

Rahvuslik tikand. Valgetikand. Rišeljöo.

Õmblemine.

Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Palistused. Äärestamine. Õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine.

Kudumine.

Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa koekirja lugemine. Koemustrid. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.

Õpitulemused

- ▶ Kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;
- ▶ võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele;
- ▶ kombineerib oma töös erinevaid materjale.

Õpitulemused

- ▶ Kasutab tekstiileset kaunistades erinevaid tikkimispisteid;
- ▶ traageldab ning õmbleb kahekordset õmblust lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsama eseme;
- ▶ mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös;
- ▶ heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärgimise viise ja tingmärke;
- ▶ heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi.
- ▶ vildib reljeefse seinapildi

Heegeldamine.

Töövahendid ja sobivad materjalid.

Põhisilmuste heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine.

Fileeheegeldus. Rahvuslik pits.

Viltimine

märg- ja kuivviltimine

Kodundus - 8. klass

Toit ja toitumine

Töö organiseerimine

Toidu valmistamine

Etikett

Kodu korrashoid

Tarbijakasvatus

Projektiõpe III kooliaste

1. Toit ja toitumine

Õppesisu

Makro- ja mikrotoitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisaained toiduainetes. Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest.

Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Toitumisteave meedias – analüüs ja hinnangud. Toiduallergia ja toidutalumatus.

Õpitulemused

- ▶ Teab mitmekülgse toiduvaliku tähtsust oma tervisele ning põhiliste makro- ja mikrotoitainete vajalikkust ja allikaid;
- ▶ analüüsib toiduainete toiteväärtust, hindab nende kvaliteeti, tunneb toidu erinevaid säilitusviise ning riknemisega seotud riskitegureid;

Taimetoitluse ja dieetide mõju organismile. Toitumishäired. Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut

mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm).

Toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toitainete kadu.

Mikroorganismid toidus. Toiduainete riknemise põhjused.

Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine ja konservimine.

2. Töö organiseerimine

Õppesisu

Meeskonna juhtimine. Suurema projekti korraldamine alates menüü koostamisest, kalkulatsioonist ja praktilise töö organiseerimisest kuni tulemuse analüüsimiseni. Toiduga seonduvad ametid.

3. Toidu valmistamine

Õppesisu

Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus. Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine.

Supid. Liha jaotustükid ja lihatoidud. Kalaroad. Soojad kastmed.

▶ analüüsib menüü tervislikkust ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü;

▶ teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi ning oskab neid teadmisi rakendada;

▶ võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid.

Õpitulemused

▶ Arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;

▶ kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid;

▶ kalkuleerib toidu maksumust;

▶ hindab enda huve ja sobivust toiduga seotud elukutseteks või hobideks.

Õpitulemused

▶ Teab toiduainete kuumtöötlemise ise; tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;

Kergitusained ja tainatooted. Vormiroad ja vokitoidud.

Kuumtöödeldud järelroad. Rahvustoidud.

4. Etikett

Õppesisu

Koosviibimiste korraldamine. Kutsed ja kingitused. Ideede ja võimaluste leidmine

erinevate peolaudade kujundamiseks. Peolaua menüü koostamine. Rõivastus ja käitumine vastuvõttudel, koduses peolauas,

kohvikus ning restoranis.

5. Kodu korrashoid

Õppesisu

Erinevad stiilid sisekujunduses. Toataimedehooldamine.

Kodumasinad. Olmekeemia. Puhastusvahendid, nende omadused ja

ohutus. Suurpuhastus.

▶ valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;

▶ küpsetab tainatooted ja võrdleb erinevaid kergitusaineid.

Õpitulemused

▶ Koostab lähtuvalt ürituse sisust menüü ning kujundab ja katab laua;

▶ kujundab kutse ja leiab loomingulisi võimalusi kingituse pakkimiseks;

▶ rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt;

▶ mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel.

Õpitulemused

▶ Arutleb ja leiab seoseid kodu sisekujunduse ning seal elavate inimeste vahel;

▶ tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab võrrelda nende erinevaid parameetreid ja käsitseda neid kasutusjuhendi järgi;

▶ tunneb põhilisi korrastustöid ja -tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi;

▶ teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid.

6. Tarbijakasvatus

Õppesisu

Tarbija õigused ja kohustused. Märgistused toodetel. Ostuotsustuste mõjutamine, reklaami mõju. Teadlik ja säästlik majandamine.

Leibkonna eelarve, tulude ja kulude tasakaal. Laenud.

Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.

Kulude planeerimine erijuhtudeks (peod, tähtpäevad jm).

Projektiõpe III kooliaste

Lõiming

Keemia – puhastusvahendid ja muu kodukeemia. Happed ja leelised. Mürgised ained. Kuumtöötlemisel tekkivad muutused toiduainetes.

Geograafia – erinevad riigid, sealne kliima ja taimestik-loomastik, sealsed toitumistavad

Bioloogia – välismaised puu- ja köögiviljad.

Arvutiõpetus – pildifailide salvestamine arvutis, töötlemine, teksti lisamine, üleslaadimine ja saatmine virtuaalkeskonnas.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” – õmbleja elukutse, koka, toitlustustöötaja elukutse

„Tervis ja ohutus” – ohutus elektriliste kodumasinate kasutamisel.

„Keskkond ja jätkusuutlik areng” – jäätmete sorteerimine, keskkonnaohtlikud olmejäätmed ja kodukeemia, materjalide säästlik kasutamine, taaskasutus, energia ja vee kokkuhoid.

Õpitulemused

▶ Tunneb tarbija õigusi ning kohustusi;

▶ analüüsib reklaamide mõju ostmisele;

▶ oskab koostada leibkonna eelarvet;

▶ planeerib majanduskulusid eelarve järgi.

„**Tehnoloogia ja innovatsioon**” – virtuaalnäituse koostamine.

„**Väärtused ja kõlblus**” – üksteisega arvestamine rühmas töötamisel, eriarvamuste lahendamine, organiseerimine, liidrid, vastutajad, meeskond.

„**Kultuuriline identiteet**” – tutvumine teiste rahvuste esemelise kultuuri, kommete ja toitumistavadega

Käsitöö ja kodundus - 9. klass

Käsitöö - 9. klass

Käsitletavad valdkonnad:

Kavandamine

Töö kulg

Rahvakunst

Materjalid

Tööriigid

1. Kavandamine, disain

Õppesisu

Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses. Rõivastus kui ajastu vaimu peegeldaja – sotsiaalsed märksüsteemid. Moelooming.

Komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted. Moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavandades.

Sobivate lisandite valik stiili kujundades. Ideekavand ja selle vormistamine. Ornamentika alused. Kompositsiooni

seaduspärasuste arvestamine käsitööeset kavandades. Tekstiileseme

Õpitulemused

- ▶ Valib sobivaid rõivaid, lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist ja oma figuurist;
- ▶ arutleb moe muutumise üle;
- ▶ märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis;
- ▶ kavandab isikupäraseid esemeid.

kavandamine ja kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates.

2. Töö kulg

Õppesisu

Käsitöötehnikate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos. Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel. Käsitsitöö väärtustamine

tarbekunsti osana või isikupärase eneseväljendusena. Õmblemise ja käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks.

Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja

kasutamine. Elektriliste töövahenditega töötamine ja nende hooldamine kasutusjuhendi järgi. Iseseisvalt tööjuhendi

järgi töötamine. Oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine. Töö esitlemine ja eksponeerimine. Näituse kujundamine ning virtuaalkeskonna kasutamine oma töö eksponeerimiseks.

3. Rahvakunst

Õppesisu

Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunstis. Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunstis.

Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja

Õpitulemused

▶ Arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus;

▶ otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist;

▶ esitleb või eksponeerib oma tööd; täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd

ajaliselt;

▶ analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks ja hobideks.

Õpitulemused

▶ Tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid;

▶ kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid;

▶ näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust.

esemelise keskkonna kujundamisel. Teiste rahvaste etnograafia inspiratsiooniallikana.

4. Materjalid

Õppesisu

Tekstiilkiudained. Keemilised kiud. Tehiskiudude ja sünteetiliste kiudude saamine ning omadused. Tänapäeva käsitöömaterjalid. Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine.

5. Tööliigid

Õppesisu

Savitöö. Klaasimaal

Kodundus - 9. klass

Käsitletavad valdkonnad:

Toit ja toitumine

Töö organiseerimine

Toidu valmistamine

Etikett

Kodu korrashoid

Tarbijakasvatus

Projektiõpe III kooliaste

Õpitulemused

- ▶ Kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist;
- ▶ võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele;
- ▶ kombineerib oma töös erinevaid materjale.

Õpitulemused

- ▶ Tutvub savitöö ja klaasimaali protsessi eripäraga.

1. Toit ja toitumine

Õppesisu

Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm).

2. Töö organiseerimine

Õppesisu

Meeskonna juhtimine. Suurema projekti korraldamine alates menüü koostamisest, kalkulatsioonist ja praktilise töö organiseerimisest kuni tulemuse analüüsimiseni. Toiduga seonduvad ametid.

3. Toidu valmistamine

Õppesisu

Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine. Rahvustoidud.

Õpitulemused

▶ võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid.

Õpitulemused

▶ arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid;

▶ kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid

▶ kalkuleerib toidu maksumust;

▶ hindab enda huve ja sobivust toiduga seotud elukutseteks või hobideks.

Õpitulemused

▶ teab toiduainete kuumtöötlemise viise;

▶ tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi;

▶ valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;

4. Etikett

Õppesisu

Käitumine vastuvõttudel, koduses peolauas, kohvikus ning restoranis.

5. Kodu korrashoid

Õppesisu

Kodu koristamise põhialused, puhastuse põhimõtted, kuiv- ja märgpuhastus, erinevad pinnad, tekstuurid

6. Tarbijakasvatus

Õppesisu

Toidu kvaliteedimärk, kvaliteedikategooriad; öko-, mahetoit.

Lõiming

Inimeseõpetus – toiduallergiad, toidutalumatus, toitumishäired

Kunstiõpetus – ideekavand, idee arendamine, kavandi vormistamise nõuded, kompositsiooni seaduspärasused, disaini mõiste ja stiili mõiste.

„Elukestev õpe ja karjääri planeerimine” – moekunstniku, disaineri elukutse

„Väärtused ja kõlblus” – lauakombed, kingituste tegemine, käitumine vastuvõttudel ja muudes avalikes kohtades.

Õpitulemused

► mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel.

Õpitulemused

► Oskab puhastada erinevaid pindasid

Õpitulemused

► Teab ja eristab poes kvaliteedimärgiga toiduainet teistest.

► Teab, mis erinevus on tava- ja mahetoidul.

„Tehnoloogia ja innovatsioon” – tervise- ja toitumisteemalised virtuaalsed keskkonnad

„Teabekeskond” - käsitööblogid

Projektiõpe III kooliaste **Õppesisu**

Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla

nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete vahel.

Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi

Hindamine

Toimub vastavalt kooli hindamisjuhendile. Hinnatakse ainekavaga määratletud õpitulemuste saavutatust. Kasutatakse kujundavat hindamist.

Õppeülesande lahendamisel arvestatakse:

1) kavandamist ja planeerimist (originaalsust, iseseisvust, oskust põhjendada tehtud valikuid);

Õpitulemused

- ▶ Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;
- ▶ osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;
- ▶ leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid;
- ▶ suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste töölaseid arvamusi;
- ▶ kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;
- ▶ väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu

- 2) tööprotsessi, eseme valmistamist (materjalide ja töövahendite kasutamise oskust, omandatud teadmiste rakendamist praktikas, tööohutusnõuete ja hügieenireeglite järgimist, iseseisvust, koostööoskust);
- 3) töö tulemust (kavandatu õnnestumist, viimistlust ja kvaliteeti, õigeaegset valmimist, esitlemise oskust);
- 4) õpilase arengut, püüdlikkust, kodukorra täitmist.

Tehnoloogiaõpetus käsitöö ja kodunduse raames III kooliastmel

Õppesisu

Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel. Info- ja

kommunikatsioonitehnoloogia. Materjalide ja nende töötlemise teabe hankimine kirjandusest ja internetist. Töömaailm.

Leiutamine ja uuenduslikkus, probleemsete ülesannete lahendamine. Võimaluse korral toodete disainimine arvutiga. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja

detailide ühendamisel tooteks. Kodused korrastus- ja remonditööd. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

Õppetulemused

- ▶ väärtustab tehnoloogia eetilisust ning tarbib ressursse keskkonda säästvalt ja jätkusuutlikult;
- ▶ kasutab ülesannet lahendades ainekirjandust ja teabeallikaid;
- ▶ valib toote valmistamiseks sobivaidmaterjale, töövahendeid ning töötlemisviise;
- ▶ õpib leidma tehnilise lahenduse kodustele korrastus- ja remonditöödele;
- ▶ teab töömaailma tänapäevaseid toimimise viise;
- ▶ valmistab omanäolisi tooteid, kasutades erinevaid töötlemisvõimalusi;
- ▶ esitleb ja analüüsib tehtud tööd;
- ▶ teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

2.6.3. Tehnoloogiaõpetus

Õppe- ja kasvatusesmärgid tehnoloogiaõpetuses

Tehnoloogiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- ▶ väärtustab kultuuripärimust ja toimetulekut mitmekultuurilises maailmas;
- ▶ omandab globaalse vaate, analüüsimis- ja sünteesioskuse ning tervikliku maailmapildi;
- ▶ omandab tehnoloogilise kirjaoskuse, sh arendab tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi ning tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest;
- ▶ oskab seostada inimest ja teda ümbritsevat ning analüüsida tehnoloogia mõjusid keskkonnale;
- ▶ lahendab loovalt ülesandeid, valdab ideede kujustamise oskust ja leidlikkust toodete loomisel;
- ▶ arvestab eetilisi, esteetilisi ja jätkusuutlikke tõekspidamisi;
- ▶ valdab otsingujulgust, ettevõtlikkust, sõbralikkust ja koostööoskust ning töötahet;
- ▶ omandab teadmisi ja oskusi, käsitsedes erinevaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise;
- ▶ suudab loovalt rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliste ülesannete lahendamisel;
- ▶ järgib tööprotsessis ohutuid ja ergonoomilisi töövõtteid ning kõlbelisi käitumisnorme;
- ▶ lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;
- ▶ tunnetab oma võimeid ja oskab teha otsuseid edasisel kutsevalikul.

Üldalused

Õppeaine kirjeldus

II ja III kooliastmes koosneb õpetuse sisu viiest läbivast õppeosast ühe kooliastme piires: tehnoloogia igapäevaelus; disain ja joonestamine; materjalid ja nende töötlemine; kodundus (korraldatakse õpperühmade vahetusena); projektitööd. Õppesisu on esitatud kooliastmeti.

Õppeosad sisaldavad üldaluseid ja vajalikku alusteavet, mida on tarvis omandada vajalike ülesannete lahendamiseks või toodete valmistamiseks. Õppetundides lõimib aineõpetaja õppesisu praktilise tegevusega (puidutöö, metallitöö, elektroonika jms). Õppesisu ja/või järjestust võib kooliastmeti muuta või õpitut järgmises kooliastmes sügavamalt käsitleda. Õppeaine osade järjestuse õppeaastas planeerib ja korraldab aineõpetaja koostöös käsitöö ja kodunduse õpetajaga. Õppeaine mitmekülgse huvides vahetatakse käsitöö ja kodunduse ning tehnoloogiaõpetuse õpperühmi.

Õppeaine vahendusel omandavad õpilased mitmekülgse ettevalmistuse, mis loob võimaluse analüüsida, kohandada ning arendada praktilist ja mõtetegevust kvalitatiivselt uuel tasandil ning aidata õpilasi edasisel kutsevalikul. Õppes pööratakse olulist rõhku õpilaste mõtestatud loovale uuendustegevusele, kus õpilane saab koos avastamisrõõmuga kogeda valitud toote loomist. Õpilased teevad huvitavaid ja fantaasiaküllaseid rakenduslikku laadi loomingulisi ülesandeid, sh ülesande või toote planeerimist, disaini ja valmistamist ning töö enesehindamist ja esitlemist. Tuuakse esile seosed ja rakenduslikud väljundid õppeainete ning eluvaldkondade vahel, nii tekib õpilasel terviklik mõistmine ülesandest või tootest.

Oluline on, et õpilane mõistaks tehnoloogia toimimist ning saaks ise osaleda õpilasepärase tehnoloogia loomises. Eelnimetatu toimub õpilaste ealisest arengutasemest lähtuvalt ja neile arusaadavalt. Seejuures arvestatakse õpilaste erinevaid võimeid ja huve ning toetatakse nende omaalgatust ja õpimotivatsiooni. Õppeaines rõhutatakse leiutajameelse tegevuse olulisust ning kujundatakse noorte tööalaseid käitumis- ja väärtushoiakuid. Taotluseks on keskkonnasäästlikkuse ja kohalike traditsioonide väärtustamine ning eetiliste tõekspidamiste omandamine.

Õppesisu jaotus tundide lõikes klassiti tehnoloogiaõpetuse õpetamisel

Klass	Tehnoloogiaõpetuse teemad	Kodunduse teemad	Projektitöö	Kokku
4.klass	27	-	8	35
5.klass	46	8	16	70
6.klass	46	8	16	70
II kooliaste kokku	119	16	40	175
7.klass	46	8	16	70
8.klass	46	8	16	70
9. klass	19	-	16	35
III kooliaste kokku	111	16	48	175

Tehnoloogiaõpetus - II kooliaste

II kooliastme õpitulemused tehnoloogiaõpetuses

6. klassi õpilane:

- ▶ mõistab ja selgitab tehnoloogia olemust ning väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;
- ▶ iseloomustab kodus, olmes, harrastustes ja paikkonnas kasutatavaid lihtsaid tehnoloogilisi süsteeme ja protsesse ning ressursse;
- ▶ planeerib tööd ja lahendab sellega seotud ülesandeid;

- ▶ joonestab joonist ja disainib lihtsaid tooteid;
- ▶ tunneb põhilisi materjale ja nende omadusi ning kasutab neid töös otstarbekalt;
- ▶ teab põhilisi töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid töös kasutada;
- ▶ valmistab lihtsaid tooteid (nt mänguasi, paat, liikuv auto jne);
- ▶ esitleb ideed, joonist või toodet;
- ▶ teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- ▶ väärtustab ning järgib väljakujunenud tööalaseid väärtus- ja käitumishoiakuid;
- ▶ tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite.

Töö- ja tehnoloogiaõpetus 4. klass

Käsitletavat teemat:

Üldtehnilised teadmised

Tehniline kirjaoskus

Materjaliõpetus

Materjalide töötlemise tehnoloogia

Tehnoloogiaõpetus

Projektitöö

1. Üldtehnilised teadmised

Õppesisu

Tehnika ja tehnoloogia mõisted. Tehnika tähtsus inimkonna arenguloos. Ratas kui inimkonna pöördeline leiutis. Vesiratas ja tuuleveski. Jalgratas ja selle arengulugu. Juhised õppetöökogas töötamiseks. Ohutustehnika. Tööriistad ja nende kasutamine.

Õpitulemused

- ▶ Teab põhilisi tehnika ja tehnoloogia mõisteid.
- ▶ Mõistab tehnika tähtsust inimkonna arenguloos.
- ▶ Teab ratta ajalugu.
- ▶ Teab kuidas töötavad erinevad rattad.
- ▶ Oskab õppetöökogas käituda ja tunneb seal töötamise reegleid ja ohutustehnikat.

2. Tehniline kirjaoskus

Õppesisu

Ruumiliste esemete tasapinnal kujutamise võimalused. Kavandid

3. Materjaliõpetus

Õppesisu

Looduslikud ja tehismaterjalid.

Tarbeesemete, masinate ja ehitiste juures kasutatavad materjalid.

4. Materjalide töötlemise tehnoloogia

Õppesisu

Puidutööd.

▶ Tunneb erinevaid tööriistu ja teab kus neid kasutatakse.

Õpitulemused

▶ Oskab eset ruumilist eset tasapinnal kujutada.

▶ Suudab ise valmistada töö kavandeid.

Õpitulemused

▶ Tunneb looduslikke ja tehismaterjale.

▶ Oskab materjale määratlada.

▶ Tunneb puitmaterjale.

▶ Tunneb erinevaid saematerjale.

▶ Teab millised on vineeri liigid ja kuidas vineeri valmistatakse.

▶ Tunneb erinevaid traadi liike.

▶ Teab kuidas traati valmistatakse

Õpitulemused

▶ Teab erinevaid sae liike ja oskab neid kasutada.

Saed ja saagimine. Vineeri saagimine.

Mõõtmine märkimine. Puitliited: naelutamine ja liimimine.
Puitpindade kaunistamine. Viimistlemine. Lakkimine. Värvimine.

Metallitööd.

Traat ja selle omadused. Traadi saamine, kasutus ja erinevad traaditüübid. Traadi õgvendamine. Erinevast materjalist haamid. Lihvpaber ja selle kasutamine.

Traadi töötlemiseks vajalikud tangid (ümartangid, lapiktangid, lõiketangid).

Tööjuhised ja selle lugemine. Mõõtkava ja mõõtmine. Mõõtevahendid. Märkimine ja märkevahendid. Tööetapid. Viimistlemine.

▶ Teab märkimise ja mõõtmise vahendeid ja oskab neid kasutada.

▶ Tunneb puidu liiteid.

▶ Oskab puitu naelutada ja liimida.

▶ Teab puitpindade kaunistamise võimalusi.

▶ Viimistlus vahendeid. Viil ja lihvpaber.

▶ Oskab lakkida ja värvida.

▶ Teeb vahet metallil ja mittemetallil ning oskab eristada silma järgi erinevaid metalle.

▶ Teab mis on traat ning kuidas seda saadakse.

▶ Oskab loetleda eluvaldkondi, kus traatikasutatakse.

▶ Tunneb lihtsamaid traadi töötlemiseks vajalikke tööriistu ja oskab neid sihipäraselt kasutada.

▶ Oskab lugeda etteantud töökavandit

▶ Oskab planeerida tööetappe.

▶ Tunneb mõõtmis- ja märkimisvahendeid ning oskab teosta mõõtmisi.

▶ Teab, mis on viimistlemine.

5. Tehnoloogiaõpetus

Õppesisu

Vineeri saagimine. Viimistlemine. Lakkimine. Värvimine. Mõõtmine märkimine.

6. Projektitöö

Õppesisu

Liikuva rattamudeli valmistamine. Ettekande koostamine ratta ja töökäigu kohta.

Lõiming teiste õppeainetega ja läbivate teemadega

matemaatika-mõõtmine, mõõtühikud, mõõtmisvahendid

loodusõpetus- tuule, veeenergia kasutaminekunst, materjalide päritolu

eesti keel- materjalide ja tööriistade korrektsed nimetused

kunst- joonestusvahendid, joonise paigutus

Tervis ja ohutus, Tehnoloogia ja innovatsioon, Teabekeskond, Keskkond ja jätkusuutlik areng

Õpitulemused

- ▶ Oskab kasutada vineerisaagi
- ▶ Teab märkimise ja mõõtmise vahendeid ja oskab neid kasutada.
- ▶ Viimistlus vahendeid. Viil ja lihvpaber.
- ▶ Oskab lakkida ja värvida.

Õpitulemused

- ▶ Õpilased suudavad meeskonnas planeerida, kavandada ja ellu viia oma ideid.
- ▶ Suudavad oma tööd analüüsida. Suudavad oma tööd teistele esitada.
- ▶ Korraldada ratta võistlus.

Töö- ja tehnoloogiaõpetus 5. klass

Üldtehnilised teadmised

Tehniline kirjaoskus

Materjaliõpetus

Materjalide töötlemise tehnoloogia

Tehnoloogiaõpetus

Projektitöö

1. Üldtehnilised teadmised

Õppesisu

Tehnoloogia olemus. Tehniline kirjaoskus ja selle vajalikkus. Transpordivahendid.

Energiaallikad.

2. Tehniline kirjaoskus

Õppesisu

Eskiis, tehniline joonis, jooned – nende tähendus, mõõtmed, mõõtkava, toote viimistlemine.

Õpitulemused

- ▶ seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainetega ja eluvaldkondadega;
- ▶ kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloos ning nüüdisajal;
- ▶ kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale;
- ▶ valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna;

Õpitulemused

- ▶ selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda;
- ▶ koostab kolmvaate lihtsast detailist;
- ▶ märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;
- ▶ mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus, teab inseneri

3. Materjalid ja nende töötlemine

Õppesisu

Materjali liigid ja nende omadused. Materjali töötlemise viisid ja töövahendid.

Käsitööriistad. Puurpink. Ohutustehnika nõuded.

4. Projektitöö

Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

loodusõpetus-materjalide liigid;

eesti keel – materjalide korrektsed nimetused;

elukutse iseärasust ja leiutajate olulisemaid saavutusi.

Õpitulemused

- ▶ valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale;
- ▶ suudab valmistada jõukohaseid liiteid;
- ▶ valmistab mitmesuguseid lihtsaid tooteid (sh mänguasju);
- ▶ kasutab õppetöös puurpink
- ▶ annab tehtud ülesande või toote kvaliteedile oma hinnangu;
- ▶ teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- ▶ väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid tööviise;
- ▶ kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks.

kunst – toote disainimine;

matemaatika – mõõtmine, mõõtmisvahendid

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, Tehnoloogia ja innovatsioon, Tervis ja ohutus, Väärtused ja kõlblus

Töö- ja tehnoloogiaõpetus 6. klass

1. Tehnoloogia igapäevaelus Õppesisu

Tehnoloogia olemus. Tehnoloogiline kirjaoskus ja selle vajalikkus. Süsteemid, protsessid ja ressursid. Tehnoloogia ja teadused. Tehnoloogia, indiviid ja keskkond.

Struktuurid ja konstruktsioonid.

Transpordivahendid. Energiaallikad.

Õpitulemused

- ▶ mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;
- ▶ toob näiteid süsteemide, protsesside ja ressursside kohta;
- ▶ loob seoseid tehnoloogia arengu ja teadussaavutuste vahel;
- ▶ seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainetega ja eluvaldkondadega;
- ▶ iseloomustab ja võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid;
- ▶ kirjeldab ratta ja energia kasutamistajaloos ning nüüdisajal;
- ▶ kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale;
- ▶ valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna;
- ▶ kirjeldab tehniliste seadmete ja tehnikaarenguloo kujunemist ning selle olulisemaid saavutusi.

2. Disain ja joonestamine

Õppesisu

Eskiis. Lihtsa toote kavandamine. Tehniline joonis. Jooned ja nende tähendused.

Mõõtmed ja mõõtkava. Piltkujutis ja vaated.

Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine. Disain.

Disaini elemendid. Probleemide lahendamine. Toote viimistlemine. Insenerid ja leiutamine.

3. Materjalid ja nende töötlemine

Õppesisu

Materjalide liigid (puit, metall, plastid, elektroonika komponendid jne) ja nende omadused. Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jne) ning töövahendid (tööriistad ja masinad). Levinumad käsi- ja elektrilisedööriistad. Puur- ja treipink.

Materjalide liited. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

Õpitulemused

- ▶ selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda;
- ▶ koostab kolmvaate lihtsast detailist;
- ▶ teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente;
- ▶ disainib lihtsaid tooteid, kasutades selleks ettenähtud materjale;
- ▶ märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;
- ▶ osaleb õpilasepäraselt uude tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega;
- ▶ mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus, teab inseneri elukutse iseärasust ja leiutajate olulisemaid saavutusi.

Õpitulemused

- ▶ tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise;
- ▶ valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale;
- ▶ suudab valmistada jõukohaseid liiteid;
- ▶ valmistab mitmesuguseid lihtsaid tooteid (sh mänguasju);

kasutab õppetöös puur- ja treipinki;

▶ analüüsib ja hindab loodud toodet, sh esteetilisest ja rakenduslikust küljest;

▶ annab tehtud ülesande või toote kvaliteedile oma hinnangu;

▶ mõistab ja arvestab kaaslaste erinevaid tööoskusi;

▶ teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;

▶ väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid tööviise;

▶ kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks.

Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

ajalugu- ühiskonna areng;

kunst – värvid;

eesti keel –materjalide nimetused

Tehnoloogia ja innovatsioon, Kultuuriline identiteet, Keskkond ja jätkusuutlik areng,

Tervis ja ohutus.

Kodundus tehnoloogiaõpetuse raames II kooliastmel - 5. ja 6. klass

Õppesisu

Õpitulemused

Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toiduainete säilitamine.

Hügieeninõuded köögis töötades. Jäätmete sortimine. Retsepti kasutamine, mõõtühikud.

Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileibade ja salatite valmistamine. Pudrud. Magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad võimalused.

Puhastus- ja korrastustööd. Tarbijainfo (pakendiinfo, kasutusjuhend jm). Teadlik ja säästlik tarbimine.

Projektitööd tehnoloogiaõpetuses II kooliastmel 4. klass, 5. ja 6. klass

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma. Projektitööd võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.

▶ teab ja väärtustab tervisliku toitumise põhialuseid;

▶ tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite;

▶ teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades;

▶ teeb põhilisi korrastustöid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid;

▶ katab lauda ning peab kinni üldtuntud lauakommetest;

▶ teab jäätmete käsitlemise ja keskkonnahoiu põhilisi nõudeid.

Õpitulemused

▶ Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena

▶ Osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides

▶ Leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannete ning probleemide lahendeid

▶ Valmistab üksi või koostöös teistega ülesande või projekti lahenduse

▶ Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi

- ▶ Kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust
- ▶ Väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet

Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

ajalugu- ühiskonna areng;

kunst – värvid;

eesti keel –materjalide nimetused

Tehnoloogia ja innovatsioon, Kultuuriline identiteet, Keskkond ja jätkusuutlik areng,

Tervis ja ohutus.

Tehnoloogiaõpetus - III kooliaste

III kooliastme õpitulemused tehnoloogiaõpetuses

9. klassi õpilane:

- ▶ valib toote valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise ning kasutab selle kohta vajalikku teavet ainealasest kirjandusest ja internetist;
- ▶ käsitleb ohutult käsi- ja elektrilisi tööriistu ning materjale,
- ▶ kasutab ressursse keskkonda säästvalt ning jätkusuutlikult;
- ▶ genereerib ideid, rakendab neid loovalt tooteid luues ja täiustades ning mõistab iseenda osaluse tähtsust tehnoloogiat kasutades;
- ▶ mõistab tehnoloogilise protsessi ajal asetleidvaid muutusi ning oskab neid selgitada ja põhjendada;
- ▶ analüüsib toote valmistamise protsessi ning sünteesib uusi teadmisi;
- ▶ hindab tulemuse kvaliteeti ja toote rakendamise tõhusust, esitleb toodet;
- ▶ valmistab tooteid, teadvustab ja rakendab loodusteaduste võimalusi praktilistes tegevustes;
- ▶ kirjeldab tehnoloogilise maailma saavutusi ja oma rolli tuleviku töömaailmas;
- ▶ kujundab oma positiivsed väärtushinnangud ja kõlbelised tööharjumused, väldib ning hindab võimalikke ohte töös;
- ▶ teeb tervislikke toiduvalikuid, väärtustab tervislikke eluviise ning toimib vastutustundliku tarbijana.

Käsitletavad teemavaldkonnad:

Tehnoloogia igapäevaelus
Disain ja joonestamine
Materjalid ja nende töötlemine
Kodundus
Projektitööd

Tehnoloogiaõpetus - 7. klass

1. Tehnoloogia igapäevaelus **Õppesisu**

Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud.
Põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia.

2. Disain ja joonestamine **Õppesisu**

Leiutamine ja uuenduslikkus. Tehnilist taipu arendavate ja probleemülesannete lahendamine. Viimistlemine ja pinnakatted.

Õpitulemused

- ▶ kirjeldab ja analüüsib inimtegevuse mõju loodusele ning keskkonnale;
- ▶ mõistab iseenda osaluse olulisust tehnoloogilistes protsessides tulevikus ja vastutust nende eetilise kujundamise eest;
- ▶ teadvustab ressursside piiratud hulka ning tarbib ressursse säästvalt ja jätkusuutlikult;
- ▶ teadvustab tehnoloogia ja inimese vastastikust mõju ning analüüsib tehnoloogia uuenduslikke arenguväljavaateid.

Õpitulemused

- ▶ planeerib ülesande ja disainib toote ning esitleb seda võimaluse korral arvutiga;

Ergonoomia. Ornamentika. Joonise vormistamine ja esitlemine. Skeemid. Koostejoonis. Ehitusjoonised.

3. Materjalid ja nende töötlemine **Õppesisu**

Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimise võimalused kirjandusest ning internetist. Tänapäevased materjalide

töötlemise viisid. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja mehhanismid.

Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks.

Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

4. Kodundus **Õppesisu**

Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileibade ja salatite valmistamine.

▶ teab ja kasutab pinnakatete omadusi ja kasutusvõimalusi;

▶ loeb skeeme, lihtsat kooste- ja ehitusjoonist;

▶ joonestab jõukohast tehnilist joonist, vormistab ja esitleb joonist või skeemi.

Õpitulemused

▶ leiab teavet materjalide, nende omaduste ja töötlemise kohta, hangib ja kasutab ainealast teavet kirjandusest ning internetist;

▶ tunneb ja kasutab töötlemisel masinaid ning mehhanisme;

▶ kujundab välja oma positiivsed väärtushinnangud ja kõlbelised tööharjumused;

▶ teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid.

Õpitulemused

▶ teab ja väärtustab tervisliku toitumise põhialuseid;

▶ tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite;

▶ teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades;

5. Projektitööd

Õppesisu

Projektitööd võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab

valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.

Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

eesti keel - teabe leidmine tekstist, eneseväljendamisoskus

loodusõpetus- tooraine ja energia, ainete omadused

ajalugu: tootmise ja tehnoloogia areng

▶ teeb põhilisi korrastustöid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid;

Õpitulemused

▶ teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena;

▶ osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides;

▶ leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannete ning probleemide lahendeid;

▶ valmistab üksi või koostöös teistega ülesande või projekti lahenduse;

▶ suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste töölaseid arvamusi;

▶ kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust;

▶ väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet.

võõrkeeled- internetist teabe hankimine

Teabekeskond, Keskkond ja jätkusuutlik areng, Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus,

Tervis ja ohutus

Tehnoloogiaõpetus - 8. klass

1. Tehnoloogia igapäevaelus

Õppesisu

Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.

Põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia. Ressursside säästlik tarbimine. Töömaailm ja töö planeerimine.

Õpitulemused

▶ kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid,

▶ teab nende seadmete üldist tööpõhimõtet ning ohutut käsitsemist;

▶ teab mõningaid põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia kasutusvõimalusi;

▶ teadvustab ressursside piiratud hulka ning tarbib ressursse säästvalt ja jätkusuutlikult;

▶ iseloomustab tänapäevast tootmisprotsessi, kirjeldab selle toimimist ning terviklikkust;

2. Disain ja joonestamine

Õppesisu

Leiutamine ja uuenduslikkus. Tehnilist taipu arendavate ja probleemülesannete lahendamine. Viimistlemine ja pinnakatted.

Ergonoomika. Ornamentika. Joonise vormistamine ja esitlemine. Skeemid. Leppelisused ja tähised tehnilistel joonistel.

Koostejoonis. Ehitusjoonised.

3. Materjalid ja nende töötlemine

Õppesisu

Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimise võimalused kirjandusest ning internetist.

Tänapäevased materjalide töötlemise viisid.

Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja mehhanismid.

Toodete liitevõimaluste kasutamine.

Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks. Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.

Õpitulemused

- ▶ lahendab probleemülesandeid,
- ▶ teab ja kasutab toodete erinevaid viimistluse võimalusi;
- ▶ arvestab ergonoomia ja ornamentika põhireegleid ning oskab neid töös rakendada;
- ▶ joonestab jõukohast tehnilist joonist, vormistab ja esitleb joonist või skeemi.

Õpitulemused

- ▶ leiab teavet materjalide, nende omaduste ja töötlemise kohta, hangib ja kasutab ainealast teavet kirjandusest ning internetist;
- ▶ analüüsib materjalide omadusi, töötlemise viise ning kasutamise võimalusi, sünteesib uusi teadmisi;
- ▶ kasutab toodet valmistades mitmesuguseid töövahendeid, valib sobivaima töötlusviisi;
- ▶ valmistab omanäolisi tooteid, tunneb ja kasutab mitmeid liitevõimalusi;
- ▶ teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid.

Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

võõrkeeled- teabe otsimine internetist;

keemia- toodete keemiline koostis;

ajalugu – leiutised

Väärtused ja kõlblus, Tervis ja ohutus, Teabekeskond

Kodundus tehnoloogiaõpetuse raames - 7. ja 8. klass

Õppesisu

Toiduainete toitainelise koostise hinnang.

Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest.

Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Toitumisteave meedias - analüüs ja hinnangud. Kala- ja lihatoitud.

Vormiroad. Kodumasinad. Ruumide kujundamine, mööbel ja kunst kodus.

Looduslikud ja sünteetilised tekstiilmaterjalid, nende valiku ning sobivuse põhimõtted rõivastuses ja sisekujunduses.

Tarbija õigused ja kohustused.

Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.

Õpitulemused

▶ teeb tervislikke toiduvalikuid ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü;

▶ kasutab menüüd koostades ainekirjandustja teabeallikaid;

▶ valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi;

▶ kalkuleerib toidu maksumust;

▶ tuleb toime koduse majapidamisega ja pere eelarvega

Tehnoloogiaõpetus - 9. klass

1. Tehnoloogia igapäevaelus Õppesisu

Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia.

Põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia.

Ressursside säästlik tarbimine. Töömaailm ja töö planeerimine. Tooraine ja tootmine

Tehnoloogilise maailma

tulevikuperspektiivid.

Õpitulemused

► kirjeldab ja analüüsib inimtegevuse mõju loodusele ning keskkonnale;

► mõistab iseenda osaluse olulisust tehnoloogilistes protsessides tulevikus ja vastutust nende eetilise kujundamise eest;

► kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, teab nende seadmete üldist tööpõhimõtet ning ohutut käsitlemist;

► teab mõningaid põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia kasutusvõimalusi;

► teadvustab ressursside piiratud hulka ning tarbib ressursse säästvalt ja jätkusuutlikult;

► oskab oma tegevust planeerida, orienteerub töömaailmas ja teab oma eelistusi eneseteostuseks sobiva elukutse/ameti valikul;

► iseloomustab tänapäevast tootmisprotsessi, kirjeldab selle toimimist ning terviklikkust;

► teadvustab tehnoloogia ja inimese vastastikust mõju ning analüüsib tehnoloogia uuenduslikke arenguväljavaateid.

2. Disain ja joonestamine

Õppesisu

Leiutamine ja uuenduslikkus. Tehnilist taipu arendavate ja probleemülesannete lahendamine. Viimistlemine ja pinnakatted.

Ergonoomia. Ornamentika. Toodete disainimine arvutiga. Joonise vormistamine ja esitlemine. Skeemid. Leppelisused ja tähised tehnilistel joonistel. Ristlõiked ja lõiked. Koostejoonis. Ehitusjoonised.

3. Materjalid ja nende töötlemine

Õppesisu

Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimise võimalused kirjandusest ning internetist. Tänapäevased materjalide töötlemise viisid. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja mehhanismid.

Optimaalse töötlusviisi valimine. Toodete liitevõimaluste kasutamine. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks. Tervisekaitseja tööohutusnõuded

Õpitulemused

- ▶ planeerib ülesande ja disainib toote ning esitleb seda võimaluse korral arvutiga;
- ▶ lahendab probleemülesandeid,
- ▶ teab ja kasutab toodete erinevaid viimistluse võimalusi;
- ▶ teab ja kasutab pinnakatete omadusi ja kasutusvõimalusi;
- ▶ arvestab ergonoomia ja ornamentika põhireegleid ning oskab neid töös rakendada;
- ▶ loeb skeeme, lihtsat kooste- ja ehitusjoonist;
- ▶ joonestab jõukohast tehnilist joonist, vormistab ja esitleb joonist või skeemi.

Õpitulemused

- ▶ leiab teavet materjalide, nende omaduste ja töötlemise kohta, hangib ja kasutab ainealast teavet kirjandusest ning internetist;
- ▶ analüüsib materjalide omadusi, töötlemise viise ning kasutamise võimalusi, sünteesib uusi teadmisi;
- ▶ kasutab toodet valmistades mitmesuguseid töövahendeid, valib sobivaima töötlusviisi;

töötlemises, ohutud töövõtted.

▶ tunneb ja kasutab töötlemisel masinaid ning mehhanisme;

▶ valmistab omanäolisi tooteid, tunneb ja kasutab mitmeid liitevõimalusi;

▶ kujundab välja oma positiivsed väärtushinnangud ja kõlbelised tööharjumused;

▶ teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid.

Projektitöö III kooliastmes

Õppesisu

Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma. Valikteemad ja projektid võivad

olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.

Õpitulemused

▶ Organiseerib paindlikult ühistööd, planeerib ajakava ja oskab jaotada tööülesandeid

▶ Teeb ülesandeid täites aktiivselt koostööd kaasõpilastega

▶ Suhtleb töö asjus vajaduse korral kooliväliste institutsioonidega (nt meili teel jne), et saada vajalikku infot, seda analüüsida, kriitiliselt hinnata ja tõlgendada

▶ Valmistab üksi või koostöös teistega ülesandele või projektile lahenduse

▶ Väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet

Lõiming teiste õppeainete ja läbivate teemadega

ajalugu – tehnoloogia areng;

võõrkeeled- teabe leidmine internetist;

geograafia – erinevad tööstusharud ja nende paigutus;

füüsika- elekter; keemia- uued materjalid

Teabekeskond, Väärtused ja kõlblus, Elukestev õpe ja karjääri planeerimine,

Keskkond ja jätkusuutlik areng, Kodanikuaalgatus ja ettevõtlikkus

► Mõistab info kriitilise hindamise vajalikkust ning kasutab infot kooskõlas kehtivate seaduste ja normidega

Hindamine

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest ning kooli hindamisjuhendist

Õpilast hinnates on oluline nii õpetaja sõnaline hinnang, tähthinne kui ka õpilase enesehinnang.

Õpiülesande täitmisel hinnatakse:

► planeerimist ja disaini (originaalsust, iseseisvust, idee või kavandi rakendamise võimalust, materjali ja töövahendite valiku otstarbekust, toote valmistamise viisi, tööjoonise tehnilist korrektsust jms);

► valikute (idee, töötlusviisi, materjali jms) tegemise ja põhjendamise ning seoste kirjeldamise oskust;

► valmistamise kulgu (koostööoskust, iseseisvust tööd tehes, materjalide ja töövahendite ning kirjalike ja infotehnoloogiliste vahendite kasutamise oskust, teoreetilisi teadmisi ja nende rakendamise oskust, tööohutuse järgimist jms);

► õpilase arengut (edasipüüdlikkust, vaimset ja füüsilist arengut);

► töö tulemust (idee teostust, toote viimistlust, esteetilist väärtust, töö õigeaegset valmimist, toote kvaliteeti jm), sh üksikute ülesannete sooritamist ja toote esitlemise oskust.

Õpilast hinnates võetakse arvesse kultuurse käitumise reegleid ja õpilase hoiakuid (püüdlikkust, suhtumist õppetöösse, abivalmidust teiste õpilaste suhtes, õpperuumide kodukorra täitmist, töökust, järjekindlust, tähelepanelikkust jm). Õpilaste teadmisi, tehnilist nutikust ja loovust hinnatakse ka probleemülesannete, võistlusmängude, projektitööde jms põhjal.

2.7. Ainevaldkond kehaline kasvatus

Kehakultuuripädevuse kujundamine

Kehakultuuripädevus väljendub kehalise aktiivsuse ja tervisliku eluviisi väärtustamises elustiili osana. See hõlmab oskust anda hinnangut kehalise vormisoleku tasemele, samuti valmisolekut sobiva spordiala või liikumisviisi harrastamiseks. Oluline on salliv suhtumine kaaslastesse, ausa mängu reeglite järgimine ning koostöö väärtustamine sportimisel ja liikumisel.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti ning õppeaine maht aastas.

Aine / Klass	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1) kehaline kasvatus	2	3	2	245	3	3	2	280	2	2	2	210

Lõiming teiste valdkonnapädevuste ja ainevaldkondadega

Kehalise kasvatus lõimimisel teiste valdkondadega on palju võimalusi.

Emakeelepädevust kujundatakse kehalises kasvatuses teksti mõistmise, suulise ja kirjaliku teksti loomise ning eneseväljendusoskuse kaudu.

Õpilaste **võõrkeeltepädevuse** kujunemisel aitab kaasa erinevatest võõrkeelsetest teabeallikatest vajaliku info leidmine. Eri spordialades/liikumisviisides kasutatakse võõrsõnu, mille tähendust on vaja selgitada.

Kunstipädevuse kujunemist toetab spordialade/liikumisviiside isikupärane ja loominguiline käsitus, valmisolek leida erinevatele ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi ning oskus

Läbivad teemad

Tervislikuks eluviisiks vajalike teadmiste, arusaamade, oskuste ja kogemuste omandamist toetatakse nii aineõppes kui ka tunnivälises tegevuses, samuti füüsilise ja sotsiaalse õpikeskkonna loomise kaudu. Läbivat teemat „**Elukestev õpe ja karjääri planeerimine**“

toetatakse kehalises kasvatuses õpilaste innustamisega olema terve ning kandma muutuvast õpi-, elu- ja töökeskkonnas hoolt oma töövõime suurendamise eest. Võimekuse ja huvi ilmnemise korral mõne spordi- ja/või liikumisharrastuse vastu juhitakse õpilast selle alaga süvendatult tegelema.

Läbivat teemat „**Keskkond ja jätkusuutlik areng**“ aitab kehalises kasvatuses ellu viia väljas (looduses) harrastatavate spordialadega tegelemine, mis väärtustab

ümbritsevat ning soodustab õpilase kujunemist keskkonnateadlikuks

märgata ümbritsevas ilu.

Sotsiaalne pädevus. Kehalises kasvatuses omandatud teadmised rahvuslikust ning rahvusvahelisest liikumis- ja spordikultuurist avardavad õpilase silmaringi.

Tervist väärtustava eluviisi omaksvõtmine ja teadlikkus soodustavad õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kodanikuks.

Tehnoloogiline pädevus võimaldab rakendada

teaduse ja tehnika saavutusi erinevates spordialades/liikumisviisides (spordialade tehnika, spordivarustus ja -vahendid) ning järgida tervisliku toitumise põhitõdesid.

Loodusteaduslikku pädevust toetab keskkonna väärtustamine liikumisel/sportimisel. Kehalise kasvatuse kaudu kinnistuvad teadmised ja oskused, mis on omandatud inimeseõpetuses, bioloogias, füüsikas ja

geograafias.

Põhikooli lõpetaja:

- ▶ mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust tervisele ja töövõimele;
- ▶ valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist iseseisvalt sise- ja välistingimustes;
- ▶ liigub/spordib ohutus- ja hügieeninõudeid järgides ning teab, kuidas käituda sportimisel juhtuda võivates ohuolukordades;
- ▶ tunneb ausa mängu põhimõtteid, on koostöövalmis ning liigub/spordib oma kaaslaste austades ja keskkonda säilitades;

liikumise harrastajaks.

Läbivat teemat „**Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus**“ toetatakse õpilaste organiseeritud tunnivalise liikumisharrastuse kaudu (omaalgatuslikud spordi- ja tantsuüritused, võistlused,

õpilaste juhendamisel tegutsevad liikumis- ja treeningrühmad jms). Läbiv teema „**Kultuuriline identiteet**“ kajastub kehalise kasvatuse tundides õpitavates spordialades/liikumisviisides, mis tutvustavad rahvuslikku ja teiste maade liikumiskultuuri ning aitavad õpilasel kujuneda kultuuriteadlikuks (omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust väärtustavaks) ühiskonnaliikmeks.

Läbiv teema „**Teabekeskond**“ toetab õpilast vajaliku info leidmisel. Läbiva teema „**Tehnoloogia ja innovatsioon**“ rakendamine kehalises kasvatuses seostub antud ülesande jaoks õpilasepoolse sobiva lahenduse leidmisega.

Läbiv teema „**Väärtused ja kõlblus**“ seostub spordi ülimala aate – ausa mängu põhimõtete – järgimisega kehalises kasvatuses ning tunnivalises sportlikus tegevuses. Sportlikus tegevuses kehtivate reeglite mõistmine ja nende järgimine toetab õpilase kujunemist kõlbliseks isiksuseks.

- ▶ oskab kasutada kehalise võimekuse lihtsamaid enesekontrollimeetodeid ning jälgib oma kehalise vormisoleku taset;
- ▶ tunneb huvi Eestis ning maailmas toimuvate spordi- ja tantsusündmuste vastu;
- ▶ tunneb liikumisest/sportimisest rõõmu ning on valmis liikumist/sportimist iseseisvalt harrastama.

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid põhikooli kehalises kasvatuses

Põhikooli kehalise kasvatuses taotletakse, et õpilane:

- 1) soovib olla terve ja rühikas;
- 2) mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele ning regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust;
- 3) tunneb liikumisest/sportimisest rõõmu ning on valmis uusi liikumisosi õppima ja liikumist iseseisvalt harrastama;
- 4) omandab põhikooli ainekavasse kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika;
- 5) täidab liikudes/sportides ohutus- ja hügieeninõudeid;
- 6) jälgib oma kehalist vormisolekut; teab, kuidas parandada töövõimet regulaarse treeninguga;
- 7) õpib kaaslastega koostööd tegema, kokkulepitud reegleid/võistlusmäärusi järgima ja ausa mängu olemust mõistma;
- 8) tunneb huvi Eestis ning maailmas toimuvate spordi- ja liikumisürituste vastu.

Õppeaine kirjeldus

Kehalises kasvatuses lähtutakse vajadusest toetada õpilase kujunemist hea tervise ja töövõimega isiksuseks. Kehalise kasvatuses tundides omandatud teadmised, oskused ja kogemused soodustavad õpilase mitmekülgset arengut ning võimaldavad tal leida endale jõukohase, turvalise ja tervisliku liikumisharrastuse.

Kehalises kasvatuses juhitakse õpilast oma kehalise vormisoleku taset jälgima ning seda regulaarselt harjutades ning uusi (sh iseseisvalt omandatud) teadmisi ja oskusi hankides edendama. Keskkonda hoidev, kaaslast austav, koostööd ning ausa mängu põhimõtteid väärtustav liikumine ja sportimine toetavad õpilase sotsiaalset ning kõlblist arengut.

Põhialadena kuuluvad põhikooli kehalise kasvatuses ainekavva võimlemine, kergejõustik (I kooliastme õpitulemustes ja õppesisus esitatud põhiliikumisviisidena jooks, hüpped ja visked), liikumis- ja sportmängud (korv-, võrk- ja jalgpall – koolil on kohustus õpetada neist kaht), tantsuline liikumine, talialad (suusatamine ja uisutamine – koolil on kohustus õpetada neist üht) ning orienteerumine. I või II kooliastmes läbivad õpilased ujumise algõpetuse kursuse. Teadmisi spordist ja liikumisest/sportimisest edastatakse kehalise kasvatuses tundides praktilises tegevuses ja/või õpilasi iseseisvale (tunnivälisele) õppele suunates.

Et koolidel oleks võimalik kehalist kasvatust korraldades arvestada õpilaste huve, kooli ja/või paikkonna spordi- või liikumisharrastuse traditsioone, ent ka olemasolevaid sportimistingimusi, on kehalise kasvatuses ainekavas esitatud õpitulemused kavandatud

saavutada (ja neile vastav õppesisu läbida) 75–80% õppeks ettenähtud tundide jooksul. 20– 25% kehalisele kasvatusel ette nähtud tundide mahust võivad koolid kasutada ainekavva mittekuuluvate spordialade ja liikumisviiside (käsipall, saalihoki, pesapall, sulgpall, erinevad tantsustiilid jm) õpetamiseks, ainekavva kuuluvate põhialade oskuste kinnistamiseks või põhialade süvendatud õppeks. Tantsuline liikumine võib olla integreeritud kehalise kasvatusel tundides teiste spordialade ja liikumisviisidega.

Kehaline kasvatus - I kooliaste

1.-3. klassi õpilane:

- ▶ kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks õpilane peab olema kehaliselt aktiivne;
- ▶ omandab kooliastme ainekavva kuuluvate liikumisviiside/kehaliste harjutuste tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures); sooritab põhiliikumisviise liigutusoskuste tasemel;
- ▶ teab (kirjeldab), kuidas tuleb käituda kehalise kasvatusel tunnis (võimlas, staadionil, maastikul jne), täidab õpetaja seatud ohutusnõudeid ja hügieenireegleid; loetleb ohuallikaid liikumis-/sportimispaikades ja kooliteel ning kirjeldab ohutu liikumise/sportimise/liiklemise võimalusi;
- ▶ sooritab õpetaja juhendamisel kontrollharjutusi; annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske);
- ▶ teab, kuidas käituda kehalisi harjutusi sooritades: on viisakas, sõbralik ja abivalmis; täidab kokkulepitud (mängu)reegleid; kasutab heapere-mehelikult kooli spordivahendeid ja - inventari;
- ▶ loetleb spordialasid ja nimetab Eesti tuntud sportlasi; nimetab Eestis toimuvaid spordivõistlusi ning tantsuüritusi;
- ▶ harjutab aktiivselt kehalise kasvatusel tundides; oskab iseseisvalt ja koos kaaslastega ohutult mängida liikumismänge; tahab õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise.

I kooliastmel käsitletav temaatika:

- 1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest**
- 2. Võimlemine**
- 3. Jooks, hüpped, visked**
- 4. Liikumismängud**
- 5. Taliala**
- 6. Tantsuline liikumine**
- 7. Ujumine (kohustuslik algõpetus I või II kooliastmes)**

Kehaline kasvatus 1. klass

- 1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest**

Õppesisu

Liikumine/sportimine üksi ja koos kaaslastega Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslaste arvestav käitumine erinevates

harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel.

Hügieenireeglid kehalise harjutuse tehes.

2. Võimlemine

Õppesisu

Rivi- ja korraharjutused: tervitamine, rivistumine viirgu ja kolonni. Kujundliikumised. Pööre paigal hüppega.

Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: päkkõnd, kõnd kandadel, liikumine juurdevõtusammuga kõrvale. Üldkoormavad hüplemisharjutused. Harki- ja käärihüplemine.

Üldarendavad võimlemisharjutused: vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel. Matkimisharjutused.

Rakendusvõimlemine: ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt.

Akrobaatilised harjutused: veered kääras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tiral ette ja veere taha turiseisu.

Tasakaaluharjutused: liikumine joonel ja pingil kasutades erinevaid

Õpitulemused

► Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval;

► järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid;

► täidab mängureegleid; teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid.

Õpitulemused

► Hüpleb hüppatsat tiirutades ette (1 minuti jooksul).

► Oskab sooritada veereid kääras/sirutatult ja harjutusi turiseisuks/tireliks.

kõnni- ja jooksusamme, tasakaalu arendavad liikumismängud.

Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: sirutushüpe.

3. Jooks, hüpped, visked

Õppesisu

Jooks. Jooksuasend, jooksu alustamine ja lõpetamine. Jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused. Püstistart koos stardikäsklustega. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes.

Hüpped. Takistustest ülehüpped. Hüpped paigalt ja hoojooksult vetruva maandumisega.

Visked. Palli hoie. Täpsusvisked ülalt (tennis) palliga. Pallivise paigalt.

4. Liikumismängud

Õppesisu

Jooksu- ja hüppemängud. Liikumismängud ja teatevõistlused erinevate vahenditega.

Liikumine pallita: jooksud, pidurdused, suunamuutused.

Põrgatamisharjutused tennis-, käsija

minikorvpalliga. Liikumismängud väljas/maastikul.

Õpitulemused

- ▶ Jookseb kiirjooksu püsti
- ▶ Läbib joostes võimetekohase tempoga 1-2 km distantsti.
- ▶ Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus.
- ▶ Sooritab palliviske paigalt ja kahesammulise hooga.
- ▶ Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.
- ▶ Võtab osa kooli kergejõustikuvõistlustelt ja esindab kooli nii Harjumaa kui ka suurematel võistlustel.

Õpitulemused

- ▶ Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge.
- ▶ On teatevõistlustes ja liikumismängudes aktiivne.
- ▶ Mängib rahvastepalli reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.

5. Taliala Õppesisu

Suusatamine

Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine, allapanek. Suuskade transport. Õige kepihoie, suusarivi. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes, tasakaaluharjutused suuskadel. Lehvikpööre e. astepööre eest. Astesamm, libisamm. Treptõus. Laskumine laugelt nõlvalt põhiasendis.

Uisutamine

Uiskude kandmine. Uisurivi. Kõnd ja libisemine uiskudel; uisutaja kehaasend.

6. Tantsuline liikumine Õppesisu

Rütmi plaksutamine ja jalgade rõhklöögid. Liikumised mõttekujundeid ja kujutlusvõimet kasutades. Spontaansust ja liikumisrõõmu arendavad mängud. Liikumine sõõris ja paarilisega kõrvuti ringjoonel. Kõnni-, külg-, hüpak-, galopp ja lõppsamm. Eesti traditsioonilised laulumängud paarilise valimisega. Lihtsad 2-osalised tantsud.

Kehaline kasvatus 2. klass

► Osaleb kooli rahvastepallivõistlustel.

Õpitulemused

► Suusatab rajal kasutades klassikalisi sõiduviise.

► Läbib suusavõistluse võimetekohaselt.

Õpitulemused

► mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge ja tantse;

► liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele. Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslast arvestav käitumine

erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel. Teadmised ilmastikule ja spordialale vastavast riietumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel. Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest / tantsuüritustest.

2. Võimlemine

Õppesisu

Rivi- ja korraharjutused: loendamine, harvenemine ja koondumine. Hüppega pöörded paigal. Kujundliikumised.

Kõnniharjutused: rivisamm (P) ja võimlejasamm (T).

Põhivõimlemine ja üldarendavad harjutused: Üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega saatelugemise ning muusika saatel. Lühike põhivõimlemise kombinatsioon.

Hüplemisharjutused: hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette. Koordinatsiooniharjutused.

Rakendusvõimlemine: rippseis ja ripped; ronimine varbseinal, üle

Õpitulemused

- ▶ Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval;
- ▶ järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab mängureegleid; teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid.
- ▶ Kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele.
- ▶ Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.

Õpitulemused

- ▶ Hüpleb hüpitsat tiirutades ette (1 minuti jooksul).
- ▶ Oskab liikuda kasutades rivisammu.
- ▶ Oskab sooritada tireleid, turiseisu ja kaarsilda.
- ▶ Võtab osa võimlemisveerandil ettenähtud võistlusest.

takistuste ja takistuste alt.

Tasakaaluharjutused: päkk-kõnd joonel, pingil ja poomil; pöörded päkkadel pingil. Tasakaalu arendavad mängud.

Akrobaatika: veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, trel ette, veere taha turiseisu, turiseis, toengkägarast sirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega.

Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolaualt.

3. Jooks, hüpped, visked Õppesisu

Jooks. Jooksuasend, jooksuliigutused, jooks erinevas tempos. Võimetekohase jooksutempo valimine. Pendelteatejooks teatepulgaga.

Hüpped. Paigalt kaugushüpe, maandumine kaugushüppes. Hüpped hoojooksult, et omandada jooksu ja hüppe ühendamise oskus. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga.

Visked. Tennispallivise ülalt täpsusele ja kaugusele. Pallivise paigalt.

Õpitulemused

- ▶ Jookseb kiirjooksu püst- ja madalstardist stardikäsklustega
- ▶ Läbib joostes võimetekohase tempoga 1-2 km distantsti.
- ▶ Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus.
- ▶ Sooritab palliviske paigalt ja kahesammulise hooga.
- ▶ Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.
- ▶ Võtab osa kooli kergejõustikuvõistlustelt ja esindab kooli nii Harjumaa kui ka suurematel võistlustel.
- ▶ Sooritab kõrgushüppes üleastumishüppe.
- ▶ Oskab sooritada erinevaid jooksuharjutusi.

4. Liikumismängud

Õppesisu

Jooksu-, hüppe- ja viskemängud. Pallikäsitsemisharjutused, viskamine ja püüdmine.

Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega. Rahvastepall. Maastikumängud.

5. Taliala

Õppesisu

Suusatamine

Lehvikpööre tagant. Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes. Libisamm. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduviis.

Paaristõukeline sammuta sõiduviis laugel nõlval.

Käärtõus. Laskumine kõrgasendis.

Uisutamine

Käte ja jalgade tõuge ja libisemisel. Jalgade tõuge ja libisemine paralleelsetel uiskudel. Sõidu alustamine ja lõpetamine (pidurdamine).

Õpitulemused

► Sooritab harjutusi erinevaid palle pörgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge.

► On teatevõistlustes ja liikumismängudes aktiivne.

► Mängib rahvastepalli reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.

► Osaleb kooli rahvastepallivõistlustel.

Õpitulemused

suusatamine

► Suusatab paaristõukelise sammuta sõiduviisiga ja vahelduvtõukelise kahesammulise sõiduviisiga;

► Laskub mäest põhiasendis;

► Läbib järjest suusatades 3 km distantsti.

uisutamine

► Libiseb jalgade tõukega paralleelsetel uiskudel; 2) oskab sõitu alustada ja lõpetada;

► Uisutab järjest 4 minutit.

Sahkpidurdus.

6. Tantsuline liikumine

Õppesisu

Liikumine ja koordineerimine sõna, rütmi, kehapilli või muusikaga. Tantsukujud rühmas ja liikumine nendes. Erinevad liikumised rütmi või muusika iseloomu vaheldumisel.

Süld- ja valsivõtte; käärhüpped, galopp- ja vahetussamm. Laulumängud erinevates joonistes. 2-3 kombinatsioonilised lihtsamad paaritantsud.

Kehaline kasvatus 3. klass

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Liikumissoovitused I kooliastme õpilasele. Oma kaaslase soorituse kirjeldamine ning hinnangu andmine. Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslase arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega

tegeldes; ohutu liiklemine sportimispaikadesse ja kooliteel. Teadmised ilmastikule ja spordialale vastavast riietumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel.

Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest / tantsuüritustest.

Õpitulemused

- ▶ mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge ja tantse;
- ▶ liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.

Õpitulemused

- ▶ Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval;
- ▶ järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab mängureegleid;
- ▶ teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid.
- ▶ Nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne.
- ▶ Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske).

2. Võimlemine

Õppesisu

Rivi- ja korraharjutused: pöörded paigal, kujundliikumised.

Kõnni- ja jooksuharjutused: rivisamm (P), võimlejasamm (T).

Üldkoormavad ja koordineerimise arendavad hüplemisharjutused: hüplemine hüpitsa

tiirutamisega ette jalalt jalale, koordineerimisharjutused.

Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused:

üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega, harjutused vahendita ja vahenditega. Põhivõimlemise kombinatsioon saatelugemise või muusika saatel.

Rakendusvõimlemine: ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt, rippseis, ripped ja toengud.

Akrobaatilised harjutused: veered kääras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, tirel ette, kaldpinnalt tirel taha, veere taha turiseisu, kaarsild, toengkääras ülesirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega.

Tasakaaluharjutused: liikumine joonel, pingil ja poomil, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme, päkkkõnd ja pöörded päkkadel, võimlemispingil kõnd kiiruse muutmise, takistuste ületamise ja

► Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.

Õpitulemused

► Hüpleb hüpitsat tiirutades ette (1 minuti jooksul).

► oskab liikuda, kasutades rivisammu (P) ja võimlejasammu (T);

Tiritamm abiga, tirelring kõrvale, 360 kraadi hüpe.

peatumisega, tasakaalu arendavad mängud.

Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks: sirutus-mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolaualt.

3. Jooks, hüpped, visked Õppesisu

Jooks. Jooksuasendeid ja liigutusi korrigeerivad harjutused. Kiirendusjooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Püstilähe. Kiirjooks. Kestvusjooks. Pendelteatejooks.

Hüpped. Kaugushüpe hoojooksuga paku tabamiseta. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. Kõrgushüpe otsehoolt

Visked. Viskepalli hoie, viskeliigutus. Pallivise kahesammulise hooga.

Õpitulemused

- ▶ Jookseb kiirjooksu püst- ja madalstardist stardikäsklustega
- ▶ Läbib joostes võimetekohase tempoga 1-2 km distantsi.
- ▶ Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus.
- ▶ Sooritab pallivise paigalt ja kahesammulise hooga.
- ▶ Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.
- ▶ Võtab osa kooli kergejõustikuvõistlustelt ja esindab kooli nii Harjumaa kui ka suurematel võistlustel.
- ▶ Sooritab sammhüppeid jalalt jalale.
- ▶ Sooritab kõrgushüppes üleastumishüppe.
- ▶ Sooritab tõkkejooksu harjutusi.
- ▶ Oskab sooritada erinevaid jooksuharjutusi.

4. Liikumismängud

Õppesisu

Jooksu- ja hüppemängud. Mängud (jõukohaste vahendite) viskamise, heitmise ja püüdmisega. Palli käsitemisharjutused, põrgatamine, vedamine, heitmine, viskamine, söötmine ja püüdmine. Sportmänge

(korv-, käsi-, võrk-, jalgpall ja saalihoki) ettevalmistavad liikumismängud, teatevõistlused pallidega. Rahvastepallimäng reeglite järgi. Maastikumängud.

5. Taliala

Õppesisu

Suusatamine

Tasakaalu- ja osavusharjutused suuskadel. Vahelduvtõukeline kahesammuline sõiduviis. Paaristõukeline sammuta sõiduviis. Laskumine põhiasendis. Sahkpidurdus. Mängud suuskadel.

Uisutamine

Sõidutehnika: käte ja jalgade töö uisutamisel. Sõidu alustamine ja pidurdamine. Mängud jääl.

6. Tantsuline liikumine

Õppesisu

Mitmest (4-st) osast koosnevad rütmikombinatsioonid; liikumise alustamine ja lõpetamine muusikat (rütm) järgides. Suunajalg, suuna

Õpitulemused

- ▶ Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge.
- ▶ On teatevõistlustes ja liikumismängudes aktiivne.
- ▶ Mängib rahvastepalli reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.
- ▶ Osaleb kooli rahvastepallivõistlustel.

Õpitulemused

- ▶ Suusatab rajal kasutades klassikalisi sõiduviise.
- ▶ Läbib suusavõistluse võimetekohaselt
- ▶ Laskub mäest põhiasendis.
- ▶ Läbib järjest suusatades 2 km (T) / 3 km (P) distantsti

Õpitulemused

- ▶ Mängib/tantsib õpitud eesti laulumänge ja tantse;

muutmine 8-taktilist muusikalist pikkust arvestades. Asendid paarilise suhtes (ringjoonel ja kodarjoonel rinnati). Polkasamm rinnati ja

seljati. Korduvtuurilised Eesti rahvatantsud ja keerukamad laulumängud. Lastetantsud.

► Liigub vastavalt muusikale, rütmile, helile.

7. Ujumine

I kooliaste õppesisu

Ohutusnõuded ja kord basseinis ja ujumispaias. Hügieeninõuded ujumisel.

Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine.

Õpitulemused

Ujumise algõpetuse kursuse läbinud õpilane:

► ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.

Kehaline kasvatus - II kooliaste

II kooliastme õpitulemused kehalises kasvatuses

4.-6. klassi õpilane:

- selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust inimese tervisele ning kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis; kirjeldab oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;
- omandab kooliastme ainekavva kuuluvate kehaliste harjutuste (spordialade/liikumisviiside) tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures), teab, kuidas õpitud alasid iseseisvalt sooritada; sooritab põhiliikumisviise liigutusvilumuste tasemel;
- selgitab kehalise kasvatuses tundides kehtivate ohutus- ja hügieeninõuete ning iseseisva ohutu liikumisharrastuse/liiklemise vajalikkust; järgib ohutus- ja hügieenireegleid kehalise kasvatuses tundides ning tunnivälistes spordiüritustes;
- sooritab kontrollharjutusi ja kehalise võimekuse katseid, võrdleb saavutatud tulemusi oma varasemate tulemustega; valib õpetaja juhendamisel oma rühti ja kehalist võimekust parandavaid harjutusi ja sooritab neid;

- ▶ mõistab hea käitumise, reeglite järgimise, keskkonda säästva suhtumise ja koostöö tegemise vajalikkust sportimisel/liikumisel; täidab reegleid ja võistlusmäärusi kehalisi harjutusi õppides ning liikudes; on valmis tegema koostööd (sooritama koos harjutusi, kuuluma ühte võistkonda jne) kõigi kaaslastega; kirjeldab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja teistes tegevustes;
- ▶ kirjeldab sobivaid oskussõnu kasutades nähtud spordivõistlust ja/või tantsuüritust ning oma muljeid sellest; nimetab Eesti ja maailma tuntud sportlasi ning võistkondi; valdab teadmisi maailmas toimuvatest suurvõistlustest ja antiikolümpiamängudest;
- ▶ harjutab aktiivselt kehalise kasvatuses tundides; tunneb huvi koolis toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja, osaleja või pealtvaatajana; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne; soovib õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada teadmisi iseseisvaks sportimiseks/liikumiseks; osaleb tervisespordiüritustel.

II kooliastmel käsitletav temaatika:

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Võimlemine

Kergejõustik

Liikumis- ja spordimängud

Taliala

Tantsuline liikumine

Orienteerumine

Ujumine

Kehaline kasvatus - 4. Klass

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes.

Õpitulemused

- ▶ Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust.
- ▶ Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses;

Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Teadmised käitumisest ohuolukordades. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad

Eesti ja maailma sportlased jms.

▶ teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes ja sportides.

▶ Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi;

▶ oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne.

▶ Tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.

▶ Teab, mida tähendab aus mäng spordis.

▶ Valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.

▶ Sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga.

2. Võimlemine

Õppesisu

Rivi- ja korraharjutused: ümberrivistumised viirus ja kolonnis.

Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.

Põhivõimlemine: harjutuste kombinatsioonid saatelugemise ja/või muusika saatel.

Õpitulemused

▶ Hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes.

▶ Sooritab kehalise võimekuse teste.

▶ Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas.

Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette paigal ja liikumisel.

Rakendusvõimlemine: kahe- ja kolmevõtteline ronimine; käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri- ja kinnerriipe.

Akrobaatika: tirel ette ja taha, kaarsild (T), juurdeviivad harjutused kätelseisuks.

Tasakaaluharjutused: harjutuste kombinatsioonid võimlemispingil või madalal poomil.

Toenghüpe: hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutusmahahüpe maandumisasendi fikseerimisega.

3. Kergejõustik Õppesisu

Jooks. Erinevad jooksuharjutused: põlve- ja sääretõstejooks. Pendelteatejooks. Kiirjooks stardikäsklustega. Kestvusjooks. Maastikujooks.

Hüpped. Mitmesugused hüppe- ja hüplemisharjutused. Kaugushüpe paku tabamiseta. Kõrgushüpe üleastumistehnikaga.

Visked. Viskeharjutused: täpsusvisked vertikaalse märklaua pihta. Pallivise paigalt ja neljasammu hooga.

Õpitulemused

- ▶ Sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus.
- ▶ Sooritab hoojooksult palliviske
- ▶ Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega
- ▶ Sooritab üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe
- ▶ Teab ja oskab sooritada erinevaid venitus- ja jooksuharjutusi.
- ▶ Sooritab tõkkejooksu paaris- ja paaritu sammu rütmiga.

4. Liikumis- ja spordimängud

Õppesisu

Palli hoie, palli pörgatamine ja söötmine liikumisel.

Korv-, jalg- ja võrkpalli ettevalmistavad liikumismängud; teatevõistlused pallidega. Rahvastepalli erinevad variandid.

5. Taliiala- kooli valikul kas suusatamine või uisutamine

Õppesisu

Suusatamine.

Pöörded paigal (hüppepööre). Õpitud tõusu-, laskumis- ja sõiduviiside kordamine.

Vahelduvtõukeline kahesammuline astesamm-tõusuviis.

Põikilaskumine. Laskumine põhi- ja puhkeasendis. Astepööre laskumisel. Ebatasasuste ületamine. Sahkpidurdus. Mängud suuskadel.

Uisutamine:

Käte ja jalgade töö täiustamine uisutamisel. Sahkpidurdus.

Mängud uiskudel.

▶ Sooritab erinevaid sammhüppeid.

Õpitulemused

▶ Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga.

▶ Mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid.

▶ Sooritab palli söötmise ja peatamise jalgpallis

Õpitulemused

▶ Suusatab klassikaliste sõiduviisidega ja oskab kasutada vastavalt rajale sõiduviisi.

▶ Sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis

▶ Läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantssi

▶ On omandanud esmase uisutamisoskuse

▶ Sooritab uiskudel sahkpidurdust

6. Tantsuline liikumine

Õppesisu

Ruumitaju arendavad liikumised. Rütmitunnet ja koordineerimist arendavad tantsukombinatsioonid. Sise- ja välissõõr. Ahelsõõr. Polkasamm. Ruuttrumba põhisamm. Liikumise alustamine ja lõpetamine, hoog ja pidurdamine. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud,

ka paarilise vahetusega. Poiste ja tüdrukute vahelduvtegevused. Loovtantsu põhielement keha. Tantsupidude traditsioon. Riietus, rahvarõivad. Rühma koostöö tantsimisel.

7. Orienteerumine

Õppesisu

Orienteerumine ruumis ja vabas looduses tuttava objekti plaani järgi. Orienteerumine silmapaistvate loodus- ja tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas. Orienteerumismängud.

Kehaline kasvatus - 5. klass

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele. Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted

Õpitulemused

- ▶ tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse;
- ▶ kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.

Õpitulemused

- ▶ orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas;
- ▶ oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.

Õpitulemused

- ▶ Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust.
- ▶ Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib

spordis. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes.

Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Teadmised käitumisest ohuolukordades. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel. Teadmised iseseisvaks

harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad

Eesti ja maailma sportlased jms.

2. Võimlemine

Õppesisu

Rivi- ja korraharjutused: kujundliikumised, pöörded sammlikumiselt.

Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: liikumiskombinatsioonid; hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonööriga paigal ja liikudes..

neid kehalise kasvatus tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes ja sportides.

► Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid

jne.

► Tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.

► Teab, mida tähendab aus mäng spordis.

► Valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.

► Sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga.

Õpitulemused

► Hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes.

► Sooritab kehalise võimekuse teste.

► Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas.

Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused

Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita; jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused.

Akrobaatika: pikk tirel ette, ratas kõrvale, kätelseis abistamisega, tiritamm(P).

Rakendus- ja riistvõimlemine: kahe- ja kolmevõtteline ronimine, käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri-, ja kinnerripe; hooglemine rippes; ees- ja tagatoengust mahahüpped;

hooglemine rööbaspuudel toengus ja küünarvarstoengus (P); kangil jala ülehoog käärtõngusse ja tagasi; tirtõus ühe jala hoo ja teise tõukega; lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel.

Toenghüpe: harkhüpe ja/või kägarhüpe.

Iluvõimlemine(T): hüpitsa hood, ringid, kaheksad, tiirutamised; erinevad hüpped; lihtsad visked ja püüded.

3. Kergejõustik Õppesisu

Jooks. Jooksuasendi ja –liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Kiirendusjooks. Kestvusjooks. **Hüpped.** Sammhüpped. Kaugushüpe paku tabamisega. Kaugushüppe tulemuse mõõtmine. Kõrgushüpe (üleastumishüpe) üle

Õpitulemused

► Sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus.

kummilindi ja lati.

Visked. Täpsusvisked horisontaalse märklaua pihta. Pallivise nelja sammu hooga.

- ▶ Sooritab hoojooksult palliviske
- ▶ Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega
- ▶ Sooritab üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe
- ▶ Teab ja oskab sooritada erinevaid venitus- ja jooksuharjutusi.
- ▶ Sooritab tõkkejooksu paaris- ja paaritu sammu rütmiga.
- ▶ Sooritab erinevaid sammhüppeid.
- ▶ Jookseb järjest 9 minutit

4. Liikumis- ja spordimängud- kooli valikul kaks mängu kolmest **Õppesisu**

Liikumismängud ja teatevõistlused palliga. Valitud sportmänge ettevalmistavad liikumismängud.

Korvpall. Palli hoie söötmisel, püüdmisel ja pealeviskel. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile. Sammudelt vise korvile.

Võrkpall. Ettevalmistavad harjutused võrkpalliga. Ülalt- ja altsööt pea kohale ja vastu seina. Pioneeripall.

Jalgpall. Söödu peatamine jalapöia siseküljega ja löögitehnika õppimine.

Õpitulemused

- ▶ Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga.
- ▶ Mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid.
- ▶ Sooritab palli söötmise ja peatamise jalgpallis
- ▶ Sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis.
- ▶ Sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-est pallingu võrkpallis.

5. Taliala- kooli valikul kas suusatamine või uisutamine

Õppesisu

Suusatamine.

Paaristõukeline ühesammuline sõiduviis. Uisusamm ilma keppideta.
Pool-uisusamm laugel

laskumise. Sahkpöörde tutvustamine. Poolsahkpidurdus. Pidurdamine laskumisel ennetava kukumisega. Laskumine väljaseadeasendis. Mängud suuskadel, teatevõistlused.

Uisutamine.

Sõidutehnika täiustamine. Uisutamine erinevate käteasenditega.

Ülejalasõit vasakule ja paremale. Karussell. Sobiva tempo valimine kestvuisutamisel.

6. Tantsuline liikumine

Õppesisu

Keha telg ja kehahoid. Tugijalg ja töötav jalg. Valsivõttes liikumine ja juhtimine.

Põimumine ja kätlemine. Polka pööreldes. Rock'i põhisamm. Eesti rahva- ja seltskonnatantsud. Õpitud sammude täpsustamine. Teiste rahvaste seltskonnatantsud, *linetants* vm. Loovtantsu põhielement ruum. Tantsukultuur. Tants ja eetika.

7. Orienteerumine

Õpitulemused

- ▶ Suusatab klassikaliste sõiduviisidega ja oskab kasutada vastavalt rajale sõiduviisi.
- ▶ Sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis
- ▶ Läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantssi
- ▶ Suudab uisutada pikemat distantssi omas tempos
- ▶ Sooritab uiskudel ülejalasõidu tehnikat vasakule ja paremale

Õpitulemused

- ▶ tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse;
- ▶ kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist

Õppesisu

Leppemärgid, maastikuobjektid. Maastiku ja kaardi võrdlemine ja seostamine. Lihtsa objekti plaani koostamine.

Liikumine joonorientiiride järgi. Kompassi tutvustamine.

Õpitulemused

- ▶ oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi;
- ▶ teab põhileppemärke (10–15);
- ▶ orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas;
- ▶ arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi;
- ▶ oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.

Kehaline kasvatus - 6. klass

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele. Õpitud spordialade/liikumisviiside

oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused.

Ausa mängu põhimõtted spordis. Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes.

Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses.

Teadmised käitumisest ohuolukordades. Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel. Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada

Õpitulemused

- ▶ Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust.
- ▶ Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatus tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes ja sportides.
- ▶ Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada

kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti. Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms.

2. Võimlemine

Õppesisu

Rivi- ja korraharjutused: kujundliikumised, pöörded sammliikumisel.

Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutuste kombinatsioonid. Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonöoriga paigal ja liikudes..

Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused: saatelugemise ja/või muusika saatel vahendiga või vahendita. Jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused.

Rühiharjutused: kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust

omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne.

► Tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.

► Teab, mida tähendab aus mäng spordis.

► Valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.

► Valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid.

Õpitulemused

► Hüpleb hüpitsat ette tiirutades paigal ja liikudes.

► Sooritab kehalise võimekuse teste.

► Sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel.

► Sooritab harjutuskombinatsiooni madalal kangil (P) ja madalal poomil (T)

► Sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe)

kujundavad harjutused.

Rakendus- ja riistvõimlemine: lihtsamad harjutuskombinatsioonid õpitud elementidest akrobaatikas, poomil (T), kangil (P) ja rööbaspuudel.

Toenghüpe: harkhüpe ja/või kägarhüpe.

Iluvõimlemine(T): põlvetõste-, põlvetõstevahetus- ja sammhüpe. Harjutused hübitsaga: hood, ringid, kaheksad, tiirutamised, hüpped, visked ja püüdmine.

3. Kergejõustik Õppesisu

Jooks. Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähte tutvustamine. Stardikäsklused. Ringteatejooks. Võistlusmäärused. Ajamõõtmine. Kestvusjooks.

Hüpped. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Kõrgushüpe (üleastumis-hüpe).

Visked. Pallivise hoojooksult.

Õpitulemused

- ▶ Sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus.
- ▶ Sooritab hoojooksult palliviske
- ▶ Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega Sooritab üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe
- ▶ Teab ja oskab sooritada erinevaid venitus- ja jooksuharjutusi.
- ▶ Sooritab tõkkejooksu paaris- ja paaritu sammu rütmiga.
- ▶ Sooritab erinevaid sammhüppeid.
- ▶ Sooritab kaugushüppe paku tabamisega
- ▶ Jookseb järjest 9 minutit

4. Liikumis- ja spordimängud- kolmest kaks mängu kooli valikul

Õppesisu

Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine ja sammudelt vise korvile. Mängija kaitseasend (mees-mehe kaitse). Korvpallireeglitega tutvustamine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi

Võrkpall. Ülalt- ja altsööt vastu seina ja paarides. Alt-eest palling. Kolme viskega võrkpall.

Minivõrkpall. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.

Jalgpall. Söödu peatamine rinnaga (P) ja löögitehnika arendamine ja täiustamine. Mäng 4:4 ja 5:5. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.

5. Taliala- kooli valikul kas suusatamine või uisutamine

Õppesisu

Suusatamine.

Stardivariandid paaristõukelise sammuta ja paaristõukelise

Õpitulemused

liikumismängud

▶ sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga;

▶ mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid;

sportmängud (kooli poolt valitud kahe mängu osas)

▶ sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis;

▶ sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis;

▶ sooritab palli söötmise ja peatamise jalapöia siseküljega jalgpallis;

▶ mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja/või sooritab õpitud

sportmängudes õpetaja poolt koostatud kontrollharjutust.

Õpitulemused

suusatamine

▶ suusatab paaristõukelise ühesammulise sõiduviisiga, vahelduv-

ühesammulise sõiduviisiga.

Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviis. Laskumine madalasendis. Poolsahkpööre. Uisusamppööre laskumise järel muutes libisemissuunda. Mängud suuskadel. Teatesuusatamine.

Uisutamine.

Uisutamine paarides, kolmikutes ja rühmas. Ülejalasõit vasakule ja paremale.

Start, sõit kurvis ja finišeerimine. Kestvusuisutamine. Mängud ja teatevõistlused uiskudel.

6. Tantsuline liikumine

Õppesisu

Ruumitaju ja koordineerimisharjutused. Pöörlemistehnika. Valsi põhisamm. Cha-cha põhisamm. Loovtantsu põhielement aeg ja jõud: dünaamika liikumisel (energilisus, jõulisus, pehmus jt). Jooniste, asendite, võtete ja sammude täpsustamine. Eesti rahva- ja

seltskonnatantsud. Teiste rahvaste seltskonnatantsud, *line*-tants vm. Tantsustiilide erinevus.

7. Orienteerumine

tõukelise kahesammulise sõiduviisiga ja paaristõukelise kahesammulise uisusamm-sõiduviisiga;

- ▶ sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis;
- ▶ sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde;
- ▶ sooritab teatevahetuse teatesuusatamises;
- ▶ läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantsi;

uisutamine

- ▶ sooritab uisutades ülejalasõitu vasakule ja paremale;
- ▶ kasutab uisutades sahkpidurdust;
- ▶ uisutab järjest 6 minutit.

Õpitulemused

- ▶ tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse, sh Eesti ja teiste rahvaste tantse;
- ▶ kasutab eneseväljendamiseks loovliikumist.

Õppesisu

Kaardi mõõtkava, reljeefivormid, kauguse määramine. Suunaharjutused kompassiga seistes ja liikumisel. Õpperaja läbimine kaarti ja kompassi kasutades. Sobiva koormuse ja

liikumistempo valimine vastavalt pinnasetüübile, reljeefivormidele, takistustele.

8. Ujumine

Õppesisu

II kooliaste

Ohutusnõuded ja kord basseinides ja ujumispaikades.

Hügieeninõuded ujumisel.

Veega kohanemise harjutused.

Rinnuli- ja seliliujumine

Kehaline kasvatus - III kooliaste

III kooliastme õpitulemused kehalises kasvatuses

7.-9. klassi õpilane:

Õpitulemused

▶ oskab orienteeruda kaardi järgi ja kasutada kompassi;

▶ teab põhileppemärke (10–15);

▶ orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehisobjektide järgi etteantud piirkonnas;

▶ arvestab liikumistempot valides erinevaid pinnasetüüpe, reljeefivorme ja takistusi;

▶ oskab mängida orienteerumismänge plaaniga, kaardiga ja kaardita.

Õpitulemused

Ujumise algõpetuse kursuse läbinud õpilane:

▶ ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.

- ▶ kirjeldab kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele ning selgitab regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust; analüüsib oma igapäevast kehalist aktiivsust, sh liikumisharrastust, ning annab sellele hinnangu;
- ▶ omandab põhikooli ainekavva kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures); suudab õpitud spordialasid/liikumisviise iseseisvalt sooritada;
- ▶ järgib ohutus- ja hügieeninõudeid kehalise kasvatuse tundides, tunnivälistel spordiüritustel ning iseseisvalt liikudes, sportides ja liigeldes; oskab vältida ohuolukordi ning teab, mida teha liikudes/sportides juhtuda võivate õnnetusjuhtumite korral;
- ▶ sooritab kontrollharjutusi ja kehaliste võimete testi harjutusi (sh lihtsamaid enesekontrolli teste) ning annab hinnangu oma tulemustele; teab, mis harjutused ja meetodid sobivad kehalise võimekuse parandamiseks, ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- ▶ järgib sportides/liikudes reegleid ja võistlusmäärusi; liigub/spordib keskkonda hoides, oma kaaslaste austades ja nendega koostööd tehes; selgitab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja elus;
- ▶ kirjeldab oskussõnu kasutades nähtud võistlusi erinevatel spordialadel ja/või nähtud tantsuüritusi ning oma muljeid nendest; kirjeldab oma lemmikspordiala (või tantsustiili), loetleb sel alal toimuvaid võistlusi/üritusi ning ala tuntumaid esindajaid Eestis ja maailmas; valdab teadmisi antiik- ja nüüdisolümpiamängudest ning Eesti sportlaste saavutustest olümpiamängudel;
- ▶ harjutab aktiivselt kehalise kasvatuse tundides; tunneb huvi koolis ja/või väljaspool toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja (osaleja), pealtvaataja või kohtuniku/korraldajate abilisena; harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt ja/või koos kaaslastega; soovib õppida (sh iseseisvalt) uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada iseseisvaks liikumisharrastuseks vajalikke teadmisi.

III kooliastmel käsitletav temaatika:

Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Võimlemine

Kergejõustik

Sportmängud

Taliala

Tantsuline liikumine

Orienteerumine

Kehaline kasvatus - 7. klass

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Õpitulemused

Kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist ja töövõimet tagava tegevuse vajalikkus. Liikumissoovitused noorukitele ning täiskasvanutele.

Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng - ausus ja õiglus

spordis ning elus. Teadmised õpitud spordialade/tantsustiilide tekkest, peetavatest (suur)võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest/tantsijatest Eestis ja maailmas.

Teadmised olümpiamängudest (sh antiikolümpiamängudest) ja tuntumatest olümpiavõitjatest. Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Liikumine „Sport kõigile“.

2. Võimlemine

Õppesisu

Riviharjutused ja kujundliikumised: jagunemine ja liitumine, lahknemine ja ühinemine, ristlemine.

Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordineerimisharjutused.

Põhivõimlemine ja harjutused vahenditega, harjutused muusika saatel. Üldarendavad võimlemisharjutused erinevatele lihasrühmadele (harjutuste valik ja toime).

Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja

► Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele ja töövõimele.

► Järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul.

► Liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslaste abistades ja abistades ning keskkonda säästes

► Osaleb aktiivselt kehalise kasvatus tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordi- ja tantsuüritustel ning jälgib seal toimuvat; oskab tegutseda

abikohtunikuna võistlustel

Õpitulemused

► Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas

► Sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (T, P) ja kangil (P)

► Sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe)

► Sooritab kehalise võimekuse teste.

abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks.

Rakendusharjutused. Ronimine

Akrobaatika: ratas kõrvale.

Tasakaaluharjutused poomil (T): erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180° pööre; jala hooga taha 180°; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped.

Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (T) ning küünarvarstoengust hoogtõus taha (P).

Harjutused kangil: Tireltõus jõuga (P).

Toenghüpe: harkhüpe ja/või kägarhüpe.

Iluvõimlemine (T): harjutused rõngaga: hood ja hooringid, kaheksad, ringitamine, pöörded, vurr, veered ja visked.

Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.

3. Kergejõustik

Õppesisu

Õppesisu

Jooks. Sprindi eelsoojendusharjutused. Ringteatejooks. Kestvusjooks.

Hüpped. Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe. Kõrgushüpe (üleastumishüpe)

Õpitulemused

► Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe

► Sooritab hoojooksult palliviske ning paigalt kettahetite ja kuulitõuke

Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega

Visked. Palliviske eelsoojendus-harjutused Pallivise hoojooksult.

4. Sportmängud- kooli valikul kaks mängu kolmest Õppesisu

Korvpall. Palli pörgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Petted. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Algteadmised kaitsemängust. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.

Võrkpall. Sööduharjutused paarides ja kolmikutes lisäülesannetega; söödu-harjutused juhtmängijaga. Ülalt palling. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Punktide lugemine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.

Jalgpall. Jalgpallitehnika elementide täiustamine erinevate harjutuste abil. Jalgpalluri erinevate positsioonide *kaitsja, poolkaitsja ja ründaja* ja nende ülesannete mõistmine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.

5. Taliiala- kooli valikul kas suusatamine või uisutamine Õppesisu

Suusatamine. Paaristõukeline kahesammuline uisusamm-sõiduviis. Vahelduvtõukeline kahesammuline uisusamm-tõusuviis. Poolsahkpöörde kasutamine slaalomirajal. Jooksusamm-tõusuviis. Laskumine üle ebatasasuste (kühmu ületamine, lohu läbimine, üleminek vastasnõlvale laskumine, järsemaks muutuv nõlv).

▶ Suudab joosta järjest 15 minutit.

▶ Sooritab sammhüppeid vaheldumisi

Õpitulemused

▶ Sooritab tundides õpitud sportmängude tehnikaelemente.

▶ Sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted korvpallis

▶ Sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu võrkpallis.

▶ Sooritab palli söötmise ja peatamise jalgpallis

Õpitulemused

▶ Tõusu- ja laskumisviiside ning pidurduste kasutamine maastikul.

▶ Klassikalised sõiduviisid.

▶ Uisusammsõiduviisid.

▶ Suusatamine rajal mahu peale.

Uisutamine.

Paralleelpidurdus. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine.

6. Tantsuline liikumine Õppesisu

Tantsuoskuse arendamine õpitud tantsude baasil. Tantsualase oskussõnavara täiustumine.

Labajalavalss. Jive`i põhisamm. Poiste ja tüdrukute rollid tantsus. Rahvaste ja seltskonnatantsud sh kontratantsud, *line*-tants vm. Loovtantsu elementide kasutamine.

Tants kui kunst, sport ja kultuur.

7. Orienteerumine Õppesisu

Üldsuuna ja täpse suuna (asimuut) määramine.

Orienteerumisharjutused kaardi ja kompassiga. Orienteerumine lihtsal maastikul kaardi ja kompassi abil, kaardi ja maastikku võrdlemine, asukoha määramine.

Kehaline kasvatus - 8. klass

► On uisutamises omandanud õpitud sõidutehnikad

Õpitulemused

- tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest;
- arutleb erinevate tantsustiilide üle.
- teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone.

Õpitulemused

- läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt;
- oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku;
- oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul;
- oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada.

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist ja töövõimet tagava tegevuse vajalikkus. Liikumissoovitused noorukitele ning täiskasvanutele.

Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja

tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng - ausus ja õiglus spordis ning elus. Teadmised õpitud spordialade/tantsustiilide tekkest, peetavatest

(suur)võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest/tantsijatest Eestis ja maailmas.

Teadmised olümpiamängudest (sh antiikolümpiamängudest) ja tuntumatest olümpiavõitjatest. Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Liikumine „Sport kõigile“. Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine,

spordiala/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise võimekuse testid.

2. Võimlemine

Õppesisu

Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: koordineerimisharjutused.

Õpitulemused

► Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele ja töövõimele.

► Järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul.

► Liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasid austades ja abistades ning keskkonda säästes

► Osaleb aktiivselt kehalise kasvatus tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordi- ja tantsuüritustel ning jälgib seal toimuvat; oskab tegutseda

abikohtunikuna võistlustel

► Oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisosi ja arendab oma kehalisi võimeid

Õpitulemused

► Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas

Põhivõimlemise harjutused vahendita ja vahenditega, harjutused muusika saatel.

Üldarendavate võimlemisharjutuste komplekside koostamine (harjutuste valik ja järjekord).

Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele; venitusharjutused õla- ja puusaliigese liikuvuse arendamiseks.

Akrobaatika: harjutuste kombinatsioonid; püramiidid

Harjutused rööbaspuudel: tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (T) ning harkistest tirel ette (P).

Harjutused kangil: tireltõus jõuga, käärhõör (P).

Tasakaaluharjutused poomil (T): erinevad sammukombinatsioonid; sammuga ette 180° pööre; jala hooga taha 180°; poolspagaadist tõus taga oleva jala sammuga ett; erinevad mahahüpped.

Toenghüpe: hark- ja/või kägarhüpe.

Iluvõimlemine: harjutused palliga: hood, ringid, kaheksad, väänakud, visked ja püüded (T).

Harjutuskombinatsioonide koostamine ja esitamine.

▶ Sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (T, P) ja kangil (P)

▶ Sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe)

▶ Sooritab kehalise võimekuse teste.

▶ Sooritab jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused erinevatele lihasrühmadele.

3. Kergejõustik

Õppesisu

Jooks. Kiirjooksu tehnika. Ringteatejooks. Kestvusjooks.

Hüpped. Kaugushüpe. Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Flopphüpe (3- ja 5- sammuliselt hoojooksult) tutvustamine.

Heited, tõuked. Kuulitõuke juurdeviivad harjutused. Kuulitõuge paigalt ja hooga.

4. Sportmängud- kooli valikul kaks mängu kolmest

Õppesisu

Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile liikumiselt. Vise söödule vastuliikumisel. Katted. Mäng 3:3 ja 5:5.

Võrkpall. Ülalt palling. Pallingu vastuvõtt. Ründelöök hüppeta ja kaitsemäng paarides. Mängutaktika: kolme puute õpetamine.

Jalgpall. Harjutused söödu- ja löögitehnika täiustamiseks. Tehnika täiustamine mängus.

5. Taliiala- kooli valikul kas suusatamine või uisutamine

Õppesisu

Suusatamine. Paaristõukeline ühesammuline uisusamm-sõiduviis. Üleminek sõiduviisilt tõusuviisile nii klassikalises kui uisusamm

Õpitulemused

- ▶ Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe
- ▶ Sooritab hoojooksult palliviske ning paigalt kettahetite ja kuulitõuke
- ▶ Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega
- ▶ Suudab joosta järjest 15 minutit.
- ▶ Sooritab sammhüppeid ühel jalal, vaheldumisi.

Õpitulemused

- ▶ Sooritab tundides õpitud sportmängude tehnikaelemente.
- ▶ Sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted korvpallis
- ▶ Sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu võrkpallis.
- ▶ Sooritab palli söötmise ja peatamise jalgpallis

Õpitulemused

- ▶ Tõusu- ja laskumisviiside ning pidurduste kasutamine maastikul.
- ▶ Klassikalised sõiduviisid. Uisusammsõiduviisid.

tehnikas. Poolsahk-paralleelpööre. Lihtsa

slaalomiraja läbimine poolsahk-paralleelpööretega. Teatesuusatamine (võistlusmäärused). Mängud suuskadel. Teatesuusatamine.

Uisutamine. Tagurpidisõit. Kestvusuisutamine.

Ringette ja jäähoki mäng lihtsustatud reeglite järgi.

6. Tantsuline liikumine

Õppesisu

Tantsu iseloomus ja väljenduslikkus sh arvestades soolisi erinevusi. Aeglane valss. Samba põhisamm. Valsisammu täiustamine. Rahva- ja seltskonnatantsud. Loovtantsu elementide kasutamine. Tantsu traditsioonilisus ja kaasaegsus.

7. Orienteerumine

Õppesisu

Kaardi peenlugemine: väikeste objektide lugemine ja meeldejätmise. Sobivaima teevariandi valik. Orienteerumisraja iseseisev läbimine kaardi ja kompassiga.

- ▶ Suusatamine rajal mahu peale.
- ▶ Üleminek ühelt sõiduviisilt teisele.
- ▶ Õpitud sõiduviiside tehnikate täiustamine ja kinnistamine.
- ▶ Suudab uisutada pikemat distantsi
- ▶ On uisutamises omandanud õpitud sõiduvõtted

Õpitulemused

- ▶ tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest;
- ▶ arutleb erinevate tantsustiilide üle.
- ▶ teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone.

Õpitulemused

- ▶ läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt;
- ▶ oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku;
- ▶ oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul;
- ▶ oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisteed

Kehaline kasvatus - 9. klass

1. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu

Kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist ja töövõimet tagava tegevuse vajalikkus. Liikumissoovitused noorukitele ning täiskasvanutele.

Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral. Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng - ausus ja õiglus

spordis ning elus. Teadmised õpitud spordialade/tantsustiilide tekkest, peetavatest (suur)võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest/tantsijatest Eestis ja maailmas.

Teadmised olümpiamängudest (sh antiikolümpiamängudest) ja tuntumatest olümpiavõitjatest. Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Liikumine „Sport kõigile“. Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine,

spordiala/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise võimekuse testid.

2. Võimlemine

Õppesisu

Õpitulemused

► mõistab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele ja töövõimele;

► järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi;

► teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul; oskab anda elementaarset esmaabi;

► liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasi austades ja abistades ning keskkonda säästes oskab iseseisvalt treenida:

► analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordiala/liikumisviisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid;

► osaleb aktiivselt kehalise kasvatus tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordi- ja tantsuüritustel ning jälgib seal toimuvat; oskab tegutseda abikohtunikuna võistlustel.

Õpitulemused

Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused: kombinatsioonid. Koordinatsiooniharjutused.

Rühi arengut toetavad harjutused: harjutused lülisamba vastupidavuse arendamiseks; jõuharjutused selja-, kõhu, tuhara- ja abaluulähendajatele lihastele, venitusharjutused õla- ja

puusaliigese liikuvuse arendamiseks.

Põhivõimlemise ja üldarendavad võimlemisharjutused: vahendita ja vahenditega harjutused erinevate lihasrühmade treenimiseks, harjutuste valimine ja harjutuskomplekside

koostamine, üldarendavate võimlemisharjutuste kirjeldamine ning kasutamine teiste spordialade eelsoojendusharjutustena.

Aeroobika tervisespordialana. Aeroobika põhisammud.

Riistvõimlemine: harjutuskombinatsioonid akrobaatikas, rööbaspuudel, poomil (T) ja kangil (P).

Toenghüpe: hark- ja/või kägarhüpe.

Iluvõimlemine: harjutused lindiga: hood, ringid, kaheksad, sakid, spiraalid, visked ja püüdmine (T).

3. Kergejõustik

Õppesisu

Jooks. Kiirjooks. Kestvusjooks.

Hüpped. Kaugushüpe. Kõrgushüpe: flopptehnika täishoolt

▶ sooritab õpitud vaba- või vahendiga harjutuskombinatsiooni muusika saatel;

▶ sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas;

▶ sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (T, P) ja poomil (T) / kangil (P);

▶ sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe).

Õpitulemused

▶ sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumistehnikas kõrgushüppe;

▶ sooritab hoojooksult palliviske (7.kl) ning paigalt ja hooga

(tutvustamine)

Heited, tõuked. Kuulitõuke eelsoojendusharjutused. Kuulitõuge hooga.

4. Sportmängud- kooli valikul kaks kolmest Õppesisu

Korvpall. Harjutused põrgatamise, söötmise, püüdmise ja pealeviske tehnika täiustamiseks. Algteadmised kaitsemängust. Mäng reeglite järgi.

Võrkpall. Harjutused söödutehnika, ründelöögi ja pallingu vastuvõtu tehnika täiustamiseks. Ülalt palling. Ründelöök hüppega (P).. Pallingu vastuvõtt. Mäng reeglite järgi.

Jalgpall. Harjutused söödu- ja löögitehnika täiustamiseks. Jalgpallis mäng erinevatel positsioonidel ning nende ülesannete mõistmine. Mäng reeglite järgi.

5. Taliala- kooli valikul kas suusatamine või uisutamine Õppesisu

Suusatamine. Eelnevates klassides õpitu kinnistamine. Uisusamm-sõiduviisi täiustamine.

Üleminek ühelt sõiduviisilt teisele (klassikalises ja uisutehnikas) olenevalt raja reljeefist.

kuulitõuke;

- ▶ jookseb kiirjooksu stardikäsklustega;
- ▶ suudab joosta järjest 9 minutit (T) / 12 minutit (P).

Õpitulemused

korvpall: sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted;

võrkpall: sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu;

jalgpall: mõistab erinevatel positsioonidel mängivate jalgpallurite ülesandeid ja täidab neid mängus.

Mängib kahte õpitud sportmängu reeglite järgi.

Õpitulemused

suusatamine

- ▶ suusatab paaristõukelise ühe- ja kahesammulise sõiduviisiga;
- ▶ suusatab kepitõuketa uisusamm-sõiduviisiga tempovarianti;

Lihtsa slaalomiraja läbimine. Teatesuusatamine.

Uisutamine. Uisutamistehnika täiustamine. Tagurpidi ülejalasõit. Kestvusuisutamine. *Ringette* ja jäähoki mäng reeglite järgi.

6. Tantsuline liikumine

Õppesisu

Õpitud tantsurütmide ja –stiilide eristamine. Eesti ja teiste rahvaste tantsude võrdlemine.

Eesti tantsupidude traditsiooni mõtestamine. Riietumine - rahvarõivad jm. Tants kui sotsiaalse, kunstilise, kultuurilise ja tervisliku liikumisala väljendus.

Rahva- ja seltskonnatantsud. Õpitud tantsude täiustamine.

7. Orienteerumine

Õppesisu

Orienteerumistehnikate kompleksne kasutamine: kaardi- ja maastiku-lugemine, suuna määramine, kompassi kasutamine, õige liikumisviisi, tempo ja tee valik.

Orienteerumisraja iseseisev läbimine. Läbitud tee ja kontrollpunktide mälu järgi kirjeldamine. Erinevate orienteerumisalade tutvustamine:

▶ läbib järjest suusatades 5 km (T) / 8 km (P) distantsti.

uisutamine

▶ uisutab tagurpidi ning tagurpidi ülejalasõitu;

▶ suudab uisutada järjest 9 minutit;

▶ mängib *ringette*'i ja/või jäähokit.

Õpitulemused

▶ tantsib õpitud paaris- ja rühmatantse ning kombinatsioone autoritantsudest;

▶ arutleb erinevate tantsustiilide üle.

▶ teab Eesti tantsupidude ja tantsukultuuri traditsioone.

Õpitulemused

▶ läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt;

▶ oskab määrata suunda kompassiga, lugeda kaarti ja maastikku;

▶ oskab valida õiget liikumistempot ja -viisi ning teevarianti maastikul;

pargi-, suund- ja valikorienteerumine.

► oskab mälu järgi kirjeldada läbitud orienteerumisrada.

2.8. Ainevaldkond valikained

Meediaõppesuuna valinud õpilased leiavad oma loomingulisema poole fotograafia, filmiõppe, väitluskunsti, arvutiõppe ja ajakirjanduse tundmaõppimise kaudu. Õppesuuna valinul on võimalus ise luua vastavalt meedialiigile teoseid (filme, fotosid, veebilehti, lihtsamaid arvutiprogramme, mitmesuguseid tekste, jne.) ,arendada end meedia teoorias ja praktikas. Kool pakub võimalusi oma loomingut näidata, osaleda koolisisestel konkurssidel, näitustel, kooli veebilehe ja ajalehe töös.

Valikaine raames koostab õpilane igal õppeaastal ühe multimeedia sõnumi, millest 9.klassi lõpuks kujuneb portfoolio „Minu 9 multimeedia sõnumit“.

8. klassi lõpus koostavad kõik õpilased **LOOVTÖÖ** mis eeldab personaalse või meeskondliku tulemina valminud meediaprojekti õpilase poolt vabalt valitud teemal, mille tulemusena õpilane demonstreerib valikaine raames õpitud teadmisi ja oskusi kasutades interaktiivseid vahendeid oma meediasõnumi edastamiseks.

Valikaine kestab 1.-9.klassini

Valikaine nädalatundidetundide jaotumine klassiti

	1.	2.	3.	I ka	4.	5.	6.	II ka	7.	8.	9.	III ka
1) meediaõpe	1	1	1	3	1	1	1	3	1	1	1	3
Tundide arv	35	35	35	105	35	35	35	105	35	35	35	105

2.8.1. Meediaõpe

Õppe- ja kasvatuseesmärgid meedia valikaine kursuste läbijale

Valikaine õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) orienteerub erinevate meediakanalite peamistes võimalustes
- 2) oskab analüüsida meediasõnumeid
- 3) oskab ise meediasõnumeid luua ja edastada
- 4) omandab meedia kirjaoskuse

- 5) õpib kriitiliselt mõtlema
- 6) õpib käsitsema info- ja kommunikatsioonivahendeid
- 7) leiab oma lemmikväljundi oma meediasõnumi koostamiseks ja avaldamiseks
- 8) areneb infotehnoloogiline kirjaoskus
- 9) tunneb ja oskab nimetada tuntumaid meediaväljaandeid ja kanaleid Eestis
- 10) tunneb meedia turvalisuse ja privaatsusega seonduvaid põhiprobleeme

Meediaõpe

I kooliastme õpitulemused

3. klassi lõpetaja:

- 1) oskab analüüsida lastele orienteeritud reklaame (teles, internetis, sotsiaalmeedias, ajakirjanduses)
 - 2) oskab mängida lihtsamaid arvutimänge
 - 3) oskab intervjuuerida klassikaaslast
 - 4) oskab kirjutada lihtsamat sõnumit
 - 5) oskab navigeerida lastele suunatud sotsiaalmeedias, tunneb ohtusid ja võimalusi
 - 6) oskab luua ja edastada omapoolset sõnumit fotografeerides, kooli ajalehele, luua oma miniraamatuna
 - 7) oskab käsitseda fotoaparaati, mobiiltelefoni, arvutit (WORD, INTERNET) , DVD mängijat, CD-mängijat
 - 8) oskab nimetada eestikeelseid lasteajakirju, lastele mõeldud veebilehti, tele- ja raadiosaateid, lastele fotosid teinud tuntud eesti fotograafe
- Esimese kooliastme igas klassis koostab õpilane vabalt valitud teemal meediasõnumi kasutades sõnumi edastamiseks vähemalt kahte meedia koostamise vahendit (näit. Fotoaparaat ja arvuti).

II kooliastme õpitulemused

6.klassi lõpetaja:

- 1) oskab analüüsida teismeliste orienteeritud reklaame ja meediasõnumeid
- 2) oskab navigeerida ja orienteerub teismeliste suunatud sotsiaalmeedias, tunneb ohtusid ja võimalusi
- 3) oskab luua ja edastada omapoolset sõnumit arvutipõhiselt, diktofoni abiga, fotografeerides ja filmides mobiiltelefoniga
- 4) oskab kirjutada teadet
- 5) oskab intervjuuerida koolikaaslast
- 6) oskab käsitseda diktofoni, igapäevast audio-visuaalset tehnikat, arvutit (powerpoint)
- 7) oskab nimetada erinevaid kirjastusi ja tuntumaid väljaandeid, teismeliste suunatud ajakirju ja ajalehti, netiportaale, TV- ja raadiosaateid
- 8) on edastanud vähemalt korra kooliastme jooksul sõnumi kooli ajalehte

Teise kooliastme lõpus koostab õpilane vabalt valitud teemal interaktiivse meediasõnumi kasutade selleks vähemalt kolme vahendit (näit. mobiiltelefon, diktofon, arvuti)

III kooliastme õpitulemused

9.klassi lõpetaja

- 1) oskab analüüsida teismeliste ja täiskasvanutele orienteeritud reklaame ja meediasõnumeid
 - 2) orienteerub täiskasvanutele suunatud sotsiaalmeedias, tunneb ohtusid
 - 3) oskab luua ja edastada omapoolset sõnumit arvutipõhiselt kasutades erinevaid programme, filmides kaameraga
 - 4) oskab intervjuuerida õpetajaid ja teisi kooli töötajaid
 - 5) oskab kirjutada lihtsamat artiklit
 - 6) oskab käsitseda filmikaamerat, tunneb lihtsamat montaaži ja oskab seda abiga rakendada
 - 7) oskab nimetada tuntumaid eesti reklaamfilme ja nende loojaid, tuntud netiportaale, ajalehti, ajakirju.
 - 8) on edastanud vähemalt üks kord kooliastme jooksul meediasõnumi kooli ajalehte ja üks kord kooli veebilehele.
- Kolmanda kooliastme 8.klassis koostab õpilane vabalt valitud teemal loovtöö meedia valikaine raames omandatud teadmisi ja oskusi kasutades ning esitab selle loovtööde hindamise komisjonile.
- 9.klassi lõpetaja esitab valikaine kursuse lõpus PORTFOOLIO, mis sisaldab tema üheksat meediasõnumit, mis on koostatud erinevate kooliastmete jooksul 1.- 9.klassini.

2.8.2. Loovus

Üldalused

Õppe- ja kasvatuseesmärgid loovuses:

Loovus

- 1) annab lastele võimaluse eneseväljendamiseks, arendab kujutlusvõimet ja loomingulist mõtlemist;
- 2) õpetab kasutama erinevaid mõtlemis- ja tegutsemisviise nii loometegevuses kui ka igapäevases elus;
- 3) suurendab sotsiaalset teadlikkust, vaimset eneseteadvust, enesekontrolli, eneseusaldust, enesest lugupidamist, iseenda tundmist;
- 4) arendab koostöö- ning organiseerimisoskust;
- 5) õpetab seoste, ja loogiliste järelduste tegemise ning sarnasuste leidmise oskust;

- 6) õpetab leidma erinevaid seoseid ja lõimima erinevaid valdkondi;
- 7) parandab kõne selgust ja ladusust, koordineerimist ning füüsilist vormi;
- 8) toetab kooli õppekavas kirjeldatud õpioskuste omandamist.

Õppeaine kirjeldus

Loovus toetab õpilase individuaalse eripära kujunemist loomingulise eneseväljenduse kaudu.

Loovusõpetuses arendatakse lapse taht loomingu tegeleda ja luuakse eeldused loovuse kasutamiseks igapäevaselt ning järjepidevalt. Loovusõpetuses kujundatakse õpilaste väärtushinnanguid.

Loovusõpetuse kaudu areneb lapse avatus uutele ideedele ja kogemustele, seiklusvaim, omalooming, positiivne enesehinnang ja eneseteadvustamine, võime arvestada ja taluda riske, intensiivsem õppimis- ja mõtlemisvõime, oskus kiirelt reageerida erinevates olukordades.

Aine õpetamise puhul on tähtis arendada järgnevaid oskusi:

- 1) oma ideede arendamine ja oskus neid teistele edasi anda;
- 2) erinevate väljendusvahendite (kehakeel, miimika, kõne, samuti kirja- ning joonistusoskuse) loov rakendamine;
- 3) oma tegevuse mõtestamise ja loogiliste seoste loomise arendamine.

I kooliaste

I kooliastme tulemused:

- tunneb rõõmu loomisest;
- mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi, selgitusi;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda; jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunut;
- jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- väljendab muusikapala iseloomu liikumisega;
- iseloomustab kuulatud muusikapala, vaadeldud kunstiteost;
- julgeb esineda auditooriumi ees;
- väärtustab enese ja teiste loomingut;
- tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi;
- tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega; kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi;
- kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, meisterdamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid;

- seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid;

Käeline tegevus

- esemete, olendite, sündmuste kujutamine omas laadis endale tähenduslikes töödes, lugude visuaalne jutustamine.
 - mitmesuguste kunstitehnikate ja töövõtete õppimine, katsetamine ja loominguline rakendamine.
 - oma tööde esitlemine, selgitamine; kaaslaste kuulamine ja nende tööde vaatlemine.
- Töötamine iseseisvalt ja rühmas. Materjalide, töövahendite ja töökoha otstarbekas ning teisi arvestav kasutamine.

Eneseväljendus

- vaatab sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi;
- avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta;
- leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähendusega sõnu;
- esitab luuletust peast.
- loob ise jutu ja luuletuse;
- jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ning küsimuste toel; mõtleb loole alguse ja lõpu;
- loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;

Rütm ja muusika

- loob lihtsamaid rütmilisi kaasmänge keha- ja rütmipillidel;
- tunnetab ja väljendab muusikasisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu;
- teab ja hoiab rahvamuusika traditsioone

II kooliaste

II kooliastme tulemused:

- oskab luua õppetööks ja eluks vajalikke tekste,
- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ning oskab neid rakendada;
- oskab kuulatud muusikapala iseloomustada, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale;
- väljendab eri rahvaste tantsude karaktereid liikumises;
- kasutab muusika väljendusvahendeid erinevates muusikalistes tegevustes;
- oskab kuulata iseennast ja teisi koos musitseerides, mõistab oma panust ning toetab jatunnustab kaaslasi;

Käeline tegevus

- väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades
- visandab ja kavandab kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi;
- mõistab tehismaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust,

Eneseväljendus

- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- loob eesmärgipäraselt loovtöid;
- avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse kohta;
- jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult.
- iseloomustab ja avaldab oma

Rütm ja muusika

- loob rütmilis meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või keha- ja rütmipillidel;
- loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu;
- iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara;

uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust;

- rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon)

arvamust nähtud kunstiteoste, kuulnud muusikateoste kohta

III kooliaste

III kooliastme tulemused (7.klass):

- mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris;
- suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt;
- osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste ning loob sellele tuginedes uue teksti;
- isiklike, põhjendatud seisukohtade avaldamine muusika kuulamisel, tuginedes muusika väljendusvahenditele ja oskussõnavarale;
- muusika meeleolu, stiili ja vormi väljendamine liikumise kaudu lähtuvalt kujutlusvõimest;
- loominguliste ideede teostamiseks sobivate muusika väljendusvahendite leidmine ja kasutamine;
- esinemisvõimaluste pakkumine ning loomingulise eneseväljenduse toetamine;
- teab autoriõigusi ning sellega kaasnevat õigusi ja kohustusi;
- huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus
- mängib vormielementide ja väljendusvahenditega teose isikupära ning sõnumi huvides;
- loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid.

Käeline tegevus

- kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid,
- kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid;
- analüüsib looduslikke ja tehiskeskondade objekte ning nendevahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist.
- mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus
- kasutab mitmesuguseid kunstimaterjale ja tehnikaid (nt joonistamine, maal, kollaaž, skulptuur, jne).
- kasutab digitaalseid tehnoloogiaid loovtöodes (foto, video, animatsioon, digitaalgraafika)

Eneseväljendus

- käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid;
- oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse;
- esineb lühinäidendis improviseerib
- sümbol, allegooria ja tsitaat kui sõnumikandjad
- külastab omal algatusel kunstinäitusi, kontserte jm.

Rütm ja muusika

- oskab kuulata iseennast ja kaaslast ning hindab enda ja teiste panust koos muusitserides;
- suhtub kohusetundlikult endale võetud ülesannetes väljendab oma arvamust kuulatud muusikast ning põhjendab ja analüüsib seda muusika oskussõnavara kasutades suuliselt ja kirjalikult;
- leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob eestirahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused;
- väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes

2.9. „Eesti keel teise keelena” ainekava põhikoolis

Tundide arv klassiti

Nädalatunde klassiti

1. kl	2. kl	3. kl	4. kl	5. kl	6. kl	7. kl	8. kl	9. kl	Kokku
2	2	2	4	4	4	4	4	4	30

Õppesisu ja õpitulemused I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- 2) kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks;
- 3) reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- 4) on omandanud õppekava raames esmased teadmised Eestist ja eesti kultuurist;

- 5) suhtub positiivselt eesti keele õppimisesse;
- 6) kasutab esmaseid õpioskusi võõrkeele õppimiseks;
- 7) oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka väikeses rühmas.

Keeleoskuse hea tase I kooliastme lõpus:

Eesti keel teise keelena	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
	A1.2	A1.2	A1.2	A1.2

Õppesisu ja õpitulemused 1. klassis

Õppesisu 1. klassis:

Mina ja teised. Mina – enesetutvustus. Inimeste välised erinevused. Riietus. Vanus, sugu, rahvus jms. Lõiming läbivate teemadega: Väärtused ja kõlblus (sallivus).

Kodu ja lähiümbrus. Kodukoht – asukoht, aadress, iseloomustus, kodu ümbrus. Kodukoha loodus. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (loodusesse austusega suhtumine).

Eesti. Suuremad linnad Tallinn Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (kodukoha kultuuri väärtustamine).

Riigid ja nende kultuur. Naaberriigid – Venemaa: pealinn, põhirahvused, keel. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (teiste kultuuride väärtustamine).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolitee. Lõiming läbivate teemadega: Tervis ja ohutus (ohutu koolitee valimine ja liikluseeskirjade järgimine).

Vaba aeg. Erinevad mängud mängude käsklused ja juhendid. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (enda ja teiste kultuuride tundmine ja väärtustamine). Tervis ja ohutus (tervist tugevdav puhkamine, ohutus reisimisel ja matkamisel). Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel).

Õpitulemused 1. klassis

1. klassi lõpuks õpilane oskab:

-räägib õpitud sõnavara piires välimusest, perekonnast, mõningatest elukutsetest, tegevustest koolivaheajal, harrastustest ja vaba aja tegevustest, kasutatades väga lihtsaid

keelendeid;

-tutvustab ennast;

-ütleb oma aadressi ning telefoninumbrit;

-palub ja tänab;

-nimetab nädalapäevi, kuude nimetusi;

-ütleb oma vanust ja numbreid 1–10;

-kirjutab enda ja oma klassikaaslaste nime.

Õppetegevus 1. klassis:

Eesti keele õppimine algab 1. klassis suulise kursusega. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba omandatud. 1. klassis õpitakse keelt valdavalt tegevuse ja mängu kaudu. Tunnis töötavad õpilased nii paaris kui ka väikeses rühmas. Tähelepanu keskmes on hääldusnormide omandamine ja häälega lugemine ning loetu ja pildimaterjali põhjal küsimustele vastamine, vestlemine ning jutustamine. Metoodiliste võtete valikul lähtutakse ea- ning jõukohasusest.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimist (nt käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmist;
- 3) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamist;
- 4) häälega lugemist;
- 5) rääkimist pildi alusel;
- 6) jutustava teksti, laulu ja luuletuse kuulamist ning nende põhjal ülesande lahendamist;
- 8) laulu-, sõna-, laua- ja liikumismängude mängimist.

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeperioodi algust koostatud töökavas ning vajadusel IÕK-s.

Hindamine 1. klassis:

1. klassis hinnatakse põhiliselt õpilase kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust. Hinnates kasutatakse nii suuliseid kui ka kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud. Puudustele juhib õpetaja tähelepanu taktitundeliselt ning motiveerivalt.

Õpilane õpib õpetaja juhendamisel ise oma tööle hinnangut andma. Õppimise ajal analüüsib õppija õpetaja juhendamisel:

1) oskusi ja teadmisi, mida ta on enda arvates hästi omandanud,

2) oskusi või teadmisi, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema.

Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest.

Õppesisu ja õpitulemused 2. klassis

Õppesisu 2. klassis:

Mina ja teised. Minu sõbrad – kaaslaste tutvustus. Inimeste välised erinevused. Riietus. Vanus, sugu, rahvus, hobid jms. Ühistegevused sõpradega. Lõiming läbivate teemadega: Väärtused ja kõlblus (teistega arvestamine). Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igäihe vastutus selles,).

Kodu ja lähiümbrus. Kodused toimingud. Lõiming läbivate teemadega: Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (vastutus pereliikmete ees, teiste aitamine kodustes tegemistes). Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igäihe vastutus selles).

Eesti. Suuremad linnad Tartu, Narva, Pärnu. Aastaring – aastajad. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (kodukoha kultuuri väärtustamine).

Riigid ja nende kultuur. Naaberriigid – Läti: pealinn, põhirahvused, keel. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (teiste kultuuride väärtustamine).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolipäev. Lihtsad tegevused koolis ja nende tegevustega seotud vahendid. Erinevad ametid. Lõiming läbivate teemadega: Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine).

Vaba aeg. Lemmiktegevused – sportimine, mängimine, laulmine, joonistamine, kogumine, matkamine ja reisimine jne. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (enda ja teiste kultuuride tundmine ja väärtustamine). Tervis ja ohutus (tervist tugevdav puhkamine, ohutus reisimisel ja matkamisel). Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel).

Õpitulemused 2. klassis

2. klassi lõpuks õpilane:

-räägib õpitud sõnavara piires kodust, perekonnast, sõbrast, kodukohast, Eestist, loomadest ja taimedest, koolitarvetest;

-küsib vestluskaaslase nime;

-tutvustab oma kaaslast, rääkides tema hobidest;

-küsib sõbra aadressi ning telefoninumbrit;

-nimetab päevaegu ja kellaaega (täistunde);

-ütleb numbreid 1–20;

-teeb veatut ära kirja õpikust ja tahvlilt.

Õppetegevus 2. klassis:

2. klassis kujundatakse õpilase oskust kuulata eestikeelset kõnet, ise kõneleda, lugeda ja kirjutada. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba omandatud. 2. klassis õpitakse keelt valdavalt tegevuse ja mängu kaudu. Tunnis töötavad õpilased nii paaris kui ka rühmas. Tähelepanu keskmes on hääldusnormide omandamine ja häälega lugemine ning loetu ja pildimaterjali põhjal küsimustele vastamine, vestlemine ning jutustamine. Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimist (nt käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmist;
- 3) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamist;
- 4) häälega lugemist;
- 5) rääkimist pildi alusel;
- 6) jutustava teksti, laulu ja luuletuse kuulamist ning nende põhjal ülesande lahendamist;
- 7) ära kirja tegemine ning mudeli järgi kirjutamine;
- 8) laulu-, sõna-, laua- ja liikumismängude mängimist.

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeperioodi algust koostatud töökavas ja vajadusel IÕK-s.

Hindamine 2. klassis:

1. klassis hinnatakse põhiliselt õpilase kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust. Hinnates kasutatakse nii suuliseid kui ka kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud. Puudustele juhib õpetaja tähelepanu taktitundeliselt.

Õpilane õpib õpetaja juhendamisel ise oma tööle hinnangut andma. Õppimise ajal analüüsib õppija õpetaja juhendamisel:

- 1) oskusi ja teadmisi, mida ta on enda arvates hästi omandanud,
- 2) oskusi või teadmisi, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema.

Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest, vajadusel IÕK-s.

Õppesisu ja õpitulemused 3. klassis

Õppesisu 3. klassis:

Mina ja teised. Mina ja minu pere. Pereliikmete tutvustus vanemad, õed, vennad, vanaisa, vanaema. Pereliikmete ametid või tegevusalad. Lõiming läbivate teemadega: Väärtused ja kõlblus (teistega arvestamine, empaatia). Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (teab pereliikmete ametid, töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine).

Kodu ja lähiküla. Perekondlikud sündmused – ühistegemised ja traditsioonid. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles).

Eesti. Suuremad linnad Võru, Haapsalu, Jõgeva, Valga. Rahvakalendri tähtpäevad. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (kodukoha kultuuri väärtustamine).

Riigid ja nende kultuur. Naaberriigid – Soome, Rootsi: pealinn, põhirahvused, keel. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (teiste kultuuride väärtustamine).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervis. Lõiming läbivate teemadega: Tervis ja ohutus (tervislikud eluviisid ja enesehügieen).

Vaba aeg. Eelistused – kino, teater, hobid, muusika, kunst, kirjandus, matkamine ja reisimine, sportimine jne. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (enda ja teiste kultuuride tundmine ja väärtustamine).

Õpitulemused 3. klassis

3. klassi lõpetaja:

- räägib õpitud sõnavara piires kodust, perekonnast, sõbrast ja endast, kodukohast, Eestimaast, õppimisest ja ametitest ning harrastustest;
- tutvustab ennast ja oma kaaslast, räägib ühistegevustest sõpradega;
- vestleb kaaslasega õpitud teemadel ja õpitud sõnavara piires, kasutades lihtsaid lauseid;
- jätkab jutustust;
- loeb õige intonatsiooni, rõhu ja rütmiga õpitud dialooge, lühijutte ja luuletusi;
- saab aru kirjalikest lühitööjuhenditest;
- saab aru tuttava sõnavaraga lühitekstidest.
- lõpetab juhendamisel lauseid ja fraase;
- ütleb numbreid 1–100;
- kirjutab õigesti harjutuste, mõistatuste, ristsõnade jt ülesannete lahendamiseks vajalikke sõnu.

Õppetegevus 3. klassis:

3. klassis kujundatakse õpilase oskust kuulata eestikeelset kõnet, ise kõneleda, lugeda ja kirjutada. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba omandatud. 3. Klassis õpitakse keelt valdavalt tegevuse ja mängu kaudu. Tunnis töötavad õpilased nii paaris kui ka väikeses rühmas. Tähelepanu keskmes on hääldusnormide omandamine ja häälega lugemine ning loetu ja pildimaterjali põhjal küsimustele vastamine, vestlemine ning jutustamine. Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimist (nt käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmist;
- 3) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamist;
- 4) häälega lugemist;
- 5) rääkimist pildi alusel;
- 6) jutustava teksti, laulu ja luuletuse kuulamist ning nende põhjal ülesande lahendamist;
- 7) ära kirja tegemine ning mudeli järgi kirjutamine;
- 8) laulu, sõna-, laua- ja liikumismängude mängimist.

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeperioodi algust koostatud töökavas ning vajadusel IÕK-s.

Hindamine 3. klassis:

3. klassis hinnatakse põhiliselt õpilase kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust. Hinnates kasutatakse nii suuliseid kui ka kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis toovad esile õpilase tugevused ja edusammud. Puudustele juhib õpetaja tähelepanu taktitundeliselt.

Õpilane õpib õpetaja juhendamisel ise oma tööle hinnangut andma. Õppimise ajal analüüsib õppija õpetaja juhendamisel:

- 1) oskusi ja teadmisi, mida ta on enda arvates hästi omandanud,
- 2) oskusi või teadmisi, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema.

Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest ning vajadusel IÕK-s.

Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid I kooliastmes klassiti

Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid I kooliastmes klassiti lähtuvalt skaalataabelitest, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis *Õppimine, õpetamine ja hindamine*:

Toimingud	Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid klassiti
Suuline tekstiloome (rääkimine)	
Üldine rääkimisoskus	<p>1. klass</p> <p>Oskab sagedase välise suunava abiga ja mõnigase etteütlemisega moodustada lihtsaid, enamasti sidumata fraase inimeste ja paikade kohta.</p> <p>2. klass</p> <p>Oskab mõningase välise suunava abiga moodustada lihtsaid, enamastisidumata fraase inimeste ja paikade kohta.</p> <p>3. klass</p>

	Oskab moodustada lihtsaid, enamasti sidumata fraase inimeste ja paikade kohta.
Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	1. klass Oskab tutvustada iseennast. 2. klass Oskab tutvustada iseennast ja kooli. 3. klass Oskab tutvustada iseennast, kooli ja elukohta.
Suuline esinemine	1. klass Oskab öelda oma nime ja vanust 2.klass Oskab ette lugeda väga lühikest õpitud sõnumit, näiteks tutvustada rääkijat või öelda tervitust. Lugemisel tuleb ette takerdusi ja vigu, mida suunamisel korrigeerib. 3. klass Oskab ette lugeda väga lühikest õpitud sõnumit, näiteks tutvustada rääkijat või öelda tervitust.
Kirjalik tekstiloome (kirjutamine)	
Üldine kirjutamisoskus	1. klass Oskab kirjutada üksikuid sõnu

	<p>2. klass</p> <p>Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase ja lauseid.</p>
Loovkirjutamine	<p>1. klass</p> <p>2.klass</p> <p>3.klass</p> <p>Oskab lihtsate fraaside ja lausetega kirjutada iseendast ja kujuteldavatest inimestest, näiteks kus nad elavad ja mida teevad.</p>
Kuulamistoiming (kuulamine)	
Üldine kuulamisoskus	<p>1. klass</p> <p>Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldusega juttu, vajades sisu tabamiseks rohkelt pause ja sagedast kordamist.</p> <p>2. klass</p> <p>Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldusega juttu, vajades sisu tabamiseks rohkelt pause ning vahetevahel kordamist.</p> <p>3. klass</p> <p>Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldusega juttu, vajades sisu tabamiseks rohkelt pause.</p>

Teadaannete ja juhiste kuulamine	<p>1. klass</p> <p>Mõistab suures osas selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre. Vajab sageli nende kordamist ning suunavaid selgitusi.</p> <p>2. klass</p> <p>Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre. Vajab vahetevahel nende kordamist.</p> <p>3. klass</p> <p>Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre.</p>
Lugemistegevus (lugemine)	
Üldine lugemisoskus	<p>1. klass</p> <p>2.klass</p> <p>Mõistab väga lühikesi, lihtsaid tekste fraashaaval, leides tuttavaid nimesid, sõnu ning lugedes vajadust mööda mitu korda. Vajab vahetevahel tekstide mõistmiseks välist suunamist.</p> <p>3. klass</p> <p>Mõistab väga lühikesi, lihtsaid tekste fraashaaval, leides tuttavaid nimesid, sõnu ja tuntumaid fraase ning lugedes vajadust mööda mitu korda.</p>
Kirjavahetuse	1. klass

lugemine	<p>2.klass</p> <p>Mõistab välist abi kasutades lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid.</p> <p>3. klass</p> <p>Mõistab lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid.</p>
Eesmärgipärane lugemine	<p>1. klass</p> <p>2. klass</p> <p>Tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed ja sõnad.</p> <p>3. klass</p> <p>Tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedasimad fraasid.</p>
Lugemine info hankimiseks ja arutlemiseks	<p>1. klass</p> <p>2. klass</p> <p>Saab välisel suunamisel aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui pilt teksti toetab.</p> <p>3. klass</p> <p>Saab aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui pilt teksti toetab.</p>
Juhiste lugemine	<p>1. klass</p> <p>2.klass</p>

	<p>Suudab järgida lühikesi lihtsaid kirjalikke juhtnööre (nt kuidas minna punktist A punkti B).</p> <p>3. klass</p> <p>Suudab järgida lühikesi lihtsaid kirjalikke juhtnööre (nt kuidas minna punktist A punkti B). Loeb lihtsaid mängu juhiseid. Vajab juhtnööride mõistmiseks välist suunamist.</p>
<p>Suuline suhtlus</p>	
<p>Üldine suuline suhtlus</p>	<p>1. klass</p> <p>Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastata.</p> <p>2. klass</p> <p>Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastata. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tuttavat teemat või tema vajadusi, ja sellistele lausetele vastata.</p> <p>3. klass</p> <p>Suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluspartner on nõus teda parandama, öeldut aeglasemalt kordama või ümber sõnastama. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastata. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tuttavat teemat või tema vajadusi, ja sellistele lausetele vastata.</p>
<p>Emakeelse vestluskaaslase mõistmine</p>	<p>1. klass</p> <p>Mõistab suures osas igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada, kui pöörduda tema poole otse, aeglaselt ja korrates ning näidata üles vastutulelikkust.</p>

	<p>2. klass</p> <p>Mõistab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada, kui pöörduda tema poole otse, aeglaselt ja korrates ning näidata üles vastutulelikkust. Mõistab endale suunatud aeglasi, hoolika sõnastusega küsimusi ja suudab järgida lühikesi lihtsaid juhiseid, kuid vajab sageli nende kordamist.</p> <p>3. klass</p> <p>Mõistab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada, kui pöörduda tema poole otse, aeglaselt ja korrates ning näidata üles vastutulelikkust. Mõistab endale suunatud aeglasi, hoolika sõnastusega küsimusi ja suudab järgida lühikesi lihtsaid juhiseid.</p>
Vestlus	<p>1. klass</p> <p>Oskab end tutvustada ja kasutada väga lihtsaid tervitus- ja hüvastijätuväljendeid. Oskab õnne soovida.</p> <p>2. klass</p> <p>Mõistab konkreetsete igapäevavajadustega seotud väljendeid, kui neid esitatakse selgelt ja aeglaselt ning ollakse valmis öeldut kordama.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab end tutvustada ja kasutada väga lihtsaid tervitus- ja hüvastijätuväljendeid. Oskab küsida, kuidas läheb, ja kuuldule reageerida. Mõistab konkreetsete igapäevavajadustega seotud väljendeid, kui neid esitatakse selgelt ja aeglaselt ning ollakse valmis öeldut kordama.</p>
Eesmärgipärane koostöö	<p>1. klass</p> <p>On võimeline mõistma küsimusi ja juhtnööre, kui need edastatakse talle selgelt ja aeglaselt, kuid sageli vajab küsimuste ja juhtnööride kordamist. Oskab paluda endale midagi ulatada ja oskab teistele asju ulatada. Vajab</p>

	<p>sageli välist abi, et enda soovi esitada või teise poolt esitatud soovi kordamist.</p> <p>2. klass</p> <p>On võimeline mõistma küsimusi ja juhtnööre, kui need edastatakse talle selgelt ja aeglaselt. Oskab järgida lühikesi lihtsaid näpunäiteid, vajadusel kordamisel. Oskab paluda endale midagi ulatada ja oskab teistele asju ulatada.</p> <p>3. klass</p> <p>On võimeline mõistma küsimusi ja juhtnööre, kui need edastatakse talle selgelt ja aeglaselt. Oskab järgida lühikesi lihtsaid näpunäiteid. Oskab kaaslastega koos tegutseda ja mõista üksteist. Oskab paluda endale midagi ulatada ja oskab teistele asju ulatada.</p>
Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	<p>1. klass</p> <p>Oskab paluda, et talle midagi ulatataks või antaks; oskab teiste küsimise peale asju ulatada või anda. Vajab sageli välist abi, et enda soovi esitada või teise poolt esitatud soovi kordamist.</p> <p>2. klass</p> <p>Oskab paluda, et talle midagi ulatataks või antaks; oskab teiste küsimise peale asju ulatada või anda. Saab suures osas hakkama suurusnumbreid, koguseid, hindu ja kellaaegu puudutava infoga, kuid sageli tuleb tuleb ette, et on seda infot valesti mõistnud.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab paluda, et talle midagi ulatataks või antaks; oskab teiste küsimise peale asju ulatada või anda. Saab hakkama suurusnumbreid, koguseid, hindu ja kellaaegu puudutava infoga.</p>
Infovahetus	<p>1. klass</p>

	<p>Mõistab küsimusi ja juhtnööre, kui need on esitatud aeglaselt ja selgesõnaliselt, kuid sageli vajab juhtnööride ja küsimuste kordamist. Oskab väljendada aega, kasutades fraase „järgmisel nädalal”, „eelmisel reedel”, „novembris”, „kell kolm” jms.</p> <p>2. klass</p> <p>Mõistab küsimusi ja juhtnööre, kui need on esitatud aeglaselt ja selgesõnaliselt. Saab aru lihtsast lühidast teejuhatusest.</p> <p>3. klass</p> <p>Mõistab küsimusi ja juhtnööre, kui need on esitatud aeglaselt ja selgesõnaliselt. Saab aru lihtsast lühidast teejuhatusest. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tema vajadusi või tuttavat kõneainet, ja vastata samalaadsetele lausetele. Oskab küsida teiste inimeste kohta ja vastata enda või teiste kohta käivatele küsimustele(kus ta elab, keda tunneb, mis tal olemas on). Oskab väljendada aega, kasutades fraase „järgmisel nädalal”, „eelmisel reedel”, „novembris”, „kell kolm” jms.</p>
Küsitaja ja vastaja roll	<p>1. klass</p> <p>Oskab küsitatava rollis vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta, kui need esitatakse lühidalt, neutraalses keeles, väga aeglaselt ja selgelt. Sageli vajab küsimuse kordamist ja abi vastamisel.</p> <p>2. klass</p> <p>Oskab küsitatava rollis vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta, kui need esitatakse neutraalses keeles, väga aeglaselt ja selgelt. Vahetevahel vajab küsimuse kordamist.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab küsitatava rollis vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta, kui need esitatakse</p>

	neutraalses keeles, väga aeglaselt ja selgelt.
Kirjalik suhtlus	
Üldine kirjalik suhtlus	1. klass 2. klass 3.klass Oskab kirjalikult küsida ja edastada isikuandmeid.
Kirjavahetus	1. klass 2.klass Oskab kirjutada kaardile õnnesoovi. 3.klass Oskab kirjutada lühikest ja lihtsat postkaarditeksti.
Teated, sõnumid ja plangid	1. klass Oskab kirjutada oma nime ja aadressi. 2. klass Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega. 3. klass

	Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega ning arve ja kuupäevi.
Tekstid	
Töö tekstiga	<p>1. klass</p> <p>Oskab ümber kirjutada üksiksõnu.</p> <p>2. klass</p> <p>Oskab ümber kirjutada üksiksõnu ja lühemaid trükitekste, kuid esineb vigu.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab ümber kirjutada üksiksõnu ja lühemaid trükitekste.</p>
Suhtluspädevus	
Üldine keelepagas	<p>1. klass</p> <p>Teab lihtsaid põhiväljendeid iseenda ja oma konkreetsete vajaduste kohta. Vajab sagedast välist suunamist ja ette ütlemist sobivate põhiväljendite leidmisel.</p> <p>2. klass</p> <p>Teab lihtsaid põhiväljendeid iseenda ja oma konkreetsete vajaduste kohta. Vajab välist suunamist, mis aitavad tal sobivaid põhiväljendeid leida.</p> <p>3. klass</p> <p>Teab lihtsaid põhiväljendeid iseenda ja oma konkreetsete vajaduste kohta.</p>

Sõnavara ulatus	<p>1. klass</p> <p>Teab väga lihtsaid sõnu ja fraase mõne konkreetse olukorra kohta. Vajab sagedast välist suunamist ja ette ütlemist sobivate sõnade ja fraaside leidmisel.</p> <p>2. klass</p> <p>Teab väga lihtsaid sõnu ja fraase mõne konkreetse olukorra kohta. Vajab välist suunamist, mis aitavad tal sobivaid sõnu ja fraase leida.</p> <p>3. klass</p> <p>Teab väga lihtsaid sõnu ja fraase mõne konkreetse olukorra kohta.</p>
Grammatika korrektsus	<p>1. klass</p> <p>2. klass</p> <p>3. klass</p> <p>Kasutab vaid üksikuid ära õpitud grammatilisi keelekonstruktsioone ja lausemalle, kuid ka nendes tuleb ette vigu.</p>
Häälduspädevus	<p>1. klass</p> <p>Väheste äraõpitud sõnade ja fraaside hääldusest võivad mõningase pingutusega aru saada need emakeelsed kõnelejad, kes sama keelerühma kõnelejatega sageli kokku puutuvad. Siiski tuleb sageli paluda sõnu või fraase välisel suunamisel korrigeerida.</p> <p>2. klass</p> <p>Väheste äraõpitud sõnade ja fraaside hääldusest võivad mõningase pingutusega aru saada need emakeelsed</p>

	<p>kõnelejad, kes sama keelerühma kõnelejatega sageli kokku puutuvad. Siiski tuleb sageli paluda sõnu või fraase korrata, mille käigus korrigeerib hääldust.</p> <p>3. klass</p> <p>Väheste äraõpitud sõnade ja fraaside hääldusest võivad mõningase pingutusega aru saada need emakeelsed kõnelejad, kes sama keelerühma kõnelejatega sageli kokku puutuvad.</p>
Õigekirjaoskus	<p>1. klass</p> <p>2.klass</p> <p>Oskab kirja panna oma aadressi, kodakondsust ja muid isikuandmeid.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab ümber kirjutada tuttavaid sõnu ja lühikesi käibefraase, nagu lihtsamad sildid ja juhised, tarbeesemete ja poodide nimetused jms. Oskab kirja panna oma aadressi, kodakondsust ja muid isikuandmeid.</p>
Keelekasutuse asjakohasus	<p>1. klass</p> <p>Oskab kasutada kõige lihtsamaid igapäevaseid viisakusväljendeid (oskab öelda „tere“, „nägemist“, „palun“, „tänan“).</p> <p>2. klass</p> <p>Oskab kasutada kõige lihtsamaid igapäevaseid viisakusväljendeid (tervitades, hüvasti jättes, ennast tutvustades; oskab öelda „palun“, „tänan“, „vabandust“ jms). Vajab selleks vahetevahel välist suunamist.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab kasutada kõige lihtsamaid igapäevaseid viisakusväljendeid (tervitades, hüvasti jättes, ennast</p>

	tutvustades; oskab öelda „palun”, „tänan”, „vabandust” jms).
Teksti selgus ja sidusus	<p>1. klass</p> <p>Oskab siduda sõnu „ja” abil.</p> <p>2. klass</p> <p>Oskab siduda sõnu ja fraase „ja” või „siis” abil. Sageli vajab selleks suunavat abi.</p> <p>3. klass</p> <p>Oskab siduda sõnu ja fraase „ja” või „siis” abil.</p>
Kõne ladusus	<p>1. klass</p> <p>Tuleb välise abiga toime väga lühikeste sidumata valmisfraasidega. Teeb sageli pause, suunamisel kasutab ja vahel ka ette ütlemisel kordab sobivaid väljendid, hääldab õigesti võõramaid sõnu või korrigeerib sõnastust.</p> <p>2. klass</p> <p>Tuleb toime väga lühikeste sidumata valmisfraasidega. Teeb sageli pause, et otsida väljendeid, hääldada võõramaid sõnu või korrigeerida sõnastust. Sageli vajab selleks välist suunamist, kuid lõpuks siiski ise tulemuseni.</p> <p>3. klass</p> <p>Tuleb toime väga lühikeste sidumata valmisfraasidega. Teeb sageli pause, et otsida väljendeid, hääldada võõramaid sõnu või korrigeerida sõnastust.</p>

Õppesisu ja õpitulemused II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb eesti keelt emakeelena kõnelejatega igapäevastes suhtlusolukordades ning kasutab sobivaid õpitud keelendeid;
- 2) saab õpitud temaatika piires aru lihtsatest tekstidest;
- 3) mõistab olulist õpitud temaatika piires;
- 4) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- 5) teadvustab Eesti ja teiste maade kultuuride erinevusi ning oskab neid arvestada;
- 6) kasutab eestikeelseid teatmeallikaid (nt tõlkesõnaraamatuid, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes;
- 7) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja strateegiaid;
- 8) töötab õpetaja täpsustavate juhiste järgi iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 9) seab endale õpieesmärke ning koostöös kaaslaste ja õpetajaga oskab hinnata oma saavutusi.
- 8) seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.

Keeleoskuse hea tase 6. klassi lõpus:

Eesti keel teise keelena	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
	A2.2	A2.2	A2.2	A2.2

Õppesisu ja õpitulemused 4. klassis

Õppesisu 4. klassis:

Mina ja teised. Iseloom, välimus, enesetunne ja tervis. Iseenda ja kaaslaste tutvustamine.

Lõiming läbivate teemadega: Tervis ja ohutus (tervislikud eluviisid, hügieeninõuded). Väärtused ja kõlblus (sallivus, teistega arvestamine).

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja kodu ümbruse kirjeldamine. Avalikud kohad. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (loodusesse austusega suhtumine, prügimajandus). Kultuuriline identiteet (kombed). Väärtused ja kõlblus (oma kodu lähiümbruse esteetiliselt korras hoidmine, käitumine avalikus ruumis).

Kodukoht Eesti. Eesti geograafiline asukoht. Riigi- ja rahvussümbolika. Eesti loodus, ilm, käitumine looduses. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmiseks kodukoha looduse ja ilma kohta). Kultuuriline identiteet (kombed ja tavad erinevates keskkondades, oma kodukoha tundmine). Keskkond ja jätkusuutlik areng (loodusesse austusega suhtumine).

Riigid ja nende kultuur. Euroopa riigid – Eesti naaberriigid: pealinnad, põhirahvused, keel, kultuuritavad, huvipakkuvad paigad, muuseumid; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Väärtused ja kõlblus (sallivus). Keskkond ja jätkusuutlik areng (keskkonnahoid ja ühiskonna jätkusuutlikkus). Tehnoloogia ja innovatsioon (saavutused tehnoloogiavallas).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Avalikud asutused. Turvaline liiklemine. Tee küsimine ja juhatamine. Poes käik, arsti juures käimine. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine). Tervis ja ohutus (liiklusohutus, tervislikud eluviisid, haiguste ärahoidmine).

Vaba aeg. Kooliväline tegevus; huvid; laagrid; lugemiseelistused; perepuhkus; aastaajad ja puhkus; spordialad ja sportlikud tegevused. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles; loodusesse austusega suhtumine). Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine).

Õpitulemused 4. klassis

-oskab tervitada, hüvasti jätta, tänada, õnne soovida;

-kirjeldab ja tutvustab nii suuliselt kui kirjalikult lihtsal viisil (lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasid ja –laused) ennast ja teist inimest, kodu ja koduümbrust, Eestit, elutingimusi ja igapäevatoiminguid, õpitud riike;

-edastab suures osas mõistetavalt väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel;

-loeb ette väga lühikest õpitut sõnumit;

-esitab peast väga lihtsat päheõpitud luuletust;

-mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud fraase ja väljendeid, mis seostuvad esmase isikuja pereteabega, sisseostudega, liiklemisega, kodukohaga, kooliga jt õpitud teemadega;

-mõistab väga lühikesi, lihtsaid ja selgelt esitatud juhiseid;

-koostab lühikese ja lihtsa meilisõnumi;

-mõistab igapäevaseid silte avalikes kohtades: tänaval, koolis jm;

- mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks (mobiiltelefon, elektroonikaseadmed jms), kasutades mõistmiseks sõnaraamatut;
- suudab tabada animafilmi põhisündmusi;
- juhatab teed;
- oskab teha lihtsamaid oste, sõnastada oma soove ja küsida hinda.

Õppetegevused 4. klassis:

4. klassis suureneb kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval lugemise ning kirjutamise osakaal. Sõnatundmine laieneb märgatavalt. Suureneb loovülesannete osa. Taotlus on, et õpilane loeks ja kuulaks ka õppetööst vabal ajal eesti lastekirjanduse tekstikatkeid ning jõukohaseid teabe, tarbe- ja meediatekste. Teemasid erinevate osaoskuste kaudu käsitledes pööratakse tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga. Õpilasi harjutatakse kasutama sõnaraamatuid ning eestikeelset interneti.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamist ja lugemist;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisvat lugemist;
- 3) ülesande täitmist kuuldu ja loetu põhjal (nt küsimustele vastamine, tabeli täitmine, joonise täiendamine jm);
- 4) järjestusülesandeid (nt sõnad lauseks, laused/lõigud tekstiks);
- 5) eri liiki etteütlist;
- 6) ümberjutustusi;

- 7) mudelkirjutamist (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad);
- 8) projektitööd;
- 9) lühiettekandeid (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- 10) rollimänge.

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeperioodi algust koostatud töökavas ning vajadusel IÕK-s.

Hindamine 4. klassis:

4. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kas suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, tehakse 4. klassis mitte rohkem kui 4.

Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest ning vajadusel IÕK-s.

Õppesisu ja õpitulemused 5. klassis

Õppesisu 5. klassis:

Mina ja teised. Suhted ja suhtlemine pereliikmete ja kaaslastega. Suhted sõpradega ja lähikondsetega.

Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine

– sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevane vastutus selles). Väärtused ja kõlblus (sallivus, teistega arvestamine).

Kodu ja lähiümbrus. Elu linnas ja maal. Lemmikloomad. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (jätkusuutlik elukeskkond maal ja linnas; positiivne suhtumine elusloodusesse). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (erinevad ametid maal ja linnas). Väärtused ja kõlblus (kohustused ja vastutus lemmiklooma pidamisel).

Kodukoht Eesti. Riigipühad ja riiklikud tähtpäevad. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmiseks kodukoha kohta). Kultuuriline identiteet (kombed ja tavad erinevates keskkondades, oma kodukoha tundmine). Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne ja vastutustundlik kogukonnaja ühiskonnaliikmeks olemine).

Riigid ja nende kultuur. Suuremad Euroopa riigid – Saksamaa, Suurbritannia, Prantsusmaa, Itaalia, Hispaania: pealinnad, põhirahvused, keel, kultuuritavad, huvipakkuvad paigad, muuseumid; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Väärtused ja kõlblus (sallivus). Keskkond ja jätkusuutlik areng (keskkonnahoid ja ühiskonna jätkusuutlikkus). Tehnoloogia ja innovatsioon (saavutused tehnoloogiavallas).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Päeva planeerimine. Kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine). Kultuuriline identiteet (söögikombed). Tervis ja ohutus (toiduhügieen, tervislikud eluviisid, enesehügieen).

Vaba aeg. Kooliväliline tegevus; havid; laagrid; lugemiseelised; perepuhkus; aastaajad ja puhkus; spordialad ja sportlikud tegevused. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles; loodusesse austusega suhtumine). Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine).

Õpitulemused 5. klassis

5. klassi lõpetaja:

- kirjeldab nii suuliselt kui kirjalikult lihtsal viisil (lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasid ja –laused) pereliikmeid ja nende ameteid, elu linnas ja maal;
- edastab keskendunud kuulajale mõistetavalt väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel;
- vastab lihtsatele esinemisjärgsetele küsimustele, kui vajadusel küsimust korratakse või aidatakse vastust sõnastada;
- mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud kõnet mis seostuvad õpitud teemadega ja mida vajadusel korratakse;
- mõistab lühikesi (mitmelauseelisi) lihtsaid ja selgelt esitatud juhiseid, vajadusel korduvkuulamisel;
- koostab lühikese ja lihtsa isikliku kirja;
- vestlemisel on võimeline vahetama lühikese lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda enamasti vestlust ülal hoida;
- suudab leida infokataloogist või internetist leida vajalikku teenust ja selle osutajat;
- mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks (mobiiltelefon, elektroonikaseadmed jms);
- suudab jälgida faktipõhiste teleuudiste teemavahetusi ja tabada uudise põhisisu;
- oskab ostmisel ja teenuste pakkumisel küsida ja vastu võtta infot kaupade koguste, suuruste ja hindade kohta;
- küüb infot ühissõidukite kohta (bussid, rongid, lennukid jms);

Õppetegevused 5. klassis:

5. klassis on kuulamis-ja rääkimisoskuse kõrval olulisel kohal lugemine ning kirjutamine. Sõnatundmine laieneb märgatavalt. Suureneb loovülesannete osa. Taotlus on, et õpilane loeks ja kuulaks ka õppetööst vabal ajal eesti lastekirjanduse tekstikatkeid ning jõukohaseid teabe-,

tarbe-ja meediatekste. Teemasid erinevate osaoskuste kaudu käsitledes pööratakse tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga. Õpilasi harjutatakse kasutama sõnaraamatuid ning eestikeelset internetti. Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamist ja lugemist;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisvat lugemist;
- 3) ülesande täitmist kuuldu ja loetu põhjal (nt küsimustele vastamine, tabeli täitmine, joonise täiendamine jm);
- 4) järjestusülesandeid (nt sõnad lauseks, laused/lõigud tekstiks);
- 5) eri liiki etteütlust;
- 6) ümberjutustusi;
- 7) mudelkirjutamist (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad);
- 8) projektitööd;
- 9) lühiettekandeid (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- 10) rollimänge.

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeperioodi algust koostatud töökavas ning vajadusel IÕK-s.

Hindamine 5. klassis:

5. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kas suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, tehakse 5. klassis mitte rohkem kui 4. Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest ning vajadusel IÕK-s.

Õppesisu ja õpitulemused 6. klassis

Õppesisu 6. klassis:

Mina ja teised. Ühised tegevused, viisakas käitumine ja viisakusväljendid. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles). Väärtused ja kõlblus (sallivus, teistega arvestamine). Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne ja vastutustundlik kogukonnaja ühiskonnaliikmeks olemine). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine).

Kodu ja lähiümbrus. Töövahendid ja kohustused kodus. Igapäevased kodused tööd ja tegemised. Rõõmsad ja kurvad sündmused peres. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles). Kultuur ja identiteet (kombed ja traditsioonid).

Kodukoht Eesti. Üldrahvalikud sündmused, kultuur, sport jms – tuntumad inimesed. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskkond (meediaallikate kasutamine info leidmiseks kodukoha kohta). Kultuuriline identiteet (kodukoha kultuuri tundmine). Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne ja vastutustundlik kogukonna-ja ühiskonnaliikmeks olemine).

Riigid ja nende kultuur. Euroopa riigid – Euroopa Liidu riigid ja ülejäänud Euroopa riigid: pealinnad, põhirahvused, keel, kultuuritavad, huvipakkuvad paigad, muuseumid; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskkond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Väärtused ja kõlblus (sallivus). Keskkond ja jätkusuutlik areng (keskkonnahoid ja ühiskonna jätkusuutlikkus). Tehnoloogia ja innovatsioon (saavutused tehnoloogiavallas).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Kool ja klass, koolipäev, õppeained. Ametid ja töökohad. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine

– sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö ja õppimise tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine).

Vaba aeg. Kooliväline tegevus; huvid; laagrid; lugemiseelistused; perepuhkus; aastaajad ja puhkus; spordialad ja sportlikud tegevused. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevaste vastutuste selles; loodusesse austusega suhtumine). Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine).

Õpitulemused 6. klassis

6. klassi lõpetaja:

- kirjeldab ja tutvustab nii suuliselt kui kirjalikult seotud lausetega (lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasid ja –laused) ennast ja teist inimest, kodu ja kodumbrust, perekonda, Eestit, elutingimusi ja igapäevatoiminguid, õpitud riike, kooli ja õppimist;
- sõnastab lihtsal viisil (lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasid ja –laused), mis meeldib ja mis mitte;
- edastab mõistetavalt väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel;
- tuleb toime väheste esinemisjärgsete küsimustega;
- mõistab selget ja aeglast seotud kõnet;
- mõistab lühikesi (mitmelauselisi) lihtsaid ja selgelt esitatud juhiseid;
- suudab osaleda lühivestlusel, kui kontekst on tuttav;
- koostab lühikse ja lihtsa teadeande;
- suudab leida vajalikku teavet reklaamidest, brožüüridest, menüüst, ajagraafikutest jms;
- mõistab lihtsas keeles esitatud ohutusnõudeid;

-suudab tabada sündmusi, õnnetusi jms kirjeldavate teleuudiste põhisisu, kui pilt kommentaare toetab;

-oskab infotelefonilt (nt reisibüroo) küsida kõike vajalikku, kui tegu on lihtsalt üldinfoga.

Õppetegevused 6. klassis:

6. klassis on kuulamis- ja rääkimisoskuse kõrval olulisel kohal lugemine ning kirjutamine. Sõnatundmine laieneb märgatavalt. Suureneb loovülesannete osa. Taotlus on, et õpilane loeks ja kuulaks ka õppetööst vabal ajal eesti lastekirjanduse tekstikatkeid ning jõukohaseid teabe-, tarbe- ja meediatekste. Teemasid erinevate osaskuste kaudu käsitledes pööratakse tähelepanu teiste kultuuride tundmaõppimisele ja kõrvutamisele oma kultuuriga. Õpilasi harjutatakse kasutama sõnaraamatuid ning eestikeelset internetti.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamist ja lugemist;
- 2) adapteeritud eakohaste tekstide iseseisvat lugemist;
- 3) ülesande täitmist kuuldu ja loetu põhjal (nt küsimustele vastamine, tabeli täitmine, joonise täiendamine jm);
- 4) järjestusülesandeid (nt sõnad lauseks, laused/lõigud tekstiks);
- 5) eri liiki etteütlosti, ära kirja;
- 6) ümberjutustusi;
- 7) mudelkirjutamist (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad);
- 8) projektitööd;
- 9) lühiettekandeid (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- 10) rollimänge.

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeperioodi algust koostatud töökavas ning vajadusel IÕK-s.

Hindamine 6. klassis:

6. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või lõimitult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kas suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, tehakse 6. klassis mitte rohkem kui 4. Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest ning vajadusel IÕK-s.

Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid II kooliastmes klassiti

Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid II kooliastmes klassiti lähtuvalt skaalatabelistest, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis *Õppimine, õpetamine ja hindamine*:

Toimingud	Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid klassiti
Suuline tekstiloome (rääkimine)	
Üldine rääkimisoskus	4. klass Oskab lihtsal viisil kirjeldada ja tutvustada inimesi; tekst moodustub lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasidest ja lausetest.
	5. klass Oskab lihtsal viisil kirjeldada ja tutvustada inimesi, ning igapäevatoiminguid; tekst moodustub lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasidest ja lausetest.

	<p>6. klass</p> <p>Oskab lihtsal viisil kirjeldada ja tutvustada inimesi, ning igapäevatoiminguid, sõnastada, mis meeldib, mis mitte jne; tekst moodustub lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasidest ja lausetest.</p>
Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	<p>4. klass</p> <p>Oskab kirjeldada oma perekonda, elutingimusi, õppimist, kooli. Oskab lihtsate sõnadega kirjeldada inimesi, kohti ja oma asju.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab jutustada või kirjeldada, reastades lihtsaid mõtteid. Oskab kirjeldada igapäevaeluga seonduvat, nt inimesi, kohti või õpinguid. Oskab lühidalt ja lihtsalt kirjeldada sündmusi ja toiminguid. Oskab kirjeldada kavatsusi, kokkuleppeid, tavapäraseid toiminguid, möödunud ja kogetut.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab jutustada või kirjeldada, reastades lihtsaid mõtteid. Oskab kirjeldada igapäevaeluga seonduvat, nt inimesi, kohti või õpinguid. Oskab lühidalt ja lihtsalt kirjeldada sündmusi ja toiminguid. Oskab kirjeldada kavatsusi, kokkuleppeid, tavapäraseid toiminguid, möödunud ja kogetut. Oskab lihtsas keeles kirjeldada ja võrrelda kõnealuseid objekte või oma asju. Oskab selgitada, mis talle millegi juures meeldib või ei meeldi.</p>
Teadete edastamine	<p>4. klass</p> <p>Oskab edastada väga lühikesi ettevalmistatud teateid neljandas klassis õpitud teemadel. Kõne on suures osas mõistetav.</p> <p>5. klass</p>

	<p>Oskab edastada väga lühikesi ettevalmistatud teateid viiendas klassis õpitud teemadel. Kõne on mõistetav.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab edastada väga lühikesi ettevalmistatud teateid kuuendas klassis õpitud teemadel. Kõne on mõistetav keskendunud kuulajale.</p>
Suuline esinemine	<p>4. klass</p> <p>Oskab ette lugeda väga lühikest õpitud sõnumit, näiteks tutvustada rääkijat. Oskab esitada väga lihtsa päheõpitud teksti endale tuttaval teemal.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab esitada väga lihtsa päheõpitud teksti endale tuttaval teemal. Oskab vastata lihtsaatele esinemisjärgsetele küsimustele, kui vajadusel küsimust korratakse või vastust sõnastada aidatakse.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab esitada lühikese päheõpitud teksti endale tuttaval igapäeva teemal. Oskab lühidalt põhjendada ja selgitada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid. Tuleb toime väheste otseste esinemisjärgsete küsimustega.</p>
Kirjalik tekstiloome (kirjutamine)	
Üldine kirjutamisoskus	<p>4. klass</p> <p>Oskab kirjutada lihtsaid fraase ja lauseid.</p>

	<p>5. klass</p> <p>Oskab kirjutada lihtsamaid fraase ja lauseid, ühendades neid vajadusel õpetaja abil lihtsate sidesõnadega nagu „ja”, „aga” ning „sest”.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab kirjutada lihtsamaid fraase ja lauseid, ühendades neid lihtsate side sõnadega nagu „ja”, „aga” ning „sest”.</p>
Loovkirjutamine	<p>4. klass</p> <p>Oskab lihtsaid fraase ja lausetega kirjutada oma perekonnast, elutingimustest, haridusest ning koolis õppimisest.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab lihtsaid fraase ja lausetega kirjutada oma perekonnast, elutingimustest, haridusest ning koolis õppimisest. Oskab kirjutada lühikesi ja lihtsaid väljamõeldud elulugusid ning lihtsamaid lugusid inimestest.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab seotud lausetega kirjutada oma eluluga seonduvatel teemadel (nt inimesed, kohad, kool ja õpingud). Oskab kirjutada väga lühikesi ja lihtsaid minevikusündmuste, oma varasema tegevuse ja isiklike kogemuste kirjeldusi.</p>
Oma jutu läbimõtlemine	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p>

	<p>On võimeline meenutama ja kordama olukohaseid fraase oma keelevarast, kasutades abimaterjale.</p> <p>6. klass</p> <p>On võimeline meenutama ja kordama olukohaseid fraase oma keelevarast.</p>
Keeleoskuslünkade kompenseerimine	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab mõtet edasi anda esemele osutades (nt tähenduses „Palun anna mulle see ese”).</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab öeldu mõtet selgitada žestide abil, kui on kasutanud vale sõna.</p>
Kuulamistoiming (kuulamine)	
Üldine kuulamisoskus	<p>4. klass</p> <p>Mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud fraase jm väljendeid, vajadusel neid korduvalt kuulates, mis seostuvad esmatähtsate eluvaldkondadega (nt algeline isiku- ja pereteave, sisseostud, kodukoht, kool).</p> <p>5. klass</p> <p>Mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud fraase jm väljendeid, mis seostuvad esmatähtsate eluvaldkondadega (nt algeline isiku- ja pereteave, sisseostud, kodukoht, kool).</p> <p>6. klass</p> <p>Mõistab selget ja aeglast seotud kõnet.</p>

<p>Emakeelekõnelejate vestluse mõistmine</p>	<p>4. klass</p> <p>5.klass</p> <p>6.klass</p> <p>Suudab üldiselt tabada mõttevahetuse teemat, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt.</p>
<p>Teadaannete ja juhiste kuulamine</p>	<p>4. klass</p> <p>Mõistab lühikeste, lihtsate ja selgete juhiste põhisisu.</p> <p>5. klass</p> <p>Mõistab, vajadusel korduvkuulamisel, lühikeste, lihtsate ja selgete sõnumite või teadaannete põhisisu. Mõistab lihtsaid juhiseid, vajadusel korduvkuulamisel, näiteks kuidas jalgsi või ühissõidukiga pääseda punktist A punkti B.</p> <p>6. klass</p> <p>Mõistab lühikeste, lihtsate ja selgete sõnumite või teadaannete põhisisu. Mõistab lihtsaid juhiseid, näiteks kuidas jalgsi või ühissõidukiga pääseda punktist A punkti B.</p>
<p>Meediakanalite ja salvestiste kuulamine</p>	<p>4. klass</p> <p>5.klass</p> <p>6.klass</p> <p>Mõistab lühikeste, aeglaselt ja selgelt esitatud salvestiste põhisisu, mis puudutab ennustatava sisuga igapäevaseid asju.</p>

Lugemistegevus (lugemine)	
Üldine lugemisoskus	<p>4. klass</p> <p>Mõistab lühikesi, lihtsaid tekste, mis sisaldavad sagedasti kasutatavaid ja rahvusvahelise levikuga sõnu. Vajadusel kasutab sõnaraamatut.</p> <p>5. klass</p> <p>Mõistab lühikesi, lihtsaid tekste, mis sisaldavad sagedasti kasutatavaid ja rahvusvahelise levikuga sõnu.</p> <p>6. klass</p> <p>Mõistab lühikesi, lihtsaid tekste tuttavatel teemadel, kui teksti keelekasutus sarnaneb tema igapäevaelus sageli ettetulevaga.</p>
Kirjavahetuse lugemine	<p>4. klass</p> <p>Mõistab lühikesi ja lihtsaid meilisõnumeid.</p> <p>5. klass</p> <p>Mõistab lühikesi ja lihtsaid isiklikke kirju.</p> <p>6. klass</p> <p>Mõistab tavapäraseid tüüpkirju endale tuttavatel teemadel.</p>
Eesmärgipärane lugemine	<p>4. klass</p> <p>Mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades: tänaval, restoranis, raudtee jaamas, töökohal</p>

	<p>(juhendid, juhtnöörid, ohu hoiatused).</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab nimestikest leida ja muust eristada vajalikku teavet (telefonija inforaamatust soovitud teenus ja selle osutaja). Mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades: tänaval, restoranis, raudtee jaamas, töökohal (juhendid, juhtnöörid, ohu hoiatused).</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab leida kindlat harjumuspärast teavet igapäevatekstidest (reklaamid, brošüürid, menüüd, ajakavad jms). Oskab nimestikest leida ja muust eristada vajalikku teavet (telefoni- ja inforaamatust soovitud teenus ja selle osutaja). Mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades: tänaval, restoranis, raudtee jaamas, töökohal (juhendid, juhtnöörid, ohuhoiatused).</p>
Lugemine info hankimiseks ja arutlemiseks	<p>4. klass</p> <p>5.klass</p> <p>6.klass</p> <p>Tabab asjassepuutuvat teavet lihtsamal kirjalikus tekstis (kirjad, brošüürid, lühikesed lehelood jms), kus kirjeldatakse sündmusi.</p>
Juhiste lugemine	<p>4. klass</p> <p>Mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks (näiteks mobiiltelefoni kasutamise juhised). Kasutab vajadusel sõnaraamatut.</p> <p>5. klass</p>

	<p>Mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks (näiteks mobiiltelefoni kasutamise juhised).</p> <p>6. klass</p> <p>Mõistab lihtsas keeles nõudeid (nt ohutusnõudeid).</p>
<p>Audiovisuaalne tegevus</p>	
<p>Telesaadete ja filmide vaatamine</p>	<p>4. klass</p> <p>Suudab tabada animafilmi põhisündmusi.</p> <p>5. klass</p> <p>Suudab jälgida faktipõhiste teleuudiste temavahetusi ja tabada uudise põhisisu.</p> <p>6. klass</p> <p>Suudab tabada sündmusi, õnnetusi jms kirjeldavate teleuudiste põhisisu, kui pilt kommentaare toetab.</p>
<p>Vastuvõtustrateegiad</p>	
<p>Vihjete tabamine ja järeldamine (suuline ja kirjalik suhtlus)</p>	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>6.klass</p> <p>Oskab lühikeste konkreetset laadi igapäevaste tekstide ja suuliste teadete üldise tähenduse kontekstis tuletada tundmatute sõnade arvatavat tähendust.</p>

Suuline suhtlus	
Üldine suuline suhtlus	<p>4. klass</p> <p>Tuleb toime lihtsa igapäevasuhtlusega, kui see seisneb lihtsas ja otseses infovahetuses tuttavatel teemal (nt kool ja vaba aeg). Suudab vahetada lihtsaid lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda ise vestlust ülal hoida.</p> <p>5. klass</p> <p>Tuleb vähese vaevaga toime lihtsas igapäevasuhtluses. Oskab esitada küsimusi ja küsimustele vastata. Oskab vahetada mõtteid, küsida ja anda infot igapäevastes tüüpolukordades.</p> <p>6. klass</p> <p>Suudab küllaltki vabalt suhelda lihtsamates olukordades ja tuleb toime lühivestluses, kui vestluspartner teda vajaduse korral aitab. Tuleb vähese vaevaga toime lihtsas igapäevasuhtluses. Oskab esitada küsimusi ja küsimustele vastata. Oskab vahetada mõtteid, küsida ja anda infot igapäevastes tüüpolukordades.</p>
Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	<p>4. klass</p> <p>Mõistab lihtsas igapäevases vestluses pöördumisi, mis on selgelt ja aeglaselt suunatud otse temale. Kaaslasel on võimalik end arusaadavaks teha, kui ta vaevub pingutama.</p> <p>5. klass</p> <p>Mõistab häälduselt selge, keelelt lihtsa ja temalt tuttava otsese pöördumise sisu üldiselt; on aegajalt sunnitud paluma midagi korrata või ümber sõnastada.</p>

	<p>6. klass</p> <p>Saab jutust piisavalt aru, et raskusteta toime tulla lihtsamate tavapärase tegevustega. Mõistab häälduselt selge, keelelt lihtsa ja temalt tuttava otsese pöördumise sisu üldiselt; on aegajalt sunnitud paluma midagi korrata või ümber sõnastada.</p>
Vestlus	<p>4. klass</p> <p>Oskab tervitada ja pöörduda, kasutades lihtsaid igapäevaseid viisakusväljendeid. Oskab esitada kutset, teha ettepanekut ja vabandada; oskab kutsele, ettepanekule ja vabandusele vastata. Oskab öelda, mis talle meeldib ja mis mitte.</p> <p>5. klass</p> <p>On võimeline vahetama lühikesi lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda enamasti vestlust ülal hoida; siiski võib kuulnud mõista, kui vestluspartner soostub selle nimel vaeva nägema.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab tervitada, hüvasti jätta, ennast või teisi tutvustada, tänada. Suudab üldjoontes jälgida selget ja normaalset kõnet, kui kõneaine on tuttav ja on võimalik paluda mõnd kohta korrata või ümber sõnastada. Suudab osaleda lühivestluses, kui kontekst on tuttav ja kõneaine talle huvi pakub. Oskab lihtsate sõnadega väljendada enesetunnet ja tänu.</p>
Vaba mõttevahetus (sõprade ringis)	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab arutada igapäevaelu praktilisi küsimusi, kui tema poole pöörduetakse otse ja räägitakse selgelt ning aeglaselt. Oskab arutada, mida ette võtta ja kuhu minna. Oskab määrata kokkusaamist.</p>

	<p>6. klass</p> <p>Saab üldjoontes aru, millest jutt käib, kui räägitakse aeglaselt ja hääldus on selge. Oskab arutada, mida õhtul või nädalavahetusel ette võtta. Oskab teha ettepanekuid ja vastata teiste omadele. Oskab väljendada nõustumist ja nõustumatust.</p>
<p>Eesmärgipärane koostöö</p>	<p>4. klass</p> <p>5.klass</p> <p>Oskab märku anda, et saab jutust aru. On võimeline vajalikku mõistma, kui rääkija soostub selle nimel vaeva nägema. Suudab osaleda lihtsas tava suhtluses. Oskab kasutada lihtsaid fraase, et lasta endale midagi näidata või ulatada, küsida infot ja pidada aru järgmiste sammude üle.</p> <p>6. klass</p> <p>Mõistab keelt küllaldaselt, et vähese vaevaga toime tulla lihtsas tava suhtluses. Oskab lihtsate sõnadega paluda kordamist, kui pole kuulnud mõistnud. Oskab arutleda, mida järgmisena ette võtta, teha ettepanekuid ja vastata teiste omadele, küsida ja anda juhatusi.</p>
<p>Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel</p>	<p>4. klass</p> <p>Oskab tellida toitu. Oskab teha lihtsamaid oste, sõnastada oma soove ja küsida hinda. Oskab küsida vajalikke asju ja teha lihtsamaid toiminguid poes, postkontoris või pangas.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab anda ja vastu võtta infot koguste, suurusnumbrite ja hindade kohta. Oskab küsida tarbekaupu ja põhiteenuseid. Oskab küsida lihtsat infot reisi või ühissõidukite kohta (bussid, rongid, takso); oskab küsida ja juhatada teed ning osta pileteid.</p>

	<p>6. klass</p> <p>Tuleb toime suhtlusega tavapäraolukordades, nagu reisides, majutuskoha otsimise, söömas ja sisseostudel. Oskab reisibüroost tulemuslikult küsida kõike vajalikku, kui tegu on lihtsa üldinfo.</p>
Infovahetus	<p>4. klass</p> <p>Oskab küsida ja edastada isikuandmeid. Oskab küsida ja juhatada teed, toetudes kaardile või plaanile. Oskab esitada küsimusi töö ja vaba aja kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele.</p> <p>5. klass</p> <p>Tuleb toime lihtsa igapäevasuhtlusega, kui see seisneb lihtsas ja otseses infovahetuses. Oskab vahetada piiratud infot tuttavate tavatoimingute kohta.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab anda ja järgida lihtsaid juhtnööre, näiteks osutada suunda või juhatada teed. Oskab esitada küsimusi vaba aja tegevuste ja möödanikus tehtu kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab esitada küsimusi tavapäraolukordades toimivate toimingute kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Tuleb toime igapäevavajadustega: oskab leida ja edastada lihtsat faktiteavet. Oskab keelt piisavalt, et tulla suurema pingutuseta toime igapäevasuhtluses.</p>
Küsitleja ja vastaja roll	<p>4. klass</p> <p>Oskab küsitletava rollis vastata lihtsatele küsimustele ja väidetele</p> <p>5. klass</p> <p>Suudab end vastaja rollis mõistetavaks teha, kuid vajab seejuures mõningast abi ning võib paluda küsimust selgitada.</p>

	<p>6. klass</p> <p>Suudab end vastaja rollis mõistetavaks teha, oskab tuttava kõneaine korral edastada mõtteid või teavet, kuid vajab seejuures mõningast abi ning võib paluda küsimust selgitada.</p>
Kirjalik suhtlus	
Üldine kirjalik suhtlus	<p>4. klass</p> <p>Oskab kirjutada malle kasutades lühikesi lihtsaid sõnumeid.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid sõnumeid, mis puudutavad talle vajalikke asju. Vajadusel kasutab sõnaraamatut.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid sõnumeid, mis puudutavad talle vajalikke asju.</p>
Kirjavahetus	<p>4. klass</p> <p>Oskab kirjutada väga lihtsaid isiklikke kirju, kasutades malle, et väljendada tänu, soovida õnne või esitada vabandust.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab kirjutada väga lihtsaid isiklikke kirju, et väljendada tänu või esitada vabandust. Vajadusel kasutab sõnaraamatut.</p> <p>6. klass</p>

	Oskab kirjutada väga lihtsaid isiklike kirju, et väljendada tänu või esitada vabandust.
Teated, sõnumid ja plangid	4. klass 5. klass 6. klass Oskab kuulamise järgi kirja panna lühikesi ja lihtsaid teateid, kui tal on võimalus paluda neid korrata või teisiti sõnastada. Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid teateid, mis puudutavad talle vajalikke asju.
Interaktiivsed strateegiad	
Suhtlusaktiivsus (vooruvahetus)	4. klass 5. klass Oskab paluda tähelepanu. 6. klass Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust, kasutades lihtsaid võtteid. Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust.
Suhtluskoostöö	4. klass 5. klass 6. klass Oskab märku anda, et saab jutust aru.

Selgituste palumine	<p>4. klass</p> <p>Oskab märku anda, et ei suutnud teise juttu jälgida.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab paluda võtmesõnade või fraaside kordamist lihtsamate sõnadega.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab lihtsate sõnadega paluda kordamist, kui pole teise juttu mõistnud. Oskab paluda võtmesõnade või fraaside kordamist lihtsamate sõnadega.</p>
Tekstid	
Töö tekstiga	<p>4. klass</p> <p>Oskab ümber kirjutada üksiksõnu ja lühemaid trükitekste.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab oma keele pädevuse ja kogemuse piires leida ja kasutada lühemate tekstide võtmesõnu ja fraase või lühikesi lauseid.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab oma keele pädevuse ja kogemuse piires leida ja kasutada lühemate tekstide võtmesõnu ja fraase või lühikesi lauseid.</p>
Suhtluspädevus	

Üldine keelepagas	<p>4. klass</p> <p>Oskab kasutada lause põhimalle ning rääkida meeldejäetud fraaside ja käibeväljenditega, kohtadest, asjadest jne.</p> <p>5. klass</p> <p>Tuleb lühikesi igapäevaseid väljendeid kasutades toime lihtsates konkreetsetes olukordades (isikute ja igapäevatoimingutega seonduv, soovide ja vajaduste väljenda mine, info küsimine). Keelevara on väike ja koosneb päheõpitud fraasidest, mis lubavad sõnastada lihtsaid eluvajadusi. Ettenägematus olukorras võib tekkida pause ja suhtlusraskusi.</p> <p>6. klass</p> <p>Valdab keele põhivara sellisel tasemel, mis lubab toime tulla igapäevastes tavaolukordades; siiski on sageli sunnitud sõnumit lihtsustama ja sõnu otsima.</p>
Sõnavara ulatus	<p>4. klass</p> <p>Sõnavara on piisav, et rahuldada lihtsaid eluvajadusi.</p> <p>5. klass</p> <p>Sõnavara on piisav, et rahuldada põhilisi suhtlusvajadusi.</p> <p>6. klass</p> <p>Sõnavara on küllaldane, et tulla toime igapäevaste tuttavate toimingutega.</p>
Sõnakasutus	<p>4. klass</p>

	<p>5. klass</p> <p>6. klass</p> <p>Valdab igapäevavajadustega piirnevat nappi sõnavara</p>
Grammatika korrektsus	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>6. klass</p> <p>Kasutab küll õigesti mõningaid lihtsaid grammatilisi konstruktsioone, kuid teeb sageli vigu ka grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildamisel); siiski on enamasti selge, mida öelda tahab.</p>
Häälduspädevus	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>6. klass</p> <p>Hääldus on üldjuhul piisavalt selge, et öeldust aru saada, kuigi võõras aktsent on märgatav ja vestluspartnerid peavad aegajalt paluma arusaamatuid kohti korrata.</p>
Õigekirjaoskus	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab kirjutada lühikesi lauseid igapäevastel teemadel (nt juhatada, kuidas kuhugi minna). Oskab</p>

	häälduspäraselt (kuigi mitte õigesti) kirjutada lühikesi sõnu, mis kuuluvad tema suulisesse sõnavarasse.
Keelekasutuse olukohasus	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>Suudab vahetada lühikesi lauseid, oskab tervitamisel ja pöördumisel kasutada igapäevaseid viisakusväljendeid. Oskab esitada kutset, teha ettepanekut ja vabandada; oskab kutsele, ettepanekule ja vabandusele vastata.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab lihtsate keelevahendite abil rahuldada keskseid kõnetarbeid (info andmine ja küsimine, selgituste nõudmine, arvamuse ja suhtumise väljendamine). Suudab tulemuslikult suhelda igapäevaolukordades, oskab kasutada kõige lihtsamaid üldväljendeid ja järgida peamisi suhtlusreegleid.</p>
Keelekasutuse paindlikkus	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab sõnu ümber tõstes varieerida äraõpitud fraase, kui olukord seda nõuab.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab kasutada meeldejäetud lihtsaid fraase. Suudab sõnakasutust vähesel määral varieerida, kui olukord seda nõuab.</p>
Vooruvahetus	4. klass

	<p>Oskab paluda tähelepanu.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust. Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust, kasutades lihtsaid võtteid.</p>
Teemaarendus	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab jutustada ja kirjeldada sidumata lausetega.</p>
Teksti selgus ja sidusus	<p>4. klass</p> <p>Oskab õpetaja abil siduda lihtsate sidesõnade abil nagu „ja”, „aga”, „sest”.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab siduda lihtsate sidesõnade abil nagu „ja”, „aga”, „sest”.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab kasutada kõige sagedasemaid sidesõnu, et ühendada lauseid jutustuseks või tunnuste loendeid kirjelduseks.</p>

Kõne ladusus	<p>4. klass</p> <p>Oskab väljenduda väga lühikeste sidumata valmisfraasidega, kui kõneaine on tuttav. Kõne on takerduv, väga sageli on märgata ebasobivaid alustusi. Vajab välist abi.</p> <p>5. klass</p> <p>Oskab väljenduda lühifraasidega, kui kõneaine on tuttav. Kõne on takerduv, väga sageli on märgata ebasobivaid alustusi.</p> <p>6. klass</p> <p>Oskab end lühivestluses mõistetavaks teha, kuigi sageli on märgata pause, ebasobivaid alustusi ja ümbersõnastamist.</p>
Väljendustäpsus	<p>4. klass</p> <p>5. klass</p> <p>6. klass</p> <p>Suudab tuttavas igapäevaolukorras vahendada lihtsat nappi teavet. Ootamatus olukorras peab enamasti sõnumit lihtsustama.</p>

Õppesisu ja õpitulemused III kooliastmes

Põhikooli lõpetaja:

1) suhtleb eesti keeles igapäevastes suhtlusolukordades nii koolis kui ka väljaspool kooli;

- 2) mõistab kõike olulist endale tuttavale teemal;
- 3) oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada ning selgitada oma seisukohti ja plaane;
- 4) oskab koostada lihtsat teksti tuttavale teemal;
- 5) on omandanud esimesed teadmised Eesti kultuuriloost, loeb eestikeelset eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid;
- 6) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 7) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid.

Keeleoskuse hea tase põhikooli lõpus

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
rahuldav õpitulemus	B1.1	B1.1	B1.1	B1.1
hea õpitulemus	B1.2	B1.2	B1.2	B1.2
väga hea õpitulemus	B2.1	B2.1	B2.1	B2.1

Õppesisu ja õpitulemused 7. klassis

Õppesisu 7. klassis:

Mina ja teised. Võimed, tugevused ja nõrkused. Lõiming läbivate teemadega: Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (enda tugevustest ja nõrkustest teadlik olemine, inimese eelduste ja elukutsete seosed).

Kodu ja lähiümbrus. Peretraditsioonid perekondlikud sündmused ja tähtpäevad. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (traditsioonide ja kommete tähtsus). Väärtused ja kultuur (omakultuuri väärtustamine).

Eesti. Loodus ja looduskaitse; keskkonnahoidlik ja säästlik käitumine. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmiseks kodukohta kohta). Kultuuriline identiteet (kombed ja tähtpäevad, oma kodukohta tundmine). Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne ja vastutustundlik kogukonnaja ühiskonnaliikmeks olemine).

Riigid ja nende kultuur. Maailmajaod. Põhja- ja LõunaAmeerika: riigid, nende looduslik ja kultuuriline eripära, looduskaunid kohad, loodusnähtused. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Väärtused ja kõlblus (sallivus). Keskkond ja jätkusuutlik areng (keskkonnahoid ja ühiskonna jätkusuutlikkus). Tehnoloogia ja innovatsioon (saavutused tehnoloogiavallas).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Raha. Tervislik eluviis ja toitumine. Hädaolukorrad. Arstiabi. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel tervisliku toitumise ja tervislike eluviiside kohta; toiduretseptid). Tervis ja ohutus (liiklusohutus, tervislik toitumine, tervislikud eluviisid, haiguste ärahoidmine, käitumine hädaolukordades).

Vaba aeg. Ettevalmistus reisiks ja reisimise viisid; reisid teistesse maadesse; vaba aja veetmise viisid. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel,). Kultuuriline identiteet (enda ja teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Teabekeskond (vajaliku info leidmine ja selles orienteerumine).

Õpitulemused 7. klassis

7. klassi lõpuks õpilane:

-vahendab üldsõnaliselt, kuid mõttepauside ja mõnigate keelevigadega raamatu või filmi sisu ning esitab kirjeldusi õpitud teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate laustega;

-kasutab väljendeid, mis väljendavad üllatust, rõõmu, kurbust, huvi ja ükskõiksust ning oskab sellistele emotsioonidele reageerida;

-kirjutab õpitud temadel lihtsamaid tekste, kasutades sõnaraamatut;

-mõistab raadiouudiste ja lihtsamate salvestiste põhisisu, kui teema on tuttav ning jutt on suhteliselt aeglane ja selge ning võimalik on korduvkuulamine;

-suudab leida ja mõista asjakohast teavet igapäevatekstidest (kirjad, brožüürid, dokumendid);

-leiab lihtsas ajalehe loos olulisema, kui teema on tuttav;

-suudab haarata tuttavalt teemal telesaate põhisisu, kui jutt on suhteliselt aeglane ja selge;

-saab hakkama enamiku suhtlusolukordadega, mis tulevad ette reisimisega;

-viib läbi ettevalmistatud küsimuste toel intervjuu;

-oskab teha loengumärkmeid võtmesõnade kujul, kui teema on tuttav ning tekst on lihtsas sõnastuses ja selge hääldusega.

Õppetegevused 7. klassis:

7. klassis jätkub kõigi nelja osaoskuse võrdne arendamine. Tunnis suheldakse peaaesjalikult eesti keeles. Õpetaja julgustab õpilast kasutama eesti keelt aktiivselt ka keelekeskkonnas (nt muuseumitund, õppereis, õpilasvahetus). Senisest enam osalevad õpilased eesti kultuurielus (nt teatri, kontserdi ja muuseumi ühiskülustus). Õpetaja suunab õpilast lugema lühemaid nii kohandatuid kui ka autentseid eakohaseid ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste. Kirjutamisoskuse arendamiseks kasutatakse erinevat liiki lühemaid ja pikemaid loovtöid. Õpilased hakkavad lähenema

keeleõppele analüüsisvalt, õppides nägema eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Õpilane õpib mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ning nendega arvestama. Õpetaja ergutab õpilast huvi tundma eesti kultuuri ja ühiskonnas toimuva vastu ning selles ka osalema. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ja arvestama erinevate seisukohtadega.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamist ja lugemist, sh iseseisvat lugemist;
- 2) meedia-ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamist (ajaleheartiklid, uudised, filmid);
- 3) loovtööd (nt lühikirjandid, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);
- 4) projektitööd;
- 5) referaate, lihtsamat uurimistööd;
- 6) suulisi ettekandeid (nt projektitööde, referaatide, iseseisva lugemise kokkuvõtted);
- 7) rolli- ja suhtlusmänge;
- 8) info otsimist eestikeelsetest teatmeallikatest (nt käsiraamatud, meediaväljaanded, internet).

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeperioodi algust koostatud töökavas ja vajadusel IÕK-s.

Hindamine 7. klassis:

7. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või integreeritult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kas suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Kasutatakse ülesandeid, mis hõlmavad erinevaid osaoskusi (projektitööd, iseseisev lugemine). Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, 7. klassis tehakse mitte rohkem kui 4. Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne

õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest ja vajadusel IÕK-s.

Õppesisu ja õpitulemused 8. klassis

Õppesisu 8. klassis:

Mina ja teised. Inimestevahelised suhted. Viisakusreeglid, teistega arvestamine. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igäihe vastutus selles). Väärtused ja kultuur (sallivus, teistega arvestamine). Kultuuriline identiteet (viisakusreeglid erinevates kultuurides).

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja lähiümbruse korrashoid. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (oma kodukoha tundmine). Keskkond ja jätkusuutlik areng (loodusesse positiivse suhtumise kujundamine, loodushoid. Väärtused ja kõlblus (koduümbruse esteetiline väljanägemine).

Eesti. Eesti geograafiline kaart ja haldusjaotus. Elu linnas ja maal. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (kombed ja tavad erinevates keskkondades, oma kodukoha tundmine). Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne ja vastutustundlik kogukonnaja ühiskonnaliikmeks olemine). Keskkond ja jätkusuutlik areng (loodusesse austusega suhtumine). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (elukutsed maal ja linnas, töö tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine).

Riigid ja nende kultuur. Maailmajaod. Aafrika: riigid, nende looduslik ja kultuuriline eripära, looduskaunid kohad, loodusnähtused. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskkond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Väärtused ja kõlblus (sallivus). Keskkond ja jätkusuutlik areng (keskkonnahoid ja ühiskonna jätkusuutlikkus). Tehnoloogia ja innovatsioon (saavutused tehnoloogiavallas).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Edasiõppimine. Õpilasvahetus. Huvirühmad koolis. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igäihe vastutus selles). Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (õppimise, töö ja elukutse seoste mõistmine; enda individuaalse õppimise strateegia määratlemine; ametid ja nendeks vajalikud oskused).

Teabekeskond (info edasiõppimise võimaluste ja ametite kohta). Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne ja vastutustundlik kogukonna liige olemine; alagatusvõimelisus ja enda tuleviku eest ise otsustamine).

Vaba aeg. Ettevalmistus reisiks ja reisimise viisid; reisid teistesse maadesse; vaba aja veetmise viisid. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel,). Kultuuriline identiteet (enda ja teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Teabekeskond (vajaliku info leidmine ja selles orienteerumine).

Õpitulemused 8. klassis

8. klassi lõpuks õpilane:

- vahendab võrdlemisi ladusalt, kuid üldsõnaliselt ja kuid mõnigate keelevigadega raamatu või filmi sisu ning esitab kirjeldusi õpitud teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina;
- põhjendab ja selgitab lühidalt aravamusi, kavatsusi ja toiminguid;
- avaldab arvamust, anab ja küsib infot perekonna, harrastuste, kooli, reisimise, päevasündmuste jms kohta;
- kirjutab õpitud teemal lihtsamaid tekste, edastades kõige olulisema;
- järgib üksikasjalikke juhtnööre;
- mõistab raadiouudiste ja lihtsamate salvestiste põhisisu, kui teema on tuttav ning jutt on suhteliselt aeglane ja selge;
- suudab ülevaate koostamisel hõlmata pikemat teksti, et leida otsitav teave; tabab selge arutluskäiguga teksti põhijäreldusi;
- suudab jälgida filme, kus pilt ja tegevused toetavad teksti ning jutt on selge ja keel lihtne;
- tuleb toime ebatav alisemates olukordades poes, toitlustusasutuses, näiteks ebasobiva kauba tagastamine, või tellimuse tühistamine; oskab esitada kaebust;

- saab hakkama enamiku suhtlusolukordadega, mis tulevad ette reisimisega;
- viib läbi ettevalmistatud intervjuu, olles suuteline intervjuu käigus esitama mõningaid ettevalmistamata küsimusi;
- oskab teha hilisemaks kasutamiseks loengumärkmeid, kui teema on tuttav ning tekst on lihtsas sõnastuses ja selge hääldusega.

Õppetegevused 8. klassis:

8. klassis jätkub kõigi nelja osaoskuse võrdne arendamine. Tunnis suheldakse peaaesjalikult eesti keeles. Õpetaja julgustab õpilast kasutama eesti keelt aktiivselt ka keelekeskkonnas (nt muuseumitund, õppereis, õpilasvahetus). Senisest enam osalevad õpilased eesti kultuurielus (nt teatri, kontserdi ja muuseumi ühiskülastus). Õpetaja suunab õpilast lugema lühemaid nii kohandatud kui ka autentseid eakohaseid ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste. Kirjutamisoskuse arendamiseks kasutatakse erinevat liiki lühemaid ja pikemaid loovtöid. Õpilased hakkavad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides nägema eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Õpilane õpib mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ning nendega arvestama. Õpetaja ergutab õpilast huvi tundma eesti kultuuri ja ühiskonnas toimuva vastu ning selles ka osalema. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ja arvestama erinevate seisukohtadega.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamist ja lugemist, sh iseseisvat lugemist;
- 2) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamist (ajaleheartiklid, uudised, filmid);
- 3) loovtöid (nt lühikirjandid, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);
- 4) projektitöid;
- 5) referaate, lihtsamat uurimistööd;
- 6) suulisi ettekandeid (nt projektitööde, referaatide, iseseisva lugemise kokkuvõtted);

7) rolli- ja suhtlusmänge;

8) info otsimist eestikeelsetest teatmeallikatest (nt käsiraamatud, meediaväljaanded, internet).

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeveerandi algust koostatud töökavas ja vajadusel IÕK-s.

Hindamine 8. klassis:

8. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või integreeritult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kas suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Kasutatakse ülesandeid, mis hõlmavad erinevaid osaoskusi (projektitööd, iseseisev lugemine). Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, 8. klassis tehakse mitte rohkem kui 4. Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest ja vajadusel IÕK-s.

Õppesisu ja õpitulemused 9. klassis

Õppesisu 9. klassis:

Mina ja teised. Virtuaalne suhtlemine. Viisakusreeglid virtuaalsel suhtlemisel, teistegaarvestamine. Lõiming läbivate teemadega: Keskkond ja jätkusuutlik areng (koostegemise reeglite järgimine – sotsiaalne ja vaimne turvaline keskkond ja igapäevane vastutus selles). Väärtused ja kultuur (sallivus, teistega arvestamine). Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne ja vastutustundlik kogukonnaja ühiskonnaliikmeks olemine). Tervis ja ohutus (turvalisus virtuaalsel suhtlemisel). Väärtused ja kultuur (sallivus, teistega arvestamine). Kultuuriline identiteet (viisakusreeglid erinevates kultuurides).

Kodu ja lähiümbrus. Käitumine koduümbruses ja looduses, keskkonnasäästlikkus, turvalisus. Kodukoha looduse ja kultuuriga seotud vaatamisväärsused ja nende tutvustamine. Lõiming läbivate teemadega: Kultuuriline identiteet (oma kodukoha tundmine). Keskkond ja jätkusuutlik areng (loodushoid ja keskkonnahoid). Tervis ja ohutus (turvaline käitumine ohuolukordades).

Eesti. Eesti vaatamisväärsused. Eesti vaatamisväärsused. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmiseks Eesti vaatamisväärsuste kohta). Kultuuriline identiteet (oma kodukoha vaatamisväärsuste tundmine). Keskkond ja jätkusuutlik areng (kultuuriväärtustesse austusega suhtumine).

Riigid ja nende kultuur. Maailmajaod. Aasia ja Euroopa: riigid, nende looduslik ja kultuuriline eripära, looduskaunid kohad, loodusnähtused. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel). Kultuuriline identiteet (kombed, teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Väärtused ja kõlblus (sallivus). Keskkond ja jätkusuutlik areng (keskkonnahoid ja ühiskonna jätkusuutlikkus). Tehnoloogia ja innovatsioon (saavutused tehnoloogiavallas).

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Meedia ja reklaam. Lõiming läbivate teemadega: Elukestev õpe ja karjääri planeerimine (töö ja õppimise tähtsuse mõistmine, töö ja elukutse seoste mõistmine; enda individuaalse õppimise starteegeia määratlemine; ametid ja nendeks vajalikud oskused). Teabekeskond (erinevates meediumides orienteerumine, massimeedia olemuse mõistmine, reklaami tähenduse mõstmine ja mõju hindamine; „reklaamiohvriks” langemise vältimine).

Vaba aeg. Ettevalmistus reisiks ja reisimise viisid; reisirid teistesse maadesse; vaba aja veetmise viisid. Lõiming läbivate teemadega: Teabekeskond (meediaallikate kasutamine info leidmisel,). Kultuuriline identiteet (enda ja teiste maade kultuuri tundmine ja väärtustamine). Teabekeskond (vajaliku info leidmine ja selles orienteerumine).

Õpitulemused 9. klassis

9. klassi lõpuks õpilane:

-vahendab võrdlemisi ladusalt, kuid üldsõnaliselt raamatu või filmi sisu ning esitab kirjeldusi õpitud teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate lauste järjendina;

-esitab võrdlemisi hästi jälgitavaid põhjendusi arvamuste, kavatsuste ja toimingute kohta;

-kirjutab õpitud teemal lihtsamaid seotuid tekste, ühendades lühemaid lauseid lihtsa järjendina;

-oskab kirjutada sõnumit, mille eesmärk on oma seisukohti selgitada;

- mõistab igapäevaste toodete teenustega seotud juhendeid ja juhiseid;
- mõistab enamiku salvestatud või ringhäälingus leviva materjali sisu, kui kõne on selge ja tekst üldkeelne;
- mõistab suurt osa telesaatest (nt intervjuu, uudisreportaaž) kui räägitakse suhteliselt aeglaselt ja selgelt;
- suudab referaadi koostamisel hõlmata pikemaid tekste, et leida otsitav teave ja koguda infot teksti eri osades või mitmest tekstist;
- oskab väljendada mõtteid või teha kokkuvõtte vaadatud filmidest, loetud raamatutest või kuulatud muusikast;
- kirjeldab mingi toimingu käiku ning annab üksikasjalikke juhtnööre;
- saab hakkama enamiku suhtlusolukordadega, mis tulevad ette reisimisega;
- viib läbi ettevalmistatud intervjuu, vajadusel intervjuu käigus täpsustavaid küsimusi küsides ja saadud infot kontrollides;
- oskab teha hilisemaks kasutamiseks piisvalt täpseid loengumärkmeid, kui teema on tuttav ning tekst on lihtsas sõnastuses ja selge hääldusega.

Õppetegevused 9. klassis:

9. klassis jätkub kõigi nelja osaoskuse võrdne arendamine. Tunnis suheldakse peaausjalikult eesti keeles. Õpetaja julgustab õpilast kasutama eesti keelt aktiivselt ka keelekeskkonnas (nt muuseumitund, õppereis, õpilasvahetus). Senisest enam osalevad õpilased eesti kultuurielus (nt teatri, kontserdi ja muuseumi ühiskülastus). Õpetaja suunab õpilast lugema lühemaid nii kohandatud kui ka autentseid eakohaseid ilukirjandus-, teabe-, tarbe- ja meediatekste. Kirjutamisoskuse arendamiseks kasutatakse erinevat liiki lühemaid ja pikemaid loovtöid. Õpilased hakkavad lähenema keeleõppele analüüsivalt, õppides nägema eri keelte sarnasusi ja erinevusi ning märkama enda ja teiste keelekasutusvigu. Õpilane õpib mõistma kultuurierinevusi, neid teadvustama ning nendega arvestama. Õpetaja ergutab õpilast huvi tundma eesti kultuuri ja ühiskonnas toimuva vastu ning selles ka osalema. Õpilane õpib väärtustama mõtteviiside mitmekesisust, avaldama oma arvamust ja arvestama erinevate seisukohtadega.

Osaoskuste arendamiseks kasutatakse:

- 1) eri liiki eakohaste tekstide kuulamist ja lugemist, sh iseseisvat lugemist;

- 2) meedia- ja autentsete audiovisuaalsete materjalide kasutamist (ajaleheartiklid, uudised, filmid);
- 3) loovtööd (nt lühikirjandid, isiklikud kirjad, teadaanded, kuulutused, lühiülevaated);
- 4) projektitööd;
- 5) referaate, lihtsamat uurimistööd;
- 6) suulisi ettekandeid (nt projektitööde, referaatide, iseseisva lugemise kokkuvõtted);
- 7) rolli- ja suhtlusmänge;
- 8) info otsimist eestikeelsetest teatmeallikatest (nt käsiraamatud, meediaväljaanded, internet).

Detailsemalt kavandab õpetaja õppetegevused enne õppeveerandi algust koostatud töökavas.

Hindamine 9. klassis:

9. klassis hinnatakse kõiki osaoskusi kas eraldi või integreeritult. Igal õppeveerandil saab õpilane tagasisidet kas suulise või kirjaliku sõnalise hinnangu või hinde vormis kõigi osaoskuste kohta. Kasutatakse ülesandeid, mis hõlmavad erinevaid osaoskusi (projektitööd, iseseisv lugemine). Töid, mis sisaldavad kõigi osaoskuste kontrolli, 9. klassis tehakse mitte rohkem kui 4. Detailsemalt kavandab õpetaja hindamise enne õppeperioodi algust koostatud töökavas, lähtudes vastavatest põhikooli riikliku õppekava ja kooli õppekava üldosa ja ainekava sätetest ja vajadusel IÕK-s.

Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid III kooliastmes klassiti

Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid III kooliastmes klassiti lähtuvalt skaalatabelistest, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis *Õppimine, õpetamine ja hindamine*:

Toimingud	Omandatava keeleoskustaseme kirjelduskriteeriumid klassiti
Suuline tekstiloome (rääkimine)	
Üldine rääkimisoskus	<p>7. klass</p> <p>Oskab esitada võrdlemisi ladusaid, kuid üldsõnalisi ja mõningate keelevigadega kirjeldusi oma huvivaldkonna teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab esitada võrdlemisi ladusaid, kuid üldsõnalisi kirjeldusi oma huvivaldkonna teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab esitada selgeid, üksikasjalikke kirjeldusi ja ettekandeid mitmesugustel oma huvivaldkonna teemadel. Oskab kommentaaride ja asjakohaste näidete toel mõttekäike laiendada ja põhjendada.</p>
Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	<p>7. klass</p> <p>Oskab kirjeldada unistusi, soove ja püüdlusi. Oskab kirjeldada tegelikke või kujuteldavaid sündmusi. Oskab vahendada raamatu või filmi sisu ja kirjeldada oma muljeid.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab jutustada. Oskab kirjeldada unistusi, soove ja püüdlusi. Oskab kirjeldada tegelikke või kujuteldavaid sündmusi. Oskab vahendada raamatu või filmi sisu ja kirjeldada oma muljeid. Oskab vahendada ootamatute sündmuste (nt õnnetusjuhtumite) üksikasju. Oskab üksikasjalikult vahendada kogetut, kirjeldada oma tundeid ja reageeringuid. Oskab võrdlemisi ladusalt, kuid samas üldsõnaliselt jutustada ja kirjeldada, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina. Oskab</p>

	<p>sirgjooneliselt väljenduda oma huvivaldkonna teemade piires.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab selgelt ja üksikasjalikult väljenduda mitmesugustel oma huvivaldkonna teemadel.</p>
Oma arvamuse põhjendamine	<p>7. klass</p> <p>Pikk monoloog: põhjendamine ja selgitamine (nt väitluses). Oskab lühidalt põhjendada ning selgitada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid.</p> <p>8. klass</p> <p>Suudab esitada võrdlemisi hästi jälgitavaid põhjendusi.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab esitada selgesõnalisi põhjendusi, laiendades ja toetades arutluskäike kommentaaride ja asjakohaste näidetega. Oskab järjestikku esitada läbimõeldud põhjendusi. Oskab selgitada oma vaatenurka, kaaluda kõnealuste seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi.</p>
Teadete edastamine	<p>7. klass</p> <p>Oskab edastada väga lühikesi ettevalmistatud teateid igapäevases koolikeskkonnas. Kõne on võõrast aktsendist ja intonatsioonist hoolimata siiski mõistetav.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab edastada lühikesi ettevalmistatud teateid igapäevases koolikeskkonnas. Kõne on võõrast aktsendist ja intonatsioonist hoolimata siiski mõistetav.</p> <p>9. klass</p>

	Oskab edastada üldisema sisuga teateid küllalt selgelt, ladusalt ja loomulikult, nii et kuulamine ei nõua pingutust.
Suuline esinemine	<p>7. klass</p> <p>Oskab ettevalmistatuna üldsõnaliselt esineda endale tuttavale teemal, väljendudes võrdlemisi selgelt ja arusaadavalt. Oskab üsna selgelt välja tuua asja tuuma.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab ettevalmistatuna üldsõnaliselt esineda endale tuttavale teemal, väljendudes võrdlemisi selgelt ja arusaadavalt. Oskab üsna selgelt välja tuua asja tuuma. Oskab vastata esinemisjärgsetele küsimustele, mõnikord (kui küsija räägib liiga kiiresti) võib paluda küsimust korrata.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab ettevalmistatuna selgesõnaliselt esineda. Oskab põhjendada poolt- ja vastuväiteid, kaaluda eri seisukohtade tugevaid ja nõrku külgi. Oskab esinemisjärgsetele küsimustele vastata ladusalt, sundimatult ja pingutuseta, ilma et kuulajatel tekiks mõistmisraskusi.</p>
Kirjalik tekstiloo (kirjutamine)	
Üldine kirjutamisoskus	<p>7. klass</p> <p>Oskab kirjutada tuttavale teemal lihtsamaid seotud tekste.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kirjutada tuttavale teemal lihtsamaid seotud tekste, ühendades lühemaid lauseid lihtsa järjendina.</p>

	<p>9. klass</p> <p>Oskab kirjutada selgeid, üksikasjalikke tekste oma huvivaldkonna teemade piires, sünteesides ja hinnates mitmest allikast pärit infot ja arutluskäike.</p>
Loovkirjutamine	<p>7. klass</p> <p>Oskab kirjalikult vahendada kogemusi, kirjeldades tundeid ja reaktsioone lihtsa seotud tekstina.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kirjutada lihtsamaid üksikasjalikke kirjeldusi mitmesugustel tuttavatel teemadel. Oskab kirjalikult vahendada kogemusi, kirjeldades tundeid ja reaktsioone lihtsa seotud tekstina. Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust või hiljutist reisi. Oskab lugu kirja panna.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kirjutada selgeid ja üksikasjalikke kirjeldusi mitmesugustel oma huvivaldkonna teemadel. Oskab kirjutada filmi, raamatu või näidendiülevaadet.</p>
Kirjalikud ülevaated ja arvamused	<p>7. klass</p> <p>Oskab kirjutada väga lühikesi standardvormis ettekandeid, kus esitab tavapärasest faktiteavet.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kirjutada lühikesi lihtsamaid kirjatöid endale huvipakkuval teemal. Oskab mingil määral kokku võtta, esitada ja selgitada oma arvamust igapäevaste tavapäraste ja ebatavaliste probleemide kohta.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kirjutada argumenteeritud ettekannet, arvamuskirjutist vm teksti, esitades põhjendatud poolt- või</p>

	vastuväiteid ning selgitades võimalike seisukohtade eeliseid ja puudusi. Suudab analüüsida eri allikatest pärit infot ja arutluskäike.
Oma jutu läbimõtlemine	7. klass Oskab läbi mõelda, kuidas asja tuuma jm olulist sõnastada, lihtsustades vajaduse korral sõnumit. 8. klass On võimeline katsetama enda jaoks uusi sõnastusviise ja väljendeid, küsides tagasisidet. 9. klass Oskab oma jutu läbi mõelda ja leida sobivad keelevahendid, et mõte kuulajatele moonutusteta kohale jõuaks.
Keeleoskuslünkade kompenseerimine	7. klass Oskab emakeelset sõna võõrapärastada, küsides üle, kas temast saadi aru. Oskab mõistet edasi anda mingi sagedasema ligilähedase tähendusega sõna abil, paludes end parandada. 8. klass Oskab objekte kirjeldada tunnuste kaudu, kui vajalik sõna ei meenu. Oskab vajalikku tähendust edasi anda mingi asendusväljendiga.(nt „auto sõitmiseks“ tähenduses „sõiduauto“). 9. klass Oskab leida väljendusviisi, mis varjab lünki omandatud sõnavaras ja grammatikas.
Oma kõne jälgimine	7. klass

ja parandamine	<p>Oskab küsida kinnitust kasutatud keelendi õigsuse kohta. Oskab katkenud vestlust uuesti alustada, kasutades teistsugust taktikat.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab parandada valesti kasutatud ajavormi vm keelendit, kui vestluspartner sellele tähelepanu juhib.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab parandada keelevääratusi ja vigu, kui ta neid märkab või kui need on põhjustanud möödarääkimist. Teab oma korduvaid vigu ja püüab neid kõnes teadlikult vältida.</p>
Kuulamistoiming (kuulamine)	
Üldine kuulamisoskus	<p>7. klass</p> <p>Mõistab olulisemat selgest kirjakeelsest jutust ja lühikesest lugudest tuttavatel teemadel, millega puutub igapäevaselt kokku koolis, vabal ajal jne.</p> <p>8. klass</p> <p>Mõistab lihtsas sõnastuses faktiteavet igapäevaelu või tööga seotud teemadel. Tabab nii peamist sõnumit kui ka spetsiifilisi üksikasju, kui hääldus on selge ja tuttavlik.</p> <p>9. klass</p> <p>Mõistab suhteliselt pika ja keeruka üldkeelse jutu, kuid ka oma erialase väitluse põhisisu nii konkreetse kui ka abstraktse teema puhul. Suudab jälgida pikka juttu ja keeruka sisuga vaidlust juhul, kui teema on tuttav ja vestluse suunda toetavad selged märksõnad.</p>
Emakeelekõnelejat	7. klass

e vestluse mõistmine	<p>Suudab üldiselt jälgida lühema mõttevahetuse põhipunkte eeldusel, et kõneldakse üldkeeles ja hääldus on selge.</p> <p>8. klass</p> <p>Suudab üldiselt jälgida pikema mõttevahetuse põhipunkte eeldusel, et kõneldakse üldkeeles ja hääldus on selge.</p> <p>9. klass</p> <p>Suudab vähese pingutusega mõista, mida tema ümber räägitakse, aga võib pidada raskeks osalemist mitme emakeelekõneleja mõttevahetuses, kus tema juuresolekut keelekasutuse aspektist üldse ei arvestata.</p>
Elava esituse kuulamine	<p>7. klass</p> <p>Suudab üldjoontes jälgida lühikest lihtsat juttu tuttavatel teemal, kui kõneldakse üldkeeles ja hääldus on selge.</p> <p>8. klass</p> <p>Suudab jälgida loengut vm esinemist oma valdkonnas, kui teema on tuttav, sõnastus lihtne ja jutu ülesehitus selge.</p> <p>9. klass</p> <p>Suudab jälgida keeruka arutluskäigu ja keelekasutusega loengute, aruannete ja muus vormis teaduslike või erialaste esinemiste põhisisu.</p>
Teadaannete ja juhiste kuulamine	<p>7. klass</p> <p>Suudab järgida üksikasjalikke juhtnööre.</p>

	<p>8. klass</p> <p>Suudab järgida üksikasjalikke juhtnööre. Mõistab lihtsamat tehnilist või suunavat infot, näiteks igapäevaste toodete-teenustega seotud juhendeid ja juhiseid.</p> <p>9. klass</p> <p>Mõistab normaalse kiirusega edastatud üldkeelseid teadaandeid ja sõnumeid konkreetsetel ja abstraktsetel teemadel.</p>
Meediakanalite ja salvestiste kuulamine	<p>7. klass</p> <p>Mõistab raadiouudiste ja lihtsamate salvestiste põhisisu, kui teema on tuttav, jutt suhteliselt aeglane ja selge.</p> <p>8. klass</p> <p>Mõistab enamiku salvestatud ja ringhäälingus leviva materjali sisu, kui teema pakub huvi, kõne on selge ja jutt üldkeelne.</p> <p>9. klass</p> <p>Mõistab enamikku asjalikest raadiosaadetest ning salvestatud ja ringhäälingus levivast materjalist, mis on üldkeelne ja lubab kõneleja meeleolu, tooni vms tabada.</p>
Lugemistegevus (lugemine)	
Üldine lugemisoskus	<p>7. klass</p> <p>Loeb lihtsat faktiteavet, kui teema kuulub tema huvivaldkonda. Kasutab sõnaraamatut.</p>

	<p>8. klass</p> <p>Loeb lihtsat faktiteavet rahuldava arusaamisega, kui teema kuulub tema huvivaldkonda.</p> <p>9. klass</p> <p>Loeb suuresti iseseisvalt, kohandades lugemise viisi ja kiirust sõltuvalt tekstist ja lugemise eesmärgist ning kasutades sobivaid abimaterjale. Tal on suur aktiivne lugemissõnavara.</p>
<p>Kirjavahetuse lugemine</p>	<p>7. klass</p> <p>Mõistab sündmusi, tundeid ja soove kirjeldavaid isiklikke kirju määral, mis lubab pidada regulaarset kirjavahetust, kuid vajab selleks välist abi.</p> <p>8. klass</p> <p>Mõistab sündmusi, tundeid ja soove kirjeldavaid isiklikke kirju määral, mis lubab pidada regulaarset kirjavahetust.</p> <p>9. klass</p> <p>Loeb oma huvivaldkonnaga seostuvaid kirju ja taipab asja tuuma.</p>
<p>Eesmärgipärane lugemine</p>	<p>7. klass</p> <p>Oskab leida ja mõista asjakohast teavet igapäevatekstides (kirjad, brošüürid ja lühemad dokumendid).</p> <p>8. klass</p> <p>Suudab erilaadse ülesande täitmiseks hõlmata pikemaid tekste, et leida otsitav teave ja koguda infot teksti eri osadest või mitmest tekstist.</p>

	<p>9. klass</p> <p>Suudab kiiresti hõlmata pikki ja keerukaid tekste, keskendudes asjakohastele detailidele. Tabab kiiresti laia erialast teemaringi käsitlevate uudiste, artiklite, ülevaadete sisu ja asjakohasuse ning oskab otsustada, kas tasub süveneda.</p>
Lugemine info hankimiseks ja arutlemiseks	<p>7. klass</p> <p>Leiab lihtsas leheloos olulisema, kui teema on tuttav.</p> <p>8. klass</p> <p>Tabab selge arutluskäiguga tekstide põhijäreldusi. Mõistab käsitletava teema arutluskäiku, kuid ei pruugi aru saada üksikasjadest.</p> <p>9. klass</p> <p>Mõistab kaasaegseid probleemartikleid ja ülevaateid, kus autorid väljendavad lahknevaid hoiakuid ja eriarvamusi.</p>
Juhiste lugemine	<p>7. klass</p> <p>Mõistab seadmete selgeid lihtsaid kasutusjuhendeid. Vajadusel kasutab sõnaraamatut.</p> <p>8. klass</p> <p>Mõistab seadmete selgeid lihtsaid kasutusjuhendeid.</p> <p>9. klass</p> <p>Mõistab pikki ja keerukaid oma asjatundmusega seotud juhiseid, k.a tingimuste ja hoiatuste üksikasjad, kui vaid on võimalik raskeid kohti üle lugeda.</p>

Audiovisuaalne tegevus	
Telesaadete ja filmide vaatamine	<p>7. klass</p> <p>Suudab jälgida paljusid filme, kus pilt ja tegevus süžeed kannavad ning jutt on selge ja keel lihtne. Suudab haarata tuttavalt teemal telesaate põhisisu, kui jutt on suhteliselt aeglane ja selge.</p>
	<p>8. klass</p> <p>Mõistab suurt osa telesaatest (nt intervjuust, lühiloengust ja uudisreportaažist), kui teema pakub huvi ning räägitakse suhteliselt aeglaselt ja selgelt.</p>
	<p>9. klass</p> <p>Mõistab teleuudiste jm päevakajaliste saadete enamikku. Mõistab dokumentaalsaadeteid ja filme ning enamikku muid filme, otseintervjuusid, vestlussaadeteid, telelavastusi vm, mis on üldkeelne.</p>
Vastuvõtustrateegiad	
Vihjete tabamine ja järeldamine (suuline ja kirjalik suhtlus)	<p>7. klass</p> <p>Oskab konteksti põhjal tuletada juhuslike tundmatute sõnade tähendust ja järelda lausete mõtet, kui arutluse teema on tuttav.</p>
	<p>8. klass</p> <p>Suudab kontekstis mõista tundmatuid sõnu, kui teema kuulub tema huvi valdkonda. Oskab konteksti põhjal tuletada juhuslike tundmatute sõnade tähendust ja järelda lausete mõtet, kui arutluse teema on tuttav.</p>
	<p>9. klass</p> <p>Oskab arusaamise nimel kasutada mitmesugust strateegiat, sealhulgas keskenduda kuulates olulisele;</p>

	kontrollib mõistmist konteksti toel.
Suuline suhtlus	
Üldine suuline suhtlus	<p>7. klass</p> <p>Tuleb lihtsat keelt kasutades toime enamikus reisiolukordades. On võimeline ettevalmistuseta astuma vestlusse, kui kõneaine on tuttav. Oskab avaldada arvamust, anda ja küsida infot igapäevaelu või isiklike asjade kohta (nt perekond, harrastused, kool, reisimine, päevasündmused).</p> <p>8. klass</p> <p>Saab üsna hästi hakkama vestlusega, kui see puudutab tema kooliasju või huvialasid. Oskab vahetada, üle küsida ja kinnitada infot; tuleb toime vähem tuttavas olukorras ja oskab selgitada, milles seisneb probleem. Oskab väljendada mõtteid mõnel abstraktsel või kultuuriteemal (nt filmid, raamatud, muusika).</p> <p>9. klass</p> <p>Suudab emakeelsete kõnelejatega suhelda küllaltki ladusalt ja spontaanselt, ilma et kumbki pool peaks pingutama. Oskab rõhutada toimunu või kogetu olulisust, selgitada ja põhjendada oma vaateid.</p>
Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	<p>7. klass</p> <p>Suudab igapäevases vestluses jälgida selge hääldusega pöördumist, kuigi on vahel sunnitud paluma teatud sõnu ja fraase korrata ning sõnastada teiste sõnadega.</p> <p>8. klass</p> <p>Suudab igapäevases vestluses jälgida selge hääldusega pöördumist, kuigi on vahel sunnitud paluma teatud sõnu ja fraase korrata.</p>

	<p>9. klass</p> <p>Mõistab isegi mürarikkas keskkonnas üksikasjalikult, mida talle suulises kirjakeeles öeldakse.</p>
Vestlus	<p>7. klass</p> <p>Oskab väljendada üllatust, rõõmu, kurbust, huvi ja ükskõiksust; oskab sellistele emotsioonidele reageerida. Suudab osaleda vestluses või mõttevahetuses, kuid aegajalt võib jääda arusaamatuks, mida ta täpselt öelda tahab.</p> <p>8. klass</p> <p>Suudab ettevalmistuseta vestelda, kui kõneaine on tuttav. Suudab igapäevasuhtluses jälgida selgelt artikuleeritud kõnet, mõningaid sõnu või fraase võib siiski paluda korrata. Suudab osaleda vestluses või mõttevahetuses, kuid aegajalt võib jääda arusaamatuks, mida ta täpselt öelda tahab. Oskab väljendada üllatust, rõõmu, kurbust, huvi ja ükskõiksust; oskab sellistele emotsioonidele reageerida.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kaasa rääkida pikemas üldteemalises vestluses, seda ka mürarikkas ümbruses. Oskab suhelda emakeelsete kõnelejadega, ilma et ta neile tahtmatult nalja teeks, neid ärritaks või neilt tavapärasest erinevat käitumist eeldaks. Oskab edasi anda tundevarjundeid ning rõhutada toimunu või kogetu olulisust.</p>
Vaba mõttevahetus (sõprade ringis)	<p>7. klass</p> <p>Saab üldjoontes aru sõprade ringis toimuva vaba mõttevahetuse põhisisust, kui kasutatakse ühiskeelt ja häälendus on selge. Oskab esitada oma vaatenurka või arvamust ja küsida teiste omi, kui kõneaine talle huvi pakub. Oskab end mõistetavaks teha, kui avaldab arvamust praktilistes asjades (nt kuhu minna, mida teha, kuidas korraldada väljasõitu vms). Oskab viisakalt väljendada veendumusi, arvamusi, nõustumist ja nõustumatust.</p>

	<p>8. klass</p> <p>On võimeline mõistma suuremat osa üldisest jutust, kui vestluspartnerid hoiduvad idioome kasutamast ja nende hääldus on selge. Oskab avaldada arvamust mõnel abstraktsel või kultuuriteemal (nt muusika, filmid). Oskab selgitada, milles seisneb probleem. Oskab lühidalt kommenteerida teiste arvamusi. Oskab kõrvutada ja võrrelda vastakaid arvamusi: pidada aru selle üle, mida teha, kuhu minna, keda või mida valida jne. klass</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab aktiivselt kaasa rääkida vabas mõttevahetuses, kui kõneaine on tuttav. Oskab kommenteerida, selgesõnaliselt oma vaatenurka esitada, vastakaid ettepanekuid hinnata, oletusi teha ja neile reageerida. Suudab mõningase pingutusega mõista suuremat osa kuuldust, kuid võib mõttevahetuses kõrvalseisjaks jääda, kui emakeelsed kõnelejad ei märka oma keelekasutust kohandada. Oskab põhjendada ja kaitsta oma arvamust, esitada asjakohaseid selgitusi ja kommentaare.</p>
<p>Ametlikud arutelud ja koosolekud</p>	<p>7. klass</p> <p>Suudab osaleda tuttavat teemat puudutavas tavalises töises arutelus, kus vahetatakse faktiteavet, jagatakse korraldusi või otsitakse lahendusi praktilistele küsimustele, seda tingimusel, et kasutatakse ühiskeelt ja hääldus on selge. Saab hästi hakkama oma vaatekoha esitamisega, kuid väitlemisega on raskusi.</p> <p>8. klass</p> <p>Suudab mõista suurt osa teisest jutust, kui ei kasutata palju kinnistunud väljendeid ja hääldus on selge. Saab hästi hakkama oma vaatekoha esitamisega, kuid väitlemisega on raskusi. Suudab osaleda tuttavat teemat puudutavas tavalises töises arutelus, kus vahetatakse faktiteavet, jagatakse korraldusi või otsitakse lahendusi praktilistele küsimustele, seda tingimusel, et kasutatakse ühiskeelt ja hääldus on selge.</p> <p>9. klass</p>

	<p>Suudab aktiivselt osaleda tavalises või ka vähem tavalises ametlikus arutelus. Suudab jälgida oma toimevaldkonda puudutavat arutelu. Mõistab üksikasju, millele rääkija tähelepanu pöörab. Oskab esitada, põhjendada ja kaitsta oma arvamust, hinnata erinevaid ettepanekuid, teha oletusi ja neile reageerida.</p>
Eesmärgipärane koostöö	<p>7. klass</p> <p>On üldjoontes võimeline jälgima, mida räägitakse. Oskab teiste öeldut osaliselt korrata, et kindlustada vastastikust mõistmist. Oskab end mõistetavaks teha, kui asi puudutab lahenduse otsimist või edasise tegutsemisviisi valikut. Oskab lühidalt põhjendada ja selgitada oma arvamust ja suhtumist. Oskab ärgitada teisi oma arvamust väljendama.</p> <p>8. klass</p> <p>On võimeline jälgima, mida räägitakse, kuid kiire ja pika jutu korral võib aegajalt paluda kordamist või selgitust. Oskab selgitada, milles on probleem, pidada aru edasise tegutsemise üle ja võrrelda vastandlikke tegutsemisviise. Oskab lühidalt kommenteerida teiste arvamusi.</p> <p>9. klass</p> <p>On võimeline õigesti mõistma üksikasjalikke juhtnööre. Oskab kaasa aidata töö edenemisele, kutsudes teisi liituma, küsides nende arvamust jne. Oskab anda selge ülevaate probleemist, arutledes võimalike põhjuste ja tagajärgede üle ning kaaludes eri lähenemisviiside eeliseid ja puudusi.</p>
Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	<p>7. klass</p> <p>Saab hakkama enamiku toimingutega, mis tulevad ette reisil vm sõitudel, reisi või majutuse korraldamisel ja asjaajamisel sihtriigi ametnikega.</p> <p>8. klass</p> <p>Saab hakkama enamiku toimingutega, mis tulevad ette reisil vm sõitudel, reisi või majutuse korraldamisel</p>

	<p>ja asjaajamisel sihtriigi ametnikega. Tuleb toime ebatavalisemates olukordades, mis võivad ette tulla poes, postkontoris ja pangas (nt ebasobiva ostu tagastamine). Oskab esitada kaebust. Saab hakkama enamikus olukordades, mis tulevad ette reisiks valmistumisel (nt reisibüroos)või reisimisel jm sõitudel (nt oskab küsida kaassõitjalt, millises peatuses maha minna).</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab nii kliendi kui ka teenuse osutaja rollis selgitada, milles seisneb probleem, ja nõuda endale sobivat lahendust.</p>
Infovahetus	<p>7. klass</p> <p>Oskab välja otsida ja edastada lihtsat faktiteavet. Oskab küsida ja järgida üksikasjalikke juhtnööre. Oskab hankida üksikasjalikku lisateavet.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab oma toimevaldkonna piires võrdlemisi usaldusväärselt vahendada, kontrollida ja kinnitada tüüpilist või ebatüüpilist faktiteavet. Oskab kirjeldada mingi toimingu käiku ja anda üksikasjalikke juhtnööre. Oskab resümeerida juttu, artiklit, vestlust, arutelu, intervjuud ja dokumentaalkirjutist, filmi või saadet ning avaldada nende kohta arvamust ja vastata täpsustavatele küsimustele.</p> <p>9. klass</p> <p>Suudab tagada üksikasjaliku usaldusväärse teabe. Oskab selgelt ja üksikasjalikult kirjeldada, kuidas mingit toimingut läbi viia. Oskab sünteesida ja edastada eri allikatest pärinevat infot ning arutluskäike.</p>
Küsituleja ja vastaja	<p>7. klass</p> <p>Võib intervjuul/konsultatsioonil aegajalt ilmutada algatusvõimet, kuid üldiselt toetub siiski tugevalt</p>

	<p>küsitajale. Oskab ettevalmistatud küsimuste toel teha lihtsat intervjuud. Suudab esitada mõne ettevalmistamata küsimuse.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab anda konkreetset infot, kui seda intervjuul või konsultatsioonil küsitakse (nt kirjeldada arstile sümptomeid), kuid esitab seda üldsõnaliselt, ilma üksikasjadesse laskumata. Oskab läbi viia ettevalmistatud intervjuud, kontrollida ja üle küsida infot; aegajalt võib paluda öeldut korrata, eriti kui küsitav räägib liiga kiiresti või pikalt.</p> <p>9. klass</p> <p>Ilnutab küsitavana algatusvõimet, oskab mõtet arendada, vajades vaid veidi küsitaja abi ja ärgitust.</p>
Kirjalik suhtlus	
Üldine kirjalik suhtlus	<p>7. klass</p> <p>Oskab kirjutada isiklike kirju ja teateid, küsides lihtsat hädavajalikku teavet või edastades seda teistele.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kirjutada isiklike kirju ja teateid, küsides lihtsat hädavajalikku teavet või edastades seda teistele; suudab edastada kõige olulisemat.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kirja panna sõnumeid ja arvamusi ning seostada neid teistelt kuulduga. Oskab üsna täpselt edasi anda infot ja mõtteid nii abstraktsel kui konkreettsel teemal, üle küsida teavet ja paluda selgitusi ning anda neid ise.</p>

Kirjavahetus	<p>7. klass</p> <p>Oskab isiklikus kirjas üsna üksikasjalikult vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kirjutada isiklike kirju, mis vahendavad teateid ja annavad edasi mõtteid abstraktsetel ja kultuuriteemadel (nt muusika, filmid).</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kirjutada kirju, mis vahendavad tundeid või kirjutajale tähtsaid sündmusi ja kogemusi. Oskab kommenteerida partneri arvamusi ja teateid.</p>
Teated, sõnumid ja plangid	<p>7. klass</p> <p>Oskab kirjutada sõnumit, mis edastab lihtsat hädavajalikku teavet sõpradele, teenindajatele, õpetajatele jt, kellega ta igapäevaelus kokku puutub; suudab edastada kõige olulisemat.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kirjutada sõnumit, mille eesmärk on infot saada või probleeme selgitada.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kirjutada sõnumit, mille eesmärk on infot saada või probleeme selgitada.</p>
Interaktiivsed strateegiad	
Suhtlusaktiivsus (vooruvahetus)	<p>7. klass</p> <p>Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust, kui kõneaine on talle tuttav või</p>

	<p>huvipakkuv.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab sekkuda arutellu, kui arutlusaine on tuttav, kasutab kõnevooru võtmiseks sobivat fraasi.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab sekkuda arutellu, kasutab selleks olukohast keelt. Oskab kõnelust olukohaselt alustada, jätkata ja lõpetada. Oskab võtta kõnevooru. Oskab kõnelust alustada ja sobival ajal kõnevooru võtta; oskab soovi korral vestlust lõpetada, kuid ei pruugi seda alati teha kõige kohasemal viisil. Oskab kasutada käibefraase (nt „See on hea küsimus”), et kõnevooru hoides mõtte sõnastamiseks aega võita.</p>
Suhtluskoostöö	<p>7. klass</p> <p>Oskab korrata eelkõneleja öeldut, et kinnitada vastastikust mõistmist ja hoida juttu õigel kursil. Oskab teisi mõttevahetusse kaasata.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kasutada põhisõnavara ja strateegiaid, et vestlust või diskussiooni ülal hoida. Oskab kokku võtta, kuhu diskussiooniga välja on jõutud, aidates kaasa teemas püsimisele.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab anda tagasisidet ning lisada omapoolseid seisukohti ja järeldusi, aidates sel kombel kaasa arutelu edenemisele. Oskab toetada arutluse käiku, näidates, et mõistab kuuldut, haarates teisi kaasa jne.</p>
Selgituste palumine	<p>7. klass</p> <p>Oskab paluda vahetult kuuldu kordamist.</p>

	<p>8. klass</p> <p>Oskab paluda vahetult kuuldu kohta selgitusi või täpsustusi.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab üle küsida, kas ta on rääkijast õigesti aru saanud, ja kahtluse korral selgitust paluda.</p>
Märkmete tegemine (loengus, seminaril jm)	<p>7. klass</p> <p>Oskab loengumärkmeid teha võtmesõnade kujul, kui tegemist ontuttava teemaga ning tekst esitatakse lihtsas sõnastuses ja selge hääldusega.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab teha hilisemaks kasutamiseks piisavalt täpseid loengumärkmeid, kui teema kuulub tema huvivaldkonda ning tekst esitatakse selgelt ja loogiliselt.</p> <p>9. klass</p> <p>Mõistab loogilise ülesehitusega loenguid, kui teema on tuttav, oskab konspekteerida olulisena tunduvad seisukohad, kuigi kaotab sõnalisele väljendusele keskendumise tõttu osa informatsioonist.</p>
Tekstid	
Töö tekstiga	<p>7. klass</p> <p>Oskab lühikesi lihtsas keeles tekste oma sõnadega kirja panna, kasutades originaalteksti sõnu ja järgides selle kulgu.</p> <p>8. klass</p>

	<p>Oskab kokku panna eri allikatest pärineva info ja teha sellest teistele kokkuvõtte. Oskab lühikesi lihtsas keeles tekste oma sõnadega kirja panna, kasutades originaalteksti sõnu ja järgides selle kulgu.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab resümeerida ja kommenteerida nii tarbekui loovtekste, arutledes erinevate seisukohtade ja peamiste teemade üle. Oskab resümeerida uudiseid, intervjuusid ja dokumentaalsaateid, mis sisaldavad arvamusi, põhjendusi ja mõttevahetust. Oskab kokku võtta filmide ja näidendite sisu ja sündmustikku.</p>
Suhtluspädevus	
Üldine keelepagas	<p>7. klass</p> <p>Oskab keelt piisavalt, et väljendada igapäeva teemadel (perekond, huvialad, töö, reisimine, päevasündmused), kuigi jutus võib ette tulla takerdusi ja kaudset väljendust. Piiratud sõnavara võib põhjustada kordamist või ka sõnastusraskusi.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab keelt piisavalt, et kirjeldada ootamatut olukorda, üsna täpselt selgitada mõtte või probleemi tuuma ja avaldada arvamust abstraktsetel või kultuuriteemadel (nt muusika ja filmid).</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab keelt piisavalt, et sõnu otsimata selgesõnaliselt kirjeldada vajalikku, väljendada seisukohti ja esitada põhjendusi. Kasutab ka liitlauseid ja lauselühendeid.</p>
Sõnavara ulatus	<p>7. klass</p> <p>Sõnavara on piisav igapäevaste kõneteemade jaoks (perekond, huvialad, kool, reisimine), kuigi vahel võib ette tulla kaudset väljendust.</p>

	<p>8. klass</p> <p>Sõnavara on piisav igapäevaste kõneteemade jaoks (päevasündmused), kuigi vahel võib ette tulla kaudset väljendust.</p> <p>9. klass</p> <p>Valdab üldiste kõneainete ja oma tegevusala piires ulatuslikku sõnavara. Oskab korduste vältimiseks väljendust enamasti varieerida, kuid sõnavaralüngad võivad siiski põhjustada takerdust või kaudset väljendust.</p>
Sõnakasutus	<p>7. klass</p> <p>Valdab 7. klassis omandatud põhisõnavara, kuid teeb märkimisväärseid vigu, kui on vaja väljendada keerukamat mõtet või kui kõneaine ja olukord on võõras</p> <p>8. klass</p> <p>Valdab 8. klassis omandatud põhisõnavara, kuid teeb märkimisväärseid vigu, kui on vaja väljendada keerukamat mõtet või kui kõneaine ja olukord on võõras</p> <p>9. klass</p> <p>Sõnakasutus on üldjoontes täpne; aegajalt võib küll sõnavalikul eksida, kuid see ei takista suhtlust.</p>
Grammatika korrektsus	<p>7. klass</p> <p>Oskab tavaolukorras üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle.</p> <p>8. klass</p> <p>Kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki emakeele mõju on märgatav. Tuleb ette</p>

	<p>vigu, kuid need ei takista mõistmist.</p> <p>9. klass</p> <p>Valdab grammatikat küllaltki hästi. Ei tee vääritimõistmist põhjustavaid vigu.</p>
Häälduspädevus	<p>7. klass</p> <p>Hääldus on arusaadav, kuigi aegajalt on märgata võõrast aktsenti ja küllalt sageli esineb hääldusvigu.</p> <p>8. klass</p> <p>Hääldus on selge ja arusaadav, kuigi aegajalt on märgata võõrast aktsenti ja hääldusvigu.</p> <p>9. klass</p> <p>On omandanud selge, loomuliku häälduse ja intonatsiooni.</p>
Õigekirjaoskus	<p>7. klass</p> <p>Kirjutamises, kirjavahemärgistuses ja teksti paigutuses esineb vigu, mis küll moonutavad mõtet, kuid sellegi poolest on võimalik tekstist aru saada.</p> <p>8. klass</p> <p>Kirjutamine, kirjavahemärgistus ja teksti paigutus on sedavõrd korrektne, et ei sega jälgimist. Oskab üsna arusaadavalt kirjutada.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kirjutada selgelt ja arusaadavalt, järgides teksti paigutamise ja liigendamise tavasid. Kirjutamine ja kirjavahemärgistus on üsna korrektne, ehkki vahel on märgata emakeele mõju.</p>

<p>Keelekasutuse olukohasus</p>	<p>7. klass</p> <p>Oskab sõnastada mitmesuguseid vajadusi, kasutades sagedasi väljendeid ja neutraalset keelt. Tunneb peamisi viisakusnõudeid, oskab neid täita.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab sõnastada mitmesuguseid vajadusi, kasutades sagedasi väljendeid ja neutraalset keelt. Tunneb peamisi viisakusnõudeid, oskab neid täita. On teadlik kultuurierinevustest, oskab suhestada oma ja võõrast kultuuri ning tähele panna olulisemaid erinevusi kommetes, hoiakutes, väärtushinnangutes ja uskumustes.</p> <p>9. klass</p> <p>Suudab mõningase pingutusega osaleda ja kaasa rääkida arutelus, isegi kui kasutatakse argikeelt ja kõnetempo on kiire. Oskab suhelda emakeelsete kõnelejatega, ilma et ta neile tahtmatult nalja teeks, neid ärritaks või neilt tavapärasest erinevat käitumist eeldaks. Oskab olukohaselt väljenduda ja suudab vältida suuremaid sõnastusvigu.</p>
<p>Keelekasutuse paindlikkus</p>	<p>7. klass</p> <p>Oskab paindlikult kasutada lihtsaid keelevahendeid, et väljendada vajalikku.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab kohandada oma väljendust, et tulla toime ebatüüpilises ja isegi keerulises olukorras.</p> <p>9. klass</p> <p>On võimeline kohanema vestluse suuna, stiili või rõhuasetuse muutustega. Oskab varieerida väljendusviisi.</p>
<p>Vooruvahetus</p>	<p>7. klass</p>

	<p>Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust, kui kõneaine on talle tuttav või huvipakkuv.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab sekkuda arutellu, kui arutlusaine on tuttav, kasutab kõnevooru võtmiseks sobivat fraasi.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab sekkuda arutellu, kasutab selleks olukohast keelt. Oskab kõnelust olukohaselt alustada, jätkata ja lõpetada. Oskab võtta kõnevooru. Oskab kõnelust alustada ja sobival ajal kõnevooru võtta; oskab soovi korral vestlust lõpetada, kuid ei pruugi seda alati teha kõige kohasemal viisil. Oskab kasutada käibefraase (nt „See on hea küsimus”), et kõnevooru hoides mõtte sõnastamiseks aega võita.</p>
Teemaarendus	<p>7. klass</p> <p>Oskab üsna ladusalt jutustada ja kirjeldada, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina. Esineb takerdusi ja mõttepause.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab üsna ladusalt jutustada ja kirjeldada, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab arendada kirjeldamist või jutustamist nõudvat teemat, avades peamisi seisukohti ning toetades neid põhjenduste ja näidetega.</p>
Teksti selgus ja sidusus	<p>7. klass</p> <p>Ühendab lühemaid ja lihtsamaid sisuüksusi enamvähem seotud järjendiks, kuid teksti sidususes esineb</p>

	<p>mõningaid puudusi.</p> <p>8. klass</p> <p>Oskab ühendada lühemaid ja lihtsamaid sisuüksusi lihtsaks seotud järjendiks.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kasutada piiratud hulgal sidumisvõtteid, mis lubab ühendada lausungid selgeks sidusaks tekstiks. Mõttekäik võib seejuures jääda mõneti katkendlikuks, eriti pikemates lõikudes.</p>
Kõne ladusus	<p>7. klass</p> <p>Oskab arusaadavalt väljenduda, kuigi pikema kõnelõigu korral teeb sageli pause, et otsida sõnu ja grammatilisi vorme või korrigeerida sõnastust.</p> <p>8. klass</p> <p>On võimeline võrdlemisi vabalt väljenduma. Suudab jätkata kõrvalise abita, kui sõnastusraskuste tõttu ummikusse satub ja kõnes seetõttu pause tekib.</p> <p>9. klass</p> <p>Oskab kõnetempo hoida enamvähem ühtlase ka pikemate kõnelõikude korral. Võib kõhelda vormide ja väljendite valikul, kuid pikemaid pause teeb harva. Suudab suhelda küllaltki ladusalt ja spontaanselt, nii et igapäevases suhtluses emakeelekõnelejadega ei pea kumbki pool pingutama.</p>
Väljendustäpsus	<p>7. klass</p> <p>Suudab edastada lihtsat ja pakilist teavet, anda edasi kõige olulisemat. Oskab arusaadavalt väljendada oma jutu peamist mõtet.</p>

	<p>8. klass</p> <p>Oskab üsna täpselt selgitada mõtte või probleemi tuuma.</p> <p>9. klass</p> <p>Suudab tagada üksikasjaliku usaldusväärse teabe.</p>
--	--